AKADEMIA POLICJI W SZCZYTNIE
WYDZIAŁ BEZPIECZEŃSTWA I NAUK PRAWNYCH

mgr Rafał Meler

ROZPRAWA DOKTORSKA

SZKOLENIE W ZAKRESIE WSPÓŁDZIAŁANIA PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH DZIAŁANIA POSZUKIWAWCZO-RATOWNICZE NA AKWENACH ŚRÓDLĄDOWYCH W POLSCE

opracowana pod kierunkiem naukowym:
prof. dr. hab. Kuby Jałoszyńskiego

promotor pomocniczy:
dr Justyna Jurczak

Szczytno 2025

SPIS TREŚCI

Wstęp……5

ROZDZIAŁ I

Założenia badawcze……...11

1.1. Sytuacja problemowa……..……..11

1.2. Problemy i hipotezy badawcze……..……...14

1.3. Przedmiot badań i cel badań……..……..15

1.4. Metody, techniki i narzędzia badawcze……..……16

1.5. Organizacja i sposób przeprowadzenia badań……..……17

ROZDZIAŁ II

Charakterystyka działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych…….……..23

2.1. Zagrożenia na wodach śródlądowych…..……...23

2.2. Charakterystyka zdarzeń na wodach śródlądowych…….……40

2.3. Podmioty uczestniczące w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych……..……..66

2.4. Uprawnienia podmiotów uczestniczących w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych……..……99

ROZDZIAŁ III

Szkolenia przygotowujące do działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych…….129

3.1. Organizacja szkoleń w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego……..……...129

3.2. Organizacja szkoleń w służbach podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji..145

3.3. Organizacja szkoleń w instytucjach pozarządowych……..……175

3.4. Uwarunkowania prawne współpracy podmiotów…….193

ROZDZIAŁ IV

Organizacja szkoleń przygotowujących do działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych w wybranych państw europejskich……..……..209

4.1. Organizacja szkoleń w Wielkiej Brytanii…...……..209

4.2. Organizacja szkoleń w Niemczech……..……...235

4.3. Organizacja szkoleń na Litwie……..……261

ROZDZIAŁ V

Propozycje rozwiązań w zakresie szkoleń przygotowujących podmioty do współdziałania w trakcie działań poszukiwawczo-ratowniczych……..287

5.1. Prezentacja wyników i wniosków z przeprowadzonych badań techniką wywiadu eksperckiego…..287

5.2. Propozycje usprawnienia współdziałania podmiotów realizujących działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych……327

5.2.1. Propozycje zmian legislacyjnych……..……..327

5.2.2. Propozycje w obszarze szkolenia……331

5.2.3. Propozycje w obszarze współdziałania……342

Zakończenie……351

Bibliografia……353

Aneks……381

Wstęp

W ślad za literą najwyższego aktu normatywnego w Rzeczypospolitej Polskiej jakim jest Konstytucja, obowiązkiem państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa swoim obywatelom w każdej płaszczyźnie[1].

W związku z powyższym jednym z podstawowych jego zadań jest zagwarantowanie bezpieczeństwa narodu, suwerenności, niepodległości i nienaruszalności terytorialnej kraju. W realiach XXI wieku wyzwanie tworzenia bezpieczeństwa dotyczy wszystkich jego wymiarów i płaszczyzn, począwszy od bezpieczeństwa personalnego i lokalnego, po narodowe i międzynarodowe, a także społeczne, ekologiczne, powszechne, ekonomiczne, publiczne i militarne[2].

Bezpieczeństwo będące nadrzędną potrzebą zarówno w ujęciu ontologicznym, jak i antropologicznym ma na celu zapewnić przetrwanie, funkcjonowanie, rozwój oraz realizację interesów. Wcześniej postrzegane, jako prognozowanie możliwie występujących zagrożeń, obecnie obejmuje także gwarancję rozwoju. Przedmiotem swoim dotyczy wszelkich zjawisk w postaci m. in. systemów lub procesów mających na celu reakcję czy zabezpieczenie przez tworzący je podmiot kontrolny[3]. Podmiotami takimi mogą być odpowiednio powołane instytucje bądź służby.

Zgodnie z wspomnianym obowiązkiem konstytucyjnym zachowanie bezpieczeństwa państwa dotyczy aktywności w podstawowych dziedzinach umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie, rozwój czy przeciwdziałanie wszelkim zagrożeniom interesów występujących w konkretnym środowisku[4].

Jedną z dziedzin bezpieczeństwa państwa zajmującą się reakcją na wszelkie występujące zagrożenia spowodowane przez przyrodę czy człowieka jest bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Mające na celu zapewnienie stabilności, równowagi i porządku, a ostatecznie harmonii na terytorium państwa[5].

Przyjmując powyższy obowiązek państwa oraz definicje należnym jest zapewnienie bezpieczeństwa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej na lądzie, w powietrzu oraz na obszarach

[1] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., art. 5.
[2] K. Jałoszyński, *Policja wobec zagrożenia terroryzmem*, [w:] *Bezpieczeństwo państwa a zagrożenia terroryzmem. Instytucje państwa wobec zagrożenia terroryzmem*, K. Jałoszyński, T. Aleksandrowicz, K. Wieciak (red) Szczytno 2016, s. 87.
[3] J. Pawłowski, B. Zdrodowski, M. Kuliczkowski (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa*, Toruń 2020, s. 21-22.
[4] Tamże, s. 26.
[5] Tamże, s. 29.

wodnych, w tym śródlądowych.

Zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wodnych jest jedną z składowych bezpieczeństwa publicznego. Odnosi się zarówno do ogólnego bezpieczeństwa ludzi, czyli ich zdrowia, życia, jak również mienia. Respektuje prawnie wszelkie sprawy związane z należytym funkcjonowaniem społeczeństwa[6]. Odpowiada za to Policja.

Policja stanowi najistotniejszą siłę spośród wyspecjalizowanych sił porządkowych, która jest odpowiedzialna za bezpieczeństwo obywateli w państwie. Posiada kompetencje i uprawnienia formalnoprawne upoważniające do przeciwdziałania i zwalczania z wszelkich rodzajów zagrożeń w postaci przestępczości czy patologii społecznych[7].

Drugą formacją jest Państwowa Straż Pożarna. Formacja przeznaczona do walki m. in. z klęskami żywiołowymi (szkwały, powodzie) i innymi miejscowymi zagrożeniami obejmującymi obszary wodne[8]. Jest to formacja mundurowa o specjalistycznym wyposażeniu przeznaczonym do prowadzenia działań ratunkowych na obszarach wodnych i podwodnych. Swoimi kompetencjami obejmuje przeciwdziałanie naruszeniom związanym z bezpieczeństwem powszechnym.

Niniejsza rozprawa zawiera wyniki badań odnoszących się do organizacji szkoleń przygotowujących do współdziałania z wybranymi podmiotami realizującymi zdania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wód śródlądowych. Specyfika tych działań charakteryzuje się powiązaniem odmiennych dziedzin ratowniczych, które wymuszają skoordynowane czynności wielu instytucji. Działania realizowane są pod presją czasu w zróżnicowanym środowisku wodnym.

Wychodząc z perspektywy dynamiki procesu tonięcia wymienione działania mają na celu uratowanie poszkodowanego i z założenia powinny być zdecydowane oraz krótkotrwałe. Mając na uwadze upływający czas i związane z nim ryzyko dotyczące przebywania poszkodowanego pod powierzchnią wody udzielający pomocy starają się sprawnie podejmować czynności zgodne z kompetencjami. Podczas ich realizacji wykorzystywane jest różnorodne wyposażenie w postaci wszelkiego sprzętu pływającego, ratowniczego (włącznie z bezzałogowymi statkami powietrznymi BSP). Posługiwanie i wymienianie się wyposażeniem wiąże się także z posiadaniem stosownych uprawnień i doświadczeniem w działaniach. Przykładem mogą być członkowie Specjalistycznych Grup Ratownictwa

[6] M. Kopczewski, W. Pellowski, K. Rokiciński, *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa publicznego*, Wrocław 2017, s. 43-50.
[7] K. Jałoszyński, *Organy administracji rządowej wobec zagrożeń terrorystycznych. Policja w walce i przeciwdziałaniu terroryzmowi*, Bielsko-Biała 2009, s.43.
[8] Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o Państwowej Straży Pożarnej* (Dz. U. z 2024 r., 1907.), art. 1.

Wodno-Nurkowego Państwowej Straży Pożarnej (SGRW-N PSP). Posiadający umiejętności potwierdzone nadanymi uprawnieniami w zakresie wykonywania prac podwodnych. Działania z ich wykorzystaniem najczęściej wymagają obecności kierującego pracami podwodnymi oraz specjalistycznego wyposażenia. Zdarza się, że niezbędne wyposażenie poszczególnych podmiotów jest nieosiągalne na miejscu zdarzenia w początkowym etapie działań. Wymusza to uzupełnianie się różnych instytucji w wyposażenie czy personel uprawniony do bezpiecznego korzystania. Wywiązuje się współdziałanie podmiotów, które obejmować powinno również niezbędny przepływ informacji przekładających się na sprawność prowadzonych działań.

Podczas wystąpienia incydentu grożącego utonięciem na akwenach śródlądowych dysponowane są zgodnie z dyslokacją najbliżej rozmieszczone służby związane zadaniami w zakresie bezpieczeństwa na obszarach wodnych. Ilość uczestniczących podmiotów w działaniach jest zróżnicowana. Jest to zależne od ich rozmieszczenia związanego z atrakcyjnością obszarów, ilością obszarów wodnych czy funkcjonowaniem w konkretnym rejonie.

W związku ze złożonością działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych zaangażowanie w ich realizację wielu podmiotów występuje często. Jeśli zadysponowanym instytucjom nie uda się odnaleźć lub udzielić skutecznej pomocy poszkodowanemu w czasie wskazującym na przeżycie, kontynuowane są działania angażujące znaczne siły i środki poszukiwawczo-ratownicze. Uczestniczy w nich wiele komórek wyodrębnionych w służbach, bądź specjalistyczne podmioty przystosowane do trudnodostępnego terenu, szczególnie środowiska wodnego. Organizacją takich działań w późniejszym czasie zajmują się organy sciągania w szczególności Policja.

Niezależnie od etapu prowadzonych działań, który związany jest ściśle z czasem jaki upłynął od chwili kiedy poszkodowany był ostatni raz widziany lub kiedy miał miejsce incydent grożący utonięciem, zaangażowanie co najmniej dwóch podmiotów wymusza współdziałanie. O jego skuteczności najczęściej świadczy uratowanie bądź odnalezienie poszkodowanych, Wymagane przy tym jest skoordynowanie działań oraz wiele pozostałych aspektów usprawniających współpracę.

Zasadnym jest założenie, że aby podmioty mogły skutecznie współpracować na miejscu zdarzenia powinny znać wzajemne ramy funkcjonowania, a tym samym uczestniczyć we wspólnych przygotowaniach do działań.

W literaturze przedmiotu wspólne działanie wielu instytucji podczas ratowania życia ludzkiego na obszarach wód śródlądowych jest sporadycznie wspominane. Tym bardziej nie

występuje jednolita literatura dotycząca działań poszukiwawczo-ratowniczych skupiająca działania wielu instytucji w tym zakresie.

Zapoznanie z wiedzą teoretyczną w odnośnie działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych jest następstwem zauważalnych rozbieżności w postepowaniu na miejscu zdarzenia przez zaangażowane instytucje. Efektem dalszego zgłębiania wiedzy w omawianym zagadnieniu stały się badania z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego przy wykorzystaniu kwestionariusza ankiety[9]. Wskazały one na pozytywną współpracę instytucji, lecz z występującymi rozbieżnościami. Rozwinięcie poruszonej tematyki skutkowało opublikowaniem wyników badań wraz z podłożem teoretycznym dotyczącym współdziałania podmiotów w trakcie działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych w Polsce[10]. Wnioski odnosiły się w znacznym stopniu do poprawy stanu wspólnych ćwiczeń poprzez ich usystematyzowanie oraz ujednolicenie standardów poszukiwawczo-ratowniczych wykorzystywanych na obszarach wodnych. Poruszane zostały także sposoby dostosowania standardów dotyczących ujednolicenia szkolenia m. in. w obszarze prawnym określającym grupę odbiorców, zakres szkoleń czy ich częstotliwość. Opracowane wyniki badań po części wskazują na utworzenie nowego obszaru interdyscyplinarnego wymagającego nauczania od podstaw, a jednocześnie łączącego znane rozwiązania ratownicze i poszukiwawcze w środowisku wodnym.

Powyższe badania wstępne oraz wykazana w nich potrzeba szkoleń przygotowujących do współdziałania podmiotów stały się inspiracją podjęcia badań naukowych, których efekty zawarte są w niniejszej dysertacji.

Problematyka badań odnosi się do zapoznania się z organizacją szkoleń oraz z przyjęciem stosownych rozwiązań podnoszących skuteczność realizowanych działań. Szczegółowe problemy kształtują strukturę rozprawy w postaci poszczególnych rozdziałów.

Pierwszy rozdział dotyczy założeń metodycznych przeprowadzonych badań.

Rozdział drugi charakteryzuje działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych. Definiuje występujące zagrożenia związane z przebywaniem w otoczeniu wodnym, jako przyczynę podjęcia działań. Charakteryzuje zdarzenia występujące na obszarach wód śródlądowych. Przedstawia wybrane podmioty uczestniczące w działaniach

[9] R. Meler, Raport z badań dotyczących współpracy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo nad wodą pt. *Współpraca służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na wodach i terenach przywodnych w Polsce w trakcie akcji poszukiwawczo-ratowniczych*, http://ekolubie.org, 29.06.2022.

[10] R. Meler, *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wód śródlądowych w Polsce*, Kwartalnik Kadry Kierowniczej Policji nr 4/2022, Szczytno 2023, s. 48-49.

poszukiwawczo-ratowniczych oraz niezbędne i przydatne uprawnienia wykorzystywane w działaniach związanych z obszarami wodnymi.

W rozdziale trzecim dokonana została ocena szkoleń przygotowujących do uczestniczenia w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych. Ocenie podlegały szkolenia organizowane w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, w służbach podległych Ministerstwu Spraw wewnętrznych i Administracji oraz w instytucjach pozarządowych. Zaprezentowane zostały formy prawne umożliwiające współpracę podmiotów.

Czwarty rozdział prezentuje rozwiązania w zakresie organizacji szkoleń przygotowujących do działań poszukiwawczo-ratowniczych w wybranych krajach europejskich. Ocenie podlegała organizacja szkoleń w Wielkiej Brytanii z powodu znacznie rozwiniętego poziomu współpracy pomiędzy instytucjami realizującymi działania na obszarach wodnych. Dokonana została charakterystyka szkoleń w Republice Federalnej Niemiec w związku z najbardziej w Europie rozwiniętymi drogami wodnymi oraz w Republice Litewskiej, w której ukształtowanie obszarów wodnych jest zbliżone do warunków panujących w Polsce.

Ostatni piąty rozdział rozprawy charakteryzuje propozycje rozwiązań w zakresie szkoleń przygotowujących podmiot do współdziałania w tracie działań poszukiwawczo-ratowniczych. Prezentuje wyniki badań techniką wywiadu eksperckiego oraz na ich podstawie proponuje rozwiązania usprawniające współdziałanie podmiotów. Propozycje dotyczą zakresu zmian legislacyjnych, szkoleniowych oraz pozostałych możliwości usprawnienia współdziałania.

Zwieńczeniem rozprawy jest zakończenie wskazujące na osiągniecia założeń badawczych związanych z zaproponowanymi usprawnieniami współdziałania. Na podstawie wybranych propozycji i elementów rozwiązań szkoleniowych w formie załączników ujęto także propozycje dotyczące planu współdziałania podmiotów oraz szkolenia przygotowującego do współdziałania podmioty realizujące działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych w Polsce.

Istotnym dla przeprowadzonych badań i sformułowania propozycji rozwiązań mających wpływ na skuteczność działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych, był sondaż diagnostyczny w postaci przeprowadzonych wywiadów z 10 ekspertami związanymi z działaniami poszukiwawczo-ratowniczymi na wodach śródlądowych. Uczestnicy badań reprezentowali służby mundurowe, organizacje pozarządowe, sektor prywatny, a także uczelnię wyższą. Przekazana wiedza przyczyniła się

do sformułowania wniosków pozwalających na opracowanie propozycji w obszarach prawnych, szkoleniowych czy współdziałania. Zaproponowane rozwiązania mają na celu podniesienie skuteczności prowadzonych działań poszukiwawczo-ratowniczych przez przygotowanie zmian legislacyjnych umożliwiających ustanowienie ram poszukiwawczo-ratowniczych związanych z obszarami wodnymi. Regulują także przygotowanie, utworzenie czy odpowiedzialność za realizację szkoleń, a także określających ich częstotliwość. W zakresie szkoleniowym rozwiązania dotyczą zakresu tematycznego poruszanego na szkoleniach, który łączy niezbędne obszary wykorzystywane podczas działań w środowisku wodnym. Propozycje współdziałania dotyczą szczególnie udogodnień związanych z wzajemną znajomością instytucji ich kompetencji i dyslokacji, a szczególnie mają na celu stałe utrzymanie pozytywnych relacji pomiędzy podmiotami.

Zaproponowane rozwiązania pozwalają na praktyczne przełożenie uzyskanej wiedzy naukowej poprzez wdrożenie usprawnień podnoszących skuteczność prowadzonych działań. Skuteczność ta może odnieść się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa uczestników, a także świadomości osób zaangażowanych w działania bądź korzystających z obszarów wodnych odnośnie miejsc niebezpiecznych, niepożądanych zachowań oraz niesienia sprawnej pomocy w pierwszych chwilach od wystąpienia incydentu na wodzie. Następne zabiegi ratownicze mogą dotyczyć właściwego wezwania pomocy oraz przygotowania miejsca do działań w niezbędnym zakresie przez przybyłe podmioty i sprawnego ich przeprowadzenia.

Na podstawie efektów uzyskanych badań, zawartych w ostatnim rozdziale rozprawy zostało opracowane szkolenie przygotowujące wraz z propozycjami usprawnienia współdziałania w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na akwenach śródlądowych.

ROZDZIAŁ I
Założenia badawcze

1.1. Sytuacja problemowa

Policyjne statystyki utonięć prowadzone od 2013 roku w ramach Krajowego Systemu Informacyjnego Policji (KSIP), pozwalają określić ilość zgłoszeń dotyczących tonięcia, faktyczną liczbę utonięć oraz charakter zdarzenia, w tym także zdarzenie po wcześniejszym spożyciu alkoholu[11]. Niewielki odsetek utonięć występuje na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej[12]. Szczególną uwagę należy jednak zwrócić na znaczący problem ogólnej liczby utonięć na wodach śródlądowych[13].

Postęp technologiczny sprzętu pływającego pogłębia ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa osobom przebywającym na akwenach śródlądowych. Na wodach polskich można zaobserwować coraz silniejsze mechanicznie jednostki pływające, czy zupełnie nowe konstrukcje wymagające oddzielnych klasyfikacji. Stwarza to dodatkowe utrudnienie instytucjom zabezpieczającym zbiorniki wodne takim jak Policja, podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego (takie jak Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe-WOPR oraz pozostałe)[14].

Innym problemem wynikającym z przebywania na obszarach wodnych jest brak zachowania zasad bezpieczeństwa przez osoby na nich przebywające, a także liczne zdarzenia o charakterze przestępczym. Sytuacje takie występują całorocznie powodując konieczność podejmowania działań ratowniczych oraz trudnych w realizacji czynności poszukiwawczych czy procesowych. Przykładami mogą być wyróżnione medialnie zdarzenia z ostatnich lat, takie jak zaginięcie Ewy Tylman w Poznaniu w 2015 roku czy zaginięcie nad jez. Kisajno Piotra Woźniak-Starak w 2019 roku.

W polskim systemie prawnym Policja odgrywa główną rolę w poszukiwaniach osób zaginionych, dysponując znowelizowanymi przepisami, bazą danych oraz szeregiem powołanych w tym celu komórek. Ustanowienie priorytetu, dokonanie dalszych czynności

[11] https://www.statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia, 27.01.2025.
[12] Ustawa z dnia 21 marca 1991 r., *o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1125), art. 2 ust. 1.
[13] Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r., *Prawo wodne* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1473), art. 19.
[14] https://www.gov.pl/web/mswia/podmioty-uprawnione-do-wykonywania-zadan-ratownictwa-gorskiego-i-wodnego, 14.12.2024.

odnośnie zaginięcia osoby należy do obowiązków przyjmującego zgłoszenie funkcjonariusza wraz z wykorzystaniem zasobów instytucji czy podmiotów pozapolicyjnych[15].

Właściwymi rzeczowo komórkami Policji przy realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem na obszarach wodnych i terenach przywodnych są komisariaty oraz komórki Policji Wodnej[16].

Na przełomie ostatnich lat istotną rolę w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych odgrywają specjalistyczne grupy poszukiwawczo-ratownicze, bądź organizacje poszukiwawczo-ratownicze. Najczęściej są zorganizowane na zasadzie stowarzyszeń/ fundacji dysponując odpowiednim wyposażeniem oraz wolontariuszami. Są organizowane również jako sekcje przynależne do jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP)[17], co staje się ułatwieniem przy wykorzystaniu tego typu potencjału. Udział OSP w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (KSRG) umożliwia bezpośrednie użycie takiej grupy w działaniach, przy czym algorytm jest uproszczony z uwagi na ustawowo powołane elementy KSRG w przewidzianym zakresie. Podobne grupy posiadają Polski Czerwony Krzyż (PCK) i Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (GOPR)[18]. Instytucje te współpracują zarówno ze sobą, jak i ze służbami na podstawie umów cywilnych oraz porozumień organizujących zakres współpracy oraz zasady korzystania ze sprzętu.

Organizacja prowadzonych szkoleń o tematyce poszukiwawczo-ratowniczej w poszczególnych podmiotach dbających o bezpieczeństwo osób przebywających na obszarach wodnych prezentuje się następująco:

- kształcenie funkcjonariuszy Policji wodnej odbywa się podczas udziału „w kursie specjalistycznym dla policjantów wykonujących zadania na wodach i terenach przywodnych". Następnie raz na dwa lata weryfikowane są umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego w ramach doskonalenia zawodowego[19]. Sporadycznie przeprowadzane są późniejsze szkolenia o tematyce ratownictwa wodnego czy lodowego, które organizowane są najczęściej w ramach doskonalenia zawodowego na poziomie lokalnym;

[15] Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. *w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanych zwłok oraz szczątków ludzkich* (Dz. Urz. KGP z 2020 r., poz. 2320 z późn. zm.).

[16] Zarządzenie nr 1386 Komendanta Głównego Policji z dnia 17 listopada 2009 r. *w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę na wodach i terenach przywodnych* (Dz. Urz. KGP z 2013 r., poz. 71 z późn. zm.).

[17] A. Wentkowska, *Poszukiwania osób zaginionych. System i metody w procedurach służb,* Biuro rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2016, s. 7.

[18] Tamże, s. 101.

[19] Zarządzenie nr 1386 Komendanta Głównego Policji *w sprawie metod i form*... wyd. cyt.

- Państwowa Straż Pożarna w ramach KSRG szkoli swoje kadry w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na dwóch poziomach podstawowym i specjalistycznym zgodnie z planami rocznego doskonalenia zawodowego. Poziom podstawowy obejmuje działania na powierzchniach wodnych prowadzone przez wszystkie przynależne do systemu jednostki straży pożarnej oraz inne podmioty zdolne do realizacji takich zadań. Natomiast w zakresie specjalistycznym działania na obszarach wodnych wykonują specjalistyczne grupy ratownictwa wodno-nurkowego czy poszukiwawczo-ratownicze[20]. Specjalistyczne Grupy Ratownictwa Wodno-Nurkowego (SGRW-N) PSP doskonalą nurków MSWiA w ramach ujednoliconego centralnie systemu szkolenia na odpowiednie uprawnienia podpisywane przez Komendanta Głównego PSP[21];
- Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (WOPR) organizuje szkolenia nadające uprawnienia ratownikom wodnym i inne przydatne w ratownictwie wodnym. Zasoby ratownicze szkoli zarówno w stopniu centralnym, jak i lokalnym, a także wraz z innymi podmiotami zgodnie z zawartymi umowami. Od niedawna również prowadzi szkolenia w zakresie działań podwodnych[22] oraz z wykorzystaniem psów ratowniczych wodnych[23]. Szkolenia o bezpośredniej tematyce poszukiwawczo-ratowniczej organizowane są najczęściej w ramach właściwości i z inicjatywy danej komórki WOPR, bądź podczas kursów przeznaczonych przewodnikom psów ratowniczych;
- Mazurskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (MOPR) zgodnie ze statutem nadaje uprawnienia przydatne w ratownictwie wodnym. Szkoli swoich członków w ramach szkoleń zewnętrznych oraz wewnętrznych. Zakres szkoleń obejmuje tematykę szeroko pojętą w ratownictwie, włącznie z uprawnieniami nurkowymi. MOPR poprzez zrzeszenie w Organizacji KDP CMAS posiada również rozwinięty system szkoleń podwodnych[24];

[20] Rozporządzenie MSWiA z dnia 17 września 2021 r. *w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1737).
[21] W. Moska i inni, *Współczesne wyzwania zarządzania kryzysowego w aspekcie ratownictwa wodnego*, Gdańsk-Starogard Gdański 2018, s. 65.
[22] http://komisjaratownictwapodwodnego.pl/#schemat-szkolen, 21.06.2021.
[23] https://psy-pies.com/artykul/psy-ratownicze-wopr,775.html, 21.06.2021.
[24] http://www.mopr.com.pl/mopr-decyzja-o-wpisie-do-rejestru-jednostek-wspolpracujacych-z-systemem-panstwowe-ratownictwo-medyczne.html, 22.06.2021.

- Mazurska Służba Ratownicza (MSR) podobnie jak WOPR i MOPR nadaje uprawnienia przydatne w ratownictwie wodnym, a swoje kadry szkoli indywidualnie oraz przy współpracy z innymi podmiotami;
- Grupy i organizacje poszukiwawczo-ratownicze umiejętności nabywają podczas szkoleń ze służbami oraz w ramach komercyjnych szkoleń z innymi podmiotami pozarządowymi. Zakres odnosi się zarówno do bezpośrednich działań poszukiwawczo-ratowniczych, jak również innych uprawnień pomocnych w tym zakresie.

Respondenci, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym przeprowadzonym w ramach działalności stowarzyszenia „EkoLubię"[25], organizacje poszukiwawcze[26], podmioty kontrolne[27] oraz autorzy opracowań naukowych[28] zgodnie wskazują na problem związany z brakiem wspólnych szkoleń. Występują one bowiem sporadycznie, a podmioty nie są zobowiązane do ich organizowania. Brak prawidłowej współpracy może skutkować nieprawidłową realizacją planowanych czynności w sytuacjach zagrożenia.

Na podstawie przeprowadzonych badań wstępnych stwierdzono brak prowadzonych szkoleń w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym, co ma bezpośrednie przełożenie współdziałanie i koordynowanie działań ratowniczych pomiędzy podmiotami ratowniczymi.

Obszarem niewiedzy, będącym problemem naukowym, jest stan organizacji szkoleń ratowniczych na obszarach wodnych.

1.2. Przedmiot badań i cel badań

Na podstawie opisanej sytuacji problemowej został sformułowany przedmiot badań: **organizacja szkoleń wybranych podmiotów przygotowujących je do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych.**

Sytuacja problemowa oraz sformułowany przedmiot badań pozwoliły na założenie, że głównym celem badań było: **wskazanie rozwiązań mogących podnieść skuteczność**

[25] R. Meler, Raport z badań dotyczących współpracy służb (...) wyd. cyt. http://ekolubie.org, 29.06.2022.
[26] Raport z projektu, *Monitoring działań Policji w poszukiwaniach zaginionych na otwartym terenie*, ITAKA Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych, Warszawa 2015.
[27] Najwyższa Izba Kontroli. Departament Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Wewnętrznego, *Informacja o wynikach kontroli z ratownictwa wodnego*, Warszawa 2010.
[28] P. Mencel, *Realia funkcjonowania grup poszukiwawczo-ratowniczych w Polsce, Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego,* Tom LVI, Wrocław 2020, s. 187.

organizacji szkoleń przygotowujących do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych.

Za cele szczegółowe przyjęto:

1. Scharakteryzowanie realizowanych działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych.
2. Ocena rozwiązań w zakresie szkoleń przygotowujących uprawnione podmioty do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych w Polsce.
3. Ocena rozwiązań w zakresie szkoleń przygotowujących do działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych w wybranych krajach europejskich.
4. Zaproponowanie rozwiązań w obszarze szkoleń zwiększających skuteczność współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych w Polsce.

1.3. Problemy i hipotezy badawcze

Na podstawie założonego celu badań postawiony został problem główny oraz szczegółowe problemy badawcze. Główny problem badawczy przyjął formę pytania: **jak zorganizowane są szkolenia przygotowujące do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych i jakie rozwiązania należałoby przyjąć aby podnieść ich skuteczność?**

Problemy szczegółowe:

1. Czym charakteryzują się działania poszukiwawczo–ratownicze na akwenach śródlądowych?
2. Jak obecnie funkcjonujący system szkoleń przygotowuje do współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego w Polsce?
3. Jak organizowane są szkolenia w zakresie działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach w wybranych krajach europejskich?
4. Jakie propozycje rozwiązań w zakresie realizacji szkoleń należy przyjąć, aby poprawić skuteczność współdziałania w trakcie działań poszukiwawczo-ratowniczych?

Na podstawie aktualnej wiedzy oraz adekwatnie do postawionego głównego problemu przyjęto następującą hipotezę roboczą: **zakłada się, że istnieje możliwość zwiększenia skuteczności w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych poprzez zaproponowanie rozwiązań, które pozwolą na przygotowanie służb do współdziałania.**

1.4. Metody, techniki i narzędzia badawcze

Podczas badań wykorzystano następujące metody badawcze:

Metoda sondażu diagnostycznego

Metoda wykorzystująca technikę wywiadu eksperckiego, która pozwoliła na zapoznanie się z opiniami specjalistów z dziedziny poszukiwawczo-ratowniczej w kontekście organizacji i propozycji szkoleń. Wykorzystanie tej metody było możliwe przy zastosowaniu narzędzia badawczego w postaci arkuszu wywiadu. Zastosowana została technika wywiadu indywidualnego, częściowo swobodnego, będącego zarazem narzędziem badawczym. Wywiady przeprowadzane były w formie bezpośredniej, z uwagi na ograniczenia różnicy odległości zdalnie (za pomocą komunikatora „What's App") oraz korespondencyjnie (za pomocą poczty elektronicznej). Zabieg ten pozwolił zapoznać się z opiniami ekspertów, co spowodowało skierowanie działań poprzez wybór odpowiednich propozycji szkolenia.

Analiza i krytyka źródeł oraz krytyka piśmiennictwa

Metoda która pozwoliła na poznanie obecnego stanu zorganizowania wymienionych w pracy szkoleń, a także odnalezienie nieznanych faktów, interesujących rozwiązań odnośnie postawionych problemów badawczych, co przełożyło się na osiągnięcie założonego celu badawczego.

Badanie dokumentów

Metoda pozwalająca na zapoznanie stanu rzeczywistego: regulacji prawnych dotyczących możliwości organizacyjnych szkoleń, zakresu uprawnień podmiotów oraz programów aktualnych szkoleń, a także regulacji dotyczących zakresu umów i porozumień

pomiędzy zaangażowanymi instytucjami odnoszących się do współpracy w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych.

Synteza

Metoda badacza umożliwiająca połączenie istotnych informacji przez porównanie, abstrahowanie i uogólnianie mające na celu połączenie wybranych elementów poddanych analizie, co pozwoliło na utworzenie nowej propozycji programu dotyczącego przedmiotowych szkoleń.

Wnioskowanie

Metoda polegająca na wykorzystaniu procesu myślowego na podstawie zastosowania metod empirycznych i teoretycznych pozwalające na połączenie niezbędnych cząstek istotnej wiedzy z uzyskanymi informacjami.

1.5. Organizacja i sposób przeprowadzenia badań

W oparciu o wyniki badań przeprowadzonych na grupie respondentów, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym przeprowadzonym w ramach działalności stowarzyszenia „EkoLubię”[29], dokonano badań właściwych.

Wyniki badania ankietowego wskazały potrzebę przewartościowania problemu organizacji szkoleń przygotowujących podmioty do działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wód śródlądowych w Polsce. Szkolenia mogłyby podnieść skuteczność prowadzonych działań poprzez sprawne współdziałanie zaangażowanych instytucji, na które wpływać może wiele czynników w postaci działań; od zmierzchu do świtu, z osobą uwięzioną wewnątrz pojazdu czy w jednostce pływającej, a także w okresie jesienno-zimowym na wodach płynących[30].

Dokonano badań za pomocą techniki wywiadu indywidualnego, częściowo swobodnego, będącego zarazem narzędziem badawczym, którego kwestionariusz jest załącznikiem niniejszej rozprawy. Zabieg ten pozwolił zapoznać się z opiniami ekspertów,

[29] R. Meler, Raport z badań dotyczących współpracy służb ..., wyd. cyt. http://ekolubie.org, 29.06.2022.
[30] R. Meler, *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wód śródlądowych* …, wyd. cyt. s. 48-49.

co umożliwiło ukierunkowanie wyboru odpowiednich propozycji zmian, które mogą mieć znaczenie w efektywności prowadzonych działań poszukiwawczo-ratowniczych.

Badania zostały przeprowadzone w okresie od 4 marca do 27 lipca 2023 r. na grupie 10 ekspertów w dziedzinie poszukiwawczo-ratowniczej na obszarach wodnych. Eksperci zostali uznani, jako autorytety w swojej dziedzinie poprzez wskazania przełożonych tj. Prezesów Sądów Okręgowych, Komendantów Wojewódzkich Policji i Państwowej Straży Pożarnej, a także prezesów organizacji pozarządowych czy podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego. Jedynym wyjątkiem był wybór światowego autorytetu w dziedzinie działań poszukiwawczo-ratowniczych Pana dr Roberta J. Koester'a, którego wskazali uczestnicy badań oraz ich przełożeni.

Z powodów niezależnych związanych z ograniczeniami czasowymi poddanych badaniu przeprowadzenie wywiadu odbywało się bezpośrednio, zdalnie za pomocą komunikatora „What's App" oraz korespondencyjnie przy wykorzystaniu poczty elektronicznej.

W dniu 4 marca 2023 roku zwrócono się z prośbą do Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej (KW PSP) w Olsztynie oraz w Rzeszowie o przeprowadzenie badań w formie wywiadu indywidualnego z:

1. st. kpt. Mariuszem Zakrzewskim - funkcjonariuszem, koordynatorem ds. ratownictwa wodnego przy Komendancie Głównym PSP, wojewódzkim koordynatorem ratownictwa wodnego KW PSP w Olsztynie, nurkiem-instruktorem MSW, instruktorem M2 KDP/CMAS oraz instruktorem nurkowania trimiksowego IANTD, starszym wykładowcą w Ośrodku Szkolenia KW PSP w Olsztynie, wieloletnim kierownikiem SGRW-N PSP w Olsztynie, biorącym udział w wielu działaniach poszukiwawczo-ratowniczych w zbiornikach wodnych i terenach przywodnych;
2. asp. szt. Franciszkiem Laskiem - bardzo doświadczonym funkcjonariuszem PSP od ok. 40 lat w służbie w związku z tym biorącym udział w setkach akcji poszukiwawczo-ratowniczych pod wodą), instruktorem płetwonurkiem MSWiA, kierownikiem prac podwodnych, wieloletnim kierownikiem SGRW-N PSP w Sanoku. Jest to najstarszy czynny strażak-płetwonurek w Polsce.

Zgodę na badania w KWP PSP w Olsztynie uzyskano w dniu 10 marca 2023 roku, natomiast w KWP PSP w Rzeszowie w dniu 14 marca 2023 roku.

W dniu 16 marca 2023 roku przeprowadzono badania z reprezentantami Bieszczadzkiej Grupy Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego:

3. Pawłem Szopą - starszym ratownikiem Bieszczadzkiej Grupy GOPR, instruktorem ratownictwa górskiego, specjalistą w zakresie działań na rzekach górskich, biorącym udział w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na terenach otwartych, w tym na wodach szybkopłynących, czyli rzekach górskich;
4. Janem Kozą - ratownikiem górskim, szefem wyszkolenia Bieszczadzkiej Grupy GOPR, specjalistą poszukiwań z wykorzystaniem bezzałogowych statków powietrznych- BSP na rzekach oraz terenach otwartych, strażakiem-ochotnikiem OSP Olchowce.

W dniu 16 marca 2023 roku przeprowadzono badania z reprezentantem podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa wodnego, czyli Bieszczadzkiego Zarządu Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego (BWOPR):

5. Arturem Szymańskim - ratownikiem wodnym, prezesem zarządu Bieszczadzkiego WOPR, instruktorem ratownictwa wodnego, trenerem pływania, nauczycielem wychowania fizycznego, legitymującym się udziałem w wielu działaniach ratowniczych na obszarach wodnych, a w szczególności na charakterystycznym zbiorniku wodnym jakim jest sztuczny zbiornik retencyjny, jezioro Solińskie.

W dniu 4.04.2023 roku zwrócono się z wnioskiem o zgodę na realizację badań w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Olsztynie w celu przeprowadzenia wywiadu z:

6. st. asp. Małgorzatą Konopko - funkcjonariuszem, psychologiem specjalizującym się w dziedzinie działań poszukiwawczo-ratowniczych, przewodnikiem specjalistycznego psa służbowego Nero, wyszkolonego do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich na lądzie i wodzie oraz ratownictwa wodnego. Udział w licznych działaniach poszukiwawczo-ratowniczych m. in. poszukiwanie zaginionych górników w wypełnionych wodą korytarzach kopalni „Zofiówka" w 2018 r. czy w 2019 roku działania w poszukiwaniu małoletniego porwanego i pozbawionego życia przez jednego z rodziców.
7. nadkom. Tomaszem Filipowiczem - funkcjonariuszem służby kryminalnej Policji, specjalizującym się w koordynowaniu działań poszukiwawczo-ratowniczych na terenach otwartych, w tym na zbiornikach wodnych. Udział w licznych działaniach poszukiwawczo-ratowniczych, które mają miejsce na terenie powiatu olsztyńskiego.

Zgodę na powyższe badania uzyskano w dniu 17 kwietnia 2023 roku.

W dniu 9 maja 2023 roku przeprowadzono wywiad indywidualny z reprezentantem organizacji pozarządowej specjalizującej się w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych, jakim jest grupa Specjalna Płetwonurków RP:

8. Maciejem Rokusem - szefem Grupy Specjalnej Płetwonurków RP, biegłym sądowym przy Sądzie Okręgowym w Katowicach, zakres specjalności: bezpieczeństwo w ruchu na torze wodnym (utonięcia, wypadki jednostek pływających, wypadki podczas uprawiania sportów wodnych), prowadzenie badań w wodzie (poszukiwania z wykorzystaniem hydroakustycznych środków pomiarowych i nurków), metody poszukiwawcze, przeprowadzenie poszukiwań ludzi lub zwłok na obszarach wodnych i terenach trudno dostępnych. Biegłym z zakresu przeprowadzenia eksperymentów procesowych, mających na celu ustalenie przyczyny utonięcia. Biegłym z zakresu bezpieczeństwa jednostek pływających. Kierownikiem prac podwodnych[31].

W dniu 25 maja przeprowadzono wywiad indywidualny z założycielem Fundacji SAR112, zaangażowanej w liczne działania poszukiwawczo-ratownicze na zarówno na obszarze Polski, jak i w innych krajach:

9. Marcelem Korkusiem - biegłym sądowym przy Sądzie Okręgowym w Gorzowie Wielkopolskim z zakresu ratownictwa wodno-nurkowego podwodnego i poszukiwań podwodnych, a także płetwonurkiem od 2003 roku zajmującym się nurkowaniem technicznym, jaskiniowym. Jest instruktorem nurkowania wykonując przy tym przeszło ponad 3 tysiące nurkowań. Poczynając od nurkowania w zimnych polskich wodach po nurkowania w Azji, Ameryce Północnej, Południowej, Afryce, czy Australii. Posiada wieloletnie doświadczenie we współpracy z różnymi służbami. Współpracuje z organizacjami nurkowymi IANTD, TDI, CMAS i PADI. Odkrywcą w 2016 roku najwyżej położonego jeziora na Ziemi oraz dwukrotnym rekordzistą świata w nurkowaniu wysokogórskim (Cazadero Diving Expedition 2016 i Ojos Diving Expedition 2019)[32].

W dniu 26.07.2023 r. przeprowadzono wywiad indywidualny z:

10. dr Robertem J. Koester'em - pracownik naukowy Uniwersytetu w Portsmouth. Jest twórcą używanej w wielu krajach Międzynarodowej Bazy Danych Incydentów Poszukiwawczo-Ratowniczych (ISRID) oraz autorem książki „Lost Person Behaviour", uważanej przez podmioty poszukiwawczo-ratownicze za jedną

[31] https://wydawnictwo-silvarerum.eu/product-author/rokus-maciej/, 15.05.2023.
[32] https://marcelkorkus.com/o-mnie/, 26.05.2023.

z podstawowych pozycji, która pomaga ratownikom rozpocząć poszukiwania we właściwym miejscu, aby szybciej odnaleźć zaginionych. Twórca przełomowych badań wykorzystujących grupy wzorców zachowań zaginionych osób, pozwalającą przewidzieć, gdzie ich można znaleźć. Obejmująca kategorie tematyczne, profile behawioralne, aktualne statystyki, sugerowane zadania wstępne i specjalistyczne pytania śledcze niezbędne podczas prowadzenia działań poszukiwawczo-ratowniczych[33].

[33] R. Koester, *Lost Person Behavior*, Portsmounth 2008.

ROZDZIAŁ II

Charakterystyka działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych

2.1. Zagrożenia na wodach śródlądowych

Działania poszukiwawczo-ratownicze (ang. Search and Rescue) mają na celu dotarcie do potrzebujących w jak najkrótszym czasie[34]. Skuteczność ich zależy od szybkiego odnalezienia osób i udzielenia im pomocy. Wymagają także szybkiego przetransportowania do bezpiecznego miejsca bądź zapewnienia niezbędnej opieki. Wiążą ze sobą ratownictwo wodne, lodowe, kwalifikowaną pierwszą pomoc (KPP), medyczne czynności ratunkowe czy prace bosmańskie i podwodne (w kontekście ratownictwa, bądź poszukiwań)[35]. W sytuacjach bezskutecznie prowadzonych zabiegów ratowniczych dalsze czynności polegają na poszukiwaniu pod powierzchnią wody osób uznanych za zaginione. Zakres poszukiwań, inaczej prac podwodnych może także wiązać się z poszukiwaniem przedmiotów zabronionych prawem lub pochodzących z przestępstwa[36].

Działania poszukiwawczo-ratownicze w zdecydowanej większości wynikają z braku zachowania bezpieczeństwa oraz występowania zagrożeń w środowisku wodnym. Za zagrożenie należy przyjąć wszystko, co może doprowadzić do krzywdy lub spowodować uszczerbek na zdrowiu[37]. Niebezpieczeństwa o znacznej skali w środowisku wodnym wynikają najczęściej z przyczyn naturalnych i występują pod postacią sztormów lub tsunami. Pozostałe będące efektem aktywności ludzkiej wiążą się z wykorzystaniem terenów wodnych w celach przemysłowych, transportowych, sportowych i rekreacyjnych.

Położenie Polski pomiędzy dorzeczami Wisły i Odry powoduje, że codzienny kontakt w wodą, stanowi istotną rolę w funkcjonowaniu społeczeństwa. Obszary wodne zaadoptowane do potrzeb ludzkich występują w postaci dróg transportowych, ujęć wody

[34] R. Koester, *Determining Probabilistic Spatial Patterns of Lost Persons and their Detection Characteristics in Land Search & Rescue*, Portsmouth 2018, s. 11-15.
[35] R. Meler, *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych …*, wyd. cyt. s. 44.
[36] Zarządzenie nr 1386 Komendanta Głównego Policji *w sprawie metod i form …,*wyd. cyt. § 5–6.
[37] T. Zalewski, J. Telak *Szacowanie ryzyka i kategoryzacja wskaźnikami pomiarowymi rozwoju bezpieczeństwa wodnego*, [w:] *Stan, Perspektywy i rozwój ratownictwa, kultury fizycznej i sportu XXI wieku*, M. Napierała, A. Skałiy, W. Żukow (red.), Bydgoszcz 2011, s. 140.

pitnej, zasilenia przemysłu, energetyki cieplnej lub rolnictwa, wiąże się to z stałą aktywnością ludzką[38].

W płaszczyźnie wód śródlądowych śmiercionośnym zagrożeniem o dużym zasięgu okazują się szkwały czy powodzie. Ryzyko ich wystąpienia przyjmuje charakter sytuacji kryzysowych, zagrażających terenom o znacznej powierzchni. Przekładają się bezpośrednio na poziom bezpieczeństwa społeczeństwa, dóbr środowiskowych czy materialnych. Jednocześnie uniemożliwiają zastosowanie wystarczających sił i środków niezbędnych do przywrócenia lub utrzymania odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa[39].

Przebywanie nad obszarem wodnym jest wystarczającym zagrożeniem, podczas którego należy zachować wzmożoną ostrożność. Szczególnie postrzegane w sytuacji przebywania osoby małoletniej bez opieki, osoby niepełnosprawnej, schorowanej czy osoby znajdującej się pod wpływem alkoholu lub środków działających podobnie. Odmiennie postrzeganym zagrożeniem jest sytuacja gdy nad obszarem wodnym będzie znajdowała się dorosła w pełni sprawna osoba zachowująca się zdroworozsądkowo.

Czynniki zwiększające ryzyko utonięcia na obszarach wodnych bezpośrednio dotyczą występowania wiatru powodującego niekorzystne fale, tym bardziej wiejącego od lądu, występowania pokrywy lodowej, nachylenia i stabilności dna, sprawowania nadzoru nad dziećmi, znajomość miejsca kąpieli, oceny własnych umiejętności (ofiarami stają się także osoby doskonale pływające), brak umiejętności ratowania osób tonących[40].

Odpowiedzialna kąpiel powinna kierować szczególną uwagę na wybór bezpiecznego miejsca, porę dnia, okres przebywania w wodzie, utrzymanie się w bezpiecznej odległości od brzegu, korzystanie ze sprzętu wodnego zgodnie z jego przeznaczeniem[41]. Za miejsce odpowiednie do kąpieli należy uznać tereny wyznaczone takie jak; pływalnie czy kąpieliska. W pozostałych przypadkach należy unikać obszarów objętych zakazem kąpieli, czyli w bezpośrednim sąsiedztwie budowli hydrotechnicznych, urządzeń wodnych, mostów, portów czy szlaków żeglugowych - każde z nich generuje niebezpieczeństwo utraty życia[42]. Także za odpowiednie miejsce do korzystania z kąpieli można uznać nasłonecznione, osłonięte od wiatru o przystępnie ukształtowanym brzegu oraz dnie. Natomiast w przypadku

[38] J. Telak, R. Rodziewicz, *Szkolenie policjantów pełniących służb prewencyjną na obszarach wodnych*, [w:] R. Stawnicki (red.), *Dydaktyka Zawodowa, Dylematy i wyzwania,* Legionowo 2015, s. 341.
[39] Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. *o zarządzaniu kryzysowym* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1907.), art. 3 pkt. 1.
[40] *Stan, Perspektywy i rozwój ratownictwa, kultury fizycznej i sportu w XXI wieku*, M. Napierała, A. Skaliy, W. Żukow (red.), Bydgoszcz 2011, s. 11.
[41] R. Kołodziej, I. Tabaczek-Bejster, A. Dudziak, *Ratownictwo Wodne. Wybrane zagadnienia*. Rzeszów 2014, s. 27.
[42] Tamże, s. 28.

rzek istotne jest unikanie silnego nurtu oraz wirów[43]. Niewskazane jest przebywanie w wodzie w temperaturze poniżej 14ºC, po obfitym posiłku, podczas choroby lub w trakcie burzy. Czas przebywania powinien być dostosowany do temperatury wody czy uwarunkowań fizycznych[44]. Niewątpliwie najbezpieczniejszym wariantem przebywania w wodzie jest pływanie wzdłuż brzegu do 50 metrów oraz posiadanie asekuracyjnego sprzętu pływackiego[45].

Zgodnie z literaturą oraz przepisami dotyczącymi ratownictwa wodnego, kąpiel podczas wypoczynku nad obszarami wodnymi powinna odbywać się wyłącznie na kąpieliskach strzeżonych, wyposażonych w m. in. sprzęt ratowniczy, oznaczenia głębokości czy piaszczyste dno[46]. Przeciwskazaniem jest bagniste dno oraz nieuregulowana linia brzegowa. Także samotna kąpiel i jak wyżej: niska temperatura wody, która może spowodować skurcze, które mogą stanowić bezpośrednie zagrożenie życia[47]. Zagrożeniem jest również narażenie się na gwałtowną zmianę temperatury otoczenia, wobec czego nie należy po wchodzić do wody po dłuższym przebywaniu na słońcu[48].

Znalezienie się w środowisku wodnym każdej osoby nie należy do sytuacji naturalnych. Jest to związane z anatomią ciała ludzkiego, czyli budową układów oddechowego, krążenia oraz układu kostnego. Wiąże się to brakiem wrodzonej umiejętności pływania. Każdy człowiek umiejętność pływania musi wyćwiczyć, a w efekcie przystosować się do środowiska wodnego[49].

Zdarzenia zagrażające bezpieczeństwu podczas przebywania osób w pobliżu obszarów wodnych wiążą się szczególnie ze śmiercionośnym niebezpieczeństwem jakim jest utonięcie osoby. Jednym z priorytetów edukacyjnych prezentowanych przez instytucje dbające o bezpieczeństwo osób przebywających w pobliżu wody jest uświadamianie o zagrożeniach wiążących się z aktywnością w tym środowisku, a szczególnie o przyczynach utonięć.

Bezpieczeństwo osób przebywających w środowisku wodnym jest ściśle zależne od uwarunkowań własnych oraz czynników zewnętrznych. Za uwarunkowania własne można przyjąć umiejętności swobodnego poruszania się w środowisku wodnym, przygotowanie do

[43] R. Kołodziej, I. Tabaczek–Bejster, A. Dudziak, *Ratownictwo Wodne. Wybrane zagadnienia* …, wyd. cyt. s. 28.
[44] Tamże.
[45] Tamże.
[46] R. Bojarowski, *Kąpiemy się bezpiecznie, ratujemy skutecznie. Praktyczny poradnik ratownika, ucznia, nauczyciela, plażowicza*, Włocławek 2004, s. 14.
[47] Tamże, s. 14.
[48] Tamże, s. 14.
[49] T. Gwiaździński, *Ratownictwo wodne bez tajemnic*, Warszawa 1980, s. 16.

kontaktu z wodą przez wspomniany wybór pory dnia, posiłku i wypoczynku, a także temperatura otoczenia oraz zabezpieczenie danej osoby w środki ochrony. Podstawowym środkiem ochrony będzie zdrowy rozsądek, a przede wszystkim wybór miejsca kąpieli czy będzie to kąpielisko strzeżone czy „dzikie kąpielisko", bądź miejsce gdzie kąpiel jest zupełnie zabroniona. Już na tym etapie ryzyko zagrożenia wobec osób przebywających na obszarze wodnym znacząco wzrasta.

Za dzikie kąpielisko uważa się miejsca wykorzystywane do kąpieli, które nie są objęte nadzorem podmiotów dbających o bezpieczeństwo na obszarach wodnych oraz terenach przywodnych[50]. Obszary niestrzeżone wybierane są na wypoczynek z powodu możliwości spożywania alkoholu, grillowania czy braku zakazu przebywania zwierząt[51]. Miejsca te powodują bezpośrednie zagrożenie przebywających z uwagi na brak znajomości ukształtowania dna, głębokości czy panujących w nich warunków hydrologicznych (prądów, wirów). W połączeniu z spożywaniem alkoholu lub środków działających podobnie drastycznie zwiększają ryzyko utonięcia. Są to dwie najczęstsze przyczyny utonięć, za które przyjmuje się właśnie kąpiel w miejscu niestrzeżonym oraz pod wpływem alkoholu[52]. Połączone ze sobą powodują w efekcie zaangażowanie wielu instytucji w działania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wodnych.

Środowisko w którym może dojść do utonięcia niewątpliwie przekłada się na możliwość udzielenia pomocy. W obszarach miejskich czy na posesjach prywatnych ryzyko utonięcia zdecydowanie się zmniejsza w porównaniu do naturalnych zbiorników wodnych oddalonych od miejscowości, gdzie stacjonują służby ratownicze. Podyktowane może to być trudnością związaną z odległością lub umiejętnościami potencjalnych ratowników znajdujących się na miejscu zdarzenia.

Nie tylko umiejętności pływackie, ale również wiek osoby znajdującej się w takiej sytuacji również będzie wpływał się na szybkość procesu tonięcia. Przykładem nieproporcjonalnego określenia grupy wiekowej podatnej na utonięcie będą dzieci, które mimo że bardzo łatwo mogą poddać się procesowi tonięcia, jednocześnie

[50] *Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania ratownictwa wodnego*, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2010, s. 26.
[51] K. Rocławska, D. Skalski, J. Gierszewski, *Model osobowościowy ratowników wodnych, a bezpieczeństwo nad wodą*, [w:] *Bezpieczeństwo, ratownictwo wodne i zarządzanie. Wybrane aspekty*, D. Skalski, M. Formela, M. Tuz, D. Pożarski (red.), Gdańsk 2019, s. 11-15.
[52] Tamże, s. 14.

w większości przypadków zostają uratowane z powodu rzadkiego przebywania w otoczeniu wodnym samotnie[53].

Zagrożenie życia podczas aktywności wodnych może kryć się pod postacią takich przykładów jak: zalanie dróg oddechowych bezpośrednio prowadzące do nagłego zatrzymania krążenia (NZK), czyli jest to wspomniana najgroźniejsza przyczyna śmierci przez utonięcie. Przebywanie poszkodowanego w niskiej temperaturze lub wydłużony czas przebywania w środowisku wodnym skutkować będzie obniżeniem temperatury głębokiej ciała poniżej 35ºC prowadząc do hipotermii[54]. Przy czym należy pamiętać, że otoczenie wodne znacznie przyspiesza proces wychłodzenia przebywającej osoby w związku z 25-kotnie lepszym przewodzeniem ciepła przez wodę niż powietrze[55]. Według źródeł przewodnictwo cieplne wody może być nawet 28-krotnie łatwiejsze od powietrza, a gęstość wody jest 775-krotnie większa[56].

Opierając się na podstawowych informacjach dotyczących wody pokrywającej w 2/3 powierzchnię Ziemi, należy wziąć pod uwagę jej właściwości fizyczne. Tarcie wody (lepkość) zwiększa się wraz z wyższym zasoleniem, jest to istotna informacja w odniesieniu do cieków wodnych. Przy brzegach oraz na dnie rzeki występuje większe tarcie, a w związku z tym woda płynie wolniej[57]. Zasolenie wody w zbiornikach śródlądowych wynosi od ok. 0,05 do 1g soli w litrze wody, w wodzie morskiej natomiast od 3 do 38g[58]. Kolejną z cech środowiska wodnego jest przezroczystość cieczy. Możliwość przedostania się promieni świetlnych uzależniona jest od ilości organicznych i nieorganicznych zawiesin, minerałów bądź drobnej roślinności[59]. Ponadto przenikanie promieni świetlnych przez powierzchnię wody powoduje zmianę barwy zanurzonych obiektów. Spowodowane jest to częściowym pochłanianiem promieni osłabiając go wraz z głębokością zbiornika. Dodatkowo promień świetlny w środowisku wodnym rozdziela się częściowo załamując oraz odbijając, a także zmieniając rzeczywistą barwę obiektów na

[53] A. E. Peden, A. J. Mahony, P. D. Barnsley, J. Scarr, *Understanding the full burden of drowning: a retrospective, cross-sectional analysis of fatal and non-fatal drowning in Australia,* BMJ Open, 10.1136/bmjopen-2018-024868, 24 November 2018, https://www.researchgate.net/publication/329179893_Understanding_the_full_burden_of_drowning_a_retrospective_cross-sectional_analysis_of_fatal_and_non-fatal_drowning_in_Australia, 24.11.2021.

[54] *Medycyna Ratunkowa i Katastrof. Podręcznik dla studentów i uczelni medycznych*, A. Basiński (red.) wyd. 2, Warszawa 2015, s. 91.

[55] D. Cichoń, I. Demczyszak, J. Spyrka, *Wybrane zagadnienia z termoterapii*, Jelenia Góra 2010, s. 33.

[56] W. Płóciennik, *Prawie wszystko o ratownictwie wodnym. Praca zbiorowa,* Warszawa 1993, s. 98.

[57] W. Mozer, *I możesz zostać ratownikiem WOPR. Praktyczne rady i materiały szkoleniowe dla ratowników WOPR*, Zarząd Główny WOPR, Warszawa 2011, s. 31.

[58] Tamże, s. 32.

[59] Tamże.

niebieskozielone z powodu najgłębszego przenikania barw niebieskiej, zielonej i żółtej[60]. W związku z załamaniem światła w cieczy również zniekształcona zostaje odległość widzianych obiektów pod powierzchnią o ok. 25%. Obiekty widziane za pomocą maski do nurkowania przy odległości rzeczywistej 1,33 m, oceniane są na odległość 1 m[61].

Woda jako substancja plastyczna posiadająca zmienną gęstość, ulega niewielkim zmianom pod wpływem ciśnienia i znacznym pod wpływem ciepła. Charakteryzując się dużym ciepłem właściwym zbiorniki wodne podlegają w mniejszy sposób procesowi zmiany ciepła od powietrza[62]. Ciężarem właściwym wody w stałych zbiornikach jest stan cieczy znajdującej się w temperaturze 4ºC[63]. W okresie letnim woda nagrzewa się na powierzchni posiada wyższą temperaturę i staje się lżejsza. W niższych warstwach coraz cięższa, a tym samym wykazuje niższą temperaturę przy czym przy dnie będzie posiadała ciężar właściwy (normalne uwarstwienie wody[64]), układ taki nazywa się uwarstwieniem letnim[65]. W miesiącach jesiennych temperatura wody się obniża, zwiększa się jej ciężar i opada. Odkrywają się cieplejsze warstwy wody i unoszą się ku górze. Proces ten trwa do jesiennego wyrównania 4ºC, natomiast w okresie zimowym temperatura wody przy powierzchni wynosi 0ºC i często posiada pokrywę lodową. Odwrotne uwarstwienie występujące w zimie powoduje, że woda z niższą temperaturą od 4ºC posiada mniejszy ciężar i unosi się[66].

Powyższa właściwość odnosi się do szybkości tonięcia, w wyższej temperaturze wody przedmioty szybciej podlegają zjawisku tonięcia niż w wodzie zimnej (w wodzie o temperaturze 25ºC - przedmiot tonie dwukrotnie szybciej niż w wodzie o temperaturze 0ºC)[67]. Temperatura wody wpływa również na napięcie powierzchniowe danego zbiornika, w cieplejszych wodach utrzymanie się na powierzchni obiektów cięższych od wody jest trudniejsze. Związane jest to również z zdolnością przylegania, czyli adhezji, dzięki której ciecz może unosić się wbrew ciążeniu na przykładzie krążenia krwi w naczyniach włosowatych czy wody w glebie lub wewnątrz roślin[68]. W wodzie o temperaturze ok. 0ºC możliwe jest rozpuszczenie dwukrotnie większej ilości tlenu niż w temperaturze ok. 30ºC[69].

Temperatura wody stanowi zagrożenie także z powodu najczęściej występujących różnic z otaczającym powietrzem oraz temperaturą ciała osoby znajdującej się w toni.

[60] W. Mozer, *I możesz zostać ratownikiem WOPR …*, wyd. cyt., s. 32.
[61] Tamże, s. 33.
[62] Tamże, s. 31.
[63] P. Błasiak, *Podręcznik Młodszego Ratownika WOPR i Ratownika WOPR*, Warszawa 2010, s. 7.
[64] W. Mozer, *I możesz zostać ratownikiem WOPR …*, wyd. cyt., s. 33.
[65] P. Błasiak, *Podręcznik Młodszego Ratownika WOPR …*, wyd. cyt., s. 7.
[66] Tamże.
[67] W. Mozer, *I możesz zostać ratownikiem WOPR…*, wyd. cyt., s. 31.
[68] Tamże, s. 33.
[69] Tamże, s. 32.

Gwałtowna zmiana temperatury otoczenia w postaci kontaktu rozgrzanej osoby z zimną powierzchnią wody może powodować reakcję wstrząsową organizmu, a w efekcie również spowoduje NZK. Odniesione obrażenia występujące w postaci urazów kręgosłupa, bądź rdzenia kręgowego w wyniku skoku do niesprawdzonej i płytkiej wody mogą skutkować śmiercią czy uszkodzeniem rdzenia (w efekcie porażeniem połączonych okolic ciała). Obrażeniami mogą się okazać także urazy kostno-stawowe lub zranienia wynikające z nieostrożności podczas kąpieli wywołane kontaktem z roślinnością czy zwierzętami. Korzystanie z zanieczyszczonych zbiorników może znacząco przyczynić się do pogorszenia stanu zdrowia, włącznie z zatruciem. Infekcje, przemęczenie oraz osłabienie również wiążą się z znacznym zagrożeniem w kontakcie w wodą. Innymi niebezpieczeństwami mogą być niestosowane poprawnie zasady nurkowania, następstwami których będą liczne obrażenia wewnętrzne m. in. urazy ciśnieniowe czy niedotlenienie (utrata świadomości)[70].

Za główne czynniki sprzyjające utonięciu uznaje się kąpiel po spożyciu alkoholu, a także brak opieki nad osobami małoletnimi oraz przecenianie swoich możliwości[71]. Prowadzone analizy na temat utonięć potwierdzają, opisując nietrzeźwość jako depresyjne oddziaływanie na ośrodkowy układ nerwowy (OUN) powodując osłabioną reakcję na zagrożenia, a także zwiększoną podatność na wystąpienie hipotermii czy zaburzoną koordynację ruchową[72]. W płaszczyźnie środowiska wodnego Polski pozostałymi przyczynami jest m. in. śmierć poniesiona w wyniku nieszczęśliwych wypadków, bądź przez zażywanie kąpieli w miejscach niestrzeżonych czy nie zachowanie odpowiedniej ostrożności podczas przebywania nad wodą[73].

W warunkach polskich wód śródlądowych jednym z powierzchniowych zagrożeń wobec przebywających na obszarach wodnych mogą okazać się występujące fale. Falowanie polega na ruchu cząsteczek wody po okręgu, co powoduje przemieszczanie się pofałdowanej powierzchni wody przy jednoczesnym niemalże całkowitym braku przemieszczania masy wodnej[74]. W naturalnych zbiornikach fale są najczęściej uzależnione od siły występowania wiatrów, im silniejsze tym większa fala. Powstają podczas występowania wiatru powyżej 0,5 m/s, średnia wysokość fal (mierzona od jej wierzchołka do doliny) wynosi od 0,5 m do 2 m[75].

[70] W. Wiesner, B. Kowalewski, D. Skalski, *Podstawy metodyczne*…, wyd. cyt., s. 15.
[71] T. Gwiaździński, *Ratownictwo wodne*…, wyd. cyt., s. 93.
[72] E. Bloch-Bogusławska, E. Wolska, A. Paradowska, G. Grapatyn, *Sądowo-lekarska analiza utonięć w materiałach Zakładu Medycyny Sądowej w Bydgoszczy w latach 1992-2002,* Katedra Medycyny Sądowej UMK w Toruniu, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, 2008, s. 150-154, http://www.amsik.pl/archiwum/4_2008/4_08d.pdf, 12.02.2022.
[73] Tamże.
[74] W. Mozer, *I możesz zostać ratownikiem WOPR*. ..., wyd. cyt., s. 33.
[75] https://obserwator.imgw.pl/wielkie-fale-na-baltyku/, 21.01.2023.

Zagrożenie spowodowane silnym wiatrem, a w związku z nim wysoką falą określane jest niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi, które mogą spowodować przewrót jednostki pływającej[76]. Przypadki wytworzonej fali przez inne jednostki są codziennym zjawiskiem zagrażającym bezpieczeństwu na obszarach wodnych[77].

Od odległych lat pomimo postępu zarówno w sferze rozwiniętej profilaktyki i edukacji społecznej oraz poziomu życia, a także zwiększonego dostępu do wiedzy czy technologii problem utonięć stale występuje. Przyczyny utonięć znane od dawna obecnie również są aktualne, co potwierdza statystyka utonięć prowadzona przez Policję.

Tabela 1. Zestawienie liczby wypadków utonięcia osób w zbiornikach wodnych w latach 1998–2023

Rok	Ofiary	Rok	Ofiary	Rok	Ofiary	Rok	Ofiary	Rok	Ofiary
1998	826	2004	564	2010	453	2016	504	2022	419
1999	828	2005	583	2011	396	2017	457	2023	450
2000	525	2006	564	2012	449	2018	545		
2001	675	2007	479	2013	709	2019	456		
2002	741	2008	452	2014	648	2020	460		
2003	661	2009	468	2015	573	2021	408		

źródło: J. Telak, Bezpieczeństwo osób przebywających na obszarach wodnych-współczesne dylematy i wyzwania, Międzynarodowa Konferencja Naukowa „ Zarządzanie kryzysowe-ochrona ludności-Ratownictwo", Oświęcim 22 czerwca 2022 r. zamieszczone w „Kwartalniku Kadry Kierowniczej Policji", Szczytno 4/2022, s. 41-42. Zaktualizowane w dniu 29.01.2025 r. o lata 2022 i 2023 na podstawie statystyki policyjnej: https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia

Dane wskazują na znaczne wartości utonięć w latach 1998-1999 (powyżej 800 w każdym roku), zbliżona ilość wystąpiła także w latach 2002 i 2013 (ponad 700), w pozostałych latach utonięcia występują w przedziale pomiędzy 400-600[78]. Należy nadmienić, że od 2013 roku statystyka Policji prowadzona jest w ramach Krajowego Systemu Informacyjnego Policji (KSIP) pozwalająca na określenie charakterystyki zdarzenia[79]. Na przykładzie policyjnych danych dotyczących utonięć w 2022 roku (444 utonięcia) najwięcej osób utonęło się w jeziorach- 105 niewiele mniej w rzekach- 102, najliczniejsza grupa wiekowa to osoby powyżej pięćdziesiątego roku życia (203), a także 107 osób przed utonięciem spożywało alkohol. W 2023 roku odnotowano 490 utonięć, najwięcej

[76]https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/krakow/czorsztyn-zywiol-przewrocil-turystyczna-lodke-zaloganci-cudem-przezyli/bf14x0h, 21.01.2023.
[77] https://radioolsztyn.pl/na-jeziorze-lansk-przewrocila-sie-zaglowka/01139619, 21.01.2023.
[78] J. Telak, *Bezpieczeństwo osób przebywających na obszarach wodnych- współczesne dylematy i wyzwania,* Międzynarodowa Konferencja Naukowa ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE–OCHRONA LUDNOŚCI–RATOWNICTWO, Oświęcim 22 czerwca 2022 r., sporządzone na podstawie: Statystyki policyjne, Utonięcia, <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia/> 10 grudnia 2022.
[79] R. Meler, *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych…*, wyd. cyt., s. 41–42.

w rzekach (121), następnie w jeziorach (111). 82 osoby przed utonięciem spożywały alkohol, a najliczniejszą grupą wiekową były osoby powyżej 54 roku życia (224)[80].

Utonięcia według statystyki policji często wiążą się z kąpielą w miejscu niestrzeżonym (lecz nie objętym zakazem). Wszelka nieostrożność podczas przebywania nad wodą czy podczas połowu ryb jest również jedną z głównych przyczyn utonięć włącznie z kąpielą w miejscach zabronionych[81]. Wymienione elementy połączone ze spożywaniem alkoholu, także są jedną z podstawowych przyczyn utonięć. Inne to nieumiejętne wykorzystanie sprzętu wodnego, przecenienie swoich umiejętności pływackich, a także brak respektowania przepisów[82]. Wśród źródeł można znaleźć błędy popełniane przez korzystających z obszarów wodnych jak wchodzenie do wzburzonych rzek i morza, pływanie bez asekuracji, skoki do wody na tzw. „główkę" do nieznanej oraz płytkiej wody[83]. Każda z wymienionych przyczyn może bezpośrednio rozpocząć proces tonięcia. Poszkodowany jeśli nie uzyska w odpowiednim momencie pomocy z zewnątrz poniesie śmierć.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (World Health Organization- WHO) utonięcie jest najczęstszą przyczyną nieumyślnej śmierci na świecie i odpowiada za 7% wszystkich zgonów powiązanych z urazami[84]. Przypuszczalnie w 2019 roku straciło życie 236 tyś., gdzie 90% przypadków wystąpiło w krajach o niskich i średnich dochodach, a ponad połowa w obrębie zachodniego Pacyfiku i południowo zachodniej Azji. W krajach tych śmiertelność jest najwyższa (o 27-32 razy wyższa niż w Wielkiej Brytanii czy Niemczech)[85]. Związane jest to z wykonywaniem codziennych obowiązków, głównie podczas pracy, w niewielkim stopniu podczas wypoczynku nad wodą[86]. Kraje wysokorozwinięte nieustannie borykają się z utonięciami, przykładowo w latach 2020-2021 w Niemczech utonęło łącznie 677 osób (2020 r. - 378 osób, 2021 r. - 299 osób)[87]. W Wielkiej Brytanii tylko w 2020 roku utonęło 631 osób[88], natomiast w 2021 roku 277 osób[89]. W Polsce w roku 2020 r. odnotowano łącznie 483 przypadki utonięcia, a w roku 2021 w ilości 422[90]. Pomimo wstępnie optymistycznie wyglądających prezentowanych danych, Polska znajduje się w czołówce

[80] https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia, wyd. cyt. 29.01.2025.
[81] Tamże.
[82] B. Guła, *Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Systemie Bezpieczeństwa Państwa*, Zeszyty Naukowe Ruchu Studenckiego, Wrocław 2016, s. 43.
[83] http://www.wopr.pl/component/content/article/1222-pywam-bez-promili, 17.02.2022.
[84] https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/drowning, 17.08.2022.
[85] Tamże.
[86] *Stan, Perspektywy i rozwój ratownictwa …* M. Napierała, A. Skaliy, Walery Żukow (red.), wyd. cyt. s. 11.
[87] https://www.dlrg.de/informieren/die-dlrg/presse/statistik-ertrinken/, 17.08.2022.
[88] https://reachandrescue.com/official-statistics-show-concerning-increase-in-uk-drowning-deaths/, 17.08.2022.
[89] https://www.swimming.org/swimengland/drowning-deaths-rise-respect-water-campaign/, 17.08.2022.
[90] https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia, wyd. cyt. 11.02.2022.

krajów Unii Europejskiej wiodących w kwestii utonięć. Statystyka wskazana przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa na podstawie opracowania Najwyższej Izby Kontroli, prezentuje proporcje utonięć w przeliczeniu na 100 tyś. mieszkańców. Na przykładzie lat 2012-2015 w Polsce tonęły 2 osoby na 100 tyś., jest to dwukrotnie wyższy współczynnik niż w krajach europejskich, a tym samym Polska staje się jednym z krajów wiodących w utonięciach[91].

Tonięcie przerywa stan pełni życia, czyli harmonii i koordynacji organizmu na najwyższym poziomie rozpoczynając proces umierania, jakim jest rozłożona w czasie martwota na poziomie komórek. Towarzyszy temu zjawisku nagłe zatrzymanie krążenia (NZK), stan przeciwny życiu zakończony śmiercią kończy proces umierania i wiąże się z nieodwracalnymi zmianami tkanek, jako stan ostateczny[92]. Tolerancja najbardziej „wyspecjalizowanych" tkanek miękkich na niedotlenienie, takich jak kora mózgu wynosi ok. 4 minuty[93]. Środowisko wodne w różnym stopniu zmniejsza wrażliwość organizmu na niedotlenienie. Potwierdzono przypadki skutecznych zabiegów resuscytacyjnych bez zmian neurologicznych po ponad godzinie od momentu zanurzenia w wodzie o temperaturze 5ºC. Ma to związek z szybkim rozwojem hipotermii, która oddziałuje ochronnie przed niedotlenieniem i w większości zauważalna jest u małych dzieci w związku z niedostateczną izolacją powłok skórnych. Oziębienie natomiast występuje już w wodzie poniżej 25ºC[94]. Za hipotermię uznaje się temperaturę centralną ciała poniżej 35ºC[95]. Działania ratownicze w przypadku wystąpienia hipotermii obejmują równorzędnie z czynnościami resuscytacyjnymi ogrzewanie ciała do naturalnej temperatury, czyli normotermii (równej 35ºC bądź wyższej).

Termin utonięcia posiada wiele definicji. Jedną z wiodących jest uduszenie spowodowane zalaniem dróg oddechowych cieczą pod postacią wody[96]. Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) utonięcie jest procesem zburzenia oddychania z powodu zanurzenia w płynie[97]. Inne źródło określa utonięcie jako zgon poszkodowanego w następstwie uduszenia na wskutek zanurzenia w cieczy, najczęściej wodzie. Dodatkowo rozwija pośredni stan poszkodowanego jakim jest podtopienie, czyli wszystkie przypadki przeżycia- również okresowego po duszeniu się w wyniku zanurzenia

[91] P. Majcher, *Utonięcia*, Biuletyn kwartalny Rządowe Centrum Bezpieczeństwa Nr 24, Warszawa 2018, s. 23.
[92] *Medycyna Ratunkowa i Katastrof*, Basiński A (red.) wyd. cyt., s 7.
[93] Tamże.
[94] Tamże, s. 109.
[95] https://www.prc.krakow.pl/wytyczne2021/rozdz6.pdf, 24.02.2022.
[96] Utonięcie w: *Wielki Słownik Medyczny PZWL*, Warszawa 1996, s. 1422.
[97] *Global Report on Drowning: Preventing a leading killer,* World Health Organization 2014.

w wodzie[98]. Na podstawie literatury wyróżniony został „zespół nagłego zanurzenia", określany jako natychmiastowy zgon w wyniku kontaktu osoby poszkodowanej z zimną wodą. Zespół ten przypuszczalnie spowodowany jest pobudzeniem nerwu błędnego doprowadzającego do NZK. Przyjęto, że szczególne predyspozycje pojawiają się osób po wcześniejszym spożyciu alkoholu[99].

Wyróżnić można następujące rodzaje utonięć:

1. utonięcia mokrego - duża ilość cieczy przedostaje się do dróg oddechowych, w efekcie powoduje niedotlenienie organizmu;
2. utonięcia suchego - polegającego na przedostaniu się do dróg oddechowych niewielkiej ilości cieczy powodując pobudzenie nerwu krtaniowego, tym samym obkurczenie nagłośni, a w efekcie niedotlenienie oraz utratę przytomności;
3. utonięcia wtórnego - występującego od 15 minut do 72 godzin po przerwanym procesie tonięcia. Polegającego na masywnym obrzęku płuc, inaczej kwalifikowanym do ostrej niewydolności oddechowej dorosłych (ARDS);
4. zespołu zanurzeniowego - wspomnianego powyżej pobudzenia nerwu błędnego powodującego NZK[100].

W medycynie sądowej występuje wyszczególnienie podczas tonięcia w wodzie słonej i słodkiej[101]. Według ogólnie przyjętej wiedzy utonięcia w wodzie słodkiej polegają na przedostaniu się w pewnym stopniu cieczy do układu krwionośnego. Skutkuje to zwiększeniem objętości krwi w łożysku naczyniowym z powodu hipotoniczności wody słodkiej względem krwi, która prosto wchłania się z pęcherzyków płucnych do układu krążenia. Występuje hiperwolemia, hemoliza, hiperkaliemia i hiponatremia z powodu przedostania się jonów sodu, potasu, wapnia, magnezu, i chloru. W efekcie dochodzi to silnych zaburzeń rytmu serca takich jak migotanie komór i ostrej niewydolności krążenia[102].
W przypadku wody słonej dochodzi do obciążenia pęcherzyków płucnych, nasilają objawy zachłystowego zapalenia płuc. Hipertoniczność wobec krwi doprowadza do przedostania się wody i białka z łożyska naczyniowego do pęcherzyków płucnych, co powoduje zwiększenie

[98] *Medycyna Ratunkowa i Katastrof*, Basiński A (red.) wyd. cyt., s 106.
[99] Tamże.
[100] E. Bloch-Bogusławska, E. Wolska, A. Paradowska, G. Grapatyn, *Sądowo-lekarska analiza*…, s. 150-154, http://www.amsik.pl/archiwum/4_2008/4_08d.pdf, wyd. cyt. 12.02.2022.
[101] Tamże.
[102] *Śmierć w wyniku utonięcia. Nieszczęśliwy wypadek, samobójstwo czy zabójstwo?* S. Kamińska [w:] *Śmierć w wielu odsłonach. Problemy wybrane,* E. Żywucka-Kozłowska (red.), Kortowski Przegląd Prawniczy Monografie, Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, 2017, s. 88.

gęstości krwi i tym samym zmniejszoną jej objętość. Pozostająca w płucach woda powoduje hipowolemię, hipernatremię doprowadzając do wstrząsu i NZK[103].

W źródłach analiz sądowych można dociekać znacznych ilości opisów dotyczących różnic wynikających z środowiska wodnego w jakim dochodzi do utonięcia. Przykładem mogą być charakterystyczne cechy jak rozedma wodna płuc (ostre rozdęcie pęcherzyków płucnych)- środowisko hipotoniczne oraz „grzybek piany" (pienista treść w drogach oddechowych) wydostający się z jamy ustnej i nosa - środowisko hipertoniczne[104]. Może to mieć znaczenie podczas rozpoznania przyczyn zgonu. Medycyna sądowa dodatkowo klasyfikuje utonięcie jako rodzaj gwałtownego uduszenia na wskutek zatkania dróg oddechowych płynem topielnym (najczęściej wodą)[105].

Opisana w literaturze medycznej oraz ratowniczej patofizjologia utonięcia przedstawia odmienny podział utonięć z powodu zarówno braku, bądź zbyt małej ilości cieczy w dolnych drogach oddechowych, która mogłaby spowodować wysięk płucny w trakcie działań[106]. W związku z tym dochodzi do śmierci na wskutek uduszenia spowodowanego masywnym skurczem krtani wraz zaciśnięciem nagłośni[107].

W większości przypadków jednak przyczyną zgonu jest zachłyśnięcie spowodowane brakiem możliwości panowania nad aparatem oddechowym, panika tonącego oraz nieskoordynowane ruchy próbujące utrzymać głowę na powierzchni wody powodują połykanie wody, wymioty, a w efekcie omawiane zachłyśnięcie[108]. Następstwem jest niedotlenienie, utrata przytomności oraz zanik odruchów. Niezależnie czy środowiskiem tonięcia jest woda słodka czy słona mechanizm przez zachłyśnięcie prowadzi do rozległych obrażeń wewnętrznych w postaci uszkodzeń pęcherzyków płucnych, przecieku płucnego, obrzęku płuc i niedotlenienia prowadzącego do zgonu[109].

Zgodnie z Międzynarodowym Komitetem Łącznikowym do spraw Resuscytacji (ILCOR) zanurzenie w wodzie prowadzi do szybkiego wystąpienia hipoksemii-niedotlenienia organizmu. U tonącego pozostawionego bez pomocy dochodzi do zatrzymania pracy serca, która wystąpi w ciągu kilku minut[110].

---

[103] *Śmierć w wyniku utonięcia. Nieszczęśliwy wypadek, samobójstwo czy zabójstwo?* S. Kamińska …, wyd. cyt., 88.
[104] http://www.kryminalistyka.fr.pl/forensic_przyczyny_utoniecie.php, 14.02.2022.
[105] *Możliwości wykorzystania okrzemek w kryminalistyce*, I. Bogusz (red.), Legionowo 2019, s. 8.
[106] *Medycyna Ratunkowa i Katastrof*, Basiński A (red.), wyd. cyt., s. 107.
[107] Tamże.
[108] Tamże.
[109] Tamże.
[110] *International Consensus on Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiovascular Care Science With Treatment Recommendations*, ILCOR Summary Statemen, 2021.

Wytyczne Europejskiej Rady Resuscytacji od 2015 roku na podstawie komitetu ILCOR rozwinęły zagadnienie tonięcia do wszelkich przypadków, w których drogi oddechowe zajęte są cieczą, co uniemożliwia oddychanie[111]. Ponadto wyszczególniony został również termin „zanurzenia" i określany jest mianem przebywania poszkodowanego w środowisku wodnym z uniesioną głowa nad powierzchnią wody[112]. Ważnym określeniem jest również zjawisko „podtopienia", w którym drogi oddechowe znajdują się przez pewien czas poniżej granicy cieczy powodując aspirację wody do dróg oddechowych[113]. Zgodnie z prezentowaną patofizjologią tonięcia poszkodowany zatrzymuję się oddechowo na wskutek przedostania się dużych ilości wody do płuc, generując niedotlenienie organizmu oraz spowolnienie pracy serca - bradykardię[114]. Innym podziałem jest podział utonięcia na: typowe, atypowe i pośrednie[115].

Zgodnie z modelem przedstawionym przez Leona Wachholza oraz Stefana Horoszkiewicza przebieg utonięcia typowego został podzielony na 5 etapów inaczej zwanych fazami. W pierwszym etapie dochodzi do podrażnienia dróg oddechowych przez ciecz, co może powodować zaciśnięcie krtani i nagłośni (tonący nie może wydać dźwięku) - trwa od 4 do 16 sekund. W drugim zwanym „fazą oporu" dochodzi do świadomego wstrzymania oddechu oraz chaotycznego wynurzania się na powierzchnię wody - od 30 sekund do 1 minuty. W trzecim etapie zwanym „okresem wydatnych ruchów oddechowych" tonący zwiększa wysiłek na wskutek czego ciecz może przedostać się do dróg pokarmowych oraz oddechowych - trwa od 1 minuty do 2,5 minut. Najczęściej na koniec tej fazy osoba traci przytomność. Czwarta faza zwana „zamartwicą" powoduje ustanie czynności oddechowych, poszkodowany jest nieprzytomny- trwa od 30 sekund do 1 minuty. Ostatnia piąta faza „oddechów końcowych" rozpoczyna proces śmierci, pojawiają się drgawki toniczne - trwa od 30 sekund do 1 minuty.[116] Wszystkie etapy poza ostatnim mogą stać się bezpośrednim zagrożeniem dla ratujących z powodu irracjonalnego zachowania osoby tonącej, która przede wszystkim będzie próbowała wydostać się na powierzchnię wody.

[111] https://www.prc.krakow.pl/wyt2015/4_SS.pdf, 24.05.2022.
[112] Tamże.
[113] Tamże.
[114] https://www.prc.krakow.pl/wyt2015/4_SS.pdf, wyd. cyt., 24.05.2022.
[115] M. Kopczewski, A. Sawczyszyn, *Zagrożenia w środowisku wodnym- wybrane przykłady,* Bezpieczeństwo Teoria i Praktyka Nr 4, Kraków 2020, s.257.
[116] *Śmierć w wyniku utonięcia. Nieszczęśliwy wypadek, samobójstwo czy zabójstwo?* S. Kamińska …, wyd. cyt., s. 88.

Utonięcie atypowe powodują sytuacje szczególne kryjące się pod postacią m. in. chorób układu sercowo-naczyniowego, podrażnienia błon nosogardzieli, w wyniku upojenia alkoholowego czy choćby w trakcie ataku epilepsji[117].

Za utonięcie pośrednie przyjmuje się, że zgon nastąpił przed dostaniem się wody do powierzchni płuc[118].

Powyższe ujęcia terminu utonięcia pozwoliły na ujednolicenie działań ratowniczych, efektem jest brak wyróżniania środowiska wodnego w jakim doszło do procesu tonięcia.

Z powodu wybuchu pandemii Covid-19 kolejne Wytyczne Europejskiej Rady Resuscytacji wydane zostały w 2021 roku. Poruszona w nich kwestia tonięcia określa czynniki wpływające na skuteczność działań poszukiwawczo-ratowniczych wskazując jako główny wyznacznik czas przebywania osoby poszkodowanej w środowisku wodnym[119]. Uwaga w obecnej wiedzy ratowniczej została skupiona na skutecznym zarządzaniu zasobami poszukiwawczo-ratowniczymi, dalej poddając zagadnienie do szczególnych badań w przyszłości. Odstępuje się obecnie od prognozy tonięcia zależnej od wieku ofiar utonięć, czasu dotarcia służb, rodzaju środowiska wodnego (wody słodkiej czy słonej), jej temperatury, jak również obecności świadków[120]. Na szczególną uwagę zasługuję wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań, jak np. dronów w możliwości zminimalizowania okresu przebywania poszkodowanego pod wodą poprzez dostarczenie przyrządów unoszących się na wodzie[121].

Instytucje państwowe starają się przeciwstawić zagrożeniom ze strony wód śródlądowych, wprowadzają nowe rozwiązania zapobiegawcze, zwiększając profilaktykę i inne działania prewencyjne. Natomiast w przypadku wystąpienia danego zagrożenia stosują przygotowane plany określające ich charakterystykę, a także zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego oraz zestawienie sił i środków czy zadania krótkoterminowe[122].

Gminy corocznie wyznaczają kąpieliska do 20 maja, zamieszczone wykazem kąpielisk poprzedzając sezon kąpielowy obejmujący okres od 1 czerwca do 30 września[123]. Oznaczeniem niebezpieczeństw oraz wyznaczeniem powyższych obszarów zajmuje się właściwy miejscowo wójt, burmistrz, prezydent jako zarządzający obszarem wodnym[124].

[117] M. Kopczewski, A. Sawczyszyn, *Zagrożenia w środowisku wodnym*... wyd. cyt., s. 257.
[118] Tamże.
[119] https://www.prc.krakow.pl/wytyczne2021/rozdz6.pdf, wyd. cyt., 26.05.2022.
[120] Tamże.
[121] Tamże.
[122] Ustawa *o zarządzaniu kryzysowym*..., wyd. cyt. art. 5.
[123] Tamże, art. 37 pkt. 1-13.
[124] Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r., *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* (Dz. U. z 2023, poz. 714.). art. 4, ust. 2 pkt .3.

Miejsca niedozwolonej i niebezpiecznej kąpieli, szczególnie przy śluzach, mostach, budowlach wodnych i na szlakach żeglugowych oznaczone są stosownymi znakami zakazu, nakazu czy znakami informacyjnymi[125].

W Polsce działania profilaktyczne dotyczą oznaczania miejsc niebezpiecznych podczas kąpieli w postaci „czarnych punktów wodnych"[126]. Umieszczone w łatwo dostępnym miejscu informacje na temat zasad i ograniczeń korzystania z wyznaczonego obszaru wodnego, prezentują korzystającym zobowiązanie do zapoznania się z nimi[127]. Zawarte informacje ujęte są najczęściej w formie regulaminu, który po zapoznaniu należy przestrzegać[128].

Bezpieczeństwo osób przebywających na wymienionych obszarach wodnych w świetle przepisów jest zapewniane także pod kątem sanitarnym. Państwowa Inspekcja Sanitarna ocenia jakość wody i przypisuje ją odpowiedniej klasie[129]. Określony profil wody za pomocą danych takich jak: cechy fizyczne, geograficzne czy hydrologiczne pozwala przybliżyć jej jakość, stan zanieczyszczenia i inne czynniki mające wpływ na bezpieczne dla zdrowia korzystanie z wyznaczonego obszaru wodnego[130].

Zlekceważenie niebezpieczeństw na obszarach wodnych powoduje sytuację kryzysową nie tylko w postaci strat materialnych lub środowiskowych, a przede wszystkim zaginięcia, bądź potwierdzonych utonięć osób. Zdarzenia takie wywołają zdecydowaną reakcję służb i podmiotów dbających o bezpieczeństwo na obszarach prowadząc działania ratownicze, bądź poszukiwawczo-ratownicze.

Szybka reakcja ratowników powiązana jest najczęściej z tonięciem poszkodowanego na kąpielisku lub miejscu wykorzystywanym do kąpieli, bądź w ich otoczeniu na przykładzie patroli wodnych wykorzystujących sprzęt pływający w postaci łodzi motorowodnych.

W przypadkach, w których nie jest możliwe skuteczne udzielenie pomocy poszkodowanym ratownicy wodni zobowiązani są do poszukiwania osób na obszarze wodnym[131]. W pierwszych minutach jest to niezwykle istotne z perspektywy działań

---

[125] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 2012 r., *w sprawie sposobu oznakowania i zabezpieczenia obszarów wodnych oraz wzorów znaków zakazu, nakazu oraz znaków informacyjnych i flag* (Dz. U. z 2022 r., poz. 1979.), § 3.

[126] https://mazowiecka.policja.gov.pl/wls/aktualnosci/69028,Czarny-punkt-wodny-oznacza-niebezpieczna-kapiel.html, 17.01.2023.

[127] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach* ..., wyd. cyt., art. 5.

[128] Uchwała Nr XXVIII/172/20 Rady miasta i Gminy Łosice z dnia 31 sierpnia 2020 r. *w sprawie przyjęcia Regulaminu korzystania z miejsca rekreacyjnego przy Zalewie Łosickim*.

[129] Ustawa *Prawo wodne,* wyd. cyt. art. 16 pkt. 23.

[130] J. Telak, T. Kozak, E. Zieliński, *Bezpieczeństwo na obszarach wodnych, wybrane aspekty. Bezpieczeństwo i Ratownictwo*, Bydgoszcz 2015, s. 9.

[131] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* … wyd. cyt., art. 13.

ratowniczych i możliwie je kończący w postaci odnalezienia osoby tonącej bądź po wyczerpaniu wszelkich możliwości nurkowania (najczęściej) bezprzyrządowego. Przystępujący do działania ratownicy wodni nurkują do głębokości 4 metrów z uwagi na własne bezpieczeństwo oraz widoczność pod powierzchnią wody, a dalsze poszukiwania prowadzą SGRW-N PSP zgodnie z kompetencjami[132]. Jest to jeden z podstawowych elementów rozpoczęcia działań poszukiwawczo-ratowniczych w środowisku wodnym.

Odmiennie w jest przypadkach, gdzie osoby nie korzystały z wyznaczonych stref i dotarcie do nich generuje znaczące ilości czasu lub ich dokładne ostatnie widoczne położenie nie jest możliwe. Wtedy przybyłe na miejsce pierwsze jednostki niosące pomoc ograniczają się do oznaczenia przypuszczalnego miejsca gdzie ostatni raz był widziany poszkodowany, a następnie prowadzone są działania poszukiwawcze[133]. Element ten fizycznie rozpoczyna czynności poszukiwawcze na obszarach wodnych.

Skuteczność prowadzonych działań odnosi się do zawężenia obszaru, które ma nieporównywalne znaczenie do czasu i nakładów poszukiwawczych[134]. Wiąże się to nie tylko z szansą przeżycia osoby poszkodowanej, lecz także sprawnym odnalezieniem i przekazaniem (w krótkim czasie od wystąpienia zdarzenia) zespołom ratownictwa medycznego żywej osoby lub (w późniejszym okresie) zwłok rodzinie, Policji czy zachowując je do dyspozycji prokuratora. Czas w jakim dochodzi do zakończenia działań poszukiwawczych jest istotny również z względu na stan w jakim zachowały się zwłoki.

W kwestiach działań na obszarach otwartych rozpoczęcie poszukiwań można odnieść do miejsca gdzie ostatnio był widziany poszkodowany (ang. point last seen - PLS)[135]. W przypadku braku możliwości ustalenia takiego miejsca, ustaleniom dalszym podlega miejsce gdzie mogą pojawić się rzeczy osobiste osoby i jest to ostanie znane miejsce osoby zaginionej (ang. last known point - LKP)[136]. To niezwykle istotne elementy dotyczące rozpoczęcia działań poszukiwawczo-ratowniczych i pozwalają na ustalenie początkowego punktu planowania (ang. initial planning point - IPP)[137]. Podstawowym źródłem dotyczącym rozpoczęcia działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych w Polsce okazują się jednak zeznania świadków zdarzenia lub czasami wykorzystywane są urządzenia nawigacyjne. Niejednokrotnie świadkami okazują się osoby z otoczenia poszkodowanego,

[132] *Bezpieczeństwo Teoria i Praktyka, Ratownictwo i medycyna katastrofw reagowaniu kryzysowym*, R. Borkowski (red.), Kwartalnik nr 2 (XXXI), Kraków 2018, s. 127.
[133] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* …, wyd. cyt. art. 13 pkt. 7.
[134] Tamże, s. 36.
[135] R. Koester, *Lost Person Behavior*, wyd. cyt., s. 76.
[136] Tamże.
[137] Tamże.

które mogą bezpośrednio i precyzyjnie wskazać miejsce zdarzenia. W wielu przypadkach osoby te nie informują służb o zaistniałej sytuacji z różnorakich pobudek[138]. Za typowe przyczyny odstąpienia od wezwania pomocy można przytoczyć: strach, brak umiejętności udzielenia pomocy, nieumyślne spowodowanie zdarzenia, brak umiejętności pływania i stosowania środków ochrony indywidualnej na wodzie, zbyt niesprzyjające warunki zbiornika wodnego i inne[139].

W sytuacjach podczas których nie został wykluczony udział osób trzecich wiedza dotycząca wskazania dokładnego miejsca zdarzenia odbywa się za pomocą współpracy z świadkami. Niejednokrotnie świadkami takimi okazują się osoby podejrzewane o przyczynienie się do utonięcia lub ukrycia zwłok na danym obszarze wodnym[140]. Współpracują z organami ścigania z powodu złagodzenia wymiaru kary czy poszlakowym charakterze procesu oraz najczęściej nie będą zainteresowani pełnym potwierdzeniem swoich zeznań[141].

W celu potwierdzenia zeznań przeprowadza się eksperymenty procesowe, które z założenia powinny sprawdzić okoliczności o istotnym znaczeniu[142]. Dotyczą one nie tylko obserwacji oraz rozeznania podejrzewanego w terenie i potwierdzenie jego wiedzy o zdarzeniu, ale także wykorzystanie różnorodnych metod odnośnie sprawdzenia położenia lub przemieszczenia się ciała pod powierzchnia wody[143]. Rzetelne podejście do realizacji danego eksperymentu w postaci wizji lokalnej pozwoli na wiarygodne odzwierciedlenie zdarzenia. Odnosi się to do warunków panujących w danym zbiorniku, zastosowanie manekina o podobnej masie pozwoli sprawdzić możliwość jego przemieszczenia pod powierzchnią wody[144]. Pozwala również na potwierdzenie wersji świadków czy osób podejrzewanych. Najczęściej przedstawiciele prokuratury oraz Policji korzystają w takich sytuacjach z pomocy specjalistów w postaci biegłych w uwagi na niemożliwość weryfikacji otrzymanych informacji. Postepowanie takie podyktowane jest posiadaną specjalistyczną wiedzą na temat danych batymetrycznych, hydrologicznych czy meteorologicznych[145]. Wymienione elementy po połączeniu pozwalają na określenie miejsca, gdzie może znajdować się poszukiwane ciało ludzkie. Precyzja zarówno w określeniu miejsca i ujawnieniu

[138] M. Rokus, *Śmiertelna cisza. Ślady w podwodnym świecie*, [w:] *Przypadki kryminalne. Rola współpracy interdyscyplinarnej w badaniu liczby przestępstw,* J. Stojer-Polańska (red.), Poznań 2016 r., s. 92.
[139] Tamże, s. 92-93.
[140] Siermontowski, A. Olejnik, *Zalety wykorzystania metod technicznych w poszukiwaniu podwodnych obiektów humanoidalnych realizowanych w celach procesowych*, Gdynia 2010 r., s. 36-37.
[141] Tamże, s. 37.
[142] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego*, (Dz. U. z 2025 r., poz. 46.), art. 211.
[143] M. Rokus, *Śmiertelna cisza*…, wyd. cyt. s. 93.
[144] Tamże.
[145] P. Siermontowski, A. Olejnik, *Zalety wykorzystania metod*…., wyd. cyt. s. 37.

spoczywających zwłok przez biegłego jest równie istotna jak sposób wydostania go ponad powierzchnię wody. Nie tylko jest to istotne z punktu widzenia zachowania śladów na ciele, które może być w stanie rozkładu, lecz także wobec samych najbliższych chcących poznać przyczynę śmierci[146]. Osoby najbliższe bez względu na okres jaki minął od utonięcia, jaki i okoliczności, będą próbowały uzyskać wiedzę o zdarzeniu i odnalezieniu krewnego[147].

W działaniach poszukiwawczo-ratowniczych, a szczególnie w pracach podwodnych zauważalne jest, że środowisko wodne nie tylko wydłuża żywotność komórek, lecz także spowalnia rozkład ciała. Czynnikami sprzyjającymi jest niska temperatura, większa stabilność środowiska, ograniczenia tlenowe i mikroorganiczne czy utrudniony dostęp padlinożerców[148]. Rozkład zwłok następuje szybciej w zbiornikach słodkowodnych, o wyższej temperaturze i zasilonych organicznie. Ciało z powodu gromadzenia gazów gnilnych w dolnej części korpusu, będzie ulokowane w toni głową w dół[149]. Procesy gnilne rozpoczną się od górnej części ciała, co może utrudnić identyfikację zwłok, a dodatkowo możliwa jest przemiana tłuszczowo-woskowa[150]. Powyższe zmiany uzależnione od wielu czynników jak np. temperatury akwenu, ulokowania zwłok w głębokim akwenie, gdzie występuje zjawisko „termokliny" - 4ºC (wymienionego powyżej ciężaru właściwego wody) stałej niskiej temperatury czy choćby stosowana wcześniej antybiotykoterapia przez poszkodowanego, która również spowalnia proces gnilny[151]. Po wydobyciu z pod powierzchni wody ekspozycja ciała na tlen może spowodować znaczne przyspieszenie procesów gnilnych. W związku z tym działania mające na celu określenie przyczyn zgonu czy zachowanych śladów powinny przebiegać niezwłocznie i sprawnie.

2.2. Charakterystyka zdarzeń na wodach śródlądowych

Zgodnie z polskim stanem prawnym za obszary wodne należy uznać wody powierzchniowe i wody podziemne[152]. Wody powierzchniowe w Polsce zajmują obszar

[146] M. Rokus, *Śmiertelna cisza*…, wyd. cyt. s. 94.
[147] Tamże, s. 95.
[148] F. Bolechała, *Procesy rozkładu zwłok, czyli o tym, co dzieje się z ludzkim ciałem po śmierci. Przypadki kryminalne. Poszukiwania zaginionych jako problem interdyscyplinarny*, Poznań 2018, s. 28.
[149] Tamże, s. 29.
[150] Tamże.
[151] I. Bogusz, M. Bogusz, *Specyfika oględzin zwłok ludzkich ujawnionych w wodzie*, Kwartalnik Policyjny nr 3/2014, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Legionowo 2014 r., s. 26-27.
[152] Ustawa *Prawo wodne*, wyd. cyt. art. 18.

równy 8313 km², ok. 2,7% powierzchni kraju[153]. Śródlądowymi wodami powierzchniowymi są wszystkie obszary wodne za wyjątkiem morza terytorialnego czy morskich wód wewnętrznych (np. część zatoki Gdańskiej), które dzielą się na wody płynące i stojące. Do płynących należą między innymi: naturalne cieki oraz ich źródła, jeziora wraz z ich stałymi lub okresowymi dopływami czy odpływami, sztuczne zbiorniki wodne umiejscowione na wodach płynących czy kanały. Do śródlądowych wód stojących zaliczane są jeziora i inne naturalne zbiorniki wodne niepowiązane bezpośrednio z powierzchniowymi wodami płynącymi[154]. Obszarem wodnym będą również wody przybrzeżne oddalone od linii brzegowej do jednej mili morskiej. Także obszarami wodnymi będą kąpieliska, miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli, pływalnie oraz inne obiekty dysponujące nieckami basenowymi o łącznej powierzchni powyżej 100 m² i głębokości powyżej 0,4 m w najgłębszym miejscu lub głębokości powyżej 1,2 m[155] charakteryzowane są również jako śródlądowe wody powierzchniowe[156]. Miejsca te wydzielone z obszarów wodnych przez rady gmin są przeznaczone do bezpiecznego korzystania przez duże liczby osób kąpiących się.

Istotnym jest prawdopodobieństwo wystąpienia niebezpiecznych zdarzeń na wodach śródlądowych. Czynnikami sprzyjającymi są nie tylko braki zachowawcze osób przebywających, ale również wybór miejsca. Znacznie mniejsze jest ryzyko zagrożeń ze strony miejsca znajdującego się blisko brzegu o niewielkiej głębokości i łagodnym nurcie od znacznie oddalonego, gdzie występują silne prądy oraz duża głębokość[157].

Niebezpieczne zdarzenia na obszarach wodnych także spowodowane są korzystaniem z wyznaczonych kąpielisk czy miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w niewłaściwy sposób. Mogą wiązać się z brakiem spełnienia obowiązku przez korzystających w postaci zapoznania się z regulaminem kąpieliska, pływalni czy innego wydzielonego obszaru wodnego, a także wielokrotnie wspomniane spożycie alkoholu, bądź środków działających podobnie.

Zdarzenia występujące na obszarach wodnych przyjmują miano wypadków na wodzie. Za wypadek na wodzie należy przyjąć zdarzenie wynikające z przyczyn zewnętrznych (uprawianie sportów wodnych, rekreacyjne spędzanie czasu, wykonywanie czynności zawodowych) doprowadzające do możliwego pogorszenia się zdrowia lub życia

[153] https://kzg.pl/geograficzne/wody-powierzchniowe, 11.02.2022.
[154] Ustawa *Prawo wodne,* wyd. cyt. art. 19-23.
[155] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych*, wyd. cyt. art. 2 pkt. 1-2.
[156] Ustawa *Prawo wodne*, wyd. cyt. art. 16 pkt. 20-28.
[157] T. Zalewski, J. Telak*, Szacowanie ryzyka i kategoryzacja wskaźnikami …*, wyd. cyt. s. 137-139.

poszkodowanego[158]. W świetle prawnym wypadek żeglugowy przyjmuje miano „zdarzenia związanego z ruchem lub postojem statku, w wyniku którego nastąpiło uszkodzenia ciała powodujące roztrój zdrowia lub śmierć człowieka, uszkodzenie mienia znacznej wartości albo poważną awarię w rozumieniu przepisów prawa ochrony środowiska"[159].

Wypadki występują z powodu wielu okoliczności powiązanych z utonięciem, na podstawie statystyki Policji bardzo często dotyczą zdarzeń na rzekach[160]. Podstawową jednostką obiegu wody rzecznej jest zlewnia[161]. Zlewiska, dorzecza czy ujścia tworzą rzeki. Obszar Polski ulokowany jest w zlewisku mórz; Morza Bałtyckiego - 99,7%, Morza Czarnego - 0,2%, Morza Północnego - 0,1%[162].

Za rzekę przyjmuje się każdy ciek naturalny powstały z połączenia potoków, strumieni czy wypływający z lodowca, jeziora bądź innego źródła o ukształtowanym korycie i płynącym pod działaniem siły grawitacyjnej[163]. W Polsce znaczna większość rzek posiada umiarkowaną linię i kierunek zgodny z pochyleniem północno-zachodnim lądu[164]. Zdecydowanie rzeki górskie odstępują od tej reguły z powodu agresywnego ukształtowania oraz dużych różnic wysokości. W większości koryta rzek przyjmują jednak bieg nizinny z uwagi na ukształtowanie terenu Polski.

Wypadki powstałe w korytach rzek powodują trudne działania ratownicze i poszukiwawcze. Utrudnienia wynikają z występującego silnego nurtu, zróżnicowanego dna i obiektów zalegających w korycie lub w pobliżu ulokowanych budowli hydrotechnicznych. Czynności ratownicze mogą nie być możliwe do przeprowadzenia, natomiast poszukiwania okazać się mogą czasochłonne i nie przynoszące rezultatów. Ciała mogą zostać przetransportowane wraz z prądem na wiele kilometrów od miejsca wypadku, bądź unieruchomione przez różne przedmioty[165]. Zjawiska hydrologiczne występujące w korytach rzek nieprzerwalnie wiążą się z rzeźbą terenu w jakim się znajdują, a w związku z tym z siłą nurtu jaki występuje. Zaginięcia w okolicach rzek często wiążą się z urwaniem śladu na brzegu oraz oznaczeniem tych miejsc. W warunkach rzek górskich zależnie od głębokości

[158] M. Sikora, O. Telak, *Uwarunkowania prawno-organizacyjne bezpieczeństwa i wypadki utonięcia osób w zbiornikach wodnych,* [w:] *Bezpieczeństwo, zarządzanie, medycyna i kultura fizyczna. Wybrane zagadnienia,* J. Telak, D. Skalski, E. Zieliński, D. Czarnecki (red.), Gdańsk 2020, s. 75.
[159] Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r., *o żegludze śródlądowej*, (Dz. U. z 2025 r., poz. 18.), art. 5 ust. 1 pkt. 7,
[160] https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia, wyd. cyt. 16.01.2023.
[161] R. Tarka, Hydrologia, *Przewodnik do ćwiczeń laboratoryjnych i terenowych*, Wrocław 1999, s. 6.
[162] https://zpe.gov.pl/pdf/P2rmCFtnp, 17.06.2022.
[163] E. Bajkiewicz-Grabowska, Z. Mikulski, *Hydrologia ogólna*, Warszawa 2007, s. 55.
[164] https://zpe.gov.pl/pdf/P2rmCFtnp, wyd. cyt. 17.06.2022.
[165] https://poznan.naszemiasto.pl/sprawa-ewy-tylman-wciaz-nie-udalo-sie-ustalic-przyczyn/ar/c1-3906429, 16.01.2023.

koryta, prędkości nurtu bądź obiektów podwodnych ciała osób poszukiwanych mogą przemieszczać się na znaczne ilości (nawet 26 km)[166].

Mniejsze cieki wodne w postaci strumieni i potoków również mogą powodować zagrożenie utraty zdrowia i życia. Strumienie są to niewielkie cieki zasilające od kilku do kilkudziesięciu kilometrów kwadratowych, odróżniające się od strug wartkim prądem[167]. Potokami określa się małe cieki naturalne wypływające z wydajnego źródła o silnym nurcie[168]. Zagrożenie wynikające z bardzo rwącego nurtu powoduje, że działania ratownicze nie przyniosą zamierzonych efektów. Poszkodowany bądź jego ciało podobnie jak w rzekach będzie transportowane na znaczne odległości[169]. Podobne zdarzenia mogą występować w rowach melioracyjnych[170], kanałach[171]. Przy czym należy wyjaśnić pojęcie rowów, za które „rozumie się przez to sztuczne koryta prowadzące wodę w sposób ciągły lub okresowy, o szerokości dna mniejszej niż 1,5 m przy ujściu"[172], natomiast kanały dotyczą „sztucznych koryt prowadzących wodę w sposób ciągły lub okresowy, o szerokości dna co najmniej 1,5 m przy ich ujściu lub ujęciu"[173]. Do utonięć może dojść także podczas ujęcia wody w źródłach czy wyznaczonych punktach lub innych niesklasyfikowanych wodach[174].

Udzielanie pomocy potrzebującym w ciekach wodnych, głównie na rzekach także odnosi się do specjalistycznej formy spowodowanej panującymi warunkami w korycie, wyszczególniane są pojęcia wód szybkopłynących czy „whitewater". Wody szybko płynące mogą powstać podczas powodzi lub na terenach o zróżnicowanym ukształtowaniu terenu oraz dużej przepływowości[175]. Występowanie odcinków rzek szybkopłynących związane jest najczęściej z górskim charakterem regionu[176]. Prędkość wody w takich rzekach wynosi od 3,6 m/s (średnia- 5,2m/s) w środkowej części koryta[177]. Istotnym jest, że prędkość wody przekraczająca 1m/s na kąpieliskach strzeżonych uznawana jest za niebezpieczną do kąpieli,

[166] K. Trochimowicz, P. Futiakiewicz, *Zapach śmierci. Radość dla psiego nosa*, [w:] *Przypadki kryminalne. Poszukiwania zaginionych jako problem interdyscyplinarny*, J. Stojer–Polańska (red.), Poznań 2018, s. 161-162.
[167] E. Bajkiewicz-Grabowska, Z. Mikulski, *Hydrologia ogólna*, wyd. cyt. s. 55.
[168] Tamże.
[169] https://podhale24.pl/aktualnosci/artykul/11120/Zakopane_35latek_utonal_w_potoku.html, 16.01.2023.
[170] https://szczytno.policja.gov.pl/o17/aktualnosci/9004,Szczytno-Utonal-52-letni-mezczyzna.html, 24.01.2023.
[171] https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/aktualnosci/58892,Utonal-w-kanale.html, 24.01.2023.
[172] Ustawa *Prawo wodne*, wyd. cyt. art. 16, pkt. 47.
[173] Tamże, art. 16, pkt. 21.
[174]https://www.infoilawa.pl/aktualnosci/item/68103-utonal-mlody-mezczyzna-jego-cialo-znaleziono-dzis-rano, 24.01.2023.
[175] J. Szylar, *Szkolenie strażaków ratowników OSP z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz na ratownictwa na wodach*, CNBOP 2009, s. 30.
[176] *Od morza do źródła. Międzynarodowy poradnik odtwarzania szlaków migracji ryb,* Infrastruktura i Środowisko 2018, s. 31.
[177] Ch. Magirl, J Gartner, G. Smart, R. Webb, *Water velocity and the nature of critical flow in large rapidson the Colorado River, Utah*, *Water Resources Research*, vol. 45, 2009, s. 15.

stwarzającą zagrożenie dla życia i sygnalizowana jest wywieszeniem czerwonej flagi przez ratowników[178]. Ratowanie w takich warunkach stanowi dodatkowe wyzwanie z powodu nieskuteczności w zastosowaniu technik przydatnych w wodach stojących lub wolno płynących[179]. Rzeki górskie charakteryzują się w ciągu roku zmiennością poziomu wód, na przykładzie Dunajca różnica poziomu wynosi ok. 9-10 m[180]. Zmienność poziomu wody będzie wpływać na porywistość prądów rzecznych i generować dalsze niebezpieczeństwo.

Według Amerykańskiego Towarzystwa Białej Wody (ang. American Whitewater Associaciation - AWA), rzeki szybkopłynące przyjmują miano białej wody w związku z miejscowo występującymi bystrzami i spienieniem się wody oraz jej niską temperaturą[181]. Pojęcie to jest związane z rekreacyjnym spędzaniem czasu na rzekach górskich w postaci spływów kajakarskich (kajakarstwo górskie - ang. river running) czy pontonowych o ekstremalnym charakterze (ang. rafting). Klasyfikowane są w sześciostopniowej skali od łagodnych do niemożliwych do przebycia, zagrażających życiu[182].

Znajdujące się w korycie rzeki przeszkody dodają atrakcyjności uczestnikom spływów, natomiast wywołują niebezpieczne zjawiska hydrologiczne. Wystające ponad powierzchnię wody głazy (katarakty, szachownice, szypoty) mogą być zagrożeniem bezpośrednim oraz powodować bystrze, czyli gwałtowne przyspieszenia wody. Następnie miejsca występowania wolniejszego nurtu generują pojawienie się miejsc wody płynącej w przeciwnym kierunku (cofki)[183]. Napierająca woda podpowierzchniowa na szczeliny pomiędzy głazami, innymi przeszkodami czy konstrukcjami może spowodować występowanie bardzo niebezpiecznego zjawiska jakim jest „syfon". Silne prądy mogą docisnąć osoby do przeszkody czy głazów bez możliwości wydostania się nie otrzymując pomocy z zewnątrz[184]. W miejscu takim dodatkowo gromadzą się materiały przeniesione z kierunkiem biegu rzeki, jak gałęzie i inne[185].

[178] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych *w sprawie sposobu oznakowania* …, wyd. cyt. § 9, ust. 2, pkt. 7.
[179] R. Bojarowski, *Kąpiemy się bezpiecznie* …., wyd. cyt., s. 197.
[180] https://pl.wikipedia.org/wiki/Rzeki_w_Polsce, 18.01.2023.
[181] D. Farstad, J. Luttrell, *Flush Drowning as a Cause of Whitewater Deaths,* Wilderness & Environmental Medicine 2020, s. 11.
[182] https://wetplanetwhitewater.com/rafting/class-system/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl, 19.01.2023.
[183] R. Bojarowski, *Kąpiemy się bezpiecznie* …, wyd. cyt. s. 198.
[184] *Hazard hydrology, NFCC National Fire Chiets Council* https://www.ukfrs.com/pdf/print/promos%3A233709, 17.06.2022.
[185] J. Koza, *Poszukiwania na rzekach górskich i w okolicach- wykorzystanie bezzałogowych statków powietrznych*, Praca dyplomowa GOPR z 2022. s. 16-17.

W Polsce kajakarstwo górskie popularyzowane jest na rzekach; Białka, Kamienna oraz na Dunajcu[186]. Na rzekach tych dochodzi do licznie występujących wypadków, spośród których uczestnicy organizowanych spływów ponoszą śmierć[187].

Na rzekach górskich m. in. na Dunajcu organizowane są komercyjne spływy tratwami flisackimi, które mogą generować nieszczęśliwe wypadki. Wynikać mogą z niebezpieczeństw spowodowanych obszarem wodnym bądź rażącym zaniechaniem zasad bezpieczeństwa. Występują przypadki przeładowania tratwy, które spowodują kontakt z zimną i rwąca wodą[188]. W wyniku którego może dojść do utonięcia przez uduszenie, ale również może wystąpić zespół zanurzeniowy po kontakcie z zimną wodą. Osoby korzystające oraz obsługujące łodzie podczas spływów najczęściej nie stosują kamizelek ratunkowych[189]. W świetle obecnych przepisów żeglugowych tratwy flisackie ujęte są pod postacią jednostek pływających zakwalifikowanych jako jachty komercyjne[190]. Tratwy zwolnione są z obowiązkowej rejestracji w Urzędach Żeglugi Śródlądowej (UŻŚ) ponieważ przepisy nie dotyczą jednostek pływających napędzanych wyłącznie siłą ludzkich mięśni[191]. Jeśli właściciel nie wystąpi z wnioskiem o rejestrację oraz pozwolenie na przewóz większej liczby niż 12 pasażerów do właściwego miejscowo Dyrektora Urzędu Żeglugi Śródlądowej, jednostki te nie będą podlegały pod jurysdykcję UŻŚ. Instytucją kontrolującą pozostanie Policja, najczęściej komórka pełniąca służbę na wodach i terenach przywodnych zgodnie z zadaniami[192].

Obowiązek rejestracji dotyczy statków służących do amatorskiego połowu ryb o długości większej niż 7,5 m bądź napędzie mechanicznym o mocy większej niż 15 kW, także jednostek używanych do połowów rybackich oraz uprawiających żeglugę poza terytorium rzeczypospolitej Polskiej[193]. W związku z tym tratwy wykorzystywane do spływów na rzekach w celach zarobkowych nie posiadają świadectwa zdolności żeglugi i określonych w nim warunków dotyczących bezpieczeństwa statku.

[186] https://pl.wikipedia.org/wiki/Kajakarstwo_górskie, 19.01.2023.
[187] https://www.tuwroclaw.com/wiadomosci,tragedia-w-szklarskiej-porebie-w-wezbranej-gorskiej-rzece-utonal-mlody-czlowiek,wia5-3266-69031.html, 19.02.2023.
[188] https://turystyka.wp.pl/pieniny-turysci-narzekaja-na-splyw-dunajcem-po-slowackiej-stronie 6548913576118912a, 19.01.2023.
[189] https://zakopane.naszemiasto.pl/tag/wypadek-dunajec-tratwa, 19.01.2023.
[190] Ustawa z dnia 12 kwietnia 2018 r., *o rejestracji jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m*, (Dz. U. z 2024 r., poz. 1536.), art. 2.
[191] Tamże, art. 3 ust. 2, pkt. 2.
[192] Zarządzenie Nr 1386 Komendanta Głównego Policji, *w sprawie metod i form* …, wyd. cyt. § 6.
[193] Ustawa *o rejestracji jachtów i innych* …, wyd. cyt., art. 3 ust. 1, pkt. 1.

Poruszona kwestia bezpieczeństwa osób przebywających na obszarze rzek wiąże się z wyposażeniem jednostek pływających w wymagane środki ochrony indywidualnej oraz innego wymaganego wyposażenia.

Zapewnienie bezpieczeństwa osobom przebywającym na pokładach jednostek poruszających się po wodach śródlądowych jest związane z wyposażeniem w środki ratunkowe. Obowiązkowe wyposażenie jednostek poruszających się na wodach śródlądowych uzależnione jest od jej gabarytów, mocy silnika, ilości załogi oraz osób przebywających na pokładzie. Środki ochrony indywidualnej na pokładzie jednostki pływającej dotyczą odpowiedniego doboru kamizelek i pasów ratunkowych lub asekuracyjnych. Kamizelki i pasy ratunkowe oraz środki asekuracyjne powinny być oznaczone zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/425 w sprawie środków ochrony indywidualnej oraz uchylenia Dyrektywy Rady 89/686/EWG[194]. Zakres oznaczeń środków ratunkowych dotyczy typów:

1. 275 - ma na celu zapewnić wyporność osobom ubranym w ciężką odzież ochronną, umożliwiając pływanie oraz aktywne udzielanie pomocy innym, zalecana na pełnym morzu w skrajnie ciężkich warunkach;
2. 150 - ma na celu zapewnić wyporność osobom ubranym w odzież chroniącą przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi (ubranie sztormowe);
3. 100 - ma na celu zapewnić wyporność osobie ubranej w lekką odzież, zachowując swobodę ruchów, wody osłonięte[195].

Środki asekuracyjne oznaczane są Typem 50 i przeznaczone są do stosowania na wodach osłoniętych przez osoby dorosłej przeciętnej budowy oraz potrafiących pływać z uwzględnieniem zapewnionej szybkiej pomocy w pobliżu.

Podane typy określają wyporność liczoną w niutonach (N) w zależności od wykonywanych czynności oraz rodzaju możliwie występującego zagrożenia.

Niezbędnym jest także wyjaśnienie zadań jakie powinny spełniać środki ochrony indywidualnej na jednostkach pływających:

1. zapewnienie użytkownikowi bezpieczeństwa w wodzie, w szczególności gdy nie umie on pływać, jest wyczerpany, ranny bądź zagrożony np. hipotermią;

[194] https://www.ce-polska.pl/89-686-ewg-dyrektywa-ppe, 20.01.2023.
[195] Zgodnie oficjalną stroną internetową Instytutu Ochrony Pracy- Państwowemu Instytutowi Badawczemu: https://m.ciop.pl/CIOPPortalWAR/appmanager/ciop/mobi?_nfpb=true&_pageLabel=P426015131914980446770 67&html_tresc_root_id=300008073&html_tresc_id=300008067&html_klucz=300008073&html_klucz_spis=, 21.01.2023.

2. umożliwienie użytkownikowi samodzielnego poruszania się w wodzie bez nadmiernego utrudnienia;
3. wspieranie działań użytkownika, umożliwiające ratowanie się zamiast biernego utrzymania na wodzie;
4. pomaganie w ratowaniu osoby noszącej kamizelkę[196].

Za istotne należy przyjąć, iż kamizelki lub pasy ratunkowe swoją konstrukcją mają za zadanie zapewnić położenie osoby poszkodowanej z drogami oddechowymi skierowanymi ku górze i umiejscowionymi powyżej powierzchni wody. Jest to ważna cecha sprzętu ratunkowego w sytuacji upadku do wody osoby nieprzytomnej. Kamizelki asekuracyjne natomiast nie posiadają takiej cechy i położenie w wodzie osoby nieprzytomnej będzie dowolne.

Ponadto małe statki o gabarytach 4-12 m czy pozbawione napędu mechanicznego powinny posiadać minimum jedno koło ratunkowe jeśli konstrukcja to umożliwia. Na większych pokładach powyżej 12 m oraz zależnie od rejonu żeglugi minimum 2 koła ratunkowe, a połowa wymaganych kół powinna posiadać nietonącą linę o średnicy 8-11 mm i długości 30 m[197]. Jednostki pływające wyposażone są w odpowiednie rodzaje i wielkości gaśnic oraz rozmieszczone ilości. W jednostkach z napędem mechanicznym oraz w jednostkach powyżej 3,5 m wymagane są gaśnice 2 kilogramowe, powyżej 50 kW- dodatkowa gaśnica, a powyżej 100 kW- dodatkowe 2 gaśnice[198]. Ponadto jeśli długość kadłuba jest mniejsza niż 10 m wymagana jest 1 gaśnica i dodatkowe w zależności od mocy silnika, na pokładach o długości 10-15 m wymagane są 2 gaśnice i dodatkowe w związku z mocą silnika. W jednostkach powyżej 15 m wymagane są 3 gaśnice i dodatkowe zależnie od mocy silnika[199].

Kolejnym obszarem wód śródlądowych na których dochodzi bardzo często do niebezpiecznych zdarzeń są jeziora. Jeziorem określa się naturalny zbiornik śródlądowy w postaci wypełnionego wodą wgłębienia o brzegach ukształtowanych pod wpływem działania falowania i prądów wodnych[200]. Ponadto zbiorniki te nie posiadają połączenia

[196] https://m.ciop.pl/CIOPPortalWAR/appmanager/ciop/mobi …, wyd. cyt. 21.01.2023.
[197] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 5 listopada 2010 r., *w sprawie wymagań technicznych i wyposażenia statków żeglugi śródlądowej oraz upoważniania podmiotów do wykonywania przeglądów technicznych statków* (Dz. U. z 2010 r., poz. 1423.), § 7. pkt. 1–3.
[198] Tamże, § 12.
[199] Tamże.
[200] E. Bajkiewicz-Grabowska, Z. Mikulski, *Hydrologia ogólna*, wyd. cyt., s. 81.

z morzem[201] oraz zachodzi w nich powolna wymiana wody[202]. W Polsce powierzchnia jezior zajmuje niespełna 1 % powierzchni kraju[203]. Zdecydowana większość to jeziora polodowcowe ok. 80 %, z których najliczniejsza grupa to jeziora moreny dennej (Śniardwy, Mamry, Niegocin)[204]. Charakteryzują się znacznymi rozmiarami i niewielką głębokością z rozwinięta linią brzegową. Kolejną grupą są jeziora rynnowe o budowie wydłużonej i znacznej głębokości (Hańcza, Gopło, Jeziorak)[205]. Inne rodzaje jezior to jeziora polodowcowe górskie np. cyrkowe (Czarny Staw nad Morskim Okiem lub Wielki i Mały Staw w Karkonoszach) lub płytsze morenowe górskie (Morskie Oko). Największym jeziorem jest Śniardwy o powierzchni 11 380 ha i głębokości 23 m, natomiast najgłębszym Hańcza o powierzchni 311 ha i głębokości 108,5 m[206]. Najdłuższym jeziorem jest Jeziorak 27,5 m o powierzchni 3152,5 ha i największej głębokości 12,9 m[207].

Podczas wystąpienia zdarzeń na jeziorach ciało może znaleźć się w różnych miejscach, w których najczęściej się nie przemieszcza z uwagi na czynniki hydrologiczne. W płytkich wodach (w związku z wyższą temperaturą cieczy i innymi czynnikami sprzyjającymi) ciało znacznie szybciej osiąga powierzchnię oraz „dodatnią pływalność" i tym samym może się przemieszczać[208]. Wybrane przypadki utonięć na jeziorach odnoszą się do kwestii ruchów wodnych w nich występujących. Utonięcia na jeziorach mogą spowodować, szeroko zakrojone działania poszukiwawczo-ratownicze z uwagi na różnice spowodowane porą roku czy dnia kiedy doszło z zdarzenia, elementy garderoby osoby czy występujące przedmioty na dnie oraz jego ukształtowanie[209].

Zdarzenia zagrażające życiu w mniejszym stopniu przytrafiają się na kąpieliskach strzeżonych spełniających swoją funkcję, niż na pozostałych obszarach. W 2019 roku nad jeziorem Nierzym doszło do utonięcia 23-letniego mężczyzny podczas pracy ratowników wodnych. Zwłoki znalezione zostały przez SGW-N PSP[210]. Innym zdarzeniem jest utonięcie

[201] *jezioro,* https://sjp.pwn.pl/slowniki/jezioro, 21.10.2023.
[202] *jezioro,* https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/jezioro;3917849.html, 21.01.2023.
[203] A. Choiński, *Katalog jezior* Polski, Poznań 2013, s.12.
[204] Tamże, s.117.
[205] Tamże, s.118-120.
[206] W. Sobolewski, D. Borowiak, M. Borowiak, R. Skowron, *Baza danych jezior Polski i jej wykorzystanie w badaniach limnologicznych*, Lublin 2014, s. 29.
[207] A. Choiński, *Katalog jezior* …, wyd. cyt., s.118-120.
[208] M. Rokus, *Śmiertelna cisza* …, wyd. cyt., s. 94.
[209] M. Rokus, *Powrót do nierozwiązanych spraw w działaniach Grupy Specjalnej Płetwonurków RP,* [w:] *Przypadki kryminalne. Poszukiwania zaginionych jako problem interdyscyplinarny*, J. Stojer-Polańska (red.), Poznań 2018, s. 144-157.
[210] https://www.tvp.info/43272300/23latek-utonal-na-strzezonym-kapielisku-dramat-rozegral-sie-na-oczach-kolegi, 18.08.2022.

19- letniego mężczyzny na terenie kąpieliska miejskiego w Węgorzewie[211]. Podczas czynności procesowych ujawnione zostały nieprawidłowości związane z wykonywaniem obowiązków związanych z bezpieczeństwem, co mogło być bezpośrednią przyczyną śmierci[212].

Do śmiertelnych wypadków dochodzi również na pływalniach, za które należy przyjąć zgodnie ze Słownikiem Języka Polskiego wydzieloną i przystosowaną do pływania część rzeki, jeziora itp. wraz z zespołem odpowiednich pomieszczeń i urządzeń[213]. W ujęciu prawnym pływalnią jest „obiekt kryty lub odkryty, z wodą przepływową, przeznaczony do pływania lub kąpieli, posiadający co najmniej jedną nieckę basenową, z trwałym brzegiem i dnem, wyposażony w urządzenia sanitarne, szatnie i natryski"[214]. Zgodnie z normami prawnymi na pływalniach poniżej 25 m długości niecki basenowej powinien znajdować się jeden ratownik, 25-50 m dwóch, a powyżej 50 m trzech ratowników[215].

W grudniu 2021 roku 51- letni mężczyzna utonął na terenie pływalni w Oświęcimiu, wstępnie dopatrzono się nieprawidłowości w pracy ratowników wodnych[216]. Podobne zdarzenia występują na termach, jak w przypadku wydarzenia z 1 czerwca 2012 roku podczas korzystania z kompleksu znacznej liczby młodzieży z okazji Dnia Dziecka utonął 11-letni chłopiec. Za przyczynę wypadku uznaną nieprawidłową pracę ratowników wodnych[217].

Utonięcia dotyczą także innych miejsc wypoczynku jakimi są Aquaparki. W 2014 roku na terenie Aquaparku w Sopocie doszło do utonięcia 8-letniej dziewczynki[218] podobnie w maju 2022 roku w suwalskim Aquaparku[219]. W obu przypadkach zastrzeżenia dotyczą pracy ratowników wodnych. Warto zwrócić uwagę, że są to miejsca mające na celu rekreacyjne spędzanie czasu przez osoby w każdym wieku.

Możliwość wystąpienia zdarzeń na wodach odmiennie odnosi się do korzystania z obszarów niestrzeżonych. Niezależnie czy będzie to pływanie bez zabezpieczenia w osobiste środki bezpieczeństwa czy uczestnictwo w spływie kajakowym, bądź pojedyncze spędzanie czasu na łodzi wiosłowej lub inne. Kąpiel w miejscach niestrzeżonych sprzyja

[211] https://www.rp.pl/kraj/art12250391-utonal-na-strzezonym-kapielisku-ratownicy-oskarzeni, 18.08.2022.
[212] https://olsztyn.tvp.pl/17069964/ratownicy-przed-sadem, 18.08.2022.
[213] https://sjp.pwn.pl/slowniki/pływalnia.html, 20.01.2023.
[214] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* …, art. 2, pkt. 8.
[215] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 stycznia 2012 r., *w sprawie minimalnych wymagań dotyczących liczny ratowników wodnych zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego* (Dz. U. z 2022 r., poz. 1981.), § 2, pkt. 3.
[216] https://krakow.tvp.pl/60335818/ratownicy-odpowiedza-za-utoniecie-mezczyzny-w-basenie, 18.08.2022.
[217] https://tvn24.pl/poznan/11-latek-utopil-sie-na-basenie-trzech-ratownikow-skazanych-ra908912-2283318, 18.08.2022.
[218]https://sopot.naszemiasto.pl/sadowy-finisz-sprawy-utoniecia-w-sopockim-aquaparku-wyrok/ar/c1-7467785, 18.08.2022.
[219] https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/suwalki/id/213728, 18.08.2022.

okolicznościom prowokującym ryzykowne zachowania nad wodą oraz przecenianie swoich sił. Większość utonięć zdarza się w okresie letnim na niestrzeżonych zbiornikach wodnych[220]. Przykładów takich utonięć w Polsce co roku jest wiele. Nie zawsze są związane z odległymi terenami. Ryzyko utonięcia istnieje zawsze, gdzie nie będzie występowała natychmiastowa pomoc. Podobnie było w sytuacji z sierpnia 2020 roku na jez. Tałty w Mikołajkach, w której 40-letni mężczyzna zażywał kąpieli na przyhotelowej plaży nie będącej kąpieliskiem strzeżonym. Ciało zostało odnalezione ok. 30 m od brzegu na głębokości 6 m[221].

Innym problemem jest korzystanie z miejsc z zakazem kąpieli jak w przypadku 10-cio hektarowego zalewu w Radłowie woj. Podkarpackie, gdzie życie straciło kilkadziesiąt osób. Głośnym zdarzeniem było podwójne utonięcie młodych mężczyzn zakończone działaniami poszukiwawczo-ratowniczymi z wykorzystaniem areału SGW-N PSP, OSP oraz WOPR[222].

Korzystanie w sposób nieprawidłowy z jednostek pływających w postaci kajaków, łodzi wiosłowych, rowerów wodnych czy popularnych w ostatnich latach desek SUP (stań i wiosłuj, ang. Stand Und Paddle), materacy i innych przekłada się na wystąpienie niebezpiecznych zdarzeń. Jest to stałe zjawisko corocznie znacznie doprowadzające do utonięć. Niestosowanie środków bezpieczeństwa w postaci kamizelek asekuracyjnych, ratunkowych jest częstą przyczyną śmierci w związku z wystąpieniem wypadku w środowisku wodnym.

Korzystanie ze sprzętu motorowodnego bądź żaglowego, podczas którego niestosowanie się do prawa regulującego poruszanie się po wodach śródlądowych, tym bardziej po szlakach wodnych może stwarzać zagrożenie wszystkim przebywającym w najbliższym otoczeniu włącznie z terenami przywodnym. Przykładami są zdarzenia, gdzie poruszanie się po drogach wodnych wbrew obowiązującym miejscowo zakazom. W sierpniu 2019 roku doszło do głośnego medialnie zdarzenia na jeziorze Kisajno niedaleko Giżycka, spowodowanego poruszaniem się łodzią motorowodną w porze nocnej[223]. Efektem zdarzenia były kilkudniowe poszukiwania zaginionego mężczyzny angażujące wiele instytucji. Zgodnie z miejscowo ustanowionymi przepisami dotyczącymi poruszania się po szlakach wodnych, w większej części dróg wodnych w Polsce obowiązuje zakaz poruszania się w porze nocnej.

[220] https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia/48247,Utoniecia-2020.html, 2.01.2023.
[221] https://radioolsztyn.pl/w-jeziorze-talty-utonal-40-letni-mezczyzna-to-miejsce-niestrzezone-przez-ratownika/01523757, 18.08.2022.
[222] https://tarnow.naszemiasto.pl/zalew-w-radlowie-zbiera-smiertelne-zniwo-bo-ludzie-plywaja/ar/c1-8939431, 6.08.2022.
[223] https://www.newsweek.pl/polska/piotr-wozniak-starak-poszukiwany-na-jeziorze-kisajno/lngylkt, 24.08.2022.

Za porę nocną przyjmuje się okres od zmierzchu do świtu[224]. Dyrektorzy Urzędów Żeglugi Śródlądowej zgodnie z właściwością miejscową prowadzą nadzór nad żeglugą w dzień i w nocy. Określają regulacje odnośnie bezpieczeństwa wynikające z charakteru i właściwości dróg wodnych w uzgodnieniu z administracją drogi wodnej (Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie)[225].

Korzystanie ze sprzętu wodnego bez wymaganych uprawnień jest powszechnym zjawiskiem. Sprzęt wodny o przeznaczeniu rekreacyjnym bez dodatkowego napędu może wynająć każda osoba pełnoletnia bez wymaganych uprawnień. Osoby poniżej 18 roku życia obwiązane są do przedstawienia dowolnego dokumentu potwierdzającego umiejętność pływania. Poniżej 14 roku życia korzystanie z sprzętu jest możliwe w towarzystwie osoby dorosłej, co najczęściej określa regulamin danej wypożyczalni.

Akty prawne dotyczące wynajmu i korzystania z sprzętu o dodatkowym napędzie regulują od jakiego wieku można uzyskać uprawnienia oraz charakteryzują parametry czy wymagania jakie należy spełnić.

Minimalne wymagania przy korzystaniu z jachtu żaglowego oraz motorowodnego to wiek powyżej 14 lat i zdany egzamin praktyczno-teoretyczny. Uprawnienia pozwalają na prowadzenie jednostek o długości kadłuba do 12 m po morskich wodach wewnętrznych oraz pozostałych wodach morskich w strefie 2 Mm od brzegu. Natomiast uprawianie turystyki wodnej na śródlądowych drogach wodnych wymaga posiadania dokumentów kwalifikacyjnych w przypadku jachtu żaglowego o długości kadłuba powyżej 7,5 m oraz z silnikiem o mocy powyżej 10 kW[226]. Uprawnienia korzystania z jachtów motorowodnych dotyczą jednostek o mocy silnika powyżej 10 kW z zastrzeżeniem, że osoby do 16 roku życia mogą korzystać z jednostki poniżej 60 kW[227]. Poruszanie się jednostkami żaglowymi lub motorowodnymi poniżej wymienionych parametrów jest dostępne bez uprawnień. Podobnie jest z korzystaniem z jachtów motorowodnych o mocy silnika do 75 kW i długości kadłuba do 13 m, których prędkość nie przekracza konstrukcyjnych możliwości do 15 km/h, wymagane jest natomiast przeszkolenie z zakresu bezpieczeństwa na wodzie[228].

Liberalne przepisy pozwalają na poruszanie się jednostkami z napędem mechanicznym oraz jachtami żaglowymi bez uprawnień. Co oznacza że większość

[224] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2003 r., *w sprawie przepisów żeglugowych na śródlądowych drogach wodnych* (Dz. U. 2003 , Nr 212, poz. 2072), §1 lit. x.
[225] Ustawa *o żegludze śródlądowej* …, wyd. cyt. art. 14.
[226] Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 9 kwietnia 2013 r., w *sprawie uprawiania turystyki wodnej*, (Dz. U. z 2013 r., poz. 460) §2 pkt. 1.
[227] Tamże, §2-§8.
[228] Ustawa *o żegludze śródlądowej* …, wyd. cyt. art. 37a ust. 4.

korzystających może nie znać przepisów żeglugowych i stwarzać dodatkowe zagrożenie w ruchu wodnym.

Wraz z postępem technologicznym powstają coraz nowsze formy rekreacji na wodzie angażujące jednostki pływające zarówno z napędem motorowodnym jak np. flyboard czy bez napędu w postaci kitesurfing lub z napędem zewnętrznym- wyciągiem, czyli wakeboarding.

Poruszanie się jednostek komercyjnych po drogach wodnych zwiększa zagrożenie utonięciem w związku z użytkowaniem różnego rodzaju jednostek pływających, różnicy ich gabarytów, tonażu oraz manewrowości. W 2018 roku na rzece Motławie reaktywowano łodzie flisackie- galary, niegdyś służące do transportu towarów, obecnie w postaci jednostek rekreacyjnych przewożących turystów.

W październiku 2022 roku podczas rejsu w okolicach portu na Kanale Kaszubskim holownik wytworzył falę, przez którą łódź flisacka została przewrócona. Zdarzenie spowodowało, że w toni znalazły się trzy osoby dorosłe (jedna w ciąży), które poniosły śmierć[229].

Innym niebezpiecznym zdarzeniem na szlaku żeglugowym w okolicach Mikołajek było tragiczne w skutkach przewrócenie się jachtu motorowodnego. Na wskutek przewrócenia się łodzi siedem osób poruszających się tą jednostką znajdowało się w bezpośrednim stanie zagrożenia życia, nie byli zabezpieczeni w indywidualne środki bezpieczeństwa. Ofiarą śmiertelną okazała się ośmioletnia dziewczynka odnaleziona pod pokładem zatopionego jachtu na głębokości 30 m[230]. Ponadto należy dodać, że osoba prowadząca jednostkę pływającą nie posiadała wymaganych uprawnień.

Bezwzględnym zakazem kąpieli obejmowane są obszary sąsiadujące z budowlami hydrotechnicznymi[231]. Służące gospodarce wodnej, kształtujące zasoby wodne i korzystanie z tych zasobów[232]. Przykładami obiektów hydrotechnicznych są; jazy, zapory wodne, śluzy wodne, elektrownie wodne, wały przeciwpowodziowe, kanały, pompownie, przepławki, pochylnie i inne[233]. Generują swoim działaniem silne prądy najczęściej w związku z piętrzeniem wody. Podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo na obszarach wodnych zobowiązane są do oznaczenia i poinformowania o zagrożeniach związanych

[229] https://www.trojmiasto.pl/wiadomosci/Po-wypadku-galara-Jakie-jednostki-moga-plywac-po-porcie-i-okolicach-n171541.html, 14.09.2022.
[230] https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/jezioro-talty-w-wypadku-lodzi-zginela-8-latka-szokujace-szczegoly-sledztwa/1erkt51, 14.09.2022.
[231] Ustawa *Prawo wodne* wyd. cyt. Rozdział 1.
[232] *Wykaz Obiektów Hydrotechnicznych PGW Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku*, Gdańsk 2019, s. 1.
[233] *Wykaz Obiektów Hydrotechnicznych PGW Wody Polskie* …, wyd. cyt., s. 1-2.

z obiektami. Zbagatelizowanie niebezpieczeństwa wynikającego przebywania w otoczeniu budowli hydrotechnicznych generuje często trudne do natychmiastowej reakcji zdarzenia. Wybranymi przykładami utonięć są zdarzenia; z 2013 roku gdzie 16-letni chłopiec stracił życie prawdopodobnie ześlizgując się z progu wodnego do rzeki[234]. Innym zdarzeniem jest próba samobójcza dotycząca upadku z 80 m z zapory w Solinie i następnie prowadzone przez PSP poszukiwania zwłok w wodzie[235].

Wielokrotnie w ciągu jednej doby potrafi dojść do zdarzeń zwieńczonych tonięciem, a następnie omawianymi działaniami służb. Najwięcej zdarzeń występuje w letnie weekendy co ma związek z dużą liczba osób przebywających w otoczeniu zbiorników wodnych. Jest to coroczny problem występujący w Polsce; w czerwcowy długi weekend w 2021 roku utonęło 19 osób[236], identyczny bilans pojawił się w czerwcu 2022 roku[237].

Niebezpieczne zdarzenia mogą występować pod postacią różnorodnych sytuacji, odmiennych od powyższych i wiązać się z spędzaniem wolnego czasu. Zgodnie ze swoimi zadaniami Policja wymienia liczne przykłady utonięć[238] przekazując informacje do opinii publicznej. Jest to jeden z elementów działania profilaktycznego mający na celu uświadamianie społeczeństwa o zagrożeniach wynikających z przebywania na obszarach wodnych.

Na kanałach żeglugowych, czy innych często użytkowanych drogach wodnych zdarzenia dotyczące utonięć mogą kryć się pod różnorodną postacią bezpośredniej przyczyny śmierci. W Kanale Elbląskim w 2016 roku pożar łodzi motorowodnej spowodował śmierć dwóch osób 35-letniej kobiety i jej 8-letniej córki[239]. Osoby te znajdowały się pod pokładem łodzi.

Utonięcia na obszarach wodnych w zurbanizowanym terenie mogą występować na terenie byłych żwirowni[240], które charakteryzują się znaczną głębokością oraz stromym

[234] https://wielun.naszemiasto.pl/16-latek-utonal-w-kamionie-prawdopodobnie-zeslizgnal-sie-z/ar/c16-1926989, 19.08.2022.
[235] https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/aktualnosci/59334,Tragiczny-skok-z-zapory-w-Solinie.html, 16.01.2023.
[236] https://wiadomosci.onet.pl/kraj/rekordowa-liczba-utoniec-w-polsce-w-weekend-zginelo-19-osob/8xf2mj5, 22.08.2022.
[237] https://tvn24.pl/tvnmeteo/polska/utoniecia-w-polsce-tragiczny-bilans-dlugiego-weekendu-nad-woda-5757282, 22.08.2022.
[238] https://warminsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/aktualnosci/22234,Region-Tragiczne-zdarzenia-na-wodach-Warmii-i-Mazur-Utoniecia-i-pozar-lodzi.html, 1.09.2022.
[239] https://warminsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/aktualnosci/22234,Region-Tragiczne-zdarzenia-na-wodach-Warmii-i-Mazur-Utoniecia-i-pozar-lodzi.html, wyd. cyt. 1.09.2022.
[240] https://pomorska.policja.gov.pl/pom/informacje/wiadomosci/3218,Starogard-Gd-utoniecie-19-latka-w-zwirowisku.html, 23.01.2023.

brzegiem. Częste przypadki utonięć występują w zbiornikach przeciwpożarowych[241], stawach[242], oczkach wodnych (zarówno przez osoby małoletnie[243], nastoletnie[244] i dorosłe[245]). Na terenie miejskim zdarzenia kwalifikowane w postaci utonięć także dotyczą stwierdzonych zgonów w fontannach[246]. Pojawiają się również zdarzenia pod podłożu kryminalnym, czyli próbach pozbawienia życia w fontannach miejskich[247]. Zarówno w internetowych źródłach informacyjnych zamieszczonych przez służby bądź media można znaleźć często występujące utonięcia w niewielkich przydomowych zbiornikach, wśród których przewyższają zdarzenia spowodowane są brakiem sprawowania odpowiedniej opieki na nad osobami małoletnimi. Podobnymi zdarzeniami będą również utonięcia w przydomowym basenie, gdzie nie tylko osoby małoletnie mogą stracić życie[248], lecz również osoby dorosłe- co może się wiązać z wcześniejszym spożywaniem alkoholu[249]. Utonięcie (najczęściej w przypadku dzieci) może nastąpić również w przydomowych niewielkich rozmiarów basenach pompowanych przeznaczonych do zabawy[250]. Podobnie jest w przypadkach korzystania z jacuzzi podczas w których także mogą utonąć dorosłe osoby[251]. Szczególnym niebezpieczeństwem charakteryzują się zdarzenia związane z utonięciem w zbiornikach na nieczystości. Utonięcie bardzo często poprzedzone jest utratą przytomności na wskutek wziewnego zatrucia siarkowodorem[252]. Osoby znajdujące się w bezpośrednim otoczeniu zbiorników na nieczystości mogą stać się nieprzytomne w okresie około 1,5 minuty. Sytuacje takie bardzo często dotyczą mnogich utonięć z powodu świadków, którzy nie dbając o własne bezpieczeństwo starają się ratować poszkodowanych, tym samym stając się koleją ofiarą. Innym problemem jest wielokrotnie wymieniany wcześniej spożywany alkohol pojawiający

[241] https://isokolka.eu/szudzialowo/47056-mezczyzna-utonal-w-zbiorniku-przeciwpozarowym-foto, 23.01.2023.
[242] https://elk.policja.gov.pl/o05/aktualnosci/36112,W-stawie-na-prywatnej-posesji-utonal-50-letni-mezczyzna.html, 23.01.2023.
[243] https://wiadomosci.onet.pl/krakow/malopolska-czterolatek-utopil-sie-w-oczku-wodnym/4ncqqle, 23.01.2023.
[244] https://slaska.policja.gov.pl/kat/informacje/wiadomosci/87122,Blizniaczki-utonely-w-oczku-wodnym.html, 23.01.2023.
[245] https://podlasianin.com.pl/utonal-w-oczku-wodnym/, 23.01.2023.
[246] https://gp24.pl/biegly-potwierdza-utoniecie-bylo-przyczyna-smierci-49latka-ktory-wpadl-do-fontanny-w-miastku-zdjecia/ar/c1-15860959, 24.01.2023.
[247] https://wiadomosci.wp.pl/chcial-utopic-kobiete-w-fontannie-przechodnie-ruszyli-na-ratunek-6800590887791104a, 24.01.2023.
[248] https://dziendobry.tvn.pl/newsy/dziewczynka-topila-sie-gdy-ojciec-odwrocil-wzrok-uratowala-ja-reakcja-siostry-5770167, 23.01.2023.
[249] https://i.pl/dramat-podczas-zakrapianej-alkoholem-imprezy-w-pysznicy-21latek-utonal-w-przydomowym-basenie-tragedie-nagrala-kamera-monitoringu/ar/c1-16786553, 23.01.2023.
[250] https://dziendobry.tvn.pl/newsy/wielkopolska-9-latka-topila-sie-w-basenie-5776629, 23.01.2023.
[251] https://www.popularne.pl/34-latka-utopila-sie-w-jacuzzi/, 23.01.2023.
[252] https://www.se.pl/wiadomosci/polska/pilne-karczowka-7-osob-zginelo-w-szambie-osma-osoba-walczy-o-zycie-aa-ovXz-A7RD-KcmA.html, 23.01.2023.

się także w sytuacjach utonięć w zbiornikach na nieczystości[253]. Utonięcia w studniach przydomowych także związane są ze spożywaniem alkoholu bądź z innych niewyjaśnionych przyczyn[254]. Natomiast w większości zdarzeń dochodzi do nieszczęśliwych wypadków[255]. Utonięcia występują również zbiornikach przeznaczonych na składowanie nawozów naturalnych[256] w postaci gnojówki lub gnojowicy[257]. Śmierć w studzienkach kanalizacyjnych nie jest odosobnionym zjawiskiem, zarówno dotyczy niezachowania zasad bezpieczeństwa higieny pracy podczas których powodem utonięcia może okazać się wysoki poziom spalin podczas prac związanych z wypompowaniem wody wewnątrz studzienki[258] lub w związku z niezabezpieczeniem pokrywy i brakiem opieki na dziećmi[259]. Należy zwrócić uwagę, że w domu również występuje ryzyko utonięcia, podczas kąpieli[260], na wskutek chwilowego zachłyśnięcia się osoby, które spowodować może w późniejszym czasie spowodować nasilenie się objawów suchego utonięcia[261]. Jest to szczególnie istotne w trakcie zabawy w wodzie przez dzieci, gdzie zbagatelizowane objawy mogą przyczynić się do rozłożonej w czasie śmierci. Występują także przypadki utonięć w kałuży zarówno u osób w podeszłym wieku[262], jak i młodszych osób[263]. Prawdopodobieństwem przyczyny utonięcia w takich sytuacjach może okazać się utrata równowagi lub schorzenia towarzyszące, na wskutek których drogi oddechowej nieprzytomnych osób znajdują się pod powierzchnią wody.

Rozległymi obszarami wodnymi są rozlewiska, które według Słownika Języka Polskiego określane jako „miejsce zalane wodą czy naturalny zbiornik wody, powstały w terenie nisko położonym na wskutek powodzi lub długotrwałych opadów”[264]. Zdarzenia dotyczące utonięć na rozlewiskach nie są marginalnym problemem, przykładami mogą być sytuacje w których

[253] https://wiadomosci.onet.pl/lublin/tragedia-w-szczebrzeszynie-dwaj-mezczyzni-utoneli-w-szambie/cp2eg34, 23.01.2023.
[254] https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/aktualnosci/59593,Utopil-sie-w-studni.html, 23.01.2023.
[255] https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/aktualnosci/57801,Utonal-w-studni.html, 23.01.2023.
[256] https://www.tygodnik-rolniczy.pl/articles/aktualnosci_/koszmarna-smierc-mlodego-rolnika-32-latej-utonal-w-zbiorniku-na-gnojowice/, 23.01.2023.
[257] Ustawa *Prawo wodne*, wyd. cyt. art.16, pkt. 30b, lit. a-b.
[258] https://www.pip.gov.pl/pl/pod-inspektorska-lupa/16952,-trzy-ofiary-prac-w-studzience-kanalizacyjnej.html, 23.01.2023.
[259] https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-09-10/5-latek-utonal-w-niezabezpieczonej-studzience-urzedniczka-z-zarzutami/, 23.01.2023.
[260] https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/komendy-policji/kpp-ropczyce/wydarzenia/12221,16-latka-utonela-w-kapieli.html, 24.01.2023.
[261] F. C. Golden, M. J. Tipton, R. C. Scott, *Immersion, near–drowning and drowning*, BJA 1997, s. 1-2, https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9349132/ 22.01.2023.
[262] https://zgierz.naszemiasto.pl/w-zgierzu-emeryt-utopil-sie-w-kaluzy-na-ulicy-sokolowskiej/ar/c4-340870, 25.01.2023.
[263] https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,10022683,utonal-w-20-centymetrowej-kaluzy-na-budowie-autostrady.html, 25.01.2023.
[264] *rozlewisko*, https://sjp.pwn.pl/slowniki/rozlewisko.html, 1.11.2022.

niejednokrotnie nieznana jest przyczyna utonięcia lub tożsamość osoby[265]. Przebywanie w pobliżu rozlewiska wiąże się głównie z spędzaniem czasu wolnego pod postacią połowu ryb[266] (wędkarstwa)[267] czy zażywania kąpieli[268]. Przykładem jest zdarzenie utonięcia 62-letniego operatora ładowarki z marca 2021 roku, który podczas budowy drogi „Via Baltica" wjechał na obszar rozlewiska[269]. Zdarzenie to łączy ze sobą utonięcie osób na obszarach wodnych z utonięciami wewnątrz pojazdów w zbiornikach wodnych.

Zgodnie z informacjami otrzymywanymi przez Policję większość przypadków, w których osoby zostają uwięzione w tonącym pojeździe kończy się utonięciem. Badania oparte na obserwacji tonących pojazdów wskazują na wspólne cechy, występujące niezależnie od położenia auta (kołami skierowanymi do dołu bądź do góry) podczas procesu tonięcia, który trwa od 2 do 8 minut[270]. Zgodnie z opracowanym algorytmem przez dr Gordona Giesbrechta wydostanie się z tonącego pojazdu za pomocą otwarcia drzwi jest trudne bądź niemożliwe do wykonania z powodu dociskającego ciśnienia wody. Tonięcie pojazdu obejmuje trzy fazy; 1 - unoszenia (ang. floating), 2 - tonięcia (ang. sinking), 3 - zanurzenia (ang. submersion)[271]. Wydostanie się z tonącego pojazdu dotyczy w pierwszej kolejności szybkiego odpięcia pasów bezpieczeństwa, następnie przy pomocy prowadnicy wyciągniętego zagłówka wybić szybę boczną uderzając w dolny róg. Kolejną czynnością jest wypięcie z pasów bezpieczeństwa dzieci jeśli są transportowane w tonącym pojeździe. Ostatnim elementem jest ucieczka z pojazdu[272]. W grudniu 2017 roku w powiecie przeworskim, w gminie Tryńcza doszło do utonięcia 5 osób znajdujących się pojeździe[273]. Natomiast w maju 2022 roku w powiecie wyszkowskim nad Bugiem doszło do zdarzenia, podczas którego 46-letnia kobieta przebywając w aucie znajdującym się w rzece, poinformowała o tym służby dzwoniąc pod numer alarmowy. Następnie połączenie telefoniczne zostało przerwane, a ciało kobiety zostało wyłowione następnego dnia ok. 20 m

[265] https://www.lublin112.pl/w-rozlewisku-znaleziono-zwloki-mezczyzny-trwa-ustalanie-okolicznosci-jego-smierci/, 22.01.2023.
[266] https://gazetaolsztynska.pl/bisztynek/353737,Mezczyzna-zaplatal-sie-we-wlasne-sieci-i-utonal-w-rozlewisku.html, 22.01.2023.
[267] Tamże.
[268] https://wiadomosci.wp.pl/10-letni-chlopiec-utonal-w-rozlewisku-rzeki-gwda-6109087404507777a, 23.01.2023.
[269] https://tvn24.pl/bialystok/sniepie-zginal-operator-spycharki-na-budowie-drogi-via-baltica-wjechal-na-rozlewisko-5034018, 16.01.2023.
[270] D. Żak, R. Meler, T. Wojtanowski, *Ewakuacja z tonącego pojazdu,* Gazeta Policyjna, Nr 9 Wrzesień 2022. s. 36-39.
[271] G. Giesbrecht, K. McDonald, *My car is sinking: automobile submersion, lesson in Vehicle escape,* Aviat Space Environ Med., 2010.
[272] D. Żak, R. Meler, T. Wojtanowski, *Ewakuacja z tonącego…* s. 36-39.
[273] https://tvn24.pl/polska/sledztwo-w-sprawie-pieciu-cial-wylowionych-w-aucie-ra802493-2577602, 16.01.2023.

od miejsca zdarzenia[274]. Operatorzy numerów alarmowych, dyspozytorzy medyczni, dyżurni jednostek Policji czy Państwowej Straży Pożarnej nie odbywają szkoleń na temat tonięcia aut oraz nie posiadają wiedzy jak osoby zagrożone powinny się zachować[275].

Występuje także znaczna ilość utonięć podczas prób pokonania spłycenia rzecznego zaadoptowanego do przejazdu m. in. brodu. Miejsca przeprawowe występują w każdym cieku wodnym[276], a tym samym generują zagrożenia związane z naporem wody[277], a w związku z tym powodują bezpośrednie zagrożenie.

Utonięcia oraz pozostałe zdarzenia występujące na terenie kamieniołomów często są spowodowane uprawianiem sportów wspinaczkowych[278]. Nieużywane kamieniołomy, które zostały wypełnione wodą charakteryzują się wysokimi skalnymi ścianami (półkami skalnymi) umiejscowionymi ponad lustrem głębokiego zbiornika. Upadek z wysokości kilkudziesięciu metrów może powodować liczne obrażenia wraz z utratą przytomności osoby poszkodowanej, która pozostając się bez pomocy w środowisku wodnym znajduje się w sytuacji bezpośredniego zagrożenia[279]. W pozostałych przypadkach śmierć przebywających spowodowana jest najczęściej nie dostosowaniem się do warunków bezpiecznego przebywania w otoczeniu wodnym[280]. Na terenach wyrobisk powstają niestrzeżone, a często zabronione miejsca wykorzystywane jako kąpieli[281]. Utonięcia występują także podczas eksploracji jaskiń, gdzie podczas zmiennego stanu wód może dojść do odcięcia drogi ewakuacyjnej[282] lub na wskutek wypadków[283]. Sztuczne zbiorniki wodne na przykładzie jeziora Solińskiego mogą prezentować podobne parametry batymetryczne. Charakterystyka takich zbiorników dotyczy bogato ukształtowanego dna oraz znacznych głębokości oddalonych o kilka metrów od brzegu z niemalże pionowymi brzegami[284].

[274] https://warszawa.tvp.pl/60199272/w-bugu-utonela-46latka-auto-w-ktorym-przebywala-ze-znajomym-stoczylo-sie-do-rzeki, 16.01.2023.
[275] Informacje uzyskane z Centrum Powiadamiania Ratunkowego w Olsztynie.
[276] https://tvn24.pl/katowice/godziszow-probowali-przejechac-przez-potok-trzy-osoby-dotarly-na-brzeg-60-latek-utonal-5335671, 26.09.2022.
[277] https://tko.pl/122820,2021,08,31,nie-zyje-60-latek-autem-probowali-przedostac-sie-przez-brod-rzeki, 26.09.2022.
[278] https://dziennik.walbrzych.pl/tragedia-w-kamieniolomach-utonal-21-letni-mezczyzna/, 20.06.2022.
[279] https://www.radiokrakow.pl/aktualnosci/krakow/po-tragicznym-wypadku-na-zakrzowku-miasto-chce-zwiekszyc-bezpieczenstwo-nad-akwenem, 20.06.2022.
[280] https://bydgoszcz.tvp.pl/55384378/tragedia-w-kamieniolomie-w-piechcinie-utonal-mlody-mezczyzna, 20.06.2022.
[281] https://www.radiowroclaw.pl/articles/view/96715/Czy-to-koniec-nielegalnego-kapieliska-w-kamieniolomie-w-Sobotce#, 20.06.2022.
[282] https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-09-09/podano-przyczyne-smierci-grotolazow-z-jaskini-wielkiej-snieznej/, 20.06.2022.
[283] https://www.polacywewloszech.com/2017/01/06/tragedia-w-veneto-mlody-polski-speleolog-utonal-w-jaskini-fontanazzi-vicenza/, 20.06.2023.
[284] https://nowiny24.pl/zdradliwa-ton-soliny-dlaczego-ludzie-tu-tona/ar/6168079, 2.07.2022.

Podobne zdarzenia występują także podczas prac górniczych w wyrobiskach lub pod powierzchnią ziemi, w których wypadki w pracy mogą powodować działania poszukiwawczo-ratownicze z wykorzystaniem zasobów m. in. Policji, SGW-N PSP[285]. Zdarzenia w podczas prac wydobywczych w szybach kopalnianych angażują do działania poza zasobami ludzkimi również psy wyszkolone do poszukiwań zwłok ludzkich na obszarach wodnych[286]. Działania takie odbywają się w bardzo trudnych warunkach z uwagi na wcześniej występujące tąpnięcia[287] generującego zagrożenia w postaci; zwałów skalnych, wysokiego stężenia metanu czy zalania wodą korytarzy kopalnianych. Wymusza to użycie wyspecjalizowanego wyposażenia oraz kadry ratowniczej z powodu wydłużonego czasu dotarcia do uwięzionych osób.

Zgodnie z definicją utonięcia, przez którą należy rozumieć także uduszenie materiałem sypkim na przykładzie licznych zdarzeń występujących w silosach ze zbożem[288]. W takich przypadkach najczęściej dochodzi do uduszenia na wskutek braku dostępu do tlenu bądź przez pokrycie osoby wieloma tonami zboża[289].

Zagrożenie utonięciem na obszarach wodnych występuje całorocznie, również zimą gdy na akwenie występuje pokrywa lodowa. Chęć rekreacyjnego spędzania czasu na oblodzonych akwenach sprzyja przebywaniu znacznym ilościom osób w postaci uprawiania sportów np. łyżwiarstwo, wędkarstwo lodowe lub żeglarstwo lodowe - bojery. Powodem znajdowania się osób na oblodzonym obszarach wodnych może być również próba skracania drogi[290] czy celowe przejazdy samochodowe[291]. Niejednokrotnie auta te przerywają pokrywę lodową wobec czego toną lub stwarzają zagrożenie wobec pozostałych osób przebywających na zamarzniętym obszarze[292]. Zdarzenia występujące podczas przerwania pokrywy lodowej obejmują zarówno przyczyny śmierci spowodowanej utonięciem bądź hipotermią. Powiązane jest to z różnorodna charakterystyką przypadków w jakich znajdują się poszkodowani, czyli przebywaniem osoby pod pokrywą lodowa, w pojeździe lub na pokrywie lodowej (na

[285] https://nettg.pl/gornictwo/192657/osiem-osob-utonelo-w-kopalniach-w-ostatnich-osmiu-latach, 20.06.20232.
[286] M. Konopko, *Ratownik wodny 900 metrów pod ziemią*, Kwartalnik policyjny Nr 2(45)/2018, s. 40.
[287] https://sjp.pwn.pl/slowniki/tąpnięcie.html, 20.06.2022.
[288] https://www.tygodnik-rolniczy.pl/articles/aktualnosci_/dramat-w-centrali-nasiennej-w-oleszycach-zginal-41-latek-przysypany-ziarnem-w-silosie/, 18.01.2023.
[289] https://www.portalbhp.pl/aktualnosci-bhp/bhp-w-silosach-zbozowych-7818.html, 18.01.2023.
[290] https://olsztyn.naszemiasto.pl/jechal-samochodem-po-sniardwach/ar/c16-799096, 18.01.2023.
[291] https://auto.dziennik.pl/aktualnosci/artykuly/378690,samochody-szaleja-na-jeziorze-policja-ma-pelne-rece-roboty.html, 18.01.2023.
[292] https://warminsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/aktualnosci/28751,Olsztyn-Jezdzil-po-zamarznietym-jeziorze-Zalamal-sie-pod-nim-lod.html, 18.01.2023.

krze)[293]. Inną formą związana z działaniami poszukiwawczo–ratowniczymi na zalodzonych obszarach wodnych są nurkowania pod taflą lodu. Rekreacyjne nurkowanie pod lodem polega z reguły na partnerskim schodzeniu pod powierzchnię wody z przerębli na asekuracji oraz przy spełnieniu wszelkich zasad bezpieczeństwa[294]. Ekstremalną formą cieszącą się dużą popularnością jest nurkowanie na wstrzymanym oddechu pod pokrywą lodu (ang. freediving), charakteryzujące się przypadkami niestosowania asekuracji przy przemieszczaniu się od przerębla do przerębla[295], czy brak zachowania zasad bezpieczeństwa[296]. Nurkowanie pod lodem jako forma aktywności jest samo w sobie podwyższonym zagrożeniem bezpieczeństwa. Ponadto ważne, aby wziąć pod uwagę inne zagrożenia takie jak; zwierzęta żyjące w wodzie, inni użytkownicy wody - szczególnie jednostki pływające o napędzie mechanicznym, dla których przy dużej prędkości wynurzający się nurek jest niewidoczny, podwodne przeszkody w postaci powalonych drzew, gęste wodorosty, podczas nurkowania w kopalniach czy górskich jeziorach zaporowych- pionowe ściany skalne[297]. Ważne, żeby wziąć pod uwagę także porzucone w wodzie sieci (często kłusownicze niebędące oznaczone) i inne.

Wielokrotnie zdarzenia powiązane z utonięciami występują na obszarach trudnodostępnych i podmokłych[298]. Zgodnie z Konwencją Ramsarską za obszary wodno-błotne przyjmuje się „tereny bagien, błot i torfowisk lub zbiorniki wodne, tak naturalne jak i sztuczne, stałe i okresowe, o wodach stojących" lub "płynących, słodkich, słonawych lub słonych, łącznie z wodami morskimi, których głębokość podczas odpływu nie przekracza sześciu metrów”[299]. W wielu przypadkach odnalezione zwłoki na obszarach przywodnych, bagnistych odnoszą się do ustaleń o przyczynach śmierci, głównie wykluczeniu udziału osób

[293] M. Zielińska, O. Galarowicz, *Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy wobec zagrożeń na obszarach wodnych* [w:] *Ratownictwo wodne oraz inne aspekty bezpieczeństwa na obszarach wodnych*, J. Telak (red.), Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 2017, s. 115.
[294] https://www.nurkomania.pl/nurkowanie_pod_lodem.htm, 19.01.2023.
[295] https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2017-02-28/nurkowal-pod-lodem-bez-butli-utonal/, 19.01.2023.
[296] https://olsztyn.wyborcza.pl/olsztyn/7,48726,194137.html, 19.01.2023.
[297] https://nurkowapolska.pl/314,Zagrozenia-wystepujace-podczas-nurkowania-na-wstrzymanym-oddechu-czesc-druga.html, 19.01.2023.
[298] *bagno*, https://sjp.pwn.pl/slowniki/bagno.html, 16.01.2023.
[299] *Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze* z dnia 2 lutego 1971 r. (Dz. U. z 2003 r., nr 131, poz. 1206).

trzecich[300]. Znalezienie zaginionego w niedostępnych obszarach powoduje domysły o możliwości popełnienia przestępstwa, a następnie próbie ukrycia zwłok[301].

Podejrzenie dokonania czynu zabronionego w obliczu ukrycia ciała pod powierzchnią wody wymaga od prowadzących, szczególnie od kierowników prac podwodnych doświadczenia. Związane jest to z odpowiedzialnością dotyczącą przebiegu i realizacji prac od których wielokrotnie zależy los osoby podejrzewanej, pokrzywdzonych i innych[302]. Zastosowane metody i techniki prowadzenia działań podwodnych świadczące o odnalezieniu zaginionego przełożą się na dalszy sposób postępowania. Specjaliści w dziedzinach poszukiwawczo-ratowniczych wykazując się znajomością zagadnienia niejednokrotnie prezentują wiedzę podczas postępowania sądowego występując w roli biegłego sądowego.

Prezentowane w podrozdziale zdarzenia na akwenach prowokują działania ratownicze, które obejmują czynności od przyjęcia zgłoszenia o niebezpiecznym zdarzeniu. Następnie jak najszybsze dotarcie, udzielenie pomocy oraz przekazanie poszkodowanego podmiotom świadczącym medyczne czynności ratunkowe[303].

Zdarzeniami zagrażającymi bezpieczeństwu osób na znacznych obszarach są niewątpliwie powodzie. Powodujące szereg niebezpieczeństw oraz straty wśród ludności, mienia i środowiska tym samym przyjmujące charakter klęski żywiołowej[304], bądź katastrofy naturalnej[305]. Ponadto każde z powyższych zdarzeń zakwalifikowane zostanie w postaci sytuacji kryzysowej[306]. W działaniach związanych z sytuacją kryzysową spowodowanych powodzią zabiegi służb polegają w pierwszej kolejności na szybkiej ewakuacji znacznej ilości osób, mienia czy zwierząt z obszarów zagrożonych[307]. Powodzie często wiążą się zaginięciami osób, które mógł porwać nurt rzeki, oraz które mogą być uwięzione w autach, na budynkach, bądź wewnątrz budynków[308]. Brak możliwości udzielenia natychmiastowej pomocy w wielu przypadkach może wymuszać dalsze działania poszukiwawcze w bezpiecznych dla służb ratowniczych warunkach. Polegające na zastosowaniu metod

[300] https://gazetaolsztynska.pl/214152,Kamil-utonal-w-bagnie-Prokurator-to-nie-koniec-sledztwa.html, 16.01.2023.
[301] https://interwencja.polsatnews.pl/reportaz/2022-10-24/zagadkowa-smierc-na-bagnach-jak-zginal-pan-janusz/, 16.01.2023.
[302] P. Siermontowski, A. Olejnik, *Zalety wykorzystania metod* …, wyd. cyt. s. 35.
[303] Ustawa dnia 8 września 2006 r., *o Państwowym Ratownictwie Medycznym* (Dz. U. z 2025, poz. 91.), art. 3. ust. 4.
[304] Ustawa z dnia 18.04.2002 r. *o stanie klęski żywiołowej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1897.), art. 3 pkt. 1 ust. 1.
[305] Tamże, art. 3 pkt. 1 ust. 2.
[306] Ustawa *o zarządzaniu* kryzysowym…, wyd. cyt. art. 3 pkt. 1.
[307] *Powódź- w obliczu zagrożenia*, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa. Wydział Analiz i Prognoz Biura Monitorowania i Analizy Zagrożeń, Listopad 2010. s. 17.
[308] J. Szylar, *Szkolenie strażaków ratowników OSP …,* wyd. cyt., s. 114.

tradycyjnych w postaci sondowania dna i patrolowania obszarów, bądź z wykorzystaniem SGW-N PSP[309].

Przyczynami powodzi są zjawiska dotyczące intensywnych opadów deszczu, topnienia śniegu lub zjawiska lodowe. Inne przyczyny, które kryją się pod postacią antropopresji (oddziaływanie człowieka na środowisko– najczęściej destrukcyjne), szczególnie wzrost zaludnienia czy wdzierania się z aktywnością ludzką na obszary zagrożone. Następstwem czego są zwiększone straty, poprzez zagospodarowanie terenów wpływające na właściwości danego obszaru wodnego, co powoduje obniżenie możliwości zatrzymania wód, zmniejszenie przepuszczalności gruntów. Wpływ wywierają także zmiany klimatyczne, czyli opady, temperatura lub poziom morza[310].

Wody powodziowe są jedną z klęsk żywiołowych powodujących nie tylko straty osobowe, ale również znaczne straty materialne[311], środowiskowe w postaci zanieczyszczeń znacznych powierzchni obszarów czy zniszczenia aglomeracji.

Nadrzędnymi aktami prawnymi odnośnie ochrony przeciwpowodziowej są dyrektywy Unii Europejskiej. Dyrektywa 2000/60/WE (Ramowa Dyrektywa Wodna) Parlamentu Europejskiego i Rady określająca obszary współdziałania krajów członkowskich w postaci ponadgranicznej koordynacji zmierzając do dobrostanu wód UE do 2015 roku.[312]. Warunki prawne w Polsce zostały dostosowane zmianą ustawy Prawo wodne w założeniu tworząc podziały dorzeczy w wodach powierzchniowych oraz system zarządzania tymi obszarami zwiększając bezpieczeństwo przeciwpowodziowe. Uzupełnieniem Ramowej Dyrektywy Wodnej w 2007 roku. było wprowadzenie Dyrektywy Powodziowej - Dyrektywa 2007/60/WE[313]. Polegająca na wprowadzeniu działań wyznaczających obszary wyjątkowo zagrożone powodzią, opracowanie map zagrożenia powodziowego oraz dopracowanie planów przeciwpowodziowych i skoordynowanych procesów zapobiegawczych, które mają na celu przygotować i uświadomić społeczeństwa na wypadek pojawienia się sytuacji kryzysowych lub klęsk żywiołowych związanych z powodzią[314]. Prawo wodne jest stale zmieniane, aby zwiększyć poziom bezpieczeństwa ludności ze strony regulacji dorzeczy oraz ich stanów środowiskowych angażując administrację publiczną oraz samorządy.

---

[309] J. Szylar, *Szkolenie strażaków ratowników OSP ...,* wyd. cyt., s. 125–126.
[310] Z. W. Kundzewicz, M. Zalewski, A. Kedziora, E. Pierzgalski, *Zagrożenia związane z wodą*, Nauka 4/2010, Warszawa 2010, s. 87.
[311] M. Zielińska, O. Galarowicz, *Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy wobec…*, wyd. cyt., s. 60.
[312] J. Filaber, B. Kosowski, A. Borecka, *Ochrona przeciwpowodziowa w systemie zarządzania kryzysowego*, Warszawa 2016, s. 54-55.
[313] Tamże, s. 56.
[314] Tamże.

W myśl ustawy Prawo Wodne pojęcie powodzi dotyczy czasowego pokrycia wodą terenu, który w normalnych warunkach nie jest nią pokryty, szczególnie spowodowane wezbraniem wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza[315]. Zgodnie z ustawą dotyczącą stanu klęski żywiołowej powódź jest zdarzeniem związanym z działaniem sił natury i jest przyczyną klęski żywiołowej o znacznym zasięgu[316]. Natomiast według Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej powódź przyjmuje miano wezbrania wody po przekroczeniu stanu brzegowego, bądź przerwania wałów prowadząc zalania pobliskich terenów powodując różne straty[317]. Za wezbranie wody przyjęto zwiększony poziom wody w korycie wywołany nasilonym dopływem wody oraz ograniczonym odpływem[318].

Powodzie można podzielić:

- na opadowe;
- nawalne (ulewne);
- błyskawiczne (ang. flash flood);
- rozlewne;
- roztopowe;
- sztormowe;
- zimowe;
- śryżowe (zmniejszające przepustowości koryta rzeki na wskutek gwałtownego obniżenia temperatury - początkowe zamarzanie);
- lodowe;
- powodzie spowodowane awariami budowli hydrotechnicznych;
- spowodowane niewydolnością lub awarią urządzeń wodno-kanalizacyjnych;
- spowodowane podniesieniem poziomu wód gruntowych;
- mieszane (kilka rodzajów powodzi),
- inne (o nieznanej genezie)[319].

Możliwość wystąpienia oraz wielkości powodzi jest związana z przyczynami klimatycznymi oraz z działalnością człowieka (m. in. zasiedlanie obszarów podatnych na powodzie czy niewłaściwa opieka nad budowlami hydrotechnicznymi).

[315] Ustawa *Prawo wodne*, wyd. cyt. art. 16 pkt. 43.
[316] Ustawa., *o stanie klęski żywiołowej*, wyd. cyt. art. 3, pkt. 1-2.
[317] J. Filaber, B. Kosowski, A. Borecka, *Ochrona przeciwpowodziowa* …, wyd. cyt. s. 52.
[318] Tamże, s. 52-53.
[319] Tamże, s. 78.

Działalność instytucji w sferze ochrony przeciwpowodziowej oparta jest na zarządzaniu kryzysowym. Przeciwdziałania powodziowe polegają na analizie zagrożeń oraz ryzyka, monitorowaniu i zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, a także pozostałych czynnościach niezbędnych do likwidacji sytuacji kryzysowej oraz jej następstw[320].

Zatem skuteczne zwalczanie zagrożenia powodziowego odbywa się zgodnie z obszarami działania kryzysowego czyli; zapobiegania powodzi, przygotowania podczas zagrożenia powodziowego, reagowania w przypadku wystąpienia powodzi i odbudowy, czyli usuwaniu skutków powodzi[321]. Z perspektywy prowadzonych działań poszukiwawczo-ratowniczych trzeci obszar, a inaczej faza wiąże się z niesieniem pomocy[322]. Na tym etapie wykorzystane zostaną podmioty wykonujące czynności ratujące życie, bądź działania humanitarne. Przy czym niezbędne jest zastosowanie odpowiednich mechanizmów przeciwpowodziowych w postaci opracowanych systemów. Ochrona przeciwpowodziowa jest elementem Systemu Bezpieczeństwa Państwa, a mianowicie skoordynowanym podsystemem wsparcia, kierowania czy wykonawczym[323]. Wymienione podsystemy obejmują służby, inspekcje, straże, w tym Państwową Straż Pożarną (PSP) jako trzon oraz pozostałe czyli; Policję, Siły Zbrojne, Państwowe Ratownictwo Medyczne, a także organy zarządzające wodami w Polsce[324].

Podczas wystąpienia zjawiska powodzi znaczne ilości służb wspólnie pracują nad ratowaniem czy utrzymaniem bezpieczeństwa osobom dotkniętym klęską.

Procedury na wypadek wystąpienia powodzi określają m. in. widoczną z powierzchni wody czy powietrza komunikację służb z osobami uwięzionymi w obiektach, które są najczęściej odłączone od mediów. Użycie i wymachiwanie kolorową flagą, bądź innym materiałem powinno oznaczać potrzebę pomocy w przypadku: koloru białego - chęć opuszczenia miejsca, koloru czerwonego - potrzeba pomocy medycznej, koloru niebieskiego - prośba o pokarm i wodę[325].

Oznaczenia widoczne z powietrza obejmują określenie X - wymagana pomoc medyczna, V - potrzebna pomoc (ang. YES), N - pomoc niepotrzebna (ang. NO)[326].

Działania podczas wystąpienia powodzi łączą ze sobą elementy ratownictwa wodnego z działaniami poszukiwawczymi. Osoby poszkodowane mogą bezpośrednio

[320] Z. Zamiar, L. Wełyczko, *Zarządzanie kryzysowe*, Wrocław 2012, s. 8.
[321] Ustawa *o zarządzaniu kryzysowym*, wyd. cyt. art. 2.
[322] K. Mąka, *Systemy ochrony przeciwpowodziowej w Polsce*, Poliarchia 2(3)/2014, s. 10.
[323] *Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,* Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, 2013, s. 16.
[324] K. Mąka, *Systemy ochrony przeciwpowodziowej* …, wyd. cyt. s. 13.
[325] https://www.gov.pl/web/kgpsp/powodz, 12.07.2022.
[326] Tamże.

przebywać w wodzie, pod jej powierzchnią, bądź w budynkach- na ich dachach czy innych obiektach, włącznie z obiektami przyrodniczymi.

Podejmowanie osób z wody nie jest częstym zjawiskiem podczas powodzi z uwagi na czas wystąpienia zagrożenia powodzią oraz rozległość terenu. Natomiast jeśli wystąpi taka konieczność stosowane są procedury powszechnie wykorzystywane w ratownictwie wodnym[327]. Podobnie jest z osobami przebywającymi w obiektach budowlanych, należy zachować środki ostrożności przewidziane do działań ratowniczych na obszarach wodnych[328]. Uwzględnić należy, że dobór jednostki pływającej ma w większości przypadków decydujące znaczenie. Do działań powodziowych zalecane jest, aby stosować poza pontonami i łodziami wiosłowymi, jednostki motorowodne posiadające napęd strugo-wodny, pozwalający na pływanie na wodach płytkich oraz w których znajdują się różne przedmioty[329]. Ponadto ważne, aby kadłub łodzi cechował się jak najmniejszym zanurzeniem w związku z często występującym niskim poziomem wód (zalecane są łodzie wypornościowe).

Zastosowanie odpowiedniego sprzętu wraz z wykwalifikowaną kadrą skraca czas narażenia osoby na zagrożenie poprzez zdecydowane działanie ratujących. W zakresie pomocy na obszarach powodziowych powszechnie stosowane są amfibie PTS (średni transporter pływający) wykorzystywane przez zasoby wojskowe[330]. Posiadają ładowność na wodzie do 10 ton przy czym są w stanie poruszać się do 15 km/h. Dzięki dużej ładowności potrafią zabrać znaczną ilość ludzi czy zwierząt.

Działania prowadzone mogą być nie tylko z wody, ale również z powietrza, co wymaga skomplikowanej koordynacji służb. Na przykładzie „powodzi tysiąclecia" z 1997 roku w której zginęło łącznie 114 osób z Polski, Niemiec i Czech. Na terenie Wrocławia i okolic wykorzystane zostały 3 jednostki ówczesnych Zespołów Lotnictwa Sanitarnego (obecnie Lotnicze Pogotowie Ratunkowe - LPR)[331] ewakuujące potrzebujących, udzielające pomocy humanitarnej oraz biorące udział w poszukiwaniach. Uczestnictwo zespołów śmigłowców nie ogranicza się tylko do areału ratowniczego. Załogi policyjnych śmigłowców również przygotowują się do współpracy z innymi służbami w zakresie zagrożeń powodziowych[332].

[327] J. Szylar, *Szkolenie strażaków ratowników* …, wyd. cyt. s. 114.
[328] Tamże, s. 116.
[329] Tamże, s. 70.
[330] https://cswiich.wp.mil.pl/u/Materiay_dla_suchaczy_PTS-M.pdf, 5.04.2022.
[331] https://wiadomosci.onet.pl/wroclaw/wroclaw-powodz-tysiaclecia-jak-ratowano-ludzi-ze-smiglowca/g9jh55h, 4.04.2022.
[332] J. Gnyp, *Lotnictwo Policji*, Kwartalnik Policyjny nr 1/2014, Szczytno 2014.

Nie tylko działania ratownicze za pomocą śmigłowca znajdują zastosowanie. W ostatnich latach skuteczne okazują się bezzałogowe statki powietrzne BSP (ang. Unamanned Air Vehicle - UAV), potocznie nazywane dronami[333]. Urządzenia te w polskim systemie prawnym są podległe regulacjom Urzędu Lotnictwa Cywilnego. Na świecie coraz częściej można spotkać zastosowanie tego typu urządzeń w działaniach poszukiwawczych, ratownictwie wodnym, górskim itp. Podczas powodzi w 2015 roku w Indiach w mieście Madras za pomocą dronów udało się zlokalizować, a później uratować ok. 200 osób z terenów stwarzających bezpośrednie zagrożenie[334]. W Polsce w trakcie powodzi w 2019 roku w Warszawie dokonano działań ratunkowych z wykorzystaniem drona, które zakończyły się sukcesem[335]. Na wyróżnienie zasługuje rozwijanie technologii towarzyszących, które mają na celu zwiększenie skuteczności oraz zmniejszenie czasu prowadzonych działań[336]. W ostatnich latach wzrost rozwoju czynności poszukiwawczo-ratowniczych za pośrednictwem technologii został znacząco przyspieszony.

Innym zdarzeniami bezpośrednio zagrażającymi osobom przebywających na otwartych obszarach wodnych są szkwały, obejmujące swoim zasięgiem znaczne tereny. Najczęściej obserwowane na obszarze Wielkich Jezior Amerykańskich, zaobserwowane również zostały w Europie. Według Amerykańskiego Towarzystwa Meteorologicznego zwiastunami białego szkwału są zawieszone krople deszczu w powietrzu oraz pieniste fale, na widnokręgu natomiast nie można zaobserwować burzowych ciemnych chmur[337].

Wystąpienie szkwału spowodowane jest uniesieniem ciepłego i wilgotnego powietrza powodującego powstanie deszczowych chmur (łac. cumulonimbus). Zgromadzona w nich duża ilość wody gwałtownie opada pobudzając równie szybko opadający ruch powietrza, który w kontakcie z ziemią bądź powierzchnią wody wytwarza silne szkwały czy nawałnice obfitujące niejednokrotnie w gradobicie[338]. Charakterystyczna dla szkwałów jest wcześniej występująca słoneczna pogoda, która po kontakcie z chłodnym frontem zmienia się w silną, krótkotrwałą, o gwałtownych porywach wiatru wichurę potęgującą w bardzo krótkim czasie (nawet kilku sekund) prędkości do 90-108 km/h, jednocześnie zmieniając kierunek

[333] R. Borkowski, A. Łach, J. Zwierzyna, *Wykorzystanie bezzałogowych statków powietrznych w ratownictwie wodnym*, Kwartalnik Bezpieczeństwo. *Teoria i Praktyka*, Kraków 2018, s.116–118.
[334] https://www.komputerswiat.pl/aktualnosci/wydarzenia/dzieki-dronom-podczas-powodzi-w-madrasie-uratowano-200-osob/1slxmzp, 4.04.2022.
[335] https://flyandwatch.pl/2019/05/31/dron-uratowal-czlowieka-w-czasie-powodzi-w-warszawie/, 4.04.2022.
[336] https://www.saruav.pl, 5.04.2022.
[337] https://www.national-geographic.pl/artykul/bialy-szkwal-co-to-jest-jak-czesto-wystepuje-i-jak-sie-zachowac-w-jego-trakcie, 29.03.2022.
[338] *Zarządzanie kryzysowe. Wybrane problemy* A. Pepłoński, G. Kędzierska, Z. Semaka, (red.), Białystok 2013, s. 288.

wiatru powyżej 90 stopni[339]. Zasięgnięta charakterystyka przez dr inż. Jerzego Idzikowskiego z amerykańskiego poradnika „Eagle Seamanship- A Manual for Square-Rigger Sailing" definiuje szkwały jako zjawiska powiązane z frontami atmosferycznymi, burzami z prędkością wiatru sięgającą sile huraganu. Przy czym występuje nagła zmiana kierunku wiatru nawet do 180 stopni w czasie kilku minut- sekund. Zjawisko to może być bardzo niebezpieczne dla statku pod pełnymi żaglami powodując wywrotkę[340].

Jednostki pływające znajdujące się w tym czasie na akwenie narażone są na bezpośrednie niebezpieczeństwo ze strony gwałtownej zmiany warunków na obszarze wodnym. Wobec tego osoby przebywające w środowisku wodnym nie są przygotowane, ich czujność jest uśpiona, co powoduje znaczne utrudnienie w zapewnieniu bezpieczeństwa.

Pokazała to sytuacja z 2007 roku na Wielkich Jeziorach Mazurskich. W dniu 21 sierpnia 2007 roku na wskutek wystąpienia białego szkwału poprzedzonego nadzwyczaj sprzyjającą pogodą, a związku z czym na mazurskich jeziorach przebywało bardzo dużo osób. Z powodu awarii, a w efekcie niedoinformowania służb o gwałtownej zmianie pogody doszło do tragicznych w skutkach zdarzeń[341]. Według oficjalnych danych podczas nadejścia szkwału poszkodowanych zostało 87 osób, 9 poddanych opiece szpitalnej oraz przewróconych zostało 39 statków[342]. Istotnym faktem jest, że spośród poszkodowanych tylko 2 osoby korzystały z kamizelek ratunkowych. Bilans śmiertelny wyniósł 12 osób[343]. Trzy osoby nie żyły już podczas akcji ratowniczej, pozostałe ofiary ujawniono podczas działań poszukiwawczych[344]. Działania poszukiwawcze prowadzone były od dnia 25 sierpnia do 1 września 2007 roku. Po tym zdarzeniu ujawniono niedopracowanie podczas organizacji działań zespolonych, a także braki w wyposażeniu służb[345].

2.3. Podmioty uczestniczące w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej państwo powinno zapewnić bezpieczeństwo swoim obywatelom w postaci prawnej ochrony życia[346] i zdrowia[347].

[339] *Zarządzanie kryzysowe. Wybrane problemy* …, wyd. cyt., s. 288-289.
[340] https://pogoria.pl/sites/default/files/strona/Publikacje%2C%20Jurek%20I/01-microburst/jerzy-idzikowski-rozpoznawanie-szkwalu.pdf, 29.03.2022.
[341] *Zarządzanie kryzysowe. Wybrane problemy* A. Pepłoński …,wyd. cyt. s. 291.
[342] Tamże.
[343] https://gazetaolsztynska.pl/661623,13-lat-temu-bialy-szkwal-zabral-im-zycie.html, 29.03.2022.
[344] https://nowezagle.pl/bialy-szkwal-co-tak-naprawde-wydarzylo-sie-na-mazurach-w-2007-roku/, 29.03.2022.
[345] *Zarządzanie kryzysowe. Wybrane problemy* A. Pepłoński …, wyd. cyt. s. 292.
[346] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 r., art. 38.

Bezpieczeństwo według Słownika Języka Polskiego jest określane jako stan niezagrożenia, „organa władzy mającej pieczę nad sprawami bezpieczeństwa publicznego”[348]. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego określa w sposób kompleksowy dobra państwa we wszystkich wymiarach, szczególnie uwzględniając aspekty wewnętrzne bezpieczeństwa narodowego[349]. Sprawy wewnętrzne zgodnie z podziałem administracji rządowej Polski obejmują bezpieczeństwo publiczne poprzez zapewnienie ochrony i porządku publicznego[350]. W oparciu o Konstytucję RP Rada Ministrów koordynuje prace organów administracji rządowej oraz zapewnia bezpieczeństwo wewnętrzne i porządek publiczny[351].

W związku z obowiązkami wynikającymi z Konstytucji RP oraz utworzonymi systemami bezpieczeństwa państwo polskie powołuje instytucje zajmujące się zapewnieniem bezpieczeństwa swoim obywatelom oraz osobom przebywającym na terytorium kraju. Prawidłowe funkcjonowanie systemów dbających o bezpieczeństwo wewnętrzne pozwala na utrzymanie stabilności i równowagi na podstawie struktur odpowiedzialnych takich jak: Policja oraz Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straż Graniczna, Państwowa Straż Pożarna i inne[352].

Obowiązek ochrony życia i zdrowia przez Państwo może odnosić się do systemów funkcjonujących w aspekcie wewnętrznym zapewniając bezpieczeństwo w kwestiach ochrony zdrowia, poprzez udzielenie szybkiej i profesjonalnej pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia[353]. W Polsce zgodnie z ustawą z dnia 8 września 2006 roku systemem takim jest Państwowe Ratownictwo Medyczne (PRM), którego głównym celem jest „zapewnienie pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, czyli stanu wymagającego podjęcia natychmiastowych medycznych czynności ratunkowych, w związku z nagłym lub przewidywanym w krótkim czasie pojawieniem się objawów pogorszenia zdrowia, którego bezpośrednim następstwem może być poważne uszkodzenie funkcji organizmu lub uszkodzenie ciała, lub utrata życia”[354].

---

[347] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, wyd. cyt. art. 68, ust. 1.
[348] https://sjp.pwn.pl/sjp/szukaj/bezpieczeństwo, 14.03.2022.
[349] *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2020, s. 5.
[350] Ustawa z dnia 4 września 1997 r., *o administracji rządowej* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1370.), art. 29, ust. 1. pkt. 1.
[351] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, wyd. cyt. art. 146, ust. 4, pkt. 3 i 7.
[352] K. Marczuk, *Bezpieczeństwo wewnętrzne w poszerzonej agendzie studiów nad bezpieczeństwem* (szkoła kopenhaska i *human security),* Warszawa 2009, s. 48, https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/57363385/Bezpieczenstwo_wewnetrzne_w_poszerzonej_agendzie_studiow_nad_bezpieczenstwem_szkola_kopenhaska_i_human_security-libre.pdf, 12.05.2022.
[353] E. Lipka, *Państwowe Ratownictwo Medyczne w systemie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, Zeszyty Naukowe *Pro Publico Bono* Nr 1, Warszawa 2020, s. 159.
[354] https://www.nfz-lodz.pl/dlapacjentow/jak-sie-leczyc/u-lekarza-w-szpitalu/6115-system-ratownictwa-medycznego, 11.05.2022.

Minister właściwy do spraw zdrowia sprawuje nadzór nad systemem w zasięgu krajowym, natomiast w zasięgu regionalnym właściwy miejscowo wojewoda. Wojewoda również ma za zadanie planowanie, organizowanie i koordynowanie systemu na terenie województwa oraz kontraktowanie zespołów ratowniczych czy prowadzenie ewidencji szpitali[355]. System składa się z jednostek systemu w postaci szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR), zespołów ratownictwa medycznego (ZRM), zespołów lotniczych ratownictwa (LPR) oraz bezpośrednio współpracujące z systemem centra urazowe[356].

Pozostałymi jednostkami współpracującymi z PRM są:

1. „jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej;
2. jednostki ochrony przeciwpożarowej włączone do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG);
3. jednostki organizacyjne Policji i Straży Granicznej;
4. jednostki podległe Ministrowi Obrony Narodowej;
5. podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego (GOPR, TOPR);
6. podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego (WOPR, MOPR i inne);
7. podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górniczego;
8. jednostki organizacyjne Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa (SAR);
9. pozostałe podmioty, organizacje społeczne, instytucje niewymienione powyżej, które w ramach swoich zadań ustawowych lub statutowych są obowiązane do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego”[357].

Właściwy miejscowo wojewoda wpisuje jednostki do rejestru oraz prowadzi rejestr jednostek współpracujących z PRM[358]. Uzyskanie wpisu możliwe jest jeśli podmiot ubiegający się osiąga gotowość operacyjną w czasie nie dłuższym niż 30 minut, posiadają odpowiednią ilość ratowników oraz niezbędne środki łączności[359].

Przynależność jednostek ochrony przeciwpożarowej, które zostały włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG) jako podmiotów współpracujących z systemem Państwowego Ratownictwa Medycznego pozwala na skorelowanie tych

[355] E. Lipka, *Państwowe Ratownictwo Medyczne w systemie bezpieczeństwa* …, wyd. cyt. s. 159.
[356] Ustawa *o Państwowym Ratownictwie Medycznym*…, wyd. cyt. art. 32. ust. 1 i 2.
[357] Tamże, art. 15 ust. 1.
[358] Tamże, art. 17 ust. 1.
[359] Tamże, art. 15 ust. 1a.

systemów w trakcie działań wymuszających zastosowanie specjalistycznej wiedzy z różnych dziedzin.

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy według założenia jest integralną częścią bezpieczeństwa wewnętrznego kraju obejmujący m. in. ratowanie życia, zdrowia, mienia skupiając głównie jednostki ochrony przeciwpożarowej, inne służby, inspekcje, straże oraz podmioty, które dobrowolnie zgodziły się na współdziałanie w akcjach ratowniczych[360].
System ten ma za zadanie ochronę przed zagrożeniami w obszarze bezpieczeństwa powszechnego oraz organizowanie działań ratowniczych w postaci klęsk naturalnych czy awarii technicznych. Z założenia tworzy spójny i jednolity układ w którym powiązane ze sobą podmioty ratownicze skutecznie podejmują działania ratownicze wobec zróżnicowanych zdarzeń[361].

Podstawowym celem KSRG jest ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez:

1. „walkę z pożarami lub innymi klęskami żywiołowymi;
2. ratownictwo techniczne;
3. ratownictwo chemiczne;
4. ratownictwo ekologiczne;
5. ratownictwo medyczne (dotyczące zakresu udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy - KPP, medycznych czynności ratunkowych i innych świadczeń zdrowotnych);
6. współpracę z jednostkami systemu PRM, oraz Systemem Powiadamiania Ratunkowego (SPR)”[362].

Współpraca z właściwymi podmiotami dotyczy również zdarzeń nadzwyczajnych związanych z zagrożeniem o charakterze terrorystycznym, biologicznym, radiacyjnym[363].

Minister właściwy do spraw bezpieczeństwa określa szczegółową organizację systemu w zakresie funkcjonowaniu na obszarze kraju, województwa i powiatu, walkę z pożarami i klęskami żywiołowymi. Organizacja dotyczy również ratownictwa technicznego, chemicznego, ekologicznego i medycznego, a także dysponowania do działań ratowniczych i kierowania tymi działaniami. Biorąc pod uwagę zapewnienie stałej i optymalnej

[360] Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o ochronie przeciwpożarowej* (Dz. U. z 2024 r., poz. 275), art. 2, pkt. 2.
[361] E. Jakubiak, *Rola Państwowej Straży Pożarnej w zakresie ochrony ludności. Ujęcie prawno-instytucjonalne*, Warszawa 2020, s. 79.
[362] Ustawa *o ochronie przeciwpożarowej*…, wyd. cyt. art. 14, ust. 1.
[363] Tamże , art. 14, ust. 1a i 1b.

skuteczności działań ratowniczych niezbędne jest zorganizowanie odwodów operacyjnych czy stanowisk kierowania oraz likwidacji zagrożenia radiacyjnego i związanych z nim czynności[364].

Nadzór nad Krajowym Systemem Ratowniczo-Gaśniczym sprawuje Minister właściwy do spraw bezpieczeństwa, natomiast Komendant Główny (KG PSP) jest centralnym organem organizacyjnym[365]. Jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej stanowią trzon KSRG w postaci podstawowego podmiotu zarządzającego działaniami w ramach realizacji. Podmiotami wchodzącymi w skład systemu są jednostki ochrony przeciwpożarowej w postaci:

1. jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej;
2. jednostki organizacyjne Wojskowej Ochrony Przeciwpożarowej;
3. zakładowa straż pożarna;
4. zakładowa służba ratownicza;
5. gminna zawodowa straż pożarna;
6. powiatowa lub miejska zawodowa straż pożarna;
7. terenowa służba ratownicza;
8. ochotnicza straż pożarna;
9. związek ochotniczych straży pożarnych;
10. inne jednostki ratownicze[366].

Biorąc pod uwagę powyższe Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy składa się z podmiotów ratowniczych oraz wspomagających. Pomimo ujęcia areału PSP, jako podstawowego (504 jednostki ratowniczo-gaśnicze) niezwykle istotnym elementem są Ochotnicze Straże Pożarne (OSP) włączone do systemu KSRG (4922 jednostek)[367]. W systemie wyszczególniono zasoby ratownicze zorganizowane w 194 specjalistycznych grupach PSP:

1. wodno-nurkowych (SGRW-N - 51 grup);
2. wysokościowych (SGRW - 32 grupy);
3. technicznych (SGRT - 26 grup);
4. poszukiwawczo-ratowniczych (SGPR - 21 grup);
5. chemiczno-ekologicznych (SGRChem-Eko - 49 grup);

[364] Ustawa *o ochronie przeciwpożarowej*…, wyd. cyt. art. 14, ust. 2.
[365] E. Jakubiak, *Rola Państwowej Straży Pożarnej* …, wyd. cyt. s. 72.
[366] Ustawa *o ochronie przeciwpożarowej*…, wyd. cyt. art. 15.
[367] https://www.gov.pl/web/kgpsp/organizacja-ksrg, 12.05.2022.

6. sonarowych (SGS - 15 grup)”[368].

Warunków włączenia jednostek przeciwpożarowych do systemu polegają na spełnieniu niniejszych wymogów, w postaci posiadania:

1. co najmniej jednego średniego lub ciężkiego pojazdu ratowniczo-gaśniczego;
2. minimum 12 wyszkolonych ratowników;
3. skutecznego systemu łączności alarmowania i powiadamiania;
4. urządzeń łączności sieci radiowej na potrzeby skutecznych działań ratowniczych,
5. gotowości do podjęcia działań ratowniczych[369].

Gotowość operacyjna jednostek ochrony przeciwpożarowej KSRG według standardów wynosi:

1. w jednostkach PSP- 5200 strażaków oraz ok. 5400 pojazdów ratowniczo-gaśniczych i specjalnych;
2. w jednostkach OSP- 4870 strażaków oraz ok. 12000 pojazdów ratowniczo-gaśniczych, które w czasie krótszym niż 15 minut są w stanie dotrzeć na miejsce zdarzenia[370].

Konstrukcja systemu pozwala na stałą gotowość i szybką reakcję w różnego rodzaju zdarzeniach, także masowych oraz stałą współpracę z jednostkami Systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego.

Współpraca Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego z Systemem Powiadamiania Ratunkowego umożliwia bezpośredni przepływ informacji pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w pomoc na podstawie uzyskanych zgłoszeń alarmowych.

System Powiadamiania Ratunkowego (SPR) ma na celu obsługę zgłoszeń alarmowych poprzez odebranie zgłoszenia, zakwalifikowanie i przekazanie uzyskanej informacji do właściwego merytorycznie podmiotu czy bezpośrednie przekierowanie połączenia do podmiotu ratowniczego[371]. Obsługa zgłoszeń alarmowych dotyczy informacji o możliwości wystąpienia lub wystąpieniu nagłego zagrożenia życia czy zdrowia, aktu przemocy, nagłego zagrożenia środowiska, mienia oraz zagrożeń bezpieczeństwa i porządku

[368] https://www.gov.pl/web/kgpsp/organizacja-ksrg, 12.05.2022.
[369] E. Jakubiak, *Rola Państwowej Straży Pożarnej*…, wyd. cyt. s. 73.
[370] https://www.gov.pl/web/kgpsp/organizacja-ksrg, wyd. cyt. 12.05.2022.
[371] Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r., *o systemie powiadamiania ratunkowego* (Dz. U. 2024 r., poz. 1222.), art. 2.

publicznego[372]. W skład systemu wchodzą centra powiadamiania ratunkowego obsługujące numery alarmowe to jest; 112, 997, 998 i 999[373]. Zaangażowane do działania podmioty ratownicze obejmują jednostki organizacyjne Policji, Państwowej Straży Pożarnej, dyspozytornie medyczne i pozostałe instytucje mające za zadane ochronę życia, zdrowia, bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz mienia i środowiska[374]. System współpracuje z podmiotami ratowniczymi informując o nagłych zdarzeniach w formie sieci teleinformatycznej. Sieć teleinformatyczna pozwala na połączenie z systemami podmiotów ratowniczych za pomocą interfejsu komunikacyjnego, zapewniającego wymianę informacji odnośnie treści zgłoszenia alarmowego, danych osoby zgłaszającej, przyjęcia zgłoszenia przez centra powiadamiania ratunkowego lub podmioty ratownicze i inne[375]. Istotnym jest połączenie systemu z publiczną siecią telekomunikacyjną, które umożliwia funkcjonowanie w sytuacjach awaryjnych czy monitorowanie połączenia[376].

Skoordynowanie wymienionych systemów pozwala na sprawne funkcjonowanie instytucji odpowiedzialnych za życie, zdrowie i inne dobra zgodnie z zakresem bezpieczeństwa publicznego, powszechnego w ramach struktur wewnętrznych państwa. Sprawne przyjęcie zgłoszenia alarmowego, bezpośrednie przekazanie informacji właściwym ze względu na kompetencje i lokalizację jednostkom ratowniczym jest kluczowe w kwestii ograniczenia czasowego, związanego z zagrożeniem tonięcia. Optymalna dyslokacja służb oraz ich wykorzystanie podczas nagłych zdarzeń pozwala na zwiększenie skuteczności systemu bezpieczeństwa państwa poprzez utrzymywanie na wysokim poziomie pomocy. Pozwala to na zwiększenie poziomu odczucia bezpieczeństwa przez społeczeństwo i przekłada się pozytywnie na nastroje obywateli, a także świadczy o prawidłowościach w działaniu aparatu państwa.

Podstawowym ogniwem w zakresie działań ratowniczych w Polsce jest Państwowa Straż Pożarna (PSP), zorganizowana także jako filar Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, a w związku z tym należnym jest przybliżenie jej zadań, struktur i specjalności.
Od dawnych lat na ziemiach polskich tworzono ochronę przeciwogniową, lecz zawodowa i zunifikowana służba powstała w 1921 roku na wskutek obrad Ogólnopaństwowego Zjazdu Delegatów Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. Następnie utworzono w 1934 roku zgodnie z ustawą o ochronie przed pożarami i innymi klęskami powołano cztery rodzaje

[372] Ustawa *o systemie powiadamiania ratunkowego* …, wyd. cyt. art. 2, pkt. 1.
[373] Tamże, art. 3, pkt. 2 i 3.
[374] Tamże, art. 3, pkt. 6.
[375] Tamże, art. 13.
[376] Tamże, art. 15.

straży pożarnych; ochotnicze, przymusowe, zawodowe i prywatne. W dniu 4 lutego 1950 roku wprowadzono ustawę o ochronie przeciwpożarowej i jej organizacji na mocy której powstałe w pełni zawodowe jednostki Państwowej Straży Pożarnej podległe komendantowi Głównemu PSP i komendom wojewódzkim[377].

Z dniem 24 sierpnia 1991 roku została powołana Państwowa Straż Pożarna, jako zawodowa formacja mundurowana zaopatrzona w specjalistyczny sprzęt przeznaczony do walki z miejscowymi zagrożeniami, klęskami i pożarami[378].

Podstawowymi zadaniami Państwowej Straży Pożarnej są:

1. „rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
2. organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń;
3. wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze;
4. kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności;
5. nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych;
6. prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności;
7. współpraca z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych;
8. współdziałanie ze strażami pożarnymi i służbami ratowniczymi innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;
9. realizacja innych zadań wynikających z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych”[379].

Państwowa Straż Pożarna posiada strukturę umożliwiającą stałe i natychmiastowe reagowanie na zagrożenia, w ramach której funkcjonują dziedziny ratownictwa technicznego,

[377] E. Jakubiak, *Rola Państwowej Straży Pożarnej*…, wyd. cyt. s. 114.
[378] Ustawa *o Państwowej Straży Pożarnej*… wyd. cyt. art. 1.
[379] Tamże, art.1, ust. 2.

chemicznego, ekologicznego i medycznego w zakresie czynności ratowniczych podstawowych i specjalistycznych[380].

Podstawowe czynności ratownicze dotyczą działań wykonywanych w poszczególnych dziedzinach ratownictwa przez wszystkich strażaków oraz pozostałe podmioty przynależne do KSRG, które obejmują działania ratownicze dotyczące:

1. „rozpoznania i oceny zagrożenia dla życia i zdrowia oraz środowiska i mienia;
2. niesienia pomocy uwięzionym osobom przez dotarcie do poszkodowanych lub zagrożonych ludzi i udzielenie im kwalifikowanej pierwszej pomocy, a także przekazanie poza strefę zagrożenia- poszkodowanych zespołom Państwowego Ratownictwa Medycznego;
3. zabezpieczenia działań ratowniczych z uwzględnieniem asekuracji ratowników podczas działań ratowniczych prowadzonych bezpośrednio w strefie zagrożenia oraz w jego sąsiedztwie;
4. stabilizację, cięcie, rozpieranie, podnoszenie lub przemieszczanie elementów konstrukcji, instalacji i urządzeń, a także części obiektów orz przeszkód naturalnych i sztucznych w celu zlikwidowania lub ograniczenia zagrożenia dla osób, zwierząt, środowiska, infrastruktury i innego mienia w ramach posiadanego wyposażenia;
5. ewakuację ludzi z miejsc, gdzie występuje zagrożenie dla życia i zdrowia;
6. ewakuację zwierząt;
7. likwidację lub ograniczenie niewielkich, nagłych zagrożeń wywołanych przez substancje niebezpieczne lub inne czynniki szkodliwe dla środowiska;
8. współdziałanie z innymi podmiotami KSRG realizującymi podstawowe i specjalistyczne czynności ratownicze;
9. współdziałanie z innymi podmiotami zdolnymi do wykonywania ratownictwa technicznego”[381].

Natomiast ratownicze czynności specjalistyczne odnoszą się do działań wykonywanych przez odpowiednio przeszkolone i wyposażone jednostki (grupy specjalistyczne), a swoim zakresem poza czynnościami podstawowymi obejmują:

1. „rozpoznanie i identyfikację;

[380]Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, *w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego* wyd. cyt. §2 pkt 1.
[381] *Planowanie* cywilne, A. Kosieradzka (red.), Warszawa 2020, s. 110.

2. zabezpieczenie strefy działań ratowniczych, w tym wyznaczenie i oznakowanie strefy zagrożenia;
3. włączanie i wyłączanie instalacji, urządzeń i mediów mających wpływ na wykonywanie czynności umożliwiających dotarcie i wykonanie dostępu do osób zagrożonych lub poszkodowanych wraz z udzieleniem kwalifikowanej pierwszej pomocy;
4. wykonywanie przejść, dojść i dojazdów do zagrożonych lub poszkodowanych osób;
5. ewakuację poza strefę zagrożenia;
6. ocenianie rozmiarów zagrożenia i prognozowanie jego rozwoju;
7. oświetlania miejsca zdarzenia i zabezpieczanie przed osobami postronnymi;
8. włączanie lub wyłączanie instalacji i urządzeń mających wpływ na rozmiar strefy zagrożenia;
9. stabilizowanie, cięcie, rozpieranie, podnoszenie lub przenoszenie konstrukcji, instalacji i urządzeń, części obiektów oraz innych przeszkód naturalnych i sztucznych w celu likwidowania lub ograniczania zagrożenia"[382].

Specjalistyczne czynności ratunkowe funkcjonują w różnych poziomach gotowości (np. A,B,C) odzwierciedlając możliwości w wyszkoleniu, wyposażeniu i minimalnych wymaganiach do nagłego lub określonego działania w sytuacji zagrożenia.

Dziedziną, w ramach której prowadzone są poszukiwania oraz dotarcie do zagrożonych czy poszkodowanych osób lub zwierząt jest ratownictwo techniczne. Zgodnie z planami KSRG jednostki ochrony przeciwpożarowej wyposażone w specjalistyczny sprzęt i środki ochrony osobistej oraz zorganizowane grupy specjalistyczne funkcjonujące w ramach ratownictwa technicznego[383]. Grupami takimi są:

1. wodno-nurkowe (SGRW-N - 47 grup);
2. wysokościowe (SGRW - 32 grupy);
3. techniczne (SGRT - 23 grupy);
4. poszukiwawczo-ratownicze (SGPR – 21 grup)[384].

Ratownictwo specjalistyczne w strukturze KSRG obejmuje następujące dziedziny:

1. ratownictwo wodne;

[382] *Planowanie cywilne*, A. Kosieradzka (red.), wyd. cyt. s. 111.
[383] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, *w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego* wyd. cyt. §15 pkt 3
[384] https://www.gov.pl/web/kppsp-legionowo/organizacja-ksrg, 17.05.2022.

2. ratownictwo techniczne;
3. ratownictwo wysokościowe;
4. ratownictwo chemiczno-ekologiczne;
5. działania poszukiwawczo-ratownicze[385].

W odniesieniu do zdarzeń poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych, gdy potrzebna jest specjalistyczna pomoc w pierwszej kolejności prowadzone są działania z zakresu ratownictwa wodnego. Działania ratownicze na obszarach wodnych, czyli ratownictwo wodne realizowane jest na 2 poziomach; podstawowym i specjalistycznym. Zakres podstawowy obejmuje, „czynności ratownicze wykonywane na obszarach wodnych (w tym zalodzonych), przez wszystkie jednostki ratowniczo-gaśnicze PSP, a także przez inne jednostki ochrony przeciwpożarowej lub inne podmioty ratownicze współpracujące z systemem, deklarujące w gotowości operacyjnej zdolność do realizacji zadań według posiadanych możliwości organizacyjno-sprzętowych i wyszkolenia w systemie całodobowym i całorocznym"[386]. Zakres specjalistyczny dotyczy działań realizowanych przez „specjalistyczne grupy ratownictwa wodno-nurkowego PSP na powierzchni oraz w toni lub na dnie obszaru wodnego oraz specjalistyczne grupy sonarowe"[387].
W tym celu dysponowanymi jednostkami są wymienione SGRW-N PSP, a także Specjalistyczne Grupy Sonarowe PSP (SGS)[388]. Pozwalające ustalić położenie oraz dotrzeć do osób (obiektów) znajdujących się na obszarach wodnych lub zalodzonych przy zastosowaniu ratowniczych technik wodnych czy lodowych służących do ewakuacji[389]. Poza SGRW-N i SGS PSP na poziomie zarówno specjalistycznym, jak i podstawowym ze względu na wyszkolenie i wyposażenie ratownictwo wodne może być realizowane przez pozostałe podmioty KSRG oraz współpracujące[390].

Podstawowe czynności ratownicze dotyczą:

1. „rozpoznanie i ocenę zagrożenia dla życia, zdrowia, środowiska i mienia;
2. niesienie pomocy tonącym (w tym na akwenach zalodzonych), przez dotarcie do poszkodowanych lub zagrożonych ludzi oraz udzielenie im kwalifikowanej pierwszej pomocy, a także przekazanie poszkodowanym poza strefę zagrożenia;

[385] https://www.gov.pl/web/kmpsp-piotrkow-trybunalski/ratownictwo-specjalistyczne, 17.05.2022.
[386] *Zasady Organizacji Ratownictwa Wodnego w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym* z 2020 r., s. 5.
[387] Tamże.
[388] R. Meler, *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych…*, wyd. cyt. s. 44.
[389] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, *w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego* wyd. cyt. §15, ust. 2, pkt 6 .
[390] E. Jakubiak, *Rola Państwowej Straży Pożarnej…*, wyd. cyt. s. 85.

3. ratowanie życia ludzi na wodach powodziowych, przez dotarcie do poszkodowanych lub zagrożonych osób oraz udzielenie im kwalifikowanej pierwszej pomocy i ewakuację poza strefę zagrożenia;
4. zabezpieczenie działań ratowniczych na lodzie oraz innym obszarze wodnym, z uwzględnieniem asekuracji ratowników podczas działań ratowniczych prowadzonych bezpośrednio na wodzie (lodzie) oraz w jego sąsiedztwie (brzegu),
5. ewakuację ludzi z terenów zalanych, kry lodowej, obszaru wodnego, łodzi, pojazdów lub obiektów i urządzeń hydrotechnicznych;
6. ewakuację zwierząt;
7. likwidację lub ograniczenie nagłych zagrożeń wywołanych przez substancje niebezpieczne lub inne czynniki szkodliwe dla środowiska wodnego;
8. współdziałanie z innymi podmiotami KSRG realizującymi podstawowe i specjalistyczne czynności ratownicze;
9. współdziałanie z WOPR i z innymi podmiotami uprawnionymi do wykonywania ratownictwa wodnego”[391].

Zadania SGRW-N realizowane są w zależności od liczebności grupy, kwalifikacji zawodowych czy specjalistycznego wyposażenia w zakresie podstawowych czynności ratownictwa wodnego oraz czynności specjalistycznych na wymienionych wcześniej poziomach (A, B, C) od których uzależniona jest gotowość operacyjna.

Specjalistyczne czynności związane z kwalifikacjami zawodowymi dotyczą:

1. „w odniesieniu do poziomu gotowości A - ratowanie życia i zdrowia na obszarach wodnych, w szczególności przez wykonywanie prac podwodnych i stosowanie technik:
2. ratownictwa wodnego polegającego na niesieniu pomocy tonącym, przez dotarcie do zagrożonych lub poszkodowanych, wraz z udzieleniem im kwalifikowanej pierwszej pomocy, i ewakuację poza strefę zagrożenia, niesieniu pomocy poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych na wodzie w przerębli lodowej i pod wodą, przez dotarcie do zagrożonych lub poszkodowanych osób, wraz z udzieleniem im pierwszej pomocy i ewakuację z pojazdu, łodzi lub obiektu poza strefę zagrożenia;
3. ratownictwa lodowego polegającego na niesieniu pomocy ludziom znajdującym się pod lodem lub na lodzie (krze), przez dotarcie, udzielenie pierwszej pomocy i ewakuację poza strefę zagrożenia;

[391] *Planowanie cywilne*, A. Kosieradzka (red.), wyd. cyt., s. 111.

4. w odniesieniu do poziomu gotowości B (ponad zadania w zakresie podstawowym oraz specjalistycznym - poziom A):
5. wsparcie działań grup poziomu gotowości A;
6. samodzielne wykonywania działań z zakresu ratownictwa technicznego, związanego z ratowaniem środowiska wodnego;
7. wykonywania krótkotrwałych działań poszukiwawczych we współdziałaniu z innymi podmiotami;
8. w odniesieniu do poziomu gotowości C (ponad zadania w zakresie podstawowym oraz specjalistycznym- poziom AB):
9. wsparcie działań grup poziomu gotowości AB;
10. ratowanie mienia i środowiska wodnego przez stosowanie techniki i czynności ratowniczych z zakresu ratownictwa technicznego i chemicznego prowadzonych pod wodą, w tym w wodach skażonych lub na obszarach prowadzonych pod wodą, w tym w wodach skażonych lub na obszarach objętych powodzią;
11. wydobywanie obiektów z dna, jeśli mogą powodować zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego oraz dla środowiska naturalnego;
12. wykonywanie działań poszukiwawczych we współdziałaniu z innymi podmiotami, w tym z wykorzystaniem podwodnych technik przyrządowych, w zależności od możliwości sprzętowych i głębokości akwenu"[392].

Kolejnym ogniwem Państwowej Straży Pożarnej wykorzystywanym w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych są Specjalistyczne Grupy Sonarowe (SGS). W zakresie swoich czynności wykonują działania poszukiwawcze metodami technicznymi, wspomagają działania SGRW-N oraz innych służb w ramach wynikających porozumień[393]. Zorganizowane z co najmniej 9 strażaków, a gotowość operacyjną osiągają przez zaangażowanie 3 strażaków z odpowiednimi kwalifikacjami. Natomiast możliwe jest pomniejszenie składu grupy podczas działań do 2 strażaków w sytuacjach, kiedy łódź do działań sonarowych zapewnia inny podmiot. Dodatkowo do grupy mogą być włączeni strażacy pełniący służbę w codziennym systemie oraz po stosownym przeszkoleniu, którzy na co dzień nie wykazywani są do gotowości operacyjnej[394].

[392] *Planowanie cywilne*, A. Kosieradzka (red.), wyd. cyt., s. 112.
[393] *Zasady Organizacji Ratownictwa Wodnego* …, wyd. cyt., pkt. 3.3.2.
[394] Tamże, pkt. 3.4.2.

W okresie po I wojnie światowej na terenach polskich dominowały dwie formacje paramilitarne o charakterze porządkowym, to; Milicja Ludowa i Policja Komunalna. W dniu 8 kwietnia 1919 roku powołano Komendanta Głównego podległego Ministrowi Spraw Wewnętrznych, który sprawował nadzór nad obiema formacjami. W krótkim czasie przekształcając formacje w jedną przyjmującą nazwę Straż Bezpieczeństwa, a później w dniu 24 lipca 1919 roku uchwalono ustawę o Policji Państwowej ustanawiając jedną służbę dbającą o bezpieczeństwo i porządek publiczny[395].

Pod koniec okresu II wojny światowej na nowo powstałych ziemiach polskich powołano Milicję Obywatelską dekretem Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 27 lipca 1944 roku Milicja Obywatelska była służbą podległą resortowi bezpieczeństwa publicznego, który nadawał jej kierunki działania oraz prowadził politykę kadrową. W roku 1989 na wskutek zmian gospodarczych i polityczno-ustrojowych oczekiwania społeczne wymagały również zmiany aparatu bezpieczeństwa publicznego. W związku wynikającą potrzebą w dniu 6 kwietnia 1990 roku powołano Policję, a tym samym zastąpiono Milicję Obywatelską.

Podległa Ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych Policja przeznaczona jest do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego[396]. Jest formacją mundurową dbającą również o bezpieczeństwo osób przebywających na obszarach wodnych w Polsce, a także instytucją państwową wiodącą w poszukiwaniach osób zaginionych.

Policja w związku z zakresem wykonywanych zadań zorganizowana jest rodzajów służb, w postaci: kryminalnej, śledczej, spraw wewnętrznych, prewencyjnej, kontrterrorystycznej, zwalczania cyberprzestępczości, wspomagającej oraz Akademii Policji i ośrodków szkolenia oraz szkół policyjnych[397].

Do podstawowych zadań Policji należy:

1. „ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
2. ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;

[395] A. Misiuk, *Historia Policji w Polsce. Od X wieku do współczesności,* Warszawa 2008, s. 96-102.
[396] Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r., *o Policji* (Dz. U. z 2024 r., poz. 145), art. 1, ust. 1.
[397] Tamże, art. 4.

3. inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
4. prowadzenie działań kontrterrorystycznych;
5. wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców;
6. ochrona obiektów stanowiących siedziby członków Rady Ministrów (…);
7. nadzór nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach;
8. kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych;
9. współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi (…);
10. przetwarzanie informacji kryminalnych, w tym danych osobowych;
11. prowadzenie zbiorów danych zawierających informacje gromadzone przez uprawnione organy o odciskach linii papilarnych (…);
12. Policja realizuje także zadania wynikające z innych ustaw, z przepisów prawa Unii Europejskiej (…)"[398].

Funkcjonowanie Policji jako ochronnej formacji mundurowej, która służąc społeczeństwu ma na celu dbanie o bezpieczeństwo i porządek publiczny[399]. Realizacja tak szerokich zamierzeń jest możliwa przy utworzeniu specjalistycznych struktur działających w poszczególnych obszarach. W ramach struktur Policji powołane są specjalistyczne komórki w postaci komisariatów i posterunków kolejowych, lotniczych, wodnych i innych[400].
Pierwszą komórkę Policji związaną z pełnieniem służby na obszarach wód śródlądowych utworzono w 1920 roku, która zastąpiła Straż Rzeczną podległą Ministerstwu Robót Publicznych. Zgodnie z zdaniami ujętymi w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 lutego 1920 roku, wydanym w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych w przedmiocie organizacji Policji Państwowej, pełniącej służbę na drogach wodnych (Dz. U. z 1920 r., nr 23, po. 132). Zadania wynikające z treści rozporządzenia dotyczyły:

1. „ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego w zakładach i urządzeniach portowych w porozumieniu z organami żeglugi;

[398] Ustawa *o Policji*, wyd. cyt. art. 1, ust. 2.
[399] P. Łabuz, *Rola Polskiej Policji w Bezpieczeństwie Wewnętrznym*, Rzeszów 2014, s. 161.
[400] Ustawa *o Policji,* wyd. cyt. art. 8.

2. udzielanie pomocy organom żeglugowym w zakresie ogólnych funkcji policyjnych;
3. zestawienie protokołów w sprawach przekroczeń przepisów, stosownie do instrukcji organów żeglugowych;
4. udzielanie pomocy funkcjonariuszom rządowym przy spełnianiu przez nich czynności służbowych;
5. nadzór nad wykonaniem przepisów o ochronie rybołówstwa, zapobieganie zanieczyszczeniu, zamulaniu oraz zatruwaniu drogi wodnej;
6. czuwanie, by na miejscach uznanych na rzece za niebezpieczne lub zakazane, nie kapano się lub nie pojono zwierząt;
7. służba ratownicza;
8. ochrona statków, które uległy rozbiciu lub osiadły na mieliźnie oraz zabezpieczenie osób, mienia pasażerów i ładunków;
9. przedsiębranie odpowiednich czynności w celu zabezpieczenia osób i ich mienia w razie powodzi;
10. ochrona przez konwoje transportów rządowych na wyraźne zażądanie odnośnych władz państwowych;
11. utrzymywanie porządku w portach i przystaniach w szczególności przy kasach pasażerskich i bagażowych, po porozumieniu z władzami żeglugi"[401].

Obecnie komórki Policji zajmujące się bezpieczeństwem na obszarach wodnych zgodnie z ustanowionym zakresem obowiązków pełnią służbę zgodnie z dyslokacją na obszarach wodnych obejmujących teren całego kraju.

W związku zadaniami Policji, a szczególnie zapewnieniem bezpieczeństwa na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania obowiązkiem Policji jest realizowanie przez specjalistyczne jednostki Policji zadań w postaci:

1. „zapobiegania popełnianiu przestępstw i wykroczeń;
2. zapobiegania zachowaniom mogącym stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa osób i mienia lub naruszających porządek publiczny na wodach i terenach przywodnych;
3. wykrywania przestępstw i wykroczeń oraz ściganie i zatrzymywanie sprawców, tym w szczególności naruszających przepisy w zakresie:
   a) ochrony przyrody, środowiska naturalnego i ekologii;
   b) bezpieczeństwa w żegludze;
   c) bezpieczeństwa osób pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne;

[401] *Narodziny Służby Wodnej*, Miesięcznik Policja 997, nr 6/2019, s. 66-67.

4. zapobieganie wypadkom utonięć i ratowanie ludzi;
5. poszukiwania osób zaginionych, przedmiotów pochodzących z przestępstw lub użytych do ich popełnienia oraz których posiadanie jest zabronione;
6. zabezpieczenia porządku w miejscach skażenia substancjami trującymi i innymi, powodującymi zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz środowiska naturalnego, a także w miejscach usuwania jego skutków;
7. zabezpieczenia porządku publicznego w miejscach katastrof i klęsk żywiołowych;
8. szczególną ochronę zbiorników wody pitnej i rzek wpływających do tych zbiorników;
9. kontrolowanie organizatorów imprez na wodach i terenach przywodnych w zakresie spełnienia warunków bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas ich trwania;
10. współdziałania z podmiotami Pozapolicyjnymi mającymi w zakresie swoich właściwości podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa w przedmiotowym zakresie ratownictwa na wodach oraz ekologii;
11. w miarę posiadanych uprawnień wykonywanie prac podwodnych w zakresie czynności procesowych"[402].

Służba Policji na obszarach wodnych zależna jest od analiz stanu bezpieczeństwa czy prognoz możliwego wystąpienia zagrożeń, a także bieżących potrzeb.

W związku z podstawowym zadaniem patroli wodnych Policji jakim jest ratowanie życia ludzkiego przed utonięciem policja prowadzi stałą analizę niebezpiecznych miejsc oraz utonięć posługując się między innymi zgłoszeniami społeczeństwa oraz bazując na prowadzonej statystyce. Zgłoszenia niebezpiecznych miejsc przez społeczeństwo dokonywane są najczęściej poprzez połączenia telefoniczne lub osobiście. Istnieje również możliwość zgłaszania miejsc niebezpiecznych wraz z uwagami za pośrednictwem Krajowej Mapy Zagrożeń (KMZB). Dyslokacja patroli wodnych odnosi się również do miejsc, gdzie najczęściej są popełniane czyny zabronione, natężenie ruchu ludności, jednostek pływających, zanieczyszczenia wód czy terenów przywodnych i inne czynniki wpływające na bezpieczeństwo.

Realizacją zadań dotyczących bezpieczeństwa na obszarach wodnych zajmują się specjalistyczne komórki Policji w postaci komisariatów- Komisariat Rzeczny Policji w Warszawie, Komisariaty Wodne w Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu i Gdańsku, czy

[402] Zarządzenie nr 1386 Komendanta Głównego Policji *w sprawie metod i form* …, wyd. cyt. § 6.

Referaty, Zespoły, Ogniwa Prewencji na Wodach i Terenach Przywodnych[403]. Zadania dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa na obszarach wodnych wykonywane są całorocznie przez wyżej wymienione jednostki oraz okresowo najczęściej w formie patroli rajdujących-przemieszczających się w pobliżu zbiorników wodnych[404]. Patrole takie wyposażone są w pojazdy terenowe z ciągnące przyczepy podłodziowe wraz z jednostkami pływającymi. Tworzone są w województwach, które nie posiadają powołanych stałych jednostek wodnych, lecz sezonowe komórki[405]. Zorganizowanie patroli rajdujących może spowodować ułatwienie w dynamicznym przedostaniu się podczas wystąpienia zagrożenia utonięciem na mniej uczęszczanym akwenie. Rozpoczęcie działań poszukiwawczo-ratowniczych jest w takim przypadku możliwe bezpośrednio po przedostaniu się do obszaru zdarzenia, bez wcześniejszego pobierania łodzi ze zbiornika na którym stacjonuje na stałe, tym samym znacznej utraty czasu.

W działaniach poszukiwawczo-ratowniczych także uczestniczą funkcjonariusze Policji prowadzący czynności mające na celu odnalezienie osób uznanych za zaginione. Przyjęcie zawiadomienia o zaginięciu należy do obowiązków dyżurnego jednostki Policji, bądź osoby przez niego wyznaczonej[406]. Wyznaczonymi przez kierownika jednostki Policji właściwej miejscowo funkcjonariuszami do prowadzenia czynności poszukiwawczych są policjanci komórek organizacyjnych służby kryminalnej[407]. Często wykorzystywani są do poszukiwań osób zaginionych na obszarach wodnych i terenach przywodnych funkcjonariusze- przewodnicy wraz z psami przeznaczonymi do poszukiwania zwłok (psy zwłokowe). Psy takie są odpowiednio szkolone od odnalezienia zapachu unoszącego się na powierzchni wody wskazując miejsce w którym mogą znajdować się zwłoki. Udział psów do poszukiwań zaginionych na powierzchni wody okazuje się niezwykle skutecznym rozwiązaniem i pozwala na wskazanie miejsca Specjalistycznym Grupom Ratownictwa Wodno-Nurkowego PSP[408].

Prowadzenie działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych wiąże się z natychmiastowym zagrożeniem życia osoby i w tym celu istnieje możliwość złożenia wniosku o wsparcie podczas działań specjalistycznych grup poszukiwawczo-ratowniczych

[403] *Informacja na temat funkcjonowania Policji na wodach i terenach przywodnych w 2023 r. w tym dotycząca utonięć*, Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji, Warszawa 2024.
[404] Tamże.
[405] Tamże.
[406] Zarządzenie nr 48 KGP *w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania*…, wyd. cyt. §3, pkt. 2.
[407] Tamże, §10.
[408] R. Meler, *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych…*, wyd. cyt. s. 45.

zrzeszonych w ramach KSRG[409]. Wykorzystywane również mogą być podmioty pozapolicyjne inne niż włączone do KSRG, których działania są nadzorowane i koordynowane przez właściwego miejscowo dyżurnego komendy wojewódzkiej[410]. W odniesieniu do działań na obszarach wodnych zakres czynności prowadzonych określa odpowiedzialny funkcjonariusz za ich przebieg. W przypadku zaginięć osób o wysokim priorytecie (pozom I i II), Policja informuje oraz wykorzystuje na podstawie umów i porozumień służby czy inne instytucje w celu organizacji działań prowadzących do odnalezienia osoby[411].

Innymi podmiotami również aktywnie wykazującymi się podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych są Ochotnicze Straże Pożarne. Funkcjonują w formie stowarzyszeń oraz są jednostkami ochrony przeciwpożarowej[412]. Umundurowane i wyposażone w specjalistyczny sprzęt przeznaczony do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, przy czym prowadzą także działania ratownictwa specjalistycznego[413].

Do zadań ochotniczych straży pożarnych należy prowadzenie działań dotyczących ochrony życia, zdrowia i mienia oraz środowiska za pomocą:

1. „prowadzenie działań ratowniczych, udział w działaniach ratowniczych oraz akcjach ratowniczych, a także udział w działaniach prowadzonych przez inne służby, inspekcje i straże;
2. udział w działaniach ratowniczych i akcjach ratowniczych poza granicami kraju na podstawie umów międzynarodowych;
3. udział w alarmowaniu i ostrzeganiu ludności o zagrożeniach;
4. udział w ochronie ludności;
5. wykonywanie kwalifikowanej pierwszej pomocy;
6. organizowanie ćwiczeń oraz udział w szkoleniach, ćwiczeniach i zawodach sportowo-pożarniczych organizowanych przez Państwową Straż Pożarną, gminę lub inne uprawnione podmioty;

[409] Zarządzenie nr 48 KGP *w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania*…, wyd. cyt. §3, pkt 9.
[410] Tamże, §3, pkt 8.
[411] Tamże, §13, ust. 1.
[412] https://www.gov.pl/web/mswia/ochotnicze-straze-pozarne, 24.05.2022.
[413] Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r., *o zmianie ustawy o ochotniczych strażach pożarnych oraz niektórych ustaw* (Dz. U. z 2023 r., poz. 1560), w zw. z ustawą z dnia 17 grudnia 2021 r., *o ochotniczych strażach pożarnych* (Dz. U. z 2024 r., poz. 233), art. 1, ust. 2.

7. zabezpieczanie obszaru chronionego właściwej jednostki ratowniczo-gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej, określonego w powiatowym (miejskim) planie ratowniczym;
8. propagowanie zasad i dobrych praktyk w zakresie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów;
9. organizowanie przedsięwzięć służących krzewieniu sportu i kultury fizycznej;
10. organizowanie przedsięwzięć oświatowo-kulturalnych propagujących wiedzę i umiejętności w zakresie ochrony przeciwpożarowej;
11. upowszechnianie i wspieranie współdziałania między lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi z zakresu ochrony przeciwpożarowej;
12. propagowanie zasad udzielania pierwszej pomocy;
13. wspieranie gminy w realizacji pomocy na rzecz społeczności lokalnej;
14. integrowanie społeczności lokalnej;
15. udział we współpracy międzynarodowej gminy"[414].

Ewidencję sił i środków OSP jakimi dysponuje na swoim terenie operacyjnym kontroluje właściwy miejscowo komendant powiatowy czy miejski Państwowej Straży Pożarnej w porozumieniu z wójtem, burmistrzem, starostą czy prezydentem miasta[415]. Pomoc w zakresie organizacji działalności realizującej zadania związana z ochroną przeciwpożarową zapewnia właściwy komendant wojewódzki[416].

W związku z funkcjonowaniem Ochotniczych Straży Pożarnych w ramach stowarzyszeń możliwe jest ustanowienie statusów organizacji pozwalających na wskazanie wiodących dziedzin ratownictwa. Dana jednostka zgodnie z zadaniami ustanowionymi w statusie oraz spełniając wymagania związane z przynależnością do KSRG lub z planem ochrony przeciwpożarowej może prowadzić jedną bądź więcej dziedzin ratowniczych na specjalistycznym poziomie. Posiadając odpowiednie wyposażenie, personel oraz zapewniając gotowość operacyjną niezbędną do realizacji założeń w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym dana jednostka OSP może tworzyć specjalistyczne komórki, w tym grupy ratownictwa wodno-nurkowego[417]. Członkowie takich grup posiadają stosowne uprawnienia wymagane
w strukturach KSRG, czyli co najmniej młodszego nurka MSWiA, a za dysponowanie ich

[414] Ustawa *o ochotniczych strażach* …, wyd. cyt. art. 3.
[415] Tamże, art. 5.
[416] Tamże, art. 4.
[417] *Statut Ochotniczej Straży Pożarnej-Ratownictwo Wodne w Nowym Dworze Mazowieckim*, Marzec 2018, § 13.

odpowiada kierownik prac podwodnych przybyłej na miejsce SGRW-N PSP. Ilość strażaków w zastępie w zależności możliwości jakie posiada jednostka OSP, obsada wynosi od 3 do 8 ratowników[418].

Włączenie takich komórek do działań poszukiwawczo-ratowniczych jest możliwe w związku z włączeniem do KSRG, bądź poprzez ujęcie ich w planach zarządzania kryzysowego na podstawie analiz o zagrożeniach oraz w planach ratowniczych[419]. Zorganizowanie grupy o właściwościach specjalistycznych wiąże się z potwierdzeniem potrzeby przez samorządy finansujące właściwą miejscowo komórkę OSP.
Pozostałe jednostki OSP wykonują swoje zadania na poziomie podstawowym udzielając pomocy doraźnej w ramach ratownictwa wodnego, a w późniejszym czasie prowadząc działania wspomagające poprzez rozpoznanie co do miejsca możliwego do zwodowania łodzi oraz udostępnianie sprzętu czy zapewnienie zaplecza logistycznego Specjalistycznym Grupom Wodno-Nurkowym PSP oraz innym podmiotom uczestniczącym.

W zdarzeniach na kąpieliskach strzeżonych, bądź akwenach podległych gotowości operacyjnej działania poszukiwawczo-ratownicze najczęściej rozpoczynają się od czynności rozpoczętych przez pełniących dyżur ratowników wodnych.

Stałą kontrolę nad osobami kąpiącymi się w wyznaczonych miejscach czy akwenach sprawują ratownicy wodni[420] świadczący usługi na rzecz podmiotów, które w drodze administracyjnej uzyskały zgodę od ministra właściwego do spraw wewnętrznych na wykonywanie ratownictwa wodnego[421]. Podmioty te ponadto uzyskują wpis do rejestru jednostek współpracujących z systemem Państwowego Ratownictwa Medycznego[422]. A zatem muszą m. in. wykazać właściwemu miejscowo wojewodzie ilość uprawnionego personelu do pełnienia stałych dyżurów oraz wyposażenie do wykonywania kwalifikowanej pierwszej pomocy[423], a także czas gotowości operacyjnej do wykonywania działań ratowniczych w ciągu doby czy roku. Działania w zakresie ratownictwa wodnego odnoszą się do:

1. „przyjęciu zgłoszenia o wypadku lub zagrożeniu;
2. dotarciu na miejsce wypadku z odpowiednim sprzętem ratunkowym;
3. udzielaniu kwalifikowanej pierwszej pomocy;

[418] A. Jabłoński, Materiały dydaktyczne szkolenia podstawowego strażaków ratowników OSP. *Temat nr 15 Zadania strażaków w zastępie*, https://www.gov.pl/attachment/75787644-e318-4ebd-9a33-e8a1ee51d6bc, 17.07.2023.
[419] *Planowanie cywilne,* A. Kosieradzka (red.), wyd. cyt., s. 102–104.
[420] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych*, wyd. cyt. art. 15a.
[421] Tamże, art. 12.
[422] Ustawa *o Państwowym Ratownictwie Medycznym* …, wyd. cyt. art. 17.
[423] Tamże, art. 3 ust. 2 oraz art. 13.

4. zabezpieczeniu miejsca wypadku lub zagrożenia;
5. ewakuacji osób z miejsca stanowiącego zagrożenie dla życia lub zdrowia;
6. transporcie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na obszarze wodnym do miejsca, gdzie jest możliwe podjęcie medycznych czynności ratunkowych przez jednostki systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego (…) , po uprzednim uzgodnieniu miejsca przekazania z dysponentem jednostki systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego;
7. poszukiwaniu osób zaginionych na obszarze wodnym"[424].

Podmioty wymienione są na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji[425]. Zgodnie z zamieszczoną listą ratownictwo wodne mogą prowadzić organizacje na funkcjonujące na podstawie działalności gospodarczej, instytucje państwowe, stowarzyszenia czy fundacje.

Przykładami organizacji zajmujących się ratownictwem wodnym są Zarządy terenowe Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. Należy wspomnieć, iż na liście podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego brakuje Zarządu Głównego WOPR.

Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe zostało powołane zarządzeniem nr 74 Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki z dnia 11 kwietnia 1962 r., którego podstawowym celem było „zapewnienie bezpieczeństwa na wodach śródlądowych i morskich przybrzeżnych"[426]. Obecnym celem WOPR jest „prowadzenie działań ratowniczych, szczególnie polegających na organizowaniu i udzielaniu pomocy osobom, które uległy wypadkowi lub narażone są na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na obszarze wodnym"[427].

W ramach swojej działalności WOPR:

1. „organizuje, kieruje, koordynuje i bezpośrednio prowadzi działania ratownicze;
2. współdziała z administracją publiczną i innymi podmiotami zainteresowanymi obronnością państwa, bezpieczeństwem powszechnym i porządkiem publicznym oraz ochroną cywilną i środowiska wodnego;

[424] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych…*, wyd. cyt. art. 13.
[425] https://www.gov.pl/web/mswia/podmioty-uprawnione-do-wykonywania-zadan-ratownictwa-gorskiego-i-wodnego, 14.12.2024.
[426] A. Stanula, *Poradnik instruktora WOPR*, Katowice 2005 r., s. 39. [w:] I. Tabaczek-Brejster, A. Szymański, *Bieszczadzkie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. 45 lat działalności*, Rzeszów 2022 r., s. 21.
[427] *Status Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego*, §8.

3. bierze udział lub prowadzi akcje ratownicze podczas zagrożeń powszechnych, katastrof naturalnych i awarii technicznych, w tym powodzi i pożarów na wodach;
4. dokumentuje przedsięwzięcia organizacyjne i prowadzi rejestr działań ratowniczych;
5. ujawnia zagrożenia w zakresie bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach wodnych, w tym pływających i kąpiących się oraz uprawiających rekreację i sporty wodne;
6. przekazuje informacje o zagrożeniach na obszarach wodnych właściwej radzie gminy;
7. dokonuje przeglądów i wydaje zaświadczenia bezpieczeństwa kąpielisk, miejsc wykorzystywanych do kąpieli, pływalni i innych obiektów dysponujących nieckami basenowymi;
8. wydaje ekspertyzy i opinie z zakresu bezpieczeństwa wodnego, w tym dla środków przydatnych w ratownictwie wodnym;
9. świadczy usługi z zakresu ratownictwa wodnego;
10. inicjuje i prowadzi prace badawcze w zakresie bezpieczeństwa na wodach;
11. ustala szczegółowe programy kursów i szkoleń specjalistycznych z zakresu ratownictwa wodnego oraz określa kompetencje ratowników i instruktorów w ramach organizacji;
12. szkoli ratowników, ratowników wodnych i instruktorów oraz przewodników psów ratowniczych;
13. nadaje stopnie ratownikom wodnym i instruktorom w ramach organizacji;
14. może prowadzić przedsięwzięcia prewencyjne, profilaktyczne i edukacyjne z zakresu bezpieczeństwa na obszarach wodnych oraz przeciwdziała alkoholizmowi;
15. naucza pływania i doskonali umiejętności pływackie;
16. egzaminuje oraz wydaje dokumenty i odznaki potwierdzające umiejętność pływania;
17. prowadzi działalności sportową, rekreacyjną i turystyczną oraz organizuje zawody;
18. krzewi etykę ratowników wodnych i umacnia więzi organizacyjne członków;
19. prowadzi rejestr własnych statków ratowniczych;
20. wymienia doświadczenia i współpracuje z pokrewnymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi oraz społecznościami międzynarodowymi"[428].

Zadania i cele WOPR są pokrewne z aktem prawnym odnoszącym się do obowiązków podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego.

[428] *Statut Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego*, §9.

Instytucja ta funkcjonuje na podstawie ustawy o stowarzyszeniach oraz w związku z aktami prawnymi w postaci ustaw, „o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych czy o Państwowym Ratownictwie Medycznym”[429]. Obowiązujący podział na zarządy odpowiadające ilości miast wojewódzkich, które dzielą się na jednostki terenowe, grupy operacyjne, interwencyjne i drużyny[430].

WOPR jako podmiot współpracujący z jednostkami Państwowego Systemu Ratownictwa Medycznego zgodnie ustawą oraz od 2006 roku, z KSRG co pozwala na szybkie dysponowanie jednostek w sytuacjach zagrożenia życia.

Następnym z kolei podmiotem uprawnionym wykonywania ratownictwa wodnego jest Mazurskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (MOPR) zabezpieczającym oraz biorącym czynny udział w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na Szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Wyodrębnione ze struktur WOPR-u, a dokładnie z oddziałów Giżyckiego i Węgorzewskiego i utworzone w dniu 10 lutego 1999 roku pod nazwą Mazurskiego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego (MWOPR)[431].

Podobnie jak Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe i Ochotnicze Straże Pożarne MOPR funkcjonuje na podstawie ustawy o stowarzyszeniach. Ponadto działanie tej organizacji opiera się o ustawy o sporcie, bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych i innych przepisów odnoszących się do ratownictwa wodnego w związku z ustanowionym statutem[432].

Celem Mazurskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego jest:

1. „organizowanie pomocy oraz ratowanie osób, które uległy wypadkowi;
2. organizowanie pomocy osobom, które narażone są na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na obszarach wodnych- prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa na obszarach wodnych”[433].

Realizacja celów opiera się na zakresie czynności niezbędnych w sposobach działania organizacji poprzez:

1. organizowanie wodnej specjalistycznej służby ratowniczej oraz gaszenia pożarów obiektów pływających;
2. kierowanie, koordynowanie i bezpośrednie prowadzenie działań ratowniczych w ramach ratownictwa wodnego;

[429] *Statut Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego*, wyd. cyt. §1.
[430] http://www.wopr.pl/struktura-wopr, 29.05.2022.
[431] https://mopr.com.pl/o-mopr/, 29.05.2022.
[432] *Statut Mazurskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego.* Rozdział I- postanowienia ogóle, §1.
[433] Tamże, Rozdział II- Cele i sposoby działania, §9.

3. prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa na obszarach wodnych i ochrony środowiska wodnego;
4. prowadzenie dokumentacji działań ratowniczych, oraz rejestru działań ratowniczych;
5. ujawnianie zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach wodnych i przekazywanie informacji o tych zagrożeniach właściwej radzie gminy;
6. współdziałanie z organami administracji rządowej, samorządowej i innymi podmiotami do obowiązków, których należy zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na obszarach wodnych oraz ochrona środowiska wodnego i bezpieczeństwa przeciwpożarowego;
7. udział w akcjach ratowniczych podczas zagrożeń powszechnych, katastrof naturalnych i awarii technicznych na wodach;
8. występowanie do właściwych podmiotów o usunięcie zagrożeń lub wstrzymanie eksploatacji obiektów oraz urządzeń wypoczynkowych, sportowych, rekreacyjnych i turystycznych położonych nad wodą;
9. wydawanie ekspertyz i opinii w zakresie bezpieczeństwa wodnego;
10. wykonywanie przeglądów kąpielisk i pływalni oraz występowanie do organów administracji samorządowej i innych podmiotów o nakazanie usunięcia zagrożeń, jak również o wstrzymanie eksploatacji albo zamknięcie obiektów lub urządzeń;
11. nadawanie stopni ratowniczych, wydawanie dokumentów potwierdzających zdobyte uprawnienia oraz określenia uprawnień do prowadzenia działań ratowniczych, w zależności od posiadanych kwalifikacji;
12. prowadzenie szkoleń oraz doskonalenie umiejętności ratowniczych;
13. nauczanie i doskonalenie umiejętności pływania;
14. egzaminowanie i wydawanie dokumentów oraz odznak potwierdzających umiejętność pływania;
15. opiniowanie sprzętu przydatnego w ratownictwie wodnym;
16. krzewienie etyki ratowników wodnych i umacnianie więzi organizacyjnej członków;
17. popularyzowanie celów statutowych;
18. wymianę doświadczeń i współpraca z pokrewnymi organizacjami;
19. prowadzenie działalności sportowej, rekreacyjnej i turystycznej;
20. świadczenie usług z zakresu ratownictwa wodnego;

21. działalność wśród dzieci i młodzieży w zakresie oświaty i wychowania, kultury fizycznej i sportu"[434].

Działalność MOPR obejmuje bazy ratownicze mieszczące się w miejscowościach Harsz-Skłodowo, Mikołajki, Pisz z główną siedzibą w Giżycku. Członkami są osoby wykonujące głównie zawód ratownika wodnego oraz posiadające inne przydatne w ratownictwie wodnym kwalifikacje, jak np. sternicy motorowodni, stermotorzyści żeglugi śródlądowej czy płetwonurkowie, włącznie z instruktorami nurkowania[435].

Mazurska Służba Ratownicza (MSR) jest kolejnym podmiotem uprawnionym do wykonywania ratownictwa wodnego działającym na obszarze Szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Działająca od 1978 roku w strukturach WOPR, zarejestrowana jako odrębne stowarzyszenie w roku 2001 roku[436]. W 2003 roku zmieniła nazwę na obecną oraz prowadzi samodzielną działalność ratowniczą. Posiadając specjalistyczny sprzęt do działań ratowniczych oraz niezbędną wyszkoloną kadrę czynnie uczestniczy w zabezpieczeniu terenu operacyjnego Wielkich Jezior Mazurskich oraz w wszelkich działaniach, włącznie z poszukiwawczo-ratowniczymi.

Celami Mazurskiej Służby Ratownictwa są:

1. „organizacja służby ratowniczej oraz ratowanie osób narażonych na utratę życia, które uległy wypadkowi na wodzie lub lodzie oraz ochrony przeciwpożarowej na wodzie;
2. organizacja i rozbudowa posterunków ratowniczych na wielkich jeziorach mazurskich działających w systemie organizacyjnym MSR jako sekcje ratownicze;
3. prowadzenie działalności profilaktycznej na rzecz poprawy bezpieczeństwa żeglugi na wodach wielkich jezior mazurskich ze szczególnym uwzględnieniem ratownictwa wodnego i podstawowej nauki pływania;
4. prowadzenie zespołu operacyjnego do akcji ratowniczych w zakresie: ratownictwa wodnego, ochrony przeciwpożarowej na wodzie i sekcji zwalczania rozlewów olejowych oraz działań ratowniczych w przypadku klęsk żywiołowych na terenie całego kraju;
5. systematyczna rozbudowa osłony ratowniczej obejmująca cały systemat wielkich jezior mazurskich;

[434] *Statut Mazurskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego.* Rozdział II- Cele i sposoby działania, §10.
[435] https://mopr.com.pl, 29.05.2022.
[436] https://rejestr.io/krs/60822/mazurska-sluzba-ratownicza, 29.05.2022.

6. prowadzenie działalności gospodarczej według ogólnych zasad określonych odrębnymi przepisami i udział w innych przedsięwzięciach mających na celu uzyskanie funduszy na działalność statutową;
7. współpraca z organizacjami o podobnym charakterze działalności w kraju i za granicą;
8. szkolenie turystyczno-sportowe żeglarskie, motorowodne, nurkowe i ratownicze na akwenach śródlądowych i morskich oraz organizacja obozów dla młodzieży i osób niepełnosprawnych;
9. tworzenie warunków rozwoju turystyki żeglarskiej i motorowodnej na akwenach śródlądowych i morskich poprzez organizację rejsów morskich na własnych jednostkach pływających oraz budowę portów, przystani i infrastruktury towarzyszącej;
10. przeprowadzanie kursów i szkoleń na stopnie zawodowe w zawodach związanych z żeglugą śródlądową i morską;
11. współdziałanie z organami administracji rządowej, samorządowej i innymi podmiotami zainteresowanymi bezpieczeństwem i porządkiem na wodach oraz ochroną środowiska wodnego"[437].

Głównym obszarem działania MSR jest południowa część Jezior Mazurskich, a szczególnie jezioro Śniardwy, największe w Polsce. Pełni dyżury całodobowe i całoroczne oraz stale współpracuje z służbami w postaci Policji, Państwowej Straży Pożarnej czy Zespołami Ratownictwa Medycznego oraz MOPR i WOPR[438].

Innymi uczestniczącymi instytucjami w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych są stowarzyszenia, fundacje czy podmioty gospodarcze.

Na przykładzie stowarzyszenia „Grupa Ratownictwa Nadzieja" z Łomży zaprezentowany został zakres działalności, cele oraz obszar działań.

Utworzona w 2008 roku prowadzi działalność z zakresu ratownictwa medycznego, jako podmiot leczniczy świadczący usługi w zakresie medycznych czynności ratunkowych, czyli podmiot będący częścią Państwowego Systemu Ratownictwa Medycznego[439]. Prowadzi działalność również w zakresie szkoleń z kwalifikowanej pierwszej pomocy jak również

[437] https://rejestr.io/krs/60822/mazurska-sluzba-ratownicza, 29.05.2023.
[438] T. Sowiński, Okartowo. *Tajemnice Warmii i Mazur*, Olsztyn 2022, s. 57-59.
[439] https://www.grupanadzieja.pl/o-nas/, 2.06.2022.

ratownictwa wodnego. Powyższy zakres działań jest ściśle powiązany ze statutem organizacji, którego głównymi celami są:

1. „świadczenie pomocy medycznej poprzez prowadzenie działalności ratunkowej w zespołach ratownictwa medycznego oraz w zespołach pierwszej pomocy;
2. upowszechnianie ratownictwa i ochrony ludności;
3. niesienie pomocy ofiarom katastrof i klęsk żywiołowych;
4. prowadzenie działań edukacyjnych z zakresu udzielania pierwszej pomocy;
5. prowadzenie działań poszukiwawczych;
6. współpraca i wzajemna pomoc członków Stowarzyszenia w zakresie promocji i organizacji wolontariatu;
7. współpraca z instytucjami państwowymi i organizacjami społecznymi działającymi w zakresie objętym celami Stowarzyszenia”[440].

Stowarzyszenie współpracuje z Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych Komendy Głównej Policji, co pozwala na szybkie zadysponowanie specjalistycznej komórki do działań. Ponadto podpisane porozumienia z Komendami wojewódzkimi w Białymstoku, Olsztynie i Radomiu przyspiesza proces zaangażowania areału stowarzyszenia do działań poszukiwawczo-ratowniczych[441].

Instytucje pozarządowe w postaci specjalistycznych grup poszukiwawczo-ratowniczych charakteryzują się bogatym wyposażeniem i wyszkoloną kadrą. Innymi przykładami takich grup są STORAT- specjalizująca się w szkoleniu oraz działaniu psów ratowniczych i ich przewodników. Innymi przykładami są Mazurska Grupa Poszukiwawczo-Ratownicza, Grupa Poszukiwawczo-Ratownicza Sopot, ANIKAR oraz przynależne do Ochotniczych Straży Pożarnych np. Klebark Wielki czy Legionowo.

Podmioty te często współpracują bezpośrednio z systemem Państwowego Ratownictwa Medycznego, co pozwala na angażowanie ich w ramach wspierania ratownictwa medycznego oraz jeśli funkcjonują w strukturach Ochotniczych Straży Pożarnych włączonych do KSRG bezpośrednie wykorzystanie w działaniach.

Innymi przykładami podmiotów biorących udział w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych są podmioty specjalistyczne, które w swoich szeregach posiadają wyspecjalizowaną kadrę pełniąca funkcję biegłych w zakresie powiązanym ze środowiskiem wodnym.

[440] https://www.grupanadzieja.pl/o-nas/ wyd. cyt. 2.06.2022.
[441] https://www.grupanadzieja.pl/uslugi/, 2.06.2022.

Jednym z takich podmiotów jest stowarzyszenie „Grupa Specjalna Płetwonurków RP" wykazujące się specjalistyczną wiedzą, doświadczeniem, umiejętnościami oraz wyposażeniem niezbędnym w celu prowadzenia działań poszukiwawczo-ratowniczych. Cele działania organizacji to:

1. organizowanie poszukiwań osób, przedmiotów, które zaginęły na wodach;
2. dążenie do osiągnięcia jak najlepszych wyników sportowych w dyscyplinach związanych ze sportami wodnymi;
3. popularyzacja, rozwój i organizacja sportu, rekreacji, rehabilitacji ruchowej, turystyki i innych form mających wpływ na doskonalenie sprawności fizycznej i psychofizycznej obywateli;
4. praca wychowawcza z dziećmi i młodzieżą poprzez uprawianie sportów wodnych;
5. podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska;
6. ratownictwo wodne w rozumieniu ustawy z dn. 18 sierpnia 2011 roku o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych"[442].

Członkowie stowarzyszenia wykazują się bogatym doświadczeniem w poszukiwaniu osób zaginionych na obszarach wodnych. Przyczynili się wielokrotnie do pomocy organom ścigania czy rodzinom w odnalezieniu ofiar utonięć, wyjaśniając przy tym sprawy z odległych lat. Szefem grupy jest Maciej Rokus, pełniący funkcję biegłego sądowego przy Sądzie Okręgowym w Katowicach, o specjalizacji: bezpieczeństwo w ruchu na torze wodnym, również z zakresu przeprowadzenia eksperymentów procesowych, mających na celu ustalenie przyczyny utonięcia oraz z zakresu bezpieczeństwa jednostek pływających[443]. Wykorzystanie doświadczonej kadry z organizacji pozarządowych w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych jest szczególnym rozwiązaniem w zdarzeniach na trudnodostępnych obszarach wodnych czy podczas skorzystania ze specjalistycznej wiedzy i umiejętności przekraczającej możliwości służb.

Kolejną specjalistyczną organizacją jest „Fundacja SAR 112" prowadzona przez Marcela Korkusia biegłego z zakresu ratownictwa wodno-nurkowego[444]. Celem fundacji jest „szeroko pojmowana działalność w zakresie ratowania osób znajdujących się w stanie zagrożenia życia na obszarach wodnych i w terenie trudnodostępnym. Jak również ochrona środowiska wodnego i działalność badawcza"[445].

[442] https://rejestr.io/krs/289135/grupa-specjalna-pletwonurkow-rzeczpospolitej-polskiej, 2.06.2022.
[443] Tamże, 2.06.2022.
[444] https://marcelkorkus.com/fundacja/, 22.03.2023.
[445] Tamże.

Realizacja celu fundacji polega na prowadzeniu działalności poprzez:

1. „prowadzenie działań ratowniczych na wodzie;
2. prowadzenie działań ratowniczych pod wodą;
3. prowadzenie działań z zakresu ochrony środowiska wodnego, mających na celu zapobieganie zagrożeniom;
4. prowadzenie działań ratowniczych w terenie trudnodostępnym;
5. współpraca instytucjonalna w zakresie ratownictwa i ochrony środowiska;
6. prowadzenie badań i wdrażanie innowacyjnych technologii ratowniczych;
7. edukacja w zakresie bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach wodnych i w terenie trudnodostępnym;
8. wspieranie merytoryczne i techniczne podmiotów oraz instytucji prowadzących działania o zbieżnych celach;
9. organizacja szkoleń z zakresu ratownictwa”[446].

W ramach fundacji funkcjonuje specjalistyczna Grupa Specjalna Ratownictwa Wodno-Nurkowego SAR 112, której obszar działania obejmuje zarówno teren Polski, jak i poza jego granicami.

Posiadający znaczą ilość uprawnień związanych z nurkowaniem oraz profesjonalny sprzęt na najwyższym poziomie, a także bogate doświadczenie w poszukiwaniu osób, przedmiotów, materiałów dowodowych, wraków czy obiektów archeologicznych pod powierzchnią wody jest to nieocenioną formą pomocy dla służb czy osób najbliższych przy odnalezieniu zaginionych[447].

Podmiotem którego powołaniem jest niesienie pomocy poszkodowanym na obszarze górskim jest Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (GOPR). Udzielana pomoc wiąże się z poszukiwaniem osób zaginionych na terenach otwartych w tym na rzekach górskich, czyli wodach szybkopłynących o gwałtownie zmieniającym się poziomie głębokości w korycie rzeki. Ratownicy GOPR prowadzą swoje działania m. in. na podstawie doświadczenia oraz stałej analizy dotychczasowej wiedzy na temat rejonu działania czy zachowań osób zaginionych.

Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (GOPR) funkcjonuje w ramach stowarzyszenia o zasięgu ogólnokrajowym oraz treny górskie poza granicami kraju[448].

[446] https://marcelkorkus.com/fundacja/, wyd. cyt. 22.03.2023.
[447] https://marcelkorkus.com/poszukiwania-podwodne/, 22.03.2023.
[448] K. Mrozowicz, *Zarządzanie w systemie ratownictwa górskiego*, Tarnów 2007, s. 81.

Zgodnie z ustawą o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe oraz Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (TOPR) mogą wykonywać ratownictwo górskie[449]. Na podstawie zgody Ministra Spraw Wewnętrznych w drodze decyzji administracyjnej GOPR oraz TOPR są podmiotami uprawnionymi do wykonywania ratownictwa górskiego[450]. Działalność ratownictwa górskiego zaprezentowana została na przykładzie GOPR.

Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe składa się z siedmiu Grup Regionalnych w postaci; Beskidzkiej, Bieszczadzkiej, Jurajskiej, Karkonoskiej, Krynickiej, Podhalańskiej, Wałbrzysko-Kłodzkiej[451].

Zgodnie ze statutem GOPR celami organizacji i sposobami ich realizacji są:

1. niesienie pomocy osobom, których zdrowie lub życie jest zagrożone, udzielanie pomocy ofiarom klęsk żywiołowych, katastrof, wypadków i innych zdarzeń losowych oraz
2. podnoszenie kwalifikacji członków GOPR w ramach wewnętrznego systemu szkolenia i potwierdzanie uzyskanych kwalifikacji i umiejętności, poprzez:

a) zrzeszanie i szkolenie ratowników górskich;
b) wykonywanie działalności ratowniczej w górach, na zorganizowanych terenach narciarskich i na innych zorganizowanych obszarach aktywności sportowo-rekreacyjnych,;
c) tworzenie i utrzymywanie stacji i punktów ratunkowych;
d) pomoc przy likwidacji skutków klęsk żywiołowych i katastrof;
e) doskonalenie i rozwijanie ratownictwa górskiego;
f) zapewnienie warunków pełnienia górskiej służby ratowniczej;
g) współpracę z podmiotami krajowymi, zagranicznymi i międzynarodowymi, o podobnym charakterze,;

3. profilaktyka oraz propagowanie bezpiecznych form aktywności, uprawiania turystyki i rekreacji, w szczególności w górach, poprzez:

a) monitorowanie warunków bezpieczeństwa dla osób przebywających na terenie działalności GOPR w zakresie wynikającym z zawartych umów;

[449] Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r., *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich* (DZ. U. z 2023 r., poz. 1154), art. 5.
[450] https://www.gov.pl/web/mswia/podmioty-uprawnione-do-wykonywania-zadan-ratownictwa-gorskiego-i-wodnego, wyd. cyt. 14.12.2024.
[451] https://www.gopr.pl/gopr/o-gopr, 29.05.2023.

b) ogłaszanie stanów oraz stopni zagrożenia lawinowego, alarmów lawinowych i innych stanów zagrożenia na terenie działalności GOPR;
c) propagowanie i prowadzenie działalności w zakresie bezpieczeństwa, w górach, w tym: organizowanie pokazów ratowniczych, szkoleń pierwszej pomocy oraz szkoleń specjalistycznych i innych związanych z działaniami profilaktycznymi;
d) prowadzenie działalności informacyjnej oraz instruktażowej w zakresie: warunków atmosferycznych, bezpieczeństwa, zapobiegania wypadkom oraz krzewienia zasad prawidłowego zachowania się w terenie górskim;
e) współpracę z: organami administracji państwowej, samorządami terytorialnymi, organizacjami: społecznymi, gospodarczymi, naukowymi oraz innymi;

4. ochrona środowiska naturalnego, poprzez:
a) wnioskowanie do właściwych podmiotów w sprawach zagrożeń środowiska naturalnego;
b) współpracę z podmiotami zajmującymi się ochroną środowiska naturalnego;
5. reprezentowanie interesów zbiorowych swoich członków wobec organów władzy publicznej, poprzez:
   a) udział w procesach tworzenia się polityk publicznych;
   b) tworzenie warunków do społecznej aktywności oraz realizacji zadań publicznych poprzez współudział w tworzeniu podstawowych i rekomendowanych standardów[452].

Terenem operacyjnym GOPR są tereny górzyste począwszy od położonych na wschodzie Bieszczadów przez Beskidy, Tatry po Sudety z zachodniej strony kraju.

W związku z dużym terenem działania oraz znajdującymi się na ich terenie obszarami wodnymi w postaci sztucznych i naturalnych zbiorników, strumieni, potoków, kanałów i rzek oraz wielu innych ratownicy górscy biorą czynny udział w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych. Niejednokrotnie stanowią główny podmiot udzielający pomocy oraz dokonujący penetracji terenów wodnych i przywodnych w trudnodostępnych miejscach. Jest to spowodowane kwalifikacjami, oświadczeniem oraz wyposażeniem personelu GOPR[453]. Biorąc pod uwagę gwałtowne zjawiska hydrologiczne panujące na obszarach wodnych w rejonach górskich wiedza i zaangażowanie ratowników

[452] *Statut Stowarzyszenia Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego z siedzibą w Zakopanem.* Rozdział 2. Cele i sposoby ich realizacji, §5.
[453] J. Koza, *Poszukiwania na rzekach górskich i w okolicach …*, wyd. cyt. s. 4-6.

górskich jest jednym z możliwych rozwiązań z uwagi na bezpieczeństwo działań ratunkowych.

Od niedawna do działań poszukiwawczo-ratowniczych zaangażowane zostały Wojska Obrony Terytorialnej (WOT). Na podstawie stosownych porozumień z Policją oraz Państwową Strażą Pożarną regulujących współpracę w zakresie działań ratowniczy i poszukiwawczych, żołnierze WOT mogą brać czynny udział, a ich wykorzystanie zostało sformalizowane, co pozwala na przyspieszenie do nagłych zdarzeń[454]. Wojska Obrony Terytorialnej zgodnie z misją realizuje zadania:

1. „utrzymanie powszechnej gotowości do obrony Rzeczypospolitej Polskiej;
2. ochrona ludności przed skutkami klęsk żywiołowych, likwidacja ich skutków, ochrona mienia, akcje poszukiwawcze oraz ratowanie lub ochrona zdrowia i życia ludzkiego, a także udział w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego;
3. współpraca z elementami systemu obronnego państwa, w tym szczególnie z wojewodami i organami samorządu terytorialnego;
4. kształtowanie w społeczeństwie postaw i wartości patriotyczno-obywatelskich”[455].

Zgodnie z regulacjami prawnymi Wojska Obrony Terytorialnej wspomaga realizację zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym, co pozwala na bezpośredni udział w zdarzeniach o charakterze niemilitarnym podczas o zagrożeniu bezpieczeństwa kraju[456]. Posiadając stosowne przeszkolenia, sformalizowaną i liczebną grupę osób zaangażowanych do działań poszukiwawczo-ratowniczych oraz zaawansowane wyposażenie Wojska Obrony terytorialnej mogą okazać się istotnym podmiotem niosącym pomoc podczas zdarzeń zagrażających życiu i zdrowiu osób znajdujących się na obszarach wodnych i terenach przywodnych.

[454] https://www.wojsko-polskie.pl/10bot/articles/aktualnosci-w/2020-03-069-terytorialsi-podpisali-porozumienie-z-psp-i-policja/, 23.03.2022.
[455] https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/zadania-wot, 4.06.2022.
[456] Ustawa z dnia 11 marca 2022 r*., o obronie Ojczyzny* (Dz. U. z 2024 r., poz. 248), art. 11 pkt. 3.

2.4. Uprawnienia podmiotów uczestniczących w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych

Właściwości podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze związane są z wymogami proceduralnymi niezbędnymi do realizacji zadań na obszarach wód śródlądowych. Charakteryzują się nabyciem odpowiednich uprawnień potwierdzających posiadaną wiedzę. Uczestnicząc w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych podmioty podejmują się czynności mających na celu uratować osobę zagrożoną, a przypadkach nieodnalezienia podjąć czynności poszukiwawcze.

Za działania poszukiwawczo-ratownicze (SAR) rozumie się „użycie samolotu, statku jednostki podwodnej, wyspecjalizowanych zespołów ratowniczych i sprzętu do poszukiwania i ratowania osób będących w niebezpieczeństwie w powietrzu na lądzie lub na morzu"[457]. Powodem podjęcia takich działań nie jest konieczne występowanie rzeczywistego zagrożenia życia i zdrowia ludzi, a brak pewności odnośnie bezpieczeństwa osób[458]. Prowadzone mogą być w różnej formie w zależności od potrzeb, najczęściej na początkowym etapie uzależnione są od uzyskania istotnych informacji. Powoduje to zaangażowanie odpowiedniej ilości sił i środków, ich rodzajów dostosowanych do skali przedsięwzięcia[459]. Przedsięwzięcia służb ratowniczych przyjmujące za nadrzędny cel odnalezienie poszkodowanych w wypadkach na lądzie czy wodzie (również morzu) definiowane są jako działania poszukiwawcze[460]. Natomiast czynności wymagające organizacji ratowania ludzi, środowiska i dóbr materialnych przyjmują miano działań ratowniczych, które dzielą się na akcje i operacje ratunkowe[461]. Za akcje ratunkowe uznaje się „całokształt ratowniczych przedsięwzięć operacyjnych jednostek ratowniczych, mających na celu niesienie pomocy ludziom i ograniczenie strat dóbr materialnych"[462]. Operacje ratunkowe z kolei odnoszą się do „zespołu akcji ratunkowych oraz przemieszczenie sił ratowniczych, realizowanych w określonych regionach lub częściach kraju, w określonym celu i pod wspólnym kierownictwem[463].

Realizacja złożonych działań wymaga wykorzystania wielu uzupełniających się podmiotów właściwych ze względu na specjalność, możliwość zasięgu działania czy

[457] J. Karpowicz, *System Poszukiwania i Ratownictwa Lotniczego (ASAR)*, Dęblin 2010, s. 23.
[458] Tamże.
[459] Tamże.
[460] Tamże, s.7.
[461] Tamże.
[462] Tamże.
[463] Tamże, s.7-8.

kompetencje. Związane jest to ze specyfiką obszaru działania, na którym doszło do zdarzenia powodującego prowadzenie działań poszukiwawczo-ratowniczych. Na płaszczyźnie obszarów wodnych prowadzenie bezpiecznych działań wobec osób postronnych, zaangażowanych uczestników czy samych poszkodowanych (z jak najszybszym dotarciem) wymaga należytego przygotowania. W związku z powyższym przedsięwzięcia o charakterze poszukiwawczo-ratowniczym na wodach śródlądowych poruszają zakres prowadzenia łodzi służbowych, czynności ratunkowych m. in. z zakresu: ratownictwa wodnego, kwalifikowanej pierwszej pomocy, medycznych czynności ratunkowych, prac podwodnych czy sterowania bezzałogowymi statkami powietrznymi (BSP). Bezpieczne i skuteczne działania nie mogą odbywać się bez wykwalifikowanego i doświadczonego personelu, posiadającego stosowne umiejętności potwierdzone należytymi uprawnieniami.

Państwowa Straż Pożarna rozpoczynając działania w omawianym zakresie podejmuje się organizacji i kierowania akcją ratowniczą zgodnie z zadaniami do jakich została powołana[464]. Akcje ratownicze zgodnie z obowiązującym stanem prawnym dotyczą działań organizowanych i kierowanych przez Państwową Straż Pożarną[465]. Podczas których podmioty ochrony przeciwpożarowej podejmują działania ratownicze prawnie uregulowane pod postacią; „każdej czynności podjętej w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska, a także likwidacji przyczyn powstania pożaru, wystąpienia klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia"[466].

Działania podstawowe z zakresu ratownictwa wodnego zgodne KSRG ograniczają się do działania na powierzchni wody i przyjmują charakter powszechny wśród wszystkich jednostek ratowniczo-gaśniczych czy innych podmiotów ratowniczych deklarujących gotowość operacyjną[467]. Gotowość operacyjna wynika z możliwości organizacyjno-sprzętowych i wyszkolenia[468]. Przygotowanie zadysponowanych w pierwszej kolejności jednostek przybyłych na miejsce zdarzenia ma polegać na zachowaniu bezpieczeństwa.

Za niezbędne uprawnienia przydatne do prowadzenia podstawowych działań są umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego i powodziowego, potwierdzone podczas szkolenia kwalifikacyjnego, uzupełniającego i doskonalenia zawodowego[469]. Nie dotyczy to strażaków, którzy posiadają uprawnienia uzyskane wcześniej w ramach szkolenia w PSP lub

[464] Ustawa *o Państwowej Straży Pożarnej*…, wyd. cyt. art. 20, ust. 1.
[465] Tamże, art. 7.
[466] Ustawa *o ochronie przeciwpożarowej* …, wyd. cyt. art. 2, pkt. 2.
[467] R. Podlasiński, Z. Ciekanowski, A. Radkevych, *Grupy ratownictwa specjalistycznego w Państwowej Straży Pożarnej*, Warszawa 2022, s. 156., https://www.czasopisma.uph.edu.pl/desecuritate/article/download/3065/3097, 28.12.2022 r.
[468] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w*…, wyd. cyt. s. 8.
[469] Tamże, s. 9.

w podmiotach uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego, a honorowanie umiejętności tych odnosi się do ratownictwa wodnego, lodowego, wód szybkopłynacych, powodzi i sterowania łodziami z napędem silnikowym[470].

W Państwowej Straży Pożarnej kwalifikacjami niezbędnymi do kierowania jednostkami pływającymi są uprawnienia sternika motorowodnego bądź stermotorzysty[471].

Wymagania oraz uprawnienia po uzyskaniu patentu sternika motorowodnego opisane zostały w podrozdziale 2.1. „Charakterystyka zdarzeń na wodach śródlądowych". Natomiast „Patent żeglarski stermotorzysty żeglugi śródlądowej" uprawnia do kierowania małym statkiem oraz łodzią przewozową o napędzie mechanicznym[472]. Za mały statek przyjmuje się statek o długości kadłuba mniejszej niż 20 m, przystosowany do przewozu poniżej 12 pasażerów, wyjątkiem są pchacze[473], promy i statki przystosowane do prowadzenia zestawów holowanych, jeśli nie składają się z małych statków[474]. Łodzią przewozową klasyfikuje statki o napędzie mechanicznym przeznaczone do przewozu nie więcej niż 12 pasażerów z jednego brzegu na drugi brzeg drogi wodnej[475]. W ramach nabywania uprawnień do sterowania łodziami z napędem silnikowym w przypadku PSP, strażacy powinny uzyskać kwalifikacje sternika motorowodnego lub stermotorzysty, natomiast w OSP sternika motorowodnego (jeśli na danym działania występują śródlądowe drogi wodne- również kwalifikacje stermotorzysty)[476].

Zakres specjalistyczny działań ratowniczych na obszarach wodnych wymaga od strażaków zejścia pod powierzchnię wody. W związku z tym niezbędne są uprawnienia dotyczące nurkowania, a w efekcie wykonywania prac podwodnych. W skład Specjalistycznych Grup Ratownictwa Wodno-Nurkowego PSP, realizujących zadania na poziomie specjalistycznym w zakresie ratownictwa wodnego wchodzą nurkowie. Nurkowie są filarem funkcjonowania tych grup i podstawowym zasobem wykonawczym. Nurkiem jest „osobą wykonującą pracę pod powierzchnią wody w sprzęcie nurkowym albo pozostającą w warunkach sztucznie wytworzonego podwyższonego ciśnienia atmosferycznego"[477].

---

[470] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*, wyd. cyt. s. 8-9.
[471] Tamże, s. 6.
[472] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 20 listopada 2014 r., *w sprawie kwalifikacji zawodowych i składu załóg statków żeglugi śródlądowej* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1686.), §19, ust.1 pkt. 7.
[473] Tamże,§2, pkt. 9.
[474] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury *w sprawie przepisów żeglugowych na śródlądowych drogach wodnych,* wyd. cyt. §1.01.
[475] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju *w sprawie kwalifikacji zawodowych i składu załóg…*, wyd. cyt. §2, pkt. 8.
[476] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*, wyd. cyt. s. 10.
[477] Ustawa z dnia 17 października 2003 r., *o wykonywaniu prac podwodnych* (Dz. U. z 2021 r., poz. 612 z późń. zm.), art. 2, pkt. 10.

Prowadzenie czynności przez nurków-ratowników PSP możliwe jest przy wykorzystaniu choćby sprzętu nurkowego, czyli „wyposażenia i urządzeń technicznych nakładanych bezpośrednio na ciało nurka, składające się z aparatu oddechowego lub innego urządzenia doprowadzającego czynnik oddechowy, skafandra, środków ochrony głowy, odzieży ochronnej, butów lub płetw, kompensatorów pływalności, pasów nośnych, stelaża, liny sygnałowej, noża, narzędzi, oraz wyposażenia dodatkowego”[478].

Prace podwodne natomiast dotyczą „czynności wykonywanych przez osoby pozostające pod powierzchnią wody w sprzęcie nurkowym lub w warunkach sztucznie wytworzonego podwyższonego ciśnienia atmosferycznego, a także czynności wykonywane na powierzchni przez osoby organizujące te prace oraz obsługujące urządzenia bazy prac podwodnych”[479]. Prace podwodne wykonywane pod powierzchnią wody dzielą się na:

1. Prace małych głębokościach do 20 m;
2. Na średnich głębokościach od 20 m do 50 m;
3. W trudnych warunkach, czyli:
    a) w nocy, w czasie opadów atmosferycznych, przy temperaturze wody lub powietrza niższej niż 4ºC;
    b) przy temperaturze powietrza wyższej niż 25ºC;
    c) temperaturze wody wyższej niż 35ºC;
    d) gdy widzialność w toni wodnej jest mniejsza niż 1 m, przy prędkości prądu wody większej niż 0,5 m/s;
    e) w akwenach górskich położonych powyżej 300 m n. p. m.;
4. Szczególnie niebezpieczne prace podwodne:
    a) wykonywane przy pomocy materiałów wybuchowych lub pirotechnicznych;
    b) przy skażeniu substancjami i mieszaninami zagrażającymi życiu i zdrowiu;
    c) podczas cięcia i spawania metali;
    d) przy użyciu urządzeń hydraulicznych i pneumatycznych;
    e) przy poszukiwaniu, rozbrajaniu i przenoszeniu min lub amunicji;
    f) przy prowadzeniu nowego sprzętu nurkowego;
    g) przy sprawdzaniu nowych technologii prac podwodnych.[480].

[478] Ustawa *o wykonywaniu prac podwodnych*, wyd. cyt, art. 2, pkt. 18.
[479] Tamże, art. 2, pkt. 13.
[480] Tamże, art. 2, pkt. 14-16.

Uznane również za prace podwodną obsługę bazy prac podwodnych dotyczy, „miejsca zainstalowania i wyposażenia umożliwiającego bezpieczne przygotowanie i przeprowadzenie prac podwodnych oraz czynności po ich zakończeniu"[481].

Wywiązanie się z zadań SGRW-N, a tym samym zapewnienie odpowiedniego poziomu gotowości wymaga stale utrzymywanej organizacji kadrowej w danej jednostce Straży Pożarnej. Utrzymanie gotowości operacyjnej zależne jest od zachowania standardów w zakresie: realizowanych zadań ratowniczych, dostępnych ratowników wraz z kwalifikacjami, a także wyposażenia technicznego[482].

Akcja ratownicza w ramach specjalistycznego ratownictwa wodnego obejmuje co najmniej jeden cykl nurkowania realizowany przez uprawnionych strażaków- nurków[483]. W ramach zasad obowiązujących w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym działania związane z ewakuacją osób bez dostępu powietrza znajdujących się pod powierzchnią wody prowadzone są przez 120 minut. Okres ten odnosi się do chwili przyjęcia zgłoszenia lub wystąpienia niebezpiecznego zdarzenia[484]. Działania przekraczające 120 minut przyjmują charakter czynności wspomagających, które nie wymagają trybu pilnego[485]. Najczęściej obejmują swoim zakresem pomocnicze specjalistyczne czynności ratownicze, rozumiane jako działania PSP w ramach pomocy udzielanej innym służbom ratowniczym (…) [486].

Kwalifikacje i ilość ratowników w SGW-N w oparciu o przepisy odnoszące się do wykonywania prac podwodnych dotyczą:

1. „Młodszego nurka - przy wykonywaniu prac podwodnych na głębokości do 20 m;
2. Nurka- przy wykonywaniu prac podwodnych na głębokości do 30 m;
3. Nurka instruktora - przy wykonywaniu prac podwodnych na głębokości do 50 m, a także przy kierowaniu pracami podwodnymi i prowadzeniu szkoleń z zakresu ratownictwa wodnego;
4. Nurka kierującego pracami podwodnymi - przy kierowaniu pracami podwodnymi prowadzonymi na głębokości do 30 i prowadzeniu szkoleń doskonalących z zakresu ratownictwa wodnego"[487].

[481] Ustawa *o wykonywaniu prac podwodnych*, wyd. cyt. art. 2, pkt. 1.
[482] Tamże, s. 13.
[483] Ustawa *o ochronie przeciwpożarowej*…, wyd. cyt. art. 62, ust. 2, lit. d.
[484] R. Meler, *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych*…, wyd. cyt. s. 44.
[485] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w*…., wyd. cyt. s. 6.
[486] Ustawa *o Państwowej Straży Pożarnej* …, wyd. cyt. art. 7, ust. 2.
[487] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w* …., wyd. cyt. s. 17.

Do zespołów repezentujących grupę mogą również zastać wcieleni strażacy pełniący codzienną służbę w systemie, którzy posiadają kwalifikacje młodszego nurka, nurka, kierującego pracami podwodnymi, nurka instruktora, którzy nie są kierowani do innych zadań i tym samym nie są wykazywania do codziennej gotowości grupy operacyjnej[488].

Uzyskanie kwalifikacji uprawniających do wykonywania prac podwodnych możliwe jest poprzez spełnienie wymagań przewidzianych stopniom zgodnym ze specyfiką zawodów i prac podwodnych w jednostkach podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Wymagania dotyczące uzyskania kwalifikacji młodszego nurka dotyczą:

1. posiadania aktualnego orzeczenia o braku przeciwskazań do wykonywania prac podwodnych (…);
2. ukończonego postepowania kwalifikacyjnego oraz szkolenia podstawowego, w przypadku funkcjonariuszy;
3. potwierdzone stosowną dokumentacją uprawnienia w zakresie nurkowania, co najmniej:
   a) nurkowania rekreacyjnego dla płetwonurka wymagającego nadzoru 1 poziom płetwonurkowania, z uwagi na program szkolenia, w preferowanym standardzie Komisji Działalności Podwodnej/Confédération Mondiale des Activités Subaquatiques- Światowej Konfederacji Sportów Podwodnych (KDP/CMAS), czy Ligi Obrony Kraju (LOK);
   b) zgodne z ustawą o wykonywaniu prac podwodnych inne kwalifikacje nurka III klasy;
4. potwierdzenie w postaci zaświadczenia o ukończeniu szkolenia teoretycznego i praktycznego w zakresie młodszego nurka[489].

Kwalifikacje nurka może uzyskać osoba spełniająca poniższe wymagania:

1. przedstawić aktualne orzeczenie o braku przeciwskazań do wykonywania prac podwodnych (…);
2. posiada kwalifikacje młodszego nurka;

[488] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w …*., wyd. cyt. s. 17.
[489] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 maja 2011 r., zmieniające rozporządzenie *w sprawie wykonywania prac podwodnych w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych* (Dz. U. z 2011 r., nr 128, poz. 728), §16.

3. dwuletnią praktykę w wykonywaniu prac podwodnych w charakterze młodszego nurka oraz co najmniej 70 godzin przebywania pod wodą w warunkach podwyższonego ciśnienia;
4. zaświadczenie o ukończeniu szkolenia teoretycznego i praktycznego w zakresie nurka[490].

Kwalifikacje nurka instruktora może uzyskać osoba, która:

1. przedstawić aktualne orzeczenie o braku przeciwskazań do wykonywania prac podwodnych (…);
2. posiada kwalifikacje nurka;
3. dwuletnią praktykę w wykonywaniu prac podwodnych w charakterze kierownika prac podwodnych, potwierdzoną co najmniej 175 godzinami przebywania pod powierzchnia wody w warunkach podwyższonego ciśnienia;
4. zaświadczenie o ukończeniu szkolenia teoretycznego i praktycznego w zakresie nurka instruktora[491].

Na minimalną gotowość operacyjną (A) składa się co najmniej 12 strażaków o kwalifikacjach, 11 młodszych nurków oraz jednego nurka kierującego pracami podwodnymi. Gotowość operacyjna zostaje utrzymana przez 2 nurków z uprawnieniami młodszego nurka oraz 1 strażaka, który obsługuje sprzęt logistyczny (pojazd, łódź) oraz pomocniczy (uprawnienia do obsługi bazy prac podwodnych, czy zbiorników ciśnieniowych)[492].

Gotowość operacyjna poziomu AB wymaga zasilenia SGW-N przez 18 strażaków o kwalifikacjach, 12 co najmniej młodszego nurka, 6 nurka kierującego pracami podwodnymi. Stałe zapewnione wykorzystanie potencjału grupy polega na udziale co najmniej 4 strażaków, a tym 2 młodszych nurków, 1 nurka kierującego pracami podwodnymi oraz 1 strażaka obsługującego sprzęt logistyczny i pomocniczy[493].

Najwyższa gotowość operacyjna ABC lub ABCchem dotyczy zaangażowania co najmniej 30 strażaków lub ratowników przy czym 12 co najmniej musi posiadać uprawnienia młodszego nurka, 12 nurków oraz 6 nurków kierujących pracami podwodnymi. Gotowość

[490] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 maja 2011 r., zmieniające rozporządzenie *w sprawie wykonywania prac podwodnych*, wyd. cyt. §17.
[491] Tamże, §16 i §18.
[492] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*, wyd. cyt. s.18.
[493] Tamże, s. 17.

operacyjną zapewnia 6 strażaków, w tym co najmniej, 2 młodszych nurków, 2 nurków, 1 nurek kierujący pracami podwodnymi, 1 strażak obsługujący sprzęt logistyczny i pomocniczy[494].

Za działania w ramach ratownictwa wodnego w zakresie specjalistycznym odpowiedzialny jest przybyły na miejsce strażak-nurek, wyznaczany na dowodzącego działaniami ratowniczymi (DDR)[495]. Jest to skrócona procedura prac podwodnych w zakresie ratownictwa, mająca na celu jak najszybsze wydostanie osoby uwięzionej pod powierzchnią wody, w pojazdach, w wywróconych jednostkach pływających czy budowlach hydrotechnicznych, określana mianem „szybkiego nurka"[496]. Obecność kierującego pracami podwodnymi nie jest wymaga w sytuacjach, gdy zachodzi konieczność ratowania życia i zdrowia ludzkiego[497].

Zakres specjalistyczny z ratownictwa wodnego w KSRG również pełnią strażacy, który posiadają aktualne kwalifikacje:

1. sonarzysty, potwierdzone ukończonym szkoleniem w zakresie poszukiwawczym;
2. sternika motorowodnego lub stermotorzysty (wspomniane wcześniej);
3. uprawniające do obsługi i poruszania się pojazdami oraz obsługi sprzętu specjalistycznego, będącego wyposażeniem grupy w zakresie ratownictwa wodnego, a także podczas wykonywania prac podwodnych;
4. do prowadzenia czynności w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy (KPP);
5. w zakresie ratownictwa wodnego i powodziowego, potwierdzone i utrwalane w ramach doskonalenia zawodowego[498].

Poruszanie się pojazdami służbowymi przez SGRW-N i inne jednostki włączone do KSRG najczęściej wymaga posiadania prawa jazdy kat. C, czyli uprawnień do kierowania pojazdami samochodowymi o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 tony wraz z odpowiednia przyczepą podłodziową (w zależności od konstrukcji przewożonej łodzi)[499]. Ponadto pojazdy takie są pojazdami uprzywilejowanymi, „wysyłającymi sygnały świetlne w postaci niebieskich świateł błyskowych oraz jednocześnie sygnałów dźwiękowych o zmiennym tonie, jadący z włączonymi światłami mijania lub drogowymi; określenie to

[494] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*, wyd. cyt. s. 17.
[495] https://www.ppoz.pl/czytelnia/ratownictwo-i-ochrona-ludnosci/Szybki-nurek-/idn:535, 15.09.2022.
[496] Tamże.
[497] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji *zmieniające rozporządzenie w sprawie wykonywania prac podwodnych* …, wyd. cyt. §1, pkt. 2.
[498] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w* …., wyd. cyt. s. 17.
[499] Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r., *o kierujących pojazdami* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1210.), art. 6.

obejmuje również pojazdy jadące w kolumnie, na której początku i na końcu znajdują się pojazdy uprzywilejowane wysyłające dodatkowo sygnały świetlne w postaci czerwonego światła błyskowego”[500]. „Kierować pojazdem uprzywilejowanym może osoba, która:

1. ukończyła 21 lat;
2. posiada prawo jazdy odpowiednie do rodzaju pojazdu;
3. uzyskała orzeczenie:
   a) lekarskie o braku przeciwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem uprzywilejowanym;
   b) psychologiczne o braku przeciwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem uprzywilejowanym;
4. ukończyła kurs dla kierujących pojazdami uprzywilejowanymi;
5. posiada zezwolenie na kierowanie pojazdem uprzywilejowanym w zakresie określonej kategorii prawa jazdy”[501].

W Straży Pożarnej w ostatnich latach zwiększyło się zainteresowanie wykorzystaniem dronów- bezzałogowych statków powietrznych (BSP). Pozwalają one na dotarcie do trudnodostępnych obszarów w szczególnie niekorzystnych warunkach np. intensywne zadymienie lub bezpośrednie zagrożenie wobec ratowników. Niezbędne okazuje się posiadanie uprawnień operatorów. Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) 2019/947 dotyczącym przepisów i procedur dotyczących eksploatacji bezzałogowych statków powietrznych oraz Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2019/945 odnośnie bezzałogowych systemów powietrznych/ operatorów bezzałogowych systemów powietrznych z państw trzecich Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego (EASA - European Union Aviation Agency) opracowała wspólne zasady dla krajów unijnych w zakresie poruszania się bezzałogowymi statkami powietrznymi. Ruch dronów został podzielony na trzy kategorie:

1. otwartą - o niskim ryzyku niebezpieczeństwa, niewymagającą składania oświadczeń i posiadania zezwoleń od Urzędu Lotnictwa Cywilnego (ULC), która dotyczy dronów o masie poniżej 25 kg, poruszających się w odległości 12 m metrów od najbliższego punktu powierzchni ziemi, natomiast wymagana jest rejestracja w systemie ULC operatorów, którzy posiadają drony o masie powyżej 250 g;

[500] Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r., *Prawo o ruchu drogowym* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1251.), art. 2, pkt. 38.
[501] Ustawa *o kierujących pojazdami*, wyd. cyt. art. 106, ust. 1.

2. szczególną - o średnim ryzyku, przekraczającą parametry lotu ponad kategorię otwartą. Operowanie dronem wymaga weryfikacji oraz nie jednorazowo zgody Urzędu Lotnictwa Cywilnego, wymagana jest rejestracja operatorów w systemie ULC;
3. certyfikowaną- kategoria o wysokim ryzyku niebezpieczeństwa, zgodnie z decyzją danego organu może być wymagana certyfikacja operatora lub uzyskanie licencji przez pilota bezzałogowego statku powietrznego, odnośnie podziału operacji powietrznych:
   a) nad zgromadzeniami osób;
   b) związanych z przewozem osób;
   c) związanych z przewozem materiałów niebezpiecznych (w razie wypadku traktowanych jako wysokie ryzyko dla osób trzecich)[502].

Obsługa sonarów w ramach najczęściej współdziałających z Specjalistycznymi Grupami Wodno-Nurkowymi PSP Specjalistycznych Grup Sonarowych PSP (SGS) wymaga również określenia jej liczebności oraz niezbędnych kwalifikacji.

W strukturze SGS powinno znajdować się co najmniej 9 strażaków, w tym dowódcy wykazującego kwalifikacje zawodowe w zakresie obsługi sonarów oraz zdalnie sterowanych pojazdów podwodnych (ang. remotely operadet vechicle- ROV), jeśli dana grupa posiada takie urządzenie. Gotowość operacyjną zapewnia 3 ratowników o minimalnym składzie:

1. 1 strażak o kwalifikacjach sonarzysty, o specjalności z zakresu obsługi sonarów do celów poszukiwawczych;
2. 1 strażak obsługujący sprzęt logistyczny i pomocniczy, wykazujący uprawnienia do obsługi pojazdów samochodowych;
3. 1 strażak o uprawnieniach stermotorzysty lub sternika motorowodnego[503].

Możliwe jest zmniejszenie liczebności grupy do 2 osób w sytuacjach, gdzie stermotorzystę czy sternika motorowodnego bądź łódź do działań sonarowych zapewnia inna instytucja, bądź wyposażenie grupy na to pozwala[504].

Zgodnie z powołaniem i zadaniami Państwowej Straży Pożarnej strażacy będąc ratownikami posiadają także uprawnienia niezbędne do zapewnienia gotowości operacyjnej w KSRG oraz udzielania profesjonalnie pomocy poszkodowanym na miejscu zdarzenia.

[502] https://ulc.gov.pl/pl/drony/informacje-ogolne, 5.04.2023.
[503] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*., wyd. cyt. s. 19.
[504] Tamże.

Zgodnie z Zasadami organizacji ratownictwa medycznego w KSRG z 2021 roku ratownictwo medyczne w KSRG dzieli się na2 poziomy:

1. podstawowy- wykonywany przez wszystkie Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze PSP (JRG PSP) oraz pozostałe podmioty ochrony przeciwpożarowej czy inne deklarujące swoją gotowość operacyjną, świadcząc zakres kwalifikowanej pierwszej pomocy (KPP);
2. zaawansowany- wykonywany również przez wszystkie JRG PSP, pozostałe podmioty ochrony przeciwpożarowej czy inne deklarujące gotowość operacyjną, prowadzony zakres świadczeń zdrowotnych innych niż medyczne czynności ratunkowe[505].

Rozróżnienie zakresu wykonywanych czynności ratunkowym jest istotnym elementem kompetencji służb i pozostałych podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze.

Za pierwszą pomoc należy przyjąć „zespół czynności podejmowanych w celu ratowania osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego wykonywanych przez osobę znajdująca się w miejscu zdarzenia, w tym również z wykorzystaniem wyrobów medycznych, wyposażenia wyrobów medycznych, systemów i zestawów zabiegowych"[506].

Kwalifikowana pierwsza pomoc (KPP) odnosi się do „czynności podejmowanych wobec osoby znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego przez osobę z uprawnieniami ratownika"[507]. Ratownikiem natomiast jest osoba, która m. in. posiada pełną zdolność do czynności prawnych, stan zdrowia umożliwiający na udzielanie KPP, a także posiada ważne zaświadczenie o ukończeniu kursu w zakresie KPP[508].

Medyczne czynności ratunkowe odnoszą się do „świadczeń opieki zdrowotnej (…) finansowane ze środków publicznych, udzielane przez jednostkę systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego w warunkach pozaszpitalnych w celu ratowania osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego"[509]. Najczęściej wykonywane przez zespoły ratownictwa medycznego (ZRM) czy lotnicze zespoły ratownicze (LPR).

Świadczenia zdrowotne inne niż medyczne czynności ratunkowe, mogą być udzielane samodzielnie przez ratownika medycznego i na zlecenie lekarza. Dotyczą działań podejmowanych w stosunku do osób znajdujących się w stanie nagłego zagrożenia

[505] *Zasady organizacji ratownictwa medycznego w KSRG,* 2021, s. 5.
[506] Ustawa *o Państwowym Ratownictwie Medycznym* …, wyd. cyt. art. 3, pkt. 7.
[507] Tamże,. art. 3, pkt. 2.
[508] Tamże, art. 13 ust. 1, pkt. 1-4.
[509] Tamże, art. 3, pkt. 4.

zdrowotnego i mogą być wykonywane w niektórych podmiotach współpracujących z PRM[510]. Wykonywane są przez osoby posiadające uprawnienia medyczne (np. ratownik medyczny), dotyczą czynności wykonywanych podczas działań KSRG, ćwiczeń czy szkoleń[511].

W Państwowej Straży Pożarnej wykorzystywane są również psy ratownicze do udziału w działaniach ratowniczych. Psy ratownicze wybierane są spośród zarejestrowanych w Międzynarodowej Federacji Kynologicznej (FCI)[512]. Z preferowanych ras psów określa się specjalności ratownicze w postaci:

1. gruzowiskowej - obejmującej poszukiwania ludzi pod gruzowiskami lub osuwiskami ziemnymi i kamiennymi;
2. terenowej - dotyczącej psy przeznaczone do poszukiwań ludzi zaginionych na terenach trudno dostępnych i leśnych[513].

Niezbędne jest odbycie szkolenia przewidzianego do uzyskania uprawnień związanych z wykorzystaniem psa ratowniczego do działań w roli przewodnika. Psy ratownicze w PSP używane w charakterze:

1. psów służbowych - będące na stanie jednostki PSP, w której są używane;
2. psów kontraktowych - będących własnością strażaka, uczestniczą w działaniach na podstawie kontraktu z strażakiem, a jednostką PSP;
3. innych psów - będących własnością osoby fizycznej, jako członka podmiotu włączonego do KSRG, np. Ochotnicze Straże Pożarne lub podmiotu z którym została zwarta umowa cywilnoprawna[514].

Specjalistyczne komórki Policji organizujące służbę na obszarach wodnych legitymują się funkcjonariuszami posiadających uprawnienia niezbędne do realizacji zadań.

W związku z zobowiązaniem patrolowania akwenów załogi Policji Wodnej uprawnione są do:

1. prowadzenia obserwacji obszarów wód i terenów przywodnych;

[510] Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 22 czerwca 2023 r., *w sprawie medycznych czynności i świadczeń zdrowotnych innych niż medyczne czynności ratunkowe, które mogą być udzielane przez ratownika medycznego* (Dz. U. z 2023 r., poz. 1180.).
[511] *Zasady organizacji ratownictwa medycznego w* KSRG…, wyd. cyt. s. 14.
[512] Rozporządzenie Ministra Spraw wewnętrznych z dnia 28 grudnia 2021 r., *w sprawie psów wykorzystywanych w akcjach ratowniczych* (Dz. U. z 2022 r., poz. 20.), § 3.
[513] Tamże, §4, ust. 1.
[514] Ustawa *o Państwowej Straży Pożarnej* …, wyd. cyt. art. 124o, ust. 2.

2. reagowania na zanieczyszczenie środowiska naturalnego na wodach i terenach przywodnych;
3. natychmiastowego reagowania w każdym przypadku, uzasadniającym potrzebę podjęcia interwencji oraz działań ratowniczych;
4. kontrolowania miejsc zagrożonych znajdujących się w rejonie pełnionej służby;
5. uzyskiwania informacji o występujących zagrożeniach bądź o ustaleniu sprawców przestępstw i wykroczeń;
6. ujawniania osób naruszających porządek publiczny;
7. przeprowadzania kontroli jednostek pływających na podstawie przepisów żeglugowych[515].

Służbę na wodach i terenach przywodnych mogą pełnić policjanci; komisariatów i komórek wodnych Policji, wyznaczeni z innych jednostek i komórek organizacyjnych Policji[516]. Załogę łodzi służbowej stanowi, co najmniej 2 funkcjonariuszy posiadających kwalifikacje zawodowe do kierowania danego typu jednostką pływającą, a także uprawnienia w zakresie ratownictwa wodnego[517].

Załoga łodzi służbowej składa się z co najmniej 2 funkcjonariuszy Policji posiadających kwalifikacje zawodowe do kierowania daną jednostka pływającą oraz uprawnienia w zakresie ratownictw wodnego[518]. Z uwzględnieniem szczególnych środków ostrożności możliwe jest pełnienie służby na łodzi służbowej przez:

1. 2 funkcjonariuszy, z których 1 posiada kwalifikacje zawodowe do kierowania daną jednostką pływającą, a drugi umiejętności w zakresie ratownictwa wodnego;
2. funkcjonariusza posiadającego kwalifikacje zawodowe do kierowania daną jednostką pływającą z funkcjonariuszem posiadającym uprawnienia z zakresu ratownictwa wodnego;
3. funkcjonariusza Policji posiadającego umiejętności w zakresie ratownictwa wodnego z przedstawicielem innego podmiotu, który zgodnie ze swoimi zadaniami realizuje działania na rzecz bezpieczeństwa na obszarach wodnych;
4. w wyjątkowych sytuacjach pełnienie służby na łodzi służbowej możliwe jest także przez 1 funkcjonariusza Policji (np. na skuterach wodnych)[519].

[515] Zarządzenie Nr 1386 KGP *w sprawie metod i form wykonywania* …, wyd. cyt. §20.
[516] Tamże, §3.
[517] Tamże, §22, ust. 1.
[518] Tamże.
[519] Tamże.

Zakres uprawnień dotyczący kwalifikacji zapewniających bezpieczeństwo żeglugowe obejmuje patenty żeglarskie do kierowania statkiem, patenty mechaników statkowych do obsługi maszyn napędowych oraz świadectwa uprawniające do zajmowania innych stanowisk na statku[520]. Uprawnieniami do kierowania statkiem są:

1. unijne świadectwo kwalifikacji młodszego marynarza żeglugi śródlądowej - odnośnie małych statków bez napędu mechanicznego;
2. unijne świadectwo marynarza żeglugi śródlądowej odnośnie małych statków bez napędu mechanicznego oraz scalonych materiałów pływających o iloczynie długości i szerokości nieprzekraczającym 20 m²;
3. unijne świadectwo starszego marynarza żeglugi śródlądowej - odnośnie małych statków bez napędu mechanicznego oraz scalonych materiałów pływających;
4. unijne świadectwo sternika żeglugi śródlądowej - odnośnie małych statków bez napędu mechanicznego oraz scalonych materiałów pływających;
5. unijne świadectwo kapitana żeglugi śródlądowej - odnośnie stanowiska kierownika na każdym statku żeglugi śródlądowej;
6. unijne świadectwo eksperta w dziedzinie żeglugi śródlądowej - odnośnie stanowiska eksperta na każdym statku żeglugi śródlądowej;
7. unijne świadectwo eksperta w dziedzinie skroplonego gazu ziemnego - odnośnie eksperta na każdym statku żeglugi śródlądowej napędzanym skroplonym gazem ziemnym;
8. patent żeglarski przewoźnika żeglugi śródlądowej - odnośnie kierowania promem nieporuszającym się swobodnie lub łodzią przewozową bez napędu mechanicznego;
9. patent żeglarski młodszego stermotorzysty żeglugi śródlądowej - odnośnie kierowania małym statkiem o długości kadłuba nieprzekraczającej 10 m;
10. patent żeglarski stermotorzysty żeglugi śródlądowej - odnośnie kierowania małym każdym statkiem[521].

Powyższy podział uprawnień obowiązuje od zmiany ustawy o żegludze śródlądowej w lipcu 2023 roku, a wymagane uprawnienia odnoszą się do patentów żeglarskich w ramach realizacji zadań przez służby MSWiA. Funkcjonariusze posiadają uprawnienia co najmniej

[520] Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r., *o żegludze śródlądowej* …, wyd. cyt. art. 35.
[521] Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. *o zmianie ustawy o żegludze śródlądowej oraz ustawy o czasie pracy na statkach żeglugi śródlądowej* (Dz. U. z 2023 r., poz. 1588), art. 35b, pkt. 1-11.

młodszego stermotorzysty żeglugi śródlądowej niezbędne do kierowania łodzią służbową, czyli małym statkiem (w świetle przepisów). Ograniczeniem jest długość kadłuba do 10 m. Posiadając uprawnienia stermotorzysty żeglugi śródlądowej możliwe jest kierowanie małym statkiem na zasadach przed zmiana przepisów.

Uprawnienia i umiejętności w zakresie ratownictwa wodnego odnoszą się do zakwalifikowania, uczestnictwa i zakończenia z wynikiem pozytywnym kursu zawodowego potwierdzającego posiadanie wiedzy i umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego i technik pływackich[522]. Funkcjonariusze również posiadając przeszkolenie z udzielania pierwszej pomocy, częściowo posiadają uprawnienia ratownika w związku z ukończeniem kursu dotyczącego udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy (KPP).

W strukturze Policji znajduje się również ok. 120 zawodowych płetwonurków legitymujących się uprawnieniami MSWiA[523]. W znacznej większości są to nurkowie reprezentujący pododdziały kontrterrorystyczne. Uprawnienia nabywają zgodnie z przepisami dotyczącymi prac podwodnych, tym samym z uwagi na charakter służby zajmować się mogą zadaniami (odmiennymi niż SGRW-N PSP) w postaci działań; szturmowych, miniersko–pirotechnicznych czy rozpoznawczych. Wymagania dotyczące kwalifikacji są niezmienne wobec wszystkich służb podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, czyli kandydaci musza posiadać m. in. cywilne uprawnienia aby przystąpić do kursu na stopień młodszego nurka MSWiA. Utrzymanie uprawnień oraz wykonywanie zadań również w każdej ze służb podległych MSWiA jest identyczne wraz z stopniami kwalifikacji.

Służba specjalistycznych komórek Policji wodnej dotyczy także przemieszczania się do miejsc zagrożonych na obszarach wodnych, gdzie na stacjonuje łódź służbowa lub w ramach patroli rajdujących, przemieszczających się pomiędzy akwenami rejonu służbowego wraz z łodzią. W takich przypadkach niejednokrotnie wymagane są uprawnienia związane z przekroczeniem masy całkowitej przyczepy podczas przejazdu zespołu pojazdów[524]. Zakładając, że pojazdem służbowym jest pojazd osobowy (kat. B), a pozostałą częścią zespołu jest przyczepa lekka (do 750 kg), bądź potwierdzone uprawnienia do kierowania zespołem pojazdów do 4250 kg po zdaniu praktycznego egzaminu państwowego, potwierdzonego wpisem do prawa jazdy[525]. W innych przypadkach wymagane jest posiadanie

[522] Decyzja Nr 393, Komendanta Głównego Policji z dnia 28 grudnia 2012 r., *zmieniająca decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla policjantów wykonujących zadania na wodach i terenach przywodnych* (Dz. Urz. KGP.2013.2.).
[523] https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2017/numer-147-062017/144465,Im-wolniej-tym-lepiej.html, 21.08.2023.
[524] Ustawa *Prawo o ruchu drogowym* …, wyd. cyt. art. 62.
[525] Ustawa *o kierujących pojazdami* …, wyd. cyt. art. 6, ust. 1-2.

uprawnień do kierowania pojazdem osobowym z przyczepą nieprzekraczająca 3,5 t. (kat. B+E)[526]. W pozostałych przypadkach przemieszczaniem łodzi w miejsca wynikające w związku z organizacją służby zajmują się komórki Policji odpowiedzialne za logistykę. Sprzęt ten przemieszczany jest najczęściej w miejsca stałego stacjonowania w okresie poza zimowym oraz analogicznego przemieszczania sprzętu do jednostek Policji celem konserwacji.

Ponadto każdy z funkcjonariuszy Policji odbywa szkolenie zawodowe podstawowe w podczas którego nabywa wiedzę i uprawnienia odnośnie obsługi środków łączności, zasad udzielania pierwszej pomocy, zastosowania środków przymusu bezpośredniego czy broni palnej i wielu innych kwalifikacji[527].

Podczas zdarzeń w których czas osoby przebywającej pod powierzchnia wody przekroczy 120 minut inicjatywę w działaniach przejmuje właściwa miejscowo jednostka Policji. Wyznaczony przez kierującego dana jednostką Policji funkcjonariusz służby kryminalnej rozpoczyna poszukiwania osoby w związku z zaginięciem. Przez zaginięcie należy rozumieć „zaistnienie zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca pobytu osoby fizycznej, wymagające jej odnalezienia albo udzielenia pomocy w celu zapewnienia ochrony życia, zdrowia lub wolności"[528]. Za zaginioną uważa się osobę, „która na wskutek zdarzenia uniemożliwiającego ustaleni miejsca jej pobytu należy odnaleźć w celu zapewnienia ochrony jej życia zdrowia lub wolności"[529]. Uzyskując informację o zaginięciu w ramach działań policyjnych ustalany jest poziom poszukiwania, czyli „stopień określający niezwłoczność i zakres podjęcia czynności poszukiwawczych w zależności od stwierdzonego ryzyka wystąpienia zagrożenia dla życia, zdrowia lub wolności osoby zaginionej"[530]. Skategoryzowany w trzech poziomach: I - najwyższy priorytet poszukiwań, III - najniższy.

Zakres prowadzenia działań poszukiwawczych obejmuje m. in. przyjęcie zawiadomienia o zaginięciu od osoby uprawnionej bądź najbliższej. Osobą uprawnioną w świetle prawnym jest zawiadamiający Policję o zaginięciu osoby oraz wskazujący okoliczności zdarzenia[531]. Osobą najbliższą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty, w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca zarówno w stosunku

[526] Ustawa *o kierujących pojazdami* …, wyd. cyt. art. 6, ust. 1, pkt 8.
[527] Zgodnie z Decyzją Komendanta Głównego Policji Nr 276 z dnia 25 sierpnia 2023 r., *w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego* (Dz. Urz. KGP poz. 171 z późn. zm.).
[528] Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji, *w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania*…, wyd. cyt. §1, ust. 1, pkt. 1.
[529] Tamże, §1, ust. 1, pkt. 2.
[530] Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji, wyd. cyt. §1, ust. 1, pkt. 3.
[531] Tamże, §2, ust. 1, pkt. 13.

przysposobienia oraz jej małżonek, jak i we wspólnym pożyciu[532]. Funkcjonariusz Policji prowadzący czynności poszukiwawcze ma również za zadanie utrzymywać niezbędny kontakt z osobą uprawnioną, także udzielać nieobjętych klauzulą tajności informacji odnośnie przebiegu poszukiwań i stanu osoby zaginionej[533].

Czynności poszukiwawcze prowadzone przez Policję uprawniają funkcjonariuszy do analizy i oceny uzyskanych informacji czy okoliczności zaginięcia nadając priorytet poszukiwań, czyli stopień poziomu poszukiwań. Konieczna jest także weryfikacja oraz rejestracja informacji o zaginięciu w policyjnych systemach informacyjnych czy organizacja dodatkowych sił i środków Policji, najczęściej w postaci ogłoszenia alarmu danej jednostki[534]. Prowadzący poszukiwania zobowiązani są do poinformowania wojewódzkiego koordynatora ds. zaginięć oraz Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych z Komendy Głównej Policji (CPOZ KGP)[535]. Organizują natychmiastowe działania mające na celu penetracje ostatniego miejsca pobytu osoby zaginionej czy sprawdzenia w szpitalach, a także wykorzystują techniczne środki poszukiwań w celu ustaleń telekomunikacyjnych bądź zabezpieczają ujawnione ślady i dowody związane z zdarzeniem[536]. Istnieje możliwość wykorzystania sił i środków z innych jednostek Policji czy zaangażowanie podmiotów pozapolicyjnych w zależności od charakteru zdarzenia i potrzeb związanych z poszukiwaniami (np. wojsko, PSP, WOPR,GOPR, grupy poszukiwawczo-ratownicze i inne)[537]. Policja w ramach prowadzonych poszukiwań również uprawniona jest do dostępu i zabezpieczania monitoringu w okolicach zaginięcia czy po uzyskaniu zgody od osoby najbliższej lub opiekuna ustawowego na zamieszczenie wizerunku w środkach masowego przekazu czy na stronach internetowych jednostek Policji. Ponadto dokonuje typowania DNA osoby zaginionej na podstawie zebranych materiałów biologicznych i innych śladów[538]. Prowadzący poszukiwania funkcjonariusz również zobowiązany jest do udziału w czynnościach dochodzeniowo-śledczych czy operacyjno-rozpoznawczych[539].

Zakończenie poszukiwań w oparciu ramy prawne występuje odnosi się do:

1. odnalezienia osoby zaginionej lub jej zwłok;
2. Ustalenia miejsca jej pobytu;
3. jej powrotu do miejsca zamieszkania;

[532] Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji, wyd. cyt. §2, ust. 1, pkt. 14.
[533] Tamże, §11.
[534] Tamże, §12, ust. 1, pkt. 1-5.
[535] Tamże, §12, ust. 1, pkt. 6.
[536] Tamże, §12, ust. 1, pkt. 7-10.
[537] Tamże, §12, ust. 1, pkt. 12.
[538] Tamże, §12, ust. 1, pkt. 13-19.
[539] Tamże, §13, ust. 1, pkt. 1-8.

4. braku zgody na ujawnienie miejsca pobytu osobie uprawnionej przez odnalezionego zaginionego, który jest pełnoletni i nieubezwłasnowolniony;
5. odwołania poszukiwań przez osobę uprawnioną z powodu nawiązania kontaktu z zaginionym;
6. opuszczenia kraju przez zaginionego obcokrajowca;
7. otrzymaniu przez Policję decyzji o zakończeniu poszukiwań związaną z błędną rejestracją w ciągu 72 godzin;
8. uzyskaniu informacji od sądu o uznaniu osobę zaginioną za zmarłą;
9. ukończeniu 100 lat przez zaginionego oraz przeprowadzonych czynnościach poszukiwawczych przez co najmniej 10 lat;
10. co najmniej 25 lat od zakończenia czynności poszukiwawczych[540].

Poszukiwania kończy się również w przypadkach, gdy upłynęło 5 lat od dnia przyjęcia zawiadomienia o zaginięciu osoby pełnoletniej, czy 5 lat od dnia w którym osoba małoletnia osiągnęła by pełnoletność[541].

W Policji również wykorzystywane są bezzałogowe statki powietrzne (BSP)- wcześniej wspomniane drony. Scharakteryzowane przez przepisy wewnętrzne w Policji jako, „statki powietrzne, które nie wymagają do lotu załogi obecnej na pokładzie oraz nie mają możliwości zabierania pasażerów, są pilotowane zdalnie lub wykonujący lot autonomicznie”[542]. W użytkowaniu Policji BSP przyjmuje nazwę bezzałogowych statków powietrznych w Policji (BSPP)[543].

Bezzałogowe statki powietrzne w Policji wykorzystywane są do realizacji zadań służbowych czy wsparcia innych podmiotów w realizacji ich zadań w związku z odrębnymi umowami czy porozumieniami[544].

Uprawnieni do wykonywania czynności z wykorzystaniem BSPP są operatorzy posiadający uprawnienia w postaci świadectwa kwalifikacji operatora BSP i jest wpisany do ewidencji operatorów BSPP, którą prowadzi krajowy koordynator ds. bezzałogowych statków powietrznych[545]. Operator BSPP może być wspomagany przez innego uprawnionego

[540] Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji, wyd. cyt. §29, ust. 1, pkt 1-10.
[541] Tamże, §30, ust. 1.
[542] Zarządzenie nr 63 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 października, *w sprawie szczegółowych zasad użytkowania bezzałogowych statków powietrznych w Policji* (Dz. Urz. KGP z 2019 r., poz. 106), §2, ust. 1, pkt. 1.
[543] Tamże, §2, ust. 1, pkt. 2.
[544] Tamże, §3.
[545] Tamże, §2, ust. 1, pkt. 3.

operatora BSPP, który określa położenie statku powietrznego oraz zapewnia bezpieczna odległość od pozostałych statków powietrznych[546].

Operatorem bądź obserwatorem BSPP może być zarówno funkcjonariusz Policji, jak i pracownik cywilny spełniający wymagania odnośnie:

1. potwierdzonej na orzeczeniu lotniczo-lekarskim sprawności fizycznej oraz psychicznej (zgodnie obowiązującymi przepisami);
2. posiadania świadectwa kwalifikacji operatora BSP;
3. posiadania obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej operatora BSP[547].

Świadectwo kwalifikacji operatora BSP wydane przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego dotyczy uprawnień potwierdzających wiedzę i umiejętności do wykonywania czynności lotniczych oraz niezbędnym jest również odpowiednie orzeczenie lotniczo-lekarskie[548].

Podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych oraz terenach przyległych biorą udział również psy służbowe wraz z przewodnikami. Psem służbowym określa się psa będącego na stanie Policji[549], natomiast przewodnikiem funkcjonariusza Policji, któremu przydzielono pod opiekę psa służbowego po specjalistycznym szkoleniu[550].

Psem służbowym w Policji może zostać pies zakwalifikowany przez centralny dobór psów do użycia w Policji. Dobór realizowany jest przez szkołę Policji w której przeprowadza się szkolenie centralne dla przewodników oraz psów służbowych oraz komendy wojewódzkie Policji[551]. Kwalifikacja do służby dotyczy psów w wieku od roku do dwóch lat spełniających określone przepisami kryteria[552]. Psy służbowe podlegają testowaniu sprawności użytkowej, czyli czynnościom mającym celu wydanie atestu po dokonaniu sprawdzenia sprawności użytkowej psa do realizowania zadań, do których został wytresowany[553]. Pierwszy atest wydaje się do 24 miesięcy[554]. Atest wydawany jest przez komendanta szkoły Policji w której

[546] Zarządzenie nr 63 Komendanta Głównego Policji …, wyd. cyt. §2, ust. 1, pkt. 7.
[547] Tamże, §2, wyd. cyt. §12, ust. 1.
[548] Tamże, §2, ust. 1, pkt. 4-5.
[549] Zarządzenie nr 91 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 października 2022 r., *w sprawie metod i form wykonywania zadań z użyciem psów służbowych, szczegółowych zasad ich szkolenia oraz norm wyżywienia* (Dz. Urz. KGP z 2022 r., poz. 225), §2, pkt. 15.
[550] Ustawa *o Policji*, wyd. cyt. art. 145m, ust. 1, pkt. 1.
[551] Zarządzenie nr 91 Komendanta Głównego Policji *w sprawie metod i form wykonywania zadań…,* wyd. cyt. §3 i §4.
[552] Tamże, §7.
[553] Tamże, §2, pkt. 3.
[554] Tamże, §25.

przeprowadzone zostały czynności sprawdzające sprawność użytkową psa. Utrzymanie uprawnień przez psa służbowego, czyli atestu może ustać z powodu uzyskania negatywnej oceny testowania czy przekazania psa innej osobie[555]. W związku z czym wymagane jest przeprowadzenie kolejnych testów sprawności użytkowej psa. Do służby kierowane wyłącznie psy posiadające ważny atest.

Najbardziej popularne rasy psów używanych w Policji dotyczą owczarka niemieckiego czy owczarka belgijskiego. Pozostałe to: Owczarek Holenderski, Labrador Retriever, Wyżeł Niemiecki, Posokowiec Bawarski, Bloodhound, Foksterier, Parson Russell Terier, Terrier Walijski, Płochacz Niemiecki, Ogar Polski, Mały Munsterlander[556]. Dane rasy charakteryzują się odpowiednimi właściwościami o preferencjach przydatnych w służbie.

W Policji jest blisko 900 psów służbowych (stan na dzień 24.01.2025 roku), przy czym liczba psów do służby patrolowej wynosi 51, do tropiącej 66, do wyszukiwania narkotyków 163, do badań osmologicznych 30. Psy do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich na lądzie- 15 sztuk, a do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich na wodzie- 4 sztuki oraz pozostałe[557].

Kolejnymi instytucjami biorącymi udział w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych są podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego. Kwalifikacje przedstawicieli takich organizacji szczególnie dotyczą przeszkolenia w zakresie ratownictwa wodnego oraz uprawnień przydatnych w ratownictwie wodnym.

„Ratownikiem może być osoba, która:

1. posiada wiedzę i umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego i technik pływackich;
2. posiada co najmniej jedną z innych kwalifikacji przydatnych w ratownictwie wodnym (…), do prowadzenia działań ratowniczych (…);
3. spełnia wymagania określone w ustawie o państwowym ratownictwie medycznym dla lekarza systemu PRM, pielęgniarki systemu PRM, ratownika medycznego i ratownika;
4. jest zatrudniony lub pełni służbę w podmiocie uprawnionym do wykonywania ratownictwa wodnego lub jest członkiem tego podmiotu”[558].

[555] Zarządzenie nr 91 Komendanta Głównego Policji *w sprawie metod i form wykonywania zadań…,* wyd. cyt. §52, pkt. 8.
[556] https://www.policja.pl/pol/aktualnosci/219520,Psy-sluzbowe-w-polskiej-Policji.html, 24.01.2025.
[557] Tamże.
[558] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających*…, wyd. cyt. art. 15a.

Zatem niezbędnymi uprawnieniami do wykonywania ratownictwa wodnego stają się medyczne kwalifikacje zawodowe czy ukończony kurs kwalifikowanej pierwszej pomocy.

Potwierdzeniem kwalifikacji zawodowych z zakresu ratownictwa wodnego jest kurs potwierdzony egzaminem oraz stosownym zaświadczeniem.

Uprawnienia podczas wykonywania obowiązków przez ratowników wodnych dotyczą czynności w postaci:

1. „obserwowania wyznaczonego obszaru wodnego, niezwłoczne reagowanie na każdy sygnał wzywania pomocy oraz podejmowanie akcji ratowniczej, zapobieganie skutkom zagrożeń;
2. przeglądu stanu urządzeń i sprzętu wykorzystywanego do ratownictwa wodnego;
3. określania głębokości wyznaczonego obszaru wodnego;
4. kontroli stanu urządzeń oraz sprzętu, które zapewniają bezpieczeństwo osób pływających, kąpiących się lub uprawiających sport lub rekreację;
5. wywieszania na maszcie odpowiednich flag informacyjnych;
6. sygnalizowania, za pomocą urządzeń alarmowych, naruszeń zasad korzystania z wyznaczonego obszaru wodnego w szczególności granicy strefy dla umiejących pływać, a w kąpieliskach także nadchodzącej burzy;
7. reagowania na przypadki naruszania zasad korzystania z wyznaczonego obszaru wodnego;
8. wpisywania na tablicy informacyjnej temperatury wody, powietrza oraz innych aktualnych informacji w szczególności dotyczących nagłych zmian warunków atmosferycznych;
9. niezwłocznego informowania zarządzającego obszarem wodnym oraz swojego przełożonego o zagrożeniach bezpieczeństwa osób przebywających na obszarze wodnym;
10. bieżącego dokumentowania prowadzonych działań ratowniczych”[559].

Ratownicy wodni podczas organizowania i wykonywania działań ratowniczych objęci są ochroną prawną przewidzianą funkcjonariuszom publicznym[560].W ramach działań, które dotyczą udzielania pierwszej pomocy, kwalifikowanej pierwszej pomocy czy medycznych czynności ratunkowych, ratownicy wodni mogą poświęcić dobra osobiste innej

[559] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających*…, wyd. cyt. art. 16.
[560] Tamże, art. 18, ust. 1.

osoby, włącznie z majątkowymi (inne niż zdrowie i życie) jeśli jest to niezbędne do ratowania życia i zdrowia osób[561].

Za kwalifikacje przydatne w ratownictwie wodnym uznaje się:

1. uprawniające do kierowania statkami oraz uprawniania turystyki na wodach śródlądowych;
2. do uprawiania żeglugi morskiej;
3. uprawniające do zawodu nurka;
4. uprawniające do płetwonurkowania w celach sportowych, rekreacyjnych i badawczych;
5. uprawniające do obsługiwania urządzeń radiowych nadawczych i nadawczo–odbiorczych;
6. uprawnienia operatora bezzałogowego statku powietrznego, używanego w celach innych niż sportowe i rekreacyjne;
7. uprawnienia trenerskie bądź instruktorskie potwierdzone przez stosowne instytucje;
8. uprawnienia do kierowania pojazdem uprzywilejowanym[562].

W ramach organizacji działań z zakresu ratownictwa wodnego szkoleniem ratowników wodnych zajmują się instruktorzy ratownictwa wodnego. Instruktorem ratownictwa wodnego może być osoba, „która ukończyła szkolenie instruktorów organizowane na zasadach określonych w rozporządzeniu w sprawie szkoleń ratowników wodnych”[563]. Ponadto instruktor powinien posiadać przygotowanie pedagogiczne, za które należy przyjąć „nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki, dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną- w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin, a w przypadku nauczycieli praktycznej nauki zawodu niezbędny wymiar zajęć z zakresu przygotowania pedagogicznego wynosi nie mniej niż 150 godzin; o posiadaniu przygotowania pedagogicznego świadczy dyplom ukończenia

[561] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających*…, wyd. cyt. art. 18, ust. 2.
[562] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 września 2021 r., *w sprawie kwalifikacji przydatnych w ratownictwie wodnym* (Dz. U. z 2021 r., poz. 1761), §2.
[563] *Wyjaśnienia w zakresie organizacji i prowadzenia szkoleń w ratownictwie wodnym*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Departament Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego, Warszawa 2018, s. 5.

studiów lub inny dokument wydany przez uczelnię, dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli lub świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego"[564].

Podmioty uprawnione do ratownictwa wodnego mogą również szkolić psy ratownicze wraz z ich przewodnikami[565].

W ratownictwie wykorzystywane są psy posiadające odpowiednie predyspozycje w postaci budowy i wielkości ciała, braku agresywności wobec ludzi, odporności na warunki atmosferyczne, posiadające zdolność uczenia się oraz wykazują posłuszeństwo i zrównoważenie[566]. Podział psów ratowniczych dotyczy:

1. lawinowych;
2. terenowych;
3. gruzowiskowych;
4. wodnych;
5. tropiących;
6. zwłokowych[567].

Organizacja ratownictwa wodnego w Polsce przewiduje szkolenia psów ratowniczych przez swoich przewodników oraz składa się z czterech etapów. Pierwszym etapem jest poddanie psa socjalizacji środowiskowej oraz szkolenie z podstaw posłuszeństwa. Drugim, po uzyskaniu pozytywnej oceny mentalności i przydatności psa do dalszego szkolenia, jest szkolenie w zakresie posłuszeństwa użytkowego i współpracy z przewodnikiem. Trzeci etap dotyczy technik ratownictwa wodnego, natomiast czwarty obejmuje doskonalenie z zakresu technik ratownictwa wodnego[568].

Wyszkolenie psów ratowniczych w strukturach WOPR pozwala na uzyskanie poszczególnych uprawnień, począwszy od wspólnych działań promocyjnych i edukacyjnych z psem, uczestnictwa w pokazach pracy wodnej, pomocy przedszpitalnej, pracy ratowniczej na obszarze RP, a także poza granicami kraju oraz prowadzenia i kierowania działaniami ratowniczymi z udziałem zespołów z psami[569].

Przedstawiciele podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego posiadają kwalifikacje do działań podwodnych. Niezwykle przydatnym w działaniach

[564] Rozporządzenie Ministra Edukacji Naukowej z dnia 14 września 2023 r., *w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli*, (DZ. U. z 2023 r., poz. 2102), §2, pkt. 5.
[565] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających* …, wyd. cyt. art. 15, ust.1.
[566] A. Wentkowska, *Poszukiwania osób zaginionych …*, wyd. cyt. s. 90.
[567] Tamże.
[568] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r., *w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym* (Dz. U. z 2012 r., poz. 747), §10, ust. 1-2 oraz załącznik nr 5.
[569] http://zgwopr.eu/images/Program_szkolenie_WOPR_ILS_K-9_ZESPOŁ_04082023.pdf, 17.04.2023.

poszukiwawczych pod powierzchnią wody jest powołanie Komisji Ratownictwa Podwodnego (KRP WOPR)[570]. Uprawnienia płetwonurków są akredytowane przez Międzynarodową Federację Ratownictwa Wodnego (ang. International Life Saving- ILS) oraz wspomniane CMAS oraz posiadają rozwinięty zakres kwalifikacji podwodnych[571]. Podobnie MOPR, który jest również zrzeszonym podmiotem w organizacji- Komisji Działalności Podwodnej Polskiego Stowarzyszenia Turystyczno-Krajoznawczego Confédération Mondiale des Activités Subaquatiques (KDP PTTK CMAS)[572]. Powiązanie KDP z PTTK przyjmuje wymiar historyczny z uwagi, że przed rokiem 1997 roku w Polsce PTTK i LOK mogły tylko prowadzić działalność związaną z nurkowaniem[573].

Struktura uprawnień nurkowych, instruktorskich i specjalistycznych CMAS jest bogata i składa się z:

1. Stopni nurkowych:
    a) płetwonurka P1 (do 20 m) o dwudziestu jeden specjalnościach;
    b) płetwonurka P2 (do 40 m) o dodatkowych osiemnastu specjalnościach;
    c) płetwonurka P3 (do 50 m) o dodatkowych sześciu specjalnościach;
    d) płetwonurka P4 (do 50 m) podobnie jak P3 o takim samym zakresie specjalności, (najczęściej jest to stopień uznaniowy);
2. Stopni instruktorskich:
    a) kurs M1 o 22 specjalnościach;
    b) kurs M2 o 8 dodatkowych specjalnościach;
    a) kurs M3, uprawnia do prowadzenia wszystkich kursów na stopnie płetwonurków i instruktorów[574];
3. Także stopni specjalistycznych:
    a) skafandry suche;
    b) podlodowe;
    c) wrakowo-morskie;
    d) płetwonurek nitroksowi PN1;
    e) płetwonurek nitroksowi PN2;
    f) jaskiniowe;
    g) patofizjologii pierwszej pomocy;

[570] http://zgwopr.eu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=14&Itemid=47, 17.04.2023.
[571] Tamże.
[572] https://mopr.com.pl/szkolenia-nurkowe/, 15.04.2023.
[573] https://www.nurkomania.pl/kursy-nurkowania/kurs-cmas-stopnie-nurkowe.html, 15.04.2023.
[574] http://www.woprskierniewice.pl/druzyna-nurkowa/, 15.04.2023.

h) metodyki nauczania[575]

Członkostwo wielu organizacji w CMAS wskazuje na jej profesjonalne przygotowanie do nurkowania. Przyjęto, że kwalifikacje uzyskane w procesie szkolenia CMAS są na tyle wymagające od uczestników, iż honorowane są na całym świecie.

Inną międzynarodową organizacją odnośnie nurkowania jest Stowarzyszenie Profesjonalnych Instruktorów Nurkowania - (ang. Professional Association Diving Instructor-PADI)[576]. Struktura uprawnień w PADI składa się z:

1. stopnia podstawowego (do 18m), (ang. PADI Open Water Diver- OWD);
2. stopnia zaawansowanego (do 30m) (ang. PADI Open Avanced Diver- AOWD);
3. nurka ratownika (pierwsze wymaganie do nurkowania zaawansowanego, ang. PADI Rescue Diver);
4. mistrza nurkowego (ang. PADI Divemaster- DM), będący pierwszym stopniem zawodowym w PADI[577].

Szkolenie w ramach PADI oferuje 16 specjalizacji nurkowania poszerzając uprawnienia do nurkowań powyżej 40 m pod powierzchnią wody.

Uprawnienia płetwonurkowe są istotne z uwagi na wydłużoną pomoc osobie poszkodowanej znajdującej się pod powierzchnią wody.

Niejednokrotnie zdarza się, że członkowie SGW-N PSP poszerzając swoje zainteresowania i podnosząc poziom umiejętności rozpoczynają drogę zawodową od przynależności czy zatrudnienia w podmiotach uprawnionych do ratownictwa wodnego i tam nabywają pierwsze uprawnienia płetwonurkowe, honorowane przez MSWiA, będące kwalifikacją do uzyskania uprawnień zawodowych.

W ratowaniu życia ludzkiego i poszukiwaniu zaginionych na obszarach wód szybkopłynacych doskonalą się ratownicy górscy (GOPR,TOPR). Wykonywanie przez nich swoich zadań wymaga posiadania niezbędnych uprawnień związanych z uzyskaniem statusu ratownika górskiego i innych dodatkowych. Ratownikiem górskim jest osobą spełniająca wymagania określone w ustawie o PRM, wobec lekarza systemu PRM, pielęgniarki systemu PRM, ratownika medycznego i ratownika oraz posiada uprawnienia ratownicze czy instruktorskie odnośnie ratownictwa górskiego wraz z topografią obszaru działania[578].

[575] https://www.nurkomania.pl/kursy-nurkowania/kurs-cmas-stopnie-nurkowe.html, 15.04.2023.
[576] https://www.nurkomania.pl/kursy-nurkowania/kurs-padi-stopnie-nurkowe.html, 15.04.2023.
[577] Tamże, 15.04.2023.
[578] Ustawa *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach* …, wyd. cyt. art. 2, pkt. 9.

W związku z powyższym ratownicy górscy za jedno z niezbędnych uprawnień do wykonywania zawodu powinni posiadać medyczne kwalifikacje zawodowe lub ukończony kurs KPP.

Uzyskanie uprawnień ratowniczych czy instruktorskich z zakresu wiedzy dotyczącej technik ratownictwa górskiego i topografii terenu odbywa się w podmiotach uprawnionych do wykonywania ratownictwa górskiego, skutkujące uzyskaniem uprawnień ratownika górskiego[579]. Podczas nabywania wiedzy ratownicy kandydaci zwiększają swoje umiejętności pod kątem górskich obszarów w tym rzek i zbiorników stałych oraz przepływowych. Związane to jest z charakterystyką obszaru na którym pracują.

Ratownik górski lub ratownik narciarski podczas swoich czynności podlega ochronie prawnej przewidzianej funkcjonariuszom publicznym[580].

Czynności podejmowane przez ratowników w zakresie ratownictwa górskiego obejmują:

1. przyjęcie zgłoszenia o wypadku;
2. dotarcie na miejsce wypadku z wyposażeniem ratowniczym;
3. udzieleniu kwalifikowanej pierwszej pomocy;
4. zabezpieczeniu i ewakuacji osób z terenów górskich, stanowiących zagrożenie życia i zdrowia;
5. transporcie osób do miejsca, gdzie możliwe jest przekazanie poszkodowanych jednostkom PRM;
6. poszukiwaniu zaginionych w górach;
7. transporcie zwłok z gór[581].

W ramach wykonywania zadań podmioty uprawnione do ratownictwa górskiego uprawnione m. in. są do:

1. „organizacji, kierowania, koordynacji i bezpośredniego prowadzenia działań ratowniczych w ramach ratownictwa górskiego;
2. organizacji i prowadzenia szkolenia ratowników górskich i narciarskich oraz psów ratowniczych, w tym psów lawinowych wraz z ich przewodnikami;

[579] *Wyjaśnienia w zakresie wykonywania ratownictwa górskiego*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Departament Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego, Warszawa 2020, s. 4.
[580] Ustawa *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach* …, wyd. cyt. art. 11, ust. 1.
[581] Tamże, art. 6.

3. nadawania uprawnień ratowniczych i instruktorskich w zakresie ratownictwa górskiego, narciarskiego, ratownictwa z użyciem psów oraz ratownictwa podwodnego w akwenach górskich i jaskiniach (…)"[582].

Przedstawiciele podmiotów uprawnionych do ratownictwa górskiego w trakcie prowadzonych szkoleń nabywają niezbędne do działania ratowniczego w obszarze działania. Uprawnieniami dodatkowymi są m. in. uprawnienia z zakresu ratowania na wodach szybkopłynacych zgodnych z Międzynarodową Organizacją Ratownictwa Technicznego (Rescue3)[583], uprawnień na bezzałogowe statki powietrzne (BSP)[584] czy działań podwodnych[585].

W związku z działaniami podejmowanymi na obszarach wodnych ratownicy górscy, najczęściej w zakresie prywatnym podwyższają swoje kwalifikacje poprzez uzyskanie m. in. uprawnień ratownika wodnego czy dyplomu nurka, włącznie z uprawnieniami zawodowymi[586]. Uzyskanie dyplomu nurka, kierownika prac podwodnych i świadectwa operatora systemów nurkowych jest możliwe zgodnie z dyspozycją właściwych organów administracji[587]. Pozwala to na wykonywanie prac podwodnych, niezależnie od uzyskania uprawnień MSWiA.

Biorące udział w działaniach Wojska Obrony Terytorialnej również budują swoją zdolność poszukiwawczo-ratowniczą m. in. poprzez utworzenie grup terenowych oraz przewodników psów[588]. Przewodnicy psów podobnie jak w przypadku jednostek ochrony przeciwpożarowej będą mogli podpisać kontrakt, a tym samym psy będące ich własnością zostaną wcielone do działań realizowanych przez WOT[589]. Plany docelowo obejmują dwadzieścia grup „K9 w WOT" rozlokowanych na terenie Polski do końca 2025 roku szkoląc psy według kompetencji podwójnego zastosowania, czyli wsparcia Policji i Państwowej Straży Pożarnej w poszukiwaniu osób zaginionych oraz działań bojowych podczas konfliktów[590].

---

[582] Ustawa *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach* …, wyd. cyt. art. 7.
[583] https://www.rescue3europe.com, 17.04.2023.
[584] J. Koza, *Poszukiwania na rzekach górskich i w okolicach* …, wyd. cyt. s. 4-7.
[585] https://eduzdrowie.pl/zdrowie,ac263/jurajska-grupa-gopr,4067, 17.04.2023.
[586] Ustalenia własne na podstawie uzyskanych informacji od reprezentantów GOPR.
[587] https://www.umgdy.gov.pl/procedura/uzyskanie-dyplomu-nurka-kierownika-prac-podwodnych-i-swiadectwa-operatora-systemow-nurkowych/, 17.05.2023.
[588] https://www.wojsko-polskie.pl/10bot/articles/aktualnosci-w/2019-10-155-kolejny-etap-budowy-zdolnosci-poszukiwawczo-ratowniczych/ 30.08.2023.
[589] Tamże.
[590] https://www.pap.pl/aktualnosci/wot-rozwija-projekt-grup-poszukiwawczo-ratowniczych-z-psami, 30.08.2023.

W założeniu grupy takie składać się będą z dowódcy, planisty, nawigatora i przewodnika wraz z psem[591].

Pozostałych podmiotach o charakterze specjalistycznym przedstawiciele poza wyżej wymienionymi uprawnieniami szczególnie do prac podwodnych, kierowania jednostek pływających, obsługi sonarów oraz BSP posiadają dodatkowo kwalifikacje biegłego sądowego.

Biegłym sądowym może być osoba, która:

1. „korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich;
2. ukończyła 25 lat;
3. posiada teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w danej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innej umiejętności, dla której ma być ustanowiona;
4. daje rękojmię należytego wykonania obowiązków biegłego;
5. wyrazi zgodę na ustanowienie jej biegłym”[592].

Biegłych sądowych ustanawia prezes sądu okręgowego, którzy podczas wykonywania czynności korzystają z ochrony prawnej przewidzianej funkcjonariuszom publicznym[593]. Biegli ustanawiani są przy sądzie okręgowym na okres 5 lat, a okres ustanowienia kończy się wraz z końcem roku kalendarzowego[594]. Ustanawiani są dla poszczególnych dziedzin: nauki, techniki, sztuki, rzemiosła oraz w związku z innymi umiejętnościami, po wcześniejszym zasięgnięciu opinii z miejsca pracy, bądź organizacji jaką reprezentują[595].

Biegłego sądowego można zwolnić z pełnienia funkcji z powodu:

1. jego prośby o zwolnieniu;
2. utraty warunków do pełnienia takiej funkcji, bądź stwierdzenia iż w chwili ustanowienia warunkom takim nie odpowiadał i w dalszym ciągu nie odpowiada;
3. nienależycie wykonywanych czynności[596].

[591] https://www.wojsko-polskie.pl/articles/tym-zyjemy-v/wot-rozpoczyna-formowanie-nowych-grup-poszukiwawczo-ratowniczych/, 30.08.2023.
[592] Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r., *w sprawie biegłych sądowych* (Dz. U. z 2005 r., poz. 133), §12, ust. 1.
[593] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r., *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. z 2024 r., poz. 334), art. 157, §1 i 3.
[594] Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości *w sprawie biegłych sądowych* …, wyd. cyt. §1-2.
[595] Tamże, §3.
[596] Tamże, §6, ust. 1 i 2.

Na przykładzie Grupy Specjalnej Płetwonurków RP, szef podmiotu jest ustanowionym biegłym sądowym przy Sądzie Okręgowym w Katowicach. Zakres specjalności obejmuje bezpieczeństwo w ruchu na torze wodnym, bezpieczeństwo jednostek pływających, czyli tematykę dotyczącą utonięć, wypadki jednostek pływających, wypadki podczas uprawiania sportów wodnych[597]. Wymieniona dziedzina odnosi się także do prowadzenia badań w wodzie przy pomocy wykorzystania hydroakustycznych środków pomiarowych w postaci echosond, sonarów i innych urządzeń np. magnetometrów protonowych wymagających profesjonalnego przeszkolenia u producenta.

Zakresu obowiązków ustanowienia biegłego sądowego odnosi się także do stosowania metod poszukiwawczych odnośnie poszukiwania ludzi i zwłok na obszarach wodnych i trudnodostępnych oraz może dotyczyć przeprowadzania eksperymentów procesowych dotyczących ustalenia przyczyn utonięcia[598].

Umiejętności, w związku z którymi ustanowieni zostają biegli odnoszą się także do praktycznego ujęcia problematyki niewyjaśnionych przypadków procesów sądowych. Uprawnienia prezesa Fundacji 112 Marcela Korkusia odnoszą się także do ustanowienia go jako biegłego sądowego z zakresu ratownictwa wodno-nurkowego i poszukiwań podwodnych[599].

W celu zachowania obiektywności i rzetelnej oceny zdarzenia istotne jest, aby biegli sądowi posiadali specjalistyczną wiedzę popartą doświadczeniem w celu udzielenia odpowiedzi dotyczących najczęściej przebiegu zdarzenia i przyczyny utonięcia osoby.

[597] https://wydawnictwo-silvarerum.eu/product-author/rokus-maciej/, wyd. cyt. 29.08.2023.
[598] Tamże.
[599] https://marcelkorkus.com/o-mnie/, wyd. cyt. 29.08.2023.

ROZDZIAŁ III

Szkolenia przygotowujące do działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych

3.1. Organizacja szkoleń w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego

Państwowa Straż Pożarna będąc wiodącą formacją Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego organizuje szkolenie podmiotów ochrony przeciwpożarowej włączonych do systemu. Szkolenia prowadzone są w ramach kształcenia składającego się z dwóch podsystemów, z których pierwszy dotyczy przygotowania chętnych osób do zawodu strażaka, technika pożarnictwa czy inżyniera pożarnictwa oraz możliwości podwyższenia kwalifikacji ogólnych. Natomiast drugi podsystem odnosi się do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, włącznie z zakładowymi strażami pożarnymi[600].

Szkolenie w Państwowej Straży Pożarnej realizowane jest w szkołach, ośrodkach szkolenia czy Akademii Pożarniczej. Jednostki szkoleniowe zorganizowane są (poza wspomnianą uczelnią) w trzech szkołach aspiranckich znajdujących się w Krakowie, Częstochowie i Poznaniu, jednej szkole podoficerskiej w Bydgoszczy oraz siedemnastu ośrodkach znajdujących się w komendach wojewódzkich PSP[601].

Szkolenia realizowane w PSP dotyczą kształcenia kwalifikacyjnego oraz szkoleń doskonalących i kursów specjalistycznych. Prowadzone są zarówno przez funkcjonariuszy PSP, jak zatrudnianych specjalistów w postaci lekarzy, prawników i innych. Natomiast obiekty dydaktyczne wyposażone są w niezbędne poligony do prowadzenia ćwiczeń związanych z każdą z dziedzin ratownictwa[602]. Zakres obejmujący nabywanie, podnoszenie, aktualizowanie wiedzy oraz umiejętności w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego funkcjonuje na poziomach: podstawowym i specjalistycznym.

Zachowanie gotowości operacyjnej przez jednostki ochrony przeciwpożarowej wymaga z wykazania do codziennej służby wystarczających ilości wyszkolonego personelu

[600] https://www.gov.pl/web/kgpsp/szkoly-psp, 2.09.2023.
[601] Tamże.
[602] Tamże.

oraz niezbędnego sprzętu. W związku z tymi obowiązkami Komendant Główny PSP jako nadzorujący Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy określa organizację poszczególnych dziedzin ratownictwa i precyzuje w nich ramy szkoleniowe. Począwszy od zorganizowania szkoleń i ćwiczeń ratowniczych, poprzez szczegółowe regulacje każdej z dziedzin ratownictwa na przewidzianym poziomie. Funkcjonujący w PSP system pozwala na szkolenie strażaków PSP oraz OSP indywidualnie oraz wspólnie z innymi podmiotami, również z poza PSP. Zakładowe Straże Pożarne również mogą być włączone do systemu KSRG, przy czym za ich wyszkolenie spełniające odpowiednią gotowość operacyjną odpowiadają podmioty tworzące[603]. Państwowa Straż Pożarna wspiera także proces wyszkolenia Wojskowej Ochrony Przeciwpożarowej[604]. Komendant Główny PSP zatwierdza program szkolenia opracowany przez Wojskową Ochronę Przeciwpożarową, który jest tożsamy z programem PSP[605].

Aktualizowanie wiedzy i umiejętności pozwala na utrzymanie na odpowiednim poziomie wyszkolenia personelu podmiotów włączonych do KSRG. Nabywanie wiedzy i umiejętności przez strażaków ratowników podczas cyklicznych szkoleń. Za szkolenie przyjmuje się cykl wykładów zorganizowanych w celu uzupełnienia wykształcenia lub wiadomości z danej dziedziny, najczęściej w trybie skróconym[606]. Nieodłącznym elementem szkolenia jest kształcenie, które swoim znaczeniem obejmuje ogół czynności i procesów umożliwiających ludziom wszechstronny rozwój sprawności fizycznych, umysłowych, zainteresowań i zdolności- włącznie z wyrobieniem odpowiednich postaw czy przekonań[607]. Kształcenie poza szkoleniami może odbywać się za pomocą kursu, przez który rozumie się „cykl wykładów z określonego przedmiotu" lub „krótkie szkolenie w zakresie pewnej specjalności"[608].

Organizowane przez Państwową Straż Pożarną szkolenia czy kursy prowadzone są w ramach doskonalenia zawodowego w związku z planami szkoleniowymi KSRG. Doskonalenie zawodowe jest nierozłącznym elementem służby strażackiej[609]. Reguluje zagadnienia dotyczące organizacji szkoleń i utrzymania odpowiedniego stanu gotowości operacyjnej przez stałe podtrzymywanie wiedzy i umiejętności.

---

[603] *Informacja Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli, Funkcjonowanie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego*, Warszawa 2021, s. 65.
[604] Tamże, s. 15.
[605] Tamże, s. 64.
[606] https://sjp.pwn.pl/slowniki/szkolenie.html, 1.10.2023.
[607] https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ksztalcenie;3928490.html, 1.10.2023.
[608] https://sjp.pwn.pl/slowniki/kurs.html, 1.10.2023.
[609] *Zasady organizacji doskonalenia zawodowego w Państwowej Straży Pożarnej*, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, Warszawa 2024, s. 7.

Doskonalenie zawodowe w strukturach PSP ujęte jest w formie „procesu systematycznej i ciągłej aktywności zawodowej mającej na celu aktualizowanie, rozszerzanie oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności związanych z wykonywanym zawodem. Potrzeba doskonalenia zawodowego wynika z rozwoju nauki, techniki ze zmian technologicznych wytwarzania oraz potrzeby samodzielności w działaniu"[610].

Prowadzone przedsięwzięcia szkolne odbywają się za pomocą zajęć teoretycznych oraz praktycznych. Zajęcia teoretyczne mogą przyjąć formę wykładów, jako jednej z metod nauczania. Polega ona na ustnym przekazie wiedzy słuchaczom, którzy podczas jej otrzymywania zadają ewentualne pytania po zakończeniu, bądź niekiedy w podczas trwania zajęć[611]. Zajęcia praktyczne realizowane są za pomocą ćwiczeń jako formy doskonalenia obejmującej „zespół czynności wykonywanych i wielokrotnie powtarzanych, celem zapewnienia praktycznego przygotowania do prowadzenia działań ratowniczych"[612].

Prowadzone są także ćwiczenia aplikacyjne wykonywane za pomocą map czy operacyjnych planów ratowniczych. Polegają na procedurach i dokumentach służbowych przy wykorzystaniu symulacji poprzez wdrożenie scenariuszy zadysponowania sił i środków bez realnego użycia[613].

Zajęcia praktyczne mogą przyjąć również formę ćwiczeń zgrywających, czyli taktycznych działań pododdziałów mających na celu dopasowanie elementów współdziałania czy współpracy zaangażowanych na poziomie dowolnym poziomie kierowania[614].

Doskonalenie zawodowe przygotowuje także kadrę dydaktyczną PSP do prowadzenia zajęć z poszczególnych dziedzin ratownictwa według programów szkolenia zatwierdzonych przez KGP PSP[615].

Komendant Główny PSP organizując funkcjonowanie jednostek włączonych KSRG opracowuje dokumentację umożliwiającą zarówno przeprowadzenie pojedynczych ćwiczeń, prowadzenie systemu szkolenia, jak i realizacji realnych działań. Dokumentacja dotyczy m. in. :

1. organizowania działań ratowniczych;
2. organizacji i funkcjonowania systemów teleinformatycznych, w tym na potrzeby kierującego działaniem ratowniczym;

[610] T.W. Nowacki, *Leksykon pedagogiki pracy*, Radom 2004, s. 173, [w:] *Zasady organizacji doskonalenia zawodowego w Państwowej Straży Pożarnej* … wyd. cyt., s. 6.
[611] *Procedura prowadzenia zajęć. Rodzaje zajęć dydaktycznych Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej.* Bielsko-Biała, 2016, s. 1.
[612] *Zasady organizacji doskonalenia zawodowego w Państwowej Straży Pożarnej* … wyd. cyt., s. 5.
[613] Tamże.
[614] Tamże.
[615] Tamże, s. 22.

3. organizacji łączności alarmowania, powiadamiania, dysponowania oraz współdziałania na potrzeby działań ratowniczych;
4. współpracy podczas działań ratowniczych z nadawcami programów radiowych i telewizyjnych oraz z wolontariuszami;
5. wsparcia psychologicznego osób uczestniczących w działaniach ratowniczych;
6. utworzenia przez podmioty KSRG wspólnych zespołów ratowniczych;
7. organizowania ćwiczeń ratowniczych;
8. podwyższania gotowości operacyjnej;
9. analizowania zdarzeń;
10. organizacji krajowych baz sprzętu specjalistycznego i środków gaśniczych;
11. organizacji działań specjalistycznych grup ratownictwa wodno-nurkowego w KSRG;
12. organizacji działań poszukiwawczo-ratowniczych w KSRG;
13. organizacji ratownictwa chemicznego i ekologicznego w KSRG wraz z współpracą z właściwymi instytucjami;
14. organizacji ratownictwa medycznego w KSRG;
15. organizacji ratownictwa technicznego w KSRG;
16. organizacji działań specjalistycznych grup ratownictwa wysokościowego w KSRG;
17. organizacji centralnego odwodu operacyjnego KSRG oraz współdziałania z pozostałymi podmiotami włączonymi do systemu do działań na terenie kraju oraz poza jego granicami[616].

Na podstawie szczegółowego opracowania powyższych dokumentacji Komendant Główny PSP określa zasady organizacji danej dziedziny ratownictwa w KSRG regulujące wyszkolenie oraz wyposażenie areału ratowniczego.

Wybrane dziedziny ratownictwa specjalistycznego w KSRG pozwalają nabyć umiejętności wykorzystywane podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych. Poruszają także organizację działań ratowniczych, ratownictwa wodnego czy działań poszukiwawczo-ratowniczych.

Zatem istotne jest zachowanie odpowiedniego poziomu wyszkolenia w celu dochowania stałej gotowości operacyjnej przez kompetentnych przedstawicieli jednostek ochrony przeciwpożarowej w związku z wykorzystaniem specjalistycznych umiejętności i sprzętu ratowniczego. W celu opiniowania kierunków rozwoju ratownictwa wodnego

[616] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji *w sprawie szczegółowej organizacji systemu ratowniczo-gaśniczego*…, wyd. cyt., §4.

w KSRG oraz analizowaniu jego stanu Komendant Główny PSP powołuje Zespół do spraw ratownictwa wodnego. Poza wymienionymi, pozostałymi zadaniami zespołu są między innymi:

1. analizowanie dokumentacji dotyczącej prowadzonych akcji i ćwiczeń ratowniczych wraz w wypadkami strażaków i ratowników na obszarach wodnych;
2. opiniowanie przydatności sprzętu do ratownictwa wodnego w zakresie możliwości jego wykorzystania;
3. współpraca z podmiotami uprawnionymi do wykonywania ratownictwa wodnego;
4. aktualizacja oraz rekomendacja zasad odnośnie organizacji i prowadzenia działań ratowniczych na obszarach wodnych;
5. rekomendowanie projektów przepisów, praktyk i materiałów szkoleniowych na potrzeby KSRG w zakresie ratownictwa wodnego;
6. rekomendowanie szkół i ośrodków szkolenia w zakresie spełniania standardów szkoleniowych, w tym infrastruktury niezbędnej do doskonalenia umiejętności w realizacji podstawowych i specjalistycznych czynności ratowniczych na akwenach;
7. rekomendowanie możliwości udziału w konferencjach i seminariach z zakresu ratownictwa wodnego;
8. proponowanie rozwiązań służących rozwojowi ratownictwa wodnego[617].

Zespół do spraw ratownictwa wodnego także w ramach swoich kompetencji odnosi się do zaleceń dotyczących wyników analiz zagrożeń w kontekście obszarów wodnych.

W ramach organizacji w KSRG właściwy miejscowo Komendant Wojewódzki PSP wyznacza Koordynatora PSP do spraw ratownictwa wodnego.

Do zadań Koordynatora między innymi należy:

1. analiza stanu gotowości ratownictwa wodnego na obszarze województwa;
2. analiza:
    a) organizacji ćwiczeń;
    b) organizacji SGRW-N oraz SGS PSP;
    c) działań ratowniczych;
    d) wypadków na obszarach wodnych;
3. nadzorowanie organizacji oraz przebiegu szkoleń na obszarach wodnych;

[617] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w ….*,wyd. cyt. s. 31.

4. udział w przedsięwzięciach takich jak; opracowanie, modyfikacje i aktualizacje wojewódzkich i powiatowych planów ratowniczych czy planów rozwoju ratownictwa specjalistycznego w zakresie ratownictwa wodnego;
5. opiniowanie scenariuszy oraz współuczestnictwo w organizacji, przeprowadzeniu i ocenie ćwiczeń na poziomie wojewódzkim i powiatowym;
6. udział w inspekcjach, warsztatach i konferencjach dotyczących ratownictwa wodnego;
7. rekomendowanie:
    a) planów rozwoju sieci jednostek ratownictwa specjalistycznego w zakresie ratownictwa wodnego;
    b) wniosków z analizy gotowości operacyjnej jednostek w zakresie ratownictwa wodnego;
    c) planów szkolenia i doskonalenia zawodowego na potrzeby KSRG;
    d) planów zakupów i rozmieszczenia sprzętu ratowniczego do realizacji zadań podstawowych i specjalistycznych na obszarach wodnych;
    e) zasad współpracy ze służbami i podmiotami współpracującymi na obszarach wodnych[618].

Koordynator do spraw ratownictwa wodnego nadzoruje organizację szkoleń na terenie województwa w podległych jednostkach PSP.

Właściwy miejscowo Komendant Powiatowy lub Miejski Państwowej Straży Pożarnej organizuje ratownictwo wodne w zakresie podstawowym, biorąc pod uwagę możliwości współpracy z innymi podmiotami ratowniczymi oraz służbami uprawnionymi do wykonywania ratownictwa wodnego[619]. Organizacja ratownictwa wodnego ma na celu przygotowanie strażaków ratowników do działań na chronionym terenie po wcześniejszym uwzględnieniu jego specyfiki, m. in.:

1. wód szybkopłynacych;
2. jezior, rzek i kanałów;
3. zbiorników przemysłowych;
4. obszarów objętych ryzykiem powodzi;
5. obszarów zalodzonych;
6. przybrzeżnych i wewnętrznych wód morskich[620].

[618] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w ....,* wyd. cyt. s. 33.
[619] Tamże, s. 10.
[620] Tamże, s. 11.

Wyszkolenie podmiotów włączonych do KSRG w dziedzinie ratownictwa wodnego na poziomie podstawowym odbywa się zgodnie z zasadami doskonalenia umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego, które dotyczą:

1. ratownictwa wodnego;
2. ratownictwa lodowego;
3. ratownictwa na wodach szybkopłynących;
4. ratownictwa w czasie powodzi;
5. sterowania łodziami z napędem silnikowym przez jednostki KSRG[621].

Wiedzę dotyczącą powyższych zagadnień nabywają kandydaci podczas szkolenia podstawowego przygotowującego do zawodu strażaka. Materiał nauczania odnosi się do organizacji ratownictwa wodnego w Polsce poprzez taktykę działań ratowniczych oraz preferowane przez PSP techniki ratownicze[622].

Zajęcia z przedmiotu „taktyka działań ratowniczych" prowadzone są na obszarach odwzorujących realne warunki panujące na akwenie. Jednym z takich obszarów jest park wodny „Lisiniec" na terenie Częstochowy[623]. Panujące w nim realistyczne warunki pozwalają na wzbogacenie umiejętności uczestników szkoleń oraz zwiększeniem ich doświadczenia zawodowego[624].

W związku z powyższym każdy uprawniony strażak PSP po odbyciu szkolenia podstawowego podczas uczestnictwa w ćwiczeniach organizowanych w ramach KSRG posiada i wykorzystuje wiedzę w zakresie podstawowym. Ponadto szkolenie porusza również tematykę ratownictwa lodowego.

Kandydaci na strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych wiedzę na temat działań w zakresie ratownictwa wodnego uzyskują podczas podstawowego szkolenia. Zakres obejmuje działania dotyczące charakterystyki budowli hydrotechnicznych na wodach śródlądowych i morskich, a także zjawiska i działań ratowniczych podczas powodzi[625]. Pozostały materiał uzyskują w organizowanych szkoleniach doskonalących w ramach włączenia do KSRG lub jednostek ochrony przeciwpożarowej. Za organizację szkoleń

[621] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w ….,* wyd. cyt. s. 9-10.
[622] *Program szkolenia podstawowego w zawodzie strażak*, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, Warszawa 2025, s. 90-93.
[623] https://cspsp.pl/index.php/pl/9-najnowsze-artykuly/557-taktyka-dzialan-ratowniczych-cwiczenia-ratownictwa-wodnego 17.11.2023.
[624] Tamże.
[625] *Program szkolenia podstawowego strażaka ratownika ochotniczych straży pożarnych*, Biuro Edukacji Komendy Głównej PSP, Warszawa 2023, s. 29-31.

jednostek OSP odpowiedzialny jest właściwy terytorialnie Komendant Miejski, Powiatowy PSP. Możliwe jest również zorganizowanie nieodpłatnych szkoleń przez szkoły i komendy wojewódzkie PSP[626].

Członkostwo w podmiotach OSP włączonych do KSRG umożliwia uczestnictwo w szkoleniach nadających uprawnienia przydatne w ratownictwie. W związku z zapewnieniem gotowości operacyjnej szkolenia odbywają się w ramach potrzeb na poszczególne stanowiska. Organizacja tych szkoleń może opierać się o wykorzystanie podmiotów zewnętrznych m. in. w zakresie uprawnień do kierowania pojazdami powyżej 3,5 tony w Ośrodkach Szkolenia Kierowców znajdujących zlokalizowanych w pobliżu Wojewódzkich Ośrodkach Ruchu Drogowego[627].

Szkolenia ratownictwa wodnego w zakresie podstawowym KSRG organizowane są w związku z priorytetami ratowniczymi odnośnie prawdopodobieństwa wystąpienia interwencji ze względu na charakterystykę terenu działania. Ma to na celu zapewnienie stałej gotowości operacyjnej. Na tej podstawie powstają plany ratownicze powiatów, a także powiatowe plany rozwoju sieci jednostek ratowniczych, które muszą zostać uzgodnione z właściwym miejscowo Komendantem Wojewódzkim PSP[628].

Przeprowadzenie szkoleń na obszarach wodnych wymaga od organizatorów:

1. powiadomienia właściciela drogi wodnej o planowanych ćwiczeniach;
2. oznaczenia miejsca prowadzenia szkoleń;
3. wyznaczenia strażaków do kierowania szkoleniami, którzy posiadają doświadczenie i umiejętności w zakresie ich prowadzenia;
4. wyposażenia uczestników ćwiczeń bądź szkoleń w środki ochrony indywidualnej w postaci; kombinezonu ratunkowego, kamizelki asekuracyjnej czy innych środków ochrony indywidualnej zabezpieczających przed utonięciem;
5. zabezpieczenia w środki sygnalizacji wizualnej lub dźwiękowej, w nóż ratowniczy oraz w specjalistyczny kask ochronny z przeznaczeniem do ratownictwa wodnego[629].

Minimalne wyposażenie w środki techniczne do ratownictwa wodnego w zakresie podstawowych czynności ratowniczych zapewnia zabezpieczenie osobom, które biorą bezpośredni udział w ćwiczeniach i działaniach ratowniczych.

[626] Ustawa *o Państwowej Straży Pożarnej…*, wyd. cyt. art. 35, ust. 1.
[627] https://strazryki.pl/szkolenie-kierowcow-prawa-jazdy-kat-c-dla-strazakow-ratownikow-osp-wlaczonych-do-ksrg/ 18.09.2023.
[628] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*, wyd. cyt. s. 12.
[629] *Skrypt do szkolenia z zakresu ratownictwa na obszarach wodnych realizowanego przez KSRG w zakresie podstawowym*, Warszawa 2018, s. 11.

Zestaw ratownictwa wodnego obejmuje:

1. indywidualne wyposażenie, czyli suchy i mokry skafander ratowniczy, kamizelkę asekuracyjną o wyporności min. 80 N, rzutkę ratowniczą, sprzęt *ABC*- płetwy, maskę nurkową i fajkę do oddychania, kask ochronny do ratownictwa wodnego, nóż ratowniczy i gwizdek;
2. koło ratunkowe bądź pas ratowniczy bądź boję SP;
3. linę pływającą na bębnie lub zasobniku o długości min. 50 m;
4. lornetka;
5. megafon;
6. śruba lodowa;
7. kolce lodowe;
8. nakładki antypoślizgowe na buty;
9. sanie lodowe czy ratowniczy trap pneumatyczny;
10. skuter wodny z platformą ratowniczą[630]

W ramach prowadzonych ćwiczeń na obszarach wodnych czy zalodzonych wykorzystywany jest sprzęt ratowniczy i środki łączności adekwatne do występujących zagrożeń, uznanych za:

1. niesprzyjające warunki hydro- i meteorologicznych;
2. noc;
3. prędkości prądu wody większej niż 0,5 m/s;
4. przestrzeniach zamkniętych[631].

Podczas prowadzonych szkoleń obowiązuje zakaz wykonywania czynności samodzielnie oraz bez wymaganego zabezpieczenia, a także na obszarach objętych powodzią czy podczas występowania sztormu. Za bezpieczeństwo jednostek pływających, w tym osób w nich przebywających odpowiadają dowodzący jednostkami biorącymi udział w ćwiczeniach[632].

[630] Załącznik nr 3 do *Zasad organizacji ratownictwa wodnego w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. Zestawienie i minimalny normatyw wyposażenia w sprzęt i środki techniczne do ratownictwa wodnego w zakresie podstawowych czynności ratowniczych*, Warszawa 2020.
[631] *Skrypt do szkolenia z zakresu ratownictwa ...,* wyd. cyt. s. 11.
[632] Tamże.

Ogłoszenie pandemii w związku z koronawirusem COVID-19 spowodowało, że w roku 2020 wszystkie szkolenia oraz ćwiczenia zostały odwołane, bądź przełożone na późniejszy okres[633].

Szkolenie w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego wobec strażaków Ochotniczej Straży Pożarnej umożliwia uzyskanie uprawnień sternika motorowodnego, a jeśli na podległych akwenach zabezpieczeniu występują śródlądowe drogi wodne również kwalifikacje zawodowe stermotorzysty żeglugi śródlądowej[634]. W odniesieniu do strażaków Państwowej Straży Pożarnej szkolenie zapewnia uzyskanie uprawnień sternika motorowodnego bądź kwalifikacji zawodowych stermotorzysty żeglugi śródlądowej[635].

Organizowane w ramach KSRG szkolenia doskonalące z ratownictwa wodnego w zakresie podstawowym są także realizowane w szkołach PSP i ośrodkach szkolenia komend wojewódzkich PSP. Prowadzącymi zajęcia teoretyczne i praktyczne poza strażakami mogą być ratownicy wodni, medyczni lub specjaliści wykazujący doświadczenie zawodowe w zakresie ratownictwa na obszarach wodnych posiadający przygotowanie pedagogiczne[636]. Za bezpieczeństwo oraz merytoryczną wiedzę przekazywaną podczas szkolenia jest odpowiedzialny jest jeden z instruktorów wybrany przez organizatora. Szkolenie doskonalące obejmuje trzydzieści godzin dydaktycznych. Zajęcia praktyczne obowiązuje podział na sześcioosobowe grupy.

Szkolenia odbywają się według planu nauczania, który powinien zawierać następujące tematy:

1. organizację ratownictwa wodnego;
2. bezpieczeństwo działań ratowniczych na wodzie;
3. sprzęt wykorzystywany w ratownictwie wodnym;
4. pływanie i techniki ratownictwa wodnego[637].

Członkowie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego podczas zajęć dotyczących organizacji ratownictwa wodnego nabywają wiedzę odnośnie jego prawnego funkcjonowania czy organizacji w KSRG. Zapoznają się także z zadaniami ratownictwa wodnego w zakresie podstawowym KSRG oraz zasadami współpracy z SGRW-N PSP[638].

[633] *Informacja Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli…,* wyd. cyt. s. 25.
[634] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*, wyd. cyt. s. 10.
[635] Tamże, s. 10.
[636] *Program szkolenia doskonalącego z ratownictwa na obszarach wodnych realizowanego przez KSRG,* Warszawa 2021, s. 4.
[637] Tamże, s. 5.
[638] Tamże, s. 7.

Zakres wiedzy na temat bezpieczeństwa działań ratowniczych na wodzie pozwala na zapoznanie się z indywidualnym wyposażeniem przez uczestników szkolenia. W trakcie prowadzonych zajęć uczestnicy uzyskują informację oraz praktyczną wiedzę dotyczącą bezpieczeństwa osobistego, metod i sposobów zabezpieczania ratowników. Szkolenia mają na celu także scharakteryzowanie działań ratowniczych na poszczególnych obszarach wodnych, przygotowanie na zagrożenia występujące na miejscu prowadzonych działań wraz z wyborem odpowiedniej taktyki ratowniczej[639].

Zajęcia dotyczące wykorzystywanego sprzętu w ratownictwie wodnym szczegółowo zapoznają z budową i posługiwaniem się podręcznym sprzętem ratowniczym. Uczestnicy podczas ćwiczeń doskonalą umiejętności z zakresu prac bosmańskich w postaci pracy z liną czy nauki węzłów. Zapoznanie z budową i rodzajami suchych skafandrów ratowniczych na zajęciach teoretycznych zostaje przećwiczone na zajęciach praktycznych w postaci prawidłowego ubrania i doboru do zdarzeń ratowniczych, a także ich konserwacji. Zapoznanie z indywidualnymi środkami bezpieczeństwa pozwala na uzyskanie wiedzy dotyczącej kamizelek asekuracyjnych oraz ratowniczych[640].

Strażacy ratownicy w ramach szkolenia doskonalą umiejętności ratownictwa wodnego poprzez zajęcia z pływania i technik ratownictwa wodnego. W takcie ćwiczeń wykonują skoki ratunkowe oraz pozostałe doskonalą sposoby bezpiecznego wejścia do wody. Techniki pływania odnoszą się do stylów ratowniczych w postaci żaby i kraula. Natomiast postepowanie z poszkodowanym w wodzie odnosi się do holowania z użyciem boi „SP" czy pasa ratowniczego „Węgorz". Ćwiczenia dotyczą także postepowania z osobą tonącą pasywną wraz z dobraniem odpowiedniej pozycji podczas holowania w lustrze wody. Ponadto doskonalenie obejmuje zagadnienia dotyczące kontaktu z osobą poszkodowaną aktywną, czyli zagrażającą ratującemu. Uczestnicy szkolą się ze sposobów ewakuacji poszkodowanego na brzeg z wykorzystaniem bezprzyrządowego wydobycia bądź zalecanego sprzętu w postaci:

1. łodzi wiosłowej;
2. sań lodowych;
3. trapu pneumatycznego (tratwy pneumatycznej)[641].

Przystępujący strażacy do szkolenia deklarują posiadanie uprawnień ratownika, zgodnie z ustawą o Państwowym Ratownictwie Medycznym wraz z zaświadczeniem

[639] *Program szkolenia doskonalącego z ratownictwa*…, wyd. cyt. s. 7.
[640] Tamże.
[641] Tamże, s 11.

o ukończeniu szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy[642]. Udział w szkoleniu przez strażaków PSP możliwy jest po wcześniejszym potwierdzeniu posiadania:

1. orzeczenia komisji lekarskiej bądź zaświadczenia potwierdzającego posiadanie aktualnych badań lekarskich na czas trwania szkolenia;
2. ukończenia szkolenia co najmniej podstawowego w zawodzie strażak lub równorzędnego;
3. braku przeciwskazań do pełnienia służby na stanowisku związanym bezpośrednio z działaniami ratowniczymi[643].

Udział w omawianym doskonaleniu przez strażaków OSP odnosi się posiadania:

1. zaświadczenia lekarskiego potwierdzającego możliwość udziału w działaniach ratowniczych;
2. potwierdzenia ukończenia co najmniej szkolenia podstawowego przewidzianego dla strażaków OSP bądź równorzędnego;
3. ważnego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków[644].

Jednostki włączone do KSRG organizują szkolenia na poziomie powiatowym przewidziane dla Ochotniczych Straży Pożarnych. Szkolenia te poruszają tematykę dotyczącą m. in. ratownictwa wodnego. W formie ćwiczeń jednostki ratownictwa wodnego OSP poruszają zagadnienia dotyczące:

1. zwodowania jednostek pływających;
2. zabezpieczenia ratowników na pokładzie;
3. przemieszczenie się do poszkodowanego;
4. ewakuacja tonącego na pokład łodzi;
5. udzielanie kwalifikowanej pierwszej pomocy;
6. kontynuacja działań ratowniczych na brzegu;
7. przekazanie poszkodowanego Zespołom Ratownictwa Medycznego[645].

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy podczas szkolenia doskonalącego na obszarach wodnych w zakresie podstawowym pozwala na aktualizacje i unifikację wiedzy ratowniczej przez włączone do systemu podmioty.

[642] *Program szkolenia doskonalącego z ratownictwa*…, wyd. cyt. s. 12.
[643] Tamże.
[644] Tamże.
[645] https://www.strazopolelubelskie.pl/cwiczenia-powiatowe-jednostek-osp-wlaczonych-do-ksrg/ 17.09.2023.

Prowadzone szkolenia doskonalące odbywają się według porządku tygodniowego: od poniedziałku do soboty w każdym z wojewódzkich ośrodków szkolenia Państwowej Straży Pożarnej. Zajęcia odbywają się w formie teoretycznej oraz praktycznej na obszarach wodnych. Grupy szkoleniowe liczą ok. 12 uczestników reprezentujących komendy powiatowe PSP danego województwa. Zakres tematyczny dotyczy technik docierania do osób poszkodowanych w wodzie, a także wykorzystanie sprzętu ratownictwa wodnego do ich ewakuacji. Podczas doskonalenia umiejętności doświadczeni ratownicy posiadają możliwość uzyskania uprawnień instruktorskich doskonalenia zawodowego w zakresie ratownictwa wodnego[646].

Ratownictwo wodne na poziomie specjalistycznym w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym organizuje właściwy miejscowo Komendant Wojewódzki PSP. Podobnie jak na poziomie podstawowym właściwy Komendant Wojewódzki uwzględnia możliwości współpracy z instytucjami oraz służbami uprawnionymi do wykonywania ratownictwa wodnego[647].

Szkolenia w zakresie specjalistycznym obejmują Specjalistyczne Grupy Ratownictwa Wodno-Nurkowego PSP, Specjalistyczne Grupy Sonarowe PSP, a także pozostałe jednostki ratownicze PSP oraz jednostki OSP włączone do systemu KSRG[648].

W ujęciu priorytetów ratunkowych (w tym także potrzeb szkoleniowych) zgodnie z miejscową specyfiką chronionych akwenów plany ratownicze uwzględniają nabywanie i doskonalenie umiejętności ratownictwa wodnego na poziomie podstawowym KSRG. Zakres ten dotyczy również ratowania życia i zdrowia ludzkiego na obszarach przybrzeżnych bądź wewnętrznych wódach morskich w ramach posiadanego wyposażenia i wyszkolenia[649].

Doskonalenie zawodowe Specjalistycznych Grup Ratownictwa Wodno-Nurkowego czy Specjalistycznych Grup Sonarowych odbywa się na zasadach organizacji doskonalenia zawodowego w PSP[650]. Zgodnie z zasadami organizacji ćwiczeń Specjalistyczne Grupy Ratownictwa Wodno-Nurkowego prowadzą szkolenia nie rzadziej niż raz na dwa lata. Pozostałe doskonalenie zawodowe w zakresie ratownictwa wodnego na obszarze województwa może być realizowane wspólnie z innymi podmiotami włączonymi do KSRG,

[646] https://www.gov.pl/web/kwpsp-olsztyn/szkolenie-z-ratownictwa-na-obszarach-wodnych-realizowane-przez-ksrg-w-zakresie-podstawowym 25.09.2023.
[647] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*, wyd. cyt. s. 20.
[648] *Informacja Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli…,* wyd. cyt. s. 25.
[649] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*, wyd. cyt. s. 20.
[650] Tamże, s. 24.

jednostkami ratowniczo-gaśniczymi PSP czy z Specjalistycznymi Grupami Sonarowymi PSP[651].

Ćwiczenia dotyczące współpracy jednostek KSRG wraz z SGRW-N PSP obejmują:

1. zabezpieczenie terenu działań;
2. oznakowanie miejsca zdarzenia;
3. udzielenia informacji nt. specyfiki terenu, głębokości zbiorników wodnych[652].

Szkolenia odbywają się w łącznej liczbie nie mniej niż 10 dni w roku z uwagi na utrzymanie właściwego poziomu przygotowania strażaków do działań. Każdy strażak nurek zobowiązany jest ponadto ukończyć szkolenie na akwenach pokrytych pokrywą lodową. Wykorzystanie w szkoleniach mieszanin oddechowych lub zastosowanie innych umiejętności przydatnych w służbie potwierdzone jest zaświadczeniem jeśli organizatorem jest jednostka PSP[653].

Szkolenia dotyczące unifikacji nurków instruktorów odbywają się nie rzadziej niż raz na 2 lata, co jest warunkiem dopuszczenia wymienionych do prowadzenia zajęć przez okres kolejnych 2 lat[654]. Szkolenia organizowane są co najmniej dwukrotnie w ciągu roku kalendarzowego. Składają się z dwóch części teoretycznej i praktycznej oraz przyjmują formę zgrupowań szkoleniowo-kondycyjnych[655].

Szkolenia podmiotów KSRG w zakresie ratownictwa wodnego z wykorzystaniem SGRW-N PSP zapewniają poszczególnym nurkom 35-godzinny pobyt pod powierzchnią wody w ciągu roku[656]. Obszarem działania ze względu na właściwość miejscową mogą odbywać się również na wspomnianych wewnętrznych i przybrzeżnych wodach morskich.

Prowadzenie szkoleń SGRW-N PSP wymaga zapewnienia niezbędnego sprzętu w celu utrzymania bezpieczeństwa i komfortu uczestniczących. Ewentualne braki w wyposażeniu podczas ćwiczeń bądź działań ratowniczych nie pozwoliły by na fizyczne wykonanie specjalistycznych czynności ratunkowych. Wyposażenie obejmuje m. in.:

1. Indywidualne wyposażenie ratownika-nurka:
    a) płetwy regulowane;
    b) maska nurkowa;
    c) fajka do oddychania;

[651] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*, wyd. cyt. s. 24.
[652] Tamże.
[653] Tamże, s. 25.
[654] Tamże.
[655] Tamże.
[656] Tamże.

d) nóż nurkowy;
e) inny przyrząd do cięcia;

2. Ubranie nurkowe (indywidualnie dopasowane):
   a) skafander nurkowy typ suchy;
   b) skafander nurkowy typ mokry;
   c) ocieplacz nurkowy wraz z skarpetami;
   d) bielizna termoaktywna;
   e) rękawice typ suchy 5- palcowe;
   f) rękawice typ mokry, piankowe 5- palcowe;
3. Urządzenia kontrolno-pomiarowe:
   a) komputer nurkowy;
   b) kompas nurkowy;
   c) tabele dekompresyjne;
4. Ubrania ochronne:
   a) bluza, spodnie typu „softshell";
   b) okulary przeciwsłoneczne;
   c) czapka i rękawiczki ocieplane;
   d) buty chroniące staw skokowy, wodoodporne;
   e) wodoodporne z ocieplaczem;
5. Pokrowce na sprzęt[657].

Indywidualne wyposażenie zapewnia strażakom nurkom komfort termiczny, a także podstawowe środki bezpieczeństwa podczas prac podwodnych.

Specjalistyczne Grupy Sonarowe PSP odbywają szkolenia co najmniej raz w miesiącu, w sposób umożliwiający odbycie szkolenia przez każdego uprawnionego strażaka obsługującego sonar oraz zdalnie sterowane pojazdy podwodne ROV[658]. Szkolenia grup sonarowych są corocznie aktualizowane oraz każda zmiana jednostek organizacyjnych PSP uczestniczy w doskonaleniu zawodowym w zakresie wsparcia strażaków obsługujących sonar oraz SGRW-N PSP[659].

[657] Załącznik nr 6 do *Zasad organizacji ratownictwa wodnego w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. Zestawienie i minimalny normatyw wyposażenia w sprzęt, pojazdy i środki techniczne do ratownictwa wodnego w zakresie specjalistycznych czynności ratowniczych.* Warszawa 2020.
[658] *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w…*, wyd. cyt. s. 26.
[659] Tamże, s. 26.

Szkolenia SGRW-N obejmują nie tylko serie ćwiczeń realizowanych przez strażaków, lecz także odbywają je dowódcy tych jednostek. Mają na celu zapoznanie z nowymi rozwiązaniami sprzętowymi czy taktycznymi stosowanymi w ratownictwie wodno–nurkowym[660]. Stale rozwijające się indywidualne wyposażenie nurków w postaci m. in. modernizowanych skafandrów, sprzętu poszukiwawczo-ratowniczego np. sań ratunkowych, sonarów czy pojazdów podwodnych wymagają aktualizacji wiedzy na szczeblach kierowniczych. W szkoleniach takich biorą udział także wojewódzcy koordynatorzy ratownictwa wodnego PSP, dzięki czemu wiedza i może zostać zunifikowana w krótkim okresie na znacznym terenie kraju, poprzez bezpośredni przepływ informacji.

W ramach organizacji szkoleń w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym kadra dydaktyczna ze szkół PSP i komend wojewódzkich ma możliwość udziału w zróżnicowanych przedsięwzięciach szkoleniowych. Przykładem mogą być warsztaty metodyczno-tematyczne pt. „Ratownictwo na obszarach wodnych realizowanych przez KSRG w zakresie podstawowym"[661]. Warsztaty mają na celu przygotowanie kadry dydaktycznej do prowadzenia szkoleń oraz wymiany spostrzeżeń podczas realizacji szkoleń z ratownictwa na wodzie w zakresie podstawowym.

Szkolenia w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym niejednokrotnie przyjmują formę ćwiczeń zgrywających, w których jednostki systemu mają możliwość współpracy.

W środowisku naukowym zauważono potrzebę modernizacji procesu szkoleń w ramach KSRG, które powinny w przyszłości swoją organizacją umożliwiać aktywne uczestnictwo strażakom ratownikom z OSP. Niejednokrotnie uczestniczenie podczas szkoleń organizowanych przez KSRG wiąże się z nieobecnością w pracy przynależnych ochotników. Na przykładzie kursów kwalifikowanej pierwszej pomocy, które są niezbędne do wykazu personelu podczas włączenia OSP do KSRG strażacy oraz ich pracodawcy mogliby podlegać pod ulgi i prewencję[662]. Prewencja i ulgi pozwoliły by na rekompensatę pracodawcy w związku nieobecnością ratownika z powodu przynależności do OSP. Zabiegi takie mogą zwiększyć ilość wyszkolonych ratowników, a także zapewnić gotowość operacyjną danej jednostki ratowniczej. Ujednolicenie postępowań i posiadanie odpowiednich materiałów

[660] https://www.gov.pl/web/kppsp-pila/szkolenie-dowodcow-sgrwn, 3.09.2023.
[661] https://www.sppsp.bydgoszcz.pl/newsy/warsztaty-metodyczno-tematyczne-pt-ratownictwo-na-obszarach-wodnych-realizowanych-przez-ksrg-w-zakresie-podstawowym-4/ 25.10.2023.
[662] https://www.ppoz.pl/czytelnia/ratownictwo-i-ochrona-ludnosci/Perspektywy-rozwoju-KSRG/idn:1031 18.09.2023.

dydaktycznych może pozwolić na wprowadzenie zintegrowanego systemu szkolenia w KSRG m. in. za pomocą utworzenia listy ekspertów wspierających proces edukacji[663].

3.2. Organizacja szkoleń w służbach podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji

Państwowa Straż Pożarna będąc wiodącym podmiotem Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w Polsce prowadzi szeroki zakres szkoleń ratowniczych swoim funkcjonariuszom oraz pozostałym przedstawicielom ochrony przeciwpożarowej. W odniesieniu do dziedziny ratownictwa wodnego strażacy PSP i OSP nabywają wiedzę podczas szkoleń podstawowych w zawodzie strażak oraz szkoleń doskonalących w ramach zakresu podstawowego KSRG[664].

Kandydaci na funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej podczas szkolenia podstawowego kształcą się w zakresie ratownictwa wodno-nurkowego. Przekaz wiedzy rozpoczyna się od poruszenia zagadnień związanych z ujęciem prawnym ratownictwa wodnego w Polsce, jego organizacją w ramach KSRG poprzez wyposażenie indywidualne ratownika wpływające na bezpieczeństwo podczas prowadzenia działań. Prezentowana jest specyfika poszczególnych obszarów wodnych, łącznie z ich zagrożeniami. Uczestnicy szkolenia nabywają i doskonalą wiedzę odnośnie sposobów i metod zabezpieczenia ratowników, samopomocy, taktyki prowadzenia działań ratunkowych czy procedur związanych z organizacją akcji ratowniczej- zgodnie z zasadą „5d", czyli dowołaj, dosięgnij, dorzuć, dowiosłuj, dopłyń)[665]. Podczas nauki wykorzystywany jest sprzęt ratowniczy w postaci boi „SP", pasa ratunkowego „Węgorz", czy techniki bezprzyrządowe wobec osoby pasywnej i sposoby holowania. Doskonalone są umiejętności postępowania z osobą tonącą aktywną. Obszar przekazywanej wiedzy odnosi się także do zabezpieczenia i oznakowania miejsca działań, a także stosowania styli pływackich stosowanych w ratownictwie wodnym. Słuchacze zapoznani zostają z procesem tonięcia, jego skutkami, pracami bosmańskimi czy wydobywaniem osoby z obszaru wodnego na brzeg. Omawiają również zasady współdziałania z SGRW-N PSP oraz innymi podmiotami. Dodatkowo

[663] https://www.ppoz.pl/czytelnia/ratownictwo-i-ochrona-ludnosci/Perspektywy-rozwoju-KSRG/idn:1031, wyd. cyt. 18.09.2023.
[664] Zagadnienia dotyczące szkoleń z dziedziny ratownictwa wodnego w KSRG zostały opisane w Rozdziale III, podrozdziale 3.1. *Organizacja szkoleń w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego*.
[665] *Program szkolenia podstawowego w zawodzie strażak …*, wyd. cyt. s. 92-93.

zapoznają się z mechanizmem powstawania pokrywy lodowej, czyli krystalizacji wody wraz z oceną nośności pokrywy lodowej. Zapoznają się z zagrożeniami związanymi z wychłodzeniem organizmu oraz hipotermią. Poznają sposoby udzielania pomocy z wykorzystaniem sprzętu do działań na lodzie czy wodzie, takich jak: trap pneumatyczny, tratwa pneumatyczna, łódź wiosłowa, deska i sanie lodowe i inne[666]. Podobnie jak z taktyką działań na wodzie przyszli strażacy ratownicy zapoznają się z taktyką działań na lodzie i innymi zagadnieniami[667].

Uczestnicy szkolenia podstawowego strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych nabywają wiedzę w dziedzinie ratownictwa wodnego poprzez bloki tematyczne:

1. klasyfikacja i ogólna charakterystyka budowli hydrotechnicznych;
2. zjawisko powodzi;
3. działania ratownicze i zabezpieczające podczas powodzi[668].

Uczestnicy szkolenia zapoznają się z rodzajami budowli hydrotechnicznych śródlądowych, morskich, piętrzących wodę oraz wymieniają przyczyny ich awarii. Rozróżniają zjawisko podtopienia, wezbrania i powodzi, potrafią organizować patrole mające na celu obserwację obiektów technicznych i potrafią rozpoznawać uszkodzenia. Potrafią dokonać oceny uszkodzenia oraz uszczelnienia bądź ograniczenia przecieków. Omawiają zasady budowania podwyższeń i wałów przeciwpowodziowych czy ewakuacji ludności zwierząt i mienia z terenów zagrożonych powodzią[669]. Uczą się poznawać i wykonywać gesty sygnalizacyjne podczas powodzi oraz potrafią organizować akcję humanitarną na terenie powodziowym. Uczestnicy szkolenia charakteryzują występowanie zagrożeń epidemiologicznych występujących podczas powodzi oraz omawiają podstawową profilaktykę epidemiologiczną[670].

Pozostałymi szkoleniami związanymi z działaniami poszukiwawczo-ratowniczymi realizowanymi przez Państwową Straż Pożarną są m. in. szkolenia z zakresu obsługi sonarów do celów ratowniczych[671] czy szkolenia specjalistyczne w zakresie prowadzenia prac podwodnych[672].

---

[666] *Program szkolenia podstawowego w zawodzie strażak* …, wyd. cyt. s. 92-93.
[667] Tamże.
[668] *Program szkolenia podstawowego strażaka ratownika ochotniczych straży pożarnych*, wyd. cyt. s. 31-32.
[669] Tamże.
[670] Tamże.
[671] https://www.sppsp.bydgoszcz.pl/rekrutacja-ks-i-szkolenia/szkolenia/ 23.09.2023.
[672] https://www.gov.pl/web/kwpsp-olsztyn/szkolenie-specjalistyczne-w-zakresie-mlodszego-nurka-i-nurka-kierujacego-pracami-podwodnymi, 23.09.2023.

Szkolenia z zakresu obsługi sonarów do celów rozpoznawczych zgodnie z założeniami dydaktyczno-wychowawczymi mają na celu przygotowanie uczestników do obsługi sonarów podczas prowadzenia działań poszukiwawczych[673]. Absolwenci szkolenia powinni posiadać następującą wiedzę:

1. Poznawczą odnośnie:
    a) uregulowań związanych z eksploatacją sonarów oraz korzystania z ich do poszukiwań;
    b) zagrożeń związanych z prowadzeniem działań, szkoleń i ćwiczeń;
    c) zasad pozycjonowania;
    d) budowy i zasady działania sonaru;
    e) zasad użytkowania sonaru i GPS-u podczas poszukiwań;
    f) zasad interpretacji obrazu sonaru;
2. Praktyczną odnośnie:
    a) przepisów BHP dotyczących używania sonarów do celów poszukiwawczych;
    b) zastosowania środków ochrony indywidualnej podczas obsługi sonarów w trakcie poszukiwań;
    c) odczytu map batymetrycznych i topograficznych;
    d) zabezpieczenia i oznakowania miejsc prowadzonych poszukiwań;
    e) stosowania skutecznych procedur podczas awarii urządzeń bądź niesprzyjających warunków atmosferycznych;
    f) przygotowania i obsługi sprzętu stosowanego podczas poszukiwań;
    g) realizacji działań poszukiwawczych z wykorzystaniem różnych sonarów;
    h) interpretowania obrazu sonarowego;
3. Motywacyjną, pozwalająca uzyskać właściwą postawę odnośnie:
    a) zrozumienia potrzeby właściwego prowadzenia działań poszukiwawczych przy użyciu sonarów;
    b) odpowiedzialności za bezpieczeństwo własne oraz współpracowników, a także pozostałe życie ludzkie;
    c) odpowiedzialności za stan techniczny używanych urządzeń[674].

[673] *Program szkolenia z zakresu obsługi sonarów do celów poszukiwawczych*, Komenda Główna PSP. Biuro Szkolenia, Warszawa 2016, s. 4.
[674] Tamże.

Realizacja szkolenia odbywa się w ramach doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy PSP. Zajęcia składają się z ujętych w programie szkoleniowym jednostek lekcyjnych (lekcji) trwających 45 minut w ilości 32 godzin lekcyjnych[675]. Plan nauczania obejmuje 8 godzin teoretycznych oraz 24 godziny praktyczne[676]. Zajęcia lekcyjne są prowadzone przez kadrę dydaktyczną wśród funkcjonariuszy PSP legitymująca się zaświadczeniem bądź certyfikatem z zakresu obsługi sonarów do celów poszukiwawczych, a także inni specjaliści o kierunkowym przygotowaniu. Ukończenie szkolenia potwierdzone jest na zaświadczeniu wystawionemu uczestnikowi[677].

Podczas zajęć uczestnicy poznają techniki pracy z sonarem holowanym, okólnym z łodzi, z brzegu i z pomostu. Uczą się wyznaczania sektorów poszukiwań, zarówno na zajęciach teoretycznych, jak i praktycznych. Zajęcia praktyczne poprzedzone są odprawą instruktorsko-metodyczną pozwalającą na zapoznanie uczestników szkolenia z tematyką i celami ćwiczeń oraz omówieniem ich przebiegu w oparciu o konspekty zajęć[678]. Przed rozpoczęciem ćwiczeń prowadzący dokonują instruktażu na stanowiskach, a w trakcie ich realizacji stale kontrolują poprawność wykonania zadań. Po ukończeniu poszczególnych ćwiczeń prowadzący sprawdzają poziom przyswojenia wiedzy i umiejętności oraz omówienia zajęć, efektów i wypracowania wniosków[679].

W trakcie szkolenia poruszane są treści kształcenia dotyczące:

1. bezpieczeństwa i higieny pracy podczas działań poszukiwawczych;
2. zasady pozycjonowania w trakcie poszukiwań;
3. przyrządy wykorzystywane podczas poszukiwań i ich obsługa[680].

Po ukończonym szkoleniu uczestnicy są w stanie omówić uregulowania prawne na temat bezpieczeństwa i higieny pracy przy prowadzeniu działań, szkoleń bądź ćwiczeń poszukiwawczych z użyciem sonarów. Potrafią podawać przykłady ergonomicznych warunków pracy podczas działań poszukiwawczych, określać czym jest stanowisko pracy i pole widzenia. Omawiają rodzaje i zasady odpowiednich środków ochrony indywidualnej stosowanych podczas poszukiwań w zależności od pory dnia czy roku. Wskazują na zagrożenia takie jak: niska temperatura otoczenia, silne prądy wodne, niekorzystne warunki atmosferyczne itp. występujące podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych oraz potrafią

[675] *Program szkolenia z zakresu obsługi sonarów do celów poszukiwawczych*…, wyd. cyt. s. 5.
[676] Tamże, s. 6.
[677] Tamże, s. 5.
[678] Tamże.
[679] Tamże.
[680] Tamże.

omówić postepowanie podczas wystąpienia takich zagrożeń. Dodatkowo są w stanie opisać czynności ratownicze, których wymagają sytuacje awaryjne (wypadnięcie do wody, utrata pływalności czy uszkodzenie lub zerwanie kabloliny). Absolwenci potrafią także omówić sposoby sygnalizacji alarmowej, wyposażenie w środki bezpieczeństwa podczas transportu ratowników na lądzie i w wodzie oraz zasady bezpiecznego prowadzenia działań w obrębie innych jednostek pływających[681].

Specjalistyczna wiedza z zakresu zasad pozycjonowania w trakcie poszukiwań jako kolejna treść kształcenia w szkoleniu oparta jest na zagadnieniach w postaci; pozyskiwania informacji niezbędnych do prowadzenia działań, prowadzenia dokumentacji akwenu, czytania map batymetrycznych i topograficznych, a także znajomości pojęć „litoral", „sublitoral", „pelagial", „profundal"[682]. Przy czym litoral oznacza „przybrzeżną strefę wód i pas dna w zbiornikach wodnych do głębokości dwustu metrów"[683]. Sublitoral to „dolna część litoralu o słabym dopływie światła"[684]. Najczęściej pozbawiona roślinności. Pelagial, czyli toń wodna, inaczej hydrol. Składa się z wód otwartych mórz, oceanów i jezior[685]. Profundal natomiast odnosi się do dolnej strefy w głębokich wodach jezior, pozbawionej światła i roślinności[686]. Ponadto zakres pojęć poruszanych podczas szkolenia dotyczy elementów ukształtowania koryta rzecznego oraz umiejętności znakowania sektorów poszukiwań i pozycji zlokalizowanych obiektów[687].

Uczestnicy posiadają wiedzę odnośnie pozyskania istotnych informacji przed rozpoczęciem działań oraz dotyczących obiektu poszukiwań czy głębokości zbiornika[688]. Uzyskują informacje o wykonanych wcześniej rodzajach czynności poszukiwawczych oraz na jakim obszarze były przeprowadzone. Potrafią określić źródła informacji o akwenach, czyli głębokość i układ dna, strefy jeziora czy ukształtowanie koryta rzeki za pomocą map batymetrycznych i topograficznych, na podstawie których określają miejsce rozpoczęcia działań. Następnie omawiają, wyznaczają i oznaczają sektory poszukiwań na akwenie biorąc pod uwagę zróżnicowaną budowę dna oraz linię brzegową. Uzyskana wiedza dotyczy także stosowania odpowiednich sposobów znakowania pozycji zlokalizowanych obiektów m. in. z powierzchni wody[689].

---

[681] *Program szkolenia z zakresu obsługi sonarów do celów poszukiwawczych*…, wyd. cyt. s. 5.
[682] Tamże, s. 8.
[683] https://sjp.pwn.pl/slowniki/litoral.html, 24.09.2023.
[684] https://sjp.pwn.pl/sjp/sublitoral;2576468, 24.09.2023.
[685] https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/pelagial;3955539.html, 24.09.2023.
[686] https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/profundal;3962472.html, 23.09.2023 r.
[687] *Program szkolenia z zakresu obsługi sonarów do celów poszukiwawczych*…, wyd. cyt. s.8.
[688] Tamże.
[689] Tamże.

Uczestnicy szkoleń z zakresu obsługi sonarów do celów ratowniczych zapoznają się także z przyrządami wykorzystywanymi do poszukiwań, a szczególnie z ich budową, rodzajami i zasadami działania[690]. Dokonują doboru sprzętu sonarowego do danego rodzaju poszukiwań, budowy i zasady działania Globalnego Systemu Pozycjonowania (ang. Global Positioning System- GPS). Odpowiednio przygotowują przyrządy do działań związanych z użyciem sonaru okólnego opuszczanego z brzegu lub z pomostu czy z jednostki pływającej, bądź też sonaru holowanego. Zapoznają się z zasadami opuszczania i podnoszenia sonarów, uwalniania sonarów z zaczepu, wyznaczenia miejsca ustawienia znacznika (markera)[691]. Ćwiczą właściwą interpretację kształtu, wielkości i usytuowania obiektów względem dna bazując na zapisie z sonogramu. Podejmują próby określenia odległości głowicy sonaru od dna, od powierzchni wody czy od zlokalizowanego obiektu. Uczą się obsługi programów dotyczących odczytu danych z sonaru, ustawień oraz zapisu obrazu z sonogramu[692].

Szkolenia przedstawicieli SGRW-N PSP rozpoczynają się od szkoleń w zakresie młodszego nurka. Mający na celu przygotowanie strażaków PSP do sprawnego i bezpiecznego realizowania prac podwodnych z dziedziny ratownictwa[693]. Szkolenie prowadzone jest w trybie skoszarowanym w jednostkach szkoleniowych PSP.

Uczestnictwo w szkoleniu możliwe jest po wcześniejszym spełnieniu wymagań kwalifikacyjnych m. in. umiejętność pływania (50 m w czasie 60 sekund) potwierdzona skierowaniem przez właściwego przełożonego jednostki organizacyjnej[694]. Pozostałe wymagania dotyczą posiadanych uprawnień kandydata i potwierdzonego stanu zdrowia[695].

Absolwenci szkolenia potrafią przekładają nabyte umiejętności przez wiedzę:

1. Poznawczą, czyli:
    a) omawianie budowę i zasad działania sprzętu niezbędnego do nurkowania i urządzeń technicznych;
    b) omawianie zasad bezpiecznego wykonywania prac podwodnych;
    c) przedstawienie organizacji ratownictwa na obszarach wodnych;
2. Praktyczną:
    a) czynności ratujące życie ludzkie na powierzchni i pod powierzchnią wody;

[690] *Program szkolenia z zakresu obsługi sonarów do celów poszukiwawczych…*, wyd. cyt. s. 9.
[691] Tamże, s. 9.
[692] Tamże.
[693] *Program szkolenia specjalistycznego w zakresie młodszego nurka*, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, Warszawa 2021, s. 4-5.
[694] Tamże, załącznik nr 4, s. 6 i 30.
[695] Ujęte w podrozdziale 2.4 *Uprawnienia podmiotów uczestniczących w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych*.

b) dobranie, obsługę, przygotowanie i utrzymanie w gotowości indywidualnego sprzętu nurkowego i urządzeń technicznych wykorzystywanych podczas prac podwodnych;
c) odpowiednie stosowanie procedur awaryjnych występujących w nagłych sytuacjach;
d) wykonanie obliczeń fizycznych stosowanych w nurkowaniu;
e) bezpieczne wykonanie niezbędnych węzłów;
f) współdziałanie w SGRW-N;

3. Motywacyjną (ukształtowane postawy):
a) odpowiedzialności za bezpieczeństwo własne i innych;
b) właściwego przygotowania i dbałości za indywidualny sprzęt nurkowy oraz urządzenia techniczne niezbędne podczas wykonywania prac podwodnych w zakresie ratownictwa;
c) dbałości o stan psychofizyczny[696].

Organizacja szkolenia opiera się na przygotowaniu uczestników do wykonywania prac podwodnych w dziedzinie ratownictwa. W trakcie szkolenia stosowane są autonomiczne aparaty nurkowe, maski pełnotwarzowe wraz łącznością przewodową. Podczas szkolenia używane jest sprzężone powietrze jako czynnik oddechowy, natomiast działania podwodne wymagają zastosowania dekompresji[697].

Proces szkolenia przyjmuje konstrukcję logicznego ciągu tematycznego podczas którego zajęcia teoretyczne organizowane są wszystkim uczestnikom jednocześnie, natomiast ćwiczenia odbywają się w grupach[698].

Liczebność uczestników określana jest wielokrotnością grup czteroosobowych z zachowaniem zasad bezpieczeństwa. Wyjątkiem do stosowania czteroosobowego podziału grup szkoleniowych są zajęcia dotyczące tematyki prac bosmańskich oraz podstaw fizyki i hydrologii[699]. Szkolenie realizowane jest według planu nauczania z podstawową jednostką lekcyjną (lekcją) trwającą 45 minut w ilości nieprzekraczającej 10 godzin dziennie. Poświęcony czas na przygotowanie, konserwację i uporządkowanie po użyciu wyposażenia

[696] *Program szkolenia specjalistycznego w zakresie młodszego nurka…,* wyd. cyt. s. 4-5.
[697] Tamże, s. 7.
[698] Tamże, s. 8.
[699] Tamże.

technicznego nie jest wliczany do godzin lekcyjnych. Łączna ilość godzin lekcyjnych wynosi 98, w tym 97 ćwiczeń i wykładów oraz 1 godzina lekcyjna egzaminu[700].

Plan nauczania w omawianym szkoleniu obejmuje tematykę dotyczącą:

1. uregulowania prawnego w zakresie prac podwodnych;
2. bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie prac podwodnych;
3. medycznych aspektów nurkowania;
4. podstaw fizyki i hydrologii;
5. sprzętu nurkowego i urządzeń technicznych;
6. techniki nurkowania;
7. ratowania życia, zdrowia i mienia na obszarach wodnych;
8. technologii wykonywania prac podwodnych;
9. prac bosmańskich;
10. planowania nurkowania i zabezpieczenia logistycznego prac podwodnych[701].

Zamieszczone w planie nauczania treści pozwalają kadrze dydaktycznej przekazywać materiał w formie skorelowanego i kompleksowego procesu kształcenia. Słuchacze uzyskują informację niezbędne do wykonywania prac podwodnych w zakresie ratownictwa na zasadzie gradacji przekazywanych informacji oraz złożoności zadań teoretycznych i praktycznych.

W trakcie szkolenia materiał nauczania rozpoczyna się do regulacji prawnych w zakresie wykonywania prac wodnych, struktury ratownictwa wodnego w ramach KSRG, norm technicznych, kwalifikacji zawodowych, dokumentacji sprzętu nurkowego związanych z wykonywaniem prac podwodnych[702]. Na wskutek uzyskanej wiedzy słuchacze potrafią wskazać normy techniczne, omawiają proces uzyskania kwalifikacji zawodowych, w tym kwalifikacje młodszego nurka, a także terminologię, atesty i legalizację sprzętu nurkowego niezbędne do wykonywania prac podwodnych.

Kolejnym szczególnie ważnym blokiem tematycznym są zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania prac podwodnych. Dotyczą przestrzegania bezpieczeństwa własnego oraz pozostałych osób podczas prac podwodnych w ramach realizowania czynności służbowych bądź udziału w szkoleniach czy w trakcie ćwiczeń. Wskazują prawidłowe zastosowanie środków ochrony indywidualnej, na zasady

[700] *Program szkolenia specjalistycznego w zakresie młodszego nurka…,* wyd. cyt. s. 8.
[701] Tamże, s. 13.
[702] Tamże, s. 14.

bezpieczeństwa i higieny pracy przy używaniu sprzętu nurkowego w trakcie prac wydobywczych, technicznych lub uszczelniających[703]. Podczas realizacji zajęć słuchacze przedstawiają prawidłową organizację stanowiska pracy, nurka oraz funkcyjnych osób biorących udział w wykonywaniu prac podwodnych. Wymieniają zagrożenia jakie mogą wystąpić oraz konfrontują je z warunkami bezpieczeństwa, na których opiera się odpowiedni dobór środków ochrony indywidualnej, wyposażenia nurkowego i urządzeń technicznych.

Proces kształcenia w szkoleniu obejmuje blok tematyczny dotyczący medycznych aspektów nauczania w trakcie którego poruszane są zagadnienia na temat wpływu środowiska wodnego na osoby, choroby i wypadki towarzyszące działaniom związanym z wykonywaniem prac podwodnych, proces tonięcia czy zjawisko dekompresji nurka przy wykorzystaniu komory dekompresyjnej[704]. Uczestnicy szkolenia charakteryzują zagrożenia związane z wykonywaniem prac podwodnych w postaci wypadków, tonięcia, chorób nurkowych, wpływu ciśnienia na organizm ludzki oraz sposoby im zapobiegania. Omawiają objawy urazu ciśnieniowego i choroby dekompresyjnej, a także czynności ratowniczych przy ewakuacji podczas wystąpienia wypadku nurkowego.

Następnym z kolei obszarem wiedzy przekazywanym podczas szkolenia są podstawy fizyki i hydrologii. Obejmują swoim zakresem właściwości fizyczne wody wraz z warunkami hydrometeorologicznymi nurkowania takimi jak: prąd, falowanie, wiatr, przejrzystość i temperatura. Poruszane są także prawa stosowane w fizyce:

1. Prawo Archimedesa - dotyczące pływalności, gdzie wartość siły wyporu jest równa ciężarowi wypartej przez obiekt (jednostkę pływającą, nurka) cieczy. Siła ta jest przyłożona w geometrycznym środku zanurzanej części obiektu[705];
2. Prawo Boyle'a-Mariotta - dotyczy przemian izotermicznych i podaje zależność pomiędzy objętością a ciśnieniem danej masy gazu w stałej temperaturze, gdy gaz ulega ściskaniu ciśnienie wzrasta, a objętość gazu się zmniejsza[706];
3. Prawo Gay-Lucassa - podczas podgrzewania gazu w stałej objętości wzrasta średnia szybkość cząsteczek i w związku z tym wzrasta ciśnienie wody[707];
4. Prawo Charlesa - przy stałej objętości gazu idealnego ciśnienie jest wprost proporcjonalne do jego temperatury absolutnej[708].

[703] *Program szkolenia specjalistycznego w zakresie młodszego nurka…,* wyd. cyt. s. 14-15.
[704] Tamże, s. 15.
[705] M. Jeleń, P. Bielecki, Ł. Borawski, Ł. Kasprzak, O. Górecki, *Kajakiem przez statykę*, Zeszyty naukowe Akademii Morskiej, Gdynia 2011, s. 65.
[706] U. Łatka, W. Kuliński, G. Knefel, A. Sieroń, *Aktualny stan medycyny hiperbarycznej w Polsce*, Bieruń 2009, s. 5.
[707] Z. Gołąb-Meyer , *Para wodna*, Kraków 2011, s.10.

Za gaz idealny, inaczej doskonały przyjmuje się model matematyczny opisujący zachowanie gazów rzeczywistych[709]. Zakres wiedzy podczas szkolenia obejmuje także omówienie jednostek układu SI, czyli pełny układ jednostek miar składający się z jednostek podstawowych oraz pochodnych, który stosowany jest krajach przynależnych[710]. Uczestnicy szkolenia poznają także odpowiedniki wymienionego układu miar oraz zagadnienia związane z termiką wód, prądami i ruchami wody, budową jezior i rzek. Zapoznają się z mapami batymetrycznymi, rodzajami budowli hydrotechnicznych oraz oddziaływaniem przeszkód na obraz powierzchni wody oraz z zagrożeniami występującymi w środowisku wodnym[711].

Szkolenie dotyczące przygotowania do zawodu nurka szczegółowo odnosi się do przekazania wiedzy i umiejętności w zakresie stosowanego sprzętu i urządzeń technicznych. Prezentacja i instruktaże odbywające się w trakcie szkolenia dotyczą nauczania prawidłowego wykorzystywania środków ochrony indywidualnej chroniących przed utonięciem, utrata ciepła, urazami mechanicznymi czy niekorzystnymi warunkami hydrometeorologicznymi. Słuchacze zapoznają się z środkami ochrony indywidualnej z wykorzystaniem maski pełnotwarzowej, łączności podwodnej przewodowej i bezprzewodowej, pozycjonowania GPS, a także środkami sygnalizacji alarmowe i sprzętem ratunkowym[712].

Podczas zajęć słuchacze, pomimo posiadania co najmniej podstawowych rekreacyjnych uprawnień do nurkowania, poznają techniki nurkowania niezbędne podczas wykonywania prac podwodnych. Przekazywany materiał dotyczy przygotowania do nurkowania czyli doboru odpowiedniego sprzętu oraz techniki jego zakładania. Następnie uczestnicy wykonują zanurzenia kontrolne bez sprzętu oraz ze sprzętem ratowniczo–technicznym wykorzystując sposoby nurkowania dotyczące m. in. uzyskiwania prawidłowej pozycji, różnorodnej pracy płetwami zależnej od warunków i rodzaju działań. Podczas zajęć słuchacze uczą się asekuracji, sygnałów umownych, wykorzystania kołowrotów nurkowych, kabloliny, zjawiska dekompresji i nurkowania dekompresyjnego oraz tabel dekompresyjnych czy nurkowań w przestrzeniach zamkniętych. W sytuacjach awaryjnych słuchacze uczą się

[708] U. Łatka, W. Kuliński, G. Knefel, A. Sieroń, *Aktualny stan medycyny hiperbarycznej w Polsce…*, s. 5.
[709] M. Kozicki, *Redefinicja Kelwina- metody pomiaru temperatury termodynamicznej*, Metrologia i Probiernictwo- Biuletyn Głównego urzędu Miar, Warszawa 2018, s 47, https://www.gum.gov.pl/ftp/pdf/Biuletyn/Artykuly/2_2018/4649_Metody_pomiaru_temperatury_termodynamicznej_Redefinicja_kelwina.pdf, 26.09.2023.
[710] https://www.gum.gov.pl/pl/redefinicja-si/broszura-si/3786,Broszura-SI-polskie-wydanie.html, 30.09.2023.
[711] *Program szkolenia specjalistycznego w zakresie młodszego nurka…,* wyd. cyt. s. 16.
[712] Tamże. s. 16-17.

postępowania podczas utraty łączności czy czynnika oddechowego, zaplątania się w kabloliny bądź utraty pływalności czy braku przytomności[713].

Kandydaci na nurka zawodowego MSWiA w dalszych działach tematycznych poznają techniki ratowania życia, zdrowia i mienia na obszarach wodnych. Zakres wiedzy odnosi się do postępowania zespołów nurkowych odnośnie ratowania ludzi, zwierząt i mienia. Poznają sposoby wydobywania poszkodowanego na powierzchnię wody znajdującego się pod powierzchnią wody bądź z jednostki pływającej znajdującej się na powierzchni lub pod powierzchnią wody. Ratowanie życia dotyczy także wydostania się z obszaru wodnego wraz z poszkodowanym. Materiał dotyczy także budowy jednostek pływających, utrzymania ich pływalności oraz holowania. Słuchacze nabywają umiejętności poruszania się łodzią w różnych warunkach atmosferycznych na dwóch bądź jednym wiośle czy działań SGRW-N na obszarach z zagrożeniem powodziowym i w trakcie powodzi[714].

Uczestnicy szkolenia nurkowego po nabyciu powyższych umiejętności szkolą swoje umiejętności w zakresie technologii wykonywania prac podwodnych. Obejmuje swoim zasięgiem tematycznym organizację prac podwodnych, technikę zwiadu nurkowego, inspekcji podwodnej, współpracy z systemami lokalizacji podwodnej. Dotyczy także metod prac podwodnych takich jak; wydobywcze, techniczne, uszczelnianie (również wałów przeciwpowodziowych) czy wypompowanie, a także napowietrzania przestrzeni zewnętrznych w zatopionych obiektach. Szczególną uwagę należy zwrócić na tematykę wykonywania prac podwodnych w trudnych warunkach jakimi są wody skażone czy zanieczyszczone oraz późniejsza dekontaminacja nurka[715].

Prace bosmańskie jako kolejny dział wiedzy podczas szkolenia jest nierozłącznym elementem działań ratownictwa na obszarach wodnych. Podczas nauki uczestnicy zapoznają się z budową lin z włókien syntetycznych, naturalnych i stalowych. Poznają techniki łączenia lin oraz zasady stosowania węzłów, splotów i złączy. Wykorzystując wiedzę do podłączania ładunku przy użyciu węzłów czy zabezpieczenia sprzętu[716].

Ostatni blok tematyczny szkolenia odnosi się do planowania nurkowania i zabezpieczenia logistycznego. Uczestnicy na podstawie organizacji prac podwodnych potrafią zaplanować poszczególne etapy i zasady realizacji swoich działań. Określają funkcje

[713] *Program szkolenia specjalistycznego w zakresie młodszego nurka…,* wyd. cyt. s. 17-19.
[714] Tamże, s. 19.
[715] Tamże, s. 19-21.
[716] Tamże, s. 22-23.

składu nurkowego oraz zabezpieczają się medycznie i sprzętowo wraz z wykonaniem szkicu obiektu podwodnego[717].

Zajęcia teoretyczne oraz praktyczne prowadzi kadra dydaktyczna legitymująca się uprawnieniami nurka instruktora MSWiA[718], bądź inni specjaliści z pozostałych dziedzin posiadający przygotowanie pedagogiczne[719]. Podczas ćwiczeń uczestnicy nabywają umiejętności poprzez zajęcia:

1. wprowadzające;
2. kształtujące umiejętności i nawyki;
3. utrwalające umiejętności i nawyki;
4. sprawdzające[720].

Zajęcia niezależnie od rodzaju i metody nauczania odbywać powinny się według poszczególnych etapów:

1. instruktażu wstępnego;
2. przydziału zadań do wykonania;
3. instruktażu bieżącego;
4. oceny wykonania zadań,
5. instruktażu końcowego[721].

Każdy instruktaż wstępny obejmuje zapoznanie uczestników z zagadnieniami tematycznymi, z zamiarami realizacji poszczególnych założeń, etapami przyswajania wiedzy, zorganizowaniem zajęć czy prezentacją obsługi urządzeń technicznych. Podczas ćwiczeń instruktorzy przeprowadzają instruktaże bieżące korygujące wykonywanie zadań przez słuchaczy. Na zakończenie danego ćwiczenia instruktor podsumowuje wykonanie zadań, sprawdza stopień nabycia umiejętności przez słuchaczy oraz omawia najczęściej popełniane błędy włącznie z ich poprawą[722].

Ćwiczenia realizowane są bezpośrednio na obszarach wodnych, a w szczególności na powierzchni wody i w podwodnych stanowiskach stałych o głębokości nieprzekraczającej

[717] *Program szkolenia specjalistycznego w zakresie młodszego nurka…,* wyd. cyt. s. 21.
[718] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 maja 2004 r. *w sprawie wykonywania prac podwodnych w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych* (Dz. U. z 2004 r., Nr 138, poz. 1468 z późn. zm.), § 18.
[719] *Program szkolenia specjalistycznego w zakresie młodszego nurka…*, wyd. cyt. s. 7.
[720] Tamże, s. 11.
[721] Tamże.
[722] Tamże, s. 12.

20 m. W trakcie wykonywania zadań podwodnych uczestnicy używają masek pełnotwarzowych z łącznością bezprzewodową[723].

Obecność na wszystkich zajęciach dydaktycznych umożliwia przystąpienie do teoretycznego egzaminu końcowego. Zaliczenie egzaminu potwierdza ukończenie szkolenia. Jest równoznaczne z uzyskaniem uprawnień młodszego nurka i umożliwia wykonywanie prac podwodnych na głębokości do 20 m[724].

W ramach realizacji doskonalenia zawodowego w PSP organizowany jest kurs specjalistyczny w zakresie nurka[725]. Przyjmujący za cel przygotowanie strażaków do sprawnego i bezpiecznego wykonywania prac podwodnych w zakresie ratownictwa[726].

Absolwent kursu podczas kursu nabywa następujące umiejętności w wymienionych sferach:

1. Poznawczej:
    a) omawiają procedury oraz przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy;
    b) wyjaśniają prawne ujęcie wykonywania prac podwodnych w ramach czynności dochodzeniowo-śledczych;
    c) omawiają zasady doboru narzędzi i urządzeń oraz dokumentowania prac podwodnych;
2. Praktycznej:
    a) wykorzystują narzędzia i urządzenia zabezpieczające oraz zestawiać bazę nurkową;
    b) dobierają sprzęt zgodny z normami technicznymi i certyfikatami bezpieczeństwa oraz kontrolować jego stan;
    c) przygotowują indywidualny sprzęt nurkowy i urządzenia wykorzystywane do prac podwodnych;
    d) wykonują prace podwodne zgodnie z bezpieczeństwem i higieną pracy;
    e) stosują prawidłowe normy dekompresyjne;
    f) bieżąco oceniają zagrożenia oraz postępują zgodnie z planem prac podwodnych oraz z procedurą awaryjną;
    g) udzielają kwalifikowaną pierwszą pomoc i przygotowują do transportu poszkodowanych po wypadku nurkowym i inne;

[723] *Program szkolenia specjalistycznego w zakresie młodszego nurka…*, wyd. cyt. s. 8.
[724] Tamże, s. 6-8.
[725] *Program specjalistycznego szkolenia w zakresie nurka,* Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej. Warszawa 2021.
[726] Tamże, s. 4.

3. Motywacyjnej, względem ukształtowania odpowiedniej postawy wobec:
    a) odpowiedzialności za własne bezpieczeństwo, innych oraz sprzętu nurkowego i urządzeń technicznych;
    b) kształtowania kondycji psychofizycznej[727].

Kwalifikującymi się do przyjęcia na kurs są funkcjonariusze Państwowej Straży Pożarnej, którzy poza dobry stanem zdrowia poświadczonym przez lekarza medycyny, potwierdzeniem posiadania okresowych badań profilaktycznych czy wymaganiami formalnymi w postaci skierowania na kurs posiadają odpowiednie doświadczenie zawodowe. Wymaganymi kwalifikacjami zawodowymi jest posiadanie m. in.:

1. kwalifikacji młodszego nurka MSWiA;
2. odbycie dwuletniej praktyki w wykonywaniu prac podwodnych, jako młodszy nurek MSWiA- minimum 70 godzin przebywania pod wodą w warunkach podwyższonego ciśnienia[728].

Ukończenie kursu wiąże się z otrzymaniem kwalifikacji nurka nadanych przez Komendanta Głównego PSP. Kwalifikacje nurka uprawniają do samodzielnego wykonywania prac podwodnych do 30 m pod powierzchnią wodny[729].

Podczas kursu uczestnicy nabywają wiedzę określoną w następujących blokach tematycznych:

1. uregulowania prawne dotyczące prac podwodnych;
2. organizacja miejsca wykonywania prac podwodnych do głębokości 30 m;
3. współpraca ze sprzętem do lokalizacji podwodnej;
4. techniki nurkowania;
5. technologia wykonywania prac podwodnych;
6. zagadnienia i obliczenia fizyczne stosowane przy prowadzeniu prac podwodnych[730].

Kurs liczy łącznie 92 godzin dydaktycznych, w tym 19 godzin teoretycznych i 72 praktycznych oraz 1 godzina egzaminu. Podobnie jak w poprzednim kursie godzina dydaktyczna jest równa 45 minutom. Przekazywane podczas zajęć treści, które odnoszą się

[727] *Program specjalistycznego szkolenia w zakresie nurka…*, wyd. cyt. s. 4-5.
[728] Tamże.
[729] Tamże.
[730] Tamże, s. 8.

w zakresie uregulowań prawnych dotyczących prac podwodnych mają na celu unormować wiedzę u uczestników poprzez umiejętność wymiany aktów prawnych, prezentacji struktury ratownictwa wodnego, norm technicznych czy wyjaśnienia trybu nabywania kwalifikacji zawodowych nurka, a także sporządzania dokumentacji i obsługi sprzętu i urządzeń technicznych[731].

Tematyka dotycząca organizacji wykonywania prac podwodnych do głębokości 30 m. obejmuje m. in. organizację i planowanie nurkowania, funkcje i zadania członków ekipy nurkowej, przygotowanie sprzętu i urządzeń technicznych do działań podwodnych oraz zabezpieczających. Przekazywana wiedza dotyczy także prac podwodnych w przestrzeniach zamkniętych, w warunkach nocnych. Podczas omawiania przedmiotowej tematyki słuchacze uczą się prowadzić dokładną dokumentację wykonywanych prac podwodnych[732].

Trzeci blok tematyczny odnosi się do bezpieczeństwa podczas stosowania urządzeń służących do poszukiwań. Zakres wiedzy dotyczy również rodzajów, budowy i zasad działania sonarów, echosond, pojazdów podwodnych oraz współpracy nurka z sonarem[733].

Uczestnicy zapoznając się z treściami kolejnego bloku tematycznego poruszają zagadnienia związane z bezpieczeństwem wykonywania prac podwodnych do głębokości 30 m. Techniki nurkowania w warunkach nietypowych: w prądzie wody, przy budowlach oraz urządzeniach hydrotechnicznych, w warunkach nocnych, podczas powodzi. Zapoznają się także z nurkowaniem dekompresyjnymi tabelami dekompresyjnymi[734].

Obszar tematyczny odnośnie technologii wykonywania prac podwodnych porusza zagadnienia dotyczące m. in. rozpoznania na miejscu zdarzenia, techniki wydobywania zatopionych obiektów, prace na konstrukcjach zatopionych maszyn i urządzeń, dekontaminację nurka, sprzętu nurkowego i urządzeń technicznych i inne[735].

Ostatni blok tematyczny dotyczy zagadnień związanych z obliczeniami fizycznymi stosowanymi przy prowadzeniu prac podwodnych. Nauka obejmuje obliczanie zapasu oddechowego, wpływów zmiany ciśnienia i temperatury na objętość gazu itp.[736].

Baza szkoleniowa Państwowej Straży Pożarnej organizuje kursy specjalistyczne przewidziane nurkom kierującym pracami podwodnymi w zakresie ratownictwa. Kursy te

[731] *Program kursu specjalistycznego dla nurków MSWiA* …, wyd. cyt. s. 9.
[732] Tamże, s. 14.
[733] Tamże, s. 15.
[734] Tamże.
[735] Tamże, s. 16.
[736] Tamże, s. 16-17.

mają na celu przygotowanie słuchaczy do bezpiecznego i sprawnego kierowania pracami podwodnymi[737].

Uczestnicy kursów doskonalą swoje umiejętności, a tym samym nabywają wiedzę w płaszczyznach:

1. Poznawczej odnośnie:
   a) regulacji prawnych wykonywanych prac podwodnych;
   b) rozpoznania warunków zewnętrznych i związanych z nimi zagrożeń;
   c) zagadnień prawnych związanych z pracami podwodnymi w zakresie czynności dochodzeniowo-śledczych;
   d) omawiania procedur i przepisów związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy, prawidłowym doborem sprzętu czy oznaczeniem miejsc prowadzenia prac podwodnych;
   e) przedstawiania wyposażenia oraz zasad bazy nurkowej i inne;
2. Praktycznej odnośnie:
   a) kierowania pracami podwodnymi w różnych warunkach i sytuacjach zagrożenia oraz wykonywania ich zgodnie przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy;
   b) przygotowania bazy i stanowiska kierowania pracami nurków;
   c) wykorzystania różnych narzędzi i urządzeń, w tym rejestracji audiowizualnych zgodnych z normami technicznymi;
   d) kontroli i nadzoru organizacji, eksploatacji i stanu technicznego sprzętu nurkowego i urządzeń, a także przygotowanie indywidulnego sprzętu nurkowego;
   e) opracowania planu prac podwodnych i związanego z nim podziału zadań spośród uczestniczących nurków;
   f) stałej oceny zagrożeń, stosowania procedur awaryjnych;
   g) udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy oraz przygotowania poszkodowanego do transportu i inne;
3. Motywacyjnej, czyli ukształtowania postaw wobec:
   a) odpowiedzialności za bezpieczeństwo własne i pozostałych;
   b) odpowiedzialności za stan techniczny sprzętu i urządzeń;
   c) utrzymywania dobrej kondycji psychofizycznej i inne[738].

[737] *Program kursu specjalistycznego dla nurków kierujących pracami podwodnymi*, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej. Warszawa 2021, s. 4.

Podobnie jak podczas przystąpienia do kursu nurków w tym kursie również mogą wziąć udział osoby poza struktur PSP. Uczestnictwo może wynikać z zawartych umów, porozumień czy jednorazowej zgody organizatora kursu[739].

Absolwent kursu uzyskuje upoważnienie do:

1. kierowania pracami podwodnymi ekip nurkowych na głębokości odpowiadającej aktualnie posiadanym kwalifikacjom uprawniającym do wykonywania prac podwodnych;
2. nadzorowania prac podwodnych ekip nurkowych, w ramach realizowanych zadań interwencyjnych, jak i szkoleń doskonalących;
3. dokonywania potwierdzenia nurkowań treningowych i roboczych dla nurków wykonujących prace podwodne w ramach doskonalenia zawodowego i działań interwencyjnych;
4. prowadzenia doskonalenia zawodowego[740].

Do kursu mogą przystąpić funkcjonariusze PSP, którzy posiadają odpowiednie skierowanie i kwalifikacje zawodowe oraz:

1. kwalifikacje nurka;
2. co najmniej 2-letniej praktyki w wykonywaniu prac podwodnych, w tym co najmniej 70 godzin przebywania pod wodą i w warunkach podwyższonego ciśnienia i inne, jak np. potwierdzenie ukończenia szkolenia podlodowego[741].

Podstawową jednostką organizacji kursu jest godzina dydaktyczna, trwająca 45 minut. Łączna ilość zajęć na kursie wynosi 96 godzin dydaktycznych, 23 teoretycznych, 72 praktycznych[742].

Plan nauczania na kursie podzielony jest na następujące bloki tematyczne:

1. uregulowania prawne dotyczące prac podwodnych;
2. organizacja i planowanie prac podwodnych;
3. bezpieczeństwo wykonywania prac podwodnych;
4. sprzęt do wykonywania prac podwodnych;

[738] *Program kursu specjalistycznego dla nurków kierujących….,* wyd. cyt. s. 4.
[739] Tamże, s. 5.
[740] Tamże.
[741] Tamże.
[742] Tamże, s. 13.

5. taktyka i technika wykonywania prac podwodnych;
6. aspekty zarządzania w kierowaniu pracami podwodnymi;
7. doskonalenie zawodowe[743].

Pierwszym obszarem w planie nauczania są uregulowania prawne dotyczące prac podwodnych. Dotyczą struktury organizacyjnej prac podwodnych w KSRG i obowiązki organizatora oraz kierownika prac podwodnych[744].

Kolejnym blokiem tematycznym jest organizacja i planowanie prac podwodnych w trakcie którego słuchacze ćwiczą planowanie, wykonywanie i dokumentowanie prac podwodnych, a także zasady doboru osobowego i organizują zabezpieczenie logistyczne[745].

Następna część przekazywanej wiedzy dotyczy bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania prac podwodnych. Zakres tematyczny obejmuje oceny i zarządzania ryzyka zawodowego, ergonomii ekip nurkowych oraz sytuacji awaryjnych przy wykonywaniu prac podwodnych[746].

Czwarty blok tematyczny dotyczy sprzętu do wykonywania prac podwodnych. Słuchacze zgłębiają wiedzę odnośnie m. in. skafandrów nurkowych, masek i rękawic, sprzętu technicznego, lokalizacyjnego i wizualnego czy do kwalifikowanej pierwszej pomocy[747].

W piątym bloku tematycznym ujęte zostały wiadomości związane z taktyką i techniką prac podwodnych. Materiał nauczania zawiera m. in. równe konfiguracje wykorzystywanego sprzętu podwodnego, ewakuacji osób uwięzionych w zatopionych pojazdach, wykorzystanie podwodnych środków technicznych (sonary, echosondy) i inne[748].

Przedostatni blok tematyczny obejmuje aspekty zarządzania w kierowaniu pracami podwodnymi, m. in. prace zespołu w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia, budowanie zespołu, motywowanie, asertywność, współpracę z innymi organami (policją, prokuraturą i inne)[749].

W ostatnim bloku tematycznym uczestnicy poznają metody przydatne w prowadzeniu doskonalenia zawodowego w postaci planowania zajęć, przygotowania konspektu czy zasad przygotowania prezentacji multimedialnej[750].

[743] *Program kursu specjalistycznego dla nurków kierujących….,* wyd. cyt. s. 14-15.
[744] Tamże.
[745] Tamże, s. 15-16.
[746] Tamże, s. 16.
[747] Tamże, s. 16-17.
[748] Tamże, s. 17-18.
[749] Tamże, s. 18-19.
[750] Tamże, s. 19.

W związku z różnorodnym ukształtowaniem Polski, szczególnie występowania rzek górskich Państwowa Straż Pożarna organizuje szkolenia z zakresu ratownictwa na wodach szybkopłynacych. Szkolenie ma na celu przygotowanie uczestników do podjęcia działań na wodach szybkopłynących występujących na rzekach górskich, o szybkim nurcie wody, płynącej wody powodziowej czy w warunkach powodzi błyskawicznej[751].

Absolwent szkolenia powinien być przygotowany do działania w założonych sferach:

1. Poznawczej poprzez:
    a) wyjaśnianie zagrożeń związanych z wodami szybkopłynącymi w odniesieniu do rzek górskich czy powodzi;
    b) charakterystykę sprzętu, technik ratownictwa wodnego i wysokościowego, które są stosowane podczas działań na wodach szybkopłynacych;
    c) charakteryzować taktykę podejmowanych działań;
2. Praktycznej poprzez:
    a) rozpoznawanie panujących warunków w rzece, związanych z nurtem i odpowiedniego poruszania się w niej;
    b) wykorzystywanie odpowiedniego sprzęt ratowniczy umożliwiający skuteczne udzielenie pomocy;
    c) organizacji przeprawy wodnej;
3. Motywacyjne, poprzez postawę odnośnie:
    a) odpowiedzialności za bezpieczeństwo własne i innych, czy stan techniczny sprzętu i urządzeń;
    b) utrzymywania dobrej kondycji psychofizycznej[752].

Udział w szkoleniu mogą wziąć strażacy po odbyciu szkolenia podstawowego, posiadania kwalifikowanej pierwszej pomocy, umiejętności pływania na poziomie co najmniej karty pływackiej i innych[753]. W szkoleniu udział mogą również wziąć osoby spoza struktur PSP na podstawie zawartych porozumień czy jednorazowej zgody organizatora szkolenia. Wymaganiami uczestniczenia są:

1. wspomniana umiejętność pływania;
2. potwierdzenia posiadania ratownika (KPP);

[751] *Program szkolenia z zakresu ratownictwa na wodach szybkopłynacych*, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej. Biuro Szkolenia, Warszawa 2011, s. 4.
[752] Tamże.
[753] Tamże, s. 4-5.

3. ważnego zaświadczenia lekarskiego i innych[754].

Szkolenie poprzedzone jest egzaminem wstępnym mającym na celu określenie umiejętności pływackich oraz zachowania się w wodzie przed dopuszczeniem do zajęć praktycznych odbywających się w warunkach rzek górskich bądź rzek z szybkim nurtem. Składa się z trzech elementów, czyli: sprawdzenia umiejętności pływackich, pływania w ubraniu, zdejmowania ubrania w wodzie i orientacji w wodzie[755].

Podobnie jak w wymienianych kursach i szkoleniach organizowanych przez PSP w omawianym szkoleniu jednostką podstawową jest lekcja składająca się z 45 minut odpowiadającym 1 godzinie dydaktycznej[756]. Program szkolenia obejmuje 40 godzin dydaktycznych, 10 godzin przypada na zajęcia teoretyczne natomiast 28 godzin na zajęcia praktyczne, pozostałe to 1 godzina rozpoczęcia i 1 godzina egzaminu końcowego[757].

Zgodnie z planem nauczania na omawianym szkoleniu poruszane są treści takie jak:

1. hydrologia;
2. bezpieczeństwo działań ratowniczych;
3. sprzęt używany w ratownictwie na wodach szybkopłynących;
4. techniki ratownicze;
5. przeprawy wodne;
6. pierwsza pomoc;
7. organizacja działań ratowniczych[758].

Przekazywany materiał szkolenia odnosi się do hydrologii, charakteryzuje wody szybkopłynące, powódź czy elementy koryta rzek[759]. Obejmuje także zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w tracie działań na obszarach wód szybkopłynących. Poruszane są zagadnienia związane z zagrożeniami wobec podejmujących działania, a także systemy sygnalizacji alarmowej. Uczestnicy szkolenia zapoznają się z indywidualnym sprzętem ratownika, w zakresie ratownictwa wodnego i wysokościowego wraz z nabywaniem umiejętności wykorzystywania węzłów stosowanych w ratownictwie na wodach szybkopłynących. Zagadnienia dotyczą także ćwiczeń związanych z indywidualnymi i zespołowymi technikami ratowniczymi na obszarach wodnych. Związane jest z nimi

[754] *Program szkolenia z zakresu ratownictwa na wodach szybkopłynacych…*, wyd. cyt. s. 5.
[755] Tamże.
[756] Tamże, s. 6.
[757] Tamże, s. 6-8.
[758] Tamże, s. 8.
[759] Tamże, s. 9.

wykorzystanie sprzętu wysokościowego czy budowa stanowisk ratowniczych. Przekazywana wiedza zapoznaje słuchaczy z zastosowaniem odpowiednich technik poruszania się i pływania po wodach w szybkim nurcie niezbędne podczas przepraw wodnych. Podczas zajęć poruszane są także zagadnienia związane z udzielaniem pierwszej pomocy oraz zagrożenia wynikające z przebywania w wodach szybkopłynacych, włącznie z zasadami pomocy poszkodowanym z urazami znajdującym się w wodzie. Zwieńczającymi przekazywany materiał w trakcie szkolenia są zagadnienia dotyczące taktyki prowadzenia działań ratowniczych na wodach szybkopłynących[760].

Policja realizując swoje zadania związane z obszarami wodnym także przygotowuje funkcjonariuszy podczas szkoleń czy kursów. Funkcjonariusze Policji pełniący służbę na wodach czy terenach przywodnych nabywają umiejętności oraz wiedzę podczas kursów specjalistycznych odnoszących się do prawidłowego wykonywania zadań oraz pełnienia służby w trudnych warunkach atmosferycznych.

Jednym z takich przedsięwzięć szkoleniowych jest „kurs specjalistyczny dla policjantów wykonujących zadania na wodach i terenach przywodnych"[761]. Kurs ma na celu przygotowanie policjantów do pełnienia służby na wodach i terenach przywodnych, a także do uzyskania uprawnień dotyczących patentu żeglarskiego stermotorzysty żeglugi śródlądowej[762] oraz uprawnienia z zakresu ratownictwa wodnego[763]. Kryteriami formalnymi do przyjęcia na kurs są policjanci, którzy pełnią lub są przewidywani do pełnienia służby na wodach i terenach przywodnych reprezentujący:

1. komisariaty specjalistyczne Policji;
2. specjalistyczne komórki organizacyjne Policji;
3. sezonowe specjalistyczne komórki organizacyjne Policji;
4. wyznaczeni z innych jednostek i komórek Policji[764].

Skierowani na kurs są funkcjonariusze, którzy przeszli postępowanie rekrutacyjne odbywające się w ośrodku szkoleniowym Policji. Postepowanie rekrutacyjne polega na potwierdzeniu umiejętności w postaci przepłynięcia:

[760] *Program szkolenia z zakresu ratownictwa na wodach szybkopłynacych…*, wyd. cyt. s. 9-11.
[761] Zgodnie z Decyzją Nr 393 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 grudnia 2012 r. *zmieniającą decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla policjantów wykonujących zadani na wodach i terenach przywodnych* (Dz. Urz. KGP. z 2012 r., poz. 899).
[762] Obecnie: *młodszego stermotorzysty żeglugi śródlądowej*. Zgodnie z ustawą *o zmianie ustawy o żegludze śródlądowej oraz ustawy o czasie pracy na statkach żeglugi śródlądowej*. Opisane w rozdziale 2.4 *Uprawnienia podmiotów uczestniczących w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych.*
[763] Załącznik do *Decyzji Nr 393* (...) *zmieniającej decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego* …, wyd. cyt. s. 4.
[764] Tamże.

1. dystansu 50 m stylem dowolnym w czasie poniżej 45 sekund;
2. pod wodą co najmniej 15 m (start z powierzchni wody);
3. na grzbiecie, z pracą nóg jak w stylu żabką, na dystansie 25 m[765].

Podczas trwającego 42 dni kursu uczestnicy odbywają 318 godzin lekcyjnych, z pośród których 5 odnosi się do zajęć nocnych na wodach otwartych w warunkach ograniczonej widoczności oraz 6 godzin lekcyjnych poświęconych na egzamin przed Terenową Komisją Egzaminacyjną Urzędu Żeglugi Śródlądowej[766].

Z uwagi na efektywne stosowanie metod i technik dydaktycznych nie może przekraczać dwudziestu osób. W związku z tym dopuszczalne jest regulowanie przerw pomiędzy zajęciami w trakcie symulacji oraz ćwiczeń. Podczas kursu uczestniczy korzystają z niecki basenowej o głębokości powyżej 3,5 m zapewniającej bezpieczeństwo w trakcie wykonywania skoków z wieży o wysokości co najmniej 5 m od lustra wody. Dzień dydaktyczny rozpoczyna się od 2 godzinnych zajęć z wyszkolenia strzeleckiego, następnie 3 godzinne zajęcia na basenie i kończy się 2 godzinnymi zajęciami teoretycznymi[767].

Zorganizowanie zakresu tematycznego na omawianym kursie ujęte jest w poszczególnych blokach tematycznych odpowiadającym zagadnieniom związanym z:

1. pełnieniem służby na wodach i terenach przywodnych;
2. ratownictwo;
3. manewrowanie łodzią służbową[768].

Pierwszy blok tematyczny dotyczy wybranych wykroczeń oraz przestępstw popełnianych na wodach i terenach przywodnych. Słuchacze uczą się rozróżniać sytuacje na podstawie których dokonują kwalifikacji prawnej popełnianych czynów zabronionych. W związku z popełnianymi czynami nabywają umiejętności prawidłowego nakładania grzywny w drodze mandatu karnego oraz sporządzani odpowiedniej dokumentacji[769]. W trakcie omawiania tematu dotyczącego działań kontrolnych i interwencji policyjnych podejmowanych przez patrole policji wodnej słuchacze wskazują na zakres kontroli jednostek pływających, kąpielisk, pływalni i pojazdów. Doskonalą posługiwanie się środkami łączności będącymi na wyposażeniu łodzi służbowej. Weryfikują dokumenty uprawniające do

[765] Załącznik do *Decyzji Nr 393* (...) *zmieniającej decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego* …, wyd. cyt. s. 4.
[766] Tamże, s. 5.
[767] Tamże.
[768] Tamże, s. 7-10.
[769] Tamże, s. 7-9.

prowadzenia statków czy potwierdzające rejestrację statków. Ćwiczą podejmowanie interwencji w warunkach pełnienia służby na obszarach wodnych oraz prowadzenia konwoju osoby zatrzymanej z wykorzystaniem łodzi i inne[770]. Uczestnicy kursu doskonalą także swoje umiejętności strzeleckie zgodnie z regulacjami dotyczącymi wyszkolenia strzeleckiego policjantów. Wykorzystują podczas strzelań szybkich, sytuacyjnych czy dynamicznych jednostki broni palnej krótkiej, pistoletów maszynowych, strzelb gładkolufowych[771].

Nabywają wiedzę odnośnie bezpieczeństwa i porządku publicznego, czyli patrolowania rejonu służbowego z wykorzystaniem lodzi służbowej, pojazdu służbowego czy pieszo. Uczą się zabezpieczania katastrof naturalnych i awarii technicznych związanych z środowiskiem wodnym i inne[772]. Przygotowują się także do organizowania spotkań profilaktycznych dotyczących także bezpieczeństwa obszarach wodnych.

Materiał dydaktyczny obejmuje także zagadnienia a związane z poszukiwaniami obiektów, łodzi, osób i zwłok na wodach na wodach i terenach przywodnych. Słuchacze uczą się poszukiwać obiekty dryfujące po powierzchni wody, czy łodzie znajdujące się na akwenie. Nabywają wiedzę i umiejętności w zakresie poszukiwania osób zaginionych, zatopionych przedmiotów oraz oznaczania miejsca ich zatonięcia. Ponadto uczą się prowadzić działania mające na celu zabezpieczenie miejsca ujawnionych zwłok włącznie ze sporządzeniem dokumentacji związanej z odnalezieniem i zabezpieczeniem zwłok, osób i rzeczy[773].

W kolejnym bloku tematycznym uczestnicy szkolą się z dziedziny ratownictwa w postaci nauki udzielania pierwszej pomocy czy prowadzenia lub uczestniczenia w akcjach ratowniczych. Suchacze doskonalą m. in. wstępną ocenę stanu poszkodowanego, prowadzenie resuscytacji krążeniowo-oddechowej, opatrywanie ran, podejmowanie czynności związanych z zagrożeniem wstrząsowym, zaopatrywanie urazów kostno-stawowych czy przygotowanie poszkodowanych do transportu. Poza udzielaniem pierwszej pomocy doskonalone są także działania ratownicze w postaci technicznego pływania czy skoków ratowniczych, holowania osoby poszkodowanej w wodzie. Kurs obejmuje także doskonalenie technik nurkowania, wydobywania osoby tonącej z wody czy posługiwania się indywidualnym sprzętem ratowniczym oraz wiele innych czynności związanych z działaniami ratowniczymi na obszarach wodnych[774].

---

[770] Załącznik do *Decyzji Nr 393* (...) *zmieniającej decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego* …, wyd. cyt., s. 16.
[771] Tamże, s. 20.
[772] Tamże, s. 24.
[773] Tamże, s. 29.
[774] Tamże, s. 9.

Ostatni blok tematyczny odnosi się do podstaw locji i nawigacji oraz meteorologii. Słuchacze uczą się stosować zasady bezpieczeństwa i higieny pracy na łodziach, rozróżniać i eksploatować typy łodzi, wykonywać podstawowe prace bosmańskie czy doskonalą manewrowanie łodziami[775]. Kursanci zapoznawani są także z przepisami żeglugowymi oraz z budowlami hydrotechnicznymi[776].

W ramach doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Policji organizowany jest także inny specjalistyczny kurs dotyczący prowadzenia łodzi służbowych w trudnych warunkach atmosferycznych[777].

Kurs ten ma na celu przygotowanie policjantów komórek specjalistycznych w zakresie obszarów wodnych oraz terenów przywodnych do wykonywania zadań służbowych podczas trwania niekorzystnych warunków pogodowych i hydrologicznych[778].

Uczestniczyć w kursie mogą policjanci, którzy:

1. pełnią lub są przewidywania do pełnienia służby na wodach i obszarach wodnych w stałych komórkach Policji;
2. wyznaczeni z innych komórek organizacyjnych Policji posiadający kwalifikacje do prowadzenia łodzi służbowych[779].

Kurs trwa przez 12 dni szkoleniowych składających się z 8 godzin lekcyjnych dziennie. Podstawową jednostką dydaktyczną jest 45 minutowa lekcja, łączna ilość godzin lekcyjnych wynosi 92. Zajęcia programowe obejmują 84 godziny, pozostałe godziny dotyczą 2 na zapoznanie z organizacją kursu czy 6 przeznaczonych na egzamin końcowy[780].

Organizacja specjalistycznego kursu wymaga odpowiedniego ulokowania w obrębie Szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Położenia na wymienionym terenie pozwala na realizację zajęć w niekorzystnych warunkach atmosferycznych i hydrologicznych. Zajęcia dydaktyczne są prowadzone na wodach otwartych bez względu na występujące warunki z zastrzeżeniem, że przez pierwsze dwa dni będą odbywały się na w porze dziennej[781].

---

[775] Załącznik do *Decyzji Nr 393* (...) *zmieniającej decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego* …, wyd. cyt., s. 41.
[776] Tamże, s. 10.
[777] Decyzja Nr 251 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 lipca 2023 r., *w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla policjantów prowadzących łodzie służbowe w trudnych warunkach atmosferycznych* (Dz. Urz. KGP z 2023 r., poz. 53).
[778] Tamże, s. 3.
[779] Załącznik do *Decyzji Nr 251* (…) *w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym*…, wyd. cyt. 3.
[780] Tamże, s. 4.
[781] Tamże, s. 5.

Z uwagi na bezpieczeństwo uczestniczących oraz osiągnięcie zamierzonych celów zajęcia prowadzone są przez trzech prowadzących, natomiast ilość uczestników nie może przekraczać szesnastu osób, którzy posiadają niezbędne wyposażenie, indywidualne środki ochronne i dokumenty (od odpowiedzialności majątkowej czy cywilnej)[782].

W szkoleniu możliwe jest wykorzystanie śmigłowca policyjnego podczas zajęć praktycznych. Ponadto jednostka organizująca kurs zapewnia kadrę dydaktyczną posiadającą kwalifikacje niezbędne do prowadzenia łodzi służbowych czy instruktora motorowodnego oraz podczas zajęć pływackich zapewnia zabezpieczenie w postaci łodzi motorowej lub wiosłowej oraz obecności dwóch ratowników wodnych[783].

Zakres wiedzy ujęty jest w trzech blokach tematycznych:

1. taktyka pełnienia służby na wodach;
2. systemy nawigacyjne w służbie patrolowej;
3. ratownictwo wodne[784].

W pierwszym bloku tematycznym słuchacze rozpoczynają pogłębianie wiedzy i doskonalenie umiejętności od zagadnień związanych z bezpieczeństwem na statkach. Przekazywane treści dotyczą postepowania podczas sytuacji zagrażających życiu, zdrowiu i mieniu, zasad pływania w niekorzystnych warunkach pogodowych, wyposażenia łodzi służbowej oraz asekuracji podczas pływania w zespołach. Słuchacze zapoznają się z charakterystyką trudnych warunków żeglugowych czy związanych z nimi zagrożeniami. Poznają zasady bezpieczeństwa podczas pływania w trudnych warunkach, włącznie z ruchem pozostałych statków. Zapoznają się z wyposażeniem łodzi służbowej w sprzęt techniczny, asekuracyjny i ratunkowy. Doskonalą umiejętności pływając zespołowo poprzez utrzymanie łączności radiowej i podziału obowiązków członków załogi[785].

Kolejnym tematem jest terenoznawstwo, podczas którego słuchacze uczą się rozróżniać rodzaje map topograficznych oraz potrafią się nimi posługiwać. Temat ten dotyczy informacji związanych z rodzajami i treściami zawartymi w mapach topograficznych. Poruszane są zasady posługiwania się mapami topograficznymi oraz nanoszenie na nie założeń taktycznych, włącznie z orientacją mapy w terenie[786].

---

[782] Załącznik do *Decyzji Nr 251* (…) *w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym*…, wyd. cyt. s. 5.
[783] Tamże.
[784] Tamże.
[785] Tamże, s. 8.
[786] Tamże, s. 10.

Ostatnie informacje przekazywane w pierwszym bloku tematycznym odnoszą się do manewrowania łodzią służbową w złych warunkach pogodowych i przy ograniczonej widoczności. Podczas ćwiczeń związanych z tymi zagadnieniami uczestnicy kursu nie tylko poruszają się łodziami służbowymi w warunkach niekorzystnych, lecz także pływają na orientację, prowadzą działania poszukiwawcze czy zatrzymują do kontroli jednostki pływające w trudnych warunkach żeglugowych[787]. W trakcie realizacji słuchacze w podziale na załogi zapoznają się z akwenami poruszając się w kolumnie statków, a następnie po zapoznaniu przystępują do działań poszukiwawczych. Działania poszukiwawcze odbywają się włącznie z penetracją przyległych obszarów przywodnych (wysp, brzegów itp.). Słuchacze również organizują rejs kolumny statków po Szlaku Wielkich Jezior Mazurskich prowadzony zamiennie przez poszczególne załogi kursantów. Podczas rejsu odbywają się działania związane z ratownictwem wodnym[788].

Drugi blok tematyczny obejmuje treści związane z systemami nawigacyjnymi w służbie patrolowej. Dotyczy zapoznania słuchaczy z urządzeniami służącymi do nawigacji w postaci; wybranych urządzeń GSP, radarów pokładowych, zintegrowanych urządzeń nawigacyjnych, posługiwania się kompasem i cyrklem nawigacyjnym czy echosondą, noktowizorem, kamerą termowizyjną. Uczestnicy kursu doskonalą umiejętności związane z planowaniem trasy przy wykorzystaniu pojęć używanych w nawigacji oraz pozostałych urządzeń i narzędzi nawigacyjnych[789].

Ostatni blok tematyczny odnosi się to ratownictwa wodnego. Pierwszy z tematów porusza proces wychładzania organizmu, podczas którego słuchacze poznają reakcje obronne na wychłodzenie (hipotermię), szanse przeżycia czy czynniki opóźniające proces wychładzania. Otrzymują wiedzę o powodach ograniczania ruchów w wodzie w trakcie wychładzania czy postepowania z osobą po skutecznej ewakuacji. Słuchacze w trakcie zajęć praktycznych zostają poddani procesowi aklimatyzacji termicznej przy zastosowaniu skafandrów neoprenowych przepuszczających wodę oraz przy wyposażeniu w sprzęt „ABC". Ćwiczenia odbywają się zarówno na płytkiej wodzie, jak i na głębokiej, pływając w sposób ograniczający ruchy[790].

W ostatnim temacie słuchacze zapoznają się z specjalistycznym sprzętem ratowniczym. Charakteryzują specjalistyczne jednostki pływające, udzielanie pomocy

[787] Załącznik do *Decyzji Nr 251* (…) *w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym*…, wyd. cyt. s. 10.
[788] Tamże.
[789] Tamże, s. 12.
[790] Tamże, s. 13.

jednostkom pływającym czy wykorzystywanie sprzętu technicznego do ewakuacji z terenów zagrożonych powodzią. Ponadto Wymieniają rodzaje i możliwości wykorzystania specjalistycznego wyposażenia podczas uczestniczenia w działaniach ratowniczych. Ćwiczenia odbywają się w warunkach ograniczonej widoczności, po zmroku i mogą odbywać się wspólnie z podmiotami uprawnionymi do wykonywania ratownictwa wodnego[791].

Zakończeniem kursu jest egzamin prowadzony w formie zadania praktycznego, składającego się z trzech obszarów; organizacji działań, bezpieczeństw działań, efektywności powierzonych działań[792].

Kursami specjalistycznymi organizowanymi w strukturach Policji są przygotowujące przewodników psów służbowych do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich[793]. Kursy te z założenia mają na celu przygotowanie przewodników psów służbowych do wykonywania zadań związanych z wyszukiwaniem miejsc występowania zapachu zwłok ludzkich. Organizowane jako etapowe doskonalenie zawodowe w zakresie:

1. ratownictwa wodnego;
2. wyszukiwania zwłok ludzkich w wodzie[794].

W kursach mogą uczestniczyć policjanci, którzy posiadają:

1. zezwolenie na kierowanie pojazdem uprzywilejowanym;
2. aktualne szczepienia przeciwko tężcowi i odkleszczowemu zapaleniu opon mózgowych[795].

Uczestniczyć mogą zarówno poddane doborowi centralnemu psów do służby w Policji, jak przedstawiciele podmiotów pozapolicyjnych na podstawie zawartych porozumień[796].

Odbywają się w przeciągu 85 dni. Podstawową jednostką dydaktyczną jest 45 minutowa godzina lekcyjna. Ilość godzin w tygodniu nie przekracza 35, czyli 7 godzin dziennie. Łączna ilość godzin lekcyjnych wynosi 595 godzin[797].

---

[791] Załącznik do *Decyzji Nr 251* (…) *w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym*…, wyd. cyt., s. 14.
[792] Tamże, s. 6.
[793] Decyzja Nr 400 Komendanta Głównego Policji z dnia 8 października 2014 r. *zmieniająca decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla przewodników psów służbowych do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich* (Dz. U. z 2014 r., poz. 126.). W trakcie opracowania niniejszej pracy prowadzone były prace dotyczące wprowadzenia nowego kursu specjalistycznego dla przewodników psów służbowych.
[794] Załącznik do *Decyzji Nr 400 KGP zmieniającej decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla przewodników psów służbowych do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich*, s. 4.
[795] Tamże.
[796] Tamże.

Program kursu obejmuje zakres tematyczny w postaci:

1. teoretyczne postawy tresury psów;
2. pierwsza pomoc;
3. tresura praktyczna;
4. kształtowanie sprawności fizycznej[798].

W pierwszym bloku tematycznym składającym się z 3 tematów przekazywanie wiedzy rozpoczyna się od obszaru dotyczącego teorii tresury psów. Poruszane są zagadnienia związane ze sprzętem, zasadami i metodami pracy wykorzystywanymi w tresurze psa. Uczestnicy zapoznawani są z systemem nerwowym psa oraz zasadami bodźców i odruchów warunkowych, a także z budową łuku odruchowego u psów. Poznają również typy psychiczne i psychofizyczne podstawy tresury psa[799].

Kolejnym tematem jest kynologia służbowa, podczas której słuchacze zapoznają się z anatomią i fizjologią psa, jego pielęgnacją, żywieniem czy chorobami odzwierzęcymi. Poruszane są także patologie związane z chorobami zakaźnymi, pasożytniczymi oraz związaną z mini profilaktyką oraz zasadami postepowania w nagłych wypadkach czy z pomocą weterynaryjną[800].

Ostatni temat w pierwszym obszarze przekazywanej wiedzy dotyczy taktyki i techniki użycia psów w Policji. Obejmuje on kryteria wyboru przewodników i ich obowiązki oraz zagadnienia z medycyny sądowej, rozkładu ciała ludzkiego. Uczestnicy kursu zapoznają się z taktyką i techniką prowadzenia penetracji różnych terenów, zadania przewodnika na miejscu działań wraz z sporządzeniem dokumentacji[801].

Drugi blok tematyczny poświęcony jest doskonaleniu umiejętności udzielania pierwszej pomocy. Obszerny materiał porusza kwestie bezpieczeństwa i organizacji działań ratowniczych, ewakuacji poszkodowanego, jego oceny wstępnej, określania priorytetów ratowniczych, także szybkie badanie urazowe czy zabezpieczenie osoby w związku z odniesionymi obrażeniami[802]. Słuchacze doskonalą umiejętności odnośnie resuscytacji krążeniowo-oddechowej, także przy wykorzystaniu automatycznego defibrylatora zewnętrznego (ang. Automated External Defibrillator). Kształtują swoje postawy działania

[797] Załącznik do *Decyzji Nr 400 KGP zmieniającej decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego …*, wyd. cyt., s. 4.
[798] Tamże, s. 5.
[799] Tamże, s. 7.
[800] Tamże, s. 8.
[801] Tamże, s. 9.
[802] Tamże, s. 10.

w sytuacjach związanych z wystąpieniem obrażeń mechanicznych czy innych urazów. Omawiają zjawisko wstrząsu, obrażenia wielonarządowe, mnogie, w związku z którymi ćwiczą przygotowanie poszkodowanego do transportu. Poznają zasady postepowania w przypadkach ekspozycji zawodowej czy sposoby udzielania pomocy w sytuacjach szczególnych takich jak: porażenie prądem, piorunem, obrażenia termiczne i inne[803].

Ostatni blok tematyczny odnosi się do tresury praktycznej, podczas której wspólne ćwiczenia przyzwyczajają psa służbowego do przewodnika poprzez trening. Trenowane są czynności takie jak; siadanie zwroty, warowanie, stanie, przywoływanie, pokonywanie przeszkód i inne[804]. W trakcie treningu psy służbowe są szkolone w zakresie wyszukiwania zapachu ludzkich zwłok na lądzie[805].

Ukończenie kursu jest równoznaczne z wydanie psu atestu potwierdzającego przydatność do służby[806].

Przewodnicy psów służbowych w Policji doskonalą swoje umiejętności na specjalistycznym kursie w zakresie ratownictwa wodnego i wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich[807].

Kurs ma na celu przygotowanie przewodnika i psa służbowego do wykonywania zadań związanych z ratownictwem wodnym i wyszukiwaniem miejsc występowania zapachu zwłok ludzkich określonym jako drugi etap doskonalenia zawodowego[808].

Uczestniczyć mogą funkcjonariusze, którzy:

1. ukończyli kurs specjalistyczny dla policjantów wykonujących zadania na wodach i terenach przywodnych;
2. ukończyli kurs specjalistyczny dla przewodników psów służbowych do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich;
3. posiadają zezwolenie na kierowanie pojazdem uprzywilejowanym;
4. posiadają aktualne szczepienia przeciwko tężcowi i odkleszczowemu zapaleniu opon mózgowych[809].

---

[803] Załącznik do *Decyzji Nr 400 KGP zmieniającej decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego…*, wyd. cyt., s. 11-12.
[804] Tamże, s. 14.
[805] Tamże.
[806] Tamże, s. 6.
[807] Decyzja Nr 112 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 marca 2015 r., *w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów służbowych do ratownictwa wodnego i wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich* (Dz. U. z 2015 r., poz. 19).
[808] Załącznik nr 1 do *Decyzji Nr 112 KGP w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów służbowych do ratownictwa wodnego i wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich,* s. 4.
[809] Tamże, s. 4.

Kurs realizowany jest w 82 dni, w 45 minutowych jednostkach lekcyjnych. Łączna ilość zajęć wynosi 560 jednostek lekcyjnych i tygodniowo nie przekracza 35 oraz dziennie 7. Pozostałe godziny przeznaczone są na czynności związane z obsługą psa[810].

Zakres tematyczny dotyczy poszczególnych bloków tematycznych w postaci:

1. teoretycznych podstaw tresury psów;
2. tresury praktycznej;
3. kształtowania sprawności fizycznej[811].

Pierwszy blok tematyczny odnosi się do zagadnień związanych z taktyką i techniką użycia psów w Policji. Poruszane są zasady organizacji i wykonywania służby z psem do ratownictwa wodnego, taktyki i techniki prowadzenia przeszukań terenów wodnych, zadania i sporządzanie dokumentacji służbowej związane z miejscem zdarzenia[812].

Kolejny zakres wiedzy obejmuje tresurę praktyczną, podczas której pies służbowy doskonali swoje w zakresie zwrotów, stania, siadania, warowania zatrzymania, pokonywania przeszkód. Umiejętności szkolone są także w zakresie dynamicznego wejścia do wody, podawania sprzętu ratunkowego, holowania poszkodowanych czy wyszukiwania miejsca występowania zapachu zwłok ludzkich na wodzie[813].

Szkolenie umiejętności obejmuje również kształtowanie fizycznej uczestników szkolenia. Polega na kształtowaniu zdolności motorycznych w postaci; biegów - na 400 m, terenowych czy marszobiegu. Słuchacze uczestniczą w grach zespołowych, ćwiczeniach na siłowni oraz gimnastycznych[814].

Zaprezentowane wybrane kursy i szkolenia pozwalają na uzyskanie umiejętności i wiedzy w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym odnośnie obszarów wodnych i terenów przywodnych. Służby podległe MSWiA szklą się również w ramach lokalnego doskonalenia zawodowego umożliwiającego sprawdzenie i wykorzystanie swoich umiejętności podczas współdziałania z innymi służbami czy podmiotami. Podczas szkoleń w akwenach może dojść do realnego zagrożenia przebywającym na wodzie, co staje się weryfikacją przyjmowanej wiedzy w trakcie zajęć[815].

Wybranymi przykładami takich szkoleń mogą być manewry ratownicze na jeziorze Gopło podczas których uczestniczyły jednostki Policji we współpracy z WOPR

[810] Załącznik nr 1 do *Decyzji Nr 112 KGP w sprawie programu nauczania na kursie*…, wyd. cyt. s. 4.
[811] Tamże, s. 5.
[812] Tamże, s. 6.
[813] Tamże, s. 7.
[814] Tamże, s. 11.
[815] https://akademiapolicji.edu.pl/aktualnosci/2023-szkolenie-z-zakresu-ratownictwa-wodnego, 5.10.2023.

Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Państwową Strażą Rybacką. Doskonalenie umiejętności odnosiło się do manewrowania łodziami służbowymi, patrolowania akwenu czy działania ratownicze w związku z uprowadzeniem statku. Szkolenie odbywało się w trudnych warunkach poprzez działania po zmroku, przy niskiej temperaturze oraz w związku z pojawieniem się śryżu czy lodu napowierzchni wody[816].

Innymi przedsięwzięciami o tematyce poszukiwawczo-ratowniczej na obszarach wodnych są działania w rejonie Wielkich Jezior Mazurskich w których uczestniczą zarówno służby, jak i Wojska Obrony Terytorialnej czy instytucje pozarządowe. Działania odnosiły się do symulowanego zdarzenia związanego z zaginięciem licznej grupy osób w okolicy obszarów wodnych[817].

Szkolenia doskonalące przyjmują również formę ćwiczeń obejmujących zasięg powiatu. Symulacje zdarzeń powodują zaangażowanie znacznych zasób służb i współdziałających z nimi instytucji w celu przywrócenia bezpieczeństwa. Trenowane działania mogą dotyczyć zarówno aktywnego strzelca, jak i zagrożenia bombowego czy uprowadzenia statku pasażerskiego wymagające wdrożenia działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych i terenach przywodnych[818].

3.3. Organizacja szkoleń w instytucjach pozarządowych

Pozarządowe instytucje zajmujące się poszukiwaniem i ratowaniem życia ludzkiego najczęściej reprezentują podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego. Członkami tych podmiotów zwykle są pasjonaci którzy chętnie uczestniczą w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych, stale zwiększają wiedzę, doskonalą umiejętności, a także przekazują innym swoje doświadczenia. Proces szkolenia kadr w omawianych instytucjach odnosi się do kursów uregulowanych prawnie, tym samym nadających stosowne uprawnienia czy wewnątrz strukturalnych szkoleń.

Przykładem są podmioty uprawnione do ratownictwa wodnego takie jak WOPR, uprawnione do ratownictwa górskiego, czyli GOPR bądź inne interdyscyplinarne podmioty zajmujące się bezpośrednio bezpieczeństwem na obszarach wodnych lub pokrewnie.

[816] https://www.policja.pl/pol/aktualnosci/238994,Manewry-Ratownicze-na-Jeziorze-Goplo-Szkolenie-w-ekstremalnych-warunkach-wodnych.html, 12.12.2023.
[817] https://policja.pl/pol/aktualnosci/231596,Cwiczenia-poszukiwawcze-KAL-2023.html, 5.10.2023.
[818] https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/komendy-policji/kpp-lesko/wydarzenia/111937,Solina-2022-cwiczenia-sluzb.html, 5.10.2023.

Posiadający wewnętrzny system szkoleń, który pozwala na uzyskanie odpowiednich kwalifikacji zgodnych z zakresem międzynarodowych czy wewnątrzkrajowych uprawnień.

Odpowiednim przykładem na zaprezentowanie systemu szkoleń pozwalających na uzyskanie uprawnień przydatnych do działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych jest Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. Zgodnie z ustalonymi zasadami szkoleń na stopnie WOPR prowadzone jest doskonalenie ochotników, którzy podejmą się przynależności i uczestnictwa w kursach, szkoleniach pozwalających na uzyskanie wiedzy i umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego oraz technik pływackich.

Obowiązujące stopnie w Wodnym Ochotniczym Pogotowiu Ratunkowym odnoszą się do sposobu wykonywania pracy w zakresie ratownika wodnego. Podział stopni dotyczy:

1. Młodszego Ratownika WOPR;
2. Ratownika WOPR;
3. Ratownika Wodnego Pływalni;
4. Ratownika Wodnego Śródlądowego;
5. Ratownika Wodnego Morskiego;
6. Starszego Ratownika Wodnego;
7. Młodszego Instruktora WOPR;
8. Instruktora WOPR;
9. Instruktora wykładowcę WOPR[819].

Stopnie otrzymywane są po ukończeniu właściwego szkolenia wraz z złożeniem egzaminu przed komisją powołaną przez właściwego prezesa WOPR.

Stopień młodszego ratownika WOPR od 2016 roku jest ujęty jako pierwszy etap szkolenia w zakresie ratownictwa wodnego[820]. Traktowany jest jako praktykant pełniący dyżury społeczne i nie może wykonywać pracy zawodowo. Pojawiają się także sprzeczne informacje, iż nie jest etapem kształcenia ratowników wodnych[821]. Uprawnienia młodszego ratownika WOPR może uzyskać osoba, która ukończyła 12 lat oraz posiada zaświadczenie lekarskie lub oświadczenie opiekunów ustawowych o braku przeciwskazań do wykonywania obowiązków i uprawnień ratownika wystawione nie wcześniej niż sześć miesięcy wcześniej oraz karę pływacką[822].

Kurs poprzedzony jest egzaminem wstępnym w postaci:

[819] http://zgwopr.eu/images/Zasady_szkoleń_na_stopnie_WOPR.pdf, 2.10.2023.
[820] http://kurs-ratownika.pl/kurs-ratownika,wopr.html, 2.10.2023.
[821] https://wopr.bielsko.pl/kurs-na-stopien-mlodszego-ratownika/, 2.10.2023.
[822] http://zgwopr.eu/images/Zasady_szkoleń_na_stopnie_WOPR.pdf, 2.10.2023.

1. przepłynięciem dystansu 200 m;
2. przepłynięciem dystansu 5 m pod lustrem wody;
3. przepłynięciem po skoku ze słupka żabką na piersiach i sposobem na plecach z pracą nóg do „żabki", bez pracy rąk (łącznie 50 m, po 25 m każdym sposobem)[823].

Program kursu ma na celu przygotowanie do pracy społecznej i zawodowej na kąpieliskach, pływalniach krytych i odkrytych, w trakcie imprez na wodach pod nadzorem ratownika starszego stopniem[824]. Zakres przekazywanej wiedzy obejmuje opanowanie technik samoratownictwa, prowadzenia działań profilaktycznych i prewencyjnych, asystowania w zapewnieniu bezpieczeństwa na kąpieliskach, pływalniach, parkach wodnych, akcjach ratowniczych, używaniu podstawowego sprzętu ratowniczego, udzielania pierwszej pomocy czy kształtowania postaw prozdrowotnych i proekologicznych[825]. Kurs składa się z przedziału czasowego od 24 do 48 jednostek dydaktycznych, z których każda odpowiada 45 minutom. Istnieje dowolność w określeniu ilości godzin dydaktycznych na kursie przez organizatora, najczęściej wynosi 18 godzin ze względu na etapowość szkolenia. Zajęcia praktyczne realizowane są na pływalni, w parku wodnym, czy na kąpielisku. Jest organizowany w formie stacjonarnej lub cyklicznej, zakres poruszanej tematyki obejmuje zagadnienia takie jak:

1. Wiadomości ogólne i profilaktyka:
    a) cel, zadania i rola WOPR;
    b) uprawnienia, system szkolenia, program kursu MR WOPR;
    c) przyczyny utonięć i bezpieczeństwo własne ratownika;
2. Organizacja pracy ratowników wodnych:
    a) obowiązki ratownika WOPR na pływalniach, pakach wodnych, kąpieliskach śródlądowych i morskich;
    b) organizacja kąpielisk;
3. Pierwsza pomoc:
    a) algorytm podstawowych zabiegów resuscytacyjnych (ang. Basic Life Support- BLS), podstawowych zabiegów resuscytacyjnych w utonięciach (ang. Water Basic Life Support- WBLS);
    b) pozycja bezpieczna;

[823] http://kurs-ratownika.pl/kurs-ratownika,wopr.html, 2.10.2023.
[824] http://www.wopr.pl/ils/52-program-szkolenia-na-stopie-modszego-ratownika?showall=1, 2.10.2023.
[825] Tamże.

c) postepowanie w zdarzeniach: skaleczenia, krwotoki, urazy narządu ruchu, hipotermia, poparzenia;
d) badanie poszkodowanego;

4. Pływanie i techniki ratownictwa wodnego:
   a) pływanie stylowe i sposoby pływania stosowane w ratownictwie wodnym;
   b) samoratownictwo - uwalnianie się od chwytów i objęć tonącego na lądzie, w wodzie płytkiej:
   c) skoki ratownicze oraz inne sposoby bezpiecznego wejścia do wody;
   d) podstawy nurkowania;
   e) ewakuacja na lądzie;
   f) posługiwanie się podręcznym sprzętem ratowniczym;
   g) podstawowe prace bosmańskie;
   h) symulowane akcje ratownicze w wykorzystaniem podręcznego sprzętu ratowniczego[826].

Kurs zakończony jest egzaminem potwierdzającym nabytą wiedzę i odnosi się do:

1. Umiejętności pływackich w postaci:
   a) przepłynięcia dystansu 50 m kraulem i 50 m żabką ratowniczą;
   b) przepłynięcia dystansu 200 m sposobem dowolnym w czasie poniżej pięciu minut;
   c) zaprezentowanie bezpiecznego wejścia do wody, unoszenia się na wodzie przez trzydzieści sekund, utrzymywania się na wodzie przez 1 minutę używając rąk i nóg, wyłącznie rąk oraz wyłącznie nóg, a także sposoby ewakuacji na lądzie;
2. Umiejętności ratowniczych w postaci:
   a) zademonstrowania trzech skoków ratowniczych;
   b) symulowania akcji ratowniczej na dystansie 30 m;
   c) przepłynięcia 15 m w kierunku tonącego;
   d) nurkowanie na głębokość 2 m po podczas płynięcia;
   e) wydobycie z dna krążka i ponowne pozostawienie na dnie;
   f) dopłynięcie do tonącego;
   g) holowanie tonącego na dystansie 15 m;

[826] http://www.wopr.pl/ils/52-program-szkolenia-na-stopie-modszego-ratownika?showall=1,wyd. cyt. 2.10.2023.

h) zaprezentowanie pierwszej pomocy;
i) zaprezentowanie chwytów stosowanych w ratownictwie wodnym;
j) resuscytacja krążeniowo-oddechowa[827].

Następnym etapem w zakresie ratownictwa wodnego organizowanym przez WOPR jest 22-godzinny kurs odpowiadający niegdyś ratownikowi WOPR. Podczas kursu kontynuowane rozwijanie umiejętności i wiedzy młodszych ratowników WOPR poprzez wdrożenie nowych wariantów działań ratunkowych, informacji o zagrożeniach i zapobieganiu[828]. Przystąpić mogą osoby, które ukończyły 16 roku życia oraz zaliczyła egzamin wstępny w postaci przepłynięcia:

1. stylem dowolnym dystansu 100 m w czasie do 1:50 sek.;
2. dystansu 200 m;
3. dystansu 15 m pod lustrem wody;
4. po skoku ze słupka żabką na piersiach i sposobem na plecach z praca nóg do „żabki" bez pracy rąk o łącznym dystansie 100 m, po 50 m każdym ze sposobów[829].

Doskonalone umiejętności obejmują zagadnienia związane z pływaniem, technikami oraz sprzętem wykorzystywanym w ratownictwie wodnym. Kursanci kształtują umiejętności w zakresie pływania stosowanego w ratownictwie wodnym, samoratownictwa, wykonywania skoków ratunkowych i innych bezpiecznych wejść do wody z podręcznym sprzętem ratunkowym. Szkolone są także techniki nurkowania i pływania pod wodą, holowania i postępowania z osobą tonącą pasywną przy użyciu sprzętu ratunkowego, ewakuacji z wody i na lądzie oraz wykorzystanie deski ortopedycznej w wodzie. Podczas zajęć dotyczących sprzętu wykorzystywanego w ratownictwie wodnym uczestnicy usprawniają nabyte umiejętności odnośnie prac bosmańskich, działań ratunkowych, użytkowania sprzętu pływającego[830].

Ostatni 24-godzinny etap szkolenia pozwala na uzyskanie uprawnień ratownika wodnego (w myśl obowiązujących przepisów). Przystąpić do kursu mogą osoby, które ukończyły 17 roku życia oraz zdały egzamin wstępny w postaci:

[827] http://www.wopr.pl/ils/52-program-szkolenia-na-stopie-modszego-ratownika?showall=1,wyd. cyt. 2.10.2023.
[828] http://kurs-ratownika.pl/kurs-ratownika,wopr.html, wyd. cyt. 2.10.2023.
[829] Tamże.
[830] https://www.kursy-wopr.pl/do%20pobrania/Program_RW.pdf, 2.10.2023.

1. przepłynięcia stylem dowolnym po skoku startowym 400 m w czasie nie dłuższym niż 8 minut;
2. przepłynięcia dystansu 25 m pod lustrem wody z wydobyciem jednego przedmiotu leżącego na dnie;
3. przepłynięcia po skoku startowym ze słupka (sposobem ratowniczym) z głowa nad powierzchnią wody w czasie poniżej 1 minuty;
4. przepłynięcia po skoku startowym stylem klasycznym na piersiach i sposobem na plecach z praca nóg do stylu klasycznego bez użycia rąk o łącznym dystansie 100 m;
5. Holowania tonącego na dystansie 75 m z zastosowaniem trzech sposobów holowania (każdy ze sposobów na dystansie 25 m bez zastosowania przerwy)[831].

W trakcie prowadzonego szkolenia utrwalanie wiedzy i umiejętności dotyczy zagadnień takich jak:

1. organizacja ratownictwa wodnego;
2. organizacja pracy ratowników;
3. sprzęt wykorzystywany w ratownictwie wodnym;
4. pływanie i techniki ratownictwa wodnego[832].

Podstawy prawne odnoszą się do funkcjonowania ratownictwa wodnego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz wykonywanej pracy ratownika wodnego ujęte w kodeksie karnym, wykroczeń, cywilnym i pracy[833]. Zorganizowanie pracy ratowników wodnych dotyczy ich obowiązków i uprawnień, specyfiki działania na poszczególnych obszarach wodnych, zagadnień związanych z hydrologią i meteorologią oraz działań ratowniczych i bezpieczeństwa wyznaczonego obszaru wodnego. Zawarta w programie kursu tematyka odnośnie sprzętu ratownictwa wodnego dotyczy doskonalenia umiejętności w zakresie podstawowych prac bosmańskich, działań ratowniczych na wyznaczonym obszarze wodnym. Podczas doskonalenia umiejętności pływania i technik ratownictwa wodnego uczestnicy wykorzystują ratownicze style pływackie, elementy samoratownictwa, skoki ratunkowe i bezpieczne wejścia do wody, także nurkowanie czy pływanie pod wodą z wykorzystaniem podstawowego sprzętu, a także holowania osoby tonącej pasywnej i aktywnej[834].

[831] http://kurs-ratownika.pl/kurs-ratownika,wopr.html, wyd. cyt. 2.10.2023 .
[832] https://www.kursy-wopr.pl/do%20pobrania/Program_RW.pdf, wyd. cyt. 2.10.2023.
[833] Tamże.
[834] Tamże.

Od 2012 roku obowiązujące uprawnienia ratownika wodnego zastąpiły pozostałe. WOPR utrzymując wewnątrz strukturalną hierarchie stopni ratowniczych prowadzi doskonalenie umiejętności w zakresie ratownictwa wodnego w oparciu w wewnętrzne uchwały Zarządu Głównego WOPR.

Doskonalenie ratownicze członków WOPR odnosi się do stopni „Ratownika Wodnego Pływalni", „Ratownika Wodnego Śródlądowego", „Ratownika Wodnego Morskiego" wymagania wstępne dotyczą egzaminów wstępnych czy odbytego stażu (np. ratownik wodny pływalni - 100 godzin, w tym 50 godzin) na pływalni lub w parku wodnym[835].

Przykładem jest kurs ratownika wodnego pływalni, który obejmuje co najmniej 8 jednostek dydaktycznych, które realizowane są na kąpielisku, pływalni czy w parku wodnym. Uczestniczy muszą posiadać potwierdzone członkostwo WOPR, ukończony 18 r. ż., stopień ratownika WOPR, posiadanie uprawnień ratownika, ratownika medycznego, pielęgniarki systemu lub lekarza systemu z godne z ustawą o PRM[836]. Sprawdzian wstępny obejmuje przepłynięcie 50 m kraulem ratunkowym poniżej 50 sekund, 400 m, dowolnym stylem poniżej 8 minut oraz przepłynięcie 25 m pod wodą z wydobyciem umieszczonych na dnie obiektów[837].

Tematyka kursu dotyczy m. in. działań profilaktycznych i prewencyjnych, zagadnień prawnych, taktyki ratowniczej, umiejętności pływackich i technika ratownictwa wodnego. Podczas zajęć dotyczących zagadnień prawnych uczestnicy utrwalają wiedzę na temat wybranych przepisów i aktów prawnych, odpowiedzialności ratownika i zasad kierowania zespołem. Umiejętności pływackie doskonalone są poprzez pływanie stylowe, sposoby pływania w ratownictwie wodnym, nurkowanie, skoki ratownicze, sposoby holowania poszkodowanych czy ewakuacji. Doskonalone umiejętności obejmują także działania symulowane z wykorzystaniem sprzętu ratowniczego[838].

Szkolenia odbywają się najczęściej w obiektach użytkowanych przez WOPR. Jednym z takich obiektów jest kompleks „TAMA" znajdujący się nad jeziorem Rajgrodzkim w Województwie Podlaskim. Odbywają się w nim szkolenia ratownicze (uznane za prestiżowe przez ratowników wodnych z powodu wysokiego poziomu merytorycznego), takie jak ratownik wodny i instruktor ratownictwa wodnego i inne[839].

[835] http://rwopr.pl/viewpage.php?page_id=7, 3.10.2023.
[836] http://www.woprskierniewice.pl/wp-content/uploads/2016/07/rwp_program-1.pdf, 3.10.2023.
[837] Tamże.
[838] Tamże.
[839] https://www.wopr-podlaskie.pl/aktualnosci/szkolenia-2023-tama, 5.10.2023.

WOPR organizuje doskonalenie w ramach centralnych szkoleń specjalistycznych, podczas których uczestnicy nabywają nowe umiejętności oraz usprawniają posiadane w obszarach ratownictwa lodowego, wód szybkopłynacych i powodziowych, obsługi AED, ratowniczych skuterów wodnych, poduszkowców, współpracy z LPR i SAR[840]. Szkolenia obejmują również zagadnienia z zakresu ratownictwa wysokościowego, ratownictwa wodnego związanego z zabezpieczeniem kąpieliska, spływu kajakowego, regat śródlądowych, łączności radiowej i wiele innych[841].

Powołanie struktury Komisji Ratownictwa Podwodnego (KRP) WOPR wewnątrz stowarzyszenia spowodowało zatwierdzenia programu szkolenia nurkowego dotyczącego poszukiwań osób na obszarach wodnych w ramach kompetencji podmiotów uprawionych do ratownictwa wodnego[842]. Szkolenie honorowane jest przez instytucje ILS i CMAS oraz kierowane jest do osób posiadających uprawnienia nurkowe i ma na celu również ujednolicić zakres wiedzy uczestników[843].

Podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa mogą organizować szkolenia psów ratowniczych oraz ich przewodników[844]. Organizacja szkolenia psów ratowniczych oraz ich przewodników wewnątrz struktur WOPR przewiduje pięć poziomów odpowiadających pięciu szkoleniom:

1. „poziom 1 - Junior ILS K9;
2. poziom 2 - Asystent ILS K9;
3. poziom 3 - Partner ILS K9;
4. poziom 4 - Pies ratowniczy ILS K9;
5. poziom 5 - Międzynarodowy Pies Ratowniczy K9”[845].

Pierwszy poziom odnosi się do działań promocyjnych i edukacyjnych z psem. Przekazywane treści dotyczą zasad współpracy z psem na podstawie poznania naturalnych zachowań zwierzęcia. Kurs ma na celu przygotowanie zespołu ratowniczego (Team K9)

[840] http://zgwopr.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=280:programy-centralnych-szkole-specjalistycznych&catid=18:programy-centralnych-szkole-specjalistycznych&Itemid=12, 5.10.2023.
[841] Tamże.
[842] http://zgwopr.eu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=14&Itemid=47, 5.10.2023.
[843] Tamże.
[844] Rozporządzenie (…) *w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym* …, wyd. cyt. §10.
[845] http://zgwopr.eu/index.php?option=com_content&view=category&id=44:aktualne-programy-szkole&layout=blog&Itemid=51, 21.10.2023.

składającego z przewodnika i psa ratunkowego do spotkań z dużą grupą ludzi. Ponadto przewodnik nabywa wiedzę jak rozpoznać dyskomfort i stres u psa[846].

Uczestnictwo w drugim poziomie uprawnia do wspólnych z psem działań promocyjnych i edukacyjnych w trakcie uczestnictwa w pokazach pracy wodnej i różnych spotkaniach edukacyjnych. Szkolenie odnosi się do wytrenowania bezpiecznych zachowań psa podczas pracy w wodzie. Stopniowanie poziomu trudności zadań ma na celu umocnienie więzi pomiędzy psem a przewodnikiem. Ćwiczenia dotyczą wspólnego pływania z psem, pomocy psu podczas pływania, opanowania jego emocji, a także wybór właściwych technik holowania poszkodowanych z wykorzystaniem psa ratowniczego[847]. Do kursu mogą przystąpić osoby, które ukończyły m. in. 18 roku życia, są członkami WOPR. Wymagania dotyczące psów obejmują wiek co najmniej 12 miesięcy, ukończony kurs Junior ILS K9, wagę powyżej 30 kg, wzrost powyżej 50 cm oraz legitymujących się ukończoną praktyką w prowadzeniu zajęć edukacyjnych w ilości 12 godzin oraz chip lub tatuaż oraz zaświadczenie od weterynarza[848].

W kolejnym poziomie Partner ILS K9 zespół jest przygotowywany poza działaniami ujętymi w wymienionych poziomach do czynności promocyjnych odnoszących się do pierwszej pomocy[849]. Szkolenie doskonali działania z wiązane z współpracą psa z przewodnikiem w wodzie. Wykorzystywany jest sprzęt ratowniczy oraz zwiększany zakres działań ratowniczych poprzez udzielanie pomocy osobom nieprzytomnym i wyciągniętym z wody. Podczas treningu pies odgrywa rolę partnera w każdych działaniach na lądzie czy w wodzie. Osoby przystępujące do szkolenia powinny posiadać (poza wymienionymi we wcześniejszych poziomach wymaganiami) potwierdzenie ukończonego kursu pierwszej pomocy (BLS), kartę pływacką. Różnica wobec poprzednich poziomów odnośnie psów ratowniczych dotyczy wieku, według którego powinny być starsze niż 15 miesięcy[850].

Ukończenie następnego poziomu Pies ratowniczy ILS K9 przygotowuje do pracy na kąpieliskach[851]. Kurs rozszerzony jest o program wynikający z Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym o symulacje zdarzeń wymagających podjęcie działań ratowniczych mające na celu przygotowanie zespołów do pracy na kąpieliskach. Osoby uczestniczące w kursie powinny posiadać ukończony 18 roku

[846] http://zgwopr.eu/images/P-1_JUNIOR_ILS_K9.pdf, 21.10.2023.
[847] http://zgwopr.eu/images/P-2_ASYSTENT_ILS_K9.pdf, 22.10.2023.
[848] http://zgwopr.eu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=14&Itemid=47,wyd.cyt. 5.10.2023.
[849] http://zgwopr.eu/images/P-3_PARTNER_ILS_K9.pdf, 22.10.2023.
[850] http://zgwopr.eu/images/P-4_PIES_RATOWNICZY_ILS_K9.pdf, 22.10.2023.
[851] Tamże.

życia członkostwo WOPR oraz ukończony kurs młodszego ratownika WOPR. Psy ratownicze powinny mieć ukończony 18 miesięcy, aktualne szczepienie przeciwko wściekliźnie oraz spełniać pozostałe wcześniej wymienione wymagania[852].

Ostatnim piątym poziomem jest Międzynarodowy pies ratowniczy ILS K9, który pozwala na przygotowanie zespołu do pracy na kąpieliskach oraz do kierowania działaniami ratowniczymi z udziałem innych zespołów z psami ratowniczymi[853]. Szkolenie wykorzystuje działania symulowane odnoszące się do zdarzeń występujących podczas pełnionych przez ratowników dyżurów. Podczas ćwiczeń zespoły trenują także kierowanie działaniami ratowniczymi z wykorzystaniem kilku zespołów ratowniczych w różnych warunkach. Od chętnych na kurs wymaga się m. in. ukończonego kursu pomocy przedweterynaryjnej. Natomiast od psów poza wymienionymi w poprzednich poziomach wymaga się potwierdzenia ukończonego treningu na plaży w sezonie poprzedzającym w ilości co najmniej 30 godzin[854].

Szkolenie w zakresie zespołu *K-9* obejmuje tematy zajęć w postaci:

1. Pierwszy poziom:
    a) podstawy wiedzy z zakresu kynologii (o naturze psa);
    b) podstawowe ćwiczenia posłuszeństwa;
    c) praca z psem (psychika, motywacja, partnerstwo i współpraca);
2. Drugi poziom:
    a) organizacja i technika akcji ratowniczych prowadzonych przez psa ratowniczego z przewodnikiem;
    b) ćwiczenia II poziomu szkolenia;
3. Trzeci poziom:
    a) ćwiczenia III poziomu szkolenia;
    b) resuscytacja krążeniowo-oddechowa z psem na plaży;
4. Poziom czwarty:
    a) ćwiczenia czwartego poziomu na lądzie (na kąpielisku);
    b) ćwiczenia czwartego poziomu w wodzie (na kąpielisku);
5. Poziom piąty:
    a) prowadzenie i kierowanie akcjami ratowniczymi z udziałem zespołów z psami;

[852] http://zgwopr.eu/images/P-4_PIES_RATOWNICZY_ILS_K9.pdf, wyd, cyt. 22.10.2023.
[853] http://zgwopr.eu/images/P-5_MIEDZYNARODOWY_PIES_RATOWNICZY_K9.pdf, 22.10.2023.
[854] Tamże.

b) ćwiczenia piątego poziomu[855].

Powyższe poziomy szkolenia swoim zakresem odpowiadają etapom uregulowanym planie nauczania psów ratowniczych według „Ramowego programu szkolenia psów ratowniczych wraz z przewodnikami", poprzez:

1. pierwszy, polegający na poddaniu psa socjalizacji oraz szkoleniu w zakresie podstaw posłuszeństwa;
2. drugi, w zakresie posłuszeństwa użytkowego i współpracy z przewodnikiem;
3. trzeci, z zakresu technik ratownictwa wodnego;
4. czwarty, doskonalący techniki ratownictwa wodnego[856].

Wymieniony program obejmuje także etapy nauczania przewodników psów ratowniczych w postaci:

1. podstaw wiedzy z zakresy kynologii (dot. natury psa);
2. organizacji i technik akcji ratowniczych prowadzonych przez zespoły ratownicze, czyli psa ratowniczego wraz z przewodnikiem[857].

Program ma na celu wyszkolenie zespołów ratowniczych do podejmowania działań w zakresie ratownictwa wodnego. Szkolenie psów do ratownictwa wodnego wspomaga pracę ratownika wodnego i pozwala na pewniejszą interwencję oraz dodatkową asekurację podczas działań z wody. WOPR współpracuje z podmiotami specjalistycznymi w zakresie szkolenia psów ratowniczych[858]. Pozwala to na uzyskanie specjalistycznej wiedzy i umiejętności przez ratowników zgodnie z wskazaniem właściwych metod współpracy w zespole.

Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe szkoli dwuetapowo kadrę instruktorką prowadzącą kursy zespołom psów ratowniczych z przewodnikami[859].

Etapy szkolenia określone są (podobnie jak podczas szkolenia psów ratowniczych z przewodnikami) poziomami:

1. poziom pierwszy - Młodszy Instruktor K-9;
2. poziom drugi - Instruktor K-9[860].

[855] http://zgwopr.eu/images/Program_szkolenie_WOPR_ILS_K-9_ZESPOŁ_04082023.pdf, 22.10.2023.
[856] Załącznik nr 5 do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r. *w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym. Ramowy program szkolenia psów ratowniczych wraz z przewodnikami*.
[857] Tamże.
[858] http://www.beethoven.com.pl/psy-ratownicze, 22.10.2023.
[859] http://zgwopr.eu/images/Program_szkolenia_WOPR_ILS_K-9_INSTRUCTOR_04082023.pdf, 22.10.2023.
[860] Tamże.

Młodszy instruktor prowadzi szkolenia i przeprowadza egzaminy na poziomach 1-3 kursów psów ratowniczych z przewodnikami, natomiast instruktor prowadzi i egzaminuje wszystkie szkolenia w zakresie ratownictwa wodnego z wykorzystaniem psów ratowniczych[861].

Wymagania organizacyjne stawiane kandydatom na młodszego instruktora obejmują wiek co najmniej 21 lat, członkostwo w WOPR, uprawnienia ratownika wodnego i ratownika (kwalifikowanej pierwszej pomocy) oraz pozytywną opinię komisji K-9 WOPR czy instruktora ILS K-9[862]. Natomiast poziom wyszkolenia dotyczy posiadania ukończonych szkoleń w postaci:

1. przewodnik psa ILS K-9;
2. partner ILS K-9;
3. przygotowanie metodyczne;
4. potwierdzenie ukończonego jednego ze szkoleń:
    a) treser psów;
    b) behawiorysta;
    c) zoopsycholog;
5. patent stermotorzysty lub sternika motorowodnego[863].

Kandydaci na instruktora K-9 powinni mieć ukończone co najmniej 21 lat, potwierdzić członkostwo w WOPR, posiadać uprawnienia ratownika wodnego ratownika (KPP) oraz otrzymać pozytywną opinię od komisji K-9 WOPR, czy z zarządu terenowego. Wymaganymi uprawnieniami są:

1. młodszy instruktor K-9;
2. pies Ratownik ILS K-9[864].

Obszar tematyczny kursu obejmuje zagadnienia tożsame z kursem dotyczącym wyszkolenia psów ratowniczych wraz z ich przewodnikami.

Podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego poza szkoleniami zgodnymi z uprawnieniami ustawicznymi prowadzą wewnętrze systemy doskonalenia, które z reguły nie zostały udostępnione do powszechnego użytku z uwagi na treści i metody

[861] http://zgwopr.eu/images/Program_szkolenia_WOPR_ILS_K-9_INSTRUCTOR... wyd. cyt., 22.10.2023.
[862] Tamże.
[863] Tamże.
[864] Tamże.

szkoleń. Mazurskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe jako podmiot uprawniony do ratownictwa wodnego także prowadzi szkolenie osób chętnych do przynależności do stowarzyszenia, swoich członków czy szkolenia komercyjne[865]. Ukończenie szkolenia młodszych ratowników MOPR jest równoznaczne z potwierdzeniem członkostwa w stowarzyszeniu. MOPR jako podmiot uprawniony do ratownictwa wodnego prowadzi szkolenie ratowników wodnych. Zrzeszenie MOPR-u z Komisją Działań Podwodnych PTTK CMAS umożliwia prowadzenie certyfikowanych szkoleń nurkowych. Ponadto Mazurskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe odbywa szkolenia zarówno ze służbami, jak i z podmiotami pozarządowymi w szkoleniach, których harmonogramy ustalane są przez zainteresowane strony wyłącznie na potrzeby danego przedsięwzięcia.

Specjalistyczne grupy poszukiwawczo-ratownicze składające się w większości z wolontariuszy tworzą profesjonalną kadrę na przykładzie fundacji Opolsar z Nakła przynależną do OSP Jednostki Ratownictwa Specjalistycznego w Nakle, która włączona jest do KSRG. Opolsar reprezentują, przewodnicy psów, instruktorzy (treserzy psów, behawioryści), planiści czy profilerzy osób zaginionych, nawigatorzy, medycy, operatorzy sprzętu specjalnego (BSP), psycholodzy i inni[866]. Uczestnictwo w wspólnych szkoleniach razem z służbami i innymi podmiotami pozwala na wymianę doświadczeń pomiędzy uczestnikami. Wymiana doświadczeń obejmuje zwrócenie uwagi na elementy działania danej instytucji od nieznanej dotąd strony, a profesjonalne przekazanie takiej wiedzy wzbogaca potencjał ratowniczy[867].

Podobne podmioty po uzyskaniu wpisu przez właściwego miejscowo Wojewodę jako jednostki współpracujące z Państwowym Systemem Ratowniczym również współdziałają ze służbami zarówno w zakresie prowadzonych czynności czy szkoleń. Na przykładzie fundacji Anikar, w skład której wchodzi grupa poszukiwawczo-ratownicza Anikar organizowane szkolenia koordynują działania służb z podmiotami pozarządowymi w kompleksowym ujęciu poszczególnych zdarzeń[868]. Szkolenia mogą przyjąć formę ćwiczeń poprzez odwzorowanie reżyserowanych zdarzeń o charakterze zagrożenia życia lub zdrowia czy zaginięć lub szkolenia z zalecanych systemów, bądź nowości branżowych[869]. Instytucje

[865] https://mopr.com.pl/szkolenia-ratownicze/, 22.10.2023.
[866] https://opolsar.pl/o-nas/, 23.10.2023.
[867] https://opolsar.pl/2019/03/, 23.10.2023.
[868] https://gazetaolsztynska.pl/elk/866883,Kolejne-szkolenie-z-Fundacja-Anikar.html, 23.10.2023.
[869] https://anikar.pl, 23.10.2023.

pozarządowe do wspólnych szkoleń zapraszają nie tyko służby czy specjalistyczne podmioty, a także palcówki oświatowe, tym samym zwiększając zasięg przekazywanej wiedzy[870].

Zakres działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wód w rejonach górskich związany jest z specyfiką pracy Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. Występowanie górskich źródeł, strumieni, strug, potoków, rzek i innego terenu pokrytego wodą obliguje GOPR do przygotowania ratowników na konieczność niesienia pomocy w trudnych warunkach. Podczas szkolenia ratownicy poznają techniki ratownicze adekwatne do specyfiki danej grupy.

Przez okres pierwszych lat przynależności do GOPR ratownicy po zdaniu egzaminów wstępnych uczestniczą w funkcjonowaniu grupy tj.: pełnią dyżury, uczęszczają w szkoleniach i kursy. W okresie tym ratownicy nie podejmują działań ratunkowych w wodzie, lecz przyswajają wiedzę w tej tematyce[871]. Pod koniec wymienionego okresu oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii kierowani są kurs pierwszego stopnia.

Czterogodzinny kurs ma na celu przystosowanie absolwentów do działania na górskich rzekach szybkopłynących, poprzez właściwe przyjęcie zgłoszenia o zdarzeniu, nabycie wiedzy o zasadach bezpieczeństwa i warunkach hydrologicznych panujących w środowisku rzek górskich, a także odpowiednie dobranie, przygotowanie i wykorzystanie sprzętu osobistego i zespołowego[872].

Przekazywana wiedza obejmuje zagadnienia dotyczące:

1. bezpieczeństwa i higieny pracy w środowisku rzek górskich;
2. organizację ratownictwa na rzekach górskich i wodach szybkopłynacych;
3. dobór i zastosowanie sprzętu stosowanego w ratownictwie na rzekach górskich i szybkopłynących;
4. hydrologię[873].

Pierwszy temat obejmuje wiedzę dzięki której absolwent kursu będzie potrafił m. in. poruszać się bezpiecznie na brzegu rzeki górskiej, zabezpieczać innych ratowników przebywających w bliskiej odległości od wody, stosować sygnały dźwiękowe i za pomocą odpowiednich gestów komunikować się. Drugi temat pozwala na zapoznanie z instytucjami zajmującymi się ratownictwem na wodach szybkopłynacych orz zapoznaniem ze sprzętem jakim dysponują poszczególne podmioty specjalistyczne. W trzecim temacie słuchacze

[870] https://cem.elk.pl/wspolpraca-cem-z-anikar/7455/, 23.10.2023.
[871] Informacje uzyskane od reprezentantów GOPR.
[872] Materiały niepublikowane GOPR. *Program Kursu Ratownictwa na Rzekach Górskich I stopnia*.
[873] Tamże.

nabywają wiedzę dotyczącą doboru, skompletowania i przygotowania sprzętu osobistego i zespołowego do działań oraz uczą się przygotować ponton ratowniczy oraz obsługi rzutki ratowniczej. Ostatni temat poświęcony hydrologii zapoznaje uczestników z przyczynami i występowaniem zjawisk takich jak: cofka, odwój, syfon, powódź itd.[874].

Kurs prowadzony jest przez instruktorów ratownictwa górskiego specjalizujących się w ratownictwie na rzekach górskich i wodach szybkopłynących. Organizowany jest w sprawdzonych wcześniej miejscach umożliwiających przeprowadzenie całościowego programu według zasady stopniowania trudności. Nabywanie wiedzy polega na przećwiczeniu każdego z elementów ujętego w danym temacie kursu z uwagi na opanowanie przez uczestników przekazywanych treści[875].

Następnie po złożonym ślubowaniu pełnoprawni ratownicy kierowani są na szkolenie drugiego stopnia w trakcie którego poznają i doskonalą wiedzę w zakresie dyscyplin ratowniczych, spośród których pogłębiają wiedzę i doskonalą umiejętności ratownictwa na rzekach górskich.

W odróżnieniu do poziomu pierwszego kurs obejmuje 6 godzin poświęconych tematom takim jak:

1. hydrologia;
2. sposoby poruszania się w nurcie (defensywny, ofensywny);
3. użycie i sposoby poruszania się pontonem ratowniczym;
4. zastosowanie rzutki ratowniczej;
5. metoda ratownicza „człowiek żaba”;
6. metoda ratownicza „pudełko”[876].

Zakres przekazywanych informacji w temacie pierwszym ma na celu doskonalenie wiedzy i umiejętności na temat zjawisk i przyczyn występujących w środowisku wodnym (podobnie jak w poziomie pierwszym: poruszane zjawiska to m. in.: cofka, odwój, nurt, syfon itd.). Zagadnienia kolejnego tematu dotyczą poruszania się w korycie rzeki sposobami; ofensywnym i defensywnym, reagować i rozpoznawać zagrożenia oraz zjawiska hydrologiczne zachodzące w nurcie rzeki. Następny z kolei temat obejmuje użycie pontonu ratowniczego w trakcie przygotowania do działań ratowniczych oraz ich realizacji. Ćwiczone są elementy dotyczące m. in. poruszania się pontonem po korycie rzeki, rozpoznawania

[874] Materiały niepublikowane GOPR. *Program Kursu Ratownictwa na Rzekach Górskich I stopnia,* wyd. cyt.
[875] Tamże.
[876] Materiały niepublikowane GOPR. *Program Kursu Ratownictwa na Rzekach Górskich II stopnia*.

zjawisk hydrologicznych i adekwatnych reakcji czy zdarzenia kryzysowe w postaci przewrócenia się pontonu. Czwarty temat dotyczy doskonalenia pracy z rzutką ratowniczą, czyli użycia jej na wiele sposobów. Kolejny temat odnosi się do wykonania odpowiedniego skoku ratowniczego, przypominającego skok żaby oraz przeprowadzenia działań ratowniczych. Ostatni z tematów ma na celu nabycie wiedzy odnośnie metody ratowniczej „pudełko" zgodnie z którą uczestnicy szkolenia za pomocą pontonu oraz odpowiednio skonstruowanego układu lin i bloczków będą poruszać się w zamierzony kierunku[877].

Po dwuletnim okresie zakończonym seminarium składającym się z części zimowej i letniej ratownik otrzymuje nominację na starszego ratownika. W dalszym ciągu aktywność szkolenia ratowniczego odnosi się do kursu instruktorskiego składającego się z części zimowej i letniej.

Kurs ma na celu uzyskanie spośród ratowników osoby specjalizujące się w dyscyplinach związanych z obszarami wodnymi, które posiadają odpowiednie predyspozycje do prowadzenia działań ratowniczych na rzekach górskich[878].

Obszar przekazywanej wiedzy jest zbliżony jak na II stopniu, natomiast ukierunkowany jest na doskonalenie nabytych umiejętności na poprzednich kursach. Zakres tematyczny obejmuje zagadnienia w postaci:

1. predyspozycji kandydatów na instruktorów specjalizujących się w ratownictwie na rzekach górskich;
2. konfiguracji i doboru sprzętu u instruktorów specjalizujących się w ratownictwie na rzekach górskich;
3. kierowaniu działaniami przeciwpowodziowymi i *dużymi akcjami wodnymi*[879].

W pierwszym temacie poddane selekcji osoby wykazujące predyspozycje do swobodnego funkcjonowania w środowisku rzek górskich. Założeniem kursu jest, aby absolwenci bezbłędnie wybierali miejsca do przeprowadzenia ćwiczeń oraz w pewnie poruszali się w środowisku rzeki górskiej. Przygotowani są do rozpoznawania niebezpieczeństw i merytorycznego prowadzenia zajęć. Temat drugi odnosi się do zorientowania słuchaczy w nowoczesnym osprzętowaniu, możliwościach wraz z zastosowaniem i predyspozycji wyposażenia ratowniczego. W trzecim temacie słuchacze

[877] Materiały niepublikowane GOPR. *Program Kursu Ratownictwa na Rzekach Górskich II stopnia*, wyd. cyt.
[878] Tamże.
[879] Tamże.

przygotowywani są na kierowanie działaniami ratowniczymi podczas powodzi i na rzekach górskich[880].

Kursu instruktorski zakończony jest egzaminem oraz przygotowaniem ratowniczej pracy dyplomowej[881]. Praca wyczerpuje specjalistyczną wiedzę odnośnie danego zagadnienia o tematyce odpowiadającej predyspozycjom i profilowi szkolenia instruktorskiego.

Podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego bądź o charakterze interdyscyplinarnym biorące udział w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych poza prowadzeniem szkoleń z zakresu ratownictwa wodnego doskonalą swoje kadry w wielu dziedzinach przydatnych w poruszanej tematyce.

Stowarzyszenie Podwodnik z siedzibą w Orzyszu poza uprawnieniami do wykonywania ratownictwa wodnego tworzy interwencyjną grupę poszukiwawczo-ratowniczą, która obejmuje swoimi działaniami ratownictwo nurkowe, wysokościowe i techniczne związane z poszukiwaniem i wydobywaniem obiektów[882]. Prowadzi doskonalenie z zakresu sportów wodnych, obronnych, płetwonurkowych i profilaktyki przebywania nad obszarami wodnymi. Koordynacja działalności podmiotu skierowana jest m. in. na poszczególne obszary:

1. rozwój badań naukowych;
2. ratownictwo wodne;
3. archeologię i nurkowania wrakowe;
4. medycynę nurkową[883].

Szkolenia obejmują zakres uzyskania uprawnień ratownika na kursach kwalifikowanej pierwszej pomocy czy sternika motorowodnego. Oferta szkoleniowa umożliwia uzyskanie wszystkich stopni płetwonurkowych honorowanych przez CMAS[884].

Stowarzyszenie organizuje 66 godzinne kursy Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy, a także recertyfikację tych uprawnień. Szkolenia motorowodne dotyczą wiedzy teoretycznej na temat m. in. przepisów żeglugowych, budowy jednostek pływających, locji śródlądowej, prac bosmańskich i innych. Podczas zajęć praktycznych ćwiczone są elementy manewrowania, pływania po objęciu założonego kursu- prostego, cyrkulacji, stawiania boi

[880] Materiały niepublikowane GOPR. *Program Kursu Ratownictwa na Rzekach Górskich II stopnia*, wyd. cyt.
[881] Informacje uzyskane od reprezentantów GOPR.
[882] http://podwodnik.org.pl/1_35_dzialalnosc-ratownicza.html, 17.10.2023.
[883] http://podwodnik.org.pl/1_15_koordynatorzy.html, 17.10.2023.
[884] http://podwodnik.org.pl/1_6_szkolenia.html, 17.10.2023.

i pracy na kotwicy. Uczestnicy uczą się także cumowania jednostek pływających i podziału członków załogi[885].

Kursy płetwonurkowe w ramach struktury CMAS oferowane przez stowarzyszenie Podwodnik oraz pozostałe specjalistyczne pozwalają na wykonanie ćwiczeń z zakresu nawigacji podwodnej, nurkowania nocnego, przy wykorzystaniu suchych skafandrów, nurkowania związane z penetracją wraków czy poszukiwaniem i wydobywaniem, a także nurkowani podlodowe i eksploracyjne[886].

Zaoferowanie tak specjalistycznych przedsięwzięć szkoleniowych wymaga adekwatnie wyszkolonej kadry posiadającej niezbędne kwalifikacje i doświadczenia. Skład kadry ratowniczej reprezentują ratownicy wodni, ratownicy (w myśl ustawy o PRM), ratownicy medyczni, lekarze, płetwonurkowie i instruktorzy, nurkowie zawodowi oraz kierownicy prac podwodnych, a także sternicy motorowodni, morscy, instruktorzy motorowodni[887]

Członkowie stowarzyszenia uczestniczą w przedsięwzięciach o tematyce ratowniczej, bądź obronnej oraz innych przydatnych w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych. Niejednokrotnie organizują lub współorganizują ze służbami szkolenia ratownicze na obszarach wodnych[888].

Podczas prowadzonych szkoleń na obszarach wodnych występują zdarzenia, podczas których uczestnicy biorą udział w realnych działaniach poszukiwawczo-ratowniczych. Przygotowanie i wyposażenie kadr pozwala na właściwe wykorzystanie podmiotów, które może pozwala na odnalezienie osób uznanych za zaginionych w zbiornikach wodnych[889].

Podmioty angażujące się w działania poszukiwawczo-ratownicze niejednokrotnie funkcjonują w ramach struktury danej jednostki OSP, co pozwala na bezpośrednie użycie w działaniach lub uczestnictwo w wspólnych szkoleniach, tym bardziej kiedy jednostka jest przynależna do KSRG. Przykładem może być jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Klebarku Wielkim biorąca udział w wcześniej wymienianym szkoleniu „Kal 2023" z zakresu współdziałania w działaniach poszukiwawczych na obszarach wodnych nad jez. Święcajty.

[885] http://podwodnik.org.pl/1_10_motorowodne.html, 17.10.2023.
[886] http://podwodnik.org.pl/1_8_pletwonurkowe.html, 17.10.2023.
[887] http://podwodnik.org.pl/1_35_dzialalnosc-ratownicza.html, wyd. cyt. 17.10.2023.
[888] https://gazetaolsztynska.pl/pisz/490552,Cwiczyli-na-lodzie.html#axzz55PlyqLg8, 20.10.2023.
[889] https://olsztyn.wyborcza.pl/olsztyn/7,48726,22191047,zycie-stracil-mlody-chlopak-znalezli-go-20-metrow-odbrzegu.html?utm_campaign=share_article&utm_medium=deeplink&utm_source=gazetaapp&disableRedirects=true, 20.10.2023.

Innym przykładem jest cykl ćwiczeń Renegate/Sarex, które mają na celu sprawdzenie funkcjonowania sił zbrojnych oraz podmiotów pozamilitarnych m. in. w płaszczyznach ratownictwa lotniczego, morskiego, bojowego czy systemu bezpieczeństwa państwa i przeciwdziałaniu sytuacjom kryzysowym[890]. Jednym z poruszanych zagadnień podczas ćwiczeń są działania na akwenach dotyczące zarówno wód śródlądowych jak i wewnętrznych wód morskich. Ćwiczenia odbywają się według zaplanowanych scenariuszy i pełnią funkcję sprawdzianu funkcjonowania systemów bezpieczeństwa. Podczas przedsięwzięć realizowane są ćwiczenia zgrywające podmioty wojskowe, pozawojskowe i cywilne w płaszczyźnie reżyserowanych zdarzeń dotyczących niejednokrotnie zdarzeń o charakterze poszukiwawczo-ratowniczym[891].

3.4. Uwarunkowania prawne współpracy podmiotów

Współdziałanie podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych opiera się na regulacjach prawnych wykorzystujących właściwości podmiotów niezbędne do skutecznego i jak najszybszego dotarcia do osób potrzebujących pomocy. Formalności dążące do usystematyzowania wzajemnych relacji dotyczą uzupełniania się podmiotów podczas wspólnych zmagań, jednocześnie podejmując próby eliminacji zbędnych lub czasochłonnych zabiegów, a także powielających się czynności.

Za współdziałanie przyjmuje się działanie co najmniej dwóch podmiotów, mających na celu zaangażowanie we wspólny wysiłek w dążeniu do efektywnego osiągnięcia zamierzonych celów[892]. Wysiłek ten z reguły obejmuje obszary, do których podmioty te zostały powołane, bądź są pokrewne z ich kompetencjami. Osiągnięcie zamierzeń podczas współdziałania możliwe jest przy zachowaniu cech, takich jak:

1. wspólny cel uczestników;
2. autonomiczność uczestników, czyli brak stosunku podległości;
3. dobrowolne uzgodnienie zadań przez podmioty współdziałające[893].

[890] https://www.wojsko-polskie.pl/articles/tym-zyjemy-v/2023-05-17i-rozpoczyna-sie-cwiczenie-renegadesarex-23/, 21.10.2023.
[891] https://oddzialzwkrakow.wp.mil.pl/pl/articles6-aktualnosci/2019-06-034-udzia-w-cwiczeniu-renegadesarex-19/, 21.10.2023.
[892] R. Meler, *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych*… wyd. cyt. s. 43-44.
[893] Tamże, s. 43.

Ponadto cechy te powinny opierać się na udzielaniu wzajemnej pomocy przez zainteresowane instytucje pozwalając na osiągnięcie założonych celów współdziałania, tym bardziej w odniesieniu do trudnych warunków z jakimi wiąże się prowadzenie działań na obszarach wodnych[894].

Współpraca natomiast obejmuje relację co najmniej 2 współdziałających podmiotów, która przynosi wzajemne korzyści przystępującym uczestnikom[895]. Zatem przyjmuje się, że współdziałanie jest niesformalizowaną formą współpracy, która bazuje na dobrowolności i wzajemnej inicjatywie w osiągnięciu wspólnego celu przez strony[896]. Wyrażony akces przystąpienia różnych podmiotów do wspólnych działań najczęściej ustala zasady wzajemnych relacji za względu na uprawnienia czy wyposażenie.

Podmioty zaangażowane w działania poszukiwawczo-ratownicze korzystając z dowolnych form przynoszących wzajemne korzyści mogą wspierać wzajemne płaszczyzny poprzez uzupełnianie się m. in. zasobów ludzkich czy sprzętowych, co pozwala organizować m. in. zespoły mieszane, a w efekcie kompleksowe grupy poszukiwawczo-ratownicze. Dobrowolność zawierania i przystępowania do wspólnych przedsięwzięć nie powinna kolidować z porządkiem prawnym, interesem każdego z podmiotów bądź idei wzajemnych relacji, a także z ogólnymi zasadami współżycia społecznego[897].

Przystępowanie instytucji do wspólnego uczestnictwa w omawianych działaniach formowane jest zwykle w postaci umów bądź porozumień.

Pojęcie umowy określa formę działania przynajmniej dwóch stron, zgodnie oświadczających swoją wolę. Zawieranie umów przez instytucje rządowe jako organy administracyjne pozwala na wykorzystywanie formy prawnej w konkretnym działaniu[898]. Umową natomiast określane jest porozumienie się stron, mające na celu ustalenie wzajemnych praw, korzyści i obowiązków (najczęściej poprzez dokument, w którym są określone prawa)[899].

Wobec powyższego wspólne działania podmiotów podczas realizacji zadań poszukiwawczo-ratowniczych mogą przyjąć formę dobrowolnego porozumienia odnośnie współdziałania lub umowy cywilnej przynoszącej korzyści stronom. Korzystając z wymienionych możliwości współdziałanie służb odbywa się na podstawie przystąpienia do stosownego porozumienia. Natomiast podmioty pozarządowe poza stosowaniem porozumień

[894] R. Meler, *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych*… wyd. cyt. s. 43.
[895] Tamże.
[896] Tamże.
[897] Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., *Kodeks cywilny* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1961.), art. 353[1].
[898] E. Ochendowski, *Prawo Administracyjne*, Toruń 2006 r., s. 204.
[899] https://sjp.pwn.pl/sjp/umowa;2532750, 24.10.2023 r.

ze służbami czy innymi instytucjami w przedmiotowym zakresie zawierają także umowy cywilnoprawne[900]. Na podstawie sporządzonych powiązań posiadających moc prawną regulowane są kompetencje, podział organizacyjny w zakresie wspólnych przedsięwzięć, szkoleń bądź udostępniania sprzętu czy osobowego uzupełniania się[901].

Umożliwienie realizacji zadań za pośrednictwem umów może wiązać się z ustaleniem norm budżetowych, zakresem kompetencji czy zasadom funkcjonowania danej instytucji[902].

Za natomiast porozumienie rozumie się wyrażenie zgody (w omawianym kontekście- zgody na współdziałanie instytucji), wzajemne zrozumienie (czyli posiadanie wiedzy o własnych i wzajemnych potrzebach), a także rodzaj umowy lub układu pomiędzy zainteresowanymi stronami[903]. Porozumienie przyjmuje formę instrument organizowania działalności podmiotów w zakresie realizowanych zadań poprzez sferę relacji prawnych[904]. Służby mogą regulować wzajemne inicjatywy właśnie poprzez porozumienia, które upraszają procedury włączenia do realizacji zadań w sytuacjach nagłych.

Przykładem takiego rozwiązania jest Porozumienie z dnia 30 grudnia 2019 roku w sprawie współdziałania Policji i Państwowej Straży Pożarnej[905]. Zawarty dokument odnosi się do organizacji wspólnych przedsięwzięć dotyczących zakresu ochrony życia i zdrowia ludzi, jak również pozostałych obszarów związanych z bezpieczeństwem[906].

Innym przykładem jest porozumienie bezpośrednio dotyczące ustawowych i statutowych obowiązków związanych z bezpieczeństwem na obszarach wodnych, które zawarła Policja z WOPR. Zadeklarowanie wzajemnej całorocznej pomocy w odniesieniu do swoich kompetencji każdego z podmiotów ma na celu poprawę stanu bezpieczeństwa na wodach i terenach przywodnych oraz ograniczenie osób tonących w Polsce[907].

Formalne przystąpienie podmiotów do współdziałania ukierunkowane jest na:

1. Organizowanie pomocy oraz ratowanie poszkodowanych, którzy ulegli wypadkom powodującym zagrożenie ich zdrowia, życia na obszarze wodnym,
2. Likwidacja zagrożeń mienia i środowiska, które obejmują działania:

[900] R. Meler, *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych …,* wyd. cyt. s. 44.
[901] Tamże.
[902] E. Ochendowski, *Prawo Administracyjne*, wyd. cyt. s. 205.
[903] https://sjp.pwn.pl/sjp/porozumienie;2505391.html, 24.10.2023.
[904] E. Ochendowski, *Prawo Administracyjne*, wyd. cyt. s. 211.
[905] Porozumienie z dnia 30 grudnia 2019 r., zawarte pomiędzy Komendantem Głównym Państwowej Straży Pożarnej, a Komendantem Głównym Policji *w sprawie współdziałania Policji i Państwowej Straży Pożarnej*.
[906] Tamże.
[907] Porozumienie z dnia 20 czerwca 2007 r., zawarte pomiędzy Komendantem Głównym Policji a Prezesem Zarządu Głównego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, *w sprawie współdziałania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na wodach i terenach przywodnych*.

a) ratownicze;
b) zapobiegawcze;
c) rozpoznawcze;
d) informacyjne;
e) organizacyjne[908].

Sformalizowany zapis przystąpienia do wspólnego działania odnosi się do określenia stron przystępujących do porozumienia czy sprecyzowania zakresu wspólnych czynności w postaci:

1. realizację ustawowych zadań Policji czy statutowych WOPR;
2. proporcjonalne użycie sił i środków każdej ze stron do występującego zagrożenia;
3. nieodpłatne udostępnianie jednostek pływających wraz z uprawnionym do kierowania personelem;
4. ratowaniu życia ludzkiego;
5. realizowaniu i koordynacji zgodnie z ustawowymi obowiązkami[909].

Zakres udostępniania jednostek pływających oraz funkcjonariuszy i członków do kierowania zgodnie z porozumieniem uszczegółowić powinni właściwi miejscowo komendanci oraz prezesi terenowych zarządów WOPR. Według ustalonej zasady w porozumieniu podczas ratowania życia ludzkiego kierującym działaniami ratunkowymi jest pierwszy przybyły na miejsce patrol lub zespół czy grupa ratownicza[910].

Strony przystępujące w ramach podpisywanych porozumień ustalają regulacje współdziałania w zakresie działań terenowych przez podległe Komendantowi Głównemu Policji jednostki organizacyjne oraz Prezesów zarządów wojewódzkich WOPR. Zakres obejmuje także wspólne przygotowania do sezonu letniego czy wzajemną pomoc podczas organizacji przedsięwzięć w trakcie sezonu oraz czynności po sezonie[911].

Zawarcie porozumień ujmuje także komórki stron, które zajmą się monitorowaniem i koordynowaniem współdziałania. Porozumienie pomiędzy Policją i WOPR monitorowane

[908] Porozumienie (…), *w sprawie współdziałania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na wodach i terenach przywodnych* …, wyd. cyt.
[909] Tamże.
[910] Tamże.
[911] Tamże.

od strony Policji jest przez Biuro Prewencji i Ruchu Drogowego KGP, natomiast ze strony WOPR przez Zarząd Główny[912].

Podczas zawierania porozumień strony wskazują także okres ich obowiązywania, a także formę rozwiązania czy ustania współdziałania. Ponadto określane są także kwestie dotyczące kosztów. Na omawianym przykładzie każda ze stron ponosi koszty w zakresie swojego działania[913].

Policja z instytucjami ratowniczymi pozarządowymi, jednocześnie podległych nadzorowi Ministerstwu Spraw Wewnętrznych podejmuje współdziałanie w zakresie norm prawnych regulujących powołanie danych instytucji. Uzupełnianie się w płaszczyznach swoistego funkcjonowania odnosić się może do obszarów, w których wyspecjalizowany w danym kierunku podmiot współpracujący z Policją, charakteryzującą się uniwersalnością powoduje kompleksowe współdziałanie wraz z przyspieszoną możliwością włączenia do działań. Podobnie jak podjęcie do współpracy WOPR czy innych podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego nawiązanie współdziałania z Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym w zakresie kompetencji[914].

Porozumienie obejmuje swoim obszarem podejmowanie działań zapobiegawczych, przygotowawczych, organizacyjnych i likwidujących zagrożenie życia, zdrowia i mienia czy bezpieczeństwa u osób przebywających w górach[915]. Współdziałanie odnosi się także do prowadzenia, organizowania szkoleń i doskonalenia zawodowego, a także wymiany doświadczeń w dziedzinie technik wysokościowych[916].

Wspólna inicjatywa Policji i GOPR podczas realizacji wspólnych działań dotyczących zapewnienia i przywrócenia bezpieczeństwa w górach odnosi się do:

1. inicjowania i organizowania wspólnych działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń w górach;
2. udostępnianiu w trakcie wspólnych działań sił i środków, szczególnie specjalistów, wyspecjalizowanego sprzętu i urządzeń wraz z obsługą;
3. dostosowanie stanowisk kierowania i systemów łączności do realizacji wspólnych zadań;

[912] Porozumienie (…), *w sprawie współdziałania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na wodach i terenach przywodnych* …, wyd. cyt.
[913] Tamże.
[914] Porozumienie między Komendantem Głównym Policji i Zarządem Głównym Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego z dnia 5 lutego 2008 r., *w sprawie współdziałania Policji z Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym.*
[915] Tamże, §1.
[916] Porozumienie (…) *w sprawie współdziałania Policji z Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym* …, wyd. cyt. §1.

4. wymiany informacji poprzez wzajemne alarmowanie, ostrzeganie i zapewnienie sprawnego obiegu informacji o zaistniałych zdarzeniach;
5. stałego koordynowania działań obu służb w sytuacjach zagrożeń poprzez powoływanie sztabów kryzysowych
6. inicjatywy w dokonywaniu niezbędnych zmian aktów prawnych, mające na celu zwiększenie skuteczności wspólnych działań.

Współdziałanie w zakresie szkolenia i doskonalenia zawodowego obejmuje:

1. prowadzenie wspólnych szkoleń odnośnie ratownictwa klasycznego, speleo-ratownictwa i działań ratowniczych z powietrza;
2. prowadzenie zajęć dydaktycznych w zakresie reagowania na zagrożenia, technik ratowniczych i interwencyjnych oraz wykorzystania specjalistycznego sprzętu;
3. udostępnianie podczas wspólnych szkoleń sił i środków w postaci specjalistów, sprzętu i urządzeń ratowniczych;
4. wymiany materiałów szkoleniowo-dydaktycznych, czy prowadzenie kursów weryfikujących oraz wydających uprawnienia instruktorskie;
5. uwzględnianie podczas szkoleń zagadnień służących realizacji porozumienia;
6. organizowanie zawodów sportowych[917].

Wymienione powyżej speleo-ratownictwo dotyczy działań ratunkowych w środowisku jaskiniowym mające na celu udzielenie skutecznej pomocy osobom poszkodowanym i przeprowadzenie ewakuacji na powierzchnię[918].

Porozumienie w zakresie wymiany doświadczeń w dziedzinie technik wysokościowych obejmuje:

1. organizację wspólnych zgrupowań szkolno–treningowych;
2. wymianę opinii o przydatności i nowych rozwiązaniach odnośnie technik wysokościowych oraz specjalistycznego.

Za realizację porozumienia strony wyznaczyły komendantów wojewódzkich Policji, przy pomocy właściwych kierowników jednostek terenowych oraz osoby upoważnione,

[917] Porozumienie (…) *w sprawie współdziałania Policji z Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym* …, wyd. cyt. §2.
[918] https://www.speleo.org.pl/podstawy-ratownictwa-jaskiniowego, 27.11.2023 r.

a także naczelników GOPR. Koordynacją współdziałania zajmuje się Biuro Prewencji i Ruchu Drogowego KGP[919].

W porozumieniach może zostać wyszczególniony zakres, którego nie obejmują pokrywające się zapisy bądź sprzeczne z kompetencjami obowiązki stron. Porozumienie pomiędzy Policją a Strażą Graniczną wskazuje na obszar, którego nie obejmuje z powodu pokrywających się przepisów z nadrzędnym celem w jakim zostało zawarte. Służby przystępując do porozumienia w zakresie współdziałania rezygnują z podtrzymywania zapisów odnośnie żądania niezbędnej pomocy od innych instytucji państwowych czy podmiotów pozarządowych. Powodem może się okazać powielanie przepisu z celem porozumienia oraz niezgodności kompetencyjnej jaką byłoby żądanie pomocy od innych instytucji w imieniu pozostałej strony porozumienia[920].

Służby w ramach współdziałania mogą m. in. stosować ochronę prewencyjną bezpieczeństwa i porządku publicznego, wsparcie logistyczne czy doskonalenie metodyki wykonywania zadań i czynności służbowych. Współdziałanie może przyjąć formę wymiany informacji, koordynację działań, udzielania specjalistycznego wsparcia technicznego, wymiany doświadczeń uzyskanych w wykonywania zadań i czynności służbowych[921]. Realizacja wymienionych obszarów współpracy obejmuje m. in.:

1. konsultacje poprzedzające działania;
2. stałą wymianę informacji odnośnie działań;
3. stosowanie wspólnych zespołów koordynacyjnych do spraw planowania współdziałania, kierowania czy nadzorowania czynności związanych z współdziałaniem[922].

Zespoły koordynacyjne powoływane są z wspólnej inicjatywy służb czy uprawnionych przedstawicieli, którzy wyznaczają kierownika zespołu ze służby wnioskującej o powołanie zespołu[923].

W przypadku porozumień pomiędzy służbami uprawnionymi przedstawicielami do reprezentowania stron są:

[919] Porozumienie (…) *w sprawie współdziałania Policji z Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym* …, wyd. cyt. §3-4.
[920] Porozumienie Komendanta Głównego Policji i Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 17 czerwca 2004 r., *w sprawie współdziałania Policji i Straży Granicznej*, §1.
[921] Porozumienie (…) *w sprawie współdziałania Policji i Straży Granicznej*…, wyd. cyt. §2.
[922] Tamże, §8.
[923] Tamże.

1. kierownicy jednostek organizacyjnych Komendy Głównej Policji i Komendy Głównej Straży Granicznej odnośnie współdziałania na terenie kraju;
2. komendanci wojewódzcy, miejscy, powiatowi i komisariatów Policji oraz komendantów oddziałów, granicznych placówek kontrolnych, strażnic i dywizjonu Straży Granicznej odnośnie właściwości terytorialnej[924].

Współpraca Policji z Strażą Graniczną umożliwia w sytuacjach „niecierpiącej zwłoki" podjęcie wspólnych działań w odmiennych formach niż ujęte w porozumieniu, natomiast odmowa udzielenia pomocy może nastąpić tylko w sytuacjach, w których niekorzyść strony mogłaby uniemożliwić wykonywanie ustawowych zadań lub powodowałoby to naruszenie prawa[925]. Poruszone porozumienie prezentuje także tryb postepowania podczas współdziałania stron, zgodnie z którym na wniosek jednej ze służb podjęte zostają działania zgodne z okolicznościami faktycznymi. Podjęcie czynności służbowych w zakresie współdziałania wymaga poprzedzenia wzajemnymi uzgodnieniami i planowaniem ustaleń oraz prowadzenia w niezbędnym zakresie koordynowanego nadzoru działaniami[926]. Służby w zawartym porozumieniu określiły także tryb dokumentowania wykonanych czynności wskazując cel oraz miejsca i formy jej przechowywania[927].

Policja przystępuje do porozumień uzyskując wsparcie od służb, których liczebność ogólnokrajowy zasięg oraz wyposażenie umożliwia wsparcie w płaszczyźnie działań z lądu, wody i powietrza. W dniu 17 listopada 2023 roku, szefowie polskiej Policji oraz Wojsk Obrony Terytorialnej podpisali porozumienie mające na celu zapewnienie skutecznej i sprawnej współpracy wraz z określeniem jej zakresu i form[928]. Jest kolejne porozumienie podpisane na podstawie oceny wcześniejszego z dnia 5 lutego 2020 roku. Wnioski z dotychczasowej współpracy obu służb pozwoliły na modernizację zapisów i usprawnienie form wspólnej pracy. Wojska Obrony Terytorialnej jako dowodzący Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministra Obrony Narodowej na mocy współpracy z Policją zostało włączone do sieci łączności rządowej w celu usprawnienia współdziałania[929].

Możliwość współpracy służb z podmiotami pozarządowymi w drodze porozumień pozwala na szybkie użycie specjalistycznych grup poszukiwawczo-ratowniczych

[924] Porozumienie (…) *w sprawie współdziałania Policji i Straży Granicznej*…, wyd. cyt. §3.
[925] Tamże.
[926] Tamże, §4.
[927] Tamże.
[928] https://media.terytorialsi.wp.mil.pl/informacje/824202/porozumienie-pomiedzy-dowodca-wot-a-komendantem-glownym-policji, 27.11.2023.
[929] Tamże.

zwiększając prawdopodobieństwo uratowania lub odnalezienia osób znajdujących się w niebezpieczeństwie. Fundacja Anikar oraz stowarzyszenie Szkoła Ratownictwa, Sportów Wodnych i Obronnych Podwodnik przystępując do inicjatywy wspólnych działań nawiązały współpracę z Warmińsko-Mazurską Policją m. in. w zakresie działań poszukiwawczych. Przystąpienie do współdziałania zdecydowanie podnosi efektywność prowadzonych działań poszukiwawczo-ratowniczych również z tytułu wyspecjalizowanej kadry podmiotów oraz zaawansowanego wyposażenia[930]. Stowarzyszenie Podwodnik aktywizuje się także w formalizację wspólnych działań z jednostkami terenowymi Policji w zakresie podniesienia bezpieczeństwa oraz likwidowania i zapobiegania zagrożeniom na obszarach wodnych, a także innych wspólnych działaniach na terenie powiatu piskiego[931]. Zaangażowanie do wspólnych działań służb z podmiotami pozarządowymi może dotyczyć zorganizowania mieszanych patroli wodnych. Patrole znacząco zwiększają efektywność na obszarach wodnych i tym samym są przygotowane do szybkiej reakcji na zagrożenie, a w efekcie przeprowadzenie skutecznych działań ratowniczych[932].

Państwowa Straż Pożarna jako służba przewodząca w ratownictwie posiada liczne porozumienia i umowy z zarówno z służbami jak i podmiotami pozarządowymi. Niejednokrotnie porozumienia zawierane są powtórnie pomiędzy zainteresowanymi stronami. Związane jest to próbą nadążania za zmianami społecznymi czy związanymi z nim nowymi zagrożeniami, wskazując tym samym nowe nieuregulowane potrzeby wzajemnej pomocy. Jednym z takich przykładów jest przystąpienie do nowego porozumienia przez Państwową Straż Pożarną i Straż Graniczną aktualizujący zasady współdziałania w płaszczyznach operacyjnych, czyli uzupełnianiu się podczas realizacji ustawowych zadań, szkoleniowych, czyli wzajemnej wymianie wiedzy i doświadczeń oraz logistycznym polegającym na nieodpłatnym wsparciu w sprzęt i zasoby ludzkie[933].

Porozumienia także przyjmują charakter ponadczasowej zgody do współuczestnictwa w obszernym zakresie wzajemnych inicjatyw. Na przykładzie porozumienia zawartego pomiędzy przez Komendantem Głównym PSP, a Prezesem ZG

[930] https://warminsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/aktualnosci/86819,Wspolnie-na-rzecz-bezpieczenstwa-publicznego-Porozumienie-z-Fundacja-ANIKAR-i-St.html, 27.11.2023.
[931] https://gazetaolsztynska.pl/pisz/636700,Policjanci-podpisali-porozumienie-z-ratownikami-z-Podwodnika.html 27.11.2023.
[932] https://gazetaolsztynska.pl/pisz/651999,Uratowali-zycie-turystom-ktorzy-wypadli-z-lodki.html, 27.11.2023.
[933] Materiały niepublikowane. Porozumienie z dnia 18 październik 2023 r., *w sprawie zasad współdziałania Państwowej Straży Pożarnej i Straży Granicznej.*

WOPR, które dotyczy ustalenia zasad współdziałania KSRG z WOPR[934]. Oparte jest na podstawach prawnych odnoszących się do zadań i celów zainteresowanych instytucji takich jak stworzenie warunków optymalnego wykorzystania możliwości technicznych i organizacyjnych odnośnie skutecznego współdziałania, wzajemnej realizacji uregulowanych prawnie zadań[935].

W porozumieniu tym zostały wyjaśnione stosowane pojęcia specjalistyczne m. in. wody śródlądowe, obszary morskie i pasy przybrzeżne, szlaki żeglowne, działania podstawowe i specjalistyczne czy zespoły i grupy operacyjne WOPR. Działania podstawowe dotyczą czynności realizowanych przez podmioty ratownicze włączone do KSRG na powierzchni wody płynącej, stojącej bądź na pokrywie lodowej w systemie całodobowym i rocznym[936]. Działania specjalistyczne dotyczą się do czynności realizowanych przez specjalistyczne podmioty, które są odpowiednio wyszkolone oraz wyposażone do działania zarówno nad- jak i pod powierzchnią wody czy lodu również w systemie całodobowym i całorocznym. Powyższe wyjaśnienia ujęte w omawianym porozumieniu odnoszą się do działań podstawowych i specjalistycznych KSRG. Zespół ratowniczy WOPR określa co najmniej dwóch ratowników z których jeden powinien posiadać uprawnienia ratownika wodnego, a także wyposażony w zestaw ratunkowy R-1, sprzęt pływający czy środki łączności[937]. Natomiast za grupę operacyjną WOPR przyjęto co najmniej pięcioosobowe zespoły ratownicze, które są zorganizowane w czterozmianowym systemie pracy oraz wyposażone podobnie jak zespoły ratownicze WOPR[938].

Omawiane porozumienie reguluje współdziałanie w zakresie:

1. analizowania i planowania operacyjnego;
2. prowadzenia szkoleń;
3. prowadzenia działań podstawowych i specjalistycznych, określonych jako działania ratownicze;
4. udzielania wsparcia technicznego[939].

Realizacja wymienionych obszarów dotyczy:

[934] Porozumienie *w sprawie określenia zasad współdziałania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego z Wodnym Pogotowiem Ratunkowym* zawarte w dniu 21 kwietnia 2006 r. pomiędzy komendantem Głównym Państwowej Straży Pożarnej, a Prezesem Zarząd Głównego Wodnego Ochotniczego.
[935] Tamże.
[936] Tamże.
[937] Tamże.
[938] Tamże, § 1.
[939] Tamże, § 2, pkt. 1.

1. wyznaczenia zakresu i zasięgu obszarów chronionych oraz obszarów współdziałania stron porozumienia;
2. dokonywania bieżącej analizy stanu bezpieczeństwa na wodach śródlądowych i pasie przybrzeżnym;
3. tworzenie organizacyjnych systemów współdziałania w ratownictwie wodnym, w ramach struktur krajowych, wojewódzkich i powiatowych;
4. organizację łączności na potrzeby współdziałania WOPR z podmiotami KSRG m. in. podczas działań ratowniczych;
5. tworzenia procedur powiadamiania i dysponowania w zakresie objętym porozumieniem;
6. współdziałanie podczas działań ratowniczych w ramach zorganizowanych struktur operacyjnych właściwych dla zaangażowanych instytucji;
7. tworzenie niezależnych i zunifikowanych dla obu stron systemów szkolenia w ratownictwie wodnym;
8. dobór i ocenę techniczna sprzętu ratowniczego przeznaczonego do działań w ratownictwie wodnym[940].

Przystąpienie do współdziałania w ramach podpisanego porozumienia wymaga stałej lub czasowej opieki w przedmiotowym zakresie. Porozumienie pomiędzy KSRG i WOPR wskazuje na powierzenie koordynacji ze strony Komendanta PSP Dyrektorowi Krajowego Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności (w odniesieniu do działań ratowniczych), natomiast Dyrektorowi Biura Szkolenia (w odniesienia do organizacji szkoleń, prowadzenia ćwiczeń oraz manewrów)[941]. Koordynacja obejmuje opracowanie dokumentacji dotyczącej problematyki współdziałania w działaniach ratowniczych, doskonalenie działań ratowniczych, tworzenie wspólnych zespołów opiniodawczych czy harmonogramów wspólnych przedsięwzięć włącznie z kosztami ich realizacji, a szczególnie z uwzględnieniem szkoleń i ćwiczeń[942].

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy przystępuje także do innych porozumień na poziomie regionalnym. Na przykładzie porozumienia KSRG z GOPR, które dotyczy współdziałania podmiotów włączonych do systemu z grupami ratownictwa górskiego

[940] Porozumienie *w sprawie określenia zasad współdziałania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego z Wodnym Pogotowiem Ratunkowym* … wyd. cyt. § 2, pkt. 2.
[941] Tamże, § 3.
[942] Tamże.

funkcjonującymi na terenie województwa małopolskiego[943]. Zakres porozumienia obejmuje zasady współdziałania i organizowania wspólnych szkoleń, ćwiczeń czy manewrów. Porozumienie odnosi się do katalogu rzeczywistych zdarzeń z przeciągu ostatnich 10 lat, w trakcie których wspólnie działały jednostki KSRG oraz GOPR. W katalogu wskazano podmioty odpowiedzialne za powiadomienie czy organizację działań ratowniczych oraz podmioty współdziałające[944].

Podobnie jak na powyższym przykładzie KSRG zawiera z porozumienia na poziomie regionalnym na innych obszarach z podmiotami ratowniczymi. Poszczególne komendy PSP odpowiedzialne za właściwą miejscowo strukturę KSRG przystępują do porozumień z regionalnymi zarządami WOPR w zakresie szeroko ujętego współdziałania. W województwie lubelskim PSP wraz z WOPR przystąpiło sformalizowania współdziałania w zakresie:

1. wspólnego prowadzenia działań na obszarach wodnych;
2. udziału w ćwiczeniach, szkoleniach i konferencjach;
3. wymianie doświadczeń w tym w zakresie wykorzystywanego sprzętu i technik ratowniczych;
4. prowadzenia działalności profilaktycznej i informacyjnej;
5. promowania bezpiecznych zachowań na obszarach wodnych[945].

Innym przykładem przystąpienia do porozumienia na poziomie wojewódzkim jest podjęcie współdziałania przez WOPR województwa kujawsko-pomorskiego z Komendą Wojewódzką PSP w Bydgoszczy w sprawie współdziałania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na wodach terenach przywodnych[946].

Celem zawarcia porozumienia jest usprawnienie działań służb z zamiarem poprawy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na obszarach wodnych i terenach przywodnych w okresie całorocznym. Zakres porozumienia dotyczy:

1. ratowania życia i zdrowia ludzkiego na obszarach wodnych;
2. podejmowania akcji ratowniczych w celu ratowania mienia oraz środowiska naturalnego;

[943] https://www.gopr.pl/aktualnosci/podpisanie-porozumien-w-sprawie-zasad-wspoldzialania-podmiotow-krajowego-systemu-ratowniczo-gasniczego-z-gopr, 29.11.2023.
[944] https://www.gopr.pl/aktualnosci/podpisanie-porozumien-w-sprawie-zasad-wspoldzialania-podmiotow-krajowego-systemu-ratowniczo-gasniczego-z-gopr, wyd. cyt. 29.11.2023.
[945] https://dnews.pl/2021/12/30/straz-pozarna-bedzie-wspolpracowac-z-wopr/, 29.11.2023.
[946] https://www.kujawsko-pomorski-wopr.pl/porozumienie/, 29.11.2023.

3. prowadzenia działań profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa nad wodą oraz organizowanie akcji informacyjnych na temat zagrożeń środowiska naturalnego, szczególnie zanieczyszczenia wód;
4. prowadzenia rozpoznania w zakresie zmian ukształtowania brzegów, nurtów i dna zbiorników wodnych w celu określenia warunków kąpieli, nawigacji i miejsc niebezpiecznych;
5. kontrolowania kąpielisk, miejsc wyznaczonych do kąpieli oraz miejsc wykorzystywanych okazjonalnie do kąpieli w zakresie wyposażenia technicznego, ilości środków ratunkowych oraz odpowiedniej ilości osób i posiadanych przez nie kwalifikacji zawodowych;
6. prowadzenie szkoleń ze znajomości obowiązujących przepisów na wodach i z zakresu ratownictwa wodnego;
7. przekazywanie informacji o sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia na akwenach i obszarach przywodnych w celu podjęcia natychmiastowych działań[947].

Innym z przykładów współdziałania na poziomie wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej jest podpisanie porozumienia przez Pomorską Federację WOPR oraz Komendę Wojewódzką PSP w Gdańsku. Swoim zakresem obejmuje m. in.:

1. wykrywanie, rozpoznawanie i monitorowanie zaistniałych zagrożeń;
2. alarmowanie i informowanie przez podległe jednostki organizacyjne o zaistniałych zagrożeniach;
3. wspomaganie działań ratowniczych, gaśniczych i poszukiwawczych;
4. udzielanie wzajemnej pomocy odpowiednio do potrzeb i posiadanych możliwości;
5. prowadzenia wspólnych szkoleń;
6. wyposażenia grup ratowniczych w niezbędne urządzenia wymagane do realizacji porozumienia[948].

Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe podobnie jak PSP czy KSRG także licznie przystępuje do zawierania porozumień zarówno ze służbami jak i organizacjami pozarządowymi. Zawarte porozumienie z Polskim Związkiem Płetwonurkowania (PZPn) ma

[947] https://www.kujawsko-pomorski-wopr.pl/porozumienie/, wyd. cyt. 29.11.2023.
[948] http://www.wopr.slupsk.pl/pl/art/porozumienie-z-komenda-wojewodzka-panstwowej-strazy-pozarnej.342.html, 29.11.2023.

na celu współdziałanie stron zmierzające do poprawy bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach wodnych oraz ograniczenia osób tonących na wodach polskich, a także kształcenia i doskonalenia umiejętności płetwonurków i ratowników wodnych[949]. Wspólne działania stron skierowane są na:

1. organizowanie pomocy i ratowanie osób, które uległy wypadkowi lub narażone są na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na wodach;
2. bezpieczne uprawianie w zakresie sportu wyczynowego i rekreacji ruchowej w zakresie płetwonurkowania[950].

Zakres współdziałania WOPR z PZPn odnosi się do:

1. ratowania życia i zdrowia osób znajdujących się na obszarach wodnych;
2. edukacji, wychowania i popularyzacji płetwonurkowania sportowego oraz rekreacji podwodnej;
3. organizacji, popularyzacji oraz rozwoju różnorodnych form uprawiania płetwonurkowania sportowego i rekreacji podwodnej;
4. podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego;
5. prowadzenia działań profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa na wodach;
6. tworzenia procedur i systemów współdziałania;
7. udzielania wsparcia technicznego podczas akcji ratowniczych na wodach;
8. organizacji zawodów sportowych i rekreacyjnych, krajowych, międzypaństwowych i międzynarodowych;
9. wydawania wytycznych zapewniających porządek i bezpieczeństwo w czasie zawodów sportowych i imprez rekreacyjnych[951].

Podjęcie współdziałania z PZPn pozwala na zwiększenie potencjału działań podwodnych przez jednostki WOPR. Komisja Ratownictwa Podwodnego jako składowa struktury WOPR poprzez nawiązanie porozumienia z PZPn może umożliwić pogłębianie wiedzy swojej kadry, tym samym zwiększać jej doświadczenie, a także podnosić kwalifikacje.

Specjalistyczne Grupy Poszukiwawczo-Ratownicze także przystępują do porozumień z służbami w zakresie swoich statutów. Jednym z podmiotów wspierających

[949] Porozumienie z dnia 29 listopada 2012 r., *o współdziałaniu* zawarte pomiędzy Wodnym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym, a Polskim Związkiem Płetwonurkowania.
[950] Porozumienie (…) *o współdziałaniu* zawarte pomiędzy WOPR, a PZPn wyd. cyt., §2.
[951] Tamże, §3.

służby w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych jest Wymienione wcześniej Stowarzyszenie Cywilnych Zespołów Ratowniczych z Psami- STORAT. Bazując na doświadczeniach specjalistyczne stowarzyszenie nowelizuje zakres współdziałania dostosowując do aktualnych norm prawnych[952]. Zakres współdziałania dotyczy wzajemnej pomocy podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych, wspólnych szkoleń i ćwiczeń oraz wymiany doświadczeń[953]. Stowarzyszenie współdziała także z PSP, GOPR czy Strażą Graniczną[954].

Przystąpienie do porozumień pomiędzy służbami, a podmiotami pozarządowymi pozwala na jak najszybsze wykorzystanie areału ratowniczo-poszukiwawczego podczas zdarzeń. Porozumienie z specjalistycznymi podmiotami np. STORAT umożliwia wyeliminowanie sytuacji, gdzie dane podmioty ze względów proceduralnych nie mogą zostać użyte lub ustalenie ich formy pomocy odkłada się w czasie. Na przykładzie wspomnianego stowarzyszenia takie sytuacje miały miejsce, gdzie jednostka pozarządowa pomimo, że otrzymuje informacje o zdarzeniu z mediów społecznościowych oraz zgłasza w trybie natychmiastowym gotowość, dodatkowo znajdując się w niewielkiej odległości od terenu działań oczekuje na szereg zgód dotyczących umożliwienia uczestniczenia w działaniach przez służby[955]. Przyczynami takiego stanu rzeczy ze strony reprezentantów podmiotów pozarządowych są najczęściej:

1. niezadysponowanie grupy do działań (m. in. z powodu braku wiedzy o działalności grupy przez służby);
2. częsty brak regulacji pomiędzy grupą a służbami (Policją);
3. koszty uczestnictwa grup poszukiwawczo-ratowniczych w działaniach w oddalonym terenie;
4. koszty związane z eksploatacją specjalistycznego wyposażenia[956].

Przyczyny utrudnienia do zaangażowania podmiotów pozarządowych ze strony funkcjonariuszy Policji są:

1. ustalenie odpowiedzialności za prowadzone działania;
2. odległość lokalizacji podmiotu od prowadzonych działań (wydłużony czas dojazdu);

[952] https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/aktualnosci/100104,Policja-STORAT-Jest-nowe-porozumienie-o-wspolpracy.html, 29.11.2023.
[953] Tamże.
[954] Tamże.
[955] Wystąpienie Pokontrolne, KPB–4101-003-01/2014, Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli. Warszawa 2014.
[956] P. Mencel, *Realia funkcjonowania grup poszukiwawczo-ratowniczych w Polsce…,* wyd. cyt. s. 186-187.

3. ilość dokumentacji związanej z zadysponowaniem podmiotu;
4. słaba koordynacja wspólnych działań;
5. wykorzystanie osób cywilnych zwiększa odpowiedzialność funkcjonariuszy za ich zdrowie i życie podczas działań;
6. problematyczność związana z finansowaniem działań;
7. obawa o brak wiedzy i doświadczenia reprezentantów podmiotów odnośnie specyfiki działań[957].

Zawarte porozumienia w znacznym stopniu eliminują powyższe problemy pomiędzy służbami oraz organizacjami pozarządowymi. W działaniach poszukiwawczo-ratowniczych związanych z zagrożeniem życia ludzkiego na obszarach wodnych, gdzie niezwykle istotnym jest czas reakcji oraz znaczna ilość środków zaangażowanych w działania uregulowanie, a także wyeliminowanie przyczyn braku współdziałania pomiędzy podmiotami jest kluczowym zagadnieniem.

[957] P. Mencel, *Realia funkcjonowania grup poszukiwawczo-ratowniczych w Polsce…,* wyd. cyt. s. 187.

ROZDZIAŁ IV

Organizacja szkoleń przygotowujących do działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych wybranych państw europejskich

4.1. Organizacja szkoleń w Wielkiej Brytanii

Wielka Brytania znajduje się w archipelagu Wysp Brytyjskich, z których największą jest Wielka Brytania, a także w północno-wschodniej części Irlandii i w pozostałych; Hebrydy, Szetlandy, Orkady, Anglesey, Wight oraz inne mniejsze. Ze względu na swoje położenie posiada gęstą sieć rzeczną, a także liczne zbiorniki stałe[958].

Rzeki charakteryzują się niewielką długością względem Polskich rzek oraz całorocznie wyrównanym poziomem wody. Najdłuższą rzeką w Zjednoczonym Królestwie jest Tamiza o długości 338 km i powierzchni dorzecza 11,4 tyś km² uchodzącego do Morza Północnego[959]. Część źródeł wskazuje jako najdłuższą rzekę Severn. Większość rzek posiada uregulowane koryto poprzez budowle hydrotechniczne w postaci śluz, zapór, obwałowań nabrzeży oraz wybudowanych od końca XVIII w. kanałów. Kanały łączą rzeki tworząc gęstą sieć szlaków wodnych. Umożliwia to utworzenie wielu połączeń, na przykład pomiędzy morzami; na zachodnim brzegu Morzem Irlandzkim z Morzem Północnym na brzegu wschodnim[960]. Jeden z najdłuższych szlaków wodnych w Wielkiej Brytanii jest Kanał Kaledoński o długości 97 km, który łączy Morze Północne poprzez wejście w zatoce Moray Firth z Oceanem Atlantyckim w zatoce Firth of Lorne[961]. Rzeki w Wielkiej Brytanii poza szlakami żeglugowymi są wykorzystywane także do zaopatrzenia ludności i zakładów przemysłowych w wodę, natomiast w szerokich miejscach koryt rzecznych lub w ujściach do morza budowane są porty.

Jeziora w Wielkiej Brytanii z reguły są to zbiorniki polodowcowe w większości rozlokowane na górzystym obszarze Szkocji. Największym jeziorem jest Lough Neagh

[958] https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Wielka-Brytania-Warunki-naturalne;4575708.html, 1.12.2023.
[959] Tamże.
[960] Tamże.
[961] Tamże.

o powierzchni 396 km², najgłębsze natomiast jest Loch Ness i Monar o głębokości do 310 m[962].

Średnia ilość utonięć w Wielkiej Brytanii na lata 2018-2022 wskazuje, że corocznie traciło życie ok. 300 osób na wskutek przypadkowego kontaktu z wodą, które w 49% miało miejsce w ciepłych miesiącach od maja do sierpnia[963].

Z uwagi na dane statystyczne dotyczące utonięć w Wielkiej Brytanii Krajowe Forum Bezpieczeństwa Wody opracowało i opublikowało pierwszą strategię zapobiegania utonięciu na lata 2016-2026. Realizacja dotyczy współdziałania organizacji funkcjonujących w Wielkiej Brytanii odnośnie ratowania życia[964].

Celem strategii jest zapobieganie występowania ofiar śmiertelnych na wskutek utonięcia w Wielkiej Brytanii poprzez współpracę opracowującą wytyczne na temat bezpiecznego przebywania i korzystania na obszarach wodnych i terenach przywodnych[965].

Również za cel ustanowiono zmniejszenie ryzyka oraz liczby ofiar śmiertelnych w związku z zdarzeniami występującymi na obszarach wodnych i związanymi z nimi utonięciami o 50% do 2026 roku[966].

Z uwagi na ogólnodostępność wód śródlądowych na wyspach brytyjskich określenie liczby lokalizacji nadzorowanych przez ratowników wodnych jest nieporównywalna względem wybrzeża, co wiąże się z brakiem korzystania z profesjonalnej opieki oraz specjalistycznego sprzętu ratowniczego[967].

Charakterystyka zdarzeń na obszarach wodnych w Wielkiej Brytanii w latach 2018-2022 obejmuje 3052 wypadki śmiertelne[968]. W 155 przypadkach przyczyna utonięcia nie jest znana. Z całego obszaru Wielkiej Brytanii w 2022 roku największa ilość utonięć zarejestrowana została na terenie Anglii - 67%, natomiast najmniejsza w Irlandii Płn. - 4%[969].

W Wielkiej Brytanii większość wypadków śmiertelnych na obszarach wodnych odnosi się do wód śródlądowych (59%). Miejscowa terminologia dotycząca wód śródlądowych obejmuje poza wspomnianymi jeziorami, rzekami czy kanałami, także; studnie, bagna, stawy lub drenaże. Natomiast w 41% do incydentów śmiertelnych dochodzi na terenie wód przybrzeżnych tj. porty, wybrzeża, doki czy plaże nadmorskie[970]. Występują również

[962] https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Wielka-Brytania-Warunki-naturalne;4575708.html, wyd. cyt. 1.12.2023.
[963] https://www.rlss.org.uk/drowning-facts, 1.12.2023.
[964] Royal Life Saving Society UK. *National Drowning Report UK 2022*, s. 4.
[965] Tamże, s. 6-7.
[966] Tamże.
[967] Tamże, s. 10.
[968] Tamże, s. 12-13.
[969] Tamże.
[970] Tamże, s. 14-15.

liczne utonięcia wyróżnione przez Królewskie Towarzystwo Ratujące Życie mające miejsce podczas kąpieli w wannach z hydromasażem[971].

W 2022 roku 2 na 5 przypadków utonięć na wodach śródlądowych w Wielkiej Brytanii dotyczyło obszarów rzecznych. W większości tych przypadków osoby niespodziewanie wpadają do wody lub sięgają po przedmioty, które się tam przypadkowo znalazły[972].

W wymienionym roku w jeziorach życie straciła 1 na 4 osoby, natomiast w kanałach czy akweduktach 1 na 6 osób poszkodowanych. Największa ilość utonięć na wodach śródlądowych Wielkiej Brytanii w 2022 roku miała miejsce w okresie letnim, czyli w czerwcu, lipcu i sierpniu- 59 przypadków. Miesiące te wskazują na największą ilość utonięć w związku z wzmożoną aktywnością odnośnie przebywania nad obszarami wodnymi, która także nasila się w dni wolne od pracy, a szczególnie w weekendy[973].

Zauważono także związek zachodzący pomiędzy krótkotrwałymi falami upałów w Wielkiej Brytanii, a zwiększeniem śmiertelnych incydentów na przykładzie dni 16-19 lipca 2022 r. podczas których utonęło 19 osób. Uzasadnienie tego związku pozostaje jeszcze obszarem niewiedzy i przedmiotem dalszych badań[974].

Brytyjska statystyka utonięć z 2022 roku wskazuje, że znaczna ich ilość wystąpiła podczas przypadkowego kontaktu z wodą, w trakcie którego osoby spędzały czas na obszarach przywodnych w postaci spacerowania czy biegania - 34 %[975].

Utonięcia w Wielkiej Brytanii występują szczególnie podczas aktywności związanych bezpośrednio z przebywaniem nad obszarami wodnymi, takich jak; pływanie - 23%, wypadki podczas korzystania jednostek motorowodnych - 9% (tylko w trakcie dwóch zdarzeń śmierć poniosło 6 osób)[976]. Pozostałe ujęte śmiertelne zdarzenia obejmują nurkowanie - 7%, wypadki podczas korzystania z jednostek pływających napędzanych za pomocą mięśni ludzkich - 4% czy utonięcia w pojeździe znajdującym się zbiorniku wodnym - 3%[977].

Statystyka utonięć na wodach śródlądowych w 2022 roku, w poszczególnych grupach wiekowych prezentuje się następująco: 0-4 lata- 3, 5-12 lat- 6, 13-17 lat- 17, 18-24 lata- 17, 25-34 lata- 21, 35-44 lata- 16, 45-54 lata- 15, 55-64 lata- 13, 65-74 lata- 4, 75 lat

[971] Royal Life Saving Society UK. *National Drowning*... wyd. cyt, s. 20-21.
[972] Tamże.
[973] Tamże, s. 24.
[974] Tamże, s. 26.
[975] Tamże, s. 27.
[976] Tamże, s. 26-27.
[977] Tamże.

i powyżej- 3[978]. Alkohol i środki działające podobnie w 2022 roku były przyczyną utonięć w 26%[979].

Jednym z podstawowych czynników sprzyjającym utonięciom w Wielkiej Brytanii jest przypadkowy kontakt z zimną wodą, nazywany „szokiem zimnej wody" (ang. Cold Water - Shock). Według danych Centrum Badań Nad Incydentami Wodnymi (ang. Water Incident Research Hub - WIRH) 2 na 5 przypadków utonięć na wodach otwartych w Brytanii jest spowodowane szokiem zimnej wody[980].

Definicja szoku spowodowanego zimną wodą obejmuje reakcję psychofizjologiczną związaną z utrudnieniami oddychania wywołującą hiperwentylację doprowadzając do przedostania się znacznych ilości wody do dróg oddechowych, przez co wywołuje panikę[981]. Kontakt z zimną wodą bez stopniowej adaptacji wywołuje reakcje obronne organizmu związane z hipotermią, a tym samym powoduje utrudnienia w poruszaniu się czy dezorientację.

Zarządzanie bezpieczeństwem na wodnych śródlądowych przygotowane przez Królewskie Towarzystwo Zapobiegania Wypadkom (ang. The Royal Society for the Prevention of Accidents- RoSPA) oraz Królewskim Towarzystwem Ratującym Życie (ang. The Royal Lifesaving Society UK) zawiera wytyczne przeznaczone osobom kontrolującym ogólnodostępne śródlądowe obszary wodne[982].

W miejscowościach portowych, oraz w których znajdują się wody śródlądowe opracowane zostały programy społeczne mające na celu zwiększenie świadomości i reagowanie. Polegają na wyposażeniu firm, lokali, pubów znajdujących się w otoczeniu wody w rzutki ratownicze. Na przykładzie miasta Newcastle zastosowanie wymienionego rozwiązania wraz z edukacją odnośnie problemu utonięć i szybkiej reakcji pozwoliło na skuteczne przeprowadzenie pomocy w sześciu zdarzeniach nad wodą w krótkim okresie czasu[983].

Podczas wystąpienia zdarzeń o charakterze poszukiwawczo-ratowniczym na terenie Wielkiej Brytanii zaalarmowana instytucja z uwagi na charakter zdarzenia i jego lokalizację, podejmie działania i będzie je koordynować z innymi podmiotami w razie wystąpienia takiej potrzeby.

[978] Royal Life Saving Society UK. *National Drowning…* wyd. cyt. s. 30.
[979] Tamże, s. 34-35.
[980] Tamże, s. 37.
[981] Tamże.
[982] Tamże, s. 20.
[983] Tamże, s. 36.

Istnieje wiele koncepcji działań podnoszących próg bezpieczeństwa społecznego w Wielkiej Brytanii w płaszczyźnie aktywności związanej z obszarami wodnymi. Jednym z przykładów są zasady współdziałania pomiędzy służbami i instytucjami ratunkowymi w sytuacjach kryzysowych wykorzystywane w programie- (ang. Joint Emergency Services Interoperability Principes- JESIP), które umożliwiają prawidłową komunikację i koordynację podczas operacji ratunkowych[984].

Program wspólnej interoperacyjności służb ratunkowych - JESIP powstał w 2012 roku. Inicjatywą do wdrożenia mechanizmów najskuteczniejszej współpracy służb ratunkowych były incydenty o podłożu kryminalnym - zamachy bombowe w 2005 roku w Londynie, czy pojedynczy sprawca 12 zabójstw w północno-zachodniej części Anglii, Cumbrii oraz późniejsze powodzie na rozległych obszarach w 2014 roku[985]. Początkowo odnosił się do tylko do reagowania na zdarzeniach o znacznej skali, obecnie jest skalowany do wielkości danych incydentów i może być stosowany we wszystkich rodzajach zdarzeń w które są angażowane różne podmioty[986].

Nadrzędnym celem JESIP jest zapewnienie przeszkolenia i ćwiczeń służb ratunkowych poprzez zastosowanie najbardziej efektywnych rozwiązań współpracy w zakresie dowodzenia podczas wystąpienia zagrożeń takich jak zamachy terrorystyczne, aby uratować jak największą liczbę osób[987].

Program JESIP stał się następstwem raportu sporządzonego przez Stowarzyszenie Komendantów Policji, Stowarzyszenie Komendantów Straży Pożarnej i Stowarzyszenia Dyrektorów Pogotowia Ratunkowego, który został przedłożony Ministerstwu Spraw Wewnętrznych[988]. Z założenia program miał trwać do września 2014 roku, z uwagi na pozytywny odbiór w kwietniu 2015 roku wdrożono go ponownie i zmieniono jego nazwę na obecną[989].

Głównymi elementami JESIP są:

1. zasady wspólnej pracy - sposoby postepowania przez dowódców służb podczas wystąpienia zagrożeń,

[984] Koncepcja działań ratownictwa powodziowego. *Flood rescue concept of operations*. Departament for Environment Food & Rural Affais, November 2019, s. 12.
[985] https://hmicfrs.justiceinspectorates.gov.uk/our-work/article/joint-emergency-services-interoperability-principles/, 1.01.2024.
[986] https://www.jesip.org.uk/about-jesip/, 1.01.2024.
[987] Tamże.
[988] Tamże.
[989] https://hmicfrs.justiceinspectorates.gov.uk/our-work/article/joint-emergency-services-interoperability-principles/, wyd. cyt. 1.01.2024.

2. M/ETHANE - metoda przekazywania informacji o zdarzeniach pomiędzy służbami;
3. Joint Decision Model (JDM) - model sprzyjający podejmowaniu skutecznych decyzji na poziomie krajowym[990].

Wspólna doktryna JESIP mając na celu sprawne współdziałanie pomiędzy wieloma podmiotami ratunkowymi w zdarzeniach kryzysowych, kieruje się następującymi zasadami:

1. wspólna lokalizacja, zaangażowane podmioty kierują się w bezpieczne i łatwo dostępne miejsce w celu opracowania planu działania;
2. komunikacja, przebiega w prostej formie (najlepiej używając prostego języka angielskiego);
3. koordynacja, polega na ustaleniu instytucji wiodącej w działaniach, która zidentyfikuje priorytety, zasoby i możliwości oraz ograniczenia na czas działań, a także ich harmonogram;
4. wspólne zrozumienie ryzyka, zaangażowane instytucje posiadają i przekazują wzajemnie informacje o zagrożeniach;
5. wspólna świadomość sytuacyjna, zapewnienie stałego dostępu do aktualnych informacji o zdarzeniu[991].

Model M/ETHANE to zalecane ramy podczas wystąpienia wszystkich incydentów raportowania pomiędzy służbami zapewniające wymianę informacji. Założeniem tej metody jest przekazywanie informacji przez wiele zaangażowanych w działania podmiotów w celu szybkiej i dokładnej oceny sytuacji. Według tych ram pierwsze znajdujące się na miejscu zdarzenia podmioty powinny zadbać o własne bezpieczeństwo i przekazać wiadomość M/ETHANE, aby szybko ocenić sytuację i na bieżąco ją analizować[992].

Komunikat M/ETHANE składa się z poszczególnych elementów:

1. **M** - (ang. Major Incident), powaga zdarzenia polega na zakwalifikowaniu zdarzenia na ile jest poważne, czyli jaki jest jego rozmiar i czy angażuje znaczną liczbę instytucji. W przeciwny przypadku stosowany jest komunikat ETHANE;

[990] https://www.jesip.org.uk/joint-doctrine/introduction-to-the-joint-doctrine/, 1.01.2024.
[991] https://www.jesip.org.uk/joint-doctrine/principles-for-joint-working/ 1.01.2024.
[992] https://www.jesip.org.uk/joint-doctrine/m-ethane/, 1.01.2024.

2. **E** - Dokładne położenie (ang. Exact Location), przekazywane są najbardziej dokładne informacje np. nazwy ulic, punkty orientacyjne, numery budynków i inne;
3. **T** - Rodzaj zdarzenia (ang. Type of Incident), opisywany jest charakter zdarzenia;
4. **H** - Zagrożenia (ang. Hazards), komunikat zawiera informacje o znanych niebezpieczeństwach bądź możliwości ich wystąpienia;
5. **A** - Dostęp (ang. Access), wskazywane są bezpieczne trasy czy dostęp do miejsca zdarzenia, czy punktu zbiorczego. W zagrożeniach o charakterze chemicznym, biologicznym, radioaktywnym, nuklearnym CBRN informacja ta może dotyczyć obszarów których należy unikać;
6. **N** - Liczba ofiar (ang. Number of Casualties), ustalenie liczby, rodzaju i ciężkości obrażeń;
7. **E** - Służby ratunkowe (ang. Emergency Service), wskazanie potrzeby rodzaju służb oraz ich ilości[993].

Model M/ETHANE standaryzuje przekaz informacji pomiędzy współdziałającymi służbami w tracie działań oraz pozwala na stałą re-ocenę zdarzenia. Zunifikowany komunikat zapewnia zaangażowanym podmiotom jasny przekaz oraz identyczne ramy niezbędnych informacji.

Model wspólnej decyzji (ang. Joint Decision Model - JDM) wykorzystywany jest podczas nagłych zdarzeń, gdzie istnieje potrzeba uzyskania szybkich informacji dotyczących oceny sytuacyjnej. Pierwsze przybyłe na miejsce jednostki przekazują niezwłocznie komunikaty pozwalające na zapoznanie z charakterystyką, głównie z zagrożeniami, przyczynami i stanem oraz ilością poszkodowanych. Pozwala to na stałe i wzajemne zrozumienie się instytucji, a także na dalsze uzgodnienia działań[994].

Dowodzący działaniami w poszczególnych podmiotach korzystając z modelu wspólnej decyzji (JDM) mogą płynnie zbierać informacje, ustalać wspólne cele działań czy podejmować skuteczne decyzje. Omawiany model odnosi się do zakresu:

1. wspólnych działań ratujących życie oraz minimalizujących szkody, podczas których wszystkie decyzje poporządkowane są nadrzędnemu celu;
2. inteligentnego zbierania informacji, dotyczącego gromadzenia ich i wymiany mając na celu uświadomienie sytuacyjne. Mając na uwadze, że żadna z instytucji

[993] https://www.jesip.org.uk/joint-doctrine/m-ethane/, wyd. cyt. 1.01.2024.
[994] Koncepcja działań ratownictwa powodziowego. *Flood rescue concept of operations ...,* wyd. cyt., s. 13-14.

na początku swoich działań nie jest w stanie określić wszystkich obszarów danego zdarzenia;

3. oceny zagrożeń i ryzyka, jako działań analitycznych polegających na wspólnej ocenie sytuacji, czyli konkretnych zagrożeń, niebezpieczeństw i możliwego ryzyka wyrządzenia szkody;
4. ustalenia uprawnień, zasad i procedur mających bezpośredni wpływa na opracowanie planu działania, możliwego do realizacji;
5. Oceny możliwości i sposobów osiągnięcia celów ratowniczych;
6. Podjęcia działania o analizy przyczyn zdarzenia, które stale są aktualizowane z uwagi na możliwość ich zmiany, a także stosowanie wspólnego modelu podejmowania decyzji umożliwi znaleźć skuteczne rozwiązania[995].

Zarządzanie w strukturach JESIP odbywa się poprzez kwartalne zebrania Rady ds. interoperacyjności, którym przewodniczy funkcjonariusz Policji- Lider Strategiczny i Starszy Urzędnik Odpowiedzialny JESIP (ang. police National Strategic Lead and JESIP Senior Responsible Officer)[996]. Podczas zebrań udział biorą przedstawiciele Policji, Straży Pożarnej, Pogotowia Ratunkowego oraz sektora ratowniczego, którzy pełnia rolę łącznika pomiędzy Strukturą JESIP, a instytucjami które reprezentują.

Trzecia odsłona JESIP określa wspólne sposoby ratowania życia i ograniczania szkód w mieniu i środowisku. Jednym z obszarów zainteresowania międzyoperacyjnych JESIP jest zapobieganie wypadkom związanym z ratownictwem wodnym[997]. Koncepcja ta umożliwia wykorzystanie dodatkowych sił do patrolowania obszarów wodnych wspierając tym samym działania Policji. Poprzez opracowanie „wspólnego organizacyjnego uczenia się" w ramach doktryny JESIP, Policja podczas zbliżającej się fali upałów zwróciła się do jednostek poszukiwawczo-ratowniczych SAR o wsparcie w patrolach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa na obszarach wodnych takich jak, drogi wodne- szlaki żeglugowe, rzeki, jeziora, kanały, budowle hydrotechniczne (np. jazy), mającym na celu uświadamianie o zagrożeniach. Wcześniejsze zaplanowanie patroli SAR do wsparcia działań policyjnych poprzez patrole edukacyjne zaowocowało dobrym kontaktem ze społeczeństwem i zmniejszoną liczbą wezwań wobec wchodzących do wody[998].

[995] https://www.jesip.org.uk/joint-doctrine/the-joint-decision-model-jdm/, 2.01.2024.
[996] https://www.jesip.org.uk/governance-structure/, 2.01.2024.
[997] https://www.jesip.org.uk/news/joint-organisational-learning-in-action/, 2.01.2024.
[998] Tamże.

W Wielkiej Brytanii odpowiedzialność za zarządzanie poszukiwaniami spoczywa na Policji. Wyjątkiem mogą być działania powodziowe, podczas których zaangażowane są znaczne siły i środki służb ratunkowych. Za działania powodziowe odpowiada Departament Środowiska Żywności i Spraw Wiejskich (ang. The Departament for Environment, Foot and Rural Affairs - DEFRA)[999], podczas których sprawne przeprowadzenie operacji ratunkowych spowoduje, że większość osób zagrożonych będzie sprawnie zlokalizowana i ewakuowana, natomiast niewielka ilość będzie wymagała skoordynowanych działań poszukiwawczych[1000].

DEFRA podczas wystąpienia powodzi zapewnia służbom dostęp do zasobów krajowych ratownictwa powodziowego, pomocy wojskowej czy władz cywilnych[1001]. Ponadto nadzoruje zdarzenie, koordynuje wspólne działania instytucji, także pełni funkcję doradczą oraz współdziała z innymi departamentami aby przygotowywać dany region na powódź[1002]. W przypadku rozległych zdarzeń powodziowych funkcję te przejmuje powołane Krajowe Centrum Reagowania Powodziowego (National Flood Response Center - NFRC), w którym realizować swoje zadania będą odpowiednie departamenty i agencje rządowe[1003].

DEFRA odpowiada także za system bezpieczeństwa na obszarach wodnych na terenie Wielkiej Brytanii i organizuje zasady raz wytyczne do szkolenia i przestrzegania w ramach Krajowego Programu Zarządzania Bezpieczeństwem Wodnym DEFRA (ang. National Water Safety Management Programme), który pozwolił na wprowadzenie akredytowanych systemów szkoleń przy współpracy z innymi rządowymi instytucjami przeznaczonych specjalistycznym agencjom czy podmiotom prywatnym[1004].

Koncepcja operacyjna DEFRA dotyczy także wyposażenia służb w sprzęt ratowniczy, środki ochrony indywidualnej i zapewnienie odpowiedniego wyszkolenia. Szkoleniami takimi są np. kursy ratownicze w zakresie wód szybkopłynących i działań powodziowych (ang. Swiftwater i Flood First Responders)[1005]. Kierowane są w znacznej mierze do strażaków i mają na celu przygotowanie uczestników do działań na wodach szybkopłynacych za pomocą wykorzystani sprzętu ratownicze czy jednostek pływających.

Program szkoleniowy DEFRA składa się z 5 modułów:

1. świadomość wody (ang. Water Awareness);
2. pierwsza pomoc w ratownictwie wodnym (ang. Water Rescue First Responder);

[999] Strategia Bezpieczeństwa Wodnego 2021/24. *Water Safety Strategy 2021/24.* Cumbria Fire & Rescue Service, s. 8.
[1000] Koncepcja działań ratownictwa powodziowego. *Flood rescue concept of operations …,* wyd. cyt., s. 25.
[1001] Tamże, s. 6.
[1002] Tamże.
[1003] Tamże.
[1004] https://www.rlss.org.uk/Blog/why-water-safety-training-matters, 28.01.2024.
[1005] Strategia Bezpieczeństwa Wodnego 2021/24. *Water Safety Strategy 2021/24…*, wyd. cyt. s. 7-8.

3. techniki ratownictwa na wodach szybkopłynących i powodziowych (ang. Swift Water & Flood rescue Technician);
4. operator łodzi motorowodnej do ratownictwa wodnego (ang. Water Rescue Power Boat Operator);
5. menadżer incydentów wodnych (ang. Water Incident Manager)[1006].

Założenie programów szkolenia zawartych w każdym z modułów ma na celu przygotowanie odbiorców na uzyskanie podstawowej wiedzy od zagrożeń związanych z przebywaniem na obszarach wodnych po całościowe szkolenie kształtujące sylwetki instruktorów w zakresie ratownictwa[1007].

Podczas jednodniowego szkolenia poruszany pierwszy moduł dotyczy zwiększenia świadomości ratownikom odnośnie zagrożeń związanych z obszarami wodnymi czy terenami powodziowymi. Wymieniane są także niebezpieczeństwa wynikające z wykonywanej pracy nad wodą oraz podstawowe środki ratownicze. Zagrożenia związane z obszarami wodnymi wymagają poruszenia zagadnień z dziedziny hydrologii, organizacji działań poszukiwawczo-ratowniczych, zasad bezpieczeństwa, różnych rozwiązań ratowniczych i innych[1008].

Podział materiału szkoleniowego na poszczególne zagadnienia ukierunkowany jest na przekazanie niezbędnej wiedzy, jej zrozumienie i praktyczne zastosowanie.

Podczas szkolenia uczestnicy zapoznają się z:

1. zasadami organizacji i modułami Koncepcji Operacji Ratownictwa Powodziowego;
2. rozpoznaniem podstawowych cech i zagrożeń środowiska wodnego;
3. właściwościami wody, takimi jak; nurt, zanieczyszczenie;
4. zależnościami publicznymi prowadzonych działań; osobami postronnymi, presją moralną;
5. zagrożeniami wewnątrz zbiorników; budowle hydrotechniczne, obszary zlodowaciałe, błotne (bagniste), niestabilne powierzchnie;
6. utrudnieniem dostępu w obszarze wodnym np. gruzowiska, uwięzienie osoby czy odmienny charakter wypadków;
7. warunkami zewnętrznymi, takimi jak: hałas, pora dnia i nocy, ograniczona widoczność, falowanie, zmienne warunki pogodowe i wodne, inni użytkownicy na wodzie oraz inne jednostki pływające;

[1006] https://technicalrescueinternational.co.uk/water-rescue-training, 22.01.2024.
[1007] Tamże.
[1008] Tamże.

8. bezpieczeństwem pracy w otoczeniu wodnym;
9. obronną pozycją pływania czy koncepcji zagospodarowania przestrzennego nad obszarami wodnymi;
10. fizjologicznymi skutkami (krótko- i długoterminowych) wejścia do zimnej wody;
11. patofizjologią tonięcia;
12. trudnościami prowadzenia działań na lodzie, błocie (terenach bagnistych) i innych niestabilnych obszarów;
13. ograniczeniami środków ochrony indywidualnej innych niż zalecane w różnorodnym środowisku wodnym, takimi jak; obciążenie, hełmy, samoratownictwo, zestawy aparatów oddechowych, nieprzystosowana odzież do działań ratowniczych;
14. hydrologią wód płynących w postaci wirów, nurtu, prądu głównego, przepływów, wody powodziowej;
15. wyposażeniem i ograniczeniami środków ochrony indywidualnej, takich jak; kamizelki ratunkowe i inny materiał wypornościowy oraz sprzętu ratowniczego;
16. wiedzą odnośnie priorytetów w podjęciu prób ratunkowych poprzez zapoznanie z odpowiednimi technikami (począwszy od komunikacji po bezpośredni kontakt z poszkodowanym), a także poruszanie się jednostkami pływającymi bez napędu mechanicznego;
17. wykorzystaniem sprzętu ratunkowego (rzutek), zapoznaniem z ich konstrukcją i obsługą;
18. działaniami po zmroku, z szczególną uwaga na zagrożenia i ograniczenia;
19. świadomością związaną z zagrożeniami z obszarami powodziowymi[1009].

Drugi moduł w koncepcji DEFRA ma na celu dostarczenie wiedzy i umiejętności oraz zwiększenie świadomości ratowniczej w efekcie której odbiorcy będą w stanie bezpiecznie i skutecznie podjąć działania w zakresie ratownictwa wodnego. Podczas szkolenia zwiększona jest świadomość odnośnie ograniczeń własnych oraz odpowiedniego wykorzystania sprzętu ratownictwa wodnego do działań w wodzie ruchomej mającego na celu zwiększenie wyporności ratownika[1010].

[1009] https://technicalrescueinternational.co.uk/water-rescue-training..., wyd. cyt., 22.01.2024.
[1010] Tamże.

Dwudniowe szkolenie przygotowuje kursantów na działań w zakresie ratownictwa wodnego poprzez zapoznanie ich z odpowiednim sprzętem, bezpiecznym i skutecznym jego użyciem oraz następuje również zaadoptowanie szkolonych do środowiska wodnego[1011].

Szkolenie obejmuje wykonanie zadań praktycznych poprzez udział w działaniach ratunkowych na wodzie oraz „czytanie wody" (rozpoznanie zagrożeń itp.), samoratownictwo czy udzielanie pomocy z brzegu bądź na niestabilnym terenie (lód, błoto, obszary bagniste). Poruszany zakres wiedzy obejmuje także przeprawy przez płytką wodę oraz uświadomienie zagrożeń związanych z powodzią oraz terenów nią objętych[1012].

Uczestnictwo w kursie umożliwi uczestnikom na zapoznanie się z zagadnieniami w postaci:

1. zarządzania działaniami w zakresie ratownictwa wodnego wraz z dynamiczną oceną zagrożeń, rozpoznanie ograniczeń ratowniczych, zorganizowaniem zespołów ratowniczych - role i obowiązki, wstępne planowanie działań, ustaleniem i stosowaniem wspólnej komunikacji (sygnały ręczne, dźwiękowe i radiowe);
2. zarządzania bezpieczeństwem, zdrowiem i dobrem zespołu ratowniczego oraz ustalenie podziału osób udzielających pierwszej pomocy;
3. zastosowania wiedzy praktycznej z zakresu hydrologii, czyli wpływu i właściwości wody;
4. procedur poszukiwawczych w środowisku wodnym (kiedy i jak szukać?), rodzajów poszukiwań, rozlokowania zespołów ratunkowych, sektory oraz ostatnio widzianego punktu (przyp. Point Last Seen - PLS) oraz kierunki działań;
5. identyfikacją i wykorzystaniem właściwych środków ochrony indywidualnej ich rodzajów (także ubieranie i zdejmowanie), dbania o nie;
6. samoratownictwa w postaci instruktarzu, zwiększającego świadomość technik ratowniczych;
7. prezentacji praktycznej wiedzy odnośnie specjalistycznego sprzętu ratowniczego (wypełnianego powietrzem, zastosowania lin ratunkowych, wyposażenia technicznego i innych);
8. poruszania się w płytkiej wodzie, przeprawy przez nią z wykorzystaniem zalecanego wyposażenia;
9. zarządzania podczas szczególnych wypadków zagrażających środowisku wodnemu;
10. problematyki medycznej związanej z środowiskiem wodnym;

[1011] https://technicalrescueinternational.co.uk/water-rescue-training..., wyd. cyt., 22.01.2024.
[1012] Tamże.

11. identyfikacją oraz charakterystyką zagrożeń życia i zdrowia związanych z uwięzieniem, działaniami na obszarach błotnych i bagnistych, pokrycia lodowego, problematyki medycznej, technik wydobycia, skażeń, budowlami hydrotechnicznymi, tonięcia pojazdów (zachowanie obiektów w wodzie, hydrologii, technik dostępu i inne) oraz postepowanie ze zwierzętami;
12. identyfikacją oraz charakterystyką trudności związanych z działaniami po zmroku, przy ograniczonej widoczności oraz stosowania kontroli w postaci: problemów wyposażenia, oznakowania, a także zastosowania sygnałów dźwiękowych;
13. stosowania wyposażenia ratowniczego w postaci tratwy ratunkowej oraz sani lodowych jako urządzeń ewakuacyjnych;
14. rozwoju świadomości technik i możliwości poszukiwań;
15. zwiększenia świadomości związanych z powodzią, zanieczyszczeniem wody, zagrożeniami lokalizacyjnymi czy topograficznymi[1013].

Trzeci moduł podczas pięciodniowego szkolenia koncepcyjnego DEFRA odnosi się do nabywania oraz doskonalenia wiedzy i umiejętności związanych z technikami ratownictwa na wodach szybkopłynacych i powodziowych. Kierowany jest do zespołów poszukiwawczo-ratowniczych, który wprowadza dedykowane wyposażenie do ratownictwa wodnego mający na celu jego bezpieczne i skuteczne użycie oraz rozwinięcie jednostki do pewnego wykorzystania w wodzie płynącej oraz w jej otoczeniu[1014].

W ramach ćwiczeń kursanci poza wymienianym wcześniej czytaniem wody uczestniczą w ćwiczeniach praktycznych w zakresie pływania, samoratownictwa, realizacji zespołowych działań ratowniczych w wodzie i jej brzegu. Zajęcia obejmują także obsługę łodzi oraz wykorzystania ratowniczych technik linowych przy ujęciu zagrożenia w wodzie stojącej czy na niestabilnym podłożu (bagna, błoto, lód)[1015].

Celem nadrzędnym modułu trzeciego jest przeszkolenie ratowników w zakresie identyfikacji ograniczeń ratowniczych, wykorzystania bezpiecznego i skutecznego sprzętu do ratownictwa wodnego w działaniach na rzekach szybkopłynacych i w ich otoczeniu[1016].

Zagadnienia poruszane podczas szkolenia obejmują:

1. zarządzanie działaniami o charakterze ratownictwa wodnego wraz z dynamiczna ocena ryzyka podjęcia działań, organizację zespołów ratowniczych, systemy

[1013] https://technicalrescueinternational.co.uk/water-rescue-training..., wyd. cyt., 22.01.2024.
[1014] Tamże.
[1015] Tamże.
[1016] Tamże.

komunikacji, planowanie wstępne, strefy zagrożenia oraz możliwe zagrożenia. Taktyczne działanie, bezpieczeństwo i dobro zespołu;

2. identyfikacja i zastosowanie technik ratownictwa wodnego i powodziowego, podział obowiązków w zespole, zadbanie o bezpieczeństwo, zdrowie i dobro zespołu;
3. zastosowanie praktycznej wiedzy z zakresu hydrologii oraz związanych z nią zagrożeń (czytanie wody), rozpoznawanie jej cech i wpływu;
4. zapoznanie i zrozumienie z procedurami poszukiwań w środowisku wodnym (kiedy i jak szukać?), metody poszukiwań, rozdysponowanie zespołów ratowniczych, sektory, LPS i dalsze kierunki poszukiwań;
5. zastosowanie właściwych środków ochrony indywidualnej (rodzaje, zakładanie i zdejmowanie oraz dbanie o wyposażenie);
6. pływanie i manewrowanie w wodzie płynącej, pokonywanie przeszkód, pływanie defensywne i agresywne oraz na uwięzi;
7. zastosowania i zrozumienia stosownych technik ratowniczych, w tym holowania, kontaktu i podebrania poszkodowanego;
8. sterowanie łodzią za pomocą systemu wiosłowego i linowego, rodzaje systemów ratowniczych oraz przeprowadzenie odprawy przed działaniami, doskonalenie umiejętności sterowniczych również na systemie linowym, wykonywanie działań na łodziach z napędem mechanicznym oraz przygotowanie do pracy z zaawansowanym zespołem ratowniczym;
9. prace bosmańskie: olinowanie i sprawdzenie działania systemów linowych, obsługa kotwicy, zastosowanie węzłów i inne;
10. praktyczna wiedza odnośnie specjalistycznego sprzętu ratowniczego;
11. techniki poruszania się w płytkiej wodzie, organizowanie przeprawy za pomocą klinów i lin i innych;
12. specjalistyczna wiedza odnośnie zagrożeń związanych z powodzią, zanieczyszczenia wody, zagrożeń terenowych oraz topografii;
13. zarządzanie podczas wystąpienia incydentów w środowisku wodnym, problemy medyczne np. postepowanie przy wystąpieniu urazów kręgosłupa.;
14. implikacje związane z uwięzieniem osób na obszarach bagnistych, w błocie, w otoczeniu lodu, poprzez charakterystykę, zagadnienia medyczne, techniki wydobywania, planowanie i hydrologię przy wykorzystaniu odpowiednich technik ratowniczych;

15. zachowanie obiektów (pojazdów) w wodzie wraz z technikami dostępu i stabilizacji za pomocą sprzętu ratownictwa powodziowego z zachowaniem bezpieczeństwa, działania z helikopterami oraz czynności ratownicze wobec zwierząt;
16. działania w warunkach utrudnionej widoczności oraz w ciemności przy wykorzystaniu odpowiedniego wyposażenia w postaci oświetlenia, sygnalizacji dźwiękowej, oznakowana;
17. demonstracja technik poszukiwania[1017].

Czwarty moduł szkolenia DEFRA dotyczący tematyki operatora szybkich łodzi ratowniczych oraz przeciwpowodziowych, który w trakcie czterech dni rozwija techniki zawarte w module trzecim. Przeznaczony jest do personelu poszukiwawczo-ratowniczego wykorzystującego jednostki pływające z napędem mechanicznym na różnych wodach: stojących, płynących, powodziowych[1018]. Poruszana tematyka dotyczy podstawowych oraz zaawansowanych działań z wykorzystaniem łodzi ratunkowych takich jak: ewakuacja poszkodowanych, rzucanie linami, nocne działania poszukiwawczo-ratownicze[1019].

Celem szkolenia jest doskonalenie identyfikacji ograniczeń w zakresie bezpiecznego i skutecznego korzystania z łodzi z napędem mechanicznym wraz z odpowiednim wyposażeniem na wodach śródlądowych, podczas powodzi, o różnej porze dnia i innych[1020].

Zagadnienia poruszane podczas szkolenia dotyczą osób, które wykażą się poziomem podstawowego prowadzenia łodzi motorowodnej RYA Level 2 (ang. Royal Yachting Association) obejmują:

1. kontrolę łodzi przed wypłynięciem;
2. wodowanie łodzi (slipowanie);
3. manewry przy niskiej prędkości oraz przy dużych prędkościach;
4. obsługę boi;
5. kotwiczenie łodzi;
6. holowanie;
7. podjęcie działań ratunkowych- „człowiek za burtą”;
8. międzynarodowe przepisy o zapobieganiu zdarzeniom na morzu (ang. International Regulations for the Prevention Collision at Sea- IRPCS);
9. podstawowe wyszukiwanie usterek łodzi;

[1017] https://technicalrescueinternational.co.uk/water-rescue-training..., wyd. cyt., 25.01.2024.
[1018] Tamże.
[1019] Tamże.
[1020] Tamże.

10. działania awaryjne[1021].

Ponadto prowadzone są ćwiczenia na wodach szybkopłynacych w postaci:

1. orientacja miejsc bezpiecznych do wodowania łodzi i podjęcia działań ratunkowych;
2. bezpieczne wejście do wody i jej opuszczenie;
3. rozpoznanie zagrożeń i właściwości wód szybkopłynacych;
4. ograniczenia działań związanych z łodziami;
5. uszkodzenia łodzi;
6. kotwiczenie;
7. manewrowanie łodzią;
8. zatrzymanie łodzi;
9. pływanie promem;
10. wykorzystywanie prądów wodnych (wirów itp.);
11. zagrożenia i działania w wodzie płytkiej;
12. manewrowanie łodzią w silnym nurcie (zwrot, ułożenie rufy);
13. podchodzenie do innych poruszających się jednostek;
14. zjawiska związane z falowaniem;
15. zakończenie działań- wydostanie sprzętu;
16. ustalanie usterek i innych problemów[1022].

Podczas realizacji szkolenia poruszana jest także tematyka związana z obsługą łodzi wiosłowej w postaci zagadnień:

1. wykorzystania wioseł do prawidłowego manewrowania i sterowania jednostką pływającą w wodzie stojącej oraz płynącej;
2. bezpieczne korzystanie z łodzi (unikanie wywrotki)[1023].

Moduł czwarty obejmuje także powadzenie działań poszukiwawczo–ratowniczych z wykorzystaniem jednostek z napędem mechanicznym:

1. środki ochrony indywidualnej i pozostałe zabezpieczenia; komunikacja, łączność, wewnątrz instytucjonalna oraz z innymi instytucjami;
2. zarządzanie i techniki poszukiwań;

[1021] https://technicalrescueinternational.co.uk/water-rescue-training..., wyd. cyt., 25.01.2024.
[1022] Tamże.
[1023] Tamże.

3. metody prowadzenia ewakuacji personelu z wody oraz techniki podnoszenia ciężki poszkodowanych (liny i inne);
4. ćwiczenia pływackie - ratownicze;
5. wykorzystanie lin z obciążeniem;
6. działania zespołowe - tandem (dwie łodzie np. połączone liną);
7. działania zespołowe (dwie łodzie działające na danym sektorze czy prowadzące działania wobec innej jednostki);
8. prowadzenie holowania oraz poddanie się holowaniu (za rufa, wzdłuż burty i inne);
9. podchodzenie i inne manewry związane z wywróconymi statkami;
10. samoratownictwo w przypadku wywrócenia się i uwięzienia w własnym statku;
11. doskonalenie umiejętności oraz zwiększenie świadomości o ratowaniu z pojazdów znajdujących się w wodzie czy prowadzeniu łodzi przy takich pojazdach, wiedza o hydrologii obiektów znajdujących się w wodzie;
12. zdarzenia masowe - ewakuacja;
13. działania ratownicze z śmigłowcem;
14. wykorzystanie systemów nawigacji;
15. wykorzystanie różnego specjalistycznego sprzętu[1024].

Zagadnienia podczas ćwiczeń dotyczą także obsługi łodzi oraz prowadzenia działań poszukiwawczo-ratowniczych w ciemności i przy słabym oświetleniu:

1. praktyczne wykorzystanie nabytej wiedzy w ciemności i przy słabym oświetleniu;
2. nabycie i wykorzystanie wiedzy o utrzymaniu właściwej obserwacji, rozpoznania oświetlonych i nieoświetlonych znaków i zagrożeń w nocy;
3. prowadzenie przez uczestników symulacji działań poszukiwawczo-ratowniczych w ciemności[1025].

Piąty moduł koncepcji szkolenia DEFRA dotyczy kierowana działaniami podczas wystąpienia zdarzeń na obszarach wodnych i powodziowych. Kierowany jest do personelu poszukiwawczo-ratowniczego, którego zadaniem jest zarządzanie działaniami na miejscu zdarzenia oraz dowodzenie zasobami ratowniczymi na poziomie taktycznym czy

[1024] https://technicalrescueinternational.co.uk/water-rescue-training..., wyd. cyt., 26.01.2024.
[1025] Tamże.

operacyjnym[1026]. Tematyka szkolenia odnosi się do działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych i powodziowych, a także ewakuacja, pojedyncze zdarzenia oraz mnogie.

Celem piątego modułu jest szkolenie dowódców w zakresie identyfikowania, opracowania, wyboru i zarządzania planami operacyjnymi taktycznymi na obszarach wodnych i powodziowych[1027].

Po ukończonym kursie absolwenci powinni potrafić wykazywać wiedzę i umiejętności odnośnie:

1. zagadnień związanych z zarządzaniem podczas incydentów poszukiwawczo–ratowniczych na wodach i obszarach powodziowych;
2. podziału ról i obowiązków podczas zarządzania działaniami;
3. skutecznego zarządzania ryzykiem podczas planowania operacyjnego i taktycznego;
4. zagadnień związanych ze zdrowiem i bezpieczeństwem, dynamiczną oceną ryzyka oraz wyzwaniami związanymi z ryzykiem w środowisku wodnym i powodziowym;
5. skutecznej komunikacji podczas wystąpienia zdarzeń oraz adekwatnej reakcji;
6. różnych etapów zdarzeń i ich zakończenia;
7. skutecznej odprawy, podsumowania i przekazania obowiązków w zakresie operacyjnym;
8. określenia zarządzania na miejscu przestępstwa i poszukiwania zwłok;
9. na temat dobrostanu zwierząt oraz działań związanych z wieloma zespołami ratownictwa wodnego i podwodnego;
10. krajowych wytycznych i standardów szkoleniowych w zakresie bezpieczeństwa wodnego;
11. koncepcji działań ratowniczych DEFRA;
12. poziomu środków ochrony indywidualnej do ratownictwa wodnego oraz ich zastosowania;
13. technik zarządzania poszukiwaniami w środowisku wodnym i powodziowym;
14. wiedzy w zakresie poszukiwania, ratownictwa i ewakuacji;
15. wspólnych elementów zarządzania powodziowego, czyli ostrzeżeń pogodowych, powodziowych, programów pracy wielu instytucji, przewidywania opadów, rozwinięcia powodzi, rozmieszczenia zespołów i diagnozy zagrożeń;
16. dostępnych zasobów, ograniczeń i możliwości zespołów ratunkowych;
17. wiedzy w znajomości aktualnych aktów prawnych;

[1026] https://technicalrescueinternational.co.uk/water-rescue-training..., wyd. cyt., 26.01.2024
[1027] Tamże.

18. wykorzystania lokalnych zasobów ratowniczych, ich możliwości i ograniczeń;
19. możliwości do planowania zarządzania zdarzeniami;
20. umiejętności w zarządzaniu mediami;
21. ograniczeń i zagrożeń podczas działań nocnych;
22. zagrożeń związanych z zalanym środowiskiem miejskim i wiejskim[1028].

Prowadzenie szkoleń specjalistycznych na terenie Wielkiej Brytanii mogą wykonywać akredytowane podmioty prywatne, przykładem jest firma Technika Rescue International. Szkolenia podstawowe przypada organizacjom zawodowym Policji oraz ośrodkom szkolenia [1029]

Odpowiedzialność Policji za koordynację działań poszukiwawczo-ratowniczych na lądzie i wodach śródlądowych związana jest z jej obowiązkiem ochrony życia i mienia. Natomiast działania ratownicze na morzu, wzdłuż linii nadbrzeża i w wyznaczonych wodach śródlądowych koordynuje Agencja Morska i Straży Przybrzeżnej (ang. The Maritime and Coastguard Agency - MCA)[1030].

Pomimo że Policja koordynuje działania, pozostałe podmioty są zaangażowane nie tylko w realizację czynności poszukiwawczo-ratowniczych, a także przy wsparciu organizacji i zarządzania działaniami. Koordynacją takich działań ze strony Policji zajmuje się doradca ds. poszukiwań policyjnych (ang. The Police Search Adviser - PolSA), który z założenia planuje, organizuje i zarządza działaniami[1031]. Działania poszukiwawcze prowadzone są z reguły do odnalezienia osoby, natomiast w przypadkach niezależnych od służb odwołanie zespołów poszukiwawczo-ratowniczych należy do kierującego przedsięwzięciem funkcjonariusza Policji[1032]. Podjęcie decyzji o zakończeniu lub odwołaniu działań poszukiwawczo-ratowniczych określane jako „strategia wyjścia z poszukiwań", wiąże się z zatrzymaniem wszelkich działań zaangażowanych podmiotów.

Policja w Wielkiej Brytanii jest formacja zdecentralizowaną. Funkcjonują w niej 43 niezależne od siebie i podległe Królowi jednostki organizacyjne Policji oraz pozostałe w Szkocji i Irlandii[1033].

Każda z jednostek organizacyjnych funkcjonuje według właściwego terytorialnie systemu prawnego. Współpracę pomiędzy jednostkami Policji umożliwia między innymi

[1028] https://technicalrescueinternational.co.uk/water-rescue-training..., wyd. cyt., 27.01.2024.
[1029] https://cpdonline.co.uk/career-guides/how-to-become-a-police-officer/, 2.02.2024.
[1030] Strategia Bezpieczeństwa Wodnego 2021/24. *Water Safety Strategy 2021/24…*, wyd. cyt. s. 8.
[1031] Koncepcja działań ratownictwa powodziowego. *Flood rescue concept of operations …,* wyd. cyt., s. 25.
[1032] Tamże, s. 32.
[1033] https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2021/numer-1-0120/198339,Policja-w-UK.html, 6.01.2024.

funkcjonowanie Krajowej Rady Szefów Policji (ang. National Police Chief's Council-NPCC), której najwyższym organem decyzyjnym jest Rada Komendantów Policji (ang. Chief Consable's Council)[1034]. Rozwiązanie to pozwala na zrzeszenie komendantów poszczególnych jednostek, tym samym ułatwiając koordynowanie funkcjonowania i działań Policji, reformowanie, współdziałanie w zakresie realizacyjnym czy szkoleniowym[1035]. Współpraca pomiędzy jednostkami policyjnymi odbywa się przeważnie za pomocą zawartych umów w określonym zakresie[1036].

Struktury organizacyjne Policji pełniącej służbę na obszarach wodnych w Wielkiej Brytanii, obejmują Jednostki Policji Morskiej (ang. Marine Policing Unit - MPU) na przykładzie Metropolitan Police na terenie Anglii. Jednostki te zabezpieczają zarówno obszary wód morskich, przybrzeżnych, jak i wody wewnętrzne w postaci dróg rzecznych, zbiorników, kanałów czy jezior[1037]. Załogi MPU odpowiedzialne są za zabezpieczenie m. in. 400 km dróg wodnych w okolicach Londynu czy 75 mil Tamizy pomiędzy przedmieściami stolicy Wielkiej Brytanii. Zapewniają bezpieczeństwo w systemie 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu. Podstawowe zadania podczas patroli wodnych obejmują:

1. wykrywanie i zapobieganie przestępstwom;
2. utrzymać porządku publicznego;
3. dbanie o bezpieczeństwo Londynu;
4. reakcja na wezwania na obszarze Londynu w zakresie zagrożeń wodnych[1038].

Ponadto MPU ściśle współpracuje z innymi instytucjami wodnymi w Anglii, takimi jak:

1. Królewski Narodowy Instytut Łodzi Ratunkowych (RNLI);
2. Londyńska Straż Pożarna;
3. Władze portu w Londynie;
4. Brytyjska Straż Przybrzeżna;
5. Londyńskie pogotowie ratunkowe;
6. Zaufanie kanałów i rzek;
7. Agencję Środowiska.[1039]

[1034] https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2021/numer-1-0120/198339,Policja-w-UK.html, wyd. cyt. 6.01.2024.
[1035] https://www.police.uk/pu/policing-in-the-uk/, 6.01.2024.
[1036] https://www.london.gov.uk/who-we-are/what-london-assembly-does/questions-mayor/find-an-answer/collaboration-between-police-forces-1, 6.01.2024.
[1037] https://www.met.police.uk/cy-GB/heddluoedd/metropolitan-police/areas/c/careers/police-officer-roles/police-constable/overview/roles-and-opportunities/marine-policing-unit-mpu/, 6.01.2024.
[1038] Tamże.

Funkcjonariusze MPU, poza kompetencjami policyjnymi posiadają uprawnienia do prowadzenia jednostek pływających. Podstawowe uprawnienia do prowadzenia jednostek pływających w Wielkiej Brytanii oznaczają osobę odpowiedzialną za łódź, nawigację i sterowanie[1040]. Uzyskanie cywilnych uprawień możliwe jest od 12 roku życia (do 16 roku życia wyłącznie pod nadzorem osoby dorosłej)[1041], natomiast zaawansowane uprawniające do m. in. żeglugi nocnej, obsługi radaru od 18 roku życia[1042].

Szczegółowe zadania funkcjonariuszy MPU obejmują także:

1. reagowanie na sytuacje awaryjne na morzu, Tamizie i na śródlądowych drogach wodnych;
2. stała współpraca z placówkami oświaty, instytucjami i użytkownikami rzek;
3. prowadzenie poszukiwań osób zaginionych na drogach wodnych;
4. pomoc przy ewakuacji;
5. prowadzenie działań ratowniczych;
6. patrolowanie wyznaczonych obszarów;
7. podejmowanie działań w zakresie reagowania na przestępstwa i zakłócenia porządku na statkach rekreacyjnych i komercyjnych;
8. zapewnienie wsparcia operacyjnego wydarzeniom odbywającym się w Londynie[1043].

Jednostki MPU szkolone są podobnie jak większość podmiotów przez wyspecjalizowane podmioty prywatne. Uprawnienia jakie uzyskują w przypadku policji wodnej to m. in.: kursy nurkowe, kierowanie jednostkami pływającymi (kapitan jednostki), bezpieczeństwo pracy, licencję poszukiwania podwodnego i inne[1044]. Uprawnienia pokładowe zgodne są z standardami RYA (podobnie jak w koncepcji DEFRA) począwszy od kompletnej załogi do kapitana jednostki pływającej oraz zakresu posługiwania się bronią palną w środowisku wodnym[1045].

Podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych w Wielkiej Brytanii prowadzone wykorzystywane są także jednostki powietrzne. Narodowa Służba Powietrzna (ang. National

[1039] https://www.met.police.uk/cy-GB/heddluoedd/metropolitan ..., wyd. cyt. 6.01.2024.
[1040] Tamże.
[1041] https://www.rya.org.uk/training/courses/inland-waterways-helmsman%27s-course-iwhcc, 7.01.2024.
[1042] https://www.rya.org.uk/training/courses/helmsman%27s-practical-course-hpcc, 7.01.2024.
[1043] https://www.met.police.uk/cy-GB/heddluoedd/metropolitan ..., wyd. cyt. 7.01.2024.
[1044] https://www.met.police.uk/police-forces/metropolitan-police/areas/c/careers/police-officer-roles/police-constable/overview/roles-and-opportunities/underwater-and-confined-space-search-team-ucsst/, 2.02.2024.
[1045] https://www.mod.police.uk/our-specialist-roles/, 2.02.2024.

Air Police Service - NPAS) wspiera działania naziemne w zakresie śródlądowym, morskim oraz nadgranicznym na obszarze Walii i Anglii[1046]. Poza działaniami, w których upływający czas jest krytycznym wyznacznikiem przeżycia, siły powietrzne Policji w Wielkiej Brytanii angażowane są również do pościgów czy zwalczania ataków terrorystycznych i operacji z nimi związanych[1047].

Szkolenie w strukturach policji odbywa się zarówno w formie wewnątrz instytucji, jak i za pomocą podmiotów prywatnych[1048]. Na przykładzie konsorcjum składającego się z firmy Babcock, czterech londyńskich uniwersytetów, czyli Uniwersytetu Anglia Ruskin, Brunel Univesity London, University of East London i University of West London oraz Maritime Police Unit opracowany został program przygotowujący do pełnienia służby przez funkcjonariuszy Policji[1049].

Programy szkoleniowe prowadzone w strukturach Policji są własnością intelektualną podmiotów je wdrażających bądź przyjmują charakter niejawny[1050].

Podobnie jak Policja w Wielkiej Brytanii Straż Pożarna na poziomie krajowym jest zdecentralizowaną instytucją. Na przykładzie Straży Pożarnej w Anglii i Walii podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, które koordynuje Inspektorat Policji oraz Straży Pożarnej i Ratownictwa Jego Królewskiej Mości (ang. His Majesty's Inspectorate of Constabulary and Fire & Rescue Services)[1051]. Na obszarze terytorium Wielkiej Brytanii straż pożarną reprezentuje Krajowa Rada Szefów Straży Pożarnej (ang. National Fire Chiefs Council - NFCC), która zrzesza poszczególne jednostki organizacyjne[1052].

Krajowa Rada Szefów Straży Pożarnej NFCC, aby ujednolicić nabywanie umiejętności i tym samym standardy przy realizacji obowiązków we wszystkich jednostkach organizacyjnych straży pożarnej w Wielkiej Brytanii utworzyła rozwiązania dotyczące „organizacyjnego uczenia się"[1053]. Organizacyjne uczenie się dotyczy wykorzystania godnej uwagi i podkreślenia wiedzy praktycznej ujętej w aktualizowanej bazie danych. Wyniki tej bazy wykorzystywane są przy opracowaniu procedur regulujących czynności podmiotów

[1046] https://www.npas.police.uk/what-we-do/how-we-assist-police-forces, 8.01.2024.
[1047] Tamże.
[1048] https://www.babcockinternational.com/what-we-do/support/training/metropolitan-police-service-training/, 29.01.2024.
[1049] Tamże.
[1050] Informacje uzyskane od działu zapobiegania, ochrony i dochodzeń przeciwpożarowych w Nottingham Shire, mgr Bryn'a Coleman'a - przewodniczącego grupy reagowania technicznego ds. wód śródlądowych Krajowej Rady Szefów Straży Pożarnej.
[1051] Oficjalna strona Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Wielkiej Brytanii: https://www.gov.uk/government/organisations, 8.01.2024.
[1052] https://nfcc.org.uk/about/what-we-do/, 9.01.2024.
[1053] https://nfcc.org.uk/about/how-we-are-structured/organisational-learning/, 10.01.2024.

przeciwpożarowych. Utworzenie organizacyjnego uczenia się pozwala na opracowanie właściwych rozwiązań, a także ulepszanie systemów działania m. in. na podstawie wyników badań naukowych.

Przyczyną wprowadzenia organizacyjnego uczenia się było wprowadzenie w zdecentralizowanym systemie ujednoliconych i skonsolidowanych zasad współdziałania niezbędnych przy szybkiej reakcji na niebezpieczne zdarzenia[1054].

Straż pożarna w Wielkiej Brytanii podobnie jak Policja szkolona jest przez podmioty akredytowane na przykładzie Londyńskiej Straży Pożarnej (ang. The London fire brigade - LFB) szkolenie przeprowadza firma Babcock International[1055]. Firma ta oferuje materiały dydaktyczne oraz zaplecze edukacyjne niezbędne w celu przeprowadzenia danego szkolenia.

Instytucjami zaangażowanymi w działania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wód śródlądowych są także służby powołane do niesienia pomocy na wybrzeżu i morzu. Przykładem specjalistycznej instytucji odpowiedzialnej za morskie działania typu SAR na wodach wokół Wielkiej Brytanii jest Straż Przybrzeżna Jego Królewskiej Mości (ang. His Majesty The King Coastguard - HMCG). HM Coastguard jest częścią wspomnianej Agencji Morskiej i Straży Przybrzeżnej (MCA), która ustanawia przepisy, wytyczne i certyfikuje jednostki pływające[1056]. Funkcjonowanie agencji jest jednym z elementów organizacyjnych brytyjskiej służby poszukiwawczo-ratowniczej (UKSAR), która składa się z niezależnych instytucji rządowych czy pozarządowych[1057]. Nadrzędnym celem organizacji działań UKSAR jest koordynowanie działań w postaci jak najszybszego dotarcia do osób zagrożonych i udzielenia im niezbędnej pomocy na obszarach lądowych, morskich i przybrzeżnych, rzekach oraz zbiornikach śródlądowych[1058]. Pozwala to na wykorzystanie potencjału ratowniczego Straży Przybrzeżnej na obszarach wód śródlądowych, który obejmuje choćby większe zbiorniki wodne takie jak; jeziora - Loch Ness, Oich, Loughs Neagh i Erne czy Windermere i inne, a także rzeki; Clyde, Severn, Gloucester i część Tamizy[1059]. Z uwagi na zdarzenia nadzwyczajne takie jak skutki sztormów w postaci występowania powodzi

[1054] https://nfcc.org.uk/about/how-we-are-structured/organisational-learning/, wyd. cyt. 10.01.2024.
[1055] Ustalenia własne. Rozmowa z przedstawicielem firmy *Babcock International*.
[1056] https://hmcoastguard.uk/what-we-do, 4.01.2024.
[1057] Tamże.
[1058] *Strategic Overview of Search and Rescue in The United Kingdom of Great Britain And Northern Ireland*, January 2017, https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a80891e40f0b62305b8bb83/mca_uksar.pdf 2.02.2024.
[1059] Tamże.

funkcjonariusze HM Coastguard-rescue są wykorzystywani do działań w głębi lądu na obszarze całej Wielkiej Brytanii[1060].

Kolejnym podmiotem uczestniczącym w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych także na wodach śródlądowych jest Królewska Krajowa Instytucja Łodzi Ratunkowych - Ratowanie życia na morzu (ang. Royal National Lifeboat Institutio - Saving Lives at Sea - RNLI). Jest to organizacja ochotnicza pełniąca całodobowe dyżury zabezpieczające wybrzeże Wielkiej Brytanii i Irlandii, podczas których ratownicy prowadzą zajęcia edukacyjne w szkołach czy w różnych grupach społecznych, a także patrolują plaże i nadbrzeża[1061].

Pomimo, iż powołanie tej instytucji wiąże się z udzielaniem pomocy na morzu, wyposażona jest także w specjalistyczne zespoły przygotowane do działań na rzekach, jeziorach czy kanałach. Na obszarach wód śródlądowych stacjonują zespoły ratownictwa śródlądowego takie jak; stacja łodzi ratunkowych Tower, która ulokowana jest nad Tamizą w centrum Londynu czy stacje łodzi ratunkowych Carrybridge i Enniskillen znajdujące się na obszarze jeziora i rzeki Erne[1062].

Jednostki RNLI są dysponowane przez inne służby w zakresie ich kompetencji, w tym przez HM Coastguard jako jedne z zasobów wsparcia podczas działań poszukiwawczo-ratunkowych[1063].

W działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych mogą brać odpowiednie zespoły pogotowia ratunkowego, które zgodnie z obowiązującym stanem prawnym są odpowiedzialne za opiekę nad poszkodowanymi[1064].

W zdarzeniach na szczególnie niebezpiecznych obszarach pracy mogą zostać zadysponowane zespoły reagowania w obszarach niebezpiecznych (ang. Hazardous Area Response Teams - HART), będące częścią centralnej jednostki wsparcia dla wszystkich służb pogotowia ratunkowego w Wielkiej Brytanii (ang. National Ambulance Resilience Unit-NARU)[1065].

W skład rozlokowanych po całym terenie Wielkiej Brytanii zespołów wchodzą zrekrutowani przedstawiciele personelu, który będąc odpowiednio przeszkoleni i wyposażeni do udzielania pomocy karetką pogotowia ratunkowego. Zdarzenia uznane za szczególnie niebezpieczne obejmują znaczne obszary lub dużą ilość poszkodowanych, podczas których

[1060] https://hmcoastguard.uk/news/coastguard-highlights-tenacity-and-resilience-residents-evacuated-storm-babet-floods, 4.01.2024.
[1061] https://rnli.org/what-we-do, 5.01.2024.
[1062] Tamże.
[1063] https://hmcoastguard.uk/about-us, 5.01.2024.
[1064] https://nfcc.org.uk/control-measure/control-measure-specialist-resources-water-search-and-rescue/, 4.01.2024.
[1065] https://naru.org.uk/the-interoperable-capabilities/hart/, 4.01.2024.

zespoły HART współdziałają z policją, strażą pożarną i służbami ratowniczymi w strefie niebezpiecznej i ich zadaniem jest segregacja i opieka medyczna ofiar oraz personelu ratowniczego[1066]. Zdarzenia niebezpieczne obejmują działania przy:

1. materiałach niebezpiecznych (odpady przemysłowe, materiał zakaźny);
2. materiałach chemicznych, biologicznych, radiologicznych, jądrowych i wybuchowych (CBRN);
3. atakach terrorystycznych;
4. działaniach na wysokościach;
5. przestrzeniach zamkniętych (np. po zawaleniu się budynku);
6. niestabilnym terenie (gruzowiska);
7. działaniach wodnych, zapewnienie specjalistycznej opieki poszkodowanym uwięzionym w środowisku wodnym (podczas zagrożenia utonięciem, powodzią i innych);
8. wsparciu operacji bezpieczeństwa, (pomoc podczas działań Policji)[1067].

Zespoły HART stale są poddawane ocenie sprawności, szkolenia w zakresie środków ochrony indywidualnej czy szkoleń odświeżających i innych[1068].

Centrum pogotowia ratunkowego w Wielkiej Brytanii posiada także zespoły reagowania operacji specjalnych (ang. Special Operations Response Teams - SORT)[1069]. Zakres ich działania także obejmuje zagrożenia terrorystyczne, CBRN, a także inne zdarzenia wymagające opieki zarówno nad poszkodowanymi jak i personelem ratowniczym[1070]. Mogą być zaangażowani w działania poszukiwawczo-ratunkowe na wodach śródlądowych charakterze podmiotu doradczego, realizującego zadania czy zabezpieczającego pozostałe podmioty.

Zarówno zespoły HART i SORT szkolone są wspólnie z podmiotami policyjnymi i Strażą Pożarną oraz z sektorem prywatnym. Wewnątrz strukturalne szkolenia odbywają się przez centrum edukacyjne NARU posiadające odpowiednią kadrę, zaplecze dydaktyczne oraz dedykowane programy szkoleń[1071]. Zawartość programów nie jest dostępna z uwagi na treści będące własnością intelektualną instytucji[1072].

[1066] https://naru.org.uk/the-interoperable-capabilities/hart/, wyd. cyt. 4.01.2024.
[1067] Tamże.
[1068] Tamże.
[1069] https://naru.org.uk/the-interoperable-capabilities/sort/, 4.01.2024.
[1070] Tamże.
[1071] https://narueducationcentre.org.uk, 29.01.2024.
[1072] Ustalenia własne. Rozmowy przeprowadzone z reprezentantami opisanych instytucji.

W wielkiej Brytanii funkcjonuje znaczna ilość organizacji angażowanych do działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych, przykładem jest Lough Neagh Rescue (LNR). Ochotniczy i charytatywny charakter organizacji utrzymywany jest w dużej mierze z darowizn przeznaczonych najczęściej na wyposażenie. Od 1990 roku HM Coastguard w Belfaście wsparła działania na jeziorze Lough Neagh montując antenę VHF, tym samym zabezpieczając dostęp do kanałów ratunkowych wszystkim jednostkom pływającym po jeziorze[1073].

Na wodach śródlądowych wykorzystywane są liczne organizacje charytatywne funkcjonujące na terenie Wielkiej Brytanii w obszarach ratownictwa wodnego. Na przykładzie ochotniczej organizacji charytatywnej Severn Aarea Rescue Association(SARA) zajmującej się poszukiwaniem i ratownictwem śródlądowym w obszarze rzeki Wielkiej Brytanii Severn. Instytucja posiada rozlokowane siedem stacji ratowniczych zabezpieczających rzekę Severn w całej długości, ponadto wspiera w działaniach Policję i pozostałe służby w zakresie ratownictwa śródlądowego m. in. podczas powodzi[1074].

Oferta szkoleniowa SARA obejmuje szereg kursów i kwalifikacji zgodnych z wymogami RYA w postaci kursów:

1. nawigacyjnych i żeglarstwa;
2. teoretycznych dla początkujących i średniozaawansowanych szyprów;
3. łodzi motorowodnych dla początkujących i średniozaawansowanych;
4. specjalistycznych dotyczących:
    a) silników wysokoprężnych;
    b) pierwszej pomocy;
    c) radiooperatora SRC (ang. Short Range Certificate), uprawniający do obsługi radiostacji VHF (ang. Very High Frequency)[1075].

Z powodu braku zgody na udostepnienie treści w zakresie szczegółowych informacji dotyczących szkolenia instytucji oraz podmiotów państwowych powyższe materiały zostały uzyskane z oficjalnych i ogólnodostępnych źródeł.

Rozwiązania zastosowane w Wielkiej Brytanii posiadającej gęstą sieć dróg wodnych mogą mieć zastosowanie w warunkach panujących w Polsce. Począwszy od strategii

[1073] http://www.loughneaghrescue.co.uk/about/, 6.01.2024.
[1074] https://www.sara-rescue.org.uk, 8.01.2024.
[1075] https://www.sara-rescue.org.uk/rya-school/, 2.02.2024.

zapobiegania utonięciom do zasad współdziałania wielu instytucji, jako przykłady przygotowania do sprawnego współdziałania.

Strategia przeznaczona jest m. in. przedsiębiorstwom zlokalizowanym w pobliżu obszarów wodnych i dotyczy stosowanie się do wytycznych podczas tonięcia. Wskazuje także na obowiązkowe rozmieszczenie wyposażenia ratunkowego. Podobne rozwiązanie można zastosować w warunkach polskich zwiększając świadomość i zaangażowanie osób postronnych. Praktyczne może okazać się zastosowanie pojęcia szoku zimnej wody podczas przypadkowego kontaktu w ramach działań profilaktycznych i materiałów dydaktycznych.

Zastosowanie interoperacyjnej doktryny JESIP w postaci zaadoptowania w warunkach polskich skoordynowanego systemu współdziałania instytucji na obszarach wodnych. Zapewnienie stałego przeszkolenia i ćwiczeń podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych oraz ustalone zasady współpracy z wypracowanymi metodami przekazywania informacji i procedurami dotyczącymi skutecznego i szybkiego podejmowania decyzji mogłoby okazać się fundamentem współdziałania. Koncepcja DEFRA jako przykład unifikacji wiedzy i wyposażenia oraz zapewnienia niezbędnej logistyki jest kolejnym rozwiązaniem możliwym do wdrożenia w polskich warunkach. Koordynacja działań na przykładzie łącznika policyjnego oraz organizacyjne szkolenie w straży pożarnej są to również zasadne rozwiązania mające na celu usprawnienie współdziałania instytucji.

Powyższe powiązania systemowe pozwalają na zastosowanie wielu niekonwencjonalnych rozwiązań w warunkach polskich, jak np. stosowanie wyspecjalizowanych w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych jednostek morskich na wodach śródlądowych. Specjalistyczne komórki utworzone w strukturach ratownictwa medycznego także okazują się skuteczne.

4.2. Organizacja szkoleń w Niemczech

Republika Federalna Niemiec (RFN) położona jest w środkowo-zachodniej części Europy pomiędzy morzem Północnym, a Bałtyckim i rozdzielającym je Półwyspem Jutlandzkim na północy od południa Alpami, od wschodu rzekami Odrą i Nysą Łużycką oraz Masywem Czeskim, natomiast od zachodu Renem, Ardenami i Niziną Holenderską[1076]. Powierzchnia kraju wynosi 357 375 km², natomiast powierzchnia wód śródlądowych to 7798

[1076] https://europa.fandom.com/pl/wiki/Niemcy, 3.02.2024.

km (ok. 2,3% powierzchni kraju)². Rzeźba terenu dzieli się na cztery części fizycznogeograficzne; Nizinę Niemiecką, Średniogórze Niemieckie, Wyżynę Szwabsko-Bawarską (przedgórze alpejskie) i Alpy[1077]. Położenie północy kraju w znacznej części na terenie niziny Środkowoeuropejskiej obfituje w występowanie licznych rzek i dorzeczy oraz jezior polodowcowych[1078].

W gęstej sieci rzecznej Niemiec drugą co do wielkości niemieckich rzek to Łaba o długości 1165 km (w Czechach 357 km), mająca swoje źródła w Karkonoszach w początkowym biegu przyjmuje charakter rzeki górskiej, następnie nurt jej się zmniejsza oraz stopniowo zwiększa koryto do rozmiarów rzeki nizinnej uchodząc do Morza Północnego[1079].

Najdłuższą rzeką jest Ren o długości 1230 km (Niemcy 865 km, Szwajcaria 375 km), którego źródłem są dwa potoki; Vorderrheim - 67 km oraz Hinterrhein - 57 km, natomiast ujściem Morze Północne[1080]. W górnym biegu przepływa przez Jezioro Bodeńskie i jest to również najdłuższa rzeka Europy Zachodniej, która jest także położona w zachodniej części kraju.

Ren wraz z swoim dorzeczem i Dunajem jest uznawany za podstawową sieć wodną w Europie, razem liczącą ok. 14 360 km[1081]. Posiada najlepiej utrzymaną i najmocniej wykorzystaną drogę żeglugową w Europie z powodu realizowanych na nim 80% europejskich przewozów[1082]. Zachodnia część niemieckiej żeglugi posiada istotne znaczenie dla międzynarodowego transportu wodnego towarów z powodu połączenia z głównymi portami morskimi takimi jak; Hamburg, Bremerhaven, Amsterdam, Rotterdam czy Antwerpią[1083].

Niemcy ponadto posiadają najlepiej rozbudowaną sieć wodnych dróg śródlądowych w Unii Europejskiej o długości blisko 7,5 tys. km, która posiada statut federalny pozwalający na użytkowanie jej poziomie ogólnopaństwowym (na potrzeby wszystkich landów)[1084].

Obszary wodne w Niemczech znajdujące się w zbiornikach stałych czy przepływowych skupione są z znacznej mierze na północy kraju tworząc pojezierza: Meklemburskie, Brandenburskie, Barnimskie czy Szlezwicko-Holsztyńskie i inne[1085].

[1077] https://www.bryk.pl/wypracowania/geografia/geografia-spoleczno-ekonomiczna/8272-niemcy charakterystyka-kraju.html, 3.02.2024.
[1078] Tamże.
[1079] https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Laba;3934739.html, 3.02.2024.
[1080] https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Ren;3967052.html, 3.02.2023.
[1081] http://www.rolnikszukaceny.pl/inne.php?art=272&, 4.02.2024.
[1082] Tamże.
[1083] Tamże.
[1084] Tamże.
[1085] https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Poludniowobaltyckie-Pojezierza;3960108.html, 4.02.2024.

Istnieje również nowa forma pojezierza o nazwie Nowe Pojezierze Lipskie. Powstałe na wskutek ingerencji ludzkiej, dzięki któremu powstaje wiele nowych zbiorników w wyniku zalania odkrywkowych kopalni węgla brunatnego[1086]. Zbiorniki te charakteryzują się znaczną głębokością oraz stromymi brzegami. W przeciwieństwie do Polskich zbiorników tego typu (Mużaków czy Konin) niemieckie sztuczne akweny są dopuszczone do kąpieli przy czym posiadają zachęcający do korzystania kolor wody ze względu na zawarte w nich związki mineralne[1087]. Docelowo region znany z wydobycia węgla brunatnego ma zostać zamieniony na rejon turystyczny z finalną ilością 25 sztucznych jezior do 2060 roku[1088]. Warto zwrócić uwagę na liczne połączenia pomiędzy jeziorami w wymienionym regionie w postaci kanałów[1089].

W Niemczech występuje ponad 12 000 naturalnych jezior z których ok. 750 posiada powierzchnię ponad 50 hektarów. Jeziora znajdują się w większości w północnej części kraju oraz na przedgórzu alpejskim czy w Alpach[1090].

Na północy kraju spośród skupionych jezior, największym jest Müritz (niem. Morzyce) w pojezierzu Meklemburskim wraz z utworzonym w 1990 roku Narodowym Parkiem Krajobrazowym Müritz[1091]. Powierzchnia jeziora wynosi 117 km², a jego głębokość maksymalna wynosi ok. 31 m[1092].

Podobnie jak północne pojezierza, które są bogate w jeziora południowa część Republiki Federalnej Niemiec również posiada znaczą ilość górskich zbiorników polodowcowych charakteryzujących się znacznymi głębokościami. Przykładem może być Jezioro Bodeńskie (niem. Bodensee) ulokowane u podnóża Alp na wysokości 395 metrów n. p. m. w obrębie trzech granic; Niemiec, Szwajcarii i Austrii[1093]. Powierzchnia jeziora wynosi 536 km², natomiast maksymalna głębokość to 252 m[1094].

W 2023 roku na terenie Niemiec utonęło 378 osób, czyli o 23 przypadki więcej niż roku poprzednim[1095]. W miesiącach letnich utonęło o 48 osób mniej niż w 2022 roku, natomiast w miesiącach jesiennych oraz zimowych zginęło trzy razy więcej osób w roku 2023. Zwiększyła się również śmiertelność dzieci w wodzie poniżej 10 roku życia

[1086] https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Poludniowobaltyckie-Pojezierza;3960108.html, wyd. cyt. 4.02.2024.
[1087] Tamże.
[1088] https://raportcsr.pl/najwieksze-sztuczne-pojezierze-w-europie-pojezierze-luzyckie-na-styku-brandenburgii-i-saksonii/, 4.02.2024.
[1089] Tamże.
[1090] https://www.deutschland.de/pl/topic/kultura/jeziora-w-niemczech, 4.02.2024.
[1091] https://www.wigry.org.pl/muritz.htm, 4.02.2024.
[1092] https://jezioromuritz.blogspot.com, 4.02.2024.
[1093] https://www.a41.pl/jeziora_niemcy.html, 4.02.2024.
[1094] Tamże.
[1095] https://www.dlrg.de/informieren/die-dlrg/presse/statistik-ertrinken/, wyd. cyt., 5.02.2024.

o 16 przypadków. Podobnie jak w innych krajach i w latach ubiegłych w większości ofiary śmiertelne utonięć stanowią mężczyźni, ponad 20 przypadków nastąpiło podczas uprawiania sportów wodnych. Małym odsetkiem utonięć są incydenty w morzu w łącznej ilości 20 przypadków[1096].

Zgodnie z stanowiskiem Niemieckiego Towarzystwa Ratowania Życia (niem. Deutsche Leben Rettungs Gesellschaft - DLRG) kąpiel w miejscach nieobjętych nadzorem ratowniczym jest jedną z głównych przyczyn utonięć w Niemczech[1097]. Niezależnie czy kąpiel odbywa się w jeziorach, rzekach i innych brak nadzoru generuje większe ryzyko utonięcia z oczywistego braku natychmiastowej pomocy oraz lekceważenia zagrożenia związanego z przebywaniem w otoczeniu wodnym[1098]. Ponadto instytucja ta podkreśla, że w ostatnich latach z powodu pandemii koronawirusa ograniczone było prowadzenie kursów nauki pływania szczególnie u dzieci i młodzieży. Z tego powodu tym bardziej ważne jest korzystanie z wyznaczonych miejsc do kąpieli pod nadzorem ratowników[1099]. Za istotną przyczynę utonięć przyjęto przecenianie własnych umiejętności pływackich oraz niespodziewane zagrożenie w postaci wystąpienia skurczy mięśni, znalezienia się na szlaku żeglugowym czy z braku sił[1100].

DLRG wskazuje na opracowane 14 zasad bezpiecznej kąpieli:

1. przed wejściem do wodny należy schłodzić organizm;
2. wyjście z wody, gdy nastąpi odczucie wychłodzenia;
3. korzystanie z kąpieli w zbiornikach wodnych tylko wtedy, gdy jest komfortowa;
4. osoby niepotrafiące pływać, żeby nie wchodziły głębiej niż zanurzenie powyżej okolicy brzucha;
5. wykonywać skoki do sprawdzonej wody wyłącznie, gdy jest odpowiednio głęboka i nie występują w niej podwodne przeszkody (słupy czy skały);
6. nie przecenianie swoich umiejętności i możliwości;
7. podczas wystąpienia niebezpieczeństwa jak najszybsze wezwanie pomocy, udzielając pomocy innym starać się nie narażać na niebezpieczeństwo;
8. należy pamiętać, że sprzęt do rekreacji (dmuchane materac, dętki czy zwierzęta nie zapewniają należytego bezpieczeństwa);
9. nie należy korzystać z kąpieli w pobliżu pływających łodzi czy statków;

[1096] https://www.dlrg.de/informieren/die-dlrg/presse/statistik-ertrinken/, wyd. cyt., 5.02.2024.
[1097] https://www.malteser.de/aware/hilfreich/die-nasse-gefahr-erste-hilfe-bei-badeunfaellen-und-ertrinken.html, 5.02.2024.
[1098] Tamże.
[1099] Tamże.
[1100] Tamże.

10. zapobiegać topieniu innych;
11. w trakcie burzy należy opuścić wodę;
12. przed skokiem do wody upewnić się żeby nie zagrażać innym;
13. nie zanieczyszczać wody;
14. unikać pływania bezpośrednio po posiłku oraz będąc głodnym[1101].

Federalne Ministerstwo Cyfryzacji i Transportu Republiki Niemieckiej wskazuje 10 zasad bezpieczeństwa podczas korzystania z obszarów wodnych uprawiając sporty czy korzystając z federalnych szlaków wodnych w postaci:

1. prowadzenie jednostek pływających, należy ocenić swoją wiedzę i umiejętności pomimo wzorowo nabytych uprawnień do kierowania łodzią, wziąć pod uwagę również nabycie doświadczenia w prowadzeniu łodzi;
2. zapoznanie się z możliwościami i wyposażeniem jednostek pływających, ocena jednostki pod względem możliwości poruszania się na akwenach śródlądowych czy obarach morskich;
3. wyposażenie siebie i jednostek pływających w środki ochrony indywidualnej, minimalne wyposażenie dotyczy jednej kamizelki ratunkowej dla jednej osoby znajdującej się na pokładzie. Środki sygnalizacyjne oraz wyposażenie ratownicze i pierwszej pomocy;
4. planowanie podróży wodnych, ustalenie oznaczenia żeglarskiego w danym rejonie oraz zapoznanie z przepisami żeglugowymi i pomocami nawigacyjnymi, czyli aktualnymi mapami i innymi;
5. ocena warunków pogodowych, prognozowanie ich bez wcześniejszego zapoznania się z raportami pogodowymi- w odniesieniu do środowiska wodnego (wody śródlądowe; rzeki, jeziora, kanały czy wody morskie), ocena raportów pogodowych zalecanych miejscowym warunkom;
6. instruowanie o warunkach bezpieczeństwa, środkach ochrony indywidualnej i innych, wskazanie miejsc przechowywania środków pierwszej pomocy podczas wystąpienia sytuacji awaryjnych, przećwiczenie zakładania kamizelki ratunkowej czy pasów ratunkowych, wskaż sposoby poruszania się na jednostkach pływających i w środowisku wodnym oraz omów wystąpienie sytuacji awaryjnej, omów

[1101] https://www.malteser.de/aware/hilfreich/die-nasse-gefahr-erste-hilfe-bei-badeunfaellen-und-ertrinken.html, wyd. cyt. 5.02.2024.

wystąpienie choroby morskiej, omówienie planu trasy czy celu rejsu bądź przebywania w wodzie;

7. podjęcie działań związanych z postępowaniem wypadnięcia osoby za burtę, określenie możliwości działań i priorytetów ratowniczych, zastosowanie zabezpieczenia osób na pokładzie poprze założenie kamizelek ratunkowych, zachęcanie osób do stałego treningu „człowiek za burtą";
8. działania mające na celu bezpieczne korzystanie z jednostek pływających i szlaków wodnych podczas wystąpienia mgły, jak najszybsze opuszczenie torów wodnych i szlaków żeglugowych oraz przedostanie się do bezpiecznych miejsc oraz przerwania poruszania się, jeśli istnieje możliwość należy włączyć sygnały dźwiękowe bądź świetlne, w przypadku jednostek z metalowymi masztami, należy utrzymać je w pozycji pionowej;
9. korzystanie rekreacyjne bądź niewielkimi jednostkami pływającymi powinno odbywać się w określonej odległości od żeglugi śródlądowej, żeglugi wielkiej z powodów bezpieczeństwa, podobnie poza szlakami wodnymi należy przebywać z prawej strony nie utrudniając tym samym przepływającej żegludze;
10. stała kontrola i czujność aby móc wykryć sytuacje kolizyjne, obiekty pływające czy inne zagrożenia mające na celu wykluczenie bądź prawidłowe i wcześniejsze zareagowanie na występujące niebezpieczeństwa[1102].

W zakresie działań związanych z wystąpieniem incydentów wodnych Rząd Federalny ma jedynie wąską odpowiedzialność tematyczną, głównie za ochronę ludności w sytuacjach wojskowych. Reagowanie z sytuacjach kryzysowych niezwiązanych z zadaniami policyjnymi stanowi pion powiązany z gotowością i pomocą w sytuacjach awaryjnych oparty w dużym stopniu na wolontariacie i pomocy, w ramach którego rząd federalny, stany i gminy ściśle współpracują z dużymi organizacjami pomocowymi i strażami pożarnymi[1103].

Odpowiedzialność za ochronę przed klęskami żywiołowymi w podstawowym zakresie spoczywa na państwach związkowych. Są odpowiedzialni za zapewnienie zasobów,

[1102] Bezpieczeństwo na wodzie. Ważne zasady i wskazówki dotyczące sportów wodnych na federalnych drogach wodnych. Federalne Ministerstwo Cyfryzacji i Transportu BMDV, Grudzień 2023, https://www.bsh.de/DE/PUBLIKATIONEN/_Anlagen/Downloads/Nautik_und_Schifffahrt/Sonstige-nautische-Publikationen/Sicherheit-auf-dem Wasser.pdf;jsessionid=A2904149E4B547AFCD38092457875881.live21323?__blob=publicationFile&v=40, 3.03.2024.

[1103] Informacje uzyskane od Norberty Bedorf - przedstawiciela Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki federalnej Niemiec.

za przeprowadzenie operacji kryzysowych, w tym w przypadku także klęsk żywiołowych zagrażających terytorium więcej niż jednego państwa[1104].

Z poziomu gminy przypada odpowiedzialność za kompleksowe zapobieganie i obronę przed codziennymi zagrożeniami (za ponadlokalną pomoc sąsiedzką). Realizacja dotyczy w szczególności Straży Pożarnej w związku z zadaniami w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz federalne jednostki organizacji pomocy technicznej (niem. Technisches Hilfswerk - THW), a także służby ratownicze z zadaniami ratownictwa i kwalifikowanego transportu pacjentów znaczna ilość prywatnych organizacji[1105].

Państwa związkowe modernizują i stale wspierają instytucje oraz jednostki miejskie w przygotowaniu i zapobieganiu zagrożeniom, przede wszystkim na potrzeby działań regionalnych, ale także w celu zapobiegania zagrożeniom ponadregionalnym.

W poszczególnych państwach związkowych Republiki Federalnej Niemiec charakterystyka ich kompetencji i zorganizowania szkoleniowego może podlegać odmiennym ministerstwom. Jednym z przykładów jest kraj związkowy Brandenburgia w którym zakres ochrony społecznej przez bezpieczeństwo na obszarach wodnych podlega jurysdykcji Ministerstwa Spraw Komunalnych (niem. Ministerium des Innern und für Kommunales des Landes Brandenburg)[1106]. W zakresie jednostek podległych ministerstwu jest m. in. Brandenburska Policja czy Straż Pożarna wraz z ochotniczymi jednostkami[1107].

W zakresie zabezpieczenia akwenów śródlądowych czy udziału w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach śródlądowych uczestniczą m. in. jednostki Policji Wodnej (niem. Wasserschutzpolizei - WSP lub WasPo), Straż Pożarna (niem. Feuerwehr), wymienione wcześniej Niemieckie Stowarzyszenie Ratujące Życie w zakresie ratownictwa wodnego DLRG czy ochotnicze straże pożarne (niem. Freiwillige Feuerwehr)[1108].

W Niemczech Policja Wodna jest częścią danej Policji Stanowej wobec czego zorganizowana jest indywidualnie przez każdy z krajów związkowych. Wolne Państwo Turyngia jako jedyne nie posiada standardowych struktur WSP[1109], natomiast w pozostałych krajach nadrzędnym organem kontrolującym bezpieczeństwo, przepisy prawne i warunki ruchu wodnego są inspektorzy WSP[1110]. Ponadto kontrolę nad ruchem wodnym na drogach

[1104] Informacje uzyskane od Norberty Bedorf - przedstawiciela Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki federalnej Niemiec.
[1105] https://www.thw.de/DE/Startseite/startseite_node.html, 4.03.2024.
[1106] https://mik.brandenburg.de/mik/de/ministerium/aufbau-und-organisation/#, 4.03.2024.
[1107] https://mik.brandenburg.de/mik/de/innere-sicherheit/brand-katastrophenschutz/brandschutz/, 4.03.2024.
[1108] Informacje uzyskane od Norberty Bedorf - przedstawiciela Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki federalnej Niemiec.
[1109] https://polizei.thueringen.de/landespolizeidirektion/struktur, 4.03.2024.
[1110] https://www.bussgeldkatalog.org/wasserschutzpolizei/, 4.03.2024.

śródlądowych oraz w wodach przybrzeżnych sprawuje wyłącznie WSP oraz Straż Przybrzeżna[1111].

Wyjątkiem co do organizacji Policji Wodnej poprzez kraje związkowe jest Federalna Policja Morska (niem. Bundespolizei See), będąca częścią Federalnej Straży Przybrzeżnej (niem. Bundesküstenwache)[1112]. Realizująca zadania ochrony wód terytorialnych Niemiec na Morzach; Północnym (Nordsee) i Bałtyckim (Wschodnim- Ostsee) wraz z administracją wodną, żeglugową, ochrona rybołówstwa i służbą celną[1113].

Często te dwie instytucje policyjne współdziałają w zakresie swoich kompetencji podczas realizacji operacji policyjnych czy realizując zadania na wodach morskich. Koordynacją zajmuje się Centrum Kontroli Policji Wodnej w Cuxhaven (niem. Wasserschutzpolizei-Leitstelle Cuxhaven), w którym umiejscowione jest wspólny centralny Ośrodek Sytuacyjny wód śródlądowych (niem. Gemeinsames Seelagezentrum - GLZ-See), jak i Centrum Bezpieczeństwa Morskiego (niem. Maritimes Sicherheitszentrum - MSZ)[1114].

Organizacja Policji Wodnej na przykładzie Północnej Nadrenii-Westfalii wynika z utworzenia bezpośredniej komórki/dyrekcji nadzorującej WSP[1115].

Niemiecka Policja Wodna odpowiedzialna jest za przestrzeganie przepisów oraz ściganie sprawców wykroczeń administracyjnych i przestępstw na wodach śródlądowych i w odległości do 12 mil od nabrzeża[1116]. Bazując na regulacjach prawnych taka odległość pozwala na działania jednostkom Policji również na wodach otwartych.

Odpowiedzialność WSP ograniczona jest teren działania w postaci:

1. dróg wodnych i przyległych nadbrzeży;
2. obiektów portowych;
3. budowli hydrotechnicznych np. śluz[1117].

Zadania Policji Wodnej w Republice Federalnej Niemiec jako jednostki wyspecjalizowanej w zapewnieniu bezpieczeństwa na drogach wodnych mogą się w pewnym stopniu różnić w zależności od państwa związkowego bądź regionu[1118].

Główne zadania WSP (WasPo) obejmują:

[1111] https://www.polizei-nrw-bewerbung.de/ausbildung/wasserschutzpolizei, 4.03.2024.
[1112] https://www.bundespolizei.de/Web/DE/05Die-Bundespolizei/04Einsatzkraefte/04a_See/See_node.html, 4.03.2024.
[1113] Tamże.
[1114] https://www.bussgeldkatalog.org/wasserschutzpolizei/, wyd. cyt. 4.03.2024.
[1115] Tamże.
[1116] Tamże.
[1117] Tamże.
[1118] Tamże.

1. „monitoring ruchu żeglugowego: Policja wodna monitoruje ruch żeglugowy na rzekach, jeziorach i innych wodach śródlądowych. Obejmuje to przestrzeganie zasad żeglugi, ograniczeń prędkości i innych przepisów;
2. bezpieczeństwo na wodzie: za zapewnienie bezpieczeństwa na wodzie odpowiedzialna jest policja wodna. Obejmuje to takie środki, jak monitorowanie wyposażenia jednostek pływających, przeprowadzanie akcji ratowniczych i sprawdzanie spożycia alkoholu lub narkotyków wśród żeglarzy;
3. ochrona środowiska: ochrona wód przed zanieczyszczeniami środowiska jest ważnym zadaniem policji wodnej. Obejmuje to monitorowanie statków w celu zapewnienia zgodności z przepisami ochrony środowiska i reagowania na wycieki ropy lub inne zagrożenia dla środowiska;
4. dochodzenia: policja wodna prowadzi dochodzenia w sprawie przestępstw na wodzie, takich jak kradzieże łodzi, przemyt czy nielegalne połowy;
5. działania ratownicze: policja wodna często bierze udział w akcjach ratowniczych i udziela pomocy w razie wypadków, wypadków lub innych sytuacji awaryjnych na wodzie;
6. kontrole graniczne: w niektórych krajach policja wodna jest również odpowiedzialna za kontrolowanie obszarów przygranicznych na wodzie, aby zapobiegać nielegalnemu wjazdowi lub przemytowi”[1119].

Szeroki zakres zadań WSP egzekwowany jest na podstawie przepisów dotyczących bezpieczeństwa w oparciu o rozporządzenie przepisy dotyczące dróg wodnych śródlądowych (niem. Binnenschifffahrtsstraßen-Ordnung w skrócie określane- BinSzhStro)[1120]. Natomiast w zakresie morskich dróg wodnych stosowane są przepisy rozporządzenia (niem. Seeschiffahrtsstraßen-Ordnung - SeeSchStrO)[1121].

Uzupełnieniem zadań ogólnych może być realizacja zadań szczegółowych wynikających z zapewnieniem bezpieczeństwa w sytuacjach szczególnych:

1. zarejestrowanie wydarzeń i ich rozpatrywanie;
2. działania ratownicze na wodzie, w tym ostrzeganie przed lodem;
3. zabezpieczanie wydarzeń odbywających się na wodzie lub na wodzie;
4. ochrona mienia i osób;

[1119] https://www.polizei-nrw-bewerbung.de/ausbildung/wasserschutzpolizei, wyd. cyt., 5.03.2024.
[1120] https://www.gesetze-im-internet.de/binschstro_2012/__6_02.html, 5.03.2024.
[1121] https://www.gesetze-im-internet.de/seeschstro_1971/anlage_i.html, 5.03.2024.

5. obławy;
6. walka z kłusownictwem rybnym;
7. monitoring transportu towarów niebezpiecznych;
8. zapobieganie[1122].

Zabezpieczenie granic państwowych realizowane jest w sytuacjach wspólnie z Policją Federalną, bądź gdy nie zostały takie zadania jej przydzielone.

Wyposażenie WSP obejmuje poza zasobami ludzkimi, różne jednostki pływające; łodzie, statki czy helikoptery i pojazdy samochodowe[1123]. Przykładowymi jednostkami wodnymi WSP są 14 - metrowe łodzie napędzane dwoma silnikami o łącznej mocy 600 KM pozwalającymi uzyskać prędkość ok. 19 węzłów (35 km/h)[1124]. Jednostki WSP posiadają także statki żeglugowe, w zależności od potrzeb również cywilne jednostki pływające wykorzystywane są przez zasoby policyjne[1125].

Aplikacja do jednostek WSP możliwa jest po pozytywnie ukończonym procesie selekcji na wyższe stanowiska w Policji oraz ukończy następujące później szkolenie.

Podobnie jak z organizacją struktur WSP na terenie Republiki Federalnej Niemiec proces szkolenia może nieznacznie się różnić.

Podczas trzyletnich studiów w Akademii Policji w Hamburgu słuchacze przygotowują się do udzielania pomocy osobom znajdującym się w niebezpiecznych sytuacjach w wodzie[1126]. Zgodnie z zapisem w omawianym programie, jeśli funkcjonariusz Policji nie potrafi pływać nie nadaje się do pełnienia służby w organach ścigania.

Szkolenie obejmuje opanowanie podstawowych umiejętności pływania i ratownictwa poprzez wykorzystanie ich podczas ratowania i udzielania pierwszej pomocy przy wystąpieniu wypadków nad wodą. Blok tematyczny zakończony jest egzaminem, podczas którego weryfikowane są umiejętności ratowania osób przed zagrożeniami wodnymi[1127].

Zagadnienia w zakresie podstawowym obejmują:

1. umiejętność pływania:
    a) pływanie ze sprzętem i bez sprzętu;
    b) zanurzanie głowy podczas pływania;

[1122] https://www.bussgeldkatalog.org/wasserschutzpolizei/, wyd. cyt. 5.03.2024.
[1123] https://www.polizei-nrw-bewerbung.de/ausbildung/wasserschutzpolizei, wyd. cyt., 5.03.2024.
[1124] Tamże.
[1125] https://www.bussgeldkatalog.org/wasserschutzpolizei/, wyd. cyt. 5.03.2024.
[1126] Plan podstawowego szkolenia zawodowego. *Berufsbildungsplan für die Ausbildung zum Laufbahnabschnitt*. Der Akademie Polizei in Hamburg, 2014, s. 110.
[1127] Tamże, s. 110-111.

c) ćwiczenia szybowcowe- unoszenie się na powierzchni wody;

2. ćwiczenia kondycyjne:
    a) poprawa wytrzymałości ogólnej;
    b) poprawa wytrzymałości mięśni;
3. techniki pływania:
    a) kraul;
    b) styl klasyczny;
    c) styl grzbietowy;
    d) nurkowanie;
    e) techniki obrony w wodzie;
4. specjalistyczna wiedza z zakresu ratownictwa i sportów pływackich:
    a) zasady bezpiecznej kąpieli na obszarach wodnych;
    b) właściwości fizyczne podczas przebywania w wodzie;
    c) wartości zdrowotne i rekreacyjne wynikające z pływania;
    d) udzielanie pomocy podczas wystąpienia wypadków[1128];
5. ratownictwo:
    a) trening pływacki;
    b) techniki transportowe;
    c) techniki holowania;
    d) ćwiczenia łączone[1129].

Egzamin obejmuje sprawdzenie umiejętności pływania poprzez przepłynięcie dystansu 300 m w czasie poniże 12 minut w tym: 200 m dowolnym stylem, a 100 m w pozycji leżącej z wykorzystaniem wyłącznie nóg bez użycia rąk oraz dwa nurkowania o dystansie minimum 15 m. Ocenie podlegają także bezpieczne skoki do wody z wysokości ok. 1 m, oraz nurkowanie z powierzchni wody mające na celu wydostanie 3 pierścieni ponad powierzchnię wody, które oddalone są od siebie ok. 2 m przy głębokości ok. 1,80 m. Oceniane są także techniki ratownicze w postaci holowania osoby poszkodowanej na dystansie 50 m. Jednym z interesujących ćwiczeń jest przepłynięcie 100 m w ubraniu, następnie rozebranie się w wodzie. Występują także ćwiczenia łączone, w których występują

[1128] Plan podstawowego szkolenia zawodowego. Berufsbildungsplan für die Ausbildung…, wyd. cyt. s. 111.
[1129] Tamże., s. 112.

zarówno pływanie, nurkowanie i holowanie poszkodowanego oraz uwalnianie się z chwytów obejmujących szyje z tyłu i z przodu[1130].

Rekrutację do WSP regulują wewnętrzne przepisy, które mają na celu ustalenie motywacji i szczególnych zainteresowań chętnych. Przyjmowani na okres próbny są funkcjonariusze z kilkuletnim doświadczeniem zainteresowaniami pokrewnymi z zadaniami WSP oraz niezbędną wiedzą techniczną[1131].

Dalszy proces szkolenia przyszłego funkcjonariusza Policji Wodnej z reguły trwa około 4 lat. Materiał, który jest poruszany podczas jego realizacji obejmuje:

1. zakres wiedzy policyjnej podstawowej - teoretycznej;
2. wiedzy praktycznej w postaci kilkutygodniowego rejsu łodzią patrolową mającego na celu poznanie szlaków wodnych występujących w rejonie operacyjnym;
3. nabycie wiedzy spedycyjnej w zakresie teoretycznym i praktycznym;
4. kurs specjalistyczny w Hamburgu w Szkole Policji Wodnej realizowany jest na poziomie zaawansowanym. Obejmuje treści w postaci:
    a) nauczania z zakresu ruchu wodnego śródlądowego:
    b) prawa żeglugowego:
    c) technologii statków i napędów;
    d) zachowania się statków;
    e) wpływu prądów, wiatru i innych warunków atmosferycznych;
5. uprawnienia do kierowania jednostkami pływającymi (licencję);
6. uzyskanie patentu obsługi radarowej oraz radiowej (VHF)[1132].

Kurs specjalistyczny w Szkole policji w Hamburgu odbywa się w okresie 16 miesięcy i dotyczy wszystkich funkcjonariuszy pełniących służbę w strukturach WSP, WasPo na terenie Niemiec[1133]. Podczas tego okresu przyszli funkcjonariusze Policji Wodnej pełnią służbę w strukturach WSP 7 w Hamburgu. Jest to pluton szkoleniowo-operacyjny, który ma za zadanie wdrażanie nowych adeptów sztuki policyjnej w zakresie wodnym przed[1134].

Szczegółowe zadania plutonu szkoleniowo-operacyjnego dotyczą:

[1130] Plan podstawowego szkolenia zawodowego. Berufsbildungsplan für die Ausbildung…, wyd. cyt.
[1131] https://www.berlin.de/polizei/dienststellen/landespolizeidirektion/direktion-einsatz verkehr/wasserschutzpolizei/, 5.03.2024.
[1132] https://www.polizei-nrw-bewerbung.de/ausbildung/wasserschutzpolizei, wyd. cyt. 4.03.2024.
[1133] https://karriere-polizei.hamburg.de/wasserschutzpolizei/, 4.03.2024.
[1134] https://www.polizei.hamburg/wsp7-a-793964, 5.03.2023.

1. „wsparcie komisariatów Policji, okręg w Cuxhaven i specjalistycznych wydziałów hamburskiej policji wodnej w zapewnianiu codziennej obsługi i radzeniu sobie ze specjalnymi sytuacjami operacyjnymi na lądzie i wodzie;
2. wykorzystanie plutonu przez policję w Hamburgu w operacjach na dużą skalę na terenie miasta;
3. wsparcie innych krajów związkowych jako jednostka operacyjna na wodzie w radzeniu sobie ze złożonymi szkodami i sytuacjami operacyjnymi (np. powódź na Łabie w sierpniu 2002 oku. w Dreźnie, spotkanie na szczycie NATO w kwietniu 2009 roku w Kehl)”[1135]

Ponadto funkcjonariusze plutonu szkoleniowo-operacyjnego podczas wystąpienia powodzi, sztormów czy innych katastrof na obszarach wodnych zapobiegają zagrożeniom wobec ludzi, zwierząt i mienia[1136].

Pluton szkoleniowo-operacyjny WSP 7 wynosi 44 funkcjonariuszy oraz posiada następujące wyposażenie:

1. 14 łodzi ratowniczych;
2. 4 lekkie transportery personelu;
3. 1 pojazd kierowcy;
4. 1 łódź patrolowa portu;
5. 4 sztywne pontony[1137].

Istnieją formy skróconego okresu szkolenia w Szkole Policji Wodnej w Hamburgu do 3 miesięcy w krajach związkowych, w których funkcjonariusze łącznie przez ok. 2,5-3 lata szkolą się wewnętrznie podczas pełnionej służby na wodzie[1138]. W berlińskich jednostkach policyjnych (poza wymienionym kursem w Hamburgu) szkolenie do kierowania łodziami oraz egzaminy odbywają się w berlińskiej WSP[1139]. Ponadto okres szkolenia oficera WSP odnosi się do stałych zmian w aktach prawnych i technicznych w żegludze podpierając się regularnymi warsztatami z zakresu technologii okrętowej, prawa ruchu wodnego czy

[1135] https://www.polizei.hamburg/wsp7-a-793964, wyd. cyt., 5.03.2023.
[1136] Tamże.
[1137] Tamże.
[1138] https://www.berlin.de/polizei/dienststellen/landespolizeidirektion/direktion-einsatz verkehr/wasserschutzpolizei/, wyd. cyt. 5.03.2024.
[1139] Tamże.

przepisów przewozowych materiały niebezpieczne i odbywa się jak większość w Szkole Policji Wodnej w Hamburgu[1140].

W Hesji szkolenie WSP organizowane jest podobnie jak w Brandenburgii. Proces 3 letniego szkolenia jest podzielony, składa się z części teoretycznej i praktycznej realizowanych w wydziałach WSP oraz w Szkole Policji Wodnej w Hamburgu[1141]. Obejmuje ono również działania z jednostkami specjalnymi. Przyjęcie do WSP dotyczy funkcjonariuszy legitymujących się uprawnieniami ratownika wodnego (DLRG). Następnie odbywa się 7 tygodniowy kurs wprowadzający do poruszania się łodzią służbową. Kurs specjalistyczny w wymienianej Szkole Policji Wodnej w Hamburgu obejmuje wspomniane 3 miesiące i jest zakończony egzaminem pisemnym i ustnym. Kolejnym niezbędnym podczas pełnionej służby szkoleniem jest uzyskanie certyfikatu radiokomunikacji głosowej (UBI), który w ciągu 2-3 dni również realizowany jest w Hamburgu kończy się egzaminem[1142].

Następnie po 2 latach szkolenia w strukturach WSP funkcjonariusz przystępuje do egzaminu uprawniającego do kierowania łodziami służbowymi, który obejmuje egzamin pisemny, ustny i praktyczny. W tym samym czasie najczęściej organizowany jest kurs obsługi radarów pokładowych, który razem z pozostałym realizowany jest podobnie jak wcześniej w Hamburskiej Szkole Policji Wodnej i trwa ok. 2 tygodnie[1143]. Podczas którego nabyty zakres wiedzy i umiejętności zwieńczony jest egzaminami teoretycznymi: ustnymi, pisemnymi oraz praktycznymi w terenie. Po odbyciu dodatkowego szkolenia wydawany jest patent uprawniający do kierowania jednostkami żeglugi śródlądowej[1144].

Kolejną instytucją działającą na obszarach wodnych w Niemczech jest Straż Pożarna, posiadająca w swoich strukturach grupy nurkowe (niem. Tauchgruppe). Do podstawowych zadań grup nurkowych należy:

1. ratowanie ludzi i zwierząt;
2. poszukiwanie osób i przedmiotów;
3. zadania ratownicze[1145].

W kraju federacyjnym jakim jest Republika Federalna Niemiec organizacja Straży Pożarnej jest zdecentralizowana i jej utworzenie oraz utrzymanie przypada krajom

[1140] https://www.polizei-nrw-bewerbung.de/ausbildung/wasserschutzpolizei, wyd. cyt. 4.03.2024.
[1141] https://www.polizei.hessen.de/icc/internetzentral/nav/df4/broker.jsp?sel_uCon=a6d2f3bd-0548-7126-bda1-3300b9ef7c4e&uTem=bff71055-bb1d-50f1-2860-72700266cb59&uMen=df470ee1-825a-f6f8-6373-a91bbcb63046, 5.03.2024.
[1142] https://www.polizei.hessen.de/icc/internetzentral/nav/..., wyd. cyt. 5.03.2024.
[1143] Tamże.
[1144] Tamże.
[1145] https://www.berliner-feuerwehr.de/ueber-uns/spezialisten/technischer-dienst/die-tauchgruppe/, 9.03.2024.

związkowym[1146]. Wąski zakres poziomu federalnego ogranicza się do przyjęcia przepisów dotyczących planowania pożarnictwa, ochrony ludności i obrony cywilnej (niem. Ausschuß Feuerwehrangelegenheiten, Katastrophenschutz und zivile Verteidigung- AFKzV). Przyjmują one formę wymogów, inaczej standardów bądź wytycznych, które należy uszczegółowić na poziomie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych danego kraju Związkowego[1147].

W związku z powyższym w RFN nie posiada urzędu Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej czy głównej szkoły dostępnej dla całości kraju[1148].

Dyslokacja Straży Pożarnej w Niemczech odnosi się stopniowania zagrożenia, czyli charakterystycznego rozmieszczenia jednostek, w którym w miastach, gdzie zagrożenie jest największe stacjonują wyłącznie jednostki zawodowe, natomiast na terenach wiejskich najczęściej ochotnicze straże pożarne[1149].

Na przykładzie kraju związkowego Badenii-Wirtembergii wymóg utworzenia jednostki zawodowej straży pożarnej dotyczy miast przekraczających 100 000 mieszkańców. Wobec tego w wymienionym landzie utworzone zostało 8 jednostek zawodowych oraz 1091 ochotniczych[1150].

W jednym z najbardziej rozwiniętych i tym samym zamożnych regionów w Niemczech ochrona przeciwpożarowa opiera się w znacznym stopniu na ochotniczych strażach pożarnych, czyli aktywistach. Uczestnictwo w nich wiąże się z kultywowaniem tradycji rodzinnych, regionalnych oraz ogromnym prestiżem. Znaczną uwagę przykłada się do drużyn młodzieżowych, dzięki którym wiedza pożarowa jest propagowana od lat wczesnych oraz z zapoznaniem służby ochrony pożarowej[1151].

Na przykładzie wspomnianego państwa związkowego Badenii-Wirtembergii funkcjonuje podległa Ministerstwu Spraw Wewnętrznych Państwowa Szkoła Gaśnicza (niem. Landesfeuerwehrschule) w Bruchal[1152]. W swojej ofercie posiada m. in. kursy przeznaczone strażackim grupom nurkowym oraz działaniom ratowniczym na wodach śródlądowych w postaci kursów:

1. doskonalących umiejętności nurków-instruktorów Straży Pożarnej;
2. liderów operacji nurkowych;

[1146] K. Tełtak, *Organizacja i zadania straży pożarnej kraju związkowego Badenia-Wirtembergia w ogólnonarodowej strukturze Republiki Federalnej Niemiec*, Zeszyty naukowe SGSP nr 56, 2015, s. 56.
[1147] Tamże.
[1148] Tamże.
[1149] Tamże.
[1150] Tamże.
[1151] Tamże, s. 60-61.
[1152] Tamże., s. 61.

3. działań ratowniczych i gaśniczych na wodach śródlądowych[1153].

Zgodnie z wprowadzeniem wytycznych przez Komisję ds. Straży Pożarnej, Kontroli Katastrof i Obrony Cywilnej (wcześniej wymienione - AFKzV) dokonano opracowania Regulaminu Straży Pożarnej (niem. Feuerwehr-Dienstvorschrift 8 - FwDV 8)[1154]. Regulamin ten odnosi się do działań podwodnych strażaków, wymagań czy szkolenia oraz ich wyposażenia. Mają na celu zapewnienie jednolitego zakresu szkolenia, ram zaawansowanego szkolenia, bezpiecznego użytkowania sprzętu nurkowego oraz stworzenia warunków do skutecznego i bezwypadkowego używania wyposażenia do nurkowania[1155].

Regulamin określa zależne od zagrożeń na 3 poziomach nurkowania:

1. działania ratujące życie ludzkie lub odzyskiwanie przedmiotów do głębokości 10 m bez wykorzystania środków technicznych oraz przy braku występowania zagrożeń związanych z wodą (jednostki mechaniczne, prądy wodne, instalacje elektryczne);
2. działania ratownicze lub odzyskiwanie przedmiotów do głębokości 20 m w postaci operacji przy użyciu prostych środków technicznych:
    a) doczepianie i odczepianie lin od przedmiotów;
    b) dokręcanie i odkręcanie śrub;
    c) dłutowanie i piłowanie;
3. działania ratownicze polegające na ratowaniu ludzi lub odzyskiwaniu przedmiotów przy wykorzystaniu środków technicznych wymagających dodatkowego przeszkolenia[1156].

Wymagania dotyczące nurków Straży Pożarnej dotyczą:

1. ukończonego 18 roku życia;
2. sprawności fizycznej określonej właściwymi przepisami;
3. dodatkowym badaniom w określonych przypadkach (po każdym wypadku czy incydencie nurkowym po których wystąpiły powikłania i inne);
4. sprawności podczas wykonywania ćwiczeń;
5. ukończenia szkolenia dla nurków Straży Pożarnej;
6. regularnego uczestnictwa w szkoleniach i ćwiczeniach powtórkowych[1157].

[1153] https://lfs-bms.landbw.de/action?securedGetRequest_d839052=sTjjY2ndDq_J8IajejEU8hr_ZyDRTh4pD66f-1mmPpfqt-5X_e3TO7BXwK11uAokan5MQGya187-tAIPwlX6QpRrTRbykqg3KU2IS3trl3A, 6.03.2024.
[1154] https://www.sfs-w.de/projektgruppe-feuerwehr-dienstvorschriften/feuerwehr-dienstvorschriften, 7.03.2024.
[1155] Regulamin Straży Pożarnej. Feuerwehr-Dienstvorschrift FwDV 8 „Tauchen", 2014, s. 4.
[1156] Tamże, s. 5.

Minimalne wyposażenia każdego nurka obejmuje:

1. mokry i suchy skafander;
2. Autonomiczne - butle ze sprężonym powietrzem lub lekkie urządzenia do nurkowania;
3. kamizelka ratunkowa;
4. system balastów z możliwością szybkiego zrzutu;
5. nóż do nurkowania;
6. obuwie odporne na przecięcie;
7. system sygnałowy;
8. system łączności;
9. płetwy lub buty z obciążeniem;
10. rękawice[1158].

Wyposażenie dodatkowe obejmuje:

1. kombinezon przystosowany do nurkowania w zanieczyszczonych zbiornikach;
2. komputer do nurkowania;
3. wskaźnik głębokości;
4. lampy podwodne;
5. liny;
6. hełm do nurkowania;
7. kompas;
8. system śledzenia osób pod lodem;
9. uprzęże bezpieczeństwa;
10. kamery podwodne[1159].

Nurkowie Straży Pożarnej powinni posiadać także wyposażenie awaryjne w postaci:

1. aparat do oddychania powietrzem w odpowiedniej ilości (do 3 godzin);
2. środki pierwszej pomocy[1160].

Szkolenia nurków Straży Pożarnej bądź nurków instruktorów Straży Pożarnej realizowane są w ośrodkach szkoleniowych honorowanych przez miejscowe prawo państwa

[1157] Feuerwehr-Dienstvorschrift FwDV 8..., wyd. cyt. 5-7.
[1158] Tamże, s. 8-9.
[1159] Tamże, s. 9-10.
[1160] Tamże, s. 10.

związkowego. Przed rozpoczęciem szkolenia ustalana jest sprawność fizyczna kursantów w związku z wykonywaniem pracy związanej z nadmiernym ciśnieniem[1161].

W późniejszym okresie wstępnego szkolenia kandydat na nurka przed rozpoczęciem nurkowania na głębokości większej niż 5 m przechodzi próbę ciśnieniową w przystosowanej do tego komorze. Natomiast przed nurkowaniem na głębokościach powyżej 30 m niezbędne jest przeprowadzenie „blokady testowej"[1162].

Odpowiedzialnym za bezpieczeństwo szkolenia jest kierownik ośrodka szkoleniowego, natomiast instruktor nurkowania odpowiada za przestrzegania przepisów bezpieczeństwa, wytycznych czy sprzętu wykorzystywanego w procesie szkolenia. Podczas realizacji praktycznych wymagana jest obecność nurka–instruktora posiadającego aktualne uprawnienia do nurkowania[1163].

Szkolenie nurkowe na pierwszym poziomie powinno zostać ukończone w przeciągu 2 lat od rozpoczęcia. Na drugim poziomie może przyjąć formę szkolenia uzupełniającego poziom pierwszy. Natomiast szkolenie na trzecim poziomie prowadzone jest jako szkolenie uzupełniające poziom drugi[1164].

Poziom pierwszy szkolenia obejmuje 23 jednostki dydaktyczne składające się z zajęć teoretycznych poruszających zagadnienia:

1. znajomość sprzętu do nurkowania;
2. znajomość branżowych aktów prawnych;
3. zagadnienia z fizyki (prawa związane z wypornością, ciśnieniem, właściwościami wody, światła poruszającego się w wodzie podczas nurkowania czy składu powietrza);
4. fizjologia (proces oddychania, układ krążenia, układ nerwowy, narządy wewnętrzne);
5. medycyna nurkowa (faza kompresji i faza dekompresyjna);
6. teoria operacyjna (sygnały holowania liby, procedury poszukiwania, sygnały ręczne stosowane pod wodą);
7. środki doraźne, stosowane np. po wypadku nurkowym, tlenoterapia i ratownictwo wodne[1165].

Poziom drugi natomiast obejmuje 35 jednostek dydaktycznych, które dotyczą tematów:

[1161] Feuerwehr-Dienstvorschrift FwDV 8…, wyd. cyt. s. 10.
[1162] Tamże.
[1163] Tamże s. 11.
[1164] Tamże.
[1165] Tamże.

1. przypomnienia zagadnień związanych ze znajomością wyposażenia (głównie do nurkowania z wykorzystaniem pełnej maski, środków wypornościowych i ratowniczych oraz łączności podwodnej);
2. poznanie i utrwalenie norm i wytycznych zawartych w FwDV 8;
3. zagadnienia z fizyki (prawa związane z wypornością, ciśnieniem, właściwościami wody, światła poruszającego się w wodzie podczas nurkowania czy składu powietrza);
4. fizjologię (proces oddychania, układ krążenia, układ nerwowy, narządy wewnętrzne);
5. medycyna nurkowa (faza kompresji i faza dekompresyjna);
6. teoria operacyjna (sygnały holowania liby, procedury poszukiwania, sygnały ręczne stosowane pod wodą);
7. środki doraźne, stosowane np. po wypadku nurkowym, tlenoterapia i ratownictwo wodne, a szczególnie samoratownictwo i radzenie sobie ze stresem[1166].

Uzyskanie stopnia 3 nurka pożarniczego poza wymienionymi szkleniami obejmuje zapoznanie się i ukończenie 10 dodatkowych jednostek podczas realizacji których uczestnicy pogłębiają wiedzę związaną z tematyką:

1. lekkich urządzeń zasilanych przewodowo, które są wykorzystywane podczas nurkowania;
2. obsługi specjalistycznych pomp technicznych oraz pozostałego sprzętu[1167].

Szkolenie praktyczne natomiast obejmuje podziała dostosowany do stopnia zaawansowania nurków pożarniczych.

Kandydaci do nurkowania na poziomie 1 musza:

1. odbyć i zaliczyć co najmniej 10 jednostek nauczania podczas szkolenia praktycznego;
2. 25 nurkowań, z zastrzeżeniem że jedno nurkowanie trwa co najmniej 25 minut;
3. przynajmniej pierwsze pięć nurkowań należy zrealizować w przejrzystej wodzie i do głębokości 5 m;
4. co najmniej 10 nurkowań w warunkach eksploatacyjnych na głębokościach przekraczających 5 m[1168].

[1166] Feuerwehr-Dienstvorschrift FwDV 8..., wyd. cyt. s. 12.
[1167] Tamże, s. 12-13.
[1168] Tamże, s. 13.

Dziesięć jednostek dydaktycznych szkolenia praktycznego dotyczy:

1. zakładanie sprzętu nurkowego (bezpieczne i kompletne oraz szybkie);
2. szkolenie sygnalisty wspierające działania nurka strażackiego;
3. obsługa urządzeń nurkowych[1169].

Podczas szkolenie realizowane jest 25 nurkowań polegające na:

1. przyzwyczajeniu uczestników do przebywania pod powierzchnią wody:
    a) pierwsze oswajanie się z ćwiczeniami pod wodą ogranicza się do głębokości 2-3 metrów;
    b) po potwierdzeniu że uczestnik czuje się bezpiecznie należy zwiększyć głębokość nurkowania;
2. trening zanurzenia, schodzenia oraz wynurzania:
    a) nacisk kładziony jest na prawidłowe schodzenie z lądu lub z drabiny;
    b) zakaz skakania do wody;
3. ćwiczenia komunikacyjne pomiędzy nurkami strażackimi a sygnalistami;
4. wymiana sprzętu nurkowego pod wodą:
    a) szczególnie zdjęcie balastu;
    b) prawidłowe zachowanie się podczas zakleszczenia się lin sygnałowych;
5. ćwiczenia z nurkowania awaryjnego (kandydatowi towarzyszy nurek szkolący);
6. ratowanie osób;
7. poszukiwania osób i obiektów[1170].

Uzyskanie poziomu 2 nurka strażackiego możliwe jest po zaliczeniu 20 jednostek nauczania szkolenia praktycznego oraz wykonania i zaliczenia 50 nurkowań, z których każde nurkowanie trwa co najmniej 20 minut. Istnieje możliwość przystąpienia do szkolenie bez uczestniczenia i zaliczenia szklenia poziomu 1. W takim przypadku należy pierwsze 10 nurkowań należy zrealizować w przejrzystej wodzie na głębokości do 5 m. Następnie kandydaci na nurka strażackiego obligatoryjnie muszą wykonać i 20 nurkowań w wodach eksploracyjnych na głębokościach większych niż 10 m[1171].

Szkolenie praktyczne w ilości 20 jednostek dydaktycznych obejmuje zagadnienia:

1. zakładanie sprzętu nurkowego (bezpieczne i prawidłowe oraz szybkie);

[1169] Feuerwehr-Dienstvorschrift FwDV 8..., wyd. cyt. s. 13.
[1170] Tamże, s. 13-14.
[1171] Tamże, s. 14.

2. działania wspierające nurków Straży Pożarnej przez sygnalistów;
3. doskonalenie obsługi urządzeń niezbędnych do działań podwodnych;
4. organizacja łączności i komunikacji;
5. znajomość znaków żeglugowych;
6. utworzenie punktów koordynacji operacji podwodnych[1172].

Podczas szkolenia najtrudniejsze czynności podwodne z wykorzystaniem wyposażenia technicznego wykonywane są podczas 50 nurkowań (najczęściej jako dodatek do poziomu 1). Obejmują zagadnienia w postaci:

1. ratowanie osób uwięzionych pod powierzchnią wody;
2. prace podwodne w wykorzystanie wyposażenia technicznego;
3. oznaczenie i opisy obiektów pod wodą[1173].

Szkolenie obejmuje wykonanie 25 nurkowań w postaci:

1. przyzwyczajenia do przebywania pod wodą (pierwsze ćwiczenia zapoznawcze są realizowane na głębokości 2-3 m. Po oznajmieniu przez kandydata na nurka pożarnego można rozpocząć ćwiczenia na większych głębokościach;
2. doskonalenie umiejętności bezpiecznego zanurzania i wynurzania z lądu czy z drabiny. Obowiązuje zakaz skoków do wody;
3. doskonalenie umiejętności komunikacji pomiędzy nurkami a sygnalistami;
4. ćwiczenia z zakresu doskonalenia umiejętności wymiany sprzętu pod powierzchnią wody, szczególnie:
    a) zdjęcia układu balastowego;
    b) prawidłowego zachowania w przypadku zakleszczenia się linii sygnałowych;
5. ćwiczenia z nurkowania awaryjnego (kandydatowi towarzyszy nurek szkolący);
6. ratowania osób;
7. poszukiwania osób oraz obiektów[1174].

Kandydaci do nurkowania na poziomie 3 powinni wykonać co najmniej 20 nurkowań przy wykorzystaniu zalecanego wyposażenia, przy czym pojedyncze nurkowanie szkoleniowe trwa co najmniej 20 minut[1175].

[1172] Feuerwehr-Dienstvorschrift FwDV 8 …, wyd. cyt. s. 14.
[1173] Tamże.
[1174] Tamże.
[1175] Tamże, s. 15.

Szkolenie dotyczące uprawnień nurków pożarniczych prowadzone jest zgodnie z normami prawnymi panującymi w danym kraju związkowym. Składający się z części teoretycznej (pisemnej) i praktycznej może zostać uzupełniony w razie potrzeby ustną formą zaliczenia. O zaliczeniu egzaminu decyduje kierownik ośrodka szkoleniowego. Egzamin pisemny na wszystkich poziomach składa się z pracy zaliczeniowej dotyczącej aktywności nurkowej[1176].

Egzamin praktyczny dla kandydatów na nurków 1 poziomu obejmuje:

1. nurkowanie z lekkim sprzętem do nurkowania zgodnym z obowiązującymi normami do głębokości 10 m (takiej samej od brzegu bądź łodzi);
2. ocenę sytuacyjną pod powierzchnią wody;
3. ratowanie osób;
4. współpracę pomiędzy nurkiem Straży Pożarnej a sygnalistą;
5. udzielanie pomocy (w tym pierwszej pomocy) podczas wystąpienia wypadków nurkowych[1177].

Egzamin nurka poziomu 2 dotyczy:

1. nurkowania ze sprzętem nurkowym zalecanym do stosowania na głębokości do 20 m (od brzegu bądź od łodzi) wraz z zejściem i wynurzeniem po linie;
2. ocena sytuacyjna pod powierzchnią wody;
3. ratowanie osób;
4. współpracę pomiędzy nurkiem Straży Pożarnej, a sygnalistą;
5. oznaczenie, zabezpieczenie miejsca do nurkowania dostosowując do przepisów obowiązujących na danym akwenie;
6. udzielanie pomocy (w tym pierwszej pomocy) podczas wystąpienia wypadków nurkowych;
7. podstawowe prace techniczne[1178].

Egzamin praktyczny na poziom 3 dotyczy zaliczenia poprzednich poziomów oraz 10 dodatkowych jednostek dydaktycznych odnośnie lekkich urządzeń zasilanych przewodowo, które są wykorzystywane podczas nurkowania oraz zajęć z obsługi specjalistycznych pomp technicznych i pozostałego sprzętu[1179].

[1176] Feuerwehr-Dienstvorschrift FwDV 8 …, wyd. cyt. 15.
[1177] Tamże.
[1178] Tamże, s. 16.
[1179] Tamże.

Regulamin dotyczący szkoleń przygotowujących do działań podwodnych określa także wymagania stawiane nurkom szkolącym Straż Pożarną. Instruktorzy szkolący nurków pożarniczych na poziom 1 musza pozytywnie ukończyć egzamin w tym samym zakresie. Do dnia egzaminu najpóźniej powinni przedstawić dowód odbycia co najmniej 100 nurkowań szkoleniowych bądź operacyjnych[1180].

Instruktorzy szkolący nurków pożarniczych na 2 i 3 poziomie powinni pomyślnie ukończyć egzamin na nurka Straży Pożarnej na takim samym poziomie. Do dnia egzaminu natomiast powinni przedstawić dowód odbycia co najmniej 125 nurkowań szkoleniowych bądź eksploatacyjnych. Każde nurkowanie powinno trwać co najmniej 20 minut. Ponadto każdy kandydat na nurka szkolącego Straż Pożarną powinien potwierdzić uczestnictwo podstawowego szkolenia pożarniczego oraz przeszkolenia w zakresie lidera grupy. Zalecane jest, aby każdy kandydat na instruktora nurkowania pożarniczego odbył staż na kursie nurkowania w Straży Pożarnej[1181].

Szkolenie nurków szkolących obejmuje co najmniej 35 jednostek dydaktycznych w których przekazywana jest wiedza teoretyczna oraz niezbędne umiejętności praktyczne obejmujące zagadnienia:

1. zapoznanie z organizacją i koncepcją kursu;
2. akty prawne;
3. praktyka zawodowa;
4. planowanie i organizacja szkoleń;
5. ćwiczenia z zakresu teorii i procesu przywództwa,
6. zarządzanie kryzysowe;
7. zajęcia praktyczne w formie wycieczki do placówek związanych z medycyną nurkowa wyposażonych w komory ciśnieniowe 50 m;
8. ocena ryzyka podczas nurkowania;
9. prowadzenie zajęć praktycznych w postaci instruktażu dydaktycznego w wodzie i w wyposażeniu do nurkowania;
10. prowadzenie zajęć teoretycznych[1182].

Egzamin na nurka szkolącego Straż Pożarną obejmuje:

1. zaliczeniową pracę pisemną;

[1180] Feuerwehr-Dienstvorschrift FwDV 8 …, wyd. cyt. s. 16.
[1181] Tamże.
[1182] Tamże, s.17.

2. wykład dydaktyczny;
3. przeprowadzenie praktycznego szkolenia zarówno na powierzchni wody oraz pod wodą;
4. opracowanie planów awaryjnych;
5. przeprowadzenie oceny ryzyka działań;
6. zarządzanie działaniami nurkowymi i planowanie ćwiczeń;
7. odpowiedzi ustne[1183].

Uprawnienia nurka kształcącego Straż pożarną ważne są przez 3 lata od ostatniego uczestnictwa w doskonaleniu nurkowym. Utrzymanie kwalifikacji nurkowych powinno odbywać się w regularnych odstępach ustalonych lokalnie zgodnie z wynikająca potrzebą, lecz nie rzadziej niż raz w roku. Również nie rzadziej niż raz w roku należy każdy nurek pożarnictwa powinien wziąć udział w instruktarzu z ogólnokrajowego regulaminu Straży Pożarnej w zakresie działań podwodnych. W ciągu roku każdy nurek pożarniczy oraz każdy nurek szkolący powinien wziąć udział w 15 nurkowaniach w warunkach operacyjnych, z których jedno obejmuje trwa co najmniej 20 minut[1184].

Ochotnicze Straże Pożarne w Niemczech realizują swoje zadania w zakresie zbliżonym do podstawowego KSRG w Polsce. Szkolenia nabywają przy współpracy z zawodowymi jednostkami Straży Pożarnej oraz z podmiotami ratownictwa wodnego, czy instytucjami prywatnymi.

Występują także wyjątki z uwagi na brak przeciwskazań. Na przykładzie Ochotniczej Straży Pożarnej w Itzehoe położonym w północnych Niemiec, na półwyspie jutlandzkim w kraju związkowym Szlezwik-Holsztyn. Obszary wodne w regionie obejmują nieaktywne kopalnie odkrywkowe czy jaskinie po byłych kopalniach. Miejsca te obecnie stały się popularne przez amatorów kąpieli. Od kilkudziesięciu lat miejscowa Straż Pożarna z powodu występowania utonięć w tych zbiornikach podjęła decyzje o utworzeniu grupy nurkowej[1185]. Posiadający w swoich szeregach nie tylko nurków pożarniczych, ale także nurków szkolących Straż Pożarną. Członkostwo w grupie wiąże się z cotygodniowymi szkoleniami związanymi z działaniami podwodnymi.

Podmiotami które zajmują się bezpieczeństwem przebywających na obszarach wodnych, a szczególnie kąpieliskami są ratownicy wodni DRLG. Ratownictwo wodne (niem.

[1183] Feuerwehr-Dienstvorschrift FwDV 8 …, wyd. cyt. s. 17.
[1184] Tamże.
[1185] https://www.feuerwehr-itzehoe.de/die-wehr/tauchergruppe/, 9.03.2024.

Wasserrettungsdienst- WRD) w Niemczech definiowane jest jako „wszelkie środki pomocy w sytuacjach awaryjnych na wodzie i w wodzie podczas pływania, korzystani z jednostek pływających czy związanych lodem”[1186].

Ratownictwo wodne w Niemczech ma na celu:

1. zapobieganie utonięciom i stosowanie środków zapobiegawczych;
2. zwiększenie bezpieczeństwa pływania i uprawniania sportów wodnych;
3. ochronę ludności i udzielanie pomocy w razie wystąpienia wypadków i katastrof[1187].

Zadania ratownictwa wodnego w Niemczech dotyczą:

1. „prowadzenia ratownictwa wodnego, w tym ratownictwa lodowego;
2. udziału w ochronie przed katastrofami;
3. udziału w zwiększaniu bezpieczeństwa na zbiornikach wodnych, wokół nich i w nich, w tym na drogach wodnych i basenach publicznych;
4. prowadzenia zajęć pływackich;
5. szkolenia z zakresu ratownictwa;
6. szkolenia, dalszej edukacji i szkolenia członków;
7. zabezpieczania imprez sportów wodnych;
8. rekrutacji i szkolenia dzieci, młodzieży i dorosłych;
9. szkolenia wśród młodych ludzi, w szkołach i stowarzyszeniach;
10. udziału w zwalczaniu szkodliwych zdarzeń i ich skutków;
11. poszukiwania i ratowania topielców;
12. udziału w ochronie przyrody i wód;
13. ratowania towarów, które mogą stanowić zagrożenie dla ludzi lub środowiska;
14. wykonywania zadań powierzonych służbie ratownictwa wodnego przez władze państwowe lub miejskie, policję lub prokuraturę”[1188].

W aspekcie bezpieczeństwa zadania dotyczą szczególnie:

1. ratowania pływaków, żeglarzy, jeźdźców SUP i surferów;
2. wstępnej opieki medycznej z przekazaniem do Lądowego Pogotowia Ratunkowego;
3. usług pierwszej pomocy;
4. poszukiwania osób zaginionych na obszarach wodnych;

[1186] https://www.dlrg.de/mitmachen/wasserrettungsdienst/, 9.03.2024.
[1187] https://www.wasserwacht-feldafing.de/Die_Aufgaben_der_Wasserwacht..1033,,,2.html, 9.03.2024.
[1188] Tamże.

5. ratownictwa żaglówek, łodzi wiosłowych, SUP itp.;
6. ratowania- pomocy, jeśli jest to konieczne dla nurków;
7. ubezpieczenia imprez pływackich, regat żeglarskich i surfingowych[1189]

Stowarzyszenie DRLG prowadzi szereg szkoleń nie tylko profilaktycznych przeznaczonych społeczeństwu w celu zwiększania świadomości o zagrożeniach, lecz także znaczną ilość przeznaczaną kandydatom na ratowników wodnych oraz liczne szkolenia doskonalące umiejętności i pozwalające poszerzać wiedzę oraz kompetencje w postaci:

1. obsługi sprzętu ratowniczego i monitorowania obszarów wodnych;
2. podstawowych szkoleń przeznaczonych innym instytucjom i służbom;
3. działań w wodzie płynącej;
4. działań na wodach przybrzeżnych;
5. uprawnień ratownika wodnego;
6. szkoleń przywódczych;
7. instruktorów ratownictwa wodnego;
8. doskonalenia instruktorów ratownictwa wodnego[1190].

Najbardziej rozwinięte szlaki wodne Europy wymagają zastosowania rozwiązań sprzyjającym stałej koordynacji w rozciągniętych obszarach kraju federacyjnego wraz z licznie występującymi pojezierzami. Podmioty przystosowanie do działań wodnych posiadają rozwinięty system szkolenia własnych instytucji. Dogodne rozwiązania mające na celu usprawnienie współdziałania i gęstego rozdysponowania sił i środków.

Systemy przygotowujące podmioty do działania w środowisku wodnym nie ograniczają się wyłącznie do kursów, lecz prezentują szczegółowy proces szkolenia pozwalający na kompetentne przygotowanie (na przykładzie jednostek Policji wodnej i grup nurkowych Straży Pożarnej). Zastosowanie wybranych elementów byłoby możliwe w celu usprawnienia i ujednolicenia wiedzy w podmiotach funkcjonujących w Polsce.

Ogólnodostępne informację zalecane zarówno osobom korzystającym z obszarów wodnych, jak i instytucjom powołanym do zapewnienia bezpieczeństwa i ratunku mogą okazać się przyczyną niskiego współczynnika utonięć. Utworzenie i rozreklamowanie takich informacji według wytyczonych zasad pozwoliłoby na łatwiejszy i przypadkowy dostęp osobom korzystającym z obszarów wodnych.

[1189] https://www.wasserwacht-feldafing.de/Die_Aufgaben..., wyd. cyt. , 9.03.2024.
[1190] https://www.dlrg.de/mitmachen/wasserrettungsdienst/..., wyd. cyt. 9.03.2024.

System w oparty o ochotnicze i zawodowe instytucje pracach pozwala na wykorzystanie licznego potencjału ludzkiego. Ochotnicze Straże Pożarne rozlokowane są według stale analizowanych zagrożeń. Jest to zbliżone rozwiązanie stosowane w KSRG natomiast propagowanie wiedzy na przykładzie drużyn młodzieżowych pozwoliłoby na zwiększenie świadomości o środowisku wodnym już na etapie szkolnym.

4.3. Organizacja szkoleń na Litwie

Republika Litewska położona jest na wschodnim wybrzeżu Moza Bałtyckiego. Charakteryzuje się łagodnym pofalowaniem terenu oraz niskimi wzgórzami z licznymi jeziorami i rzekami. Przeważająca część kraju ukształtowana jest przez równiny i obniżenia z pasmami morenowymi. Najniższym obszarem są piaszczyste wybrzeże schodzące do Morza Bałtyckiego, najwyższym Józefowa Góra (lit. Juzapine) - 294 m n. p. m. Największa sieć rzek i jezior znajduje się we wschodniej części kraju, natomiast wody śródlądowe zajmują ok. 4% powierzchni kraju[1191].

Nizinny charakter w większości kraju i znajdujące się na jego terenie obszary wodne tworzą urozmaicone pojezierza np. w wschodniej części Pojezierze Wileńskie. Główną rzeką Litwy jest Niemen, którego dorzecze zajmuje ¾ terytorium kraju. Długość rzeki wynosi 937 km, natomiast na terenie Litwy liczy 468 km. Ujście rzeki przyjmuje charakter deltowy i stanowi granicę z Obwodem Kaliningradzkim[1192].

Największe z ok. 4 tysięcy jezior na Litwie to Dryświaty położone przy granicy z Białorusią i zajmuje powierzchnię 45 km² (dwukrotnie mniejsze od Śniardw). Utworzony pod Kownem na Niemnie sztuczny zbiornik posiada powierzchnię ok. 63 km². Litwę zajmuję się także znaczna powierzchnia terenów bagnistych w ilości 6%. Obecnie największy obszar znajduje się delcie Niemna[1193]. Dostęp do Morza bałtyckiego oraz Mierzeja Kurońska wraz z Zalewem Kurońskim pozwalają na użytkowanie wewnętrznych i zewnętrznych wód morskich.

Na terenie Litwy według statystyk tonie cztery razy więcej osób niż wynosi średnia w Unii Europejskiej[1194]. Europejskie dane dotyczące utonięć wskazują Litwę na drugim miejscu z wskaźnikiem 3.9 poniesionych śmierci na 100 000 mieszkańców UE (na pierwszym

[1191] https://www.wigry.org.pl/efw/part_lt_pl.htm, 10.03.2024.
[1192] https://www.travelplanet.pl/przewodnik/litwa/geografia.html
[1193] Tamże.
[1194] https://ourworldindata.org/grapher/drowning-death-rates, 11.03.2024.

miejscu znajduje się Łotwa - 4.2)[1195]. Na przełomie lat 2010-2021 śmiertelność w wyniku utonięć znacznie się zmniejszyła. Ostatnie lata wskazują na 140 przypadków w 2020 roku oraz 144 przypadki w 2021 roku[1196]. Natomiast w 2010 roku wynosiła 319 utonięć, przy łącznej liczbie zaludnienia ok. 2 320 000[1197] jest to niepokojąca informacja.

Utonięcie na terenie Litwy odpowiada za ok. 0,40% wszystkich zgonów[1198]. Za podstawowe przyczyny utonięć państwo Litewskie wskazuje:

1. pozostawianie dzieci bez opieki;
2. niebezpieczne zachowania:
    a) skoki do niesprawdzonej wody;
    b) przecenianie swoich umiejętności;
    c) gwałtowne wejścia do wody (np. rozgrzane ciało od słońca);
    d) brawurowe zachowania;
3. kąpiel po spożyciu alkoholu lub substancji odurzających;
4. brak umiejętności pływania[1199].

Jedną z odpowiedzialnych za bezpieczeństwo swoich obywateli na terenie Litwy jest Policja. Na czele której powoływany przez Prezydenta Republiki jest Komendant Główny Policji - Komisarz Generalny Departamentu Policji (Wiceminister Spraw Wewnętrznych) podległy bezpośrednio Ministrowi Spraw Wewnętrznych[1200].

Republika Litewska organizuje jednolitą strukturę Policji składającą się z:

1. Policji Republikańskiej;
2. Policji miejskiej;
3. Jednostek policyjnych Departamentu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych[1201].

Policja Republikańska składa się z jednostek Policji:

1. Kryminalnej;
2. Drogowej;
3. Publicznej[1202].

[1195] https://ourworldindata.org/grapher/drowning-death-rates, wyd. cyt. 11.03.2024.
[1196] https://siauliurvsb.lt/2022/07/25/nuskesti-gali-bet-kas-bet-neturetu-niekas/, 10.03.2024.
[1197] https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/, 10.03.024.
[1198] https://www.worldlifeexpectancy.com/lithuania-drownings, 10.03.2023.
[1199] https://vaistai.lt/Lietuvoje-dazniausiai-skesta-vyrai-5889.html, 11.03.2024.
[1200] https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-policija/, 13.03.2024.
[1201] Prawo policyjne Republiki Litewskiej. Lietuvos Respublikos policijos istatymas, VIII-800. Vilnius 1998, s.12-13.
[1202] Tamże, s.13.

Szefowie każdej z jednostek powoływani są bezpośrednio przez Komisarza Generalnego Departamentu Policji.

Na strukturę Policji w Litwie składa się z 10 powiatów znajdujących się w:

1. Wilnie;
2. Kownie;
3. Kłajpedzie;
4. Szawle;
5. Poniewieży;
6. Alytus;
7. Mariampol;
8. Utena;
9. Teszle;
10. Turogi[1203].

Zadania Policji Republiki Litewskiej to:

1. „ochrona praw i wolności człowieka;
2. zapewnienie bezpieczeństwa osobistego, publicznego i porządku publicznego;
3. udzielanie natychmiastowej pomocy osobom, gdy jest to konieczne ze względu na ich bezradność fizyczną lub psychiczną, a także osobom, które ucierpiały w wyniku:
    a) czynów przestępczych;
    b) naruszeń prawa administracyjnego (wykroczeń);
    c) sytuacji nadzwyczajnych lub podobnych;
4. zapobieganie czynom przestępczym i naruszeniom prawa administracyjnego (wykroczenia);
5. ujawnianie i dochodzenie przestępstw i naruszeń prawa administracyjnego (wykroczeń);
6. utrzymanie ruchu samochodowego na drogach;
7. specyfika realizacji zadań policji w placówkach dyplomatycznych, terytoriach wojskowych i innych obiektach szczególnego reżimu prawnego mogą określać inne ustawy i międzynarodowe akty prawne”[1204].

[1203] https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-policija/, wyd. cyt. 13.03.2024.
[1204] Prawo policyjne Republiki Litewskiej. Lietuvos Respublikos policijos…, wyd. cyt., s. 14.

Policja Republikańska w swoich zadaniach m. in. pełni funkcje zabezpieczające transport kolejowy, lotniczy i wodny w zakresie zarówno kryminalnym jak, i publicznym. W jej strukturach organizowane są komórki wyspecjalizowane w związku z potrzebami wynikającymi z zadań służby[1205].

Policja Miejska, która podległa jest Ministerstwu Spraw Wewnętrznych za podstawowe zadania przyjmuje zapobieganie naruszaniu prawa i porządku[1206].

Wszystkie służby policyjne udzielają wzajemnie niezbędnej pomocy oraz współpracują odgórnie bez dodatkowych przepisów regulujących zakres współdziałania[1207].

W celu sprecyzowania funkcji policyjnych o znaczeniu krajowym i dostosowaniu ich do wymagań unijnych w 2007 roku dokonana została reorganizacja struktur policyjnych. W wyniku której znacznie zmniejszono ilość wyspecjalizowanych komórek m. in. Policji Wodnej, działających w strukturach 59 jednostek terytorialnych do 10[1208].

Obecnie nie występują oddzielne jednostki Policji Wodnej na terenie Litwy. Służba pełniona na obszarach wodnych doraźnie i dotyczy nabrzeża. Najczęściej realizowana przez uprawnionych funkcjonariuszy oraz wspólnie z Państwową Strażą Graniczną (lit. Valstybės sienos apsaugos tarnyba)[1209].

W powiecie kowieńskim oraz przedstawiciele Litewskiego Zarządu Bezpieczeństwa Transportu (lit. Lietuvos Transporto Saugos Administracijos - LTSA) w sierpniu 2023 roku po raz pierwszy od okresu reorganizacji patrolowali odcinek rzeki Niemen pod kątem naruszeń bezpieczeństwa[1210]. Podobne działania występują w obrębie Kłajpedy, gdzie pełniona wspólnie służba nie ogranicza się do obszarów nadbrzeżnych, lecz realizowana jest także na terenie okolicznych rzek[1211].

Za działania poszukiwawcze osób zaginionych odpowiada Biuro Policji Kryminalnej, podczas których współpracuje z innymi instytucjami (Strażą Pożarną-Graniczną czy LTSA[1212]).

Litewski Zarząd Bezpieczeństwa Transportu funkcjonuje od grudnia 2017 roku. Powstał w wyniku połączenia Litewskiej Administracji Żeglugi i Państwowego Inspektoratu

[1205] Prawo policyjne Republiki Litewskiej. Lietuvos Respublikos policijos…, wyd. cyt., s. 14.
[1206] Tamże, s. 15.
[1207] Tamże, s. 24.
[1208] https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-policija/, wyd. cyt. 13.03.2024.
[1209] https://www.silutesnaujienos.lt/lt/pareigunai-nuo-laivo-vairo-nusalino-neblaivu-kapitona/, 13.03.2024.
[1210] https://www-15min-lt.naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/kauno-policijos-darbotvarkeje-nauji-potyriai-surenge-reida-ant-vandens-59-2099472, 12.03.2024.
[1211] https://www.lrt.lt/naujienos/eismas/7/2011869/policijos-patikrinimai-ne-tik-keliuose-bet-ir-ant-vandens, 12.03.2024.
[1212] https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-policija/, wyd. cyt. 13.03.2024.

Drogowego podlegającego Ministerstwu Transportu i Państwowemu Inspektoratowi Kolei, a od 2019 roku swoją działalnością obejmuje także lotnictwo cywilne[1213].

W zakresie obszarów wodnych jest to instytucja odpowiedzialna za bezpieczeństwo na śródlądowych drogach wodnych. Wydaje także stosowne uprawnienia do kierowania jednostkami pływającymi zatwierdzane przez Litewski Związek Żeglarzy. Przeprowadza egzaminy na specjalistów żeglugi śródlądowej, kapitanów statków oraz pozostałych członków załogi jednostek żeglugi śródlądowej[1214]. Sprawuje nadzór nad certyfikowanymi podmiotami szkolącymi do uzyskania uprawnień do poruszania się w ruchu wodnym, szczególnie rekreacyjnymi.

Specjalistami w żegludze śródlądowej (Specjalistami transportu wodnego śródlądowego- lit. Vidaus vandens transporto specialistas) są to członkowie załogi jednostki pływającej posiadającej przeszkolenie do pracy na statkach żeglugi śródlądowej i urządzeniach pływających[1215].

W myśl regulacji prawnych Republiki Litewskiej każda osoba uprawniona do kierowania łodzią motorowodna w celach rekreacyjnych zdefiniowana jest jako kapitan motorowodnej łodzi rekreacyjnej (lit. Pramoginės motorinės valties kapitonas). Potwierdzony kwalifikacjami w postaci świadectwa sternika motorowodnej łodzi, a także osoby:

1. kapitan łodzi motorowodnej rekreacyjnej po ukończeniu 18 roku życia i mocy silnika nie przekraczającej 19 kW (25 KM) poruszających się na obszarach dróg śródlądowych;
2. specjalistów transportu wodnego śródlądowego posiadających ważne uprawnienia kapitana lub żeglarza prowadzących rekreacyjne łodzie motorowodne i inne w żegludze śródlądowej i przybrzeżnej;
3. marynarze posiadający wymienione ustawowo ważne dyplomy morskie kapitana statku i inne, który prowadzą rekreacyjne łodzie motorowodnej i pozostałe jednostki pływające na wodach żeglugi śródlądowej;
4. uprawnieni funkcjonariusze służb wewnętrznych, pracownicy realizujący zadania ratownicze obsługujący rekreacyjne łodzie motorowodne i inne jednostki pływające na obszarach wód śródlądowych w godzinach pracy;

[1213] https://ltsa.lrv.lt/lt/apie-lietuvos-transporto-saugos-administracija/, 15.03.2024.
[1214] Kodeks transportu wodnego śródlądowego Republiki Litewskiej. *Lietuvos Respublikos Vidaus Vandenu Transporto Kodeksas*, Vilnius 24.04.1996. (Nr. I- 1534), s.1-20.
[1215] Tamże, s. 18.

5. osoby, które ukończyły 18 r. ż. zarządzające jednostkami pływającymi wynajętymi od podmiotów zajmujących się wynajmem takich jednostek[1216].

Podmioty posiadające certyfikację LTSA oraz prowadzące szkolenia w zakresie uprawnień wodnych muszą wykazywać odpowiednie umiejętności oraz staż. Podmiot natomiast powinien stosować się programu szkolenia zgodnego z wymaganiami Ministerstwa Transportu[1217]. Programy dotyczące zarówno rekreacyjnych uprawnień jak i zawodowych muszą zawierać odpowiednią ilość zajęć teoretycznych i praktycznych przedłożoną przez organizatora i zatwierdzoną przez LTSA. Prowadzący zajęcia wykazują się co najmniej 5-letnim stażem pracy na statkach żeglugi śródlądowej na wybranych stanowiskach oraz co najmniej 2-letni na statkach morskich również w określonym ustawą zakresie[1218].

Z organizację funkcjonowania ratownictwa odpowiedzialny jest Departament Ochrony Przeciwpożarowej i Ratownictwa Republiki Litewskiej (lit. Lietuvõs Respùblikos Priešgaisrinės Apsaugos ir Gelbėjimo Departamentas - PAGD). Bezpośrednio podlegający Ministerstwu Spraw Wewnętrznych organizuje i kieruje systemem ratowniczym udzielając pomocy obywatelom w sytuacjach nagłych i działaniach przeciwpożarowych[1219].

W zakresie ratowniczym struktura departamentu dotyczy obszarów ochrony ludności, poprzez działania przeciwpożarowe czy koordynacyjne. Swoimi kompetencjami obejmuje m. in. Straż Pożarną, Ogólne Centrum Pomocy (lit. Bendrasis pagalbos centras) Szkoły Ratownictwa Pożarniczego[1220].

Działalność Straży Pożarnej podległej PADG obejmuje takie obszary, jak:

1. „akcja gaśnicza i ratownicza;
2. państwowa ochrona przeciwpożarowa;
3. bezpieczeństwo cywilne;
4. szkolenia z zakresu bezpieczeństwa pożarowego i bezpieczeństwa cywilnego;
5. ochotnicze gaszenie pożarów;
6. współpraca międzynarodowa;
7. projektowanie”[1221].

[1216] Kodeks transportu wodnego(…) *Lietuvos Respublikos …,* wyd. cyt. s.18.
[1217] Tamże.
[1218] Tamże.
[1219] https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-respublikos-priesgaisrines-apsaugos-ir-gelbejimo-departamentas/, 16.03.2024.
[1220] Tamże.
[1221] https://pagd.lrv.lt/en/about-us/activities/, 16.03.2024.

Głównymi celami Straży Pożarnej i Ratownictwa na terenie Republiki Litewskiej jest:

1. organizowanie działalności Państwowej Ochrony Przeciwpożarowej zgodnie ze swoimi kompetencjami oraz organizowanie i kierowaniem pracami związanymi z gaszeniem pożarów, ratowaniem ludzi i mienia oraz ograniczaniem skutków pożaru;
2. w zakresie swoich kompetencji kierowanie działalnością systemu ochrony ludności, koordynacją i realizacją zapobiegania sytuacjom nadzwyczajnym, planowaniem i przygotowaniem kraju do realizacji zadań systemu ochrony ludności na wypadek sytuacji nadzwyczajnej[1222].

Główne zadania Straży Pożarnej i Ratownictwa dotyczą:

1. „realizacji obowiązków określonych w Ustawie o bezpieczeństwie przeciwpożarowym Republiki Litewskiej;
2. sprawowania dozoru przeciwpożarowego nad obiektami eksploatacyjnymi oraz pozostałymi;
3. podejmowania działań mających na celu wyeliminowanie przyczyn i warunków naruszeń w zakresie bezpieczeństwa pożarowego, kontrola oraz egzekwowanie środków, wydawanie wiążących instrukcji usunięcia nieprawidłowości związanych z naruszeniem przepisów bezpieczeństwa pożarowego dla instytucji i organów państwowych, komunalnych i innych agencji czy podmiotów gospodarczych;
4. przeprowadzania czynności wyjaśniających przyczyny pożarów;
5. udziału w procedurach zakończenia budowy i odbioru technicznego budynku;
6. monitorowania zgodności projektów i rozwiązań technicznych, obiektów, wyrobów i usług z wymaganiami przepisów przeciwpożarowych, zapewniając ochronę obiektów oraz osób pracujących lub obecnych przed pożarem;
7. prowadzenia działań przeciwpożarowych mających na celu edukację osób fizycznych i prawnych w zakresie bezpieczeństwa pożarowego;
8. zapewniania stałej gotowości Państwowej Straży Pożarnej i Ratownictwa w celu organizacji i prowadzenia działań gaśniczych, ratowania ludzi i mienia oraz usuwania skutków pożaru;
9. zawierania umów z operatorami zakładów energetycznych w zakresie bezpieczeństwa pożarowego;

[1222] https://pagd.lrv.lt/en/about-us/objectives-and-functions/, 16.03.2024.

10. zgodnie z kompetencjami kierowania innymi służbami ratowniczo-gaśniczymi w zakresie gotowości do gaszenia pożarów i prowadzenia innych działań ratowniczych, gminnych podmiotów ratowniczo-gaśniczych, oddziałowych jednostek straży pożarnej i ratownictwa oraz organizacji ochotniczych straży pożarnych;
11. stałej gotowości Państwowej Straży Pożarnej i Ratownictwa w celu organizacji i prowadzenia akcji gaśniczej, ratowania ludzi i mienia oraz usuwania skutków pożaru;
12. zapewniania terminowej reakcji na zgłoszenia o potrzebie pomocy;
13. organizowania, kierowania i przeprowadzania akcji gaśniczych i innych akcji ratowniczych mających na celu ratowanie ludzi i mienia;
14. organizowania i koordynacji jednolitego numeru alarmowego 112 na terenie Republiki Litewskiej;
15. promowania, organizacji i koordynacji działalności strażaków ochotników, realizujących funkcje organizacyjne;
16. pełnienia funkcji określonych w ustawie o ochronie ludności Republiki Litewskiej;
17. w zakresie swoich kompetencji organizacji zarządzania kryzysowego na szczeblu państwowym (udziału w operacyjnej pomocy metodycznej- praktycznej instytucjom państwowym i samorządowym przy organizowaniu i prowadzeniu zarządzania kryzysowego na szczeblu państwowym i gminnym);
18. zapewnienia sprawnego funkcjonowania publicznego systemu ostrzegania;
19. profilaktyki kryzysowej oraz edukacji i zaangażowania mieszkańców, instytucji i organów państwowych i miejskich w zakresie ochrony ludności;
20. koordynacji realizowanych zadań w zakresie powierzonych zadań Straży Pożarnej i Ratownictwu w planie mobilizacyjnym MSW;
21. organizowania tworzenia, gromadzenia zapasów i zarządzania państwową rezerwą zaopatrzenia w związku z ochroną ludności;
22. organizowania lub przeprowadzania szkolenia strażaków ochotników;
23. informowania społeczeństwa w kwestiach związanych z bezpieczeństwem przeciwpożarowym i ochroną ludności;
24. promowania mieszkańców, stowarzyszeń i strażaków ochotników do udziału w działaniach z zakresu bezpieczeństwa pożarowego;

25. wykonywania innych funkcji określonych przepisami prawa i pozostałymi aktami prawnymi”[1223].

Powyższe zadania są szczegółowo rozwinięte obejmując poszczególne dziedzin związanych z ochroną zdrowia i działaniami ratowniczymi oraz przeciwpożarowymi.

W związku w wymienionymi obszarami i zakresem zadań PADG swoim funkcjonowaniem obejmuje zarówno działalność Straży Pożarnej, jak i innych podmiotów ratowniczych. Realizacja zadań Straży Pożarnej opiera się na powszechnym ratowaniu poszkodowanych na powierzchni wody, pod powierzchnią oraz na pokrywie lodowej. Działaniami związanymi z wydobyciem poszkodowanych bądź obiektów z pod powierzchni wody zajmują się specjalistyczne zespoły nurków Straży Pożarnej.

Szkolenie podstawowe w zawodzie strażaka przygotowuje kandydatów na udzielanie pomocy w trudnych warunkach i nie sprzyjającym środowisku m.in. na powierzchni wody i na pokrywie lodowej[1224].

W module poświęconym ratownictwu ludzi i mienia ujęto zakres tematyczny dotyczący ratownictwa wodnego oraz lodowego. Zagadnienia obejmują:

1. sprzęt przeznaczony do ratownictwa wodnego;
2. działania ratownicze na powierzchni wody[1225].

Podczas szkolenia uczestnicy zapoznają się z wyposażeniem stosowanym w ratownictwie wodnym, a szczególnie z jego klasyfikacją, użytkowaniem i konserwacją oraz wykorzystaniem w środowisku wodnym. Wykorzystanie zalecanego sprzętu podczas niesienia pomocy osobie tonącej dotyczy wyposażenia w postaci m. in.:

1. koła oraz boi ratunkowych z liną i ich zastosowania z brzegu oraz z łodzi;
2. sań ratowniczych z zastosowaniem na powierzchni wody i lodu;
3. środków ochrony osobistej stosowanych z powierzchni wody:
    a) kamizelki ratunkowej;
    b) kasku ochronnego;
4. środków ochrony osobistej stosowanych z powierzchni lodu (kolce, śruby ratownicze)[1226].

[1223] https://pagd.lrv.lt/en/about-us/objectives-and-functions/, wyd. cyt. 16.03.2024.
[1224] Program podstawowego szkolenia w zawodzie strażak. *Ugniagesio Gelbetojo Moduline Profesino Mokyno Programa*. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. 2019. vasario 18 d. raštu Nr. 9.4-419, s. 2.
[1225] Tamże, s. 26.
[1226] Program podstawowego szkolenia w zawodzie strażak. *Ugniagesio Gelbetojo Moduline*…, wyd. cyt. s. 26-27.

Poruszane zagadnienia dotyczące działań ratowniczych z powierzchni wody bądź lodu zgłębiają wiedzę w zakresie bezpiecznego stosowania technik pływackich poprzez:

1. prawidłowe pływanie;
2. wykorzystanie maski, rurki i płetw do nurkowania[1227].

Zagadnienia w omawianym szkoleniu odnoszące się do taktyki działań ratowniczych na obszarach wodnych oraz na pokrywie lodowej dotyczą:

1. technik prawidłowego nurkowania;
2. nurkowania bezprzyrządowego;
3. zastosowania podstawowego sprzętu podczas nurkowania (maska, rurka, płetwy)[1228].

W zakresie prowadzenia poszukiwań zakres tematyczny obejmuje:

1. wybór technik wyszukiwania;
2. ustalenie i prowadzenie priorytetowego działania poszukiwawczego (za zastosowaniem niewielkich zasobów)[1229].

Podczas szkolenia słuchacze zapoznają się także z sposobami uwolnienia się z uścisku tonącej osoby na przykładzie:

1. zwolnienia chwytu z przodu;
2. wydostania się z chwytu z tyłu[1230].

Uczestnicy szkolenia zapoznawani są także z technikami transportowymi za pomocą:

1. boi ratowniczej;
2. koła ratunkowego lub sań ratowniczych (dotyczy również transportu zwłok);
3. bez wykorzystania środków ratunkowych (zarówno osoby biernej, jak i zwłok)[1231].

Techniki transportowania ratowniczego odnoszą się także do wydobycia poszkodowanego lub zwłok na brzeg czy na powierzchnię łodzi. Ujęte zostały w postaci tematów:

[1227] Program podstawowego szkolenia w zawodzie strażak. *Ugniagesio Gelbetojo Moduline* …, wyd. cyt. s. 27.
[1228] Tamże, s. 28.
[1229] Tamże.
[1230] Tamże.
[1231] Tamże.

1. ułożenie osoby na ramionach;
2. chwytu za przedramię;
3. odpowiedniego zabezpieczenia podczas podejrzenia urazu kręgosłupa[1232].

Dalsza tematyka dotyczy taktyki prowadzenia działań ratowniczych na powierzchni wody bądź lodu poprzez:

1. przygotowania do działań ratowniczych;
2. kolejności wskazanych czynności podczas działań w niewielkiej odległości;
3. kolejności wskazanych czynności podczas działań na znacznych odległościach;
4. symulacje zdarzeń na obszarach wodnych[1233].

Podczas szkolenia przewidywane formy zaliczenia nabywanej wiedzy dotyczą m. in. prawidłowego przygotowania działań ratowniczych oraz ustalenie możliwości taktyczno-technicznych w tym dostosowania odpowiednich technik i wyposażenia.

Program określa niezbędne warunki dotyczące bezpiecznego przeprowadzenia szkolenia. Uwarunkowania odnoszą się m. in. do miejsca przeprowadzenia szkolenia, które powinno zapewnić:

1. przestronne sale lekcyjne umożliwiające zorganizowanie stanowisk do nauki węzłów ratowniczych z:
    a) linami ratowniczymi;
    b) punktami mocowania;
2. basen bądź zbiornik otwarty o głębokości co najmniej 6 m (w wybranym miejscu) oraz pojedyncze zagłębienie co najmniej 2 m[1234].

Za istotne należy przyjąć ze prowadzący zajęcia według powyższego programu powinien pełnić służbę w Straży Pożarnej przez co najmniej 1 rok oraz powiadać uprawnienia ratownika wodnego[1235].

Program porusza także tematy zdarzeń na obszarach wodnych o charakterze radiacyjnym, chemicznym i biologicznym oraz związane z nimi bezpieczne i skuteczne działania ratownicze.

[1232] Program podstawowego szkolenia w zawodzie strażak. *Ugniagesio Gelbetojo Moduline* …, wyd. cyt. s. 28.
[1233] Tamże, s. 28-29.
[1234] Tamże, s. 29.
[1235] Tamże.

Liczne szkolenia prowadzone przez Szkołę Państwowej Straży Pożarnej w Wilnie obejmują także podnoszenie kwalifikacji zawodowych odnośnie ratownictwa w środowisku wodnym.

Przykładowym kursem podnoszącym kwalifikacje jest kurs kierownika do spraw organizacji prac ratowniczych na obszarach wodnych i pokrywie lodowej. Przeznaczony jest funkcjonariuszom Straży Pożarnej i ma na celu:

1. zapoznanie z organizacją prac ratowniczych na wodzie i na lodzie;
2. wprowadzenie sprzętu do ratownictwa w wodzie i na lodzie;
3. zapoznanie z procedurami organizacji działań nurków-ratowników[1236].

Kurs zorganizowany jest w grupach od 5 do 14 osób oraz zawiera tematy:

1. działania ratownicze w wodzie;
2. metody wyszukiwania w wodzie;
3. działania ratownicze na lodzie;
4. pierwsza pomoc wobec tonącego;
5. metody transportowe tonącego i wydobywanie poza powierzchnię wody;
6. zasady prowadzenia działań podwodnych przez nurków-ratowników;
7. przegląd wiedzy teoretycznej;
8. instruktaż BHP;
9. realizacja działań ratowniczych w wodzie oraz na zbiornikach pokrytych lodem;
10. zarządzanie i organizacja działań ratowniczych w wodzie i na zbiornikach pokrytych lodem[1237].

Kurs obejmuje 18 godzin dydaktycznych, w tym 7 zdalnych, 2 teoretyczne oraz 9 praktycznych.

Kolejnym kursem wybranym ze względu na powiązany zakres tematyczny jest szkolenie instruktorów do pracy ze sprzętem do ratownictwa na powierzchni wody. Zorganizowany jest w 20 godzin dydaktycznych, w tym 8 zdalnych, 2 teoretyczne, 10 praktycznych. Przeznaczony jest funkcjonariuszom posiadającym uprawnienia nurka-ratownika czy ratownika wodnego oraz wyższego wykształcenia[1238].

[1236] *Skryrius Gelbejimo Darbu Organizavimo Vandenyje (ant ledo) Vadovo Kvalifikacijos Tobulinimo Programa*, https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/vandenyje%20ant%20led%20GDV%20programa%20nauja%20redakcija%5B5-5%5D.pdf, 20.03.2024.
[1237] https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/vandenyje..., wyd. cyt. 20.03.2024.
[1238] *Instruktoriaus Mokyno Dirbti su gelbejimo nuo vandens pavirsiaus priemonemis mokymo programa,*

Celem kursu jest wyszkolenie uczestników do nauczania bezpiecznych działań ratowniczych na obszarach wodnych i pokrywach lodowych oraz prowadzenia tych działań z wykorzystaniem niezbędnego wyposażenia[1239].

Zakres tematyczny obejmuje:

1. bezpieczeństwo ratowników wodno-nurkowych;
2. sekwencję działań ratowniczych wodno-lodowych;
3. ćwiczeń polegających na ratowaniu osób tonących, nieprzytomnych z środowiska wodno-lodowego oraz z zastosowaniem odpowiednich metod;
4. wybór odpowiedniego wydobycia osób tonących z wykorzystaniem zalecanego wyposażenia;
5. przegląd wiedzy teoretycznej;
6. egzamin[1240].

Szkolenie w ramach ratownictwa wodnego w strukturach Straży Pożarnej zamieszczone jest także w programie działań z wyposażeniem do ratownictwa na powierzchni wody[1241]. Zorganizowane jest w okresie 12 godzin dydaktycznych, w tym 2 godziny teoretyczne, 10 godzin praktycznych. Celem szkolenia jest wyszkolenie uczestników do bezpiecznego przeprowadzenia działań ratowniczych na zbiornikach wodnych i pokrywie lodowej z niezbędnym wyposażeniem z powierzchni wody bądź lodu[1242].

Obszary tematyczne dotyczą:

1. bezpieczeństwa ratowników wodno-lodowych;
2. kolejności działań ratowniczych na powierzchni wody oraz pokrywy lodowej;
3. realizacji działań ratowniczych na powierzchni wody i pokrywy lodowej z wykorzystaniem sań lodowych, łodzi, kół i boi ratunkowych czy lin wypornościowych;
4. metody transportowe poszkodowanych;
5. zastosowanie wyposażenia ochrony osobistej w postaci:
    a) kamizelki ratunkowej;
    b) kolców lodowych;

https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/1-376%20Plaukiku%20mokytoju-4-6%20instruktoriaus%20mok.pdf, 20.03.2024.

[1239] Tamże.

[1240] Tamże.

[1241] *Darbo su gelbejimo nuo vandens pavirsiaus priemonemis mokymo programa*, https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/1-376%20Plaukiku%20mokytoju-2-3%20darbo%20su%20gelbėjimo.pdf, 20.03.2024.

[1242] Tamże.

c) kasków;

d) liny asekuracyjnej i innych[1243].

Szkolenie specjalistyczne dla nurków-ratowników w strukturach Straży Pożarnej Republiki Litewskiej zorganizowane jest w czterech szkoleniach:

1. nurków-ratowników III klasy;
2. kierowników ratunkowych;
3. kierowników prac podwodnych;
4. ratownika wodnego[1244].

Szkolenie nurków-ratowników III klasy dotyczy osób, które ukończyły 18 rok życia, lecz nie przekroczyły 45 lat i posiadają co najmniej średnie wykształcenie. Zobowiązane są pozytywnie przejść ocenę komisji lekarskiej w sprawie nurkowań, a także ukończyć testy sprawnościowe[1245].

Ukończenie szkolenia nurka-ratownika III klasy pozawala na nabycie wiedzy i umiejętności w zakresie obsługi sprzętu i znajomości wyposażenia nurkowego. Potrafią zorganizować zejście pod powierzchnię wody oraz przestrzegają zasad bezpieczeństwa wynikających z specyfiki prac podwodnych[1246]. Uzyskane umiejętności dotyczą także przeprowadzania przeglądów operacyjnych, konserwacji sprzętu włącznie z łodzią służbową. Nabyta wiedza przekładana jest na działania praktyczne, które pozwalają na prawidłowe stosowanie sygnałów i komunikacji podwodnej oraz inne umiejętności takie jak; posługiwanie się urządzeniami nawigacyjnymi i udzielanie pierwszej pomocy[1247].

Szkolenie kierowników ratunkowych przewidziane jest osobom posiadającym wykształcenie średnie i wyższe, ukończony 20 rok życia oraz uprawnienia nurka-ratownika i co najmniej 2- letnie doświadczenie bądź co najmniej 30 godzin prac podwodnych[1248]. Ukończenie szkolenia wiąże się z uzyskaniem kompetencji do prowadzenia ratunkowych działań podwodnych.

[1243] *Darbo su gelbejimo nuo vandens pavirsiaus priemonemis mokymo programa*, wyd. cyt.
[1244] Oficjalna strona Wyższej Szkoły Straży pożarnej Republiki Litewskiej w Wilnie: https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/naru-specialistu-mokymas/, 21.03.2024.
[1245] Oficjalna strona Wyższej Szkoły Straży pożarnej Republiki Litewskiej w Wilnie: https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/naru-specialistu-mokymas/3-cios-klases-naro-mokymas/, 23.03.2024.
[1246] Tamże.
[1247] Tamże.
[1248] Oficjalna strona Wyższej Szkoły Straży pożarnej Republiki Litewskiej w Wilnie: https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/naru-specialistu-mokymas/nerimo-vadovu-mokymas/, 23.03.2024.

W ramach organizacji ratownictwa pod powierzchnią wody organizowane są kursy przeznczone kierującym działaniami podwodnymi. Czas trwania szkolenia wynosi 36 godzin dydaktycznych, w tym 10 teoretycznych, 26 praktycznych[1249].

Celem szkolenia jest przygotowanie osoby, która będzie potrafiła przygotować stanowisko do działań podwodnych i znała jego wyposażenie techniczne[1250].

Tematyka szkolenia dotyczy:

1. przeglądu i rozwoju wyposażenia do nurkowania;
2. zabezpieczenia pracy podwodnej;
3. eksploatacja, konserwacja i przechowywanie sprzętu i zaopatrzenia nurków;
4. wymagania dotyczące pracy nurkujących;
5. dziennik prac podwodnych; obowiązki, prawa i odpowiedzialność;
6. planowanie zajęć teoretycznych i praktycznych dla nurkujących;
7. organizacja działań poszukiwawczo-ratowniczych;
8. przygotowanie do działań podwodnych i techniki antystresowe;
9. czynniki niebezpieczne i szkodliwe;
10. podstawowe zasady bezpieczeństwa pracy nurkujących;
11. podstawowe wymagania BHP;
12. wypadki w pracy i ich przyczyny;
13. opieka medyczna na nurkującymi;
14. choroby nurkujących i pierwsza pomoc w przypadku wystąpienia chorób i urazów ciśnieniowych;
15. egzamin[1251].

Prowadzący szkolenia powinni posiadać wyższe wykształcenie oraz co najmniej 1 rok doświadczenia jako nadzorujący prace podwodne.

Ukończenie z wynikiem pozytywnym szkolenia przeznaczonego do kierowników prac podwodnych pozwala na nabycie kompetencji do kierowania pracą nurków-ratowników[1252].

Kolejny kurs odnosi się do uzyskania ratownika wodnego organizowany w ramach Straży Pożarnej. Przeznaczony jest chętnym osobom z ukończonym 18 rokiem życia oraz

[1249] *Naru dabo vadovo neformalioji profesinio mokymo programa*. https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/Naru%20darbo%20vadovo%20programa.pdf, 21.03.2024.
[1250] Tamże.
[1251] Tamże.
[1252] Oficjalna strona Wyższej Szkoły Straży pożarnej Republiki Litewskiej w Wilnie: https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/naru-specialistu-mokymas/naru-darbo-vadovu-mokymas/, 23.03.2024.

brakiem przeciwskazań zdrowotnych[1253]. Na szkolenie przypada łącznie 54 godziny dydaktyczne,
w tym 16 godzin przeznaczonych na zajęcia teoretyczne, 38 godzin na zajęcia praktyczne.

Zakwalifikowanie na kurs poprzedzone jest zaliczenie wstępnego testu sprawności fizycznej w postaci:

1. nurkowania na odległość 25 m i na głębokości co najmniej 1 m;
2. pływania 100 m stylem dowolnym oraz 50 m stylem grzbietowym;
3. nurkowania na odległość 15 m i głębokość 5 m oraz podniesienia obiektów o masie 1 kg ponad powierzchnię wody;
4. unoszenie się w wodzie w pozycji pionowej[1254].

Treść programu zawiera następujące tematy dotyczące ratowania osób z powierzchni wody i pokrywy lodowej. Uczestnicy zapoznają się z zalecanym wyposażeniem ratownictwa wodnego i lodowego, a także poznają metody i techniki stosowane w ratownictwie wodnym i lodowym. Program podzielony został na moduły o następujących tematach:

1. stosowanie zalecanego wyposażenia do ratownictwa z powierzchni wody i pokrywy lodowej. Podczas którego uczestnicy zapoznają się z:
    a) przeznaczeniem danego wyposażenia, jego konserwacją, klasyfikacją;
    b) podstawowym sprzętem przeznaczonym do działań podwodnych w postaci; kombinezonów suchych, półsuchych i mokrych oraz masek, rurek i płetw;
    c) zapoznania z budowa i prawidłowym wykorzystaniem sań ratowniczych na powierzchni wody i pokrywy lodowej;
    d) techniki samoobrony w wodzie na pokrywie lodowej oraz zastosowanie środków ochrony indywidulanej w postaci kamizelek ratunkowych, kasków, kolców lodowych i innych;
2. ratowanie ludzi, zwierząt i mienia z powierzchni wody i pokrywy lodowej poprzez:
    a) wykorzystanie odpowiednich technik pływania i transportowania tonących poprzez doskonalenie prawidłowych stylów pływania ratowniczego wraz z wykorzystaniem maski, rurki i płetw. Prawidłowego nurkowania z wykorzystaniem podstawowego wyposażenia;

[1253] *Plaukiko-gelbėtojo neformaliojo profesinio mokymo programa*. https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/Plaukiko-gelbėtojo-neformaliojo-profesinio-mokymo-programa.pdf, 20.03.2024.
[1254] Tamże.

b) odpowiedni dobór taktyki ratunkowej i wykorzystanie jej podczas działań na powierzchni wody i na pokrywie lodowej. Dokonanie oceny i wybór odpowiedniej metody poszukiwań tonących osób. Wybór odpowiedniej metody poszukiwań osób pod powierzchnią wody oraz przeprowadzenie natychmiastowych poszukiwań osoby tonącej przy minimalnym wykorzystaniu zasobów ludzkich i sprzętowych;
c) zastosowanie odpowiednich technik transportowych z wykorzystaniem sprzętu ratownictwa wodnego oraz technik bezprzyrządowych. Transportowanie tonącego z wykorzystaniem boi, koła ratunkowego, sań ratowniczych;
d) metody wydobycia osoby poszkodowanej na brzeg bądź pokład łodzi oraz po urazie kręgosłupa;
e) przygotowanie do działań ratowniczych z powierzchni wody czy z pokrywy lodowej[1255].

Kurs prowadzony jest przez instruktorów z wyższymi kwalifikacjami takimi jak: wyższe wykształcenie, staż pracy w zawodzie nurka-ratownika lub ratownika wodnego powyżej 2 lat[1256].

Powyższe kursy odbywają się w oparciu o wskazania w materiałach szkoleniowych Szkoły Straży Pożarnej w Wilnie. Wyróżnionym do działań ratowniczych i poszukiwawczych na obszarach wodnych jest zakres szkoleniowy dotyczący działalności nurków strażackich począwszy od instruktaży dotyczących przygotowania do nurkowania przez zaawansowane nurkowania ratownicze, w tym także w wodach płynących.

Przygotowanie kandydatów na nurków strażackich polega na przeprowadzeniu szkoleń z zakresu przystosowania do warunków panujących pod powierzchnią wody. Zajęcia mają na celu przezwyciężenie leków związanych z wykonywaniem prac podwodnych[1257]. Podczas instruktażu uczestnicy:

1. zapoznawani są z zagrożeniami występującymi podczas wykonywania obowiązków służbowych;

[1255] *Plaukiko-gelbėtojo neformaliojo profesinio mokymo programa*. https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/Plaukiko..., wyd. cyt. 20.03.2024.
[1256] Tamże.
[1257] Materiały szkoleniowe udostępnione na oficjalnej stronie Szkoły Straży Pożarnej w Wilnie: https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/mokymo-priemones-1/valstybines-priesgaisrines-gelbejimo-tarnybos-budincios-pamainos-pareigunu-atmintines/naru-veikla/, 18.03.2024.

2. uczą się analizy ryzyka oraz bezpiecznego planowania działań eliminując wszelkie zagrożenia kontrolując wystąpienie ryzyko, które nie można wyeliminować;
3. nabywają wiedze i umiejętności opieki zdrowotnej nurków wraz z jej prawidłowym planowaniem;
4. obsługi i konserwacji sprzętu nurkowego;
5. prawidłowego przygotowania sprzętu do podwodnych działań ratowniczych;
6. udzielania pierwszej pomocy podczas wystąpień schorzeń związanych z pracami podwodnymi;
7. przestrzegania zasad bezpieczeństwa i higieny pracy nurków[1258].

Nabyte umiejętności związane są z obowiązkami kierującego działaniami podwodnymi określane poprzez:

1. ocenę czy w planowanym obszarze działania nie występują dodatkowe zagrożenia w związku z wykonywanymi pracami podwodnymi oraz podjąć działania zabezpieczające;
2. uświadomienie o obowiązku zaproszenia podmiotów zajmujących się nurkowaniem na danym obszarze przez kierownika działań, jeżeli ich obecność może mieć wpływ na bezpieczeństwo działań podwodnych;
3. przygotowanie i zapewnienie niezbędnego wyposażenia do wykonywania działań podwodnych;
4. dokonanie skutecznego podziału personelu pomiędzy nurkującymi i wspomagającymi ich działania;
5. zapoznanie się ze stanem zdrowia nurkujących;
6. zapoznanie nurkujących z zadaniami do wykonania oraz określenie obowiązków poszczególnych osób w zespole oraz sprawdzenie i potwierdzenie ich kompetencji do wykonania przedmiotowego zadania;
7. indywidualny instruktaż nurka o bezpiecznym wykonaniu zadania pod wodą oraz pisemne potwierdzenie w dzienniku pracy nurka;
8. indywidualnego instruktażu nurka rezerwowego także poświadczonego pisemnie w dzienniku pracy nurka;
9. instruktaż sygnałów oraz ustalenie komunikacji;
10. przygotowanie oraz dokonanie komunikatów o rozpoczęciu prac podwodnych (szczególnie przedsiębiorstwom na których terenie prace się obywają)[1259].

[1258] Materiały szkoleniowe udostępnione (…), https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/mokymo-priemones-1/valstybines-priesgaisrines…, wyd. cyt. 18.03.2024.

Instruktaże do prowadzenia działań podwodnych dotyczą także kierujących takimi działaniami. Podczas szkoleń wprowadzających zakres tematyczny obejmuje:

1. koordynację działań nurków oraz personelu pomocniczego;
2. przygotowanie oraz prawidłowe zastosowanie środków ochrony indywidualnej zapobiegających hipo-hipertermii czy utonięciu;
3. organizację stałej oceny hydrometeorologicznej w miejscu i czasie realizacji zadań podwodnych;
4. natychmiastową reakcję na wystąpienie zmian w warunkach naturalnych w postaci:
    a) zastosowania dodatkowych środków bezpieczeństwa;
    b) przerwania działań;
5. w przypadkach wystąpienia zdarzeń niepożądanych i wystąpienia związanych z nimi objawów podjęcia działań w postaci zorganizowania transportu nurków do odpowiednich placówek opieki zdrowotnej;
6. przygotowania, kontroli i zapewnienia odpowiednich mieszanej i ilości niezbędnych do wykonywania prac podwodnych (do 30m);
7. przygotowanie nurkowania pod powierzchnią lodu (otwór oraz odśnieżanie wokół otworu)[1260].

Szkolenie przygotowujące do nurkowania obejmuje:

1. umiejętności prawidłowej kolejności postepowania na miejscu działań przez zapoznanie się z zadaniami po przybyciu, techniką wykonania, przygotowania odpowiedniego wyposażenia, kontroli i instruktażu BHP;
2. prawidłowe wykonywanie sprawdzeń przygotowanego sprzętu do nurkowania oraz wyposażenia pomocniczego oraz potwierdzenie pisemne w dzienniku nurkowań wraz z zapoznaniem z odprawą;
3. sprawne i prawidłowe założenie sprzętu do nurkowania oraz zastosowanie liny sygnałowej, która musi być zawiązana:
    a) podczas zakładania sprzętu do nurkowania i do regulowanego pasa balastowego;

[1259] Materiały szkoleniowe udostępnione (…), https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/mokymo-priemones-1/valstybines-priesgaisrines…, wyd. cyt. 18.03.2024.
[1260] Tamże.

b) montaż pasa balastowego z regulacją obciążenia musi mieć możliwość odpięcia jedną ręką w efekcie której opadłby;

4. potwierdzenie stanu zdrowia i gotowości odpowiedzianemu za działania podwodne przed ich rozpoczęciem[1261].

Podczas szkolenia przygotowawczego do nurkowania szczególny nacisk kładziony jest na świadomość o zagrożeniach, stanie zdrowia nurkujących czy niesprawności sprzętu. Podczas wystąpienia któregoś z wymienionych czynników uczestnik szkolenia ma obowiązek zgłosić informacje odpowiedzialnemu za działania. Nauka świadomości o zagrożeniach ma na celu nabycie wiedzy o ograniczeniach oraz podejmowaniu prawidłowych decyzji. Podczas wystąpienia sytuacji zagrażających wykonującemu podwodne zadania przekazywana wiedza dotyczy natychmiastowego postępowania zgodnie z poznanymi instrukcjami awaryjnymi[1262]. Uczestnik szkolenia, który jest odsunięty od danego nurkowania może wykonywać prace pomocnicze bądź inne.

Prawidłowe przygotowanie do nurkowania obejmuje szczegółowe sprawdzenie wyposażenia, zarejestrowanie butli z tlenem (butli rezerwowych) wraz z ilością tlenu. Wyszczególnieniu podlegają warunki bezpieczeństwa dotyczące stosowania kombinezonów suchych, mokrych i półsuchych. Kombinezony suche stosowane są podczas działań ratowniczych, natomiast pozostałe w czasie treningu[1263].

Proces szkolenia nurkowego w Straży Pożarnej dotyczy także przygotowania uczestników nurkowania wykonujących prace pomocnicze (nurków serwisowych - lit. Aptarnaujantisis Naras). Zakres szkolenia obejmuje obszary:

1. umiejętności prawidłowej kolejności postepowania po przybyciu na miejscu działań przez zapoznanie się z zadaniami, techniką wykonania, przygotowania odpowiedniego wyposażenia, zastosowaniem środków ochrony indywidualnej, kontroli i instruktażu BHP;
2. nabycia umiejętności przygotowania pomocniczych środków zejścia pod powierzchnię wody (linę, łódź i inne wskazane przez odpowiedzialnego za działania czy odpowiedzialnego za prace pomocnicze), a w szczególności:

[1261] Materiały szkoleniowe udostępnione (…), https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/mokymo-priemones-1/valstybines-priesgaisrines…, wyd. cyt. 18.03.2024.
[1262] Tamże.
[1263] Tamże.

a) lin sygnalizacyjnych w sposób zapewniający bezpieczeństwo, czyli; niemożliwości zaplatania się nurka podczas puszczenia liny oraz prawidłowego umocowania ich do łodzi bądź brzegu;
b) podczas nurkowania pod powierzchnią lodu, przygotowania bezpiecznego wejścia czyli otworu w pokrywie lodowej (w kształcie prostokąta lub trójkąta o bokach co najmniej 2 m wraz z zastosowaniem drabinek);
c) zapewnienia stałego napięcia liny sygnalizacyjnej niezależnie od miejsca mocowania (łódź, brzeg);

3. przygotowania nurkującego podczas prawidłowego i bezpiecznego ubierania zgodnie z zalecaną kolejnością;
4. zgłaszania gotowości przełożonemu[1264].

Przygotowanie oraz asekuracja nurkowania ratowniczego wymaga zapewnienia warunków nurkującym poprzez przygotowanie liny sygnałowej w następujący sposób:

1. prawidłowe przymocowanie liny sygnalizacyjnej do brzegu (drzewa, słupa, samochodu, łodzi);
2. zastosowanie środków ochrony indywidualnej:
   a) przez okres działań stale stosować kamizelkę ratunkową;
   b) zastosowanie rękawic ochronnych (szczególnie podczas pracy z liną sygnałową);
3. zapewnienie ochrony przez czynnikami zewnętrznymi:
   a) zimą przez przygotowanie namiotów oraz ciepłej odzieży;
   b) latem przez przygotowanie namiotów lub parasoli przed słońcem;
4. przygotowanie i stosowanie odzieży wodoodpornej podczas deszczu;
5. w porze nocnej przygotowania oświetlenia wraz z przygotowaniem oświetlenia obszaru działania lub miejsc zagrożonych[1265].

Podczas szkolenia bezpieczeństwo prowadzonych działań obejmuje zakaz przywiązywania liny sygnalizacyjnej do osób lub zwierząt. Ponadto personel serwisowy nie

[1264] Materiały szkoleniowe udostępnione (…), https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/mokymo-priemones-1/valstybines-priesgaisrines…, wyd. cyt. 18.03.2024.
[1265] Tamże.

może angażowany być w inne działania poza pracami związanymi z nurkowaniem ratowniczym czy puszczenia liny sygnałowej podczas nurkowania lub bezpośrednio przed[1266].

Zakres szkolenia nurkowego w Straży Pożarnej Republiki Litewskiej przewiduje również stanowisko nurka rezerwowego (lit. Rezervinis Naras). Szkolenie obejmuje obszary:

1. umiejętności prawidłowej kolejności postepowania po przybyciu na miejscu działań przez zapoznanie się z zadaniami, techniką wykonania, przygotowania odpowiedniego wyposażenia, zastosowaniem środków ochrony indywidualnej, kontroli i instruktażu BHP, sprawdzenia własnej gotowości w sytuacjach awaryjnych;
2. prawidłowej kontroli przygotowanego sprzętu do nurkowania oraz potwierdzić pisemnie kontrolę w dzienniku nurkowań;
3. zapoznania się i sprawdzenia wyposażenia nurka wykonującego prace podwodne wraz z wyposażeniem zapasowym;
4. doskonalenie umiejętności sprawdzenia podczas założenia wyposażenia nurka wykonującego działania podwodne oraz sygnalizacji kierującemu działaniami w przypadku wystąpienia nieprawidłowości. Założenie sprzętu do nurkowania wraz z liną obejmuje:
    a) zawiązania liny sygnałowej podczas zakładania sprzętu;
    b) założenia pasa z obciążeniem w bezpieczny sposób (aby można było go odpiąć jedna ręka i po odpięciu żeby opadał);
5. naukę przygotowania do szybkiego założenia sprzętu do nurkowania nurka rezerwowego (w ciągu 3 min.) w sytuacjach, gdy nie jest wymagane stałe noszenie kombinezonu podczas działań oraz przygotowanie stanowiska do nurkowania;
6. podawania komunikatów o stanie zdrowia i gotowości do wykonywania obowiązków[1267].

Szkolenie nurków litewskiej Straży Pożarnej prowadzone jest również na rzekach. Warunkami bezpieczeństwa podczas realizacji działań podwodnych na rzekach jest zastosowanie środków ochronnych w postaci:

1. suchych kombinezonów;
2. rękawic;
3. liny sygnałowej i łączy komunikacyjnych;

[1266] Materiały szkoleniowe udostępnione (…), https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/mokymo-priemones-1/valstybines-priesgaisrines…, wyd. cyt. 18.03.2024.
[1267] Tamże.

4. noża;
5. maski pełnotwarzowej;
6. aparatu powietrznego lub mieszanin oddechowych;
7. dodatkowych środków ochrony indywidualnej:
    a) kombinezonu ochronnego;
    b) obciążników (w celu utrzymania pływalności)[1268].

Podczas wykonywania zadań podwodnych zabronione jest nie stosowanie liny sygnałowej oraz alternatywy aparatu tlenowego.

Poruszana jest tematyka występowania możliwych zagrożeń dotyczy:

1. ograniczonej widoczności;
2. niebezpiecznych krawędzi obiektów znajdujących się w wodzie;
3. odizolowania nurka ze względu na odległość bądź warunki panujące w rzece;
4. awarii sprzętu;
5. prądów wodnych;
6. możliwości występowania linii energetycznych;
7. wysokości nabrzeża (ponad 2 m);
8. zanieczyszczenia wody;
9. zamkniętych miejsc pod powierzchnią wody[1269].

Szczególnej uwadze na niebezpieczne miejsca podczas prowadzonych prac ratowniczych podlegają;

1. budowle hydrotechniczne (tamy, śluzy);
2. działania podwodne w pobliżu budowli hydrotechnicznych wymagają:
    a) odpowiedniego oznaczenia w widocznym miejscu na obszarach żeglugi;
    b) alternatywnego źródła oddychania - zapasowej butli z tlenem;
    c) oddzielne systemy sygnalizacyjne nurka wykonującego prace podwodne oraz rezerwowego;
    d) organizację monitoringu warunków hydrometeorologicznych[1270].

[1268] Materiały szkoleniowe udostępnione (…), https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/mokymo-priemones-1/valstybines-priesgaisrines…, wyd. cyt. 19.03.2024.
[1269] Tamże.
[1270] Tamże.

Zakres tematyczny dotyczący działań w zbiornikach stałych jest znacznie zbliżony do informacji z zakresu podwodnych działań ratowniczych w rzekach. Informacje szkoleniowe obejmują prowadzenie działań w warunkach szczególnie niebezpiecznych[1271]. Obszary tematyczne dotyczą urazów ciśnieniowych, ryzyka utonięcia oraz działań zapobiegawczych w postaci: mechanizmów podnoszących i obniżających położenie nurka, asekuracji na powierzchni wodny, czyli łodzi z nurkiem rezerwowym[1272].

Za działania trudne uznawane są również brzegi powyżej 2 m nad powierzchnią wody. Podczas wykonywania zadań podwodnych w takim środowisku wymagane jest korzystanie z mechanizmów podnoszących i obniżających położenie nurkującego oraz obowiązkowego zabezpieczenia łodzią z powierzchni wodny wraz z przygotowanym nurkiem rezerwowym wraz z liną zejściową. Z powodu wysokiego umiejscowienia nurka na powierzchnia wody zakazane jest wskakiwanie do wody z powodu zwiększenia wystąpienia możliwości urazu. Stosowana natomiast jest drabina umożliwiające bezpieczne zejście do wody oraz wejście na pokład łodzi bądź platformy[1273].

W przypadku działań poniżej 2 m pomiędzy umiejscowieniem wejścia, a powierzchnią wody według materiałów szkoleniowych litewskiej Straży Pożarnej nurek rezerwowy powinien pozostać w gotowości na brzegu (gotowość określa kierujący działaniami podwodnymi). Asekuracji może udzielać także łódź wiosłowa z osobą obsługująca oraz nurkiem rezerwowym na pokładzie. Łódź bądź platforma powinna być podczas działań podwodnych zakotwiczona w sposób uniemożliwiający dryfowanie[1274].

Inne szczególnie trudne warunki dotyczą szybkiego nurtu wody powyżej 1 m/s. Zakres szkoleniowy podczas prac podwodnych w warunkach szybkiego nurtu ma na celu przygotowanie nurkujących do określenia możliwości wystąpienia urazów ciśnieniowych czy utonięcie nurkującego na wskutek utraty stabilności czy orientacji, a także ryzyka niekontrolowanego zanurzenia[1275].

W warunkach Republiki Litwy rozwiązaniem mogącym przełożyć się na usprawnienie współdziałania w Polsce jest bezpośrednie podleganie ratownictwa wodnego pod Departament Ochrony Przeciwpożarowej i Ratownictwa bezpośrednio podlegający MSWiA. Umożliwia to ujednolicenie procedur, wyszkolenia i wyposażenia w całym kraju.

[1271] Materiały szkoleniowe udostępnione (…), https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/mokymo-priemones-1/valstybines-priesgaisrines…, wyd. cyt. 19.03.2024.
[1272] Tamże.
[1273] Tamże.
[1274] Tamże.
[1275] Tamże.

Pomimo jednego z najwyższych współczynników utonięć w Europie Policja nie posiada wyodrębnionych komórek w całym kraju zajmujących się działaniami na obszarach wodnych. Miejscowym rozwiązaniem są mieszane patrole wodne na rzekach oraz obszarach przybrzeżnych co może przekładać się pozytywnie na współdziałanie instytucji oraz świadomość o wzajemnych potrzebach.

Za kierowanie działaniami ratowniczymi na obszarach wodnych odpowiada Straż Pożarna, która podobnie jak w pozostałych krajach europejskich posiada rozwinięty system szkoleń nurkowych. Szkolenia nawodne są powiązane tematycznie z powodu wymienionego bezpośredniego podlegania pod ten sam departament MSWiA ratownictwa wodnego i Straży Pożarnej. Działania ratownicze mogłyby odnosić się do przygotowania miejsca zdarzenia do przybycia jednostek wodnych Straży Pożarnej.

Rozwiązania Republiki Litewskiej częściowo pokrywają się z polskimi i możliwości adaptacji mogłyby przekładać się na wdrożenie usprawnień o zasięgu wojewódzkim w postaci wspólnych patroli i zwiększenia współdziałania pomiędzy Strażą Pożarną, a podmiotami uprawnionymi do wykonywania ratownictwa wodnego.

ROZDZIAŁ V

Propozycje rozwiązań w zakresie szkoleń przygotowujących podmioty do współdziałania w trakcie działań poszukiwawczo-ratowniczych

5.1. Prezentacja wyników i wniosków z przeprowadzonych badań techniką wywiadu eksperckiego

Badania przeprowadzone zostały metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki wywiadu eksperckiego. Za narzędzie posłużył kwestionariusz wywiadu, który składał się z części zapoznającej respondentów z tematyką, celem i założeniami badań oraz 9 pytań otwartych. Wzmiankowany arkusz kwestionariusza wywiadu stanowi załącznik nr 3.

Respondenci stanowili celową 10-cio osobową próbę badawczą wyznaczoną spośród podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wodnych oraz instytucji z nimi związanych tematycznie. W swoich podmiotach pełnią stanowiska wykonawcze, kierownicze oraz dydaktyczne. Uznawani są przez przełożonych oraz reprezentantów podmiotów zaangażowanych do działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych za autorytety w przedmiotowej dziedzinie (informacje dotyczące osób biorących udział w badaniach scharakteryzowano w rozdziale 1.5. Organizacja i przeprowadzenie badań).

W większości przypadków wywiady przeprowadzono w kontakcie bezpośrednim w siedzibach instytucji, które reprezentowali badani. Z uwagi na brak możliwości nawiązania bezpośredniego kontaktu w dwóch przypadkach przyjęta została forma zdalna za pomocą komunikatora What's App.

Wyniki badań prezentują zsyntezowane odpowiedzi udzielone przez respondentów. Na podstawie uzyskanych wyników sformułowano wnioski umożliwiające w dalszej części rozprawy opracowanie propozycji usprawniających współdziałanie podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych. Propozycje dotyczą zmian w obszarach legislacyjnych, szkoleniowych oraz współdziałania, które pozwoliły na osiągnięcie celu badań poprzez rozwiązanie problemów szczegółowych, a w efekcie postawionego głównego problemu badawczego.

Przeprowadzone wywiady z ekspertami pozwoliły na scharakteryzowanie środowiska wód śródlądowych względem prowadzonych działań poszukiwawczo-ratowniczych.

Na podstawie pierwszego pytania: **czym wyróżnia się według Pana/Pani środowisko wód śródlądowych w perspektywie działań poszukiwawczo-ratowniczych?** Ustalono, że środowisko wód śródlądowych wyróżnia się:

- różnorodnością w postaci, jezior (naturalnych i zaporowych), wyrobisk, rzek, w tym górskich oraz mniejszych obszarów (kanałów, stawów i innych), które są atrakcyjne rekreacyjnie i turystycznie, szczególnie w okresie letnim, bądź w sytuacjach gdy kontakt z wodą jest przypadkowy;
- ścisłym powiązaniem z warunkami atmosferycznymi wpływającymi na zmienny poziom wody w postaci opadów, także wiatru przyczyniającego się do łatwości przemieszczania obiektów na powierzchni;
- małą przejrzystością i związaną z nią ograniczoną widocznością, która zależna jest od opadów atmosferycznych, pór roku bądź rozwoju roślinności uniemożliwiająca dostrzeżenie poszkodowanych bądź zagrożeń;
- ograniczeniem brzegiem oraz występowaniem prądów przemieszczających tonących lub ich ciała nawet na kilkanaście kilometrów od ostatnio widzianego punktu - PLS;
- stale występującym niebezpieczeństwem wobec osób w nim przebywających, szczególnie ratowników. Związane jest z zagrożeniami utrudniającymi działania na powierzchni wody bądź podczas wykonywania prac podwodnych. W zbiornikach stałych są to ukryte pod powierzchnią obiekty (zaczepy, w postaci korzeni, gałęzi, powalonych drzew i innych) oraz w korycie rzek górskich z powodu nanosu (m. in. gliny, kamieni, konarów) powodujące obrażenia oraz wywołujące niebezpieczne zjawiska hydrologiczne. Są to miejsca gdzie najczęściej można spodziewać się tonącego lub jego ciała bądź gdzie słabnie nurt np. w podmuliskach;
- miejscową specyfiką i występującymi zagrożeniami, np. na podkarpaciu zarówno wody stojące, jak i płynące (które posiadają dużą dynamikę i szybki nurt powyżej 1 m/s oraz niską temperaturę ok. 5 ºC) charakteryzują się zmiennym poziomem do 2,5 m na dobę m. in. podczas błyskawicznej powodzi (flash food) bądź regulacji przepływu w zbiornikach zaporowych powodując strome i podmyte brzegi z nagłymi zagłębieniami i osuwiskami. Pomimo niskiego poziomu wody i silnego nurtu nie jest

możliwe skuteczne udzielenie pomocy poszkodowanym. Na pojezierzach niejednokrotnie obszary wodne otoczone są terenami trudnodostępnymi;

- zróżnicowaną głębokością zbiorników (ok. 95% działań w kraju realizowanych jest poniżej 10 m). W zbiornikach naturalnych występują najczęściej łagodne zejścia z brzegu. Natomiast w większości zbiorników zaporowych występują znaczne głębokości ok. 50 m. oraz ściany przybrzeżne (w odległości ok. 2 m od brzegu może występować 15-20 m głębokości). W pobliżu zapór występuje bardzo wysokie ciśnienie uniemożliwiające prowadzenie działań podwodnych;
- potrzebą zorganizowania skomplikowanych i czasochłonnych prac podwodnych, jednocześnie szybkiego i zaplanowanego działania oraz stałego zabezpieczenia ratowniczego. Wymagająca profesjonalnego przygotowania i zaangażowania doświadczonego personelu, wyposażonego w sprzęt specjalistyczny, zaawansowany technicznie i dostosowany do panujących warunków. Polegająca na zebraniu szczegółowych informacji odnośnie akwenu i miejsca zdarzenia, związana z trudnościami ze względu na znaczne głębokości;
- ukierunkowaniem na wykorzystanie jak największej ilości sprzętu, a jak najmniej czynnika ludzkiego mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa oraz ograniczenie czasochłonnych penetracji trudnodostępnych linii brzegowych lub dna, wymagających użycia zarówno dużych nakładów osobowych, specjalistycznych zespołów, włącznie z wsparciem w postaci śmigłowca;
- potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa z brzegu działającym na akwenie zespołom;
- brakiem możliwości rozpoczęcia lub kontynuowania ich w porze nocnej ze względów bezpieczeństwa;
- trudnościami w potwierdzeniu śladu zapachowego podczas działań z wykorzystaniem psów z powodu możliwości zbyt silnego wiatru czy uwięzienia go pomiędzy warstwami wody oraz innych niezależnych czynników;
- prowadzeniem eksperymentów procesowych ze względu na nieprzewidywalność panującą w środowisku wodnym;

Zapoznanie z wiedzą ekspertów odnośnie charakterystyki środowiska wodnego, a szczególnie panujących w nim procesów, występujących zagrożeń czy odróżnienia od pozostałych obszarów stanowi dopełnienie już posiadanych informacji (szczegółowo opisanych w rozdziale drugim). Zabieg ten kompleksowo ujmuje środowisko wód

śródlądowych charakteryzując jednocześnie skomplikowany proces realizowanych w nich działań poszukiwawczo-ratowniczych. Pozwala tym samym na całościowe osiągnięcie pierwszego problemu badawczego przyjmującego pytanie, **czym charakteryzują się działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych?**

Na podstawie zsyntetyzowanych wyników badań w sformułowano następujące wnioski:

- należy uznać, że realizacja działań poszukiwawczo-ratowniczych jest uzależniona od zróżnicowanego środowiska wodnego. Na zależność taką wpływa forma i ukształtowanie obszaru wodnego, a także jego atrakcyjność oraz inne warunki panujące w zbiornikach stałych, a odmienne w rzekach wpływające szczególnie na przemieszczanie się obiektów znajdujących się. Ukształtowanie pod powierzchnią wody może stwarzać niebezpieczeństwo osobom przebywającym nad danym obszarem oraz podmiotom realizującym działania. Podobnie zachodzące zjawiska hydrologiczne niezależnie od rodzaju obszaru wodnego, a także zagrożenia wynikające z występowania budowli hydrotechnicznych. Z wyżej wymienioną wiedzą należy zapoznać każdy z podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze. Zapoznanie, odświeżanie i stałe aktualizowanie wiedzy dotyczącej specyfiki wód śródlądowych powinno być obligatoryjne, żeby móc realizować bezpieczne działania;
- uwarunkowania skutecznych działań w dynamicznym i różnorodnym środowisku wód śródlądowych najczęściej wymagają zorganizowania skomplikowanych i czasochłonnych zabiegów koordynujących aktywność wielu instytucji. Skuteczność wymusza szybkie i zaplanowane działania wymagające wykorzystania doświadczonego personelu oraz specjalistycznego i odpowiednio dobranego wyposażenia. Stały rozwój technologiczny umożliwia zwiększenie nacisku na wykorzystanie zaawansowanego sprzętu i zmniejszenie zaangażowanego czynnika ludzkiego. Rozwiązanie takie może ograniczyć czas realizacji, zwiększyć skuteczność działań oraz bezpieczeństwa zaangażowanych osób. Jest to kierunek dalszego rozwoju oraz zdecydowanego podjęcia dalszych prac badawczych.
- odnalezienie rzeczy osobistych osoby bądź ujawnienie innych śladów, w tym zapachowych i na tej podstawie prowadzenie działań wymaga posiadania specjalistycznej wiedzy z zakresu kryminalistyki. Podobnie gdy długotrwałe działania nie przynoszą zamierzonych efektów należy zorganizować i przeprowadzić eksperymenty procesowe. Podmioty uczestniczące w działaniach poszukiwawczo-

ratowniczych powinny posiadać wiedzę w tym zakresie umożliwiającą odpowiednie zabezpieczenie wszelkich śladów na obszarach wodnych i terenach przywodnych oraz skuteczne wytypowanie miejsca rozpoczęcia działań.

Drugie pytanie: **z jakimi instytucjami dotychczas współpracował/a Pan/Pani podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych?** Umożliwiło wskazać instytucje z którymi uczestnicy współpracują podczas realizacji działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych. W toku badań ustalono, że współpraca ta odbywa się z:

- formacjami mundurowymi (Państwową Strażą Pożarną, szczególnie SGRW-N, Policją);
- Strażą Leśną (również innych struktur Nadleśnictw), Strażą Rybacką, Strażą Tatrzańskiego Parku Narodowego;
- stowarzyszeń realizujących zadania w obszarach bezpieczeństwa, w tym na obszarach wodnych, OSP, WOPR, MOPR, a także GOPR;
- pozostałymi organizacjami pozarządowymi w postaci stowarzyszeń i fundacji (SGP-R, ITAKA, PCK);
- instytucjami państwowymi (Sądami i Prokuraturami, Urzędami Żeglugi Śródlądowej);
- Zespołami Ratownictwa Medycznego (ZRM);
- Wojskiem Polskim (Żandarmerią, Jednostki Specjalne, WOT);
- reprezentanci samorządów (zarzadzanie kryzysowe);
- agencjami detektywistycznymi.

Poza granicami Polski współpraca dotyczy m. in. Straż Przybrzeżną i Marynarkę Stanów Zjednoczonych, Policje Stanowe, departamenty związane z realizacją bezpieczeństwa oraz lokalne instytucje ratownicze i poszukiwawczo-ratownicze.

Jak wskazują wyniki przeprowadzonych badań:

- współdziałanie z PSP na obszarach wodnych przebiega najczęściej na podstawie zawartych porozumień, umów i jest ustalane na bieżąco. Powoduje to rozciągnięcie w czasie czynności oraz wywołuje szereg nieporozumień. Wpływa to bezpośrednio na obniżenie skuteczności działań;
- w sezonie letnim (od 1 czerwca do 30 września) podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego przeważnie znajdują się na miejscu zdarzenia

jako pierwsze. Wskazanie PSP w przepisach dotyczących bezpieczeństwa na obszarach wodnych, jako podmiotu realizującego zadania w zakresie ratownictwa wodnego umożliwiłoby ustanowienie podmiotu wiodącego. Rozwiązanie takie przełożyłoby się na ukierunkowanie współdziałania mającego na celu realizację czynności wstępnych oraz przygotowanie miejsca zdarzenia przez podmioty uprawnione do ratownictwa wodnego na przybycie specjalistycznych pododdziałów PSP. Zatem niezbędne byłoby opracowanie szkolenia w zakresie współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego, które obejmowałoby ustanowienie podmiotów wiodących. Wskazywane byłyby na podstawie regulacji prawnych ze względu na kompetencje, wyposażenie czy doświadczenie. Szkolenia miałyby na celu przygotowanie jak największej ilości instytucji do podjęcia wspólnych wysiłków na obszarach wodnych. Zakres tematyczny dostosowany byłby do warunków miejscowych i występujących rodzajów środowiska wodnego. Podmioty przygotowywane byłyby do podjęcia szybkich i skutecznych działań na własnym terenie wraz z instytucjami wspierającymi takie działania;

- podmioty powinny także upowszechniać wiedzę o zawartych porozumieniach i podpisanych umowach. W tym celu należy wyznaczyć kompetentne osoby stale aktualizujące i propagujące wiedzę w instytucjach, które reprezentują.

Kolejne pytanie: **jakie w Pana/Pani ocenie warunki należy spełnić, aby prawidłowo przeprowadzić działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych?** Pozwoliło ustalić wzmiankowane warunki niezbędnych do prawidłowego przeprowadzenia działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych w zakresie:

- prowadzenia działań profilaktycznych m. in. poprzez patrole wodne uświadamiające o zagrożeniach;
- zapewnienia stałej gotowości przez siły i środki obowiązkowo przeszkolone oraz przystosowane w zakresie współdziałania (np. w postaci mieszanych zespołów);
- jak najszybszego poinformowania służb o wystąpieniu zdarzenia bądź o zaginięciu;
- zapewnienia wspólnej łączności;
- posiadania jakościowego, niezbędnego i odpowiedniego wyposażenia;
- zebrania potwierdzonych i szczegółowych informacji o miejscu zdarzenia, a także o charakterystyce osoby (wiek, płeć, waga, budowa ciała i ubiór);

- przygotowania właściwego wyposażenia w wytypowanym miejscu rozpoczęcia działań oraz przystosowania miejsca do współdziałania w zakresie koordynacji;
- przygotowania planu działania zapoznającego z charakterystyką środowiska wodnego, dostępnymi środkami, zagrożeniami oraz miejscem rozpoczęcia, kierunkami działań, a także stosowaniem się do przyjętych założeń;
- przyjęcie i stosowanie się do zasad współpracy w trakcie działań;
- posiadanie odpowiednich środków finansowych na utrzymanie wyposażenia zapewniającego gotowość operacyjną, bieżącą wymianę zużytego sprzętu oraz na inwestowanie w nowoczesny dobrej jakości sprzęt zapewniający bezpieczeństwo i skuteczność;
- wykorzystanie kompetentnego i doświadczonego personelu z aktualnymi uprawnieniami, potwierdzonym stanem zdrowia w zakresie wykonywania czynności poszukiwawczo-ratowniczych w środowisku wodnym, bądź uprawnieniami instruktorskimi;
- wcześniejszych ustaleń z organami ścigania odnośnie celowości działań;
- zapewnienia zastępczego sprzętu, zaplecza socjalnego oraz asekuracji przeznaczonej działającym na obszarze wodnym zespołów.

Uzyskane wyniki badań umożliwiły sformułowanie następujących wniosków:

- wprowadzenie patroli wodnych mających na celu uświadamianie przebywających nad obszarami wodnymi o zagrożeniach i formach pomocy mogłoby przełożyć się na zmniejszenie zdarzeń. Osoby spędzające wolny czas nad wodą posiadałyby wiedzę zachowawczą. Podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego byłyby najbardziej przygotowanymi instytucjami;
- podmioty, aby zachować stałą gotowość oraz odpowiednie przygotowanie do współdziałania powinny posiadać jakościowe wyposażenie. Wysokie koszty czy nieznajomość potrzeb osób dokonujących zakupu wyposażenia powoduje niewłaściwe wyszkolenie, a w efekcie nieprzygotowanie podmiotów do działania. Tym samym podmioty stają się nieskuteczne, a ich działania nie rokują na uratowanie lub odnalezienie osób. Reprezentanci podmiotów powinni być także przeszkoleni z obsługi starannie dobranego wyposażenia. Wobec tego podmioty powinny dysponować budżetem przygotowanym na zakup, szkolenie z obsługi czy wymianę wyposażenia pozwalające na bezpieczne i skuteczne użytkowanie;

- należy zapewnić wspólną łączność podmiotom podczas współdziałania. Każdy z podmiotów jest wyposażony w środki łączności, należy więc podjąć próby utworzenia wspólnego kanału pracy. Wymagane byłoby organizowanie wspólnych szkoleń dotyczących ustalenia zasad komunikacji radiowej;
- utworzenie szkoleń opierałoby się na wiedzy podmiotów najbardziej przygotowanych do współdziałania. Wspólne i nieskomplikowane w przygotowaniu szkolenia pozwoliłyby na zastosowanie mieszanych zespołów według wcześniej wypracowanego planu. Szkolenia powinny także poruszać zakres kryminalistyki w celu zwiększenia wiedzy umożliwiającej odpowiednie zabezpieczenie miejsca zdarzenia, miejsca odnalezienia ewentualnych zwłok, jak i samych zwłok;
- należy złożyć propozycję zmian kierowanych do MSWiA dotyczących ujednolicenia podstawowych zagadnień i wyposażenia. Wymagałyby to dokonania zmian prawnych umożliwiających zaangażowanie w czynności poszukiwawczo-ratownicze miejscowych przedstawicieli podmiotów, zarówno stowarzyszeń, czy firm zajmujących się działaniami podwodnymi. Podkreślając profesjonalizm osób posiadających uprawnienia instruktorskie w zakresie nurkowania pozwoliłoby to na opracowanie wykazu takich podmiotów czy osób i przyspieszenie podejmowania działań pod powierzchnią wody. Możliwe byłoby to po wcześniejszym ustaleniu i przeszkoleniu w zakresie wypracowanych procedur ratownictwa podwodnego;
- dopuszczenie do działań zróżnicowanego środowiska zaangażowanych podmiotów wymusza ustanowienie zasad współpracy przez MSWiA, które pozwoliłoby na ustalenie przejrzystego współdziałania umożliwiającego praktyczny podział obowiązków, zwiększając tym samym skuteczność w działaniach podmiotów. Przykładem wprowadzenia ujednoliconych zasad współdziałania różnych podmiotów mogą okazać się stosowane w Wielkiej Brytanii w postaci interoperacyjnej doktryny JESIP wraz z protokołem zdarzenia M/ETHANE (przytoczone w podrozdziale 4.1.). Jak wspomniano w rozdziale 4.1. „nadrzędnym celem JESIP jest zapewnienie przeszkolenia i ćwiczeń służb ratunkowych poprzez zastosowanie najbardziej efektywnych rozwiązań współpracy w zakresie dowodzenia podczas wystąpienia zagrożeń takich jak zamachy terrorystyczne, aby uratować jak największą liczbę osób”[1276].

[1276] https://www.jesip.org.uk/about-jesip/, wyd. cyt., 1.01.2024.

- wobec powyższego zmiany legislacyjne na poziomie ministerialnym wprowadzające zasady współpracy nie tylko obejmowałby podstawowe zadania związane z realizacją działań, ale także kompleksowe przygotowanie w postaci wspólnych ćwiczeń oraz zapewniałyby stałe wdrażanie usprawnień we współdziałaniu;
- wykorzystanie sprawnych zasad wymiany informacji mogłoby przyjąć formę przystosowanego do polskich warunków uniwersalnego sposobu przekazywania informacji pomiędzy podmiotami. Na przykładzie wspomnianego modelu M/ETHANE możliwe jest zastosowanie rozwiązania zapewniającego szybką wymianę informacji wobec wystąpienia każdego rodzaju zdarzenia przez wiele zaangażowanych podmiotów;
- propozycja zasad wzajemnej współpracy pomiędzy podmiotami mogłaby dotyczyć zastosowania rozwiązań z koncepcji operacyjnej DEFRA. W warunkach zagrożenia powodzią w Wielkiej Brytanii wspomniana koncepcja dotyczy m. in. wyposażenia podmiotów zaangażowanych w jednolite środki łączności czy jednolitą ochronę indywidualną. Ujęcie takiego rozwiązania można rozszerzyć w warunkach polskich do każdych działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych. Zapewnienie jednolitego ubioru w tracie działań może być znacznie utrudnione, natomiast ujęcie w przepisach ministerialnych środków ochrony indywidulanej (włącznie z kaskami) o wskazanych brawach nie będzie powodowało szczególnych utrudnień w funkcjonowaniu podmiotów;
- wprowadzenie zasad współpracy w postaci planu oparte na przepisach ministerialnych mogłoby okazać się praktycznym rozwiązaniem. Wspomniane wcześniej umożliwienie włączenia większej ilości podmiotów na uprzywilejowanych zasadach do KSRG, które posiada ujednolicone zasady szkoleniowe, sprzętowe oraz wspólną łączność mogłoby ograniczyć się do zmian legislacyjnych w istniejących przepisach. Podmioty KSRG są dysponowane bezpośrednio do zdarzeń, co usprawnia współdziałanie, a zamieszczenie zapisów przez MSWiA dotyczących uprzywilejowanego włączenia do KSRG dotyczyłoby podmiotów posiadających szczególnie pożądane uprawnienia i wyposażenie. Problemem przy takim rozwiązaniu jest pominięcie instytucji funkcjonujących w odmiennych ramach niż bezpośrednio związane z ratownictwem wodnym, np. GOPR, Policja. Policja jest instytucją włączoną do Systemu Powiadamiania Ratunkowego (SPR). Posiada oddzielną łączność, która zapewnia bezpieczeństwo funkcjonariuszy w związku

z zakresem przekazywanych treści. GOPR nie jest włączony do wymienionego systemu łączności. Posiada własną łączność zapewniającą bezpieczne prowadzenie działań w górskim terenie. Wiele innych podmiotów, które regionalnie współdziałają w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych, a również nie posiadają zintegrowanej łączności;

- na wskutek zarówno ogólnodostępnych informacji, odbywających się ćwiczeń, jak i poprzez zastosowanie protokołów dotyczących szybkiej wymiany potrzeb oraz znajomości dyslokacji podmioty mogłyby kierować potrzeby bezpośrednio do odpowiednich instytucji w zakresie niezbędnego wsparcia przed rozpoczęciem działań. Wymaga to obowiązkowego wprowadzenia przedmiotowych zagadnień do materiałów dydaktycznych podmiotów. Natomiast umożliwiłoby przygotowanie pożądanych treści, zaprezentowanie ich uczestniczącym w szkoleniach oraz wspólne przećwiczenie. Realizacja zajęć pozwalałaby na wypracowanie i stosowanie płynnej wymiany informacji pomiędzy podmiotami o potrzebach przed rozpoczęciem działań lub bezpośrednio po zadysponowaniu podmiotów. Przykładem może być potrzeba zapewnienia dwóch łodzi w celu transportu sprzętu nurkowego oraz prowadzenia prac podwodnych. Podobna potrzeba dotyczy zapewnienia dwóch kotwic w celu prawidłowej stabilizacji łodzi w trakcie działań. Inne odnoszą się do zapewnienia dwóch psów czy dwóch sonarów, żeby wyeliminować błędne wskazania.

Następnie respondenci ocenili stopień przygotowania podmiotów zaangażowanych do działań poszukiwawczo-ratowniczych odpowiadając na pytanie **czy Pana/Pani zdaniem podmioty uczestniczące w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych są przygotowane do realizacji zadań?** Wskazując na składowe przygotowania umożliwiającego sprawną realizację działań, które dotyczą aspektów, czyli:

- odpowiedniego wyposażenia SGRW-N PSP oraz posiadania rozwiniętego systemu szkoleń pozwalających na bezpieczne i zaplanowane przygotowanie grup do działania w regionalnych warunkach. Lokalizacja SGRW-N opiera się na czasie dotarcia, która wraz z stałą gotowością operacyjną pozwala na skuteczne realizowanie działań;
- częściowego przygotowania OSP;
- wiedzy i doświadczenia GOPR odnośnie działań na rzekach górskich oraz terenach przywodnych jako wiodącego podmiotu;

- do działań na powierzchni wody przygotowany jest MOPR, WOPR i poszczególne jednostki Policji Wodnej, a także Straż Rybacka;
- determinacji w celu uratowania lub odnalezienia osoby przez uczestników działań.

Negatywne aspekty zostały zdefiniowane jako:

- do realizacji działań na rzekach górskich żaden podmiot nie jest właściwie przygotowany, jedynie poszczególne jednostki bądź osoby;
- zróżnicowany poziom działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych wiąże się z niezadowalającym przygotowaniem w postaci wyszkolenia wszystkich podmiotów. Wyjątkiem są SGRW-N;
- problemów z zapewnieniem stałej obsady w służbach (szczególnie z SGRW-N i Policji Wodnej) spowodowanej stałą wymianą osobową. Podobny problem występuje w WOPR;
- prawidłowe współdziałanie występuje po wcześniejszym zaplanowaniu. Jedynie służby prowadzą działania na podstawie wcześniej ustalonego planu pozwalającego na skuteczną koordynację z wykorzystaniem znacznych sił;
- wysokie koszty nabycia czy modernizacji wyposażenia uniemożliwiają przygotowanie podmiotów. Powoduje to również zakup nieprzydatnego wyposażenia;
- pomimo odpowiedniego wyposażenia podmiotom brakuje doświadczenia wpływając na skuteczność prowadzonych działań;
- brakuje szkoleń podmiotów z kryminalistyki odnośnie środowiska wodnego.

Wyniki badań pozwoliły na sformułowanie poniższych wniosków:

- należy zapewnić wspólną łączność podmiotom podczas współdziałania. Każdy z podmiotów jest wyposażony w środki łączności, należy więc podjąć próby utworzenia wspólnego kanału pracy. Wymagane byłoby organizowanie wspólnych spotkań dotyczących ustanowienia zasad komunikacji radiowej. Spotkania dotyczyłyby także wskazania celowości działań opartej na współpracy z organami ścigania oraz na podstawie planu współdziałania. Plan określałby możliwe kierunki działań, dostępne siły i środki oraz inne uznane za niezbędne elementy skutecznego współdziałania;
- w opinii ekspertów SGRW-N są przygotowane do realizacji działań podwodnych w swoim zakresie. Poziom przygotowania pozostałych podmiotów uczestniczących

w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych zdecydowanie jest zróżnicowany. Respondenci wskazują na przygotowanie podmiotów w przedziale od niezadowalającego do celującego. Stan taki jest prawdopodobnie wynikiem zróżnicowanego poziomu organizacji szkoleń. Jedynie w SGRW-N jednostki stale szkolą i doskonalą swoje kadry. Natomiast w pozostałych podmiotach szkolenia w tej dziedzinie występują sporadycznie, bądź nie występują. W związku z czym należy wprowadzić cykliczne szkolenia bazując na sprawdzonych rozwiązaniach stosowanych w PSP i pozostałych podmiotach;

- uczestnicy badań wskazywali na potrzebę organizacji wspólnych szkoleń indywidualnie ją motywując. Badania ujawniły znaczną rozbieżność w założeniach szkoleniowych podmiotów. Odnosząc się do braku możliwości wszechstronnego wyszkolenia w GOPR z powodu odmienności dziedzin ratownictwa górskiego do zamysłu uniwersalnego podejścia wyszkolenia w PSP związanego z zakresem zadań;
- wdrożenie szkoleń opierałoby się na wiedzy podmiotów najbardziej przygotowanych do współdziałania. Wspólne i nieskomplikowane w przygotowaniu szkolenia pozwoliłyby na zastosowanie mieszanych zespołów według wcześniej wypracowanego planu. Uczestnicy szkoleń m. in. zdobywaliby wiedzę odnośnie zebrania jak największej ilości informacji na temat zdarzenia;
- braki w wyposażeniu każdego z podmiotów są kolejną z propozycji poprawy współdziałania. Wskazywane jest bardzo dobre przygotowanie merytoryczne policyjnych stermotorzystów, lecz utrudnieniem współdziałania jest brak potrzebnego wyposażenia. Innym przykładem jest posiadanie nieprawidłowego wyposażenia w jakie są zaopatrywane podmioty. Z powodu występowania najczęściej znacznych kosztów sprzętu przydatnego w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych propozycja odnosiłaby się do wcześniejszego zapoznania się z oferowanym sprzętem na organizowanych spotkaniach, szkoleniach lub wyciągniętych na ich podstawie wnioskach;
- szkolenia powinny także poruszać zakres kryminalistyki w celu zwiększenia wiedzy umożliwiającej odpowiednie zabezpieczenie miejsca zdarzenia, miejsca odnalezienia ewentualnych zwłok, jak i samych zwłok.

W dalszej części badań oceniono organizację szkoleń z zakresu działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych. Respondenci odpowiedzieli na kolejne

zamieszczone w kwestionariuszu wywiadu pytanie: **czy w Pani/Pana środowisku zawodowym realizowane są szkolenia o tematyce poszukiwawczo-ratowniczej dotyczącej obszarów wodnych?** Organizacja szkoleń prezentuje się następująco:

- cyklicznie organizowane szkolenia w tej tematyce w PSP przeznaczone są dla SGRW-N, podczas których uczestnicy poznają zarys współpracy z Policją, Prokuraturą i innymi podmiotami w zakresie kierowania pracami podwodnymi. Mają na celu kompleksowe przygotowanie nurków do działania. Szczególnie przygotowanie poświęcone zostało obciążeniom psychicznym związanym z wykonywaniem prac podwodnych poprzez przeciwdziałanie panice oraz mające na celu stałe utrzymanie formy i zapewnienie gotowości operacyjnej;
- wskazywanym problemem w SGRW-N jest ograniczenie możliwości uczestniczenia funkcjonariuszy PSP w szkoleniach po zakończonej służbie;
- podmioty w większości nie znają przyjętych zasad współpracy. Problem jest widoczny podczas prowadzenia zajęć na szkoleniach w SGRW-N. Zapraszani przedstawiciele Policji z powodu braku przedmiotowej wiedzy, mogą przekazywać nieodpowiednie informacje powodując rozbieżności;
- jednostki Ratowniczo-Gaśnicze biorą sporadyczny udział w szkoleniach związanych z obszarami wodnymi;
- wspólne szkolenia PSP z Policją i WOPR odbywają się częściej na terenie powiatu Sanockiego względem pozostałych obszarów w kraju. WOPR organizuje szkolenia zapoznające ze specyfiką poszczególnych akwenów;
- GOPR w ramach centralnego szkolenia, organizuje coroczne trzystopniowe szkolenia podnoszące kwalifikacje ratowników. Podczas szkoleń poruszana jest tematyka działań na wodach szybkopłynących od początkujących technik ratowania z brzegu do zaawansowanych działań w korycie rzeki górskiej. Szkolenia realizowane są także lokalnie przez miejscowych instruktorów oraz z odpowiednikami i podmiotami prywatnymi z innych krajów;
- Policja nie organizuje cyklicznych szkoleń w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wodnych. Tematyka ta poruszana jest najczęściej pobocznie podczas organizacji innych szkoleń. Prowadzony w Policji jednorazowy kurs dotyczy osób zaginionych w trakcie którego nie jest rozgraniczana tematyka na wody śródlądowe i pozostałe obszary;

- podmioty pozarządowe organizują przedmiotowe szkolenia w szerokim zakresie, dotyczące zarówno bezpieczeństwa podczas działań, sposobów ich prowadzenia, jak i obsługi specjalistycznego sprzętu. Współuczestniczą sporadycznie w szkoleniach z służbami w Polsce, częściej w innych krajach. Organizacje pozarządowe wychodzą naprzeciw oczekiwaniom służb, żeby wspólnie uczestniczyć. Problemy dotyczą uczestnictwa organizacji pozarządowych w wspólnych szkoleniach i działaniach z uwagi na brak norm prawnych je regulujących;
- nie występują wspólne szkolenia pomiędzy podmiotami, a biegłymi sądowymi.

Na podstawie powyższej oceny stanu szkoleniowego sformułowano następujące wnioski:

- szkolenia organizowane w PSP pozwalają na odpowiednie przygotowanie reprezentantów SGRW-N. Należy pozostałe podmioty zapoznać z zarysem systemu szkolenia SGRW-N, szczególnie z obciążeniem psychicznym towarzyszącym wykonywaniu prac podwodnych. Funkcjonariusze funkcyjni PSP powinni umożliwić zwiększenie uczestnictwa członków SGRW-N w doskonaleniu w czasie wolnym od służby;
- w związku z wskazywaniem na utrudnienia podczas szkoleń w KSRG, spowodowanych ograniczeniami związanymi z czasem służby i obowiązkowym wypoczynkiem, można pojąć próbę dostosowania przepisów regulujących udział w ćwiczeniach. Pomimo chęci uczestniczenia w ćwiczeniach po zakończonej służbie przez członków SGRW-N obecne przepisy nie przewidują takich możliwości organizacyjnych;
- zwiększenie uczestnictwa we wspólnych szkoleniach powinno dotyczyć także Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze PSP oraz pozostałe podmioty włączone do KSRG;
- podczas organizacji szkoleń powinno się zapraszać i wykorzystywać potencjał podmiotów uprawnionych do ratownictwa wodnego oraz służb i pozostałych instytucji. Podczas szkoleń powinien być stopniowo wprowadzany poziom zaawansowania mający na celu ujednolicenie wiedzy i stosowanych miejscowo procedur;
- jak wynika z badań pierwsze przybyłe na miejsce jednostki niejednokrotnie nie są przygotowane do działań poszukiwawczo-ratowniczych w środowisku wodnym. Rozwiązanie w obszarze szkolenia dotyczy opracowania procedur postepowania

i ćwiczeń podstawowych czynności w postaci np. trałowania kotwicą lub badania dna bosakiem. Szkolenia mogłyby być realizowane na podstawie odgrywania gotowych i prostych scenariuszy. Wobec czego należy wziąć pod uwagę, aby w oddzielnej i niezależnej formie względem organizowanych szkoleń sporządzić materiały dydaktyczne przeznaczone jednostkom KSRG i podmiotom uprawnionym do wykonywania ratownictwa wodnego, które mogłyby w uproszczony sposób dokonać wstępnych działań na miejscu zdarzenia. Zakres wiedzy dotyczyłby także przygotowania przyjętego miejsca rozpoczęcia działań poprzez sprzęt i zasoby ludzkie do czasu przybycia najbliższego SGRW-N;

- możliwe jest wskazanie wspólnych elementów działań ułatwiających ich realizację. Jest to możliwe pomimo różnorodności zaangażowanych sił i środków oraz odmiennej specyfiki występujących obszarów wodnych w danym regionie czy odmienności każdego ze zdarzeń. Elementy takie dotyczyłyby szybkiego rozpoczęcia działań z jednoczesnym przygotowaniem pakietu niezbędnych informacji, zabezpieczenia potrzebnego sprzętu oraz zadysponowania odpowiednich zasobów ludzkich w typowane miejsca, a także dalszego, stałego kierunkowania działań wraz z analizą związanych z nimi zagrożeń;
- utworzenie w Policji cyklicznych szkoleń przeznaczonych dla funkcjonariuszy związanych z działaniami na obszarach wodnych pozwoliłoby na zwiększenie ich kompetencji. Brak szkoleń w przedmiotowej tematyce uwidocznia potrzebę ich organizacji w tym zakresie. Znikoma ilość szkoleń w Policji może wynikać z braków kadrowych, a także braku inicjatywy w ich organizacji. Powodem może być także niewielka ilość zdarzeń występująca poza sezonem. Natomiast, gdy dochodzi do takich zdarzeń pojawia się współpraca ustalana na bieżąco, w której brakuje odpowiedniego rozpoczęcia. W związku z powyższym przekłada się to niekorzystnie na podjęcie skutecznych działań w krótkim czasie;
- badania wskazują jednak na nieznajomość zawartych porozumień przez służby, instytucje pozarządowe czy pozostałe podmioty w zakresie wynikających z nich procedur współdziałania oraz specyfiki działania poszczególnych jednostek. Jest to znaczącym utrudnieniem współdziałania podmiotów podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych;
- w oparciu o wskazywane sugestie w badaniach można zaproponować na poziomie ministerialnym zbiór wszelkich zasad funkcjonowania i wypracowanych procedur

wraz z treściami porozumień dotyczących współpracy służb i podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wodnych;

- należy w zbiorze takim rozróżnić środowisko wodne znajdujące się w różnym terenie z uwagi na brak uniwersalnego przygotowania podmiotów do działań w każdej specyfice obszarów wodnych. Wobec tego zbiór w postaci skompensowanej wiedzy w łatwym dostępie i w dowolnej chwili mógłby wspierać działania i uzupełniać braki w wiedzy oraz usprawniać wzajemne wykonywanie czynności poszukiwawczo-ratowniczych;
- w WOPR nie są organizowane szkolenia poszukiwawczo-ratownicze. Pomimo, że jest to instytucja zabezpieczająca kąpieliska i akweny, co wiąże się bardzo często z podjęciem działań ratunkowych bezpośrednio na miejscu zdarzenia. Jest to także potwierdzeniem podjęcia opracowania propozycji wspólnych szkoleń;
- zgodnie z powyższym nasuwa się wniosek wprowadzenia w każdym z podmiotów zarówno zmian w istniejących programach lub dodatkowych możliwości przeprowadzenia takich szkoleń. Umożliwiłoby to wprowadzenie specjalistycznych zagadnień oraz wypracowanych schematów postepowania;
- zarówno Policja, jak i PSP powinny ułatwić organizację wspólnych szkoleń z podmiotami zewnętrznymi, które często są dobrze wyposażone i posiadają specjalistyczną wiedzę pozyskaną często za granicami kraju. Zorganizowanie lub zapraszanie biegłych sądowych na wspólne szkolenia lub spotkania jest także pożądanym kierunkiem rozwoju przez reprezentantów podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze.

Następnie eksperci odpowiadali na pytanie: **czy Pana/Pani zdaniem obecna organizacja szkoleń poszukiwawczo-ratowniczych w sposób prawidłowy przygotowuje zaangażowane instytucje do współdziałania?** W następstwie scharakteryzowali organizację szkoleń poszukiwawczo-ratowniczych w zakresie prawidłowego przygotowania do współdziałania na obszarach wodnych. Ich zdaniem:

- nie występują szkolenia przygotowujące do wzmiankowanego współdziałania, tym bardziej angażujące znaczne ilości instytucji. Nie występują również szkolenia w wielu podmiotach odnośnie działań na obszarach wodnych;
- podmioty najczęściej w trakcie wykonywania czynności ustalają ramy współdziałania.

- Poza działaniami wspólne przedsięwzięcia ograniczają się do mało efektywnych, lecz angażujących znaczne siły pokazów;
- w podmiotach poza SGRW-N wątki dotyczące omawianych działań pojawiają się okazyjnie;
- sporadycznie występują wspólne szkolenia odnośnie przeszkolenia w zakresie konkretnego bądź nowego wyposażenia. Mogą przyjmować nieefektywną formę on-line. Uczestnictwo osób niezainteresowanych może obniżać efektywność szkolenia;
- w nieznacznym stopniu szkolą się pojedyncze podmioty (np. PSP i Policja), najczęściej ograniczając do regionalnych warunków na podstawie zawartych porozumień. Podczas organizacji szkoleń mogą zapraszać do uczestnictwa pojedyncze osoby reprezentujące inne podmioty (GOPR);
- podmioty nie są zmotywowane do wspólnych ćwiczeń. Nastawione są na indywidualizm. W pojedynczych przypadkach odczuwają potrzebę wspólnego doskonalenia;
- szkolenia podmiotów nie poruszają kwestii przygotowania do współdziałania, poprzez zabezpieczenie miejsca zdarzenia, śladu zapachowego i innych;
- prowadzący szkolenia prezentują zróżnicowany poziom wiedzy przydatnej do działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych;
- podmioty przynależne do KSRG nie szkolą się z podmiotami spoza systemu.

Zwrócono także uwagę na potrzebę w organizacji ćwiczeń, w których będzie możliwy udział wielu instytucji. W związku z powyższym sformułowano następujące wnioski:

- podczas organizacji takich przedsięwzięć należy wziąć pod uwagę potrzeby wymienianie przez uczestników badań w postaci m. in. zadbania o uzupełnianie wyposażenia, znajomość nowych technologii i związane z nimi ukierunkowanie na stałe doszkalanie personelu. Istotne zatem jest żeby komórki zajmujące się dziedziną poszukiwawczo-ratowniczą na obszarach wodnych starały się wiedzę tę rozwijać. Natomiast prowadzący zajęcia mieli zapewnioną możliwość rozwoju także w formie samodoskonalenia oraz uczestnictwa przedsięwzięciach szkoleniowych pozwalających na podwyższenie kompetencji czy zgłębienie wiedzy;
- powyższe wymaga wprowadzenia zmian w ustawach i rozporządzeniach ułatwiających realizację wspólnych przedsięwzięć dotyczących obszarów wodnych.

Zmiany powinny obejmować także przepisy szkoleniowe poszczególnych instytucji, które miałyby na celu usprawnienie przedmiotowego współdziałania pomiędzy instytucjami pozarządowymi czy ze służbami. Przykładem może być GOPR, który zaprasza do wspólnych szkoleń przedstawicieli innych podmiotów zarówno w charakterze uczestników, jak i prowadzących. Uwagę należy zwrócić na strukturę GOPR w formie stowarzyszenia, które nie posiada przepisów zabraniających na takie możliwości oraz brak poufnego charakteru treści poruszanych na szkoleniach. Rozwiązanie takie pozwala na wypracowanie wspólnych procedur, które pozwoliłoby wyeliminować m. in. rozłożone w czasie przygotowania na miejscu zdarzenia. Być może jest to rozwiązanie, którego zastosowanie mogłoby usprawnić współdziałanie poprzez ułatwioną wymianę informacji, związaną z zakresem współpracy m. in. treścią porozumień i zawartych umów. Wdrożenie takiej możliwości w wszystkich szkoleniach o tematyce poszukiwawczo-ratowniczej na wodach śródlądowych zwiększyłoby możliwości wzajemnej wiedzy o podmiotach i uświadomienia ram w jakich funkcjonują;

- wskazywana w badaniach niechęć do podejmowania współpracy może wnikać z braków posiadania wyszkolenia w zakresie działań wodnych;
- wprowadzenie skryptów z przygotowanymi algorytmami postępowania może pozwolić na prowadzenie podstawowych czynności bez konieczności dodatkowego obciążania szkoleniami, które w ocenie funkcjonariuszy PSP są liczne i ukierunkowane na wszechstronność każdego ze strażaków;
- zamieszczenie ogólnodostępnego katalogu algorytmów postepowania do wykonania podstawowych czynności poszukiwawczo-ratowniczych polegających na wstępnym prowadzeniu działań, a także odpowiednim przygotowaniu miejsca zdarzenia czy sprzętu do szybkiego użycia SGRW-N PSP lub innych podmiotów wykonujących prace podwodne również może poprawić skuteczność współdziałania. Brak znajomości ze specyfiką działań na miejscu zdarzenia przez pierwsze przybyłe na miejsce podmioty powoduje, że członkowie SGRW-N często tracą czas na wyjaśnianie niezbędnych, lecz nieskomplikowanych czynności, które mogłyby okazać się skuteczne w szybkim wydobyciu osoby poszkodowanej oraz dalszym bezpośrednim podjęciu czynności przywracających funkcje życiowe;
- wyniki badań wskazują na organizowanie wspólnych ćwiczeń ograniczające się do pokazów, które nie wnoszą efektu dydaktycznego, a jedynie angażują duże siły

i środki przy organizacji. Należy zminimalizować uczestnictwo podmiotów w pokazach zwiększając ilość wspólnych ćwiczeń przynoszących wzajemne korzyści. Należy także ograniczyć organizowanie szkoleń on-line ze względu na niską efektywność;

- uwagę zwrócono na dobór kadry dotyczącej organizacji szkoleń. Wskazując na wykwalifikowanie i doświadczenie, znajomość zagadnienia czy umiejętności w przekazywaniu wiedzy w postaci zaintrygowania i zainteresowania uczestników. Propozycja w doborze kadry przypadałaby organizatorom szkoleń o charakterze poszukiwawczo-ratowniczym na wodach śródlądowych.

Eksperci w dalszej części badań udzielili odpowiedzi na pytanie: **co Pana/Pani zdaniem należy zmienić, bądź usprawnić w instytucji którą Pan/ Pani reprezentuje, aby zwiększyć udział we wspólnych szkoleniach tych podmiotów?** Odpowiedzi pozwoliły na wymianę propozycji mających na celu zwiększenie uczestnictwa we wspólnych szkoleniach. Eksperci wskazywali na potrzeby zmian i usprawnień w instytucjach, które reprezentują, a także przeciwności uniemożliwiające udział w szkoleniach w postaci:

Przeciwności uczestnictwa we wspólnych szkoleniach:

- znacznego obciążenia obowiązkami w służbach. Organizacja wspólnych szkoleń jest czasochłonna, a większość podmiotów zaangażowanych do ćwiczeń bierze udział w końcowych fazach przygotowania, więc za przygotowanie odpowiedzialne są przeciążone komórki. Przepisy wewnętrzne również ograniczają bądź niejednokrotnie uniemożliwiają zorganizowanie czy uczestnictwo funkcjonariuszy w szkoleniach. Podobne problemy mogą dotyczyć nastawienia przełożonych, którzy mogą nie wiedzieć o potrzebach organizacji wspólnych szkoleń;
- w instytucjach pozarządowych (GOPR, WOPR) utrudnienia związane są z organizacją szkoleń w zakresie obsady osób niezbędnych do zabezpieczenia zmiany ratowniczej. Wynika to ochotniczego charakteru podmiotu oraz wiążącego się z nim braku dodatkowego wsparcia finansowego pokrywającego koszty organizacji lub uczestnictwa w doskonaleniu umiejętności;
- GOPR, jak i inne instytucje pozarządowe nie są włączone do Systemu Powiadamiania Ratunkowego. Pomimo przygotowania GOPR do działań na rzekach

szybkopłynacych, informowana jest PSP. W związku z tym instytucje nie posiadają wzajemnej wiedzy i nie widzą potrzeby współdziałania;
- zawarte umowy i porozumienia umożliwiają wspólne szkolenia i współdziałanie, lecz pomimo dobrze funkcjonującej współpracy przeciwnością jest indywidualizm instytucji lub rywalizacja doprowadzające do regresji.

Potrzeby i usprawnienia:
- na zaproszenia do współdziałania z PSP podmioty odpowiadają pozytywnie. Przeciwnego zdania jest przedstawiciel GOPR wskazujący na brak pozytywnych odpowiedzi od innych instytucji. Potrzebne jest wprowadzenie planu współdziałania zobowiązujące podmioty do współpracy;
- wprowadzenia ułatwień organizacyjnych w zakresie zapoznania z potrzebami umożliwiającymi sprawne przygotowanie szkoleń, skracających (eliminujących) czas przygotowania na miejscu zdarzenia. Przykładem jest GOPR będący stowarzyszeniem i nie posiadający skomplikowanych przepisów;
- usprawnienie uczestnictwa w wspólnych szkoleniach wymaga utworzenia harmonogramu współpracy. Organizującego cykliczne i wspólne szkolenia, podczas których poruszana byłaby niezbędna tematyka, podzielona na moduły zawierające posegregowaną wiedzę;
- zwiększenie uczestnictwa w warsztatach wymuszających przećwiczenie w warunkach terenowych, wskazujących na sprawdzone rozwiązania i wyposażenie;
- wprowadzenie większej ilości szkoleń w Policji. Na przykładzie opracowania dwutygodniowego szkolenia na poziomie podstawowym poruszającego m. in. zagadnienia odnośnie czynności jakie należy wykonać, a jakich unikać podczas działania. Z dostosowaną tematyką do potrzeb uczestniczących w działaniach;
- uzupełnienie wyposażenia oraz jego modernizacja, a także ukierunkowanie podmiotów na zapoznanie z rozwojem nowych technologii;
- nastawienie się podmiotów na współpracę. Dbanie o jej prawidłowy przebieg oraz stosowanie planowanych działań;
- uproszczenie włączenia podmiotów do KSRG, zwiększające szanse na wspólne szkolenia i działania.;
- dedykowany jest zespół planistów.

Na podstawie powyższych potrzeb sformułowano następujące wnioski:

- jednostki wodne, kryminalne czy związane z wykorzystaniem psów służbowych wskazują na potrzebę organizacji tematycznych szkoleń. Utworzenie w centralnym doskonaleniu Policji dwutygodniowych szkoleń o tematyce poszukiwawczo-ratowniczej na terenach wodnych wymagałoby wskazania takiej potrzeby i zatwierdzenia jego zasadności przez KGP. Następnie powołana przez KGP komisja opracowałaby program kursu. Propozycja byłaby przeciwieństwem do istniejącego kursu w zakresie poszukiwań osób zaginionych (POZ), który nie dotyczy bezpośrednio tematyki poszukiwawczo-ratowniczej na obszarach wodnych, lecz ogólnego działania podczas zaginięć. Opracowany kurs charakteryzowałby ćwiczeniami wyłącznie realizowanymi na obszarach wodnych. Natomiast proponowany program kursu kierowany byłby do jednostek policji związanych z działaniami na obszarach wodnych oraz pokrewnymi, w postaci uczestnictwa funkcjonariuszy wyznaczanych do kierowania poszukiwaniami osób zaginionych, operatorów BSP, przewodników psów służbowych wykorzystywanych w takich działaniach;
- utworzenie zespołu odpowiedzialnego za planowanie i organizację szkoleń pozwoliłoby na szczegółowe i kompleksowe ich przygotowanie oraz nadzór nad ich prawidłowym przebiegiem. Członkowie zespołu powinni być wyodrębnieni z podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wodnych. Zespół nie byłby obciążony innymi obowiązkami w przeciwieństwie do osób organizujących szkolenia w podmiotach. Powołanie zespołu powinno odbywać się na poziomie ministerialnym oraz na określony prawnie okres;
- zorganizowanie wspólnych spotkań skierowane byłoby zarówno do osób bezpośrednio zaangażowanych w działania, ich przełożonych, jak i reprezentantów instytucji współpracujących. Umożliwiłoby to wzajemne zrozumienie, wymianę spostrzeżeń i zgłębiło wiedzę o potrzebach związanych z bezpieczną i skuteczną realizacją działań. Ponadto uczestnicy zapoznawani byliby z bezpiecznym i jakościowym sprzętem zalecanym do danego obszaru działania. Prezentowane byłyby koszty takie wyposażenia oraz rozwój nowych technologii. Rozwiązanie takie miałoby także na celu przeciwdziałanie indywidualizmowi panującemu w podmiotach;

- zmiany w przepisach wewnątrz instytucjonalnych powinny dotyczyć ułatwienia w przygotowaniach i uczestnictwa funkcjonariuszy w szkoleniach organizowanych zarówno przez służby, jak i przez podmioty pozarządowe;
- kolejne zmiany prawne powinny odnosić się do sposobów finansowania instytucji pozarządowych w zakresie umożliwienia organizacji bądź uczestniczenia w tematycznych szkoleniach. Obecnie podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego i górskiego nie posiadają systemu finansowania przewidzianego na doskonalenie umiejętności. Rozwiązania obejmowałyby przewidziany budżet szkoleniowy lub przynależność podmiotów do struktur pozwalających na całoroczne finansowanie;
- przykładem powyższego rozwiązania może być włączenie większej ilości podmiotów do KSRG umożliwiające stałe uczestnictwo w szkoleniach i ujednolicenie wiedzy. Zapewnienie stałej gotowości operacyjnej wiązałoby się ze stałym finansowaniem podmiotu. Rezultaty badań wskazują na propozycje legislacyjnych zmian w rozporządzeniu MSWiA w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego odnośnie zwiększenia możliwości włączania podmiotów do systemu[1277]. Dotyczą trudności z uzyskaniem zgody na włączenie danego podmiotu do systemu ze względu na zapewnienie wymaganego personelu, gotowości czy wykonywanych zadań oraz wyposażenia. Generuje to trudności w nabywaniu wiedzy na temat działania podmiotów włączonych do KSRG, szczególnie SGRW-N PSP oraz uzyskania wymiennych informacji z specjalistycznymi podmiotami. Utrudnienia w zwiększaniu wiedzy odnoszą się do wymiany spostrzeżeń, metod czy technik jakie można bezpiecznie stosowań w nowatorskim wykonaniu przy pomocy nowoczesnych rozwiązań;
- możliwości ułatwienia podmiotom włączenie do systemu mogłoby przynieść korzystne skutki przekładające się podobnie do przynależności grup poszukiwawczo-ratowniczych do OSP w postaci bezpośredniego zaangażowania w działania. Na podobne rozwiązania wskazywały przedmiotowe źródła, odnosząc się do określenia zasad i procedur dysponowania chętnych do działań podmiotów poza KSRG[1278];

[1277] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji., *w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego* …, wyd. cyt.
[1278] P. Mencel, wyd. cyt. s. 187-188.

- natomiast możliwe jest także rozpatrzenie przynależności do podmiotu włączonego do KSRG umożliwiające zgłoszenie gotowości operacyjnej, jako inna droga włączenia się do systemu. Problemem przy takim rozwiązaniu mogłoby okazać się nieznaczne finansowanie, z uwagi na użytkowanie i wymianę profesjonalnego wyposażenia. Uzyskane świadczenia za udział w działaniach jeśliby pokrywały koszty eksploatacji sprzętu, mogłyby okazać się pozytywnym rozwiązaniem;
- zgodnie z uwarunkowaniami prawidłowo przeprowadzonych działań elementem niezbędnym podczas funkcjonowania danej jednostki w ramach KSRG jest stała możliwość uzupełniania zużytego sprzętu i związanego z nimi finansowania zapewniająca gotowość operacyjną. Biorąc pod uwagę znaczne koszty utrzymania jakościowego wyposażenia nurkowego w należytym stanie do działań, przyłączenie prywatnego podmiotu do włączonej jednostki do KSRG mogłoby być krzywdzące ze względu na niewystarczające finansowanie;
- indywidualne włączenie nawet pojedynczych osób (ze względu na wysokie kwalifikacje i duże doświadczenie przydatne w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych) do KSRG mogłoby zwiększyć możliwości finansowe w pokrywaniu kosztów związanych z zapewnieniem gotowości i wykonywaniem na profesjonalnym poziomie prac podwodnych;
- włączenie podmiotu możliwe byłoby po wcześniejszej akceptacji MSWiA i pozytywnym opiniowaniu przydatności podmiotu do działań w ramach KSRG przez PSP. Umożliwienie takiego usprawnienia wiązałoby się ze zmianą w rozporządzeniu dotyczącym organizacji KSRG. Zmiany obejmowałyby dostosowanie zabezpieczenia operacyjnego na podstawie analizy zagrożeń, aktualizacji miejscowych planów ratowniczych oraz zawartych w nich zasad i procedur ratowniczych, na podstawie których wypracowane byłyby czasy przybycia[1279];
- ujęta w rozporządzeniu o organizacji KSRG możliwość zawarcia umowy przez KG PSP z podmiotami, które dobrowolnie przystępują do współdziałania w akcjach ratowniczych określa m. in. gotowość operacyjną, zakres współdziałania, organizację łączności w trakcie działań, udział w ćwiczeniach czy ponoszenia kosztów w związku z udziałem w działaniach. Jak wynika z treści rozporządzenia, nie przewiduje ona uczestniczenia w szkoleniach organizowanych przez PSP. Wobec czego obecnie nie jest możliwe uzyskanie uprawnień resortowych np. nurka MSWiA. Do 2021 roku

[1279] Na podstawie; Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji., *w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego*…, wyd. cyt. §7-12.

istniała taka możliwość ujęta w programach kursów specjalistycznych PSP w zakresie nurkowania. Programy przewidywały uzyskanie uprawnień nurka MSWiA przez osoby z poza PSP na podstawie zawartych porozumień lub po uzyskaniu jednorazowej zgody organizatora kursu;

- usprawnienie współdziałania obejmować może poza zwiększeniem wzajemnej wiedzy instytucji o kompetencjach czy wyposażeniu, także wzajemne powiadamianie się o incydentach. Nie wszystkie podmioty zaangażowane w działania poszukiwawczo-ratownicze są włączone do Systemu Powiadamiania Ratunkowego, pomimo że część jest ujęta w ustawie o PRM w postaci podmiotów współpracujących z systemem PRM[1280]. Powoduje to niejednokrotnie, iż wyspecjalizowane zasoby w ratowaniu życia ludzkiego w trudnym terenie nie są dysponowane do zdarzeń, które mają miejsce w najbliższej okolicy, bądź w sąsiedztwie stacjonujących podmiotów, np. w pobliżu baz GOPR-u. Włączenie do SPR wszystkich podmiotów współpracujących z PRM umożliwiłoby zwiększenie potencjału ratowniczego kraju. Podmioty przygotowane do różnorodnych działań i posiadające wykwalifikowane kadry. Po włączeniu do SPR uczestniczyłyby w większej ilości zdarzeń w ramach swoich kompetencji;
- dokonanie zmian w zakresie usprawnienia informowania podmiotów o zdarzeniach. Dysponowanie do zdarzeń wyłącznie lub w szczególności jednostek włączonych do SPR pomija wyspecjalizowane na swoim terenie działań podmioty. Dodatkowo może powodować obawy w zakresie braku potrzeby współdziałania podmiotów zaangażowanych bezpośrednio do nagłych zdarzeń z pozostałymi podmiotami. Występuje również uzasadnione ryzyko opóźnienia w podjęciu specjalistycznej pomocy z powodu odległości zadysponowanej jednostki czy posiadanego wyposażenia i wykorzystywanej wiedzy. Do różnego rodzaju zdarzeń niezwłocznie wzywana jest m. in. Policja poprzez włączenie do SPR. Powiadamianie GOPR i innych specjalistycznych podmiotów w takich zdarzeniach wydaje się zasadne i zdecydowanie może przyczynić się do poprawy skuteczności działań;
- ponadto podmioty zaangażowane w działania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wodnych, jeśli nie są obsługiwane przez System Powiadamiania Ratunkowego uczestnicząc w takich działaniach spełniają znamiona zgodne z zakresem umożliwiającym włączenie do ich do SPR. Zakres ten obejmuje ochronę życia, zdrowia, bezpieczeństwa i porządku publicznego, mienia lub środowiska[1281].

[1280] Ustawa *o Państwowym Ratownictwie Medycznym*…, wyd. cyt., art. 15.
[1281] Ustawa *o systemie powiadamiania ratunkowego*…, wyd. cyt. art. 3, ust. 3.

Na tej podstawie należy rozpatrzeć możliwości włączenia podmiotów zgłaszających gotowość do podjęcia działań poszukiwawczo-ratowniczych. Włączenie podmiotów możliwe jest poprzez wcześniejsze ustalenia warunków technicznych obsługi oraz złożenie wniosku o włączenie numeru telefonicznego do systemu[1282];

- w celu podniesienia skuteczności współdziałania podmiotów zaangażowanych do działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych należy także wziąć pod uwagę zmianę legislacyjną w zapisie art. 3 ust. 3 ustawy o systemie powiadamiania ratunkowego. Zapis dotyczyłby wyszczególnienia podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych ze względu na ich specjalistyczny charakter, jako podmiotów obsługiwanych przez SPR. Byłby to niezwykle istotny element skracający czas podjęcia czynności, tym samym podnoszący skuteczność współdziałania podmiotów w działaniach realizowanych w dynamicznym środowisku wodnym;
- wprowadzenie wcześniej wymienianego planu współdziałania miałoby na celu również wskazanie organizatorów cyklicznych szkoleń z podmiotów oraz zobowiązanie ich do wspólnych przedsięwzięć;
- niezbędne byłoby również uproszczenie przepisów dotyczących organizowania wspólnych szkoleń i na ich podstawie wypracowanie procedur przekładających się na skrócenie przygotowania na miejscu zdarzenia i jak najszybsze podjęcie działań. Realizacja systematycznych szkoleń według przyjętego planu przekładałaby się na stałe przygotowanie podmiotów do współdziałania. Ćwiczenia w formie odgrywanych scenariuszy powinny odbywać się w regionalnych warunkach środowiska wodnego oraz jego otoczeniu. Podobne szkolenia powinny być organizowane również wewnątrz każdego z podmiotów, żeby uczestnicy mogli nabywać podstawową wiedzę odnośnie współdziałania i doskonalili własne umiejętności zgodnie z kompetencjami. Szkolenia uczyłyby planowania wspólnych działań oraz wypracowywałyby wspólne i praktyczne rozwiązania.

Przedostanie pytanie: **jakie według Pana/Pani rozwiązania należy wdrożyć, aby usprawnić współdziałanie zaangażowanych podmiotów do działań poszukiwawczo-ratowniczych?** dotyczyło wskazania usprawnień współdziałania wszystkich podmiotów. Respondenci zaproponowali następujące rozwiązania:

[1282] Ustawa *o systemie powiadamiania ratunkowego*…, wyd. cyt. art. 5.

- sprawdzenie potrzeb i możliwości poszczególnych podmiotów w odniesieniu do warunków regionalnych;
- wspólne szkolenia, konferencje, warsztaty, spotkania i odprawy przeznaczone do instytucji związanych ratownictwem wodnym i poszukiwaniami odnośnie poprawy współdziałania. Wprowadzone o zasięgu ogólnokrajowym, a następnie na szczeblu wojewódzkim i powiatowym. Zapoznające z wzajemnymi potrzebami, a także pozwalające na wzajemne przygotowanie się do współdziałania;
- systematyczne i obowiązkowe szkolenia podparte wiedzą teoretyczną przełożone na formę praktyczną w postaci ćwiczeń scenariuszy (epizodów) wraz z przygotowaniem dokumentacji odnośnie osiągniętych celów, przeciwności i sporządzonych wniosków. Zwiększające sprawność współdziałania oraz posiadające określoną częstotliwość;
- wspólne przedsięwzięcia mające na celu zapoznanie z zalecanym wyposażeniem, procedurami działania i współdziałania, włącznie z ograniczeniami realizacji działań ratowniczych i poszukiwawczych. Z zawartą treścią odnośnie organizacji takich działań, posiadanych sił i środków w każdym z podmiotów oraz dyslokacją jednostek. Umożliwiające wymianę doświadczeń oraz bezpieczne przygotowanie do długotrwałych działań panujących w środowisku wodnym i jego najbliższym otoczeniu. Prowadzone przez doświadczone osoby potrafiące zainteresować i zaintrygować uczestników;
- dofinansowanie funkcjonariuszy umożliwiające doskonalenie w czasie wolnym od służby;
- dofinansowanie podmiotów pozarządowych pozwalających na doposażenie, intensyfikacje wspólnych szkoleń oraz dostosowanie wyposażenia i wiedzy umożliwiających podjęcie szybkich i sprawnych działań;
- zmiany prawne umożliwiające uproszczoną procedurę włączenia WOPR oraz innych chętnych podmiotów do KSRG;
- zastosowanie sprawdzonych rozwiązań do zakresu nauczania (np. Rescue 3);
- ogólnokrajowego ujednolicenia wiedzy i procedur postępowania z dostosowaniem do regionalnych potrzeb opierających się o miejscowo występujące środowisko i związane z nim zagrożenia. Przyjmujących formę elastycznych zasad współdziałania dostosowanych do miejscowych warunków, lecz bazujących na ujednoliconych zasadach funkcjonujących w całym kraju. Prezentujących zakres czynności koordynatora. Cechujących się szczerością i otwartością oraz subiektywnym

i obiektywnym podejściem pozwalającym na wyciągnięcie wniosków. Ukierunkowanych ponadto na dobro prowadzonych działań, czyli na jak najszybsze odnalezienie, udzielenie pomocy potrzebującym;

- ustalenie wykazu obowiązkowego ujednoliconego wyposażenia;
- ustalenie zasad komunikacji oraz wspólnej łączności;
- wdrożenie ministerialnych rozwiązań w postaci planu współdziałania zapoznającego z ramami wspólnych przedsięwzięć od szkoleń po działania wraz z zalecanym wyposażeniem, nowoczesnymi rozwiązaniami i kierunkami dalszego rozwoju;
- ustalenie wzajemnego zakresu odpowiedzialności, kompetencji i podziału odpowiedzialności;
- ustalenie zakresu koordynacji działań;
- organizowanie spotkań podsumowujących działania pozwalające na odreagowanie, wymianę doświadczeń oraz opracowanie wniosków;

Wnioski dotyczące propozycji usprawnień sformułowano następująco:

- współdziałanie można usprawnić poprzez zorganizowanie wspólnych przedsięwzięć, które byłyby podparte znajomością potrzeb i możliwości podmiotów względem miejscowej specyfiki środowiska wodnego. Do zrealizowania tego celu powinni zostać powołani koordynatorzy podmiotów. Współdziałający z zespołem planistów funkcjonującym w strukturach MSWiA odnośnie terminów, charakteru i zakresu tematycznego wspólnych przedsięwzięć;
- istotnym wskazaniem było zapoznanie z warunkami zapewniającymi jak najlepszą wydajność pracy psów. Byłoby to podstawowym elementem współpracy z przewodnikami. Programy szkoleń obejmowałyby uświadomienie podmiotów jakie warunki należy przygotować przed przyjazdem na miejsce zespołów z psami, żeby bezpośrednio wprowadzić je do działań. Zakres szkoleń z przewodnikami psów ujęty byłby w modułach i każdy z podmiotów zapoznałby z warunkami jakie należy spełnić, żeby przyspieszyć skuteczne, bezpieczne i komfortowe dla zespołu z psem działania;
- wspólne przedsięwzięcia realizowane według ustalonego wcześniej ministerialnego planu współdziałania zobowiązywałyby do szkoleń, spotkań, konferencji i innych form poprawiających lub utrzymujących pozytywna współpracę. Zapewnienie zadowalającego poziomu wymiany informacji pomiędzy podmiotami powinno odbywać się w formie stopniowanej. Na poziomie krajowym należałoby poruszać

zakres ogólnej wiedzy poszukiwawczo-ratowniczej na obszarach wodnych. Wypracowaniu podlegałoby ujednolicenie zasad współdziałania, kompetencje i ramy funkcjonowania każdej instytucji, a także ustalenie komunikacji i ujednolicenia stosowanego wyposażenia. Na poziomie wojewódzkim uzyskana wiedza powinna zostać zaadoptowana do warunków terenowych. Podczas wspólnych przedsięwzięć weryfikowane byłoby zalecane wyposażenie względem przydatności do specyfiki wód śródlądowych występujących w terenie operacyjnym. Na poziomach powiatowych zsyntetyzowana wiedza powinna przyjmować charakter praktyczny przekładający się na skuteczne działanie;

- przekazywana na szkoleniach wiedza obejmowałaby również dyslokację wszystkich podmiotów realizujących działania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wodnych. Po zakończonych ćwiczeniach, tym bardziej działaniach powinny być również prowadzone spotkania podsumowujące, pozwalające odreagować uczestnictwo i wskazać mocne oraz słabe strony;
- ujednolicenie wiedzy w całym kraju mogłoby być możliwe poprzez wdrożenie nauczania od podstaw. Badani wskazują na uzasadnienie w postaci braku wiedzy lub jej zróżnicowania w podmiotach, a także z uwzględnieniem nieznajomości wiedzy i umiejętności uczestników przez prowadzących szkolenie. Ujednolicenie powinno odnosić się także do wyposażenia i aktualnych informacji o nim w szczególności o środkach ochrony indywidualnej;
- zmiany w programach szkolenia podmiotów dokonywane byłby po wcześniejszym wypracowaniu najbardziej pożądanych rozwiązań w zakresie wyposażenia podczas wspólnych przedsięwzięć i na ich podstawie wyciągniętych wniosków;
- w zakresie regionalnych potrzeb należy wziąć pod uwagę możliwość wypracowania i powszechnie stosowania miejscowych oraz zagranicznych standardów, np.; działania GOPR odnośnie ratownictwa na rzekach szybkopłynących zgodnym z NFPA - Rescue 3. Rozwiązanie takie mogłoby przyczynić się do łatwiejszego zunifikowania wiedzy i stosowanych metod oraz technik ratowniczych. Stanowisko uczestników badania wskazuje na potrzebę ujednolicenia wiedzy i wyposażenia w całym kraju. Zunifikowana wiedza powinna odnosić się warunków w jakich dane jednostki funkcjonują. Rozwiązaniem byłoby zastosowanie wprowadzenie do szkoleń wymienionych wcześniej modułów;

- podmioty podczas wspólnych przedsięwzięć powinny być zapoznawane z nowoczesnymi rozwiązaniami, technologiami i kierunkami rozwoju;
- dokonanie zmian prawnych poprzez włączenie do KSRG specjalistycznych podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego na przykładzie WOPR również pozwoliłoby na usprawnienie współdziałania. Ochotniczy charakter podmiotu powoduje, że WOPR nie funkcjonuje w pełni roku kalendarzowego. Powodem jest finansowanie działań, które ogranicza się najczęściej do sezonu bądź na podstawie odrębnych umów w obiektach krytych. Ubogie uczestnictwo w organizację, a niejednokrotnie udział WOPR-u w szkoleniach związany jest z zakresem ustawowych zadań. Propozycja uprzywilejowanego włączenia WOPR do KSRG na odpowiednich warunkach umożliwiłaby poprawę finansowania podmiotu poza sezonem pozwalającą na utrzymanie stałej gotowości. Mogłoby to pozwolić również na odciążenie podmiotów KSRG podczas złożonych działań angażujących wiele podmiotów przez cały rok. Objęcie stałymi patrolami obszarów wodnych poza sezonem przez przygotowane i wyposażone podmioty w zakresie działań również z wykorzystaniem sprzętu przeznaczonego do ratownictwa lodowego. W zakresie działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych usprawniłoby to zakres stosowanej wiedzy oraz podobnie jak przy włączeniu podmiotów jednoosobowych zwiększyłoby możliwość uczestniczenia w wspólnych szkoleniach;
- ponadto umożliwienie włączenia WOPR do KSRG mogłoby przyczynić się do odciążenia jednostek przeciwpożarowych nie tylko z uwagi na duże ilości zadań i obowiązków, lecz także z powodu niezadowalającego wyposażenia czy wyszkolenia, a także braku chęci do rozwoju w ratownictwie wodnym;
- kwestie finansowania w WOPR uniemożliwiają organizowanie szkoleń innych niż wskazane w przepisach zgodnych z ustawą o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, wobec czego WOPR nie organizuje i sporadycznie uczestniczy w szkoleniach z zakresu działań poszukiwawczo-ratowniczych. Badania ujawniły potrzebę organizacji tego rodzaju szkoleń. Mogłoby się to przyczynić do usprawnienia poprzez ujednolicenie początkowego postępowania podmiotów bazując na szybkości i skutecznej współpracy;
- ochotniczy charakter WOPR, GOPR czy innych instytucji spoza KSRG bądź formacji mundurowych wskazuje na ograniczenia. Nie tylko utrudnia sfinansowanie uczestnictwa w omawianych szkoleniach, przez co reprezentanci podmiotów nie tylko

nie zamierzają ich finansować z własnych środków, lecz także nie widzą potrzeby dodatkowo w nich uczestniczyć. Ponadto ochotnicza struktura powoduje utrudnienia z dyspozycyjnością członków z uwagi na inne źródła utrzymania członków i związany z tym brak wolnego czasu;

- zakres wiedzy powinien obejmować przejrzystą charakterystykę czynności koordynatora. Propozycje do zmian programowych w szkoleniach odnoszą się do określenia zasad koordynacji oraz obowiązkowe utworzenie punktu lub centrum koordynacji zależnych od rozmiarów zdarzenia lub ilości zaangażowanych podmiotów. Możliwym rozwiązaniem jest znane stosowanie się do pierwszych 120 minut od zgłoszenia zdarzenia lub jego wystąpienia podczas którego działania koordynuje Kierujący Działaniami Ratunkowymi - KDR, czyli wytypowany funkcjonariusz PSP. Następnie po upływie tego czasu koordynację przejmuje wyznaczony przez właściwego miejscowo przełożonego funkcjonariusz Policji. Podczas zajęć praktycznych zarówno w formie warsztatów czy ćwiczeń na podstawie przygotowanych scenariuszy podmioty odgrywały by w ten sposób skoordynowane działania;
- niejednokrotnie przełożeni nie znają potrzeb podległych jednostek podczas działań w środowisku wodnym. W takich przypadkach nie znając specyfiki działania podwładnych mogą obawiać się o wystąpienie wypadków podczas ćwiczeń. Jeśli występują pozytywne relacje na linii przełożony - podwładny, istnieje zwiększona możliwość przekazania potrzeb, tym samym występuje zaufanie, relacja taka przekłada się na przychylność w zakresie organizowania szkoleń. Zarówno zaufanie, jak i zrozumienie jest zwiększone, jeśli przełożony rozumie specyfikę pracy w danej dziedzinie- najczęściej jeśli sam wcześniej wykonywał zbliżone zajęcie. Zgodnie z wypowiedzią jednego z badanych, taka sytuacja miała miejsce w podkarpackim garnizonie PSP, przełożeni osobiście prowadzili skuteczne działania na obszarach wodnych, dzięki czemu znają problematykę SGRW-N. Ważnym elementem jest oczywiste ustanawianie przełożonymi osób z doświadczeniem w danej dziedzinie, którą mają zarządzać. Nie w każdym przypadku może to być możliwe z powodu choćby zakresu kierowania specjalistycznymi komórkami, w których ujęto kilka odmiennych i zaawansowanych dziedzin. W związku z takimi sytuacjami rolą zarówno przełożonych, jak i podwładnych jest wypracowanie wzajemnego poznania potrzeb i możliwości działania. Zapoznanie z ramami funkcjonowania oraz wymaganiami stawianymi przez przepisy (np. stałego utrzymania gotowości

operacyjnej nurków), byłoby kolejną z proponowanych rozwiązań usprawniających współdziałanie.

W ostatnim pytaniu: **jaka Pana/Pani zdaniem powinna być organizacja wspólnych szkoleń poszukiwawczo-ratowniczych, aby zapewnić skuteczne współdziałanie instytucji?**, eksperci określili pożądane rozwiązania wspólnych szkoleń zapewniających skuteczne współdziałanie podmiotów. Zaproponowane propozycje dotyczyły:

- ministerialne regulacje prawne obligujące do wspólnych ćwiczeń oraz powołanie zespołu planistycznego koordynującego współdziałanie podmiotów;
- rozpoczęcie wspólnych szkoleń od podstawowego zakresu, następnie stopniowego wypracowania zaawansowanych usprawnień współdziałania. Począwszy od ogólnokrajowego poziomu poprzez przełożenie ich na poziom wojewódzki oraz późniejsze zaadoptowane ich poziomu do powiatowego. Realizowane w oparciu o ministerialny plan rocznych szkoleń;
- realizacji wszelkich wspólnych przedsięwzięć na podstawie opracowanego planu na poziomie ministerialnym w oparciu o zawarte umowy i porozumienia;
- podczas szkoleń szczególnie wskazywać na bezpieczeństwo zaangażowanych podmiotów do działań realizowanych w dynamicznym środowisku wodnym;
- wdrożenia usystematyzowanych i cyklicznych szkoleń o zróżnicowanym stopniowaniu trudności. Realizowane na ogólnym (podstawowym) poziomie przeznaczonym wszystkim podmiotom oraz na poziomach specjalistycznych zgodnie z kompetencjami. Przewidziane zarówno laikom ratującym z brzegu, jak zawansowanym podmiotom udzielającym pomocy pod powierzchnią wody (wykorzystujących również osoby z uprawnieniami rekreacyjnymi na poziomie instruktorskim);
- szkolenia realizowane o różnych porach roku ze względu na zmienne warunki panujące w środowisku wodnym. Zapoznające z hydrometeorologią, miejscowymi zagrożeniami oraz wskazaniem odpowiedniego wyposażenia czy skutecznych technik;
- poprzedzenia szkoleń poszukiwawczo-ratowniczych testami określającymi poziom wiedzy i umiejętności uczestników. Potwierdzenie ich certyfikatami określającymi nabyte umiejętności;

- przygotowania zakresu tematycznego szkoleń odnośnie wszystkich rodzajów środowiska wodnego w Polsce;
- zaadoptowanie przez zespół planistów ogólnokrajowych usprawnień do miejscowych warunków z uwagi na szeroki zakres omawianej wiedzy;
- ćwiczenia polegające na wspólnym odgrywaniu symulacji na podstawie opracowanych scenariuszy dostosowanych do miejscowej specyfiki środowiska wodnego. Wykorzystujące potencjał i kompetencje poszczególnych podmiotów, a także zapoznające podmioty z teren na którym działania;
- mające na celu także nauczanie spokojnej współpracy nie tylko zwiększającej skuteczność działań, lecz także przekładające się na profesjonalny odbiór przez społeczeństwo;
- poza szkoleniami, także organizacja luźnych spotkań pozwalających na wymianę doświadczeń oraz poprawę i utrzymanie pozytywnych relacji;
- na podstawie regulacji ministerialnych utworzenie regionalnych wykazów osób z uprawnieniami przydatnymi do działań poszukiwawczo-ratowniczych oraz zaangażowanie ich w wspólne uczestnictwo w szkoleniach i działaniach;
- podobnie jak wyżej utworzenie ogólnodostępnego wykazu podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych przygotowanych do podjęcia działań w środowisku wodnym wraz z ich rozlokowaniem;
- unifikację wiedzy w zakresie wyposażenia oraz zasad komunikowania się i wspólnej łączności;
- odpowiedzialność za szkolenia podmiotów w terenie, na którym są realizowane;
- wymiany informacji podczas wspólnych ćwiczeń pozwalającej na zapoznanie z perspektywą działań każdego z podmiotów. Rozwiązanie zapoznające instytucje z ograniczeniami, wyposażeniem i jego bezpiecznym użytkowaniem oraz procedurami i ich skutecznym wykorzystaniem;
- ukierunkowanie podczas szkoleń na jak największą ilość ćwiczeń oraz powtarzanie czynności;
- uświadomienie reprezentantów zaangażowanych instytucji w działania podczas wspólnych szkoleń odnośnie braku gwarancji uratowania lub odnalezienia osoby bądź ciała. Stosowanie powtórnej oceny działań. Zapobieganie wypaleniu zawodowemu i wyczerpaniu emocjonalnemu polegające na obejmowaniu wzajemnym wsparciem podmiotów;

- wskazanie na potrzeby wspólnych szkoleń w instytucjach i kierowanie ich do zainteresowanych osób;
- wykorzystywanie mieszanych zespołów poszukiwawczo-ratowniczych;
- zapoznanie zarówno z sprawdzonymi, jak i nowoczesnymi sposobami prowadzenia działań;
- unormowanie wymogów określających podmioty organizujące omawiane szkolenia.
- wprowadzenie ewaluacji zrealizowanych szkoleń;
- ukierunkowanie na wykorzystywanie posiadanego wyposażenia zgodnie z przeznaczeniem, włącznie z wtórnymi instruktażami przypominającymi prawidłowe użytkowanie.

Uzyskane wyniki badań pozwoliły na uzyskanie istotnych wskazówek dotyczących zorganizowania szkoleń gwarantujących podniesieniem skuteczności podczas realizowania działań poszukiwawczo-ratowniczych. Zsyntetyzowano je w postaci następujących wniosków:

- skuteczność wspólnych szkoleń poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych wymaga usystematyzowania zarówno w zakresie poruszanej wiedzy czy czynności, jak i planowanej organizacji;
- zastosowanie powoływanego na poziomie ministerialnym zespołu planistycznego współdziałającego z koordynatorami podmiotów pozwoliłoby na objecie stałą opieką procesu szkoleń oraz podtrzymywania pozytywnych relacji pomiędzy podmiotami. Zespół koordynowałby współpracę podmiotów w zakresie przygotowania poszukiwawczo-ratowniczego na podstawie utworzonego planu współdziałania. Szkolenia szczególnie ukierunkowane byłyby na bezpieczeństwo. Powodem byłaby przyjęta forma ćwiczeń zgrywających wiele instytucji charakteryzujących się zróżnicowaną wiedzą;
- zarówno przedsięwzięcia dydaktyczne, jak i pozostałe powinny wskazywać wykorzystanie odpowiedniego wyposażenia nie tylko z uwagi na specyfikę środowiska wodnego, lecz także na różnorodność wykonywanych czynności. Wszelkie szkolenia bezpośrednio wskazywałyby na dobór wyposażenia, jego przeznaczenie, a także jakość umożliwiającą bezpieczne korzystanie. Za istotne należy przyjąć, żeby wyposażenie dostosowane było do warunków jakich dany podmiot funkcjonuje;

- podjęcie bezpiecznych i skutecznych działań jest uzależnione od prawidłowego przygotowania przedstawicieli zaangażowanych podmiotów. Nagłe działania obierające za cel ratowanie życia osób zagrożonych na wodach śródlądowych, najczęściej powodują narażenie życia ratowników;
- wobec powyższego podjęcie się zarówno przygotowania przedmiotowego szkolenia, jak i jego realizacji wiązałoby się z dużą odpowiedzialnością. Zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa uczestniczących w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych w środowisku wodnym rozpoczynałyby każde szkolenie. Szczególnie w trudnych warunkach odnosiłyby się do przygotowania bezpiecznego udzielania pomocy potrzebującym oraz zabezpieczenia zadysponowanych na miejsce zdarzenia mieszanych sił i środków. Bezpieczne przygotowanie działań dotyczyłoby także ich odpowiedniego zaplanowania. W związku z czym szkolenia poprzedzone byłyby rekonesansem, podczas którego uczestnicy mogliby zapoznać się z terenem działań, a szczególnie z miejscami uznanymi za niebezpieczne;
- wzorując się na rozwiązaniach szkoleniowych w GOPR można przyjąć, że za propozycje zorganizowanie wspólnego szkolenia podmiotom odbywającego się raz w roku, którego założeniem byłoby uświadamianie o zagrożeniach związanych ze środowiskiem wodnym. Pozytywne przełożenie polegałoby na podtrzymaniu wiedzy i umiejętności z uwagi na zmienność kadr w służbach oraz na stałą aktualizację wiadomości czy podtrzymanie relacji. Odnosząc się do rozwiązania w GOPR pomimo szkolenia centralnego odbywającego się raz w roku wskazane byłoby, aby zagadnienia poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wód śródlądowych poruszane były podczas realizacji doskonalenia lokalnego w każdym z podmiotów;
- z uwagi na znaczną ilość szkoleń odbywających się w KSRG można rozważyć raz w roku regionalne i jednodniowe szkolenia z możliwością zaproszenia przedstawicieli innych podmiotów. Nadrzędnym celem byłoby poza wstępnymi czynnościami poszukiwawczo-ratowniczymi przygotowanie miejsca do działań SGRW-N oraz wypracowanie zasad współdziałania, a także wzajemnej pomocy;
- jedna z propozycji dotyczy częstotliwości wewnętrznych szkoleń w podmiotach raz w tygodniu. Natomiast ćwiczenia z innymi podmiotami mogłyby odbywać się raz w miesiącu. W związku z wskazanymi potrzebami propozycja odnosi się do wprowadzenia zmian w doskonaleniu podmiotów w związku z obowiązkiem

przeprowadzenia tygodniowo krótkich ćwiczeń w formie symulowanych scenariuszy na podstawie realnych zdarzeń;

- z powodu znacznej ilości obowiązków w podmiotach ćwiczenia powinny obejmować ramy czasowe ok. 1-2 godziny tygodniowo zakończone wnioskami, które przesyłane byłby by do zespołu planistów. Natomiast szkolenia z innymi podmiotami w formie ćwiczeń mogły by zająć przedział czasowy od 2 do 6 godzin wraz z podsumowaniem i sporządzeniem wniosków przesyłanych także do zespołu planistów. Zespół taki składałby się z specjalistów wyznaczonych z podmiotów zgłaszających gotowość i ujętych w ogólnodostępnym wykazie na wniosek MSWiA;
- istotnym aspektem szkoleń jest ich częstotliwość i systematyczność organizowania. Propozycje szkoleń dotyczą rozwiązań od pojedynczego szkolenia raz w miesiącu, poprzez systematyczne szkolenia organizowane co trzy miesiące. Jak wskazują badania kwartalna częstotliwość szkoleń, bądź co najmniej raz w miesiącu mogłyby być najlepszym rozwiązaniem w przypadku przewodnika psa służbowego. Dogodniejsze warunki w organizacji szkoleń w wykorzystaniem zwierząt występują w sezonie z uwagi na wyższe temperatury i mniejsze trudności w przygotowaniach;
- w związku z różnym poziomem wiedzy wśród przedstawicieli podmiotów należy je prowadzić z dostosowanym stopniem trudności. Ze względu na zmienne warunki panujące zarówno na powierzchni, jak i pod powierzchnią wody, szkolenia powinny być realizowane w różnych porach roku. Na poziomie krajowym należy poruszać ogólny zakres wiedzy odnośnie wszystkich rodzajów środowiska wodnego występującego w Polsce. Na poziomach regionalnych należy dostosować tematykę do środowiska występującego miejscowo;
- wyniki badań wskazują różnorodne rozwiązania charakteryzujące się zarówno podstawowym poziomem wiedzy, bądź zróżnicowanego podziału na poziomy. Badania wskazują także potrzebę utworzenia nowego szkolenia przeznaczonego do wspólnych działań w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na wodach śródlądowych;
- wskazaniem jest ogólny poziom wiedzy wszystkich podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych powinny posiadać wiedzę w podstawowym zakresie, jedynie specjalistyczne komórki na poziomie zaawansowanym w zakresie dziedziny którą wykonują;

- innym rozwiązaniem odnośnie posiadania uogólnionego poziomu wiedzy jest pozostawienie do dyspozycji organizatora szkolenia zasięgu o jakim byłoby realizowane; wojewódzkim czy powiatowym. W badaniach rozmówcy preferują rozpoczęcie ćwiczeń od poziomu wojewódzkiego, który pozwoliłby zebrać wnioski i na ich podstawie zorganizować dalsze ćwiczenia na poziomach powiatowych. Umożliwiłoby to na dostosowanie wiedzy do regionalnych warunków w jakich organizowane byłyby ćwiczenia. Ćwiczenia należałoby potwierdzać co 2-3 lata;
- propozycje szkoleń odnoszące się do zróżnicowanych poziomów wiedzy dotyczą podziału od laików do zaawansowanych uczestników. Wyniki badań wskazują na obowiązkowy charakter szkoleń z szczegółowo uregulowanym zakresem ilości ćwiczeń pomiędzy podmiotami, ich tematyką względem miejscowego zapotrzebowania. Ponadto przewidywaną formę, częstotliwość i terminy wspólnych przedsięwzięć poszukiwawczo-ratowniczych określałby ministerialny zespół planistyczny włącznie z realizowanymi obszarami tematycznymi;
- zagadnienia poruszane podczas szkoleń obejmowałyby ratownictwo na wodzie, sposoby i możliwości bezpiecznej współpracy podmiotów z SGRW-N, a także technik odreagowania stresu w związku z wykonywaniem prac podwodnych i znalezieniem zwłok pod presją czasu (szczególnie w sytuacjach znalezienia ciała osoby małoletniej lub w stanie zaawansowanego rozkładu);
- wspólne ćwiczenia mogłyby przyczynić się do nauczanie spokoju pomiędzy służbami w czasie współdziałania, co przekładałoby się na pozytywny odbiór przez społeczeństwo;
- biorąc pod uwagę wypowiedzi badanych propozycje wspólnych szkoleń mogłyby by posiadać zróżnicowaną wiedzę:

1. Podstawową kierowaną do osób niepotrafiących pływać poprzez wykorzystanie środków ochrony indywidualnej, podstawowych metod udzielania pomocy osobie zagrożonej w wodzie.
2. Średniozaawansowaną poprzez stosowanie tyraliery czy szybkich trójek pomiędzy podmiotami, wymagających posiadania wiedzy o współdziałaniu poszukiwawczo–ratowniczym.
3. Zaawansowaną pozwalająca wykorzystać osoby z uprawnieniami nurkowymi odpowiadającymi P-1, czy z wykorzystaniem nieznacznej wielkości butli ucieczkowych na niewielkich głębokościach ustalonych w ministerialnych

programach szkoleń. Realizacja takich szkoleń mogłaby odbywać się w ośrodkach szkolenia PSP, bądź w innych dopuszczonych miejscach.

4. Specjalistyczną, przeznaczoną SGRW-N PSP lub osobom cywilnym z uprawnieniami zawodowymi bądź uprawnieniami na poziomie co najmniej instruktorskim w zakresie nurkowań.

– na podstawie wyników badań można rozważyć udział w działaniach doświadczonych osób z uprawnieniami do nurkowania. Zakres tematyczny w szkoleniach powinien umożliwić szybkie i bezpieczne zaangażowanie takich osób. Przygotowania dotyczyłyby utworzenia prostych algorytmów postepowania w zakresie ratownictwa podwodnego;
– innym rozwiązaniem szkoleń ograniczającym się do zróżnicowanego poziomu jest założenie, że każdy podmiot powinien posiadać wiedzę na poziomie podstawowym. Natomiast specjalistyczna wiedza kierowana byłaby do jednostek poszukiwawczo-ratowniczych działających na obszarach wodnych. Byłoby to podłożem do logicznego podziału wobec jednostek wspomagających działania realizowane przez specjalistów w danej dziedzinie;
– zastosowanie w szkoleniach podziału podstawowego i specjalistycznego przekazywanej wiedzy mogłoby przyjąć poniższą formę:

1. Poziom podstawowy (jednodniowy); podstawy obsługi urządzeń GPS i wiedzy o nawigacji. Wybrane zagadnienia z hydrologii (dostosowane do regionalnych potrzeb) oraz stosowanie środków ochrony indywidualnej w każdym środowisku wodnym. Bezpieczne stosowanie wybranych podstawowych metod i technik przydatnych w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych.
2. Poziom specjalistyczny (7 dni po 8 godzin- w tym 16 godzin teoretycznych) powinien odnosić się do doskonalenia umiejętności przez podmioty bezpośrednio związane z działaniami wodnymi oraz szkolenia w zakresie współdziałania oraz planowani i koordynowania działań w które zaangażowane są różne podmioty.

– szkolenia w wymienionej formie pozwoliłyby nie tylko zróżnicowane zaawansowanie, lecz także podział na poszczególne obszary prowadzenia działań. W celu zachowania bezpieczeństwa podczas wykonywania prac podwodnych rozróżniałyby stosowanie odmiennych norm dekompresyjnych w terenach górskich

i nizinnych. Podmioty regionalnie doskonaliłyby umiejętności działania w specyfice swoich terenów w oparciu o współdziałanie wymagające zastosowanie wielu dziedzin ratownictwa, jak np. zastosowanie technik linowych przy stromych brzegach;

- szkolenia powinny być ukierunkowane na praktyczne zastosowanie posiadanej wiedzy. Składające się z teoretycznej wiedzy oraz na jej podstawie opracowanych ćwiczeń w znacznej ilości. Ćwiczenia przyjęłyby formę symulacji, a odgrywane scenariusze pozwoliłyby na wypracowanie korzystnych rozwiązań współdziałania. Rozwiązania takie nauczyłyby spokojnej współpracy, wykorzystania potencjału podmiotów w zakresie ich kompetencji;
- obszerność zagadnień związanych z działaniami poszukiwawczo-ratowniczymi powoduje, iż tematyka organizowanych szkoleń nie powinna obejmować całego kraju. Powodem jest również różnorodność środowiska wodnego występującego w Polsce. Proponowane zmiany w obecnych programach, jak i przygotowanie projektów szkoleń ograniczałyby się do poszczególnych rejonów. Usprawniłoby to ich organizację i umożliwiłoby częstsze przeprowadzenie wspólnych ćwiczeń;
- w ogólnokrajowym zasięgu mogłyby odnaleźć się cykliczne szkolenia w formie ćwiczeń. Za cel przyjmowałyby sprawdzenie gotowości i przygotowania podmiotów w określonym czasie wraz z poprawnością stosowania wypracowanych procedur. Umożliwiłoby to na systematyczne sporządzanie wniosków, na podstawie których wypracowane mogłyby być dalsze procedury;
- treści szkoleń obejmowałby zastosowanie w każdym z występujących środowisk wodnych w Polsce. Podzielenie ich na moduły mogłoby obejmować zaadoptowane do danych warunków regionalnych dziedziny działań poszukiwawczo-ratowniczych wraz odpowiednimi zaleceniami postepowania. Propozycja dotyczyłaby podziału ze względu na specyfikę działań:

1. rzeki na obszarach nizinnych;
2. jeziora;
3. rzeki i jeziora górskie;
4. zbiorniki zaporowe i wyrobiska;
5. inne zbiorniki (stawy, bagna itp.);
6. działaniach w otoczeniu budowli hydrotechnicznych;
7. działania powodziowe;
8. współdziałanie z przewodnikami psów;

- z ogólnym zakresem przekazywanych treści zapoznawane byłyby wszystkie podmioty indywidualnie. Natomiast wiedza funkcjonowania poszczególnych podmiotów o regionalnym zasięgu przekazywana byłaby podczas obowiązkowych wspólnych szkoleń;
- w modułach szkoleń poza miejscową charakterystyką środowiska wodnego ujęty byłby także odpowiedni dobór wyposażenia i zastosowania sprzętu (włącznie z ubiorem i środkami ochrony indywidualnej);
- szkolenie realizujące współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego mogłoby zostać potwierdzone dokumentem świadczącym o ukończeniu. Pozwoliłoby to na scharakteryzowanie dziedziny w jakiej specjalizuje się podmiot lub określenie nabytego zakresu współdziałania. Poruszany zakres obejmowały na wstępie przyjęcie zasad komunikowania i środków łączności oraz regulowane byłyby kwestie dotyczące ujednolicenia wyposażenia. Ułatwiłoby to uzupełnianie się wyposażeniem pomiędzy podmiotami podwyższając skuteczność działań poprzez uniwersalność podmiotów;
- wdrożenie zagadnień do wewnętrznych szkoleń odnośnie współdziałania wymagałoby wprowadzenia zmian w większości funkcjonujących programów szkoleń. Zmiany w programach szkoleń o tematyce poszukiwawczo-ratowniczej i pokrewnych zagadnieniach dopuszczając uczestnictwo osób z poza danych podmiotów;
- wzorem ze szkoleń w PSP, w których zaproszeni przedstawiciele Policji przestawiają działania poszukiwawczo-ratownicze z perspektywy swojej służby. Należy rozpatrzeć w obecnych programach szkoleń możliwości zapraszania reprezentantów poszczególnych podmiotów, których obecność miałaby na celu zapoznanie z specyfiką funkcjonowania danego podmiotów, czyli posiadanych uprawnień, wyposażenia i szczególnie istotnych; znajomości zasad współpracy danego podmiotu z organizatorem szkolenia. Możliwe to jest poprzez zapoznanie z obowiązującymi porozumieniami czy zawartymi umowami;
- w trakcie realizowania wspólnych ćwiczeń przygotowane scenariusze umożliwiałyby wymianę informacji. Podczas takiego rozwiązania podmioty mogłyby zapoznać się także z wzajemnymi zależnościami odnośnie kompetencji czy ograniczeń;
- zastosowanie mieszanych zespołów podczas ćwiczeń przyspieszyłoby uzyskanie zamierzonych efektów. Podczas których powinny być prezentowane sprawdzone metody prowadzenia i realizacji wspólnych działań oraz w nowoczesne rozwiązania;

- zakres tematyczny poruszany na szkoleniach powinien dotyczyć zakresu podstaw prawnych współdziałania;
- zagadnienia prowadzonych szkoleń, dotyczyły tematów bezpośrednio związanych z uprawnieniami przydatnymi w działaniach poszukiwawczo-ratowniczymi na obszarach wodnych m. in. motorowodnych, działań podwodnych, operatorów BSP, pierwszej pomocy, sonarowych, doskonalenia umiejętności pływackich, ratownictwa wodnego, zaadoptowanych do regionalnych warunków. Podczas szkoleń powinny być brane pod uwagę obszary przywodne, a szczególnie drogi bezpiecznego i szybkiego dojazdu. Miejsca zwodowania sprzętu pływającego, budowle hydrotechniczne i inne miejscowo istotne uwarunkowania lub zagrożenia np. zaczepy podwodne, występowanie żeglugi śródlądowej, linie energetyczne nawodne i podwodne itp.;
- organizacja szkoleń wiąże się z odpowiedzialnością za spełnienie warunków do bezpiecznego treningu założonych zagadnień. Organizatorem szkolenia byłby podmiot, na którego terenie działań odbywałyby się ćwiczenia bądź wynikałoby to bezpośrednio z biegłości w danym zakresie tematycznym;
- wprowadzona powinna być ewaluacja szkoleń pozwalająca na ocenę realizacji procesu dydaktycznego, prowadzących, skuteczności zapoznanych metod, na podstawie której utworzone zostałyby wnioski przekazane do zespołu planistycznego. Zespół po przeanalizowaniu wniosków wskazywałby zakres tematyczny dalszych kierunków szkoleń. Rozwiązanie takie pozwoliłoby na stały rozwój i aktualizacje procesu nauczania;
- skuteczność wspólnych szkoleń może zostać podniesiona także przez zaangażowanie w uczestnictwo zarówno biegłych sadowych, jak i osób z uprawnieniami i doświadczeniem przydatnym w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych (zgłaszającymi gotowość do działania oraz ujętymi w ministerialnym wykazie);
- organizacja szkoleń powinna określać podmioty, które mogą prowadzić przedmiotowe szkolenia, a także obszary tematyczne i zakres szkoleń.

5.2. Propozycje usprawnienia współdziałania podmiotów realizujących działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych

5.2.1. Propozycje zmian legislacyjnych

Wnioski z badań wskazują na potrzebę zmian w obszarze legislacyjnym. Na podstawie uzyskanych wyników badań oraz sformułowanych wniosków, określono potrzeby związane z obszarami współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego na wodach śródlądowych w zakresie zmian legislacyjnych. Przyczyniają się w części do rozwiązania głównego problemu badawczego oraz ostatniego postawionego problemu szczegółowego.

Propozycje zmian legislacyjnych dotyczą norm prawnych w ustawach, jako aktach normatywnych najwyższej rangi. Odnoszą się także do zmian norm wykonawczych na poziomie rozporządzeń umożliwiających zorganizowanie oraz uczestnictwo w wspólnych szkoleniach.

Propozycje usprawnienia współdziałania obejmują:

- wprowadzenie zmian w ustawie o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych[1283], w której należy rozważyć zamieszczenie zapisu o wpisanie PSP jako podmiotu wykonującego zadania z zakresu ratownictwa wodnego. Pozwoliłoby to na prowadzenie działań bezpośrednio związanych z ratownictwem wodnym, które obecnie wynika głównie z zasad organizacji KSRG i nie zobowiązuje bezpośrednio Państwowej Straży Pożarnej. Generuje to utrudnienia przy współdziałaniu ponieważ przebiega na podstawie porozumień o których reprezentanci podmiotów nie pamiętają. Jako podstawowa przyczyna zapomnienia o podpisanych porozumieniach wskazywana jest zmienność osób odpowiedzialnych za daną dziedzinę. PSP jest w pełni wyposażoną formacją mundurową o stałej gotowości operacyjnej oraz jest częściowo przeszkolona w zakresie ratownictwa wodnego;
- wobec powyższego należałoby rozważyć również możliwość wystąpienia z wnioskiem do MSWiA przez KG PSP lub poszczególne jednostki KSRG, które są bezpośrednio związane z działaniami na obszarach wodnych. Miałoby to na celu uzyskanie zgody dotyczącej wykonywania ratownictwa wodnego przez podmioty uprawnione w tym zakresie w drodze decyzji administracyjnej. Rozwiązanie takie mogłoby przyczynić się do bezpośrednich działań na zabezpieczanym obszarze czy unifikacji wiedzy i wyposażenia stosowanego we wszystkich podmiotach dbających

[1283] Ustawa *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* …, wyd. cyt.

o bezpieczeństwo na obszarach wodnych, ponadto umożliwione byłoby prowadzenie szkoleń w ratownictwa wodnego w ramach pełnionej służby. W obecnym wykazie podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego widnieje 6 jednostek OSP, które uzyskały zgodę na podstawie decyzji MSWiA[1284];

- ustanowienie przepisów dotyczących działań poszukiwawczo-ratowniczych odnośnie obszarów wód śródlądowych w postaci rozporządzenia charakteryzującego poszczególny teren, podmioty uczestniczące czy zasady współdziałania. Proponowane rozporządzenie mogłoby odnosić się do ustawy o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych. Powiązane byłoby z ustawą o systemie powiadamiania ratunkowego oraz ustawami o państwowym ratownictwie medycznym i o ochronie przeciwpożarowej (szczególnie rozporządzenie dot. KSRG). Za przygotowanie rozporządzenia odpowiedzialne byłoby MSWiA ze względu na właściwość rzeczową i umożliwiłoby opracować powiązanie w odniesieniu do pozostałych niezbędnych aktów prawnych. Opracowanie przepisów wykonawczych odbywałoby się w konsultacji z przedstawicielami zaangażowanych w działania podmiotów w zakresie ich kompetencji;
- potrzebę zmian w przepisach wewnętrznych wszystkich służb i podmiotów pozarządowych odnośnie wskazania stałej współpracy z właściwymi rzeczowo biegłymi sądowymi w zakresie organizowania szkoleń poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych. Umożliwiłoby to poznanie i pogłębianie specjalistycznej wiedzy m. in. najnowszych metod poszukiwania stosowanych w działaniach zagranicznych. Uczestnictwo biegłych w współpracy z podmiotami mogłoby zdecydowanie zwiększyć wiedzę odnośnie zabezpieczenia śladów na miejscu zdarzenia, w tym także pod wodą oraz wskazać niepożądane działania mogące zarówno utrudnić odnalezienie osoby, jak i zatarcie śladów;
- propozycję utworzenia na poziomie ministerialnym zbioru wszelkich zasad funkcjonowania i wypracowanych procedur wraz z treściami porozumień dotyczących współpracy służb i podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wodnych. Zamieszczonego na stronie MSWiA, co pozwoliłoby na łatwy i szybki dostęp zainteresowanym podmiotom. Ponadto można w nim ująć katalog z procedurami postępowania ułatwiając tym samym dostęp w dowolnym momencie działań. Zorganizowanie takiego zbioru dotyczyłoby zapisów

[1284]https://www.gov.pl/web/mswia/podmioty-uprawnione-do-wykonywania-zadan-ratownictwa-gorskiego-i-wodnego, wyd. cyt. 29.01.2025.

na poziomie ministerialnym o potrzebie jego utworzenia, przeznaczeniu oraz podstawach prawnych obligujących z zapoznaniem przez podmioty zaangażowane w działania poszukiwawczo-ratownicze. Treści obejmowałoby zagadnienia podzielone na poszczególne rodzaje obszarów wodnych. Istotne jest, żeby w zbiorze dokonany podział umożliwiał podmiotom sprawne korzystanie z dostosowanych informacji z uwagi na specyfikę danego terenu. Zamieszczenie przyczyniłoby się to zarówno do usprawnienia współdziałania, jak i stosowania materiałów pomocniczych podczas organizacji wspólnych szkoleń i stosowania miejscowych procedur w trakcie działań;

- uzyskanie zgody MSWiA na włączenie do KSRG chętnych podmiotów na specjalnych warunkach, pozwoliłoby na bezpośrednie angażowanie w działania nawet jednoosobowego specjalistycznego podmiotu, stałe jego uczestnictwo w szkoleniach i tym samym wymianę wiedzy czy doświadczeń. Wymiennie uzyskanie wiedzy przez służby na temat nowoczesnych rozwiązań- często jest to nie możliwe z uwagi na znaczną liczbę obowiązków w służbach. Korzyści obejmowałyby także ułatwienie w uzyskaniu resortowych uprawnień, które przekładałby się na poznanie potrzeb i zasad funkcjonowania służb. Rozwiązanie mogłoby znacząco przełożyć się na zwiększenie skuteczności współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego na wodach śródlądowych;
- wprowadzenia nowych regulacji w przepisach ustawy o ochronie przeciwpożarowej dotyczącej rozszerzenia podmiotów, które mogą zostać włączone do KSRG. Regulacje w niewielkim stopniu obejmowały by reorganizację w strukturach WOPR z uwagi na nałożone regionalnie zadania KSRG podległemu KG PSP, wojewodom czy samorządom. Podobnie w ustawie o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych należałoby ująć możliwość uprzywilejowanego włączenia do KSRG podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego. Zmiany przełożyłyby się także na wykorzystanie wspólnej łączności oraz wykorzystania zunifikowanych procedur. W związku z powyższym włączenie WOPR, GOPR i podmiotów uprawnionych do KSRG na specjalnych zasadach umożliwiłoby stałe finansowanie i całoroczne wykorzystanie potencjału ratowniczego przygotowanego do działań wodnych we własnym (często trudnym dla innych podmiotów terenie) oraz niejednokrotnie posiadającego wyszkolenie i wyposażenie do wykonywania czynności środowisku wodnym. Rozwiązanie takie zwiększyłoby możliwość realizacji wspólnych szkoleń i tym samym podniesienie usprawnienia w współdziałaniu;

- petycję skierowaną do MSWiA mającą na celu zwiększenie skuteczności współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego na obszarach wodnych w postaci opracowania zasad współpracy pomiędzy podmiotami (włącznie z osobami, podmiotami prywatnymi i innymi posiadającymi specjalistyczne uprawnienia, co najmniej instruktorskie w dziedzinach przydatnych w działaniach). Propozycja przyjęłaby postać opracowanego przez MSWiA załącznika do rozporządzenia normującego uczestnictwo w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych. Obligowałaby do organizacji wspólnych działań według tych samych procedur dostosowanych do warunków regionalnych;
- zmiany legislacyjne dotyczące przepisów policyjnych odnośnie organizacji dwutygodniowych kursów w strukturach Policji o tematyce poszukiwawczo-ratowniczej na obszarach wodnych. Polegałyby na opracowaniu programu kursu przewidzianego jednostkom Policji zaangażowanym w omawiane działania, który swoimi zagadnieniami poruszałby tematykę m. in. współdziałania z innymi podmiotami, zawartych porozumień czy podpisanych umów oraz inną niezbędną wiedzę. Istotne jest, żeby w ujęciu zmiana legislacyjnych dopuszczone do uczestnictwa zostały osoby z zewnątrz, reprezentanci innych podmiotów zaangażowanych w działania m. in. strażacy, członkowie grup poszukiwawczo-ratowniczych czy biegli sądowi;
- utworzenie dedykowanego zespołu planistycznego zajmującego się organizacją wspólnych szkoleń w omawianym zakresie. Propozycja powinna dotyczyć utworzenia mieszanego zespołu w drodze proponowanego rozporządzenia, który mógłby być powoływany na dany okres (kadencję) podczas której organizowałby m. in. na podstawie planu współpracy cykliczne szkolenia, spotkania i konferencje;
- wprowadzenie zmian w zawartych porozumieniach i podpisanych umowach pomiędzy podmiotami, które zobligują do przekazywania informacji do MSWiA odnośnie dyslokację specjalistycznych jednostek ze służb czy instytucji pozarządowych oraz jakim wyposażeniem dana jednostka dysponuje. Możliwe jest zaproponowanie zmian w porozumieniach pozwalających na stałe aktualizowanie wiedzy o podmiotach współdziałających co najmniej dwa razy rocznie, szczególnie przed sezonem i po sezonie. Pozwoli to na „nie zapominanie" o zawartych porozumieniach pomiędzy podmiotami, a także zwiększy wiedzę odnośnie potencjału poszczególnych jednostek;

– propozycje zmian legislacyjnych umożliwiające chętnym strażakom uczestnictwo w szkoleniach na własną odpowiedzialność i z zachowaniem wszelkich środków ostrożności, jeśli nie wykonywali prac podwodnych w dobie poprzedzającej. Uczestnictwo w ćwiczeniach odbywałoby się wyłącznie w porozumieniu z kierownikiem jednostki organizacyjnej w której strażacy pełnią służbę. Realizacja mogłaby się odnieść do zmiany w rozporządzeniu MSWiA w sprawie pełnienia służby przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej poprzez dodanie oddzielnego punktu w § 6[1285].

5.2.2. Propozycje w obszarze szkolenia

Wyniki badań wskazują na potrzeby zaproponowania rozwiązań w obszarach szkoleń przygotowujących do współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego na wodach śródlądowych. Potrzeby wiążą się z propozycjami umożliwiającymi osiągnięcie założeń badawczych niniejszej rozprawy.

Propozycje rozwiązań zwiększających skuteczność współdziałania poprzez organizację szkoleń dotyczą:

– utworzenia i zamieszczenia przez KG PSP katalogu ogólnodostępnych materiałów zawierających programy szkoleń, wytyczne dotyczące podstawowych działania na obszarach wodnych. Katalog przeznaczony byłby włączonym do KSRG podmiotom, które nie posiadają grup wodnych. Umożliwiłby wyeliminować w pewnym stopniu wskazane braki wiedzy podczas przygotowania podmiotów do współdziałania;
– zwiększenia ilości szkoleń SGRW-N z najbliższymi Jednostkami Ratowniczo-Gaśniczymi (JRG). Ćwiczenia ratownicze na obszarach wodnych (w zakresie podstawowym) prowadzone są okazjonalnie, co przekłada się na sprawność prowadzonych działań. Rozwiązanie takie może spowodować to lepsze przygotowanie wszystkich JRG w zakresie wykonywania podstawowych czynności;
– utrzymania stałego i zadowalającego poziomu bezpieczeństwa przez podmioty zaangażowane w działania podczas szkoleń, a także przez organizatorów. Materiał szkolenia powinien przygotować podmioty na zagrożenia jakie mogą wystąpić w związku z specyfiką regionu w jakim podejmują działania. Podobnie jak ma to

[1285] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 grudnia 2005 r., *w sprawie pełnienia służby przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej* (Dz. U. 2023.451.t.j.).

miejsce w WOPR (szkolenia zapoznające z akwenem), zmiany w funkcjonujących programach szkoleń powinny zawierać zagadnienia mające na celu wcześniejsze zapoznanie funkcjonujących w danym terenie podmiotów ze specyfiką regionalnego środowiska wodnego, w tym z niebezpiecznymi miejscami przed przystąpieniem do ćwiczeń;

- wdrożenia rozwiązań stosowanych podczas organizacji szkoleń centralnych w GOPR, jakim jest praktykowanie zapraszania osób z poza instytucji do udziału w szkoleniach, należy wziąć pod uwagę możliwość takiego rozwiązania w wszystkich szkoleniach poruszających tematykę poszukiwawczo-ratowniczą na wodach śródlądowych. Rozwiązanie takie umożliwiłoby cenną wymianę doświadczeń;
- organizację obowiązkowych wspólnych i systematycznych szkoleń o określonej częstotliwości pozwalającej na utrzymanie zarówno wiedzy, jak i wyposażenia przygotowanego do natychmiastowych działań. Szkolenia instytucjonalne przyjęłyby częstotliwość np. w KSRG jednodniowych raz w roku z możliwością zaproszenia przedstawicieli innych podmiotów. Wewnątrz każdego z podmiotów raz w tygodniu, natomiast miejscowe ćwiczenia z innymi podmiotami raz w miesiącu. Ramy czasowe dotyczyłyby szkoleń realizowanych raz w tygodniu 1-2 godziny, natomiast raz w miesiącu 2-6 godzin. Szkolenia kończyłyby się sporządzeniem wniosków przesyłanych do zespołu planistycznego MSWiA pozwalających na uzyskanie aktualnej wiedzy i wypracowanie najkorzystniejszych rozwiązań. Szkolenia w których uczestniczyłyby psy realizowane byłyby systematycznie raz w miesiącu;
- organizację wspólnych ćwiczeń na podstawie zawartych porozumień oraz podpisanych umów pomiędzy Policją, a PSP w zakresie współdziałania SGRW-N i SGS PSP z przewodnikami psów służbowych. Uczestnictwo w kilku godzinnych krótkich ćwiczeniach na podstawie scenariuszy pozwoliłoby na poprawienie współpracy pomiędzy podmiotami oraz wypracowanie sposobów wzajemnej pomocy podczas działań;
- opracowanie i wdrożenie cyklicznych szkoleń w PSP angażujących jednostki KSRG wraz z pozostałymi jednostkami ochrony przeciwpożarowej do wspólnych ćwiczeń z SGRW-N. Szkolenia takie mogłyby przyjąć formę kilkugodzinnego wspólnego odgrywania nieskomplikowanych scenariuszy, podczas których współdziałanie z zakresu wodnego zaadoptowane byłoby do terenowych warunków i tym samym

poszczególne jednostki KSRG w danym regionie naprzemiennie mogłyby do nich przystąpić w ciągu roku;

- zorganizowanie warsztatów, podczas których uczestnicy mogliby trenować poszczególne elementy, które wymagają odpowiednich umiejętności, sprawności fizycznej czy doskonalenia nabytej wiedzy praktycznej. Uzasadnieniem podejścia praktycznego są wyniki badań wskazujące, że zarówno zajęcia teoretyczne czy on-line nie pozwolą na właściwe przygotowanie podmiotów;
- organizację wydarzeń dydaktyczno-naukowych w postaci konferencji przeznaczonych służbom mundurowym związanym z ratownictwem wodnym i poszukiwaniem osób na akwenach. Podczas organizacji takich przedsięwzięć każdy z podmiotów mógłby przedstawić swoją organizację i stanowisko;
- organizację spotkań formalnych w postaci wspólnych odpraw służb. Przewidzianych dla koordynatorów odpowiedzialnych za działania np. ratownictwa wodnego, poszukiwania w danej służbie, ich przełożonych oraz osób realizujących omawiany zakres zadań. Cykliczność spotkań dotyczyłaby dwuletnich odstępów, co pozwoliłoby na podtrzymywanie wiedzy o omawianej specyfice oraz przepisach niezbędnych podczas współpracy. Zorganizowanie takich przedsięwzięć jest możliwe na podstawie podpisanych porozumień, zawartych umów i innych form w postaci możliwości strukturalnych;
- organizowanie edukacyjnych spotkań podtrzymujących pozytywne relacje, podczas których uczestniczyliby koordynatorzy służb i podmiotów pozarządowych (w tym uprawnionych do ratownictwa wodnego/górskiego), uczestnicy działań poszukiwawczo-ratowniczych i inni zaproszeni goście, włącznie z przedstawicielami firm zajmujących produkcją, dystrybucją i handlem wyposażeniem związanym z niniejszą tematyką. Częstotliwość spotkań na poziomie województwa mogłaby wynosić 1-2 w roku, szczególnie przed sezonem w celu zaktualizowania i rozdysponowania sił i środków, posiadanego wyposażenia, oceny bieżących miejscowo zagrożeń, a także omówienia i przećwiczenia wspólnie wypracowanych procedur szybkiego działania;
- certyfikacji szkoleń realizowanych od podstaw określających charakterystykę poruszanego zakresu tematycznego. Certyfikowanie pozwoliłoby na wyodrębnienie i scharakteryzowanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych o danej specjalności w obszarach wodnych. Mogłoby okazać się to ułatwieniem podczas zadysponowania

podmiotów z innych regionów Polski lub z ościennych województw. Ukończenie ich mogłoby skutkować wprowadzeniem danego podmiotu w ogólnodostępny wykaz podmiotów zgłaszających gotowość poszukiwawczo-ratowniczą, który byłby nadzorowany przez MSWiA;

- wprowadzenie obowiązkowych szkoleń o stopniowanej trudności przeznaczonych podmiotom, które zgłaszają gotowość do podjęcia działań. Szkolenia poświęcone podstawom współdziałania oraz nieskomplikowanym metodom działania na obszarach wodnych i terenach przywodnych. Szkoleniom specjalistycznym przeznaczonym podmiotom specjalistycznym, które odnoszą się do doskonalenia umiejętności w zakresie planowania i koordynowania działań;
- odpowiedzialność za organizację szkoleń przypadałaby podmiotom, na których terenie działań odbywałyby się ćwiczenia oraz zgodnie z właściwością rzeczową związaną z poruszanymi zagadnieniami. Przykładem rozwiązania może być podział według powiązanych zagadnień z obszarami na jakich odbywają się ćwiczenia; na terenach górskich GOPR, na akwenach WOPR, przy pracach podwodnych PSP, podczas zaginięć Policja itp. Pozwoliłoby to na wzmożone zachowanie bezpieczeństwa podczas realizacji szkoleń ze względu na znajomość specyfiki przez organizatora oraz profesjonalne realizowanie założeń;
- wprowadzenie podziału w zakresie tematycznym podczas realizowanych szkoleń ze względu na środowisko wodne tj.: rzeki (z podziałem na górskie i nizinne), zbiorniki stałe (z podziałem na naturalne i sztuczne, zaporowe i wyrobiska), działania w otoczeniu budowli hydrotechnicznych, przeciwpowodziowe oraz współdziałanie z przewodnikami psów. Rozwiązanie takie umożliwiłoby systematyczne sporządzanie wniosków, na podstawie których wypracowane mogłyby być dalsze procedury;
- ujednolicenia wiedzy w całym kraju poprzez zastosowanie sprawdzonych i wypracowanych metod oraz technik poszukiwawczo-ratowniczych, a także skorzystania z zagranicznych standardów;
- wprowadzenie w szkoleniach przejrzystej charakterystyki czynności koordynatora w trakcie prowadzenia działań. Podczas ćwiczeń poświęcenie szczególnej uwagi odnośnie przekazania informacji o zdarzeniu pomiędzy liderami podmiotów oraz po zakończeniu akcji ratunkowej PSP i rozpoczęciu działań poszukiwawczych przez Policję;

- podczas poruszania zagadnień dotyczących współpracy z przewodnikami psów zapoznanie podmiotów zaangażowanych w działania oraz instytucji wspomagających z dogodnymi warunkami pracy psa zapewniającymi ich wysoką wydajność. Zapewnienie wcześniej ustalonych warunków socjalnych pozwalałoby na szybką regenerację zarówno wyeksploatowanego psa oraz stale skupionego na nim przewodnika;
- ujęcia na szkoleniach zagadnień związanych bezpośrednio z uprawnieniami przydatnymi w działaniach i kierowanymi w formie podstawowej do wszystkich podmiotów, natomiast w formie specjalistycznej zgodnie z kompetencjami. Organizatorzy szkoleń wskazywaliby pozostałe przydatne obszary tematyczne, nie ograniczając się wyłącznie do dobrze znanych standardów, lecz na bieżąco poruszać stale rozwijające się dziedziny związane ze środowiskiem wodnym. Zamysł każdego szkolenia byłby dostosowany do miejscowych potrzeb podmiotów;
- ujęcia zagadnień poruszanych w obecnych programach szkoleń odnoszących się do najnowszego wyposażenia oraz metod prowadzenia działań zarówno na powierzchni obszarów wodnych, jak i pod powierzchnią;
- ćwiczeń podpartych wspólnie wypracowaną wiedzą teoretyczną, na podstawie której uczestniczące podmioty sporządzałby materiały edukacyjne. Materiały takie opracowywałby zespół planistów MSWiA i znajdowałyby się w ogólnodostępnych zbiorach. Zespół ten przekazywał by wnioski z konferencji, warsztatów czy szkoleń do koordynatorów służb i podmiotów pozarządowych. Następnie przekazywane mogłyby być na szczeblu wojewódzkim i powiatowym, bądź właściwym ze względu na region;
- organizacji ćwiczeń w różnych porach roku. Środowisko wodne zarówno na powierzchni wody, jak pod jej powierzchnią będzie się charakteryzowało odmiennie o danej porze roku. Powodem takich zmian może być temperatura wody i związane z nią procesy ekosystemu, rozwoju roślinności i mikroorganizmów, bądź uwarunkowania atmosferyczne i inne;
- zapoznanie podczas szkoleń podmiotów z preferowaną wiedzą o zachowaniach osób zaginionych, kierunkami przemieszczania się, środowiskiem i możliwościami ich odnalezienia jako podstawą przy rozpoczęciu i organizacji działań. Wprowadzenie zagadnień dotyczących zachowań osób zaginionych pozwala na łączenie działań na obszarach wodnych z pozostałymi obszarami. Powodując wykorzystanie potencjału

zaangażowanych podmiotów bez podziału na indywidualności ze względu na specjalności, zainteresowania czy kompetencje służące do wspólnego odnalezienia i uratowania osoby. Ćwiczenia takie przyjęłyby charakter zgrywających;

- ukierunkowanie prowadzących na wielokrotne ćwiczenia, które obejmowałyby zalecany sprzęt i wyposażenie do ratownictwa wodnego, działań poszukiwawczo-ratowniczych, poszukiwawczych zarówno nawodnych, jak i podwodnych czy ratownictwa podwodnego. Doskonalone byłyby metody i techniki działań przez poszczególne zespoły w każdych warunkach, także nocnych oraz stosowane poza granicami Polski. Umożliwiłoby to wypracowanie najlepszych rozwiązań dostosowanych do regionalnych potrzeb m. in. wypracowanie miejscowych sposobów dysponowania SGRW-N oraz pozostałych podmiotów bez niepotrzebnego opóźniania. Dostosowanie ogólnych zaleceń do miejscowych potrzeb ze względu na charakter zdarzenia czy warunki panujące w danym zbiorniku pozwalałyby na szybkie zastosowanie grup nurkowych i przygotowanie im niezbędnego wyposażenia;
- wykorzystywanie podczas ćwiczeń mieszanych zespołów w celu podniesienia efektywności w trakcie działań. Wykorzystanie takiego potencjału sprzyja wymianie informacji oraz uniwersalności zespołu. Członkowie mogliby wymieniać się wiedzą oraz korzystać z wzajemnych kompetencji. Zgodnie z wynikami badań liderem zespołu byłby najbardziej doświadczony członek w związku z realizowaną dziedziną ratownictwa bądź środowiskiem wodnym;
- podobnie jak ma to miejsce w programach szkoleń nurkowych w PSP i w krajach europejskich należy zapoznać wszystkich reprezentantów (włącznie z przedstawicielami prokuratury) z zagadnieniami odnośnie stresu związanego z wykonywaniem prac podwodnych. Wykonywanie prac podwodnych wiąże się z dużym obciążeniem fizycznym i psychicznym. Szkolenia miałyby na celu nie tylko przeciwdziałanie panice podczas wykonywania prac podwodnych, lecz także uświadomienie pozostałych podmiotów o takim obciążeniu. Dotyczyłyby także uświadamiania o obciążeniu nurków związanym w działaniami podwodnymi w nocy czy w pozostałych trudnych warunkach. Pożądanym efektem byłoby obniżenie wykorzystania czynnika ludzkiego do niezbędnego minimum podczas działań, co mogłoby zwiększyć zrozumienie o możliwościach bezpiecznego dysponowania SGRW-N PSP czy pozostałych zespołów podwodnych;

- zorganizowanie szkolenia odnosi się do obowiązkowego wprowadzenia zagadnień z zakresu kryminalistyki, szczególnie na temat rodzajów tonięcia oraz uświadomienia uczestników działań o dalszym postepowaniu z odnalezioną osobą bądź ciałem. Ponadto na szkolenia mogliby być zapraszani biegli z powiązanych dziedzin, który przedstawiliby jak należy przygotować miejsce bądź ciało do przeprowadzenia oględzin czy zabezpieczyć ciało do wydobycia;
- obowiązkowego przekazywania wiedzy odnośnie zagadnień związanych z hydrometeorologią i powiązanymi procesami podwodnymi. Szczególnie należy poświecić uwagę na etapy tonięcia i dalsze procesy zachodzące pod powierzchnią wody, w tym rozkład ciała czy jego przemieszczanie. Istotne informacje obejmowałyby m. in. przemieszczanie się ciała na powierzchni i pod powierzchnią wody podczas wstrzymania działań w porze nocnej lub z uwagi na zmianę warunków atmosferycznych;
- utworzenia dwutygodniowego kursu w strukturach Policji, którego tematyka obejmowałaby szereg zróżnicowanych zagadnień (pierwszą pomoc, działania ratunkowe na obszarach wodnych i inne uznane za niezbędne). Uczestnikami mogliby być funkcjonariusze pełniący służbę na obszarach wodnych, ich bezpośredni przełożeni, a także przewodnicy psów, funkcjonariusze organizujący działania poszukiwawcze, operatorzy BSP, przewodnicy psów służbowych oraz inni zainteresowani reprezentanci Policji, a także osoby zaproszone;
- na każdym szkoleniu o charakterze poszukiwawczo-ratowniczym powinna być propagowana dyslokacja SGRW-N, jednostek policji wodnej, grup poszukiwawczo-ratowniczych, podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego i innych uznanych miejscowo za przydatne. Podmioty posiadałyby wiedzę o najbliższych jednostkach ich wyposażeniu oraz podmiotach zastępczych w działaniach.

W związku z powyższymi propozycjami w obszarze szkoleń zaproponowano **autorski program szkolenia**, który przeznaczony byłby do szkolenia podmiotów poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wodnych (załącznik nr 2). Propozycja odnosi się do ogólnego zakresu przekazywanej wiedzy, w którym organizatorzy mogliby poruszać właściwe miejscowo problemy ze względu na charakterystykę środowiska wodnego oraz funkcjonujące podmioty.

Propozycja szkolenia o zasięgu krajowym mogłaby być zaadoptowana przez organizatorów w zakresie potrzeb i treści kształcenia odnośnie warunków panujących w rejonie prowadzonych ćwiczeń obejmowałaby:

- zapoznanie uczestników z charakterystyką środowiska działań na obszarach wodnych, względem pozostałych terenów otwartych i wynikające z nich zagrożeń. Zakres przekazywanej wiedzy mógłby odnieść się do zróżnicowanego środowiska wodnego, jakie występuje na danym obszarze. Uwzględniając specyfikę działania dostosowanego do regionalnych potrzeb;
- zapoznanie uczestników z wykorzystywanym sprzętem, procedurami, uprawnieniami podmiotów oraz stanem prawnym. Poruszana problematyka pozwoliłaby na wypracowanie wspólnych stanowisk czy wniosków do dalszych działań oraz rozwiązywania problemów;
- wstępnej weryfikacji polegającej na ustaleniu poziomu wiedzy czy umiejętności uczestników szkolenia. Wstępna ocena określona przez prowadzących szkolenie nie powinna przyjmować charakteru egzaminu świadczącego o zakwalifikowaniu się na szkolenie bądź wykluczeniu chętnych. Pozwoliłby to prowadzącym na dostosowanie treści i metod podczas przekładających się na efektywność szkolenia;
- rozpoczęcie ćwiczenia scenariuszy od przedstawienia stanowiska odnośnie ograniczeń i zadań danego podmiotu. Polegające na przestawieniu danej sytuacji ze strony każdego z podmiotów. Pozwoliłoby to na przyspieszone zapoznanie ze specyfiką pracy poszczególnych podmiotów w postaci; uwarunkowań prawnych, stosowanych procedur wyposażenia i ich możliwości technicznych oraz innych uznanych za istotne;
- zastosowanie podejścia pragmatycznego w naukach andragogicznych, które umożliwiłoby przełożenie uzyskanych wiadomości na praktyczną wiedzę niezbędną podczas realizacji dalszych ćwiczeń. Wykorzystane metody mogłyby naprzemiennie zależności od zaawansowania uczestników dotyczyć zarówno integracji podmiotów, jak i planowania, grupowego podejmowania decyzji czy twórczego rozwiązywania problemów. Wybór metod zależałby od prowadzących zajęcia i ich subiektywnej oceny grupy;
- zastosowanie metod aktywizujących grupy różnych podmiotów do wspólnej nauki osiągnięcia celu, bez podziału na indywidualności. Propozycja dotyczyłaby założenia przećwiczenia jak największej ilości symulacji z wielokrotną zamianą odgrywających się wzajemnie podmiotów w celu uświadomienia warunków w jakich każdy

funkcjonuje. Pomogłoby to zwiększyć wzajemne zrozumienie podczas realnych działań i możliwości elastycznego podejścia do danych problemów lub odniesienie do ograniczeń w postaci odmiennego rozwiązania;

- podjęcie się zgodnie z ujętym w badaniach (pomijanym i niepopularnym, wręcz wypieranym) aspekcie odnośnie braku gwarancji znalezienia lub skutecznego udzielenia pomocy osobie w środowisku wodnym. Wobec tego propozycja zakresu tematycznego dotyczyłaby prowadzenia zajęć uświadamiających uczestników o trudnym środowisku wodnym i okolicznościach zdarzenia. Uświadamianie zaangażowanych w działania miałoby na celu zapobieganie ich wypaleniu i wyczerpaniu emocjonalnym;
- podczas prowadzonych zajęć należałoby wygospodarować odpowiedni czas na ćwiczenia podsumujące (nawet na początkowym etapie ćwiczeń - np. w trakcie planowania działań) mające na celu przeanalizowanie dotychczasowych wysiłków. Szczególnie jeśli nie przynoszą zamierzonych efektów lub okoliczności uległy zmianie;
- treści kształcenia zawierałaby zagadnienia poświęcone kompleksowemu podejściu działań względem założonego celu, czyli jak najszybciej odnaleźć i uratować osobę oraz uświadomienie o ewentualnych przyczynach nieosiągnięcia celu. Polegałoby to na uzasadnieniu trudności z wykonaniem poszczególnych zadań lub innych występujących przeciwności. Każde znane niepowodzenie w działaniach byłoby omawiane na szkoleniach pozwalając wyciągać wnioski uczestnikom oraz mogłoby zwiększyć ich doświadczenie i wiedzę;
- zapoznanie uczestników z funkcjonującymi rozwiązaniami w zakresie podmiotów angażowanych do działań, ich wyszkoleniem, uprawnieniami czy regulacjami umożliwiającymi współdziałanie, a także mogłoby zapoznać z charakterystyką szkoleń i działań w krajach europejskich.
- usprawnienie komunikacji pomiędzy podmiotami mogłoby odnieść się do propozycji wprowadzenia zasad komunikowania się ujętych w rozdziale 5.2.1. Spowodowałoby to opracowanie, naukę i stosowanie prostych protokołów na podstawie łatwych do zapamiętania akronimów w komunikacji pomiędzy podmiotami;
- zaktualizowanie wiedzy odnośnie skutecznego współdziałania w obszarze poszukiwawczo-ratowniczym na wodach śródlądowych, wskazując na stan prawny

czy pozostałe formalne lub nieformalne udogodnienia w przygotowaniach do współdziałania;

- celem szkolenia w zakresie utrzymania zasad współpracy pomiędzy podmiotami byłoby nacechowanie go:

1. skromnością, (…) „Liczenie się z innych zdaniem i absolutne odrzucenie egoizmu, odstąpienie od zdania że każdy jest najlepszy";
2. harmonią, (…)"eliminując działania chaotyczne i nawet stosować działania partyzanckie, ale nie chaotyczne czyli przemyślane";
3. szczerością i otwartością, świadczącą o (…) „Umiejętności współpracy pomiędzy podmiotami";
4. „jednoczesnym podejściem obiektywnym i subiektywnym, dbając o wspólny cel ćwiczeń i działań oraz dobrem poszczególnego przypadku czy podmiotu";
5. umiejętnością wyciągania wniosków z działań.

- W oparciu o opinie respondentów forma prowadzonego szkolenia nie powinna przyjmować sztywnych ram autorytarnej lekcji. Propozycja zatem dotyczy elastycznego podejścia zarówno od organizatorów i prowadzących ćwiczenia poprzez uczestników. Zarówno podczas prowadzonych wykładów, a tym bardziej ćwiczeń założenie dydaktyczne powinno mieć na uwadze pracę z osobami dorosłymi o różnym poziomie posiadanej wiedzy, możliwościach jej przyswojenia czy bagażu doświadczeń;
- zastosowanie skutecznego przyswajania wiedzy przez uczestników zróżnicowanych doświadczeniami i wiedzą może okazać się zastosowanie odpowiednich metod nauczania. Zgodnie z zasadą stosowaną w andragogice propozycja metody nauczania może odnosić się do nauki przez doświadczenie według teorii D. A. Kolba[1286]. Podczas realizacji której można oprzeć się na czterech cyklach nauki w postaci:
    1. doświadczenie - co się stało?
    2. refleksja - co? Jak to było?
    3. generalizacja - dlaczego tak się stało?
    4. zastosowanie - jak to wykorzystać w praktyce?[1287].

[1286] A.Y. Kolb, D. A. Kolb, *Uczenie się na podstawie doświadczenia*, Poznań 2023, s. 89-90.
[1287] I. Kazimierska, I. Lachowicz, L. Piotrowska, *Uczenie się dorosłych- Cykl Kolba*. Warszawa 2014, s. 3-5.

- Zastosowanie wyżej wymienionej metody może zapewnić najlepsze warunki do skutecznego i efektywnego uczenia się osób dorosłych poprzez odniesienie się do własnego doświadczenia, problemów, zrozumienia znaczenia i wartości przyswajanych treści. Także odpowiedni przebieg szkolenia charakteryzowałby się niedługimi i niemonotonnymi wykładami, których treści nie powinny obiegać od tematyki zagadnienia powodując znużenie i irytację. Podczas zajęć przyjęcie formy warsztatowej, w której mogąc „wyrażać siebie" i nie obawiając się oceny, czyli „mogąc popełniać błędy", a w efekcie nie obawiając się osądzenia, przełożyłoby się na dobrowolne działanie i aktywne zaangażowanie w proces uczenia[1288];
- szkolenia w przystępnej formie zajęć dydaktycznych jaką powinny przyjmować szkolenia osób dorosłych według wypowiedzi zawartych w badaniach. Wobec tego sprzyjającą formą szkolenia byłoby prowadzenie zajęć poprzez swobodne rozmowy, stosowanie pomocy wizualnych w postaci prezentacji multimedialnych w oparciu o przeprowadzone wcześniej działania uczestników. Udogodnieniem byłoby także wprowadzenie przyjaznej atmosfery i neutralny swobodny charakter wyrażania swojego zdania. Mogłoby to przyczynić się do aktywnego i skutecznego realizowania zadań podczas szkolenia;
- ewaluację szkoleń i oceny osiągnięcia zamierzonych celów, a także oceny kadry. Propozycja ewaluacji szkolenia odnosiłaby się do własnej oceny prowadzących, czyli zwrócenia uwagi na prawidłowość i skuteczność przekazanej wiedzy oraz wprowadzenia oceny kadry przez uczestników. Uczestnicy szkolenia ocenialiby także jego organizację, zakres materiału i sposób przekazywania wiedzy oraz stosowane metody i techniki nauczania oraz pozostałe istotne dla organizatorów informacje. Rozwiązanie świadczyłoby o rzetelności prowadzonego szkolenia oraz pozwoliłoby wskazać mocne i słabe strony szkolenia. Efektem mogłoby być podtrzymanie lub zmiana kierunku zajęć, a także możliwość praktycznego jej zastosowania;
- zorganizowanie grafiku szkoleń w oparciu o zbiór, w którym byłyby zawarte i ogólnodostępne wszystkim podmiotom szkolenia wraz z ich terminami. Ujęte byłyby również informacje dotyczące nie tylko bieżących szkoleń, lecz także zarchiwizowane oraz wnioski z utworzonymi skryptami na podstawie wcześniejszych przedsięwzięć;

[1288] I. Kazimierska, I. Lachowicz, L. Piotrowska, *Uczenie się dorosłych- Cykl Kolba*, …, wyd. cyt.

– realizacją takiego rozwiązania zajmowałby się mieszany zespół planistyczny w postaci specjalistów w danym zakresie, którzy byliby wyznaczani przez zaangażowane instytucje na wniosek MSWiA.

5.2.3. Propozycje w obszarze współdziałania służb

Skuteczność współdziałania w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wód śródlądowych nie ogranicza się tylko do zmian legislacyjnych czy szkoleniowych. Za działania takie odpowiada przede wszystkim czynnik ludzki. Przygotowanie przepisów i szkoleń dla każdego z podmiotów nie gwarantuje osiągnięcia zamierzonego celu podczas wspólnych działań. Wyniki badań wskazują na potrzeby wdrożenia propozycji rozwiązań w zakresie nawiązania i podtrzymania pozytywnych relacji pomiędzy podmiotami.

Propozycje mają na celu rozwiązanie ostatniego postawionego problemu szczegółowego, a tym samym rozwiązanie głównego problemu badawczego. Bazują na ujętych w badaniach potrzebach i problemach dotyczących usprawnienia współdziałania w celu podniesienia skuteczności pomiędzy podmiotami, poprzez:

– zorganizowanie, spotkań podczas których zarówno funkcjonariusze PSP, Policji, jak i pozostałych podmiotów mogliby przedstawiać swoje stanowisko odnośnie poruszanych zagadnień. Natomiast założeniem spotkań byłoby wypracowanie wspólnych wniosków oraz najlepiej późniejsze przećwiczenie ich w celu utworzenia wytycznych do dalszej współpracy oraz materiałów dydaktycznych;
– z powodu indywidualizmu jaki panuje w podmiotach należy organizować wymienione powyżej spotkania oraz wszelkie formy integracji podmiotów w celu usprawnienia współdziałania. Indywidualizm jest znacznym utrudnieniem, który wprowadza do współdziałania chaos, rywalizację i reorganizację. Przewyższa często współdziałanie powodując oddzielne prowadzenie działań przy tym samym zdarzeniu. Powoduje nieznajomość potrzeb i możliwości podczas relacji pomiędzy podmiotami. Powoduje że propozycje wspólnych ćwiczeń spotykają się z negatywnym odbiorem. Efektem są odmowy w odpowiedziach na zaproszenia wynikające niejednokrotnie z braku potrzeby, motywacji lub chęci. Wpływa także na przekonanie o braku potrzeby współdziałania przez podmioty. Natomiast zwiększenie integracji umożliwiłoby to wzajemne zapoznanie się w zakresie wyposażenia, procedur czy stanowiska podmiotów pozwalając na swobodną wymianę doświadczeń. oraz

prawdopodobnie przyniosłoby pozytywne efekty, a szczególnie wzajemne zrozumienie podmiotów;

- z uwagi na wysoką skuteczność oraz specjalistyczną wiedzę i umiejętności SGRW-N należy podjąć próbę usprawnienia współdziałania przez zwiększenie integracji tych jednostek z innymi podmiotami. Uwzględnieniu podlegałoby umożliwienie integrowania w różnorodnej formie (nie tylko) wspólnych szkoleń, lecz także spotkań dotyczących stałej wymiany informacji oraz wiedzy odnośnie aktualnego wyposażenia służb i ich potrzeb. Powodem jest duże zaangażowanie podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych w środowisku wodnym, które jest niewspółmierne względem niezadowalającego przygotowania podmiotów;
- wprowadzenie elastycznego podejścia podczas współdziałania skutecznie usprawniałoby wzajemne wysiłki. Dostosowanie ram współdziałania mogłyby opierać się nie tylko na szczegółowo zorganizowanych oficjalnych wydarzeniach, lecz także w miejscowym zakresie omawiając aktualne potrzeby, problemy i kierunki. Wręcz wprowadzenie przyjacielskich relacji i wzajemne odwiedzanie się przedstawicieli w siedzibach swoich podmiotów byłoby pożądanym efektem, świadczącym o wzorowej współpracy i pozytywnych relacjach;
- organizację spotkań przyjmujących różnorodną formę również w postaci wzajemnych wizyt mających na celu wymianę poglądów i doświadczeń. Mogą to być zarówno podsumowania sezonu, roku jak i spotkania przygotowujące przed sezonem bądź okresem zimowym. Spotkania mogą dotyczyć także zmian w aktach prawnych czy analizę zdarzeń jakie miały miejsce i wymagałyby potrzeby wypracowania wspólnego stanowiska czy zapoznania z kompetencjami. Zaproponowane rozwiązanie dotyczy również spotkań, gdzie współdziałanie przebiegało sprawnie, jako wzór do przygotowania dalszej prawidłowej współpracy;
- organizację spotkań z instytucjami wspomagającymi działania m. in. przedstawicielami samorządów czy reprezentantów dowolnego stopnia zarządzania kryzysowego. Tematyka obejmowałaby zaprezentowanie potrzeby zapewnienia odpowiedniego zaplecza socjalnego podczas pracy z psem zarówno w trudnych warunkach atmosferycznych, czy w różnych porach roku. Obecność przedstawicieli samorządów czy centrum kryzysowego podczas spotkań mogłaby przynieść pozytywne skutki w postaci wymiany informacji o terenie i miejscowych zagrożeniach czy najdogodniejszych możliwościach dostania się do miejsca zdarzenia

(np. pochylnie, trasy). Pozwoliłyby także na zapoznanie z wzajemnymi potrzebami i możliwościami wsparcia;

- przekazywania informacji odnośnie zapewnienia zaplecza socjalnego podmiotów i kierujących działaniami o zapewnieniu warunków komfortowej, szczególnie podczas pracy z psem. Informowanie podczas podjęcia działań pozwoliłoby na zwiększenie świadomości o potrzebach i mogłoby przyczynić się do zwiększenia wiedzy odnośnie niezbędnego przygotowania stanowiska do pracy. Podmioty w sytuacjach uzyskania informacji o włączeniu do działań m. in. przewodników z psami mogłyby wejść z nimi w kontakt w celu doprecyzowania potrzeb po wcześniejszym wstępnym zapewnieniu minimalnych warunków pracy;
- zapoznanie z technologiami, które może dotyczyć już sprawdzonych rozwiązań, lecz nie znanych wszystkim podmiotom. Respondenci wspominają o zdecydowanej pomocy podczas planowania działań w aplikacji SIRON. Propagowanie wśród podmiotów wszelkich usprawnień należałoby zarówno do organizatorów spotkań, działań, czy szkoleń, jak i samych reprezentantów podmiotów w celu sprawnego osiągnięcia założeń podczas działań;
- obowiązkowego zapoznania z terenem działań poprzez zastosowanie odpowiednio przystosowanych aplikacji mogłoby okazać się przydatnym usprawnieniem. Zapoznanie z terenem przez miejscowe podmioty umożliwiłoby przekazywanie wiedzy pozostałym instytucjom w zakresie udogodnień o prowadzeniu działań (kierunki dotarcia do terenu działań czy zapoznanie z batymetrią zbiorników). Niewątpliwie możliwe jest to podczas organizowanych spotkań, lecz za pomocą aplikacji zmienność działania realizowana byłaby bez straty cennego czasu. Aplikacja mogłaby wskazywać na wygenerowanej mapie lub w odpowiedniej zakładce niezbędne do pracy parametry. Podobne rozwiązanie mogłoby mieć miejsce odnośnie wstrzymania ruchu żeglugi śródlądowej poprzez zintegrowaną łączność z Urzędami Żeglugi Śródlądowej. Dzięki czemu wprowadzony do użytkowania aplikacji urząd mógłby bezpośrednio włączyć się do działań i pomóc w wstrzymaniu ruchu wodnego, jeśli zachodziłaby taka konieczność;
- opracowanie ogólnodostępnej i dostosowanej do potrzeb aplikacji wpłynąć na wiedzę dyslokacji podmiotów w postaci rozlokowania wszystkich podmiotów możliwych do zaangażowania w działania. Wskazywałaby przewidywany czas ich dotarcia, bezpieczne procedury postepowania, charakterystykę miejscowych zbiorników,

warunki w nich panujące i związane z nimi zagrożenia, a także aktualne warunki pogodowe. Zamieszczone także powinny być czarne punkty utonięć, miejsca gdzie najczęściej uratowano osoby oraz zakładkę tylko dla zalogowanych podmiotów z miejscami, gdzie odnaleziono osoby lub zwłoki. Zakładka taka mogłaby być przydatnym odniesieniem do najczęściej odnajdywanych zwłok lub miejsc utonięć ułatwiając rozpoczęcie działań;

- wprowadzenie w podmiotach systematycznych przeglądów wyposażenia w naturalnych warunkach pracy, podobnie jak wewnętrznych szkoleń wymusiłoby naukę lub doskonalenie obsługi posiadanego sprzętu. Nieznajomość bądź sporadyczne wykorzystywanie posiadanego sprzętu może powodować nieprawidłowości i niebezpieczeństwo podczas działań. Skierowana byłaby także aktywność podmiotów na zapoznanie się z własnym terenem działań, która mogłaby przynieść wiele pozytywnych skutków. Podmioty poza zapoznaniem z terenem działania, potrafiłyby wykazywać się biegłą znajomością posiadanego wyposażenia. Znajomość wyposażenia przedkładałby się na zwiększenie wiedzy odnośnie potrzeb dostosowanego sprzętu do miejscowych właściwości terenu, na którym prowadzą działania. Rozwiązanie takie mogłoby przyczynić się także do zwiększenia skuteczności w działaniach z uwagi na możliwości posiadanego wyposażenia oraz jego szybkie i skuteczne zastosowanie;
- organizowanie spotkań z przedstawicielami, producentami i dystrybutorami profesjonalnego sprzętu. Zgodnie z propozycją na spotkaniach takich uczestnicy zapoznawaliby się z aktualnymi rozwiązaniami technologicznymi, w tym z producentami, dystrybutorami i użytkownikami zalecanego wyposażenia czy nowatorskich metod działania;
- wyznaczenie osób do stałej aktualizacji podpisanych porozumień i umów z innymi instytucjami przeciwdziałających zapomnieniu. Podmioty zaangażowane do działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych, a szczególnie w służby z uwagi na częstą wymienność kadr wyznaczałyby w związku z zajmowanym stanowiskiem osoby do podtrzymywania wiedzy i pamięci o podpisanych porozumienia i zawartych umowach;
- wprowadzenie działań profilaktycznych na najbardziej atrakcyjnych obszarach wodnych w okresach wzmożonej aktywności przebywających. Rozwiązaniem mogłyby okazać się działania w postaci patroli, które miałyby na celu uświadamianie

osób przebywających nad wodą o zagrożeniach i zdroworozsądkowym podejściu podczas korzystania z obszarów wodnych czy spełnieniu warunków bezpieczeństwa (w postaci stosowania środków ochrony indywidualnej czy niespożywania alkoholu). W oparciu o przykład został opisany w rozdziale 4.1, w którym brytyjska Policja poprosiła o pomoc nadmorskie jednostki poszukiwawczo-ratownicze SAR przed nachodzącą falą upałów. Patrole uświadamiające przyniosły pozytywny odbiór w społeczeństwie przez bardzo dobry kontakt ze społeczeństwem, a w efekcie wystąpiła zmniejszona liczba zgłoszeń[1289];

- uświadamianie uczestniczących w działaniach o możliwości doboru miejscowej osoby znającej dany obszar wodny podczas działań. Uczestnictwo takiej osoby, jak wskazują badani może okazać się praktycznym rozwiązaniem. Nie muszą to być osoby z podmiotów, natomiast mogą to być osoby postronne np. wędkarze, którzy wskażą miejsca zagrożone lub gdzie prądy wodne mogły przemieścić osobę lub ciało. W celu usprawnienia współdziałania podczas rozpoczęcia działań istotne jest żeby podmiot wiodący w działaniach jak najszybciej mógł ustalić osoby znające dany obszar wodny;
- zgłaszanie możliwie jak najszybciej potrzeb dotyczących zapewnienia większej ilości sił i środków w trakcie działań podmiotom kierującym bądź odpowiednim podmiotom. Podmioty podczas podjęcia się działań, szczególnie w nagłych sytuacjach na poziomie wzajemnego informowania o szczegółach incydentu przekazywały by jak najbardziej pełne zapotrzebowanie w celu skutecznego rozpoczęcia czynności;
- Utworzenie nieskomplikowanych instrukcji dotyczących czynności wstępnych, które byłyby ogólnodostępne każdemu z podmiotów w postaci broszury umieszczonej m. in. w pojazdach podmiotów. Poświęcone byłyby wykonaniu wstępnych działań do przyjazdu SGRW-N PSP poprzez wykorzystanie podręcznego wyposażenia np. bosaka czy kotwicy mogłoby przyjąć podręczną formę wygodną w użyciu podczas rozpoczęcia działań;
- ujednolicenie dokonywania zakupów opierające się na wskazaniu miejscowych potrzeb przez reprezentantów podmiotów do osób zaopatrujących. Polegałoby na zapoznaniu z ofertą wyposażenia, które mogłoby odbywać się zarówno podczas spotkań, jak i szkoleń, co pozwoliłoby na jednoczesne sprawdzenie bezpiecznego użytkowania w naturalnych warunkach pracy. Najbardziej pożądanym rozwiązaniem

[1289] Opisano w rozdziale 4.1.

byłoby dokonywanie zakupów zunifikowanego sprzętu przez każdy podmiot, lecz z zachowaniem zaadoptowanych rozwiązań do miejscowych warunków;

- opracowanie harmonogramów rocznych ujmujących uczestnictwo każdego z podmiotów w przedsięwzięciach, które pozwoliłoby na przygotowanie się podmiotów do merytorycznych spotkań. Organizacja spotkań powinna przebiegać w oparciu o odpowiednie ich zaplanowanie z wyprzedzeniem;
- powołanie i wykorzystanie zespołu planistów w strukturach MSWiA realizującego zadania w zakresie organizacji szkoleń, ustalania spotkań, pomocy w przygotowaniu konferencji naukowych dotyczących działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych oraz prowadzeniem planu współdziałania podmiotów związanego z organizacją spotkań ze wskazanymi przez podmioty przedstawicieli firm. Ponieważ podmioty uczestniczące w przedsięwzięciach biorą udział najczęściej w końcowej fazie przygotowań jest rozwiązanie mogące odciążyć przedstawicieli służb z powodu znacznych nakładów czasowych i osobowych poświęconych organizacji;
- zaplanowanie współpracy przez proponowany ministerialny zespół planistów w postaci skorelowanych spotkań z terminarzem szkoleń decydowanie przełożyłoby się na usprawnienie działania pomiędzy podmiotami funkcjonującymi na poziomie powiatowym, wojewódzkim czy w ogólnym zakresie krajowym;
- obowiązkowe uczestnictwo w wspólnych przedsięwzięciach przełożonych służb oraz osób decyzyjnych reprezentujących podmioty zaangażowane w działania poszukiwawczo-ratownicze. Wyeliminowałoby to niezrozumienie problemów i potrzeb w omawianym zakresie i zdecydowanie przełożyłoby się na podniesieni skuteczności współdziałania;
- uświadomienie przełożonych i uczestników działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych o potrzebie stałego rozwijania wiedzy i umiejętności oraz utrzymywania wystarczającego poziomu gotowości umożliwiającego wdrażanie, jeśli nie gotowych schematów szkolenia to wybranych i istotnych miejscowo elementów. Propozycja ta odnosi się do wykorzystywania sprawdzonych procedur, metod czy sposobów działania i powszechnie stosowana mogłaby przyczynić się do sprawnego podjęcia dynamicznych działań poszukiwawczo-ratowniczych;
- należy wziąć pod uwagę włączenie większej ilości podmiotów w System Powiadamiania Ratunkowego poprzez zamieszczenie zmian w ustawie o systemie powiadamiania ratunkowego. Rozpatrzyć należy możliwości prawnego włączenia do

SPR wszystkich podmiotów współpracujących z systemem Państwowego Ratownictwa Medycznego, w tym ochrony przeciwpożarowej, czyli KSRG oraz podmiotów zgłaszających gotowość na czas działań (nie tylko) poszukiwawczo-ratowniczych. Spowodowałyby to bezpośrednie zadysponowanie najbliższych niezbędnych sił i środków we wskazane miejsce wymagające specjalistycznej wiedzy, doświadczenia i wyposażenia;

- wypracowanie we wspólnych przedsięwzięciach wyraźnie wyszczególnionych znamion zakończenia działań. Według badanych należy wskazać, usprawnieniem współdziałania byłoby określenie, kiedy należy zakończyć działania na podstawie uzasadnionych i wyraźniej ustalonych punktów.

Możliwości zakończenia działań mogły by odnieść się do:

1. braku możliwości uratowania osoby z powodu;
    a) realnego i bezpośredniego niebezpieczeństwa podmiotów zaangażowanych;
    b) odległego czasu od wystąpienia lub zgłoszenia zdarzenia;
    c) potwierdzonych informacji o śmierci osoby (np. dekapitacji ciała i inne);
2. potwierdzonego odnalezienia i uratowania osoby;
3. potwierdzonego odnalezienia zidentyfikowanych zwłok;
4. inne uzasadnione czynniki zależne od prowadzącego działaniami.

Uwzględnić należy również sytuacje, gdzie nie jest możliwe uratowanie, odnalezienie bądź występuje zagrożenie wobec uczestniczących w działaniach. W sytuacjach takich należy uświadamiać o przyczynie zakończenia działań osoby postronne, szczególnie członków rodziny oraz uczestników. Byłoby to częścią wiedzy, a jednocześnie zadaniem kierujących działaniami.

Dalsze propozycje dotyczą:

- uświadamiania reprezentantów podmiotów, że pomimo największego zaangażowania w działania nie występuje gwarancja na znalezienie osoby żywej czy jej zwłok. Jeśli zaszłaby taka konieczność kierujący działaniami lub wyznaczone osoby przekazywałyby wiedzę odnośnie przyczyn zakończenia działań w sytuacjach oponowania przez bliskich osób zaginionych, osoby postronne, media czy samych uczestników działań;
- organizacji spotkań podsumowujących działania, która mogłaby także przyczynić się do usprawnienia współdziałania poprzez zwiększenie wiedzy o pozostałych podmiotach, ich potrzebach czy służyć zintegrowaniu. Organizacja takich spotkań

odbywałaby się w siedzibie najbliższego podmiotu od miejsca zdarzenia, co ułatwiłoby przemieszczanie sił i środków ze znaczną ilością wyposażenia. Podczas takich spotkań uczestnicy mogliby odreagować działania wskazując na mocne i słabe strony współpracy. Wskazywaliby kierunki dalszego skutecznego współdziałania lub analizowaliby zasadność wyciągniętych wniosków czy szczegółowo omawiali specyfikę terenu działań;

- wdrożenia szybkiego informowania o potrzebie działania w najbliższym rejonie oraz o charakterze zdarzenia na obszarach wodnych. Zaproponowany algorytm dotyczyłby dwóch wiadomości w zintegrowanym systemie łączności poprzez:

1. Wysłanie komunikatu zawierającego:
    a) **miejsce**,
    b) **ilość** poszkodowanych,
    c) przypuszczalny **czas** zdarzenia,
    d) krótką charakterystykę **zdarzenia**,
2. Komunikaty zwrotne zawierające:
    a) przystąpienie do działań/ **gotowość**,
    b) **liczbę** uczestników,
    c) wyposażenie/ **sprzęt**,
    d) **czas** dotarcia na miejsce działań.

Podmiotami, które można byłoby informować to również instytucje zajmujące się zaginięciami np. ITAKA czy wspomniane centra zarządzania kryzysowego i inne działające miejscowo.

Kolejne propozycje odnoszą się do:

- wysyłania komunikatów także za pomocą dostosowanej aplikacji do szybkiego kontaktowania się i ustalania wzajemnego położenia. Propozycja mogłaby okazać się skutecznym usprawnieniem współdziałania w związku z wskazywanym problemem przez badanych odnośnie utrudnień z komunikacją pomiędzy podmiotami oraz braku wspólnej łączności;
- różnorodnego sposobu przekazywania informacji przez zastosowanie wypracowanych algorytmów pomogłoby w przepływie szybkich komunikatów z możliwością późniejszego ich doprecyzowania w dowolnym momencie;

- należy wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania zintegrowanego kanału przeznaczonego podmiotom zaangażowanych w wspólne działania. Zaleceniem takiego rozwiązania byłby ustanowienie jednej łączności wobec poszczególnych jednostek wraz z zasadami płynnego porozumiewania się;
- ujednolicenia wyposażenia łączności, a także ubrań i środków ochrony indywidualnej byłoby ułatwione dzięki wymienianym wyżej spotkaniom z firmami operującymi danym wyposażeniem. Dogodnym usprawnieniem podczas współdziałania byłby ujednolicony sprzęt, dzięki któremu podczas uszkodzenia w trakcie działań czy wystąpienia wszelkich sytuacji zagrażających życiu możliwe jest szybkie zastąpienie z innego podmiotu. Każdy z podmiotów znałby obsługę bez czasochłonnych instruktaży podczas działań. Rozwiązanie takie gwarantowałoby bezpieczne uzupełnianie się podmiotów podczas dynamicznych i niebezpiecznych zdarzeń;
- zastosowania dobranych kolorów ubrań. Pozwoliłoby to na szybką komunikację, a także wizualne usprawnienie podczas działań. W sytuacji występowania zdarzeń masowych personel medyczny i ratowniczy stosuje odpowiedniego koloru kamizelki z opisem funkcji. W działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych można spróbować zastosować odpowiednie kolory zewnętrznych oznaczeń w postaci np. opasek na ramiona charakteryzujących funkcję (koordynatorzy, planiści) lub uprawnienia (stermotorzyści, operatorzy BSP i inne).

Wymienione usprawnienia przekładałyby się na profesjonalnie wyglądające współdziałanie podmiotów przez osoby pośrednie wykazujące spokojem w działaniach. Dopełnienie współdziałania w postaci sprawnego rozpoczęcia oraz zdecydowanego zakończenia potwierdzałoby profesjonalizm podmiotów oraz mogłoby pozytywnie wpłynąć na morale ich członków.

Zakończenie

Podjęte w niniejszej rozprawie badania miały na celu wskazanie rozwiązań podnoszących skuteczność działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych w obszarze szkoleń przygotowujących do współdziałania. Podczas opracowania niniejszej rozprawy autor nie posiadał wiedzy odnośnie innych prac naukowych przyjmujących podobne problemy i cele badawcze.

Założony **cel badań** został osiągnięty. Uzyskano odpowiedzi na **główny problem badawczy**. Otrzymano pozytywny wynik skonfrontowania **hipotezy** z wynikami badań przeprowadzonych techniką wywiadu eksperckiego oraz doświadczeniem autora pracy- hipoteza poddana została konfirmacji.

Określenie teoretycznych podstaw rozprawy polegało na wykorzystaniu procesów poznania myślowego (naukowego) w postaci analizy źródeł i krytyki piśmiennictwa, które pozwoliły na zapoznanie z charakterystyką działań poszukiwawczo-ratowniczych oraz z obecnym stanem szkoleń w przedmiotowym zakresie.

Zapoznanie z niezbędnym stanem oraz regulacjami prawnymi pomiędzy podmiotami, czyli zakresem sformalizowanych wzajemnych obowiązków i uprawnień umożliwiło badanie dokumentów.

Na podstawie uzyskanych wyników badań sformułowano wnioski umożliwiające wskazanie wspominanych propozycji zmian w zakresie legislacyjnym, szkolenia i współdziałania.

W związku z przyjętą w rozprawie hipotezą, która została poddaną konfirmacji opracowane propozycje rozwiązań zwiększające skuteczność w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych odnoszą się do zmian legislacyjnych dotyczących ustaw regulujących powołanie, funkcjonowanie oraz zadania poszczególnych podmiotów, a także powiązane z nimi rozporządzenia oraz wewnętrzne przepisy w poszczególnych instytucjach. Propozycje odnoszą się także do wyjścia z inicjatywą przez podmioty w zakresie zwiększającym kompetencje związane z obszarami wodnymi. Obejmują także zwiększenie integracji pomiędzy podmiotami oraz wdrożenie rozwiązań szkoleniowych. Na podstawie wyników badań opracowana została propozycja autorskiego programu szkolenia w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wodnych. Wymienione propozycje usprawnień przygotowania działań poszukiwawczo-ratowniczych zostały opisane w rozdziale 5.2.

Powyższe rozwiązania pozwoliły na osiągnięcie założonego celu badań prezentując propozycje podnoszące skuteczność organizacji omawianych szkoleń.

Na podstawie charakterystyki działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wód śródlądowych, oceny organizowanych szkoleń przygotowujących do działań w Polsce i wybranych krajach europejskich, a także przy wykorzystaniu informacji dotyczących wyników badań poprzez propozycje zmian legislacyjnych, szkoleniowych i w zakresie usprawnienia współdziałania utworzona została propozycja planu współpracy zamieszczona w załączniku nr 1 niniejszej dysertacji. Natomiast w załączniku nr 2 została zamieszczona propozycja szkolenia podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze na wodach śródlądowych w Polsce.

Zdecydowanie dalszym kierunkiem prowadzenia badań, który wiąże się z poprawą skuteczności działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych jest stały rozwój technologiczny. Powstają nowe rozwiązania usprawniające wykonywanie poszczególnych czynności w postaci m. in. sonarów osobistych, doskonalenia robotów i dronów podwodnych wykorzystujących sztuczną inteligencję. Wraz z rozwojem technologicznym obecnie każdorazowo korzysta się z BSP (dronów) w planowanych działaniach o charakterze poszukiwawczo-ratowniczym. Wymaga to wprowadzania rozwiązań proceduralnych w postępowaniach zaangażowanych podmiotów, a niejednokrotnie zmian prawnych umożliwiających wykorzystanie nowatorskich rozwiązań.

Dalszy kierunek prac badawczych wiąże się również z aktualizacją rozwiązań formalnych nadążających za zmianami prawnymi, które byłyby bieżąco dostosowywane do potrzeb związanych z zachowaniem lub podniesieniem skuteczności przedmiotowych działań. Bieżące zmiany powinny być umieszczane w proponowanym zbiorze ministerialnym.

Brak prowadzonych szkoleń pozwalających na ujednolicenie wiedzy nie jest jedynym z wyzwań usprawniających współdziałanie w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych. Sformułowane na podstawie wyników badań wnioski pozwoliły na przygotowanie propozycji mogących przyczynić się do zmian podnoszących skuteczność podmiotów, a tym samym zwiększając możliwości uratowania osób znajdujących się w niebezpieczeństwie w środowisku wodnym.

Bibliografia

Publikacje zwarte, artykuły

1. Marczuk K., *Bezpieczeństwo wewnętrzne w poszerzonej agendzie studiów nad bezpieczeństwem (szkoła kopenhaska i human security),* Warszawa 2009.
2. Bajkiewicz-Grabowska E., Mikulski Z., *Hydrologia ogólna*, Warszawa 2007.
3. *Bezpieczeństwo Teoria i Praktyka, Ratownictwo i medycyna katastrof w reagowaniu kryzysowym*, Borkowski R. (red.), Kwartalnik nr 2 (XXXI), Kraków 2018.
4. Bloch-Bogusławska E., Wolska E., Paradowska A., Grapatyn G., Sądowo-lekarska *analiza utonięć w materiałach Zakładu Medycyny Sądowej w Bydgoszczy w latach 1992-2002*, Katedra Medycyny Sądowej UMK w Toruniu, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, 2008.
5. Błasiak P., *Podręcznik Młodszego Ratownika WOPR i Ratownika WOPR*, Warszawa 2010.
6. Bogusz I., Bogusz M., *Specyfika oględzin zwłok ludzkich ujawnionych w wodzie*, Kwartalnik Policyjny nr 3/2014, Legionowo 2014.
7. Bojarowski R., *Kąpiemy się bezpiecznie, ratujemy skutecznie. Praktyczny poradnik ratownika, ucznia, nauczyciela, plażowicza*, Włocławek 2004.
8. Bolechała F., *Procesy rozkładu zwłok, czyli o tym, co dzieje się z ludzkim ciałem po śmierci. Przypadki kryminalne. Poszukiwania zaginionych jako problem interdyscyplinarny*, Poznań 2018.
9. Borkowski R., Łach A., Zwierzyna J., *Wykorzystanie bezzałogowych statków powietrznych w ratownictwie wodnym*, Kwartalnik Bezpieczeństwo. *Teoria i Praktyka*, Kraków 2018.
10. Choiński A., *Katalog jezior* Polski, Poznań 2013.
11. Cichoń D., Demczyszak I., Spyrka J., *Wybrane zagadnienia z termoterapii*, Jelenia Góra 2010.
12. Farstad D., Luttrell J., *Flush Drowning as a Cause of Whitewater Deaths,* Wilderness & Environmental Medicine 2020.
13. Filaber J., Kosowski B., Borecka A., *Ochrona przeciwpowodziowa w systemie zarządzania kryzysowego*, Warszawa 2016.

14. Giesbrecht G., McDonald K., *My car is sinking: automobile submersion, lesson in Vehicle escape,* Aviat Space Environ Med., 2010.
15. Gnyp J., *Lotnictwo Policji*, Kwartalnik Policyjny nr 1/2014, Szczytno 2014.
16. Gołąb-Meyer Z., *Para wodna*, Kraków 2011.
17. Guła B., *Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Systemie Bezpieczeństwa Państwa*, Zeszyty Naukowe Ruchu Studenckiego, Wrocław 2016.
18. Jakubiak E., *Rola Państwowej Straży Pożarnej w zakresie ochrony ludności. Ujęcie prawno-instytucjonalne*, Warszawa 2020.
19. Jałoszyński K., *Organy administracji rządowej wobec zagrożeń terrorystycznych. Policja w walce i przeciwdziałaniu terroryzmowi*, Bielsko-Biała 2009.
20. Jałoszyński K., *Policja wobec zagrożenia terroryzmem*, [w:] *Bezpieczeństwo państwa a zagrożenia terroryzmem. Instytucje państwa wobec zagrożenia terroryzmem*, Jałoszyński K., Aleksandrowicz T., Wieciak K. (red) Szczytno 2016.
21. Jeleń M., Bielecki P., Borawski Ł., Kasprzak Ł., Górecki O., *Kajakiem przez statykę*, Zeszyty naukowe Akademii Morskiej, Gdynia 2011.
22. Karpowicz J., *System Poszukiwania i Ratownictwa Lotniczego (ASAR)*, Dęblin 2010.
23. Kazimierska I., Lachowicz I., Piotrowska L., *Uczenie się dorosłych - Cykl Kolba.* Warszawa 2014.
24. Koester R., *Determining Probabilistic Spatial Patterns of Lost Persons and their Detection Characteristics in Land Search & Rescue*, Portsmouth 2018.
25. Koester R., *Lost Person Behavior*, Portsmounth 2008.
26. Kolb A.Y., Kolb D. A., *Uczenie się na podstawie doświadczenia*, Poznań 2023.
27. Kołodziej R., Tabaczek-Bejster I., Dudziak A., *Ratownictwo Wodne. Wybrane zagadnienia*. Rzeszów 2014.
28. Konopko M., *Ratownik wodny 900 metrów pod ziemią*, Kwartalnik policyjny Nr 2(45)/2018.
29. Kopczewski M., Pellowski W., Rokiciński K., *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa publicznego*, Wrocław 2017.
30. Kopczewski M., Sawczyszyn A., *Zagrożenia w środowisku wodnym - wybrane przykłady,* Bezpieczeństwo Teoria i Praktyka Nr 4, Kraków 2020.
31. Kozicki M., Redefinicja Kelwina- metody pomiaru temperatury termodynamicznej, Metrologia i Probiernictwo - Biuletyn Głównego Urzędu Miar, Warszawa 2018.
32. Kundzewicz Z. W., Zalewski M., Kedziora A., Pierzgalski E., *Zagrożenia związane z wodą*, Nauka 4/2010, Warszawa 2010.

33. Lipka E., *Państwowe Ratownictwo Medyczne w systemie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, Zeszyty Naukowe *Pro Publico Bono* Nr 1, Warszawa 2020.
34. Łabuz P., *Rola Polskiej Policji w Bezpieczeństwie Wewnętrznym*, Rzeszów 2014.
35. Łatka U., Kuliński W., Knefel G., Sieroń A., *Aktualny stan medycyny hiperbarycznej w Polsce*, Bieruń 2009.
36. Magirl Ch., Gartner J., Smart G., Webb R., *Water velocity and the nature of critical flow in large rapidson the Colorado River, Utah*, *Water Resources Research*, vol. 45, 2009.
37. Majcher P., *Utonięcia*, Biuletyn kwartalny Rządowe Centrum Bezpieczeństwa Nr 24, Warszawa 2018.
38. Mąka K., *Systemy ochrony przeciwpowodziowej w Polsce*, Poliarchia 2(3)/2014.
39. *Medycyna Ratunkowa i Katastrof. Podręcznik dla studentów i uczelni medycznych*, Basiński A. (red.) wyd. 2, Warszawa 2015.
40. Meler R., *Współdziałanie podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wód śródlądowych w Polsce*, Kwartalnik Kadry Kierowniczej Policji nr 4/2022, Szczytno 2023.
41. Mencel P., *Realia funkcjonowania grup poszukiwawczo-ratowniczych w Polsce, Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, Tom LVI, Wrocław 2020.
42. Misiuk A., *Historia Policji w Polsce. Od X wieku do współczesności,* Warszawa 2008.
43. Mozer W., *I możesz zostać ratownikiem WOPR. Praktyczne rady i materiały szkoleniowe dla ratowników WOPR*, Zarząd Główny WOPR, Warszawa 2011.
44. *Możliwości wykorzystania okrzemek w kryminalistyce*, I. Bogusz (red.), Legionowo 2019.
45. Mrozowicz K., *Zarządzanie w systemie ratownictwa górskiego*, Tarnów 2007.
46. *Narodziny Służby Wodnej*, Miesięcznik Policja 997, nr 6/2019.
47. Nowacki T.W., *Leksykon pedagogiki pracy*, Radom 2004.
48. Ochendowski E., *Prawo Administracyjne*, Toruń 2006.
49. Pawłowski J., Zdrodowski B., Kuliczkowski M. (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa*, Toruń 2020.
50. *Planowanie* cywilne Kosieradzka A. (red.), Warszawa 2020.
51. Płóciennik W., *Prawie wszystko o ratownictwie wodnym. Praca zbiorowa,* Warszawa 1993.
52. Rocławska K., Skalski D., Gierszewski J., *Model osobowościowy ratowników wodnych, a bezpieczeństwo nad wodą*, [w:] *Bezpieczeństwo, ratownictwo wodne*

i zarządzanie. Wybrane aspekty, Skalski D., Formela M., Tuz M., Pożarski D. (red.), Gdańsk 2019.

53. Rokus M., *Powrót do nierozwiązanych spraw w działaniach Grupy Specjalnej Płetwonurków RP,* [w:] *Przypadki kryminalne. Poszukiwania zaginionych jako problem interdyscyplinarny*, Stojer-Polańska J. (red.), Poznań 2018.
54. Rokus M., *Śmiertelna cisza. Ślady w podwodnym świecie*, [w:] *Przypadki kryminalne. Rola współpracy interdyscyplinarnej w badaniu liczby przestępstw,* Stojer-Polańska J. (red.), Poznań 2016.
55. Sikora M., Telak O., *Uwarunkowania prawno-organizacyjne bezpieczeństwa i wypadki utonięcia osób w zbiornikach wodnych*, [w:] *Bezpieczeństwo, zarządzanie, medycyna i kultura fizyczna. Wybrane zagadnienia*, Telak J., Skalski D., Zieliński E., Czarnecki D. (red.), Gdańsk 2020.
56. Sobolewski W., Borowiak D., Borowiak M., Skowron R., *Baza danych jezior Polski i jej wykorzystanie w badaniach limnologicznych*, Lublin 2014.
57. Sowiński T., Okartowo. *Tajemnice Warmii i Mazur*, Olsztyn 2022.
58. *Stan, Perspektywy i rozwój ratownictwa, kultury fizycznej i sportu w XXI wieku*, Napierała M., Skaliy A., Żukow W. (red.), Bydgoszcz 2011.
59. Stanula A., Poradnik instruktora WOPR, Katowice 2005, [w:] Tabaczek-Brejster I., Szymański A., *Bieszczadzkie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. 45 lat działalności*, Rzeszów 2022.
60. Szylar J., *Szkolenie strażaków ratowników OSP z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz na ratownictwa na wodach*, CNBOP 2009.
61. *Śmierć w wyniku utonięcia. Nieszczęśliwy wypadek, samobójstwo czy zabójstwo?* Kamińska S. [w:] *Śmierć w wielu odsłonach. Problemy wybrane,* Żywucka-Kozłowska E. (red.), Olsztyn, 2017.
62. T. Gwiaździński, *Ratownictwo wodne bez tajemnic*, Warszawa 1980.
63. Tarka R., Hydrologia, *Przewodnik do ćwiczeń laboratoryjnych i terenowych*, Wrocław 1999.
64. Telak J., Kozak T., Zieliński E., *Bezpieczeństwo na obszarach wodnych, wybrane aspekty. Bezpieczeństwo i Ratownictwo*, Bydgoszcz 2015.
65. Telak J., Rodziewicz R., *Szkolenie policjantów pełniących służb prewencyjną na obszarach wodnych*, [w:] Stawnicki R. (red.), *Dydaktyka Zawodowa, Dylematy i wyzwania,* Legionowo 2015.

66. Tełtak K., *Organizacja i zadania straży pożarnej kraju związkowego Badenia-Wirtembergia w ogólnonarodowej strukturze Republiki Federalnej Niemiec*, Zeszyty naukowe SGSP nr 56, 2015.
67. Trochimowicz K., Futiakiewicz P., *Zapach śmierci. Radość dla psiego nosa*, [w:] *Przypadki kryminalne. Poszukiwania zaginionych jako problem interdyscyplinarny*, Stojer-Polańska J. (red.), Poznań 2018.
68. Wentkowska A., *Poszukiwania osób zaginionych. System i metody w procedurach służb*, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2016.
69. Wiesner W., Kowalewski B., Skalski D., *Podstawy metodyczne edukacji ratowniczej*, Olsztyn 2007.
70. Witkowski M., *Ratowanie tonących*, Warszawski Okręgowy Związek Pływacki, Warszawa 1959.
71. Zalewski T., Telak J. *Szacowanie ryzyka i kategoryzacja wskaźnikami pomiarowymi rozwoju bezpieczeństwa wodnego*, [w:] *Stan, Perspektywy i rozwój ratownictwa, kultury fizycznej i sportu XXI wieku*, M. Napierała, Skaliy A., Żukow W. (red.), Bydgoszcz 2011.
72. Zamiar Z., Wełyczko L., *Zarządzanie kryzysowe*, Wrocław 2012.
73. *Zarządzanie kryzysowe. Wybrane problemy* A. Pepłoński, G. Kędzierska, Z. Semaka, (red.), Białystok 2013.
74. Zielińska M., Galarowicz O., *Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy wobec zagrożeń na obszarach wodnych* [w:] *Ratownictwo wodne oraz inne aspekty bezpieczeństwa na obszarach wodnych*, Telak J. (red.), Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 2017.
75. Żak D., Meler R., Wojtanowski T., *Ewakuacja z tonącego pojazdu,* Gazeta Policyjna, Nr 9 Wrzesień 2022.

Źródła prawa

1. Decyzja Komendanta Głównego Policji Nr 276 z dnia 25 sierpnia 2023 r., *w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego* (Dz. Urz. KGP poz. 171 z późn. zm.).
2. Decyzja Nr 112 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 marca 2015 r., *w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów służbowych do ratownictwa wodnego i wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich* (Dz. U. z 2015 r., poz. 19.).

3. Decyzja Nr 251 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 lipca 2023 r., *w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla policjantów prowadzących łodzie służbowe w trudnych warunkach atmosferycznych* (Dz. Urz. KGP z 2023 r., poz. 53.).
4. Decyzja Nr 393 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 grudnia 2012 r. *zmieniającą decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla policjantów wykonujących zadani na wodach i terenach przywodnych* (Dz. Urz. KGP.2013.2.).
5. Decyzja Nr 400 Komendanta Głównego Policji z dnia 8 października 2014 r., *zmieniająca decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla przewodników psów służbowych do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich* (Dz. U. z 2014 r., poz. 126.).
6. Kodeks transportu wodnego śródlądowego Republiki Litewskiej. *Lietuvos Respublikos Vidaus Vandenu Transporto Kodeksas*, Vilnius 24.04.1996 m. (Nr. I-1534).
7. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
8. *Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze* z dnia 2 lutego 1971 r. (Dz. U. z 2003 r., nr 131, poz. 1206.).
9. Prawo policyjne Republiki Litewskiej. Lietuvos Respublikos policijos istatymas, VIII-800. Vilnius 1998.
10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Naukowej z dnia 14 września 2023 r., *w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli*, (DZ. U. z 2023 r., poz. 2102.).
11. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 20 listopada 2014 r., *w sprawie kwalifikacji zawodowych i składu załóg statków żeglugi śródlądowej* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1686.).
12. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2003 r., *w sprawie przepisów żeglugowych na śródlądowych drogach wodnych* (Dz. U. 2003 , Nr 212, poz. 2072.).
13. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 5 listopada 2010 r., *w sprawie wymagań technicznych i wyposażenia statków żeglugi śródlądowej oraz upoważniania podmiotów do wykonywania przeglądów technicznych statków* (Dz. U. z 2010 r., poz. 1423.).
14. Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 9 kwietnia 2013 r., *w sprawie uprawiania turystyki wodnej,* (Dz. U. z 2013 r., poz. 460.).

15. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 maja 2011 r., zmieniające rozporządzenie *w sprawie wykonywania prac podwodnych w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych* (Dz. U. z 2011 r., poz. 128.).
16. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 września 2021 r., *w sprawie kwalifikacji przydatnych w ratownictwie wodnym* (Dz. U. z 2021 r., poz. 1761.).
17. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 maja 2004 r. *w sprawie wykonywania prac podwodnych w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych* (Dz. U. z 2004 r., Nr 138, poz. 1468 z późn. zm.).
18. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r., *w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym* (Dz. U. z 2012 r., poz. 747.).
19. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 stycznia 2012 r., *w sprawie minimalnych wymagań dotyczących liczny ratowników wodnych zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego* (Dz. U. z 2022 r., poz. 1981.).
20. Rozporządzenie Ministra Spraw wewnętrznych z dnia 28 grudnia 2021 r., *w sprawie psów wykorzystywanych w akcjach ratowniczych* (Dz. U. z 2022 r., poz. 20.).
21. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 2012 r., *w sprawie sposobu oznakowania i zabezpieczenia obszarów wodnych oraz wzorów znaków zakazu, nakazu oraz znaków informacyjnych i flag* (Dz. U. z 2022 r., poz. 1979.).
22. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r., *w sprawie biegłych sądowych* (Dz. U. z 2005 r., poz. 133.).
23. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 czerwca 2023 r., *w sprawie medycznych czynności i świadczeń zdrowotnych innych niż medyczne czynności ratunkowe, które mogą być udzielane przez ratownika medycznego* (Dz. U. z 2023 r., poz. 1180.).
24. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 5 listopada 2003 r., *w sprawie warunków zdrowotnych wymaganych od osób wykonujących prace na stadkach żeglugi śródlądowej* (Dz. U. Nr 199, poz. 1949.).
25. Rozporządzenie MSWiA z dnia 17 września 2021 r. *w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1737.).
26. Uchwała Nr XXVIII/172/20 Rady miasta i Gminy Łosice z dnia 31 sierpnia 2020 r. *w sprawie przyjęcia Regulaminu korzystania z miejsca rekreacyjnego przy Zalewie Łosickim*.

27. Ustawa dnia 8 września 2006 r., *o Państwowym Ratownictwie Medycznym* (Dz. U. z 2025 r., poz. 91.).
28. Ustawa z dnia 11 marca 2022 r*., o obronie Ojczyzny* (Dz. U. z 2024 r., poz. 248.).
29. Ustawa z dnia 12 kwietnia 2018 r., *o rejestracji jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m*, (Dz. U. z 2024 r., poz. 1536.).
30. Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r., *o ochotniczych strażach pożarnych* (Dz. U. z 2024 r., poz. 233.).
31. Ustawa z dnia 17 października 2003 r., *o wykonywaniu prac podwodnych* (Dz. U. z 2021 r., poz. 612 z późń. zm.).
32. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r., *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich* (DZ. U. z 2023 r., poz. 1154.).
33. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r., *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* (Dz. U. z 2023 r., poz. 714.).
34. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r., *Prawo o ruchu drogowym* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1251.).
35. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r., *Prawo wodne* (Dz. U. z 2023 r., poz. 2029.).
36. Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r., *o żegludze śródlądowej*, (Dz. U. z 2024 r., poz. 395.).
37. Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. *o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1125.).
38. Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r., *o systemie powiadamiania ratunkowego* (Dz. U. 2024 r., poz. 1222.).
39. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., *Kodeks cywilny* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1961.).
40. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o ochronie przeciwpożarowej* (Dz. U. z 2024 r., poz. 275.).
41. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r., *o Państwowej Straży Pożarnej* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1907.).
42. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. *o zarządzaniu kryzysowym* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1907.).
43. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r., *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. z 2024 r., poz. 334.).
44. Ustawa z dnia 27.11.2022 r. *o stanie klęski żywiołowej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1897.).
45. Ustawa z dnia 4 września 1997 r., *o administracji rządowej* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1370.).

46. Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r., *o kierujących pojazdami* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1210.).
47. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego*, (Dz. U. z 2025 r., poz. 46.).
48. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r., *o Policji* (Dz. U. z 2024 r., poz. 145.).
49. Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. *o zmianie ustawy o żegludze śródlądowej oraz ustawy o czasie pracy na statkach żeglugi śródlądowej* (Dz. U. z 2023 r., poz. 1588.).
50. Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r., *o zmianie ustawy o ochotniczych strażach pożarnych oraz niektórych ustaw* (Dz. U. z 2023 r., poz. 1560.).
51. Zarządzenie nr 1386 Komendanta Głównego Policji z dnia 17 listopada 2009 r. *w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę na wodach i terenach przywodnych* (Dz. Urz. KGP z 2013 r., poz. 71 z późn. zm.).
52. Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. *w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanych zwłok oraz szczątków ludzkich* (Dz. Urz. KGP z 2020 r., poz. 2320 z późn. zm.).
53. Zarządzenie nr 63 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 października, *w sprawie szczegółowych zasad użytkowania bezzałogowych statków powietrznych w Policji* (Dz. Urz. KGP z 2019 r., poz. 106.).
54. Zarządzenie nr 91 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 października 2022 r., *w sprawie metod i form wykonywania zadań z użyciem psów służbowych, szczegółowych zasad ich szkolenia oraz norm wyżywienia* (Dz. Urz. KGP z 2022 r., poz. 225.).

Źródła internetowe

1. http://ekolubie.org Meler R., Raport z badań dotyczących współpracy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo nad wodą pt. *Współpraca służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na wodach i terenach przywodnych w Polsce w trakcie akcji poszukiwawczo-ratowniczych*.
2. http://komisjaratownictwapodwodnego.pl/#schemat-szkolen.
3. http://kurs-ratownika.pl/kurs-ratownika,wopr.html.

4. http://kurs-ratownika.pl/kurs-ratownika,wopr.html.
5. http://podwodnik.org.pl/1_10_motorowodne.html.
6. http://podwodnik.org.pl/1_15_koordynatorzy.html.
7. http://podwodnik.org.pl/1_35_dzialalnosc-ratownicza.html.
8. http://podwodnik.org.pl/1_6_szkolenia.html.
9. http://podwodnik.org.pl/1_8_pletwonurkowe.html.
10. http://rwopr.pl/viewpage.php?page_id=7.
11. http://www.amsik.pl/archiwum/4_2008/4_08d.pdf.
12. http://www.beethoven.com.pl/psy-ratownicze.
13. http://www.kryminalistyka.fr.pl/forensic_przyczyny_utoniecie.php.
14. http://www.loughneaghrescue.co.uk/about/.
15. http://www.mopr.com.pl/mopr-decyzja-o-wpisie-do-rejestru-jednostek-wspolpracujacych-z-systemem-panstwowe-ratownictwo-medyczne.html.
16. http://www.rolnikszukaceny.pl/inne.php?art=272&.
17. http://www.wopr.pl/component/content/article/1222-pywam-bez-promili.
18. http://www.wopr.pl/ils/52-program-szkolenia-na-stopie-modszego-ratownika?showall=1.
19. http://www.wopr.pl/struktura-wopr.
20. http://www.wopr.slupsk.pl/pl/art/porozumienie-z-komenda-wojewodzka-panstwowej-strazy-pozarnej.342.html.
21. http://www.woprskierniewice.pl/druzyna-nurkowa/.
22. http://www.woprskierniewice.pl/wp-content/uploads/2016/07/rwp_program-1.pdf.
23. http://zgwopr.eu/images/P-3_PARTNER_ILS_K9.pdf.
24. http://zgwopr.eu/images/P-4_PIES_RATOWNICZY_ILS_K9.pdf.
25. http://zgwopr.eu/images/P-5 MIEDZYNARODOWY_PIES_RATOWNICZY_K9.pdf.
26. http://zgwopr.eu/images/Program_szkolenia_WOPR_ILS_K-9_INSTRUCTOR_04082023.pdf.
27. http://zgwopr.eu/images/Program_szkolenie_WOPR_ILS_K-9_ZESPOŁ_04082023.pdf.
28. http://zgwopr.eu/images/Program_szkolenie_WOPR_ILS_K-9_ZESPOŁ_04082023.pdf.
29. http://zgwopr.eu/images/Zasady_szkoleń_na_stopnie_WOPR.pdf.
30. http://zgwopr.eu/images/Zasady_szkoleń_na_stopnie_WOPR.pdf.

31. http://zgwopr.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=280:programy-centralnych-szkole-specjalistycznych&catid=18:programy-centralnych-szkole-specjalistycznych&Itemid=12.
32. http://zgwopr.eu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=14&Itemid=47.
33. http://zgwopr.eu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=14&Itemid=47.
34. https://akademiapolicji.edu.pl/aktualnosci/2023-szkolenie-z-zakresu-ratownictwa-wodnego.
35. https://anikar.pl.
36. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a80891e40f0b62305b8bb83/mca_uksar.pdf.
37. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a80891e40f0b62305b8bb83/mca_uksar.pdf Strategic Overview of Search and Rescue in The United Kingdom of Great Britain And Northern Ireland, January 2017.
38. https://auto.dziennik.pl/aktualnosci/artykuly/378690,samochody-szaleja-na-jeziorze-policja-ma-pelne-rece-roboty.html.
39. https://bydgoszcz.tvp.pl/55384378/tragedia-w-kamieniolomie-w-piechcinie-utonal-mlody-mezczyzna.
40. https://cem.elk.pl/wspolpraca-cem-z-anikar/7455/.
41. https://cpdonline.co.uk/career-guides/how-to-become-a-police-officer/.
42. https://cspsp.pl/index.php/pl/9-najnowsze-artykuly/557-taktyka-dzialan-ratowniczych-cwiczenia-ratownictwa-wodnego.
43. https://cswiich.wp.mil.pl/u/Materiay_dla_suchaczy_PTS-M.pdf.
44. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/57363385/Bezpieczenstwo_wewnetrzne_w_poszerzonej_agendzie_studiow_nad_bezpieczenstwem_szkola_kopenhaska_i_human_security-libre.pdf.
45. https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/.
46. https://dnews.pl/2021/12/30/straz-pozarna-bedzie-wspolpracowac-z-wopr/.
47. https://dziendobry.tvn.pl/newsy/dziewczynka-topila-sie-gdy-ojciec-odwrocil-wzrok-uratowala-ja-reakcja-siostry-5770167.
48. https://dziendobry.tvn.pl/newsy/wielkopolska-9-latka-topila-sie-w-basenie-5776629.
49. https://dziennik.walbrzych.pl/tragedia-w-kamieniolomach-utonal-21-letni-mezczyzna/.
50. https://eduzdrowie.pl/zdrowie,ac263/jurajska-grupa-gopr,4067.

51. https://elk.policja.gov.pl/o05/aktualnosci/36112,W-stawie-na-prywatnej-posesji-utonal-50-letni-mezczyzna.html.
52. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/jezioro;3917849.html.
53. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ksztalcenie;3928490.html.
54. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Laba;3934739.html.
55. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/pelagial;3955539.html.
56. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Poludniowobaltyckie-Pojezierza;3960108.html.
57. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/profundal;3962472.html.
58. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Ren;3967052.html.
59. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Wielka-Brytania-Warunki-naturalne;4575708.html.
60. https://europa.fandom.com/pl/wiki/Niemcy.
61. https://flyandwatch.pl/2019/05/31/dron-uratowal-czlowieka-w-czasie-powodzi-w-warszawie/.
62. https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2017/numer-147-062017/144465,Im-wolniej-tym-lepiej.html.
63. https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2021/numer-1-0120/198339,Policja-w-UK.html.
64. https://gazetaolsztynska.pl/214152,Kamil-utonal-w-bagnie-Prokurator-to-nie-koniec-sledztwa.html.
65. https://gazetaolsztynska.pl/661623,13-lat-temu-bialy-szkwal-zabral-im-zycie.html.
66. https://gazetaolsztynska.pl/bisztynek/353737,Mezczyzna-zaplatal-sie-we-wlasne-sieci-i-utonal-w-rozlewisku.html.
67. https://gazetaolsztynska.pl/elk/866883,Kolejne-szkolenie-z-Fundacja-Anikar.html.
68. https://gazetaolsztynska.pl/pisz/490552,Cwiczyli-na-lodzie.html#axzz55P1yqLg8.
69. https://gazetaolsztynska.pl/pisz/636700,Policjanci-podpisali-porozumienie-z-ratownikami-z-Podwodnika.html.
70. https://gazetaolsztynska.pl/pisz/651999,Uratowali-zycie-turystom-ktorzy-wypadli-z-lodki.html.
71. https://gp24.pl/biegly-potwierdza-utoniecie-bylo-przyczyna-smierci-49latka-ktory-wpadl-do-fontanny-w-miastku-zdjecia/ar/c1-15860959.
72. https://hmcoastguard.uk/about-us.
73. https://hmcoastguard.uk/news/coastguard-highlights-tenacity-and-resilience-residents-evacuated-storm-babet-floods.
74. https://hmcoastguard.uk/what-we-do.

75. https://hmicfrs.justiceinspectorates.gov.uk/our-work/article/joint-emergency-services-interoperability-principles/.
76. https://hmicfrs.justiceinspectorates.gov.uk/our-work/article/joint-emergency-services-interoperability-principles/.
77. https://i.pl/dramat-podczas-zakrapianej-alkoholem-imprezy-w-pysznicy-21latek-utonal-w-przydomowym-basenie-tragedie-nagrala-kamera-monitoringu/ar/c1-16786553.
78. https://interwencja.polsatnews.pl/reportaz/2022-10-24/zagadkowa-smierc-na-bagnach-jak-zginal-pan-janusz/.
79. https://isokolka.eu/szudzialowo/47056-mezczyzna-utonal-w-zbiorniku-przeciwpozarowym-foto.
80. https://jezioromuritz.blogspot.com.
81. https://karriere-polizei.hamburg.de/wasserschutzpolizei/.
82. https://krakow.tvp.pl/60335818/ratownicy-odpowiedza-za-utoniecie-mezczyzny-w-basenie.
83. https://kzg.pl/geograficzne/wody-powierzchniowe.
84. https://lfsbms.landbw.de/action?securedGetRequest_d839052=sTjjY2ndDq_J8IajejEU8hr_ZyDRTh4pD66f-1mmPpfqt-5X_e3TO7BXwK11uAokan5MQGya187-tAIPwlX6QpRrTRbykqg3KU2IS3trl3A.
85. https://ltsa.lrv.lt/lt/apie-lietuvos-transporto-saugos-administracija/.
86. https://m.ciop.pl/CIOPPortalWAR/appmanager/ciop/mobi?_nfpb=true&_pageLabel=P426015131914980446770 67&html_tresc_root_id=300008073&html_tresc_id=300008067&html_klucz=300008073&html_klucz_spis.
87. https://marcelkorkus.com/fundacja/.
88. https://marcelkorkus.com/o-mnie/.
89. https://marcelkorkus.com/poszukiwania-podwodne/.
90. https://mazowiecka.policja.gov.pl/wls/aktualnosci/69028,Czarny-punkt-wodny-oznacza-niebezpieczna-kapiel.html.
91. https://media.terytorialsi.wp.mil.pl/informacje/824202/porozumienie-pomiedzy-dowodca-wot-a-komendantem-glownym-policji.
92. https://mik.brandenburg.de/mik/de/innere-sicherheit/brand-katastrophenschutz/brandschutz/.
93. https://mik.brandenburg.de/mik/de/ministerium/aufbau-und-organisation/#.
94. https://mopr.com.pl.

95. https://mopr.com.pl/o-mopr/.
96. https://mopr.com.pl/szkolenia-nurkowe/.
97. https://mopr.com.pl/szkolenia-ratownicze/.
98. https://naru.org.uk/the-interoperable-capabilities/hart/.
99. https://naru.org.uk/the-interoperable-capabilities/sort/.
100. https://narueducationcentre.org.uk.
101. https://nettg.pl/gornictwo/192657/osiem-osob-utonelo-w-kopalniach-w-ostatnich-osmiu-latach.
102. https://nfcc.org.uk/about/how-we-are-structured/organisational-learning/.
103. https://nfcc.org.uk/about/what-we-do/.
104. https://nfcc.org.uk/control-measure/control-measure-specialist-resources-water-search-and-rescue/.
105. https://nowezagle.pl/bialy-szkwal-co-tak-naprawde-wydarzylo-sie-na-mazurach-w-2007-roku/.
106. https://nowiny24.pl/zdradliwa-ton-soliny-dlaczego-ludzie-tu-tona/ar/6168079.
107. https://nurkowapolska.pl/314,Zagrozenia-wystepujace-podczas-nurkowania-na-wstrzymanym-oddechu-czesc-druga.html.
108. https://obserwator.imgw.pl/wielkie-fale-na-baltyku/.
109. https://oddzialzwkrakow.wp.mil.pl/pl/articles6-aktualnosci/2019-06-034-udzia-w-cwiczeniu-renegadesarex-19/.
110. https://olsztyn.naszemiasto.pl/jechal-samochodem-po-sniardwach/ar/c16-799096.
111. https://olsztyn.tvp.pl/17069964/ratownicy-przed-sadem.
112. https://olsztyn.wyborcza.pl/olsztyn/7,48726,194137.html.
113. https://olsztyn.wyborcza.pl/olsztyn/7,48726,22191047,zycie-stracil-mlody-chlopak-znalezli-go-20-metrow-odbrzegu.html?utm_campaign=share_article&utm_medium=deeplink&utm_source=gazetaapp&disableRedirects=true.
114. https://opolsar.pl/2019/03/.
115. https://opolsar.pl/o-nas/.
116. https://ourworldindata.org/grapher/drowning-death-rates.
117. https://pagd.lrv.lt/en/about-us/activities/.
118. https://pagd.lrv.lt/en/about-us/objectives-and-functions/.
119. https://pl.wikipedia.org/wiki/Kajakarstwo_górskie.
120. https://pl.wikipedia.org/wiki/Rzeki_w_Polsce.

121. https://podhale24.pl/aktualnosci/artykul/11120/Zakopane_35latek_utonal_w_potoku.hhtm.
122. https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/aktualnosci/100104,Policja-STORAT-Jest-nowe-porozumienie-o-wspolpracy.html.
123. https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/aktualnosci/57801,Utonal-w-studni.html.
124. https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/aktualnosci/59334,Tragiczny-skok-z-zapory-w-Solinie.html.
125. https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/aktualnosci/59593,Utopil-sie-w-studni.html.
126. https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/komendy-policji/kpp-lesko/wydarzenia/111937,Solina-2022-cwiczenia-sluzb.html.
127. https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/komendy-policji/kpp-ropczyce/wydarzenia/12221,16-latka-utonela-w-kapieli.html.
128. https://podlasianin.com.pl/utonal-w-oczku-wodnym/.
129. https://pogoria.pl/sites/default/files/strona/Publikacje%2C%20Jurek%20I/01-microburst/jerzy-idzikowski-rozpoznawanie-szkwalu.pdf.
130. https://policja.pl/pol/aktualnosci/231596,Cwiczenia-poszukiwawcze-KAL-2023.html.
131. https://polizei.thueringen.de/landespolizeidirektion/struktur.
132. https://pomorska.policja.gov.pl/pom/informacje/wiadomosci/3218,Starogard-Gd-utoniecie-19-latka-w-zwirowisku.html.
133. https://poznan.naszemiasto.pl/sprawa-ewy-tylman-wciaz-nie-udalo-sie-ustalic-przyczyn/ar/c1-3906429.
134. https://psy-pies.com/artykul/psy-ratownicze-wopr,775.html.
135. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9349132/ Golden F. C., Tipton M. J., Scott R. C., Immersion, near–drowning and drowning, BJA 1997.
136. https://radioolsztyn.pl/na-jeziorze-lansk-przewrocila-sie-zaglowka/01139619
137. https://radioolsztyn.pl/w-jeziorze-talty-utonal-40-letni-mezczyzna-to-miejsce-niestrzezone-przez-ratownika/01523757.
138. https://raportcsr.pl/najwieksze-sztuczne-pojezierze-w-europie-pojezierze-luzyckie-na-styku-brandenburgii-i-saksonii/.
139. https://reachandrescue.com/official-statistics-show-concerning-increase-in-uk-drowning-deaths/.
140. https://rejestr.io/krs/289135/grupa-specjalna-pletwonurkow-rzeczpospolitej-polskiej.
141. https://rejestr.io/krs/60822/mazurska-sluzba-ratownicza.

142. https://rnli.org/what-we-do.
143. https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,10022683,utonal-w-20-centymetrowej-kaluzy-na-budowie-autostrady.html.
144. https://siauliurvsb.lt/2022/07/25/nuskesti-gali-bet-kas-bet-neturetu-niekas/,
145. https://sjp.pwn.pl/sjp/porozumienie;2505391.html.
146. https://sjp.pwn.pl/sjp/sublitoral;2576468.
147. https://sjp.pwn.pl/sjp/szukaj/bezpieczeństwo.
148. https://sjp.pwn.pl/sjp/umowa;2532750.
149. https://sjp.pwn.pl/slowniki/bagno.html.
150. https://sjp.pwn.pl/slowniki/jezioro.
151. https://sjp.pwn.pl/slowniki/kurs.html.
152. https://sjp.pwn.pl/slowniki/litoral.html.
153. https://sjp.pwn.pl/slowniki/pływalnia.html.
154. https://sjp.pwn.pl/slowniki/rozlewisko.html.
155. https://sjp.pwn.pl/slowniki/szkolenie.html.
156. https://sjp.pwn.pl/slowniki/tąpnięcie.html.
157. https://slaska.policja.gov.pl/kat/informacje/wiadomosci/87122,Blizniaczki-utonely-w-oczku-wodnym.html.
158. https://sopot.naszemiasto.pl/sadowy-finisz-sprawy-utoniecia-w-sopockim-aquaparku-wyrok/ar/c1-7467785.
159. https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia.
160. https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia/.
161. https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia/48247,Utoniecia-2020.html.
162. https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia/48957,Utoniecia-2022.html.
163. https://strazryki.pl/szkolenie-kierowcow-prawa-jazdy-kat-c-dla-strazakow-ratownikow-osp-wlaczonych-do-ksrg/.
164. https://szczytno.policja.gov.pl/o17/aktualnosci/9004,Szczytno-Utonal-52-letni-mezczyzna.html.
165. https://tarnow.naszemiasto.pl/zalew-w-radlowie-zbiera-smiertelne-zniwo-bo-ludzie-plywaja/ar/c1-8939431.
166. https://technicalrescueinternational.co.uk/water-rescue-training.

167. https://tko.pl/122820,2021,08,31,nie-zyje-60-latek-autem-probowali-przedostac-sie-przez-brod-rzeki.
168. https://turystyka.wp.pl/pieniny-turysci-narzekaja-na-splyw-dunajcem-po-slowackiej-stronie 6548913576118912a.
169. https://tvn24.pl/bialystok/sniepie-zginal-operator-spycharki-na-budowie-drogi-via-baltica-wjechal-na-rozlewisko-5034018.
170. https://tvn24.pl/katowice/godziszow-probowali-przejechac-przez-potok-trzy-osoby-dotarly-na-brzeg-60-latek-utonal-5335671.
171. https://tvn24.pl/polska/sledztwo-w-sprawie-pieciu-cial-wylowionych-w-aucie-ra802493-2577602.
172. https://tvn24.pl/poznan/11-latek-utopil-sie-na-basenie-trzech-ratownikow-skazanych-ra908912-2283318.
173. https://tvn24.pl/tvnmeteo/polska/utoniecia-w-polsce-tragiczny-bilans-dlugiego-weekendu-nad-woda-5757282.
174. https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/mokymo-priemones-1/valstybines-priesgaisrines-gelbejimo-tarnybos-budincios-pamainos-pareigunu-atmintines/naru-veikla/.
175. https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/naru-specialistu-mokymas/.
176. https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/naru-specialistu-mokymas/3-cios-klases-naro-mokymas/.
177. https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/naru-specialistu-mokymas/naru-darbo-vadovu-mokymas/.
178. https://ugm.lrv.lt/lt/mokymai/naru-specialistu-mokymas/nerimo-vadovu-mokymas/.
179. https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/1-376%20Plaukiku%20mokytoju-4-6%20instruktoriaus%20mok.pdf.
180. https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/1-376%20Plaukiku%20mokytoju-4-6%20instruktoriaus%20mok.pdf Mokyno Dirbti su gelbejimo nuo vandens pavirsiaus priemonemis mokymo programa.
181. https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/Naru%20darbo%20vadovo%20programa.pdf.
182. https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/Plaukiko-gelbėtojo-neformaliojo-profesinio-mokymo-programa.pdf.
183. https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/vandenyje%20ant%20led%20GDV%20programa%20nauja%20redakcija%5B5-5%5D.pdf.

184. https://ugm.lrv.lt/uploads/ugm/documents/files/vandenyje%20ant%20led%20GDV%20programa%20nauja%20redakcija%5B5-5%5D.pdf, Skryrius Gelbejimo Darbu Organizavimo Vandenyje (ant ledo) Vadovo Kvalifikacijos Tobulinimo Programa.
185. https://ulc.gov.pl/pl/drony/informacje-ogolne.
186. https://vaistai.lt/Lietuvoje-dazniausiai-skesta-vyrai-5889.html.
187. https://warminsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/aktualnosci/22234,Region-Tragiczne-zdarzenia-na-wodach-Warmii-i-Mazur-Utoniecia-i-pozar-lodzi.html.
188. https://warminsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/aktualnosci/28751,Olsztyn-Jezdzil-po-zamarznietym-jeziorze-Zalamal-sie-pod-nim-lod.html.
189. https://warminsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/aktualnosci/86819,Wspolnie-na-rzecz-bezpieczenstwa-publicznego-Porozumienie-z-Fundacja-ANIKAR-i-St.html.
190. https://warszawa.tvp.pl/60199272/w-bugu-utonela-46latka-auto-w-ktorym-przebywala-ze-znajomym-stoczylo-sie-do-rzeki.
191. https://wetplanetwhitewater.com/rafting/class-system/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl.
192. https://wiadomosci.onet.pl/kraj/rekordowa-liczba-utoniec-w-polsce-w-weekend-zginelo-19-osob/8xf2mj5.
193. https://wiadomosci.onet.pl/krakow/malopolska-czterolatek-utopil-sie-w-oczku-wodnym/4ncqqle.
194. https://wiadomosci.onet.pl/lublin/tragedia-w-szczebrzeszynie-dwaj-mezczyzni-utoneli-w-szambie/cp2eg34.
195. https://wiadomosci.onet.pl/wroclaw/wroclaw-powodz-tysiaclecia-jak-ratowano-ludzi-ze-smiglowca/g9jh55h.
196. https://wiadomosci.wp.pl/10-letni-chlopiec-utonal-w-rozlewisku-rzeki-gwda-6109087404507777a.
197. https://wiadomosci.wp.pl/chcial-utopic-kobiete-w-fontannie-przechodnie-ruszyli-na-ratunek-6800590887791104a.
198. https://wielun.naszemiasto.pl/16-latek-utonal-w-kamionie-prawdopodobnie-zeslizgnal-sie-z/ar/c16-1926989.
199. https://wopr.bielsko.pl/kurs-na-stopien-mlodszego-ratownika/.
200. https://www.a41.pl/jeziora_niemcy.html.
201. https://www.babcockinternational.com/what-we-do/support/training/metropolitan-police-service-training/.
202. https://www.berlin.de/polizei/dienststellen/landespolizeidirektion/direktion-einsatz verkehr/wasserschutzpolizei/.

203. https://www.berliner-feuerwehr.de/ueber-uns/spezialisten/technischer-dienst/die-tauchgruppe/.
204. https://www.bryk.pl/wypracowania/geografia/geografia-spoleczno-ekonomiczna/8272-niemcy charakterystyka-kraju.html.
205. https://www.bsh.de/DE/PUBLIKATIONEN/_Anlagen/Downloads/Nautik_und_Schifffahrt/Sonstige-nautische-Publikationen/Sicherheit-auf-dem-Wasser.pdf.
206. https://www.bundespolizei.de/Web/DE/05Die-Bundespolizei/04Einsatzkraefte/04a_See/See_node.html.
207. https://www.bussgeldkatalog.org/wasserschutzpolizei/.
208. https://www.ce-polska.pl/89-686-ewg-dyrektywa-ppe.
209. https://www.czasopisma.uph.edu.pl/desecuritate/article/download/3065/3097
R. Podlasiński, Z. Ciekanowski, A. Radkevych, *Grupy ratownictwa specjalistycznego w Państwowej Straży Pożarnej*, Warszawa 2022.
210. https://www.deutschland.de/pl/topic/kultura/jeziora-w-niemczech.
211. https://www.dlrg.de/informieren/die-dlrg/presse/statistik-ertrinken/.
212. https://www.dlrg.de/mitmachen/wasserrettungsdienst/.
213. https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/jezioro-talty-w-wypadku-lodzi-zginela-8-latka-szokujace-szczegoly-sledztwa/1erkt51.
214. https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/krakow/czorsztyn-zywiol-przewrocil-turystyczna-lodke-zaloganci-cudem-przezyli/bf14x0h.
215. https://www.feuerwehr-itzehoe.de/die-wehr/tauchergruppe/.
216. https://www.gesetze-im-internet.de/binschstro_2012/__6_02.html.
217. https://www.gesetze-im-internet.de/seeschstro_1971/anlage_i.html.
218. https://www.gopr.pl/aktualnosci/podpisanie-porozumien-w-sprawie-zasad-wspoldzialania-podmiotow-krajowego-systemu-ratowniczo-gasniczego-z-gopr.
219. https://www.gopr.pl/gopr/o-gopr.
220. https://www.gov.pl/attachment/75787644-e318-4ebd-9a33-e8a1ee51d6bc.
221. https://www.gov.pl/web/kgpsp/organizacja-ksrg.
222. https://www.gov.pl/web/kgpsp/powodz.
223. https://www.gov.pl/web/kgpsp/szkoly-psp.
224. https://www.gov.pl/web/kmpsp-piotrkow-trybunalski/ratownictwo-specjalistyczne.
225. https://www.gov.pl/web/kppsp-legionowo/organizacja-ksrg.
226. https://www.gov.pl/web/kppsp-pila/szkolenie-dowodcow-sgrwn.

227. https://www.gov.pl/web/kwpsp-olsztyn/szkolenie-specjalistyczne-w-zakresie-mlodszego-nurka-i-nurka-kierujacego-pracami-podwodnymi.
228. https://www.gov.pl/web/kwpsp-olsztyn/szkolenie-z-ratownictwa-na-obszarach-wodnych-realizowane-przez-ksrg-w-zakresie-podstawowym.
229. https://www.gov.pl/web/mswia/ochotnicze-straze-pozarne.
230. https://www.gov.pl/web/mswia/podmioty-uprawnione-do-wykonywania-zadan-ratownictwa-gorskiego-i-wodnego.
231. https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/zadania-wot.
232. https://www.gov.uk/government/organisations.
233. https://www.grupanadzieja.pl/o-nas/.
234. https://www.grupanadzieja.pl/uslugi/.
235. https://www.gum.gov.pl/ftp/pdf/Biuletyn/Artykuly/2_2018/4649_Metody_pomiaru_temperatury_termodynamicznej_Redefinicja_kelwina.pdf.
236. https://www.gum.gov.pl/pl/redefinicja-si/broszura-si/3786,Broszura-SI-polskie-wydanie.html.
237. https://www.infoilawa.pl/aktualnosci/item/68103-utonal-mlody-mezczyzna-jego-cialo-znaleziono-dzis-rano.
238. https://www.jesip.org.uk/about-jesip/.
239. https://www.jesip.org.uk/about-jesip/.
240. https://www.jesip.org.uk/governance-structure/.
241. https://www.jesip.org.uk/joint-doctrine/introduction-to-the-joint-doctrine/.
242. https://www.jesip.org.uk/joint-doctrine/m-ethane/.
243. https://www.jesip.org.uk/joint-doctrine/principles-for-joint-working/.
244. https://www.jesip.org.uk/joint-doctrine/the-joint-decision-model-jdm/.
245. https://www.jesip.org.uk/news/joint-organisational-learning-in-action/.
246. https://www.komputerswiat.pl/aktualnosci/wydarzenia/dzieki-dronom-podczas-powodzi-w-madrasie-uratowano-200-osob/1slxmzp.
247. https://www.kujawsko-pomorski-wopr.pl/porozumienie/.
248. https://www.kursy-wopr.pl/do%20pobrania/Program_RW.pdf.
249. https://www.london.gov.uk/who-we-are/what-london-assembly-does/questions-mayor/find-an-answer/collaboration-between-police-forces-1.
250. https://www.lrt.lt/naujienos/eismas/7/2011869/policijos-patikrinimai-ne-tik-keliuose-bet-ir-ant-vandens.

251. https://www.lublin112.pl/w-rozlewisku-znaleziono-zwloki-mezczyzny-trwa-ustalanie-okolicznosci-jego-smierci/.
252. https://www.malteser.de/aware/hilfreich/die-nasse-gefahr-erste-hilfe-bei-badeunfaellen-und-ertrinken.html.
253. https://www.met.police.uk/cy-GB/heddluoedd/metropolitan-police/areas/c/careers/police-officer-roles/police-constable/overview/roles-and-opportunities/marine-policing-unit-mpu/.
254. https://www.met.police.uk/police-forces/metropolitan-police/areas/c/careers/police-officer-roles/police-constable/overview/roles-and-opportunities/underwater-and-confined-space-search-team-ucsst/.
255. https://www.mod.police.uk/our-specialist-roles/.
256. https://www.national-geographic.pl/artykul/bialy-szkwal-co-to-jest-jak-czesto-wystepuje-i-jak-sie-zachowac-w-jego-trakcie.
257. https://www.newsweek.pl/polska/piotr-wozniak-starak-poszukiwany-na-jeziorze-kisajno/lngylkt.
258. https://www.nfz-lodz.pl/dlapacjentow/jak-sie-leczyc/u-lekarza-w-szpitalu/6115-system-ratownictwa-medycznego.
259. https://www.npas.police.uk/what-we-do/how-we-assist-police-forces.
260. https://www.nurkomania.pl/kursy-nurkowania/kurs-cmas-stopnie-nurkowe.html.
261. https://www.nurkomania.pl/kursy-nurkowania/kurs-cmas-stopnie-nurkowe.html.
262. https://www.nurkomania.pl/kursy-nurkowania/kurs-padi-stopnie-nurkowe.html.
263. https://www.nurkomania.pl/nurkowanie_pod_lodem.htm.
264. https://www.pap.pl/aktualnosci/wot-rozwija-projekt-grup-poszukiwawczo-ratowniczych-z-psami.
265. https://www.pip.gov.pl/pl/pod-inspektorska-lupa/16952,-trzy-ofiary-prac-w-studzience-kanalizacyjnej.html.
266. https://www.polacywewloszech.com/2017/01/06/tragedia-w-veneto-mlody-polski-speleolog-utonal-w-jaskini-fontanazzi-vicenza/.
267. https://www.police.uk/pu/policing-in-the-uk/.
268. https://www.policja.pl/pol/aktualnosci/219520,Psy-sluzbowe-w-polskiej-Policji.html.
269. https://www.policja.pl/pol/aktualnosci/238994,Manewry-Ratownicze-na-Jeziorze-Goplo-Szkolenie-w-ekstremalnych-warunkach-wodnych.html.
270. https://www.polizei.hamburg/wsp7-a-793964.

271. https://www.polizei.hessen.de/icc/internetzentral/nav/df4/broker.jsp?sel_uCon=a6d2f3bd-0548-7126-bda1-3300b9ef7c4e&uTem=bff71055-bb1d-50f1-2860-72700266cb59&uMen=df470ee1-825a-f6f8-6373-a91bbcb63046.
272. https://www.polizei-nrw-bewerbung.de/ausbildung/wasserschutzpolizei.
273. https://www.polizei-nrw-bewerbung.de/ausbildung/wasserschutzpolizei.
274. https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2017-02-28/nurkowal-pod-lodem-bez-butli-utonal/.
275. https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-09-09/podano-przyczyne-smierci-grotolazow-z-jaskini-wielkiej-snieznej/.
276. https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-09-10/5-latek-utonal-w-niezabezpieczonej-studzience-urzedniczka-z-zarzutami/.
277. https://www.popularne.pl/34-latka-utopila-sie-w-jacuzzi/.
278. https://www.portalbhp.pl/aktualnosci-bhp/bhp-w-silosach-zbozowych-7818.html.
279. https://www.ppoz.pl/czytelnia/ratownictwo-i-ochrona-ludnosci/Perspektywy-rozwoju-KSRG/idn:1031.
280. https://www.ppoz.pl/czytelnia/ratownictwo-i-ochrona-ludnosci/Szybki-nurek-/idn:535.
281. https://www.prc.krakow.pl/wyt2015/4_SS.pdf.
282. https://www.prc.krakow.pl/wytyczne2021/rozdz6.pdf.
283. https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/suwalki/id/213728.
284. https://www.radiokrakow.pl/aktualnosci/krakow/po-tragicznym-wypadku-na-zakrzowku-miasto-chce-zwiekszyc-bezpieczenstwo-nad-akwenem.
285. https://www.radiowroclaw.pl/articles/view/96715/Czy-to-koniec-nielegalnego-kapieliska-w-kamieniolomie-w-Sobotce#.
286. https://www.rescue3europe.com.
287. https://www.researchgate.net/publication/329179893_Understanding_the_full_burden_of_drowning_a_retrospective_cross-sectional_analysis_of_fatal_and_non-fatal_drowning_in_Australia Peden A. E., Mahony A. J., Barnsley P. D., Scarr J., *Understanding the full burden of drowning: a retrospective, cross-sectional analysis of fatal and non-fatal drowning in Australia,* BMJ Open, 10.11 36/bmjopen-2018-024868, 24 November 2018.
288. https://www.rlss.org.uk/Blog/why-water-safety-training-matters.
289. https://www.rlss.org.uk/drowning-facts.

290. https://www.rp.pl/kraj/art12250391-utonal-na-strzezonym-kapielisku-ratownicy-oskarzeni.
291. https://www.rya.org.uk/training/courses/helmsman%27s-practical-course-hpcc.
292. https://www.rya.org.uk/training/courses/inland-waterways-helmsman%27s-course-iwhcc.
293. https://www.sara-rescue.org.uk.
294. https://www.sara-rescue.org.uk/rya-school/.
295. https://www.saruav.pl.
296. https://www.se.pl/wiadomosci/polska/pilne-karczowka-7-osob-zginelo-w-szambie-osma-osoba-walczy-o-zycie-aa-ovXz-A7RD-KcmA.html.
297. https://www.sfs-w.de/projektgruppe-feuerwehr-dienstvorschriften/feuerwehr-dienstvorschriften.
298. https://www.silutesnaujienos.lt/lt/pareigunai-nuo-laivo-vairo-nusalino-neblaivu-kapitona/.
299. https://www.speleo.org.pl/podstawy-ratownictwa-jaskiniowego.
300. https://www.sppsp.bydgoszcz.pl/newsy/warsztaty-metodyczno-tematyczne-pt-ratownictwo-na-obszarach-wodnych-realizowanych-przez-ksrg-w-zakresie-podstawowym-4/.
301. https://www.sppsp.bydgoszcz.pl/rekrutacja-ks-i-szkolenia/szkolenia/.
302. https://www.statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utoniecia.
303. https://www.strazopolelubelskie.pl/cwiczenia-powiatowe-jednostek-osp-wlaczonych-do-ksrg/.
304. https://www.swimming.org/swimengland/drowning-deaths-rise-respect-water-campaign/.
305. https://www.thw.de/DE/Startseite/startseite_node.html.
306. https://www.travelplanet.pl/przewodnik/litwa/geografia.html.
307. https://www.trojmiasto.pl/wiadomosci/Po-wypadku-galara-Jakie-jednostki-moga-plywac-po-porcie-i-okolicach-n171541.html.
308. https://www.tuwroclaw.com/wiadomosci,tragedia-w-szklarskiej-porebie-w-wezbranej-gorskiej-rzece-utonal-mlody-czlowiek.
309. https://www.tvp.info/43272300/23latek-utonal-na-strzezonym-kapielisku-dramat-rozegral-sie-na-oczach-kolegi.
310. https://www.tygodnik-rolniczy.pl/articles/aktualnosci_/dramat-w-centrali-nasiennej-w-oleszycach-zginal-41-latek-przysypany-ziarnem-w-silosie/.

311. https://www.tygodnik-rolniczy.pl/articles/aktualnosci_/koszmarna-smierc-mlodego-rolnika-32-latej-utonal-w-zbiorniku-na-gnojowice/.
312. https://www.ukfrs.com/pdf/print/promos%3A233709 *Hazard hydrology, NFCC National Fire Chiets Council*.
313. https://www.ukfrs.com/pdf/print/promos%3A233709.
314. https://www.umgdy.gov.pl/procedura/uzyskanie-dyplomu-nurka-kierownika-prac-podwodnych-i-swiadectwa-operatora-systemow-nurkowych/.
315. https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-policija/.
316. https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-respublikos-priesgaisrines-apsaugos-ir-gelbejimo-departamentas/.
317. https://www.wasserwacht-feldafing.de/Die_Aufgaben_der_Wasserwacht..1033,,,2.html.
318. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/drowning.
319. https://www.wigry.org.pl/efw/part_lt_pl.htm.
320. https://www.wigry.org.pl/muritz.htm.
321. https://www.wojsko-polskie.pl/10bot/articles/aktualnosci-w/2019-10-155-kolejny-etap-budowy-zdolnosci-poszukiwawczo-ratowniczych/.
322. https://www.wojsko-polskie.pl/10bot/articles/aktualnosci-w/2020-03-069-terytorialsi-podpisali-porozumienie-z-psp-i-policja/.
323. https://www.wojsko-polskie.pl/articles/tym-zyjemy-v/2023-05-17i-rozpoczyna-sie-cwiczenie-renegadesarex-23/.
324. https://www.wojsko-polskie.pl/articles/tym-zyjemy-v/wot-rozpoczyna-formowanie-nowych-grup-poszukiwawczo-ratowniczych/.
325. https://www.wopr-podlaskie.pl/aktualnosci/szkolenia-2023-tama.
326. https://www.worldlifeexpectancy.com/lithuania-drownings.
327. https://www-15min-lt.naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/kauno-policijos-darbotvarkeje-nauji-potyriai-surenge-reida-ant-vandens-59-2099472.
328. https://wydawnictwo-silvarerum.eu/product-author/rokus-maciej/.
329. https://zakopane.naszemiasto.pl/tag/wypadek-dunajec-tratwa.
330. https://zgierz.naszemiasto.pl/w-zgierzu-emeryt-utopil-sie-w-kaluzy-na-ulicy-sokolowskiej/ar/c4-340870.
331. https://zpe.gov.pl/pdf/P2rmCFtnp.

Inne

1. *Berufsbildungsplan für die Ausbildung zum Laufbahnabschnitt*. Der Akademie Polizei in Hamburg, 2014.
2. *Bezpieczeństwo na wodzie. Ważne zasady i wskazówki dotyczące sportów wodnych na federalnych drogach wodnych*. Federalne Ministerstwo Cyfryzacji i Transportu BMDV, Grudzień 2023,
3. Feuerwehr-Dienstvorschrift FwDV 8 „Tauchen“, 2014.
4. *Global Report on Drowning: Preventing a leading killer,* World Health Organization 2014.
   i Prognoz Biura Monitorowania i Analizy Zagrożeń, Listopad 2010.
5. *Informacja na temat funkcjonowania Policji na wodach i terenach przywodnych w 2022 r. w tym dotycząca utonięć*, Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji, Warszawa 2023.
6. *Informacja Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli, Funkcjonowanie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego*, Warszawa 2021.
7. *Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania ratownictwa wodnego*, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2010.
8. *International Consensus on Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiovascular Care Science With Treatment Recommendations*, ILCOR Summary Statemen, 2021.
9. Jabłoński A., *Materiały dydaktyczne szkolenia podstawowego strażaków ratowników OSP. Temat nr 15 Zadania strażaków w zastępie*.
10. Koncepcja działań ratownictwa powodziowego. *Flood rescue concept of operations*. Departament for Environment Food & Rural Affais, November 2019.
11. Koza J., *Poszukiwania na rzekach górskich i w okolicach- wykorzystanie bezzałogowych statków powietrznych*, Praca dyplomowa GOPR z 2022.
76. *Od morza do źródła. Międzynarodowy poradnik odtwarzania szlaków migracji ryb,* Infrastruktura i Środowisko 2018.
12. Porozumienie Komendanta Głównego Policji i Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 17 czerwca 2004 r., *w sprawie współdziałania Policji i Straży Granicznej*.

13. Porozumienie między Komendantem Głównym Policji i Zarządem Głównym Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego z dnia 5 lutego 2008 r., *w sprawie współdziałania Policji z Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym*.
14. Porozumienie *w sprawie określenia zasad współdziałania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego z Wodnym Pogotowiem Ratunkowym* zawarte w dniu 21 kwietnia 2006 r. pomiędzy komendantem Głównym Państwowej Straży Pożarnej, a Prezesem Zarząd Głównego Wodnego Ochotniczego.
15. Porozumienie z dnia 18 październik 2023 r., *w sprawie zasad współdziałania Państwowej Straży Pożarnej i Straży Granicznej*.
16. Porozumienie z dnia 20 czerwca 2007 r., zawarte pomiędzy Komendantem Głównym Policji a Prezesem Zarządu Głównego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, *w sprawie współdziałania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na wodach i terenach przywodnych*.
17. Porozumienie z dnia 29 listopada 2012 r., *o współdziałaniu* zawarte pomiędzy Wodnym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym, a Polskim Związkiem Płetwonurkowania.
18. Porozumienie z dnia 30 grudnia 2019 r., zawarte pomiędzy Komendantem Głównym Państwowej Straży Pożarnej, a Komendantem Głównym Policji *w sprawie współdziałania Policji i Państwowej Straży Pożarnej*.
19. *Powódź- w obliczu zagrożenia*, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa. Wydział Analiz
20. *Procedura prowadzenia zajęć. Rodzaje zajęć dydaktycznych Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej*. Bielsko-Biała, 2016.
21. *Program Kursu Ratownictwa na Rzekach Górskich I stopnia*.
22. *Program Kursu Ratownictwa na Rzekach Górskich II stopnia*.
23. *Program Kursu Ratownictwa na Rzekach Górskich III stopnia.*
24. *Program kursu specjalistycznego dla nurków kierujących pracami podwodnymi,* Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej. Warszawa 2021.
25. Program podstawowego szkolenia w zawodzie strażak. *Ugniagesio Gelbetojo Moduline Profesino Mokyno Programa*. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. 2019.
26. *Program specjalistycznego szkolenia w zakresie nurka,* Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej. Warszawa 2021.
27. *Program szkolenia doskonalącego z ratownictwa na obszarach wodnych realizowanego przez KSRG w zakresie*. Warszawa 2021.

28. *Program szkolenia podstawowego strażaka ratownika ochotniczych straży pożarnych,* Biuro Edukacji Komendy Głównej PSP, Warszawa 2022.
29. *Program szkolenia podstawowego w zawodzie strażak*, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, Warszawa 2025.
30. *Program szkolenia specjalistycznego w zakresie młodszego nurka*, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, Warszawa 2021.
31. *Program szkolenia z zakresu obsługi sonarów do celów poszukiwawczych*, Komenda Główna PSP. Biuro Szkolenia, Warszawa 2016.
32. *Program szkolenia z zakresu ratownictwa na wodach szybkopłynacych*, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej. Biuro Szkolenia, Warszawa 2011.
33. Raport z projektu, Monitoring działań Policji w poszukiwaniach zaginionych na otwartym terenie, ITAKA Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych, Warszawa 2015.
34. Royal Life Saving Society UK. *National Drowning Report UK 2022*.
35. *Skrypt do szkolenia z zakresu ratownictwa na obszarach wodnych realizowanego przez KSRG w zakresie podstawowym*, Warszawa 2018.
36. *Status Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego*.
37. *Statut Mazurskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego.*
38. *Statut Ochotniczej Straży Pożarnej-Ratownictwo Wodne w Nowym Dworze Mazowieckim*, Marzec 2018.
39. *Statut Stowarzyszenia Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego z siedzibą w Zakopanem*.
40. *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2020.
41. Strategia Bezpieczeństwa Wodnego 2021/24. *Water Safety Strategy 2021/24.* Cumbria Fire & Rescue Service.
42. *Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,* Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, 2013.
43. Telak J., *Bezpieczeństwo osób przebywających na obszarach wodnych – współczesne dylematy i wyzwania,* Międzynarodowa Konferencja Naukowa ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE-OCHRONA LUDNOŚCI-RATOWNICTWO, Oświęcim 22 czerwca 2022 r., sporządzone na podstawie: Statystyki policyjne, Utonięcia,
44. Utonięcie w: *Wielki Słownik Medyczny PZWL*, Warszawa 1996.
45. *Wyjaśnienia w zakresie organizacji i prowadzenia szkoleń w ratownictwie wodnym*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Departament Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego, Warszawa 2018.

46. *Wyjaśnienia w zakresie wykonywania ratownictwa górskiego*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Departament Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego, Warszawa 2020.
47. *Wykaz Obiektów Hydrotechnicznych PGW Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku*, Gdańsk 2019.
48. Wystąpienie Pokontrolne, KPB–4101-003-01/2014, Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli. Warszawa 2014.
49. Załącznik nr 3 do *Zasad organizacji ratownictwa wodnego w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym*. *Zestawienie i minimalny normatyw wyposażenia w sprzęt i środki techniczne do ratownictwa wodnego w zakresie podstawowych czynności ratowniczych*, Warszawa 2020.
50. Załącznik nr 6 do *Zasad organizacji ratownictwa wodnego w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym*. *Zestawienie i minimalny normatyw wyposażenia w sprzęt, pojazdy i środki techniczne do ratownictwa wodnego w zakresie specjalistycznych czynności ratowniczych.* Warszawa 2020.
51. *Zasady organizacji doskonalenia zawodowego w Państwowej Straży Pożarnej*, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, Warszawa 2024.
52. *Zasady organizacji ratownictwa medycznego w KSRG,* 2021.
53. *Zasady Organizacji Ratownictwa Wodnego w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym* 2020.

Aneks

Załącznik nr 1

Propozycja planu współdziałania pomiędzy podmiotami w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wód śródlądowych…….382

Załącznik nr 2

Propozycja szkolenia przygotowującego do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych (SzP-RW) ……..391

Załącznik nr 3

Wyniki wywiadu eksperckiego ……...397

Załącznik nr 1. Propozycja usprawnienia współdziałania pomiędzy podmiotami w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wód śródlądowych

Główny cel:
Usprawnienie współdziałania podmiotów w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wód śródlądowych.

Cele szczegółowe:

1. Stała ocena stanu prawnego oraz bieżące wdrażanie niezbędnych rozwiązań legislacyjnych.
2. W oparciu o ocenę prawną wdrożenie skoordynowanych szkoleń przeznaczonych zaangażowanym podmiotom.
3. Zintensyfikowanie integracji i podtrzymanie pozytywnych relacji podmiotów poprzez organizację spotkań, wspólnych odpraw i konferencji naukowych.

Zagadnienia poruszane w propozycji obejmują:

- plan współdziałania, dokument na podstawie którego podmioty zaangażowane w działania poszukiwawczo-ratownicze usprawniają współdziałanie w obszarach prawnych, szkoleniowych, integracyjnych;
- podmioty zaangażowane w działania poszukiwawczo-ratownicze na wodach śródlądowych, to podmioty ujęte w ministerialnym wykazie, zwane dalej podmiotami zaangażowanymi;
- ministerialny wykaz podmiotów zaangażowanych dotyczy ujętych podmiotów posiadających przydatne w działaniach uprawnienia oraz zgłaszających stałą gotowość operacyjną na ustalonym regionalnie poziomie. Wykaz ten zamieszcza dziedziny poszukiwawczo-ratownicze niezbędne podczas realizacji działań. Zamieszczenie w wykazie podmiotów zaangażowanych związane jest z dziedziną, która dany podmiot wykonuje;
- dziedziny poszukiwawczo-ratownicze dotyczą kompetencji danego podmiotu na podstawie jego charakterystyki, wyposażenia i uprawnień. Ustalane są bieżąco przez zespół planistyczny przy współpracy przedstawicieli podmiotów zaangażowanych;

- dyslokacja podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych dotyczy podmiotów zaangażowanych w działania i jest widnieje w ministerialnym wykazie na podstawie zamieszczenia w stale aktualizowanej ogólnodostępnej mapie w zakresie gotowości (także osobowej), wyposażenia i uprawnień;
- szkolenia, dotyczą przedsięwzięć dydaktycznych mające na celu weryfikację, naukę i doskonalenie współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego;
- szkolenie „w zakresie współdziałania podmiotów realizujących działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych w Polsce (SzP-RW)", dotyczy obowiązkowego przedsięwzięcia dydaktycznego mającego na celu przygotowanie do współdziałania zaangażowanych podmiotów;
- organizatorem szkolenia jest podmiot zaangażowany, ujęty w wykazie MSWiA;
- prowadzącymi szkolenia są przedstawiciele podmiotów zaangażowanych, ujętych w wykazie MSWiA;
- konferencje poszukiwawczo-ratownicze dotyczą przedsięwzięć dydaktyczno-naukowych mających na celu rozwój i usprawnianie współdziałania;
- katalog, w postaci dostępnych algorytmów udostępnionych przez PSP oraz przyjętych przez zespół skryptów w zakresie wstępnego postepowania w każdym środowisku wód śródlądowych;
- zbiór, zestawienie wszelkich zasad funkcjonowania (w tym katalogu) i wypracowanych procedur wraz z treściami porozumień dotyczących współpracy służb i podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wodnych w ogólnodostępnej formie zamieszczonej na stornie internetowej MSWiA;
- spotkania, przedsięwzięcia w dowolnej formie innej niż dydaktyczne lub dydaktyczno-naukowe, mające na celu integrowanie podmiotów oraz utrzymanie pozytywnych relacji pozwalających na stałe usprawnianie współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego na obszarach wodnych;
- zespół, dotyczy mieszanego zespołu planistycznego, wyznaczonego z podmiotów zaangażowanych na wniosek Ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Podlegający bezpośrednio MSWiA i stale współpracujący z koordynatorami współdziałania wyznaczonymi z podmiotów zaangażowanych. Zespół ten jest odpowiedzialny za realizację planu współdziałania, wykazu MSWiA, harmonogramu szkoleń, terminarzu spotkań, sporządzania skryptów, współorganizowania

i wyznaczania podmiotów odpowiedzialnych za ogólnokrajowe ćwiczenia i konferencje naukowe, nadzoruje realizację szkoleń na poziomie wojewódzkim i miejscowym, zbiera wnioski ze szkoleń, spotkań i konferencji naukowych przekazywane przez koordynatorów współdziałania, na podstawie których sporządza opracowania procedur współdziałania. Opiniuje przekazywane przez PSP treści do katalogu przed ich zamieszczeniem. Organizuje również przedsięwzięcia na poziomie ogólnokrajowym z przedstawicielami firm zajmujących się przydatnym wyposażeniem;

- harmonogram szkoleń, założenie planistyczne przedsięwzięć dydaktycznych zespołu z wyprzedzeniem na nadchodzący rok kalendarzowy, które jest przekazywane z końcem poprzedniego roku do wszystkich zaangażowanych podmiotów;
- terminarz spotkań, założenie planistyczne zespołu, dotyczące przedsięwzięć mających na celu integrowanie podmiotów oraz utrzymanie pozytywnych relacji, a także dotyczących zaplanowania przedsięwzięć dydaktyczno-naukowych w formie konferencji z wyprzedzeniem na nadchodzący rok kalendarzowy, które jest przekazywane z końcem poprzedniego roku do wszystkich zaangażowanych podmiotów;
- koordynator współdziałania, dotyczy wyznaczonej osoby w danym podmiocie w zakresie realizacji szkoleń, spotkań czy konferencji, na podstawie których zbiera wnioski, opiniuje potrzeby i zmiany oraz przekazuje swoje stanowisko do zespołu planistycznego. Organizuje również przedsięwzięcia na poziomie regionalnym z przedstawicielami firm zajmujących się przydatnym wyposażeniem;
- koordynator działań poszukiwawczo-ratowniczych dotyczy osoby, która kieruje działaniami reprezentując dany podmiot, posiada uprawnienia do kierowania wymienione w wykazie MSWiA przez zespół planistyczny lub która ukończyła szkolenie „przygotowujące do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych (SzP-RW)";
- uprawnienia przydatne w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych dotyczą posiadanych przez członków podmiotów uprawnień zawodowych i rekreacyjnych (na poziomie instruktorskim) i innych związanych z działaniami poszukiwawczo-ratowniczymi na obszarach wodnych, które są wymienione w wykazie MSWiA przez zespół planistyczny i na ich podstawie dany podmiot zostaje ujęty w ministerialnym wykazie;

– zasady współdziałania dotyczą wypracowanych na poziomie ogólnokrajowym sposobów sprawnego współdziałania zaadoptowanych do warunków wojewódzkich, regionalnych czy miejscowych.

Usprawnienia kierowane są do podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze na obszarach wód śródlądowych, w tym:

1. służb mundurowych, zgłaszających stałą gotowość;
2. jednostek Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego;
3. podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego[1290];
4. podmiotów współpracujących z Państwowym Systemem Ratownictwa Medycznego[1291];
5. pozostałych podmiotów zgłaszających gotowość operacyjną poniżej 30 minut oraz posiadających uprawnienia przydatne do uczestnictwa w działaniach.

Proponowane usprawnienia podzielone byłby na trzy moduły:

1. moduł I, dotyczący stałej oceny stanu prawnego oraz bieżące wdrażanie niezbędnych rozwiązań legislacyjnych;
2. moduł II, dotyczący organizacji szkoleń w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wód śródlądowych;
3. moduł III, dotyczący organizacji spotkań, wspólnych odpraw, przedsięwzięć o charakterze dydaktyczno-naukowym mający na celu usprawnienie współdziałania poprzez integracje i utrzymanie pozytywnych relacji pomiędzy podmiotami.

Moduł I. Stała ocena prawna oraz bieżącego wdrażania niezbędnych rozwiązań legislacyjnych

Organizacja stałej oceny stanu prawnego oraz bieżące wdrażanie zmian legislacyjnych dostosowujących do potrzeb dotyczy:

– wprowadzenia i aktualizowania planu współdziałania zaangażowanych podmiotów;
– powoływania zespołu planistów na okres wskazany przez Ministra właściwego do spraw wewnętrznych;

[1290] W myśl ustawy *o bezpieczeństwie osób przebywających*…, wyd. cyt.
[1291] Tamże.

- stałego przeglądu zmian prawnych w dziedzinach związanych z działaniami poszukiwawczo-ratowniczymi na wodach śródlądowych;
- ujednolicenia łączności poprzez włączenie podmiotów zaangażowanych w działania do systemu powiadamiania ratunkowego;
- oceny prawnej odnośnie stosowania pozostałych form komunikacji pomiędzy podmiotami;
- wdrożenia odpowiednich zabiegów prawnych odnośnie unifikacji wiedzy, materiałów naukowych, ubioru i wyposażenia;
- wdrożenia działań prawnych mających na celu utworzenie i aktualizację zbioru wszelkich zasad współdziałania i procedur postępowania poszukiwawczo-ratowniczego wraz z treścią zawartych porozumień i podpisanych umów;
- wdrożenia i stałego aktualizowania katalogu procedur podstawowego postępowania przekazywanych przez PSP;
- stałej aktualizacji przepisów normujących przydatne uprawnienia do działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wód śródlądowych;
- zmian w przepisach ministerialnych umożliwiających zwiększone możliwości uczestnictwa w wspólnych szkoleniach reprezentantom zaangażowanych podmiotów reprezentujących służby mundurowe;
- inne niezbędne rozwiązania mające na celu usprawnienie współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego na obszarach wód śródlądowych.

Moduł II. Organizacja szkoleń w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wód śródlądowych

Organizacja systematycznych wspólnych szkoleń zaangażowanych w działania podmiotów poprzez:

- ćwiczenia ogólnokrajowe, organizowane z częstotliwością co 2-3 lata (w zależności od możliwości, nie rzadziej niż raz na 3 lata). Celem ćwiczeń jest ocena sprawności współdziałania podczas uczestniczenia wielu podmiotów. Połączone z konferencją naukową pozwalającą na uzyskanie wniosków, które umożliwiłyby wskazanie kierunków dalszego współdziałania;

- ćwiczenia na poziomie wojewódzkim realizowane są nie rzadziej niż raz na rok (pożądanym rozwiązaniem byłoby 2 razy w roku przed rozpoczęciem sezonu letniego- w celu wskazania kierunków przygotowania podmiotów i potwierdzenia gotowości oraz po zakończeniu sezonu w celu podsumowania i wyciagnięcia wniosków). Podstawowym celem jest ocena gotowości i sprawnego współdziałania podmiotów oraz ocena przydatności wypracowanych na poziomie krajowym rozwiązań do danych warunków. Na podstawie wyciągniętych wniosków z ćwiczeń przekazywane są wskazania do działań na poziomie miejscowym oraz sprawozdanie do zespołu planistycznego MSWiA;
- ćwiczenia na poziomie powiatowym/regionalnym/miejscowym odbywają się nie rzadziej niż 2 razy w roku. Celem jest ocena gotowości i sprawnego współdziałania podmiotów oraz ocena przydatności wypracowanych na poziomie wojewódzkim rozwiązań zaadoptowanych do panujących warunków. Na podstawie wyciągniętych wniosków z ćwiczeń przekazywane są informacje w postaci wskazania do działań na poziomie miejscowym do koordynatorów współdziałania i do zespołu planistycznego MSWiA;

Ćwiczenia pomiędzy poszczególnymi podmiotami mogą odbywać się również:

- miejscowo podczas obowiązkowych ćwiczeń SGRW-N w zakresie treningu wstępnych czynności, przygotowania miejsca działań i doskonalenia skutecznego współdziałania z SGRW-N;
- miejscowo podczas ćwiczeń KSRG z ratownictwa wodnego w zakresie doskonalenia skutecznego współdziałania podmiotów. Jeśli ćwiczenia nie przewidują udziału SGRW-N ograniczają wyłącznie się do działań nawodnych (z wyjątkiem uczestników z uprawnieniami zawodowymi bądź instruktorskimi w zakresie działań podwodnych).
- regionalnie/miejscowo pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w działania nie włączonymi do KSRG;
- częstotliwość ćwiczeń miejscowych powinna występować nie rzadziej niż raz na kwartał, pożądane byłoby 1-2 razy w miesiącu;
- ćwiczenia miejscowe zgodnie z potrzebami przewidują także formę warsztatów ukierunkowanych na poszczególne czynności wymagające wzmożonego treningu;

- wnioski ze szkoleń organizatorzy przekazują do koordynatorów współdziałania na poziomie wojewódzkim i wraz ze sprawozdaniem przekazywane są do zespołu planistycznego MSWiA.

Zalecenia doskonalenia współdziałania podczas ćwiczeń dotyczą:

- sprawnego wykorzystywania wspólnej łączności opierającej się o włączenie do systemu powiadamiania ratunkowego oraz o zalecane aplikacje;
- unifikowania wiedzy;
- unifikowania wyposażenia w postaci jednolitego sprzętu oraz odzieży;
- wykorzystywanie wiedzy zawartej w ogólnodostępnym zbiorze zamieszczonym na stronie internetowej MSWiA w zakresie porozumień i zasad współdziałania;
- wypracowanie wniosków na każdym poziomie oraz z każdego z regionów zostają po opracowaniu zamieszczone w ogólnodostępnym zbiorze MSWiA. Stałe uzupełnianie procedur zamieszczanych w katalogach udostępnianych przez PSP oraz aktualizację wypracowanych materiałów przez zespół planistyczny;
- współdziałanie podczas ćwiczeń odnosi się do stosowania zespołów mieszanych i wypracowania sposobów wyznaczania lidera;
- wspólnych przedsięwzięć dydaktycznych ukierunkowanych są na jak największą ilość ćwiczeń, podczas których doskonalone jest współdziałanie. Zajęcia teoretyczne mają stanowić prezentację stosowanych rozwiązań wraz z uzasadnieniem oraz zajęcia podsumowujące z wstępnymi wnioskami. Organizowane w dowolnym etapie szkoleń zgodnie z występującymi potrzebami mają na celu dokonanie ponownej oceny przez uczestników i organizatorów szkolenia oraz wskazanie dalszych kierunków skutecznego działania;
- podczas zajęć teoretycznych należy zwracać uwagę na występujące niepożądane zjawiska takie jak stres nurkujących, indywidualizm podmiotów, brak zorientowania o potrzebach przez przełożonych;
- przystąpienie do „szkolenia przygotowującego do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych (SzP-RW)" poprzedzone jest weryfikacją wiedzy i umiejętności w zakresie współdziałania wyznaczanych przez zespół planistyczny;

- zespół planistów w wszelkich przedsięwzięciach dydaktycznych angażuje biegłych sądowych z zakresów ujętych w wykazie MSWiA za przydatne dziedziny, bądź w oparciu o wskazane potrzeby podmiotów;
- podczas realizacji wspólnych szkoleń prowadzący zajęcia wyznaczani są przez organizatorów;
- zagadnienia dotyczące sprawnego współdziałania podczas wspólnych ćwiczeń dotyczą także: prezentacji stanowisk każdego z podmiotów na przedstawione założenie ćwiczeń oraz uświadamianie uczestników o braku gwarancji uratowania bądź odnalezienia osób (ciał), utrzymywanie spokojnego współdziałania oraz uzasadnionego i wyraźnego zakończenia ćwiczeń.

Moduł III, dotyczący organizacji spotkań, wspólnych odpraw, przedsięwzięć o charakterze dydaktyczno-naukowym mający na celu usprawnienie współdziałania poprzez integracje i utrzymanie pozytywnych relacji pomiędzy podmiotami.

Organizacja wspólnych przedsięwzięć innych niż dydaktyczne obejmuje:

- stałą współpracę z zespołem planistycznym MSWiA;
- współorganizację z zespołem planistycznym MSWiA konferencji naukowych odbywających się co 2-3 lata (nie rzadziej niż 3 lata) i uczestnictwa w nich. Organizatora wskazuje zespół planistyczny;
- organizację i uczestnictwo w warsztatach;
- wizytacje w siedzibach podmiotów;
- wspólne odprawy o zasięgu ustalonym z zespołem planistycznym (nie rzadziej niż co 2 lata);
- przedsięwzięcia z udziałem biegłych sądowych;
- organizację i uczestnictwo w przedsięwzięciach o różnych porach roku;
- spotkań dotyczących przygotowania i podsumowania sezonu przez podmioty zaangażowane w działania, bądź inne miejscowo wzmożone okresy rekreacyjnego przebywania osób na obszarach wodnych;
- podsumowania pozytywnych i negatywnych wniosków z ćwiczeń, konferencji i działań;

- doraźnych spotkań z przedstawicielami samorządów lub zarządzania kryzysowego, a także zapraszania ich na pozostałe ujęte w planie przedsięwzięcia;
- zapraszania organizacji zajmujących się pokrewnymi tematykami np. ITAKA;
- organizacji spotkań podsumowujących działania.

Obszary usprawniające współdziałanie podczas organizacji wspólnych przedsięwzięć dotyczą:

- stałego usprawniania wspólnego komunikowania się podmiotów zarówno w trakcie działań, jak i poza nimi;
- jednolitej łączności opartej na systemie powiadamiania ratunkowego;
- wykorzystania odpowiednich aplikacji, ustalenia zawartości poprzez niezbędne i przydatne rozwiązania. Organizacji przedsięwzięć za jej pomocą;
- unifikacji wyposażenia w postaci sprzętu i ubioru;
- wypracowania wspólnych procedur oraz ich oceny, a także zaadoptowania ich do miejscowych warunków;
- prac nad zawartością treści ujętych w katalogu i zbiorze zasad współpracy MSWiA, również współtworzenia skryptów;
- stałej oceny przyjętych zasad współdziałania;
- wymiany informacji odnośnie dyslokacji podmiotów;
- propozycji i oceny najnowszego i sprawdzonego wyposażenia;
- dostosowania odpowiedniej literatury fachowej;
- poruszania problematycznych zagadnień współdziałania np.: stresu nurkujących, kierowania działaniami, przejrzystego uzasadnienia zakończenia działań, uświadamiania o braku gwarancji uratowania bądź odnalezienia osób lub ciał.
- wyznaczania osób podtrzymujących wiedzę o porozumieniach;
- prowadzenia działań profilaktycznych m. in. poprzez wspólne patrole na zbiornikach wodnych oraz w ich otoczeniu, mające na celu uświadamianie o zagrożeniach wynikających z specyfiki danego obszaru;
- uczestnictwa przełożonych w przedsięwzięciach;
- uświadamiania przełożonych i reprezentantów podmiotów o potrzebach stałego doskonalenia umiejętności, poszerzania wiedzy i wzajemnego współdziałania.

Załącznik nr 2. Propozycja szkolenia przygotowującego do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych (SzP-RW).

I. Założenia organizacyjno-programowe

Cel szkolenia:

Celem szkolenia jest przygotowanie reprezentantów podmiotów zaangażowanych do współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego na obszarach wód śródlądowych.

Cele szczegółowe szkolenia:

1. Zdobycie i utrwalenie wiedzy w zakresie uwarunkowań prawnych współdziałania.
2. Zdobycie i utrwalenie wiedzy w zakresie współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego na wodach śródlądowych.
3. Kształtowanie właściwej postawy etycznej przez podejmujących działania poszukiwawczo-ratownicze.

Czas trwania szkolenia:

Szkolenie powinno trwać nie krócej niż 40 jednostek dydaktycznych. Przyjmując, że 1 jednostka dydaktyczna odpowiada 45 minutom zegarowym. Pomiędzy jednostkami dydaktycznymi przerwy dostosowane są do potrzeb uczestniczących w porozumieniu z prowadzącymi. Zajęcia teoretyczne nie powinny obejmować więcej niż 10 jednostek dydaktycznych.

Szkolenie nie powinno trwać więcej niż 8 godzin dziennie, włącznie z zajęciami teoretycznymi.

Warunki realizacji szkolenia:

Organizatorem szkolenia jest podmiot zaangażowany, który informuje najpóźniej 2 tygodnie przed terminem szkolenia zespół planistyczny MSWiA za pośrednictwem koordynatora współdziałania:

- o terminie;
- uczestnikach szkolenia;
- zapewnionym niezbędnym wyposażeniu;

- o siłach i środkach zapewniających przeprowadzenie bezpiecznych zajęć praktycznych (ujęte w odrębnych przepisach w związku z założonymi podczas szkolenia czynnościami poruszającymi poszczególne dziedziny poszukiwawczo-ratownicze);
- dostosowaniu planu szkolenia do poruszanych dziedzin poszukiwawczo-ratowniczych oraz do zakresu tematycznego ujętego w pkt. II.

Plan szkolenia zatwierdza zespół planistyczny.

Odpowiedzialność za bezpieczeństwo podczas szkolenia ponosi organizator prowadzący oraz uczestnicy. Prowadzący i uczestnicy są zobowiązani do stanowczego przestrzegania zasad bezpieczeństwa ujętych w planie szkolenia oraz w przepisach związanych z dziedzinami poszukiwawczo-ratowniczymi.

Baza dydaktyczna dostosowana jest do poruszanych na szkoleniu dziedzin poszukiwawczo-ratowniczych niezbędnych do zrealizowania działań na obszarach wód śródlądowych oraz liczebności uczestników.

Przewidywane grupy szkolenia wynoszą do 10 osób na jednego prowadzącego szkolenie podczas zajęć praktycznych. Nie więcej niż 30 uczestników podczas szkolenia.

Zajęcia praktyczne odbywają się na obszarach wodnych i terenach przywodnych występujących w rejonie organizowanego szkolenia. Przeciwskazaniem mogą być warunki występujące miejscowo - uznane przez prowadzących za niebezpieczne, po zaopiniowaniu przez koordynatora współdziałania.

Zajęcia praktyczne odbywają się przy zapewnieniu niezbędnego zabezpieczenia ratowniczego nie biorącego udziału w szkoleniu lub gdy uczestnicy i prowadzący szkolenie swoimi uprawnieniami i wyposażeniem spełniają takie warunki.

Zajęcia praktyczne z dziedzin poszukiwawczo-ratowniczych związanych z działaniami podwodnymi realizowane są wyłącznie jeśli na miejscu znajduje się:

- co najmniej jeden kierownik prac podwodnych i jeden nurek MSWiA bądź nurek z aktualnymi uprawnieniami zawodowymi;
- co najmniej jeden instruktor nurkowania i jeden nurek MSWiA bądź nurek z uprawnieniami zawodowymi;
- zgodnie z wymaganymi przepisami dotyczącymi wykonywania prac podwodnych.

Przemieszczanie się jednostkami pływającymi po obszarach wodnych podczas zajęć praktycznych możliwe jest jeśli kierujący jednostką posiada stosowne uprawnienia. W przypadku jeśli na obszarze ćwiczeń występują drogi wodne ujęte w aktualnych wykazach Ministerstwa Infrastruktury kierujący jednostkami pływającymi posiadają stosowne uprawnienia zawodowe.

Realizacja szkolenia uwzględnia aktualną wiedzę odnośnie uwarunkowań prawnych współdziałania podmiotów zaangażowanych oraz w poruszanych dziedzinach poszukiwawczo-ratowniczych.

Organizator prowadzi ewidencję obecności uczestników szkolenia.

Warunkiem ukończenia szkolenia jest aktywne uczestnictwo we wszystkich jednostkach dydaktycznych oraz potwierdzone przez prowadzących skuteczne skoordynowanie przeprowadzonej co najmniej jednej symulacji podczas szkolenia. Potwierdzenie odbywa się według oceny zaliczony - „zal.", niezaliczony - „nzal."

Pozytywne ukończenie szkolenia potwierdza kompetentne koordynowanie współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego na ujętych w zaświadczeniu obszarach wód śródlądowych.

Dokumentacja z ukończonego szkolenia przekazywana jest koordynatorowi współdziałania reprezentującego organizatora nie później niż 7 dni od ukończenia szkolenia. Koordynator współdziałania niezwłocznie po sporządzeniu opinii i wniosków przekazuje dokumentację do zespołu planistycznego.

II. Zakres tematyczny

Tabela nr 11. Treści i plan szkolenia przygotowującego do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych

Temat	Zagadnienia
1. Charakterystyka środowiska wodnego.	Naturalne obszary wód śródlądowych (rzeki nizinne, jeziora denne i rynnowe, bagna, rzeki górskie i inne), zbiorniki wytworzone przez człowieka (zbiorniki zaporowe, wyrobiska, stawy, oczka wodne, kanały i inne), budowle hydrotechniczne, hydrologia (w tym hydrometeorologia), dane batymetryczne, punkty odniesienia, proces i rodzaje tonięcia, procesy gnilne, warunki atmosferyczne, zagrożenia środowiska wodnego,

	obiekty podwodne, zaczepy, zjawisko powodzi (w tym flash flood), jednostki pływające, wybrane zdarzenia na obszarach wodnych i inne uznane przydatne przez prowadzących.
2. Podmioty zaangażowane i ich kompetencję.	Podmioty zaangażowane w służbach podległych MSWiA (opcjonalnie MON), włączone do KSRG działające w zakresie wodnym, współpracujące z PRM, uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego. Pozostałe podmioty zaangażowane ujęte w wykazie MSWiA zgłaszające gotowość operacyjną.
3. Uwarunkowania prawne współdziałania.	Szczegółowa ocena zawartych w zbiorze MSWiA porozumień, umów pomiędzy zaangażowanymi podmiotami Procedury dysponowania poszczególnych podmiotów. Pozostałe normy prawne uznane za istotne podczas szkolenia.
4. Warunki sprzyjające sprawnemu współdziałaniu poszukiwawczo-ratowniczemu na obszarach wodnych.	Znajomość obszaru działań. Stosowanie jednolitych procedur. Wspólna łączność. Zebranie wywiadu o zdarzeniu (dobre rozpoznanie; wiek, płeć, wzrost, wagę, budowę ciała i ubiór oraz jak najszybsze rozpropagowanie takich informacji. Natychmiastowe zadysponowanie miejscowych niezbędnych sił i środków. Wyznaczenie koordynatora działań. Niezbędne i dostosowane wyposażenie, którego stan pozwala na bezpieczne realizowanie działań. Świadomość dobrego i stałego wyszkolenia w dziedzinach poszukiwawczo-ratowniczych. Świadomość posiadania stosownych uprawnień. Zapewnienie odpowiedniej gotowości operacyjnej. Dyslokacja podmiotów i świadomość o jej potrzebie znajomości. Przygotowanie planu działania.

	Zastosowanie mieszanych zespołów. Wstępne zapoznanie z terenem. Inne uznane za niezbędne lub przydatne.
5. Przygotowanie i realizacja działań poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wód śródlądowych.	Przygotowanie wspólnej łączności i jak najszybsze poinformowanie zaangażowanych podmiotów. Stosowanie jednolitych wypracowanych i przyjętych procedur działania. Uzyskanie informacji o zdarzeniu (z kilku perspektyw). Ustanowienie punktów; gdzie ostatnio był widziany obiekt (PLS)? Gdzie ostatnio były widziane rzeczy osobiste(LKP)? Ustanowienie początkowego punktu planowania (IPP), w którym jeśli jest możliwe ustanowione zostaje centrum koordynacyjne działań, bądź w pobliżu IPP. Zaangażowanie miejscowo niezbędnych podmiotów. Jak najszybsze ustanowienie koordynatora działań. Stały kontakt z kierownikiem właściwej miejscowo SGRW-N. Dobór osób miejscowych znających dany teren. Przeprowadzenie wstępnych czynności do czasu przybycia SGRW-N jeśli działania nie zostały zakończone. Przygotowanie odpowiedniego wyposażenia w wskazanym miejscu zdarzenia, mając na celu skrócenie działań bezpośrednich. Wzajemne zebranie informacji o potrzebach zaangażowanych podmiotów w działania i zapewnienie potrzeb. Stała wymiana informacji podczas współdziałania. Stałe zmiany podczas zajęć praktycznych w mieszanych zespołach. Realizacja opracowanych scenariuszy przez wszystkich uczestników w tym samym czasie. Wyraźne zakończenie działań.

	Inne niezbędne lub przydatne zagadnienia w celu stałego usprawniania współdziałania.
6. Zajęcia podsumowujące.	Przedstawienie stanowiska każdego podmiotu po danej symulacji.

Zakończenie szkolenia

Szkolenie kończy się po zrealizowaniu zakresu tematycznego oraz przećwiczeniu roli koordynatora przez wszystkich uczestników i uzyskaniu pozytywnej oceny.

Załącznik nr 3 Wyniki badań przeprowadzonych z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu (szczegółowo omówione w rozdziale V)**.**

Tabela nr 2. Charakterystyka wód śródlądowych

Czym wyróżnia się według Pana/Pani środowisko wód śródlądowych w perspektywie działań poszukiwawczo-ratowniczych?	
Mariusz Zakrzewski KWP PSP Ośrodek Szkolenia w Olsztynie	– W 90-95% na terenie Warmii i Mazur działania poszukiwawczo-ratownicze odbywają się na jeziorach. Pozostałe zbiorniki to ok. 1-2% wytworzone przez człowieka (np. stawy) oraz pozostałe występujące przypadki na rzekach i kanałach (pow. Elbląski). – Powodem prowadzenia działań na jeziorach jest występowanie ruchu turystycznego czy atrakcyjności danego akwenu dla wędkarzy oraz brak wykorzystania sprzętu asekuracyjnego, brak umiejętności pływania czy przestrzegania zasad bezpiecznego przebywania nad wodą. – W Warmińsko-Mazurskich warunkach działania poszukiwawczo –ratownicze odbywają się w 80% na głębokości do 10 m, w kraju natomiast w ok. 95%. W pojedynczych przypadkach na większych głębokościach wymagani są specjaliści z dodatkowymi uprawnieniami (instruktorskimi, 4 - w województwie, stan na 17.03.2024 r.). – Środowisko wymaga skomplikowanej organizacji prac podwodnych w ramach działań poszukiwawczo-ratowniczych z perspektywy PSP oraz z powodu wymogów posiadania odpowiedniej ilości uczestniczących specjalistów (min. 3 nurków, kierowników prac podwodnych umożliwiających działanie powyżej głębokości 30 m czy strażaków uprawnionych do kierowania łodziami i innych). – Trudności dotyczą także zapewnienia co najmniej dwóch łodzi (jednej do zorganizowania łączności, drugiej przeznaczonej do transportu nurków). – Wpływ mają również warunki atmosferyczne, odpowiednie poruszanie i ustawienie (stabilizacja) łodzi.

	– Łatwiej jest zorganizować działania z brzegu, gdzie można przeprowadzić szybkie wejście i bezpośrednio nurek może przedostać się w miejsce prac podwodnych.
Franciszek Lasek KW PSP w Rzeszowie	– Względem działań na obszarach otwartych są problematyczne dla prowadzących podwodne działania poszukiwawczo-ratownicze w zbiornikach stałych lub na rzekach górskich. – Utrudnienie występuje w wyposażeniu nurkowym, głównie w automatach tlenowych, gdzie należy odpowiednio je dostosowywać do panujących warunków. – Trudności i niebezpieczeństwo prowadzenia prac podwodnych w korycie rzek górskich, gdzie działania poszukiwawczo-ratownicze prowadzone są za nanosem (kamienie, konary i inne). – Ograniczona widoczność, szczególnie w wodach zanieczyszczonych wymaga zastosowania specjalistycznego sprzętu (sonarów bądź dronów podwodnych). – Niebezpieczeństwo oraz oszczędność czasu podczas prowadzonych działań powoduje nacisk na wykorzystanie jak największej ilości specjalistycznego wyposażenia oraz jak najmniejszego czynnika ludzkiego. – Ukryte są pod powierzchnią wody obiekty wodne (zaczepy) w postaci korzeni, gałęzi, powalonych drzew. – Na terenie Bieszczad obszary wodne najczęściej są to zbiorniki zaporowe, np. Solina, Myczkowce, Sieniawa bądź wyrobiska górnicze na terenie Podkarpacia jak jez. Tarnobrzeskie i inne, które charakteryzują się dużymi głębokościami (ok. 50 m), stromymi brzegami, bogatym uformowaniem dna i licznymi obiektami podwodnymi. – Na terenie podkarpacia obszary wodne zarówno stojące, jak i płynące charakteryzują podmytymi brzegami oraz częstymi osuwiskami powodującymi nagłe zagłębienia. – Zmienny poziom głębokości na rzekach i zbiornikach zaporowych (nawet do 2,5 m na dobę). – W zbiornikach zaporowych budowle hydrotechniczne (np.

	zapory wodne, w otoczeniu których występuję szczególnie groźne niebezpieczeństwo w postaci bardzo wysokiego ciśnienia, np. przy dnie zapory solińskiej jest to nacisk 5 kg/cm², zapora o długości 50 m powoduje nacisk kilku ton na ciało nurka). – Sam napisałem program i wytyczne; co mogą zrobić jednostki PSP i OSP nieposiadające grup wodnych (bosak, trałowanie kotwicą jako wstępne czynności). Przełożeni nie byli zainteresowani.
Paweł Szopa **GOPR Bieszczady**	– Środowisko rzek górskich charakteryzuje się dużą dynamiką w nich panującą, czyli szybkim nurtem powyżej 1m/s oraz związanym z tym znacznym nanosem gliny, kamieni, drzew i innych. – Występują niebezpieczeństwa w postaci zjawisk hydrologicznych np. odwoju o wysokiej cyrkulacji, silnych nurtów wstecznych, spienionej wody czy syfonów (sztucznych czy naturalnych). – Trudne środowisko powodujące bezpośrednie zagrożenie dla osób w nim przebywających, tym bardziej dla ratowników. – Środowisko to potrafi w bardzo krótkim czasie zmienić swoje oblicze, powodując bezpośrednie zagrożenie osób w nim przebywających i jest przez ratowników GOPR porównywane do zejścia lawiny. Podwyższenie głębokości wody o 20-40 cm powoduje śmiertelne zagrożenie i możliwość porwania osoby podczas wystąpienia błyskawicznej powodzi- flash flood. – Podczas wystąpienia powodzi na rzekach górskich niebezpiecznymi zjawiskami są zalewane studzienki kanalizacyjne czy okna od piwnic powodują wystąpienie zjawiska syfonu, które potrafią zassać ratownika. Im mniejszy syfon tym większe niebezpieczeństwo - większa siła oddziałująca. – Brody rzeczne, czyli miejsca służące do przejazdu przez rzekę powodują podobne jak syfon zagrożenie z powodu możliwości unieruchomienia auta w korycie rzecznym. Wydostanie się od

	strony napływającej wody, może nurt wody zassać osobę pod auto i zaczepić o elementy podwozia - jest to śmiertelna pułapka. – Niska temperatura panująca w rzekach górskich nawet w lipcu może wynosić ok. 5 ºC. Przy połączeniu z wytworzeniem gwałtownej fali (flash food) po obfitych opadach, występujących najczęściej w innym miejscu może to spowodować, że rozgrzane osoby znajdą się w bardzo zimnej wodzie z bardzo silnym nurtem. – Zdarzenia obejmują zarówno pojedyncze, jak i mnogie incydenty np. wywrotka dwóch łodzi flisackich na rzece San. – Środowisko pracy w wodach górskich jest na tyle dużym zagrożeniem, że w ramach szkolenia GOPR dopiero uzyskując II stopień, czyli zdając egzaminy na starszego ratownika GOPR możliwe jest udzielanie pomocy wchodząc do wody. – Podsumowując osoby bez przygotowania i odpowiedniego wyposażenia w takim środowisku bardzo szybko zostaną porwane przez nurt i utoną.
Jan Koza **GOPR Bieszczady**	– Trudne i bardzo wymagające środowisko do prowadzenia działań poszukiwawczo-ratowniczych w odniesieniu do rzek górskich (szybkopłynących). – Środowisko niebezpieczne dla ratowników, które wymaga ogromnego doświadczenia od udzielających pomocy. – Obszary powierzchownie bezpieczne, skrywające wiele zagrożeń po podjęciu działań (szybki nurt oraz znajdujące się obiekty pod powierzchnią czy niebezpieczne zjawiska hydrologiczne np. syfon). – Duża siła prądów wodnych powoduje wysoką śmiertelność na wskutek urazów spowodowanych kontaktem poszkodowanego z obiektami podwodnymi naniesionymi przez szybki nurt. – Wymagające zarówno szybkiego, jak i zaplanowanego działania oraz przewidywania szans realizacji np. kiedy podjąć osobę z wyprzedzeniem z powodu szybkiego nurtu.

	– Niska temperatura wody przez cały rok oraz zmienny poziom wody w korycie z możliwością gwałtownych zmian (ulewy). – Woda powodziowa (brudna i nieprzejrzysta oraz znajdujące się w niej wspomniane niebezpieczne obiekty).
Artur Szymański Bieszczadzki WOPR	– W odróżnieniu do wód morskich akweny śródlądowe są ograniczonym obszarem, który jest zamknięty brzegiem. – Osoby tonące lub ich ciała poruszają się wyłącznie z powodu występujących prądów. – Odmienna specyfika występuje w zbiornikach z wodą stojącą, a rzekami (w których najczęściej charakteryzuje mała przejrzystość i wysoki poziom wody w danych porach roku lub po obfitych opadach). – Pomimo niskiego poziomu wody (poniżej kolan u dorosłej osoby), silny nurt, który jest charakterystyczny dla rzek górskich (szybkopłynacych) powoduje, że nie jest realne uratowanie osoby znajdującej się w takim środowisku. – Niestabilne i dynamiczne środowisko rzek górskich połączone z brakiem możliwości stałego zabezpieczenia ratowniczego na ich długości wiąże się z nikłymi szansami na uratowanie poszkodowanych. – Trening technik ratowniczych w takich warunkach pozwala na opracowanie działań ratunkowych lub (najczęściej) odpowiednio przygotowuje do zabezpieczenia imprez. – Podobnie jest z przygotowaniem do działań stricte poszukiwawczo-ratowniczych, a szczególnie ratowniczych do 120 minut, podczas których czynności polegają na określeniu, np. gdzie występuje naturalna przeszkoda i gdzie można spodziewać się tonącego lub (najczęściej) ciała. – Innymi zagrożeniami na rzekach górskich są liczne wiatrołomy, powalone drzewa w górnych partiach Beskidu Niskiego i Bieszczad. Pomimo małych głębokości, czyli płynącej wody po podłożu kamienistym, to właśnie te obiekty stwarzają dodatkowe zagrożenie w powiązaniu z silnym nurtem rzeki.

	– Niższe partie rzek górskich posiadają głębokości ok. 1,2-1,5 m, powodując trudności w zlokalizowaniu osób z powodu szybkiego przemieszczania się. Działania rozpoczyna się wtedy od ustalenia ostatnio widzianego punktu (ang. Point Last Seen), gdzie z założenia osoba weszła do wody i zniknęła. – Czynnikami sprzyjającymi działaniom poszukiwawczo-ratowniczym są zebrane odpowiednio informacje, odnośnie rodzaju i kolorystyki ubioru (w ubraniu może początkowo znajdować się uwięzione powietrze, więc osoba może przemieszczać się na znaczne odległości). W warunkach Bieszczad i Beskidu Niskiego osoby potrafią przemieścić się na kilkanaście kilometrów. Natomiast odnajdywane są najczęściej w tych miejscach, gdzie jest on słabszy np. w podmuliskach. – Istotne jest żeby na podstawie zebranych informacji ustalić w panujących warunkach czy osoba mogła unosić się na powierzchni wody i jak ukształtowane było dno (występowanie możliwych zaczepów). – Rzeka szybkopłynąca jest zagrożeniem dla osób w każdym wieku, ze względu na siłę z jaką napiera i w efekcie podcina kończyny. Jeśli osoba bezpośrednio nie uderzy o obiekty, to prawdopodobnie uszkodzi się w późniejszym czasie uderzając o przeszkody z dużą siłą (przypadek z rzeki Wentlinki- spadek na odcinku ok. 700 m spowodował bardzo silny nurt, na wskutek czego ciało zaginionego zostało znalezione kilkanaście kilometrów poniżej w jez. Solińskim). – Zdarzenia w zbiornikach stojących w obszarze Bieszczad przytrafiają się najczęściej w jez. Solińskim (sztucznym zbiorniku zaporowym). Spowodowane przypadkowym kontaktem z wodą na wskutek przeładowania łodzi czy wypadnięcia z niej najczęściej generuje problemy w postaci zlokalizowania miejsca, gdzie doszło do wypadku. – Występujące prądy wodne czy wiatr powoduje przemieszczanie się opuszczonych jednostek pływających, a uwięzione powietrze

	w ubraniach tonącego pod powierzchnią. Rozbieżności w określeniu miejsca zdarzenia przez świadków powodują duże obszary (oceniając po linii brzegu) nawet ok. 2 ha. – Zbiorniki zaporowe charakteryzują się dużymi głębokościami, stromymi ścianami przybrzeżnymi (w odległości od brzegu w postaci 2 m może występować głębokość ok. 15-20 m- przykładem jest baza BWOPR w Polańczyku). Do tego należy dodać podwodne zaczepy i zróżnicowane ukształtowanie dna. – Większość zbiorników zaporowych na obszarach górskich będzie charakteryzować się podobnymi właściwościami. Nieliczne w pozostałych częściach kraju będą przypominały naturalne zbiorniki. – Przykładem podobieństw zbiorników zaporowych są zbiorniki Soliński i Myczkowce. Z ta różnicą, że w drugim zbiorniku będzie występować całorocznie zimna woda (ok. 12ºC) z powodu pobierania wody z zbiornika Solińskiego na głębokości 15 m. – Zbiorniki naturalne posiadają łagodne zejście, co przekłada się na szybkość w odnalezieniu poszkodowanego (jeśli zacznie tonąc na głębokości ok. 2 m, do głębokości ok. 5 m ratownicy wodni są w stanie podjąć działania ratunkowe.
Małgorzata Konopko KWP Olsztyn	– Podstawową trudnością w środowisku wodnym jest ograniczenie widoczności, które uniemożliwia bezpośrednie dostrzeżenie gdzie znajduje się tonący lub zaginiony. – Na lądzie widać osobę i można dostrzec czy macha nam ręką jeśli jeszcze żyje. W działaniach poszukiwawczo-ratowniczych możemy poszukiwać zarówno osobę żywą, jak i martwą. Na obszarach wodnych osoba ta najczęściej jest pod powierzchnią lub nie żyje. – Zdarza się, że ciało znajduje się na powierzchni wody i można łatwiej je dostrzec. – Środowisko wodne wymaga użycia dodatkowego sprzętu w przeciwieństwie do lądu, w postaci np.: niezbędnej łodzi przy

	wykorzystaniu psów do poszukiwań, podczas pracy płetwonurków czy działań sonarowych. – Działania na obszarach wodnych wymagają także dodatkowych umiejętności, czy to nurkowych, wyszkolenia psów do działań na wodzie, czy obsługi wyposażenia. – Więc środowisko wodne wymaga dodatkowego przygotowania i wyposażenia dotyczącego także własnego bezpieczeństwa, poprzez zastosowanie jakościowego sprzętu pozwalającego na bezpieczne korzystanie i uzyskanie rzetelnych informacji na których można bazować. – Zastosowanie środków ochrony indywidulanej (kamizelek ratunkowych) oraz pomimo ograniczenia załogi, zapewnienia dodatkowej osoby, która będzie mogła dbać o bezpieczeństwo sprzętu znajdującego się na pokładzie poza sternikiem i przewodnikiem psa. Przewodnik niezależnie od zagrożeń w pierwszej kolejności zajmuje się bezpieczeństwem psa. – W środowisku wodnym występuje dużo zagrożeń; gwałtowne wypłycenia czy zagłębienia, przeszkody, na rzece zakola, wiry, mosty i inne. – Działania na wodach wymagają dodatkowo niezbędnego zabezpieczenia załogi z brzegu w formie wsparcia. – Środowisko wodne jest o tyle trudnym obszarem działań, że jeśli sprawdzi się dany odcinek wód śródlądowych np. za pomocą psa, nie do końca można mieć pewność, że pies prawidłowo wskazał miejsce przebywania ciała (związane jest to z wystąpienie procesów związanych z rozkładem zwłok). Czy procesy już wystąpiły, czy szukamy za wcześnie - może być zbyt zimna woda i zapach zostanie uwięziony między warstwami wody. Podobnie jest z działaniem sonaru, może w danym momencie nie wskazać miejsca, gdzie znajduje się ciało - dno na wskutek prądów wodnych może się zamulić bądź ciało znajdzie się pomiędzy warstwami zamulenia. – Środowisko wodne powoduje, że jeśli nie widzimy dna nie

	jesteśmy w stanie w 100% stwierdzić czy tam znajduje się ciało lub inny obiekt.
Tomasz Filipowicz **KMP Olsztyn**	– W województwie Warmińsko-Mazurskim środowisko wodne dotyczy głównie jezior i rzek. Zróżnicowanie środowiska powoduje, że dostęp do tych zbiorników niekiedy jest łatwy, a niekiedy są to tereny trudnodostępne. – Występują głębokie rynnowe jeziora i płytsze morenowe. – Rozpoczęcie działań w takich warunkach wymaga określenia czy zbiornik jest głęboki czy płytki, następstwem czego może być wezwanie SGRW-N PSP. – Trudne działania dotyczą zbiorników o głębokościach powyżej 20-30 m. W takich sytuacjach przed rozpoczęciem działań Policja zbiera informacje dot. specyfiki zbiornika poza głębokością; ukształtowanie dna, jaka jest przejrzystość wody, czy dno jest muliste? – Przejrzystość wody często nie pozwala dostrzec obiektów znajdujących się na dnie w związku z tym SGRW-N PSP szukają osób przez dotyk. – Podczas działań wykorzystywane są drony podwodne z uwagi na obciążenie jakie powoduje wykonywanie prac podwodnych. – Trudności w uzyskaniu konkretnych informacji o miejscu generują czasochłonne działania mające na celu penetrację linii brzegowej (niejednokrotnie całego akwenu). Może się okazać, że ktoś wyszedł z wody i należy mu pomóc. – Gęsto zarośnięte (najczęściej trzciną) brzegi jezior i rzek powodują dodatkowe utrudnienia w poszukiwaniach. Wobec czego wykorzystywane są drony (BSP), umożliwiające bardziej dokładną penetrację terenu niż z pokładu łodzi. – Występowanie znacznych obszarów trzcinowisk wymaga wykorzystania śmigłowca, który odpowiednio ustawiony potrafi położyć duże powierzchnie roślin. – Odmienne i zarazem dynamiczne środowisko rzek w odniesieniu do zbiorników ze stojącą wodą wymusza na nas prowadzenie

	eksperymentów procesowych. Polegających na odzwierciedleniu jak w danych warunkach może zachować się ciało konkretnej osoby i gdzie może się przemieścić oraz gdzie zaczepić. – Rzeki wymuszają wykorzystanie nie tylko łodzi motorowych, lecz także wiosłowych z uwagi na niewielką głębokość oraz ukształtowanie dna. – Najczęściej występujące zapory na rzekach generują miejsca w których odnajdują się osoby, bądź ich ciała.
Maciej Rokus **SGP RP**	– Jest to trudniejsze środowisko od lądowego względem poszukiwań biorąc pod uwagę tereny trudnodostępny lub trudno przekraczalne. – Najczęściej obiekty znajdujące się pod lustrem wody nie są widoczne. – Przejrzystość wody na terenie Polski zbliżona do powietrza bardzo rzadko się zdarza i uniemożliwia dostrzeżenie obiektów podwodnych w bliskości lustra wody, co wymaga wykorzystania odpowiedniego wyposażenia i umiejętności. – Do działań podwodnych wykorzystujemy nurków z uprawnieniami zawodowymi (co jest bardzo ważne) pod nadzorem kierownika prac podwodnych, koordynującego i odpowiedzialnego za te prace, zależnie jakie warunki panują oraz czy poszukiwany jest żywy czy martwy. Czy to człowiek czy przedmiot. – Zbiorniki wodne wymagają często wykorzystania urządzeń nawigacyjnych (GPS, GPS RTK o większej dokładności), pozwalające na określenie obszaru, który został sprawdzony na każdym etapie działań. – Pozwala to wprowadzenie porządku względem wykonanej pracy oraz sporządzenie stosowanej dokumentacji. Wykorzystywane zaawansowane urządzenia współpracujące z systemami nawigacji to sonary holowane, dookólnikowe przeznaczone do przeszukiwania sektorowego, echosondy wielozwiązkowe, magnetometry protonowe.

	– Odmienność środowiska wodnego względem lądu stanowi zdecydowane utrudnienie, szczególnie kiedy obiekty są niewielkich rozmiarów, do czego istotny jest poziom wody, charakter dna (miękkie, muliste czy piaskowe), występowanie różnorodnej roślinności podwodne- zwykle są to najtrudniejsze poszukiwania podwodne.
Marcel Korkuś **Fundacja 112**	– Bardzo specyficzne środowisko zależne od wielu czynników, które mają wpływ na efekt końcowy czy ciało samoistnie wypłynie na powierzchnię lub zostanie odnalezione na wskutek wymagających działań. – Obszary śródlądowe składają się z rzek, jezior naturalnych, zaporowych, kamieniołomów (wyrobisk), stawów. – W działaniach poszukiwawczo-ratowniczych należy także uwzględnić studnie, odsadniki, cieki mniejsze; rowy melioracyjne, strumyki. – Najbardziej wymaganymi obszarami są rzeki. W pozostałych najczęściej ciało osoby może znaleźć się w okolicach wskazanego miejsca utonięcia. – Utrudnieniami mogą być utonięcia w zbiornikach, gdzie znajdują się w pobliżu ujścia rzek. – Środowisko to wymaga znajomości i wykorzystania specjalistycznego sprzętu, ponieważ różne obszary wodne wymagają różnych ustawień (np. staw posiadają bardzo duże zmulenie względem kamieniołomów z twardym dnem o dużej ilości kamieni). – Ograniczona widoczność zmieniająca się w zależności od pory roku- wiosną może być zmniejszona ze względu na kwitnięcia roślinności bądź po opadach gdzie zostaną podniesione osady denne. – Środowisko wymagające zaplanowanego działania z bardzo dobrym rozpoznaniem odnośnie specyfiki zbiorników ich dna, zaczepów, występowania prądów, panującego ruchu jednostek pływających, wysokich brzegów, gdzie wymagane jest

	zastosowanie technik linowych. – Środowisko uniemożliwiające z reguły prowadzenie działań w porze nocnej ze względów bezpieczeństwa.
Robert Koester University of Portsmouth	– Wody śródlądowe nie obejmują morskich działań poszukiwawczo-ratowniczych. Będzie to miało wpływ na zasoby potrzebne do przeprowadzenia działań ratowniczych. – Będzie to miało również wpływ na przemieszczanie się zaginionego obiektu. – Wody śródlądowe obejmują wiele typów środowisk, od małych stawów, większych jezior, małych strumieni po rzeki. – Rzeki mogą być wolnopłynące oraz szybkopłynące (rwące). – Środowisko wód śródlądowych może również znajdować się w fazie powodziowej bądź suszy oraz może występować wiele różnych warunków.

Tabela nr 3. Instytucje współpracujące podczas działań

Z jakimi instytucjami dotychczas współpracował/a Pan/Pani podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych?	
Mariusz Zakrzewski KWP PSP Ośrodek Szkolenia w Olsztynie	– Policja z powodu obowiązkowego informowania o tego typu zdarzeniach. – Zespoły Ratownictwa Medycznego (ZRM). – Straż Rybacka. – Straż Leśna. – Urząd Żeglugi Śródlądowej (szczególnie Delegatura w Giżycku). – Podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego (szczególnie WOPR, MOPR). Najczęściej te podmioty są pierwsze na miejscu. Współdziałanie ustalane jest na bieżąco. Pomimo, że ustawa o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych przewiduje KDR PSP jako kierującego działaniami (przyp. ratownictwo wodne jest częścią dziedziny

	ratownictwa technicznego). Współdziałanie przebiega na podstawie porozumień, lecz z powodu zmian personelu najczęściej po roku się o nich zapomina. – Problemem jest nieścisłość w ustawie o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych - PSP nie jest wskazana jako podmiot wykonujący zadania w zakresie ratownictwa wodnego.
Franciszek Lasek **KWP PSP** **w Rzeszowie**	– Policja, poprzez System Powiadamiania Ratunkowego. Powoduje to wezwanie na miejsce zdarzenia wszystkich instytucji bez odłożenia w czasie. Pierwsze przybyłe podmioty najczęściej nie posiadają odpowiedniej wiedzy i wyszkolenia. – Z GOPR i OSP współdziałanie przebiega pozytywnie, mają chęci, lecz nie posiadają odpowiedniego wyszkolenia, natomiast KSRG nie prowadzi cyklicznych szkoleń w tej dziedzinie. Natomiast ratownictwo lodowe jest dobrze prowadzone. – Problemem jest duża ilość szkoleń według zasady, że każdy strażak musi być specjalista od wszystkiego. OSP z Bieszczad poprzez częstą współpracę z SGRW-N ma większą wiedzę, np. wiedzą jak trzymać linę do poszukiwań zgodnie z zasadą wahadła. Z pozostałymi OSP źle się współpracuje, ponieważ należy wytłumaczyć proste rzeczy i tracimy czas. – Na powierzchni z całym KSRG jest lepiej, ponieważ jest wyposażenie i środki ochrony osobistej. – SGRW-N nie jest w stanie wyszkolić takiej liczby osób. – Wszystkie podmioty mają ogromne chęci, lecz brak wiedzy jak pomóc i dobrej jakości wyposażenia.
Paweł Szopa **GOPR** **Bieszczady**	– Do tej chwili nie współpracowałem bezpośrednio na wodach szybkopłynących z żadnym z podmiotów, lecz szkoliłem wiele instytucji np. Policję, PSP, OSP, Wojsko, WOPR- którzy przyznali, że nie mieli wyobrażenia jak niebezpieczne jest środowisko rzeki górskiej. Wydawało im się, że potrafią pływać. Pozostałe podmioty nie miały odniesienia co do swoich doświadczeń.

	– Najczęściej w formie szkoleń dotyczących innych dziedzin ratownictwa górskiego. – Poza krajem z innymi podmiotami działającymi zgodnie z zasadami ratownictwa wodnego na rzekach szybkopłynących NFPA- Rescue 3, co przekłada się na zastosowanie zunifikowanego systemu ratowania dla wszystkich podmiotów.
Jan Koza **GOPR** **Bieszczady**	– Zwykle z ze Strażą Pożarną, szczególnie z OSP. Z SGRW-N bardzo rzadko. – Strażacy OSP są chętni do działania, natomiast posiadają wiedzę na niskim poziomie i dla ich dobra nie angażujemy ich. – Współdziałanie przekłada się różnie (OSP w swoich programach szkolenia nie porusza zagadnień dotyczących ratownictwa na rzekach górskich). – Niejednokrotnie występuje indywidualizm służb. Działania z innymi instytucjami z reguły przypominają chaos, gdzie każdy pracuje oddzielnie. Rzadko występuje jeden koordynujący.
Artur Szymański **WOPR** **Bieszczady**	– Policja i PSP. Policja jako zabezpieczenie. PSP to z reguły SGRW-N, które są rozlokowane najbliżej naszych zbiorników w Sanoku, Rzeszowie, Brzozowie. – Ewentualnie z GOPR na rzekach szybkopłynacych (jeden przypadek). – Z Strażą Rybacką stale również współpracujemy oraz z ZRM wodnym (ambulans wodny).
Małgorzata **Konopko** **KWP Olsztyn**	– PSP. – WOPR.
Tomasz Filipowicz **KMP Olsztyn**	– PSP, jedna z najważniejszych instytucji w tej dziedzinie z odpowiednio wyszkolonym, przygotowanym i wyposażonym personelem. Posiadający grupy nurkowe, sonarowe czy łodzie. – WOT, lecz nie wchodzą do wody. Potrafią sprawdzić linię brzegową, posiadają wyszkolonych ludzi, znają metody działań czy odpowiednie wyposażenie (quady, sonary, motory). – Nadleśnictwa (Straże Leśne, Leśnicy) posiadają doskonałe

	rozpoznanie w terenie (również wodnym, który współtworzy obszary leśne) oraz posiadają szczegółowe mapy. – Polski Czerwony Krzyż (PCK), tworzy bazy terenowe (posiada specjalistyczne namioty). Znacząco pomaga w wyznaczaniu rejonów działań podczas planowania za pomocą systemu SIRON. – Samorządy (Wójtowie, Burmistrzowie, Prezydenci miast- zarządzanie kryzysowe), zapewniający zaplecza ułatwiające przeprowadzenie działań, jak np. możliwość osuszenia się czy otrzymania ciepłego posiłku. – Psy tropiące. Zarówno przeznaczone do poszukiwań osób żywych czy zwłok na obszarach wodnych. Szczególnie z podmiotów pozapolicyjnych, gdzie szkolenie obejmuje nagradzanie, w efekcie psy te cieszą się ze znalezienia osoby i nie stwarzają zagrożenia. – Współpraca obecnie przebiega pomyślnie. Każdy z podmiotów jest świadomy celu w jakim współpracujemy (eliminując konflikty). Zawsze pojawiają się niedociągnięcia natomiast współpraca przebiega na stopie koleżeństwa. – Podczas działań poszukiwawczych Policja jest gospodarzem i wyłącznie my wskazujemy czego potrzebujemy. – Efektywność współdziałania oceniam na bardzo wysoką (zespół z Olsztyna był najlepszy w kraju), bardzo profesjonalnie podchodząc do działań i po odprawie każdy jest podzielony i wie od czego rozpocząć.
Maciej Rokus SGP RP	– Posterunki, Komendy Miejskie, Powiatowe czy Wojewódzkie Policji wraz z Komendą Główną Policji. Najczęściej Policji uzyskuje informacje, które przekazuje SGP RP, jako zespołowi zaangażowanemu z ramienia biegłego. – Komendy Miejskie, Powiatowe czy Wojewódzkie oraz Komenda Główna PSP. – Sądy i Prokuratury. – Organizacje pozarządowe działające na rzecz poszukiwań np.

	ITAKA. – WOPR, MOPR, od których można liczyć na wsparcie i informacje w zakresie utonięcia i zaginięcia. – Konsultantami powołanymi na potrzeby procesów poszukiwawczych, rodzinami czy świadkami zdarzenia.
Marcel Korkuś Fundacja 112	– Policją. – Sądy i Prokuratury. Jako biegły sądowy także w zakresie zaginionych przedmiotów lub narzędzi służących do popełnienia przestępstw. – PSP, OSP. – Podmiotami uprawnionymi do wykonywania ratownictwa wodnego, m. in. WOPR. – Wojskiem Polskim, w tym Wojskami Specjalnymi oraz Żandarmerią Wojskową. – Fundacje i Stowarzyszenia. – GOPR, Straż Tatrzańskiego Parku Narodowego. – Przewodnikami psów policyjnych oraz pozapolicyjnych (grupy poszukiwawczo-ratownicze). – Osoby prywatne. – Agencje detektywistyczne.
Robert Koester University of Portsmouth	Wiele różnych organizacji. Federalne: – Straż Przybrzeżna Stanów Zjednoczonych. – Marynarka Wojenna Stanów Zjednoczonych. – Służba Parku Narodowego. Agencje Stanowe: – Departament Zarządzania Kryzysowego Wirginii. – Departament Zasobów Dzikiej Przyrody Wirginii. – Policja Stanowa. – Departament Ochrony i Rekreacji Wirginii. Lokalne Agencje: – Organy ścigania.

	– Straż Pożarna i Ratownictwo. – Lokalne zespoły ratownicze. – Zespoły poszukiwawczo-ratownicze.

Tabela nr 4. Uwarunkowania działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych

Jakie w Pana/Pani ocenie warunki należy spełnić, aby prawidłowo przeprowadzić działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych?	
Mariusz Zakrzewski KWP PSP Ośrodek Szkolenia w Olsztynie	– Posiadanie niezbędnego i odpowiedniego wyposażenia, np.: łodzi ogólnego przeznaczenia (uniwersalnych) wykorzystywanych zarówno do ratownictwa wodnego, jak i podczas prac podwodnych. Najlepiej niewielkich pokładów. – Wymiany zużywanego wyposażenia (sonarów, sprzętu nurkowego, które zużywa się szybciej na wskutek licznych ćwiczeń zapewniających stała gotowość operacyjną). – Wystarczających środków finansowych pokrywających utrzymanie jakościowego wyposażenia pozwalającego utrzymać stałą gotowość operacyjną oraz inwestycji w nowy sprzęt zwiększający bezpieczeństwo nurkujących, np. drony podwodne. – Wyszkolenia reprezentantów i funkcjonariuszy z wszystkich zaangażowanych podmiotów odnośnie określonych zasad wzajemnej współpracy w trakcie działań. – Ustalenia celu działań z Policją lub Prokuraturą.
Franciszek Lasek KWP PSP w Rzeszowie	– Uzyskanie informacji o zdarzeniu (zebranie ich z kilku perspektyw, co pozwoli wskazać punkty odniesienia). – Przygotowanie odpowiedniego wyposażenia w wskazanym miejscu, skracając tym samym czas działań bezpośrednich. – Zapewnienia stałej gotowości działań. – Przygotowania do współpracy z innymi w zakresie koordynacji.
Paweł Szopa GOPR Bieszczady	– Posiadanie komplementarnej wiedzy, bez której lepiej nie rozpoczynać działań, ponieważ można stać się ofiarą środowiska wodnego. – Odpowiednie wyposażenie (jakościowy sprzęt o dobrej

	wyporności- spieniona woda w rzekach górskich posiada mniejszą wyporność niż w pozostałych przypadkach). – Stałe gotowości do podjęcia działań. – Gotowości instytucji do podjęcia współpracy.
Jan Koza **GOPR** **Bieszczady**	– Zebranie bardzo dobrego wywiadu na temat zdarzenia (szczególnie uzyskaniu odpowiedzi; co się stało? Gdzie? O której osoba była widziana ostatnia? Point Last See- wg. R. Koester'a). – Przygotowanie skutecznego planu działania (dostępne siły i środki, występujące zagrożenia i przeciwności oraz wybór skutecznych metod działania czy przygotowanie prac dla najeżdżających na miejsce sił). – Zastosowanie mieszanych zespołów, np. strażak i GOPR-owiec pozwalających na wykorzystanie mieszanej wiedzy i kompetencji, a liderem zespołu jest doświadczony członek.
Artur Szymański **WOPR** **Bieszczady**	– Usprawnić to co utrudnia. Brakuje jednej łączności dla wszystkich podmiotów. Policja ma inną, WOPR ma inną i inna jest w PSP. Telefoniczna się nie sprawdza ze względu na zasięg i możliwość utonięcia sprzętu. – W sezonie nieustanie jesteśmy w gotowości, lecz brakuje dotowania poza sezonem z uwagi na ochotniczych charakter podmiotu. – Pomaga na pewno działanie profilaktyczne, ostrzegawcze na zasadzie uświadamiania o zagrożeniach, nie w postaci wystawiania mandatów i zakazywania, bo przynosi to odwrotne skutki. Osoby są świadome, że odpowiadają za siebie i że nie dają nam szansy na udzielenie pomocy.
Małgorzata **Konopko** **KWP Olsztyn**	– Przygotowanie i wytypowanie miejsca rozpoczęcia działań (gdzie i skąd zacząć? Gdzie się poruszać, w górę rzeki czy w dół?). – Zaplanowanie działań i zapoznanie z terenem oraz dostępnym wyposażeniem, np. czy dysponujemy jedną łodzią i czy potrzebujemy drugiej.

	– Uwzględnienie warunków pogodowych, środowiska wodnego (temperatura wody, kierunek i siła prądów, występowanie wirów i zaczepów) oraz czasu jaki upłynął od zaginięcia. – Zapewnienie na miejscu działań osoby, która zna dany teren, np. strażak, ratownik wodny, policjant czy osoby miejscowe– wędkarz. – Zapewnienie stałej łączności i bieżącego przepływu informacji. – Zapewnienie dwóch psów poszukiwawczych i dwóch sonarów w celu porównania wyników i eliminacji błędnych wskazań. – Zapewnienie warunków socjalnych - latem umożliwienia schłodzenia psa i napojenia, zimą ogrzania.
Tomasz Filipowicz KMP Olsztyn	– Dobre rozpoznanie, czyli posiadać wszelkie informacje o zdarzeniu i osobie (wiek, płeć i ubiór). Szczególnie w sytuacjach możliwości zaginięć w otoczeniu środowiska wodnego. – Jak najszybsze przekazanie posiadanych informacji służbom pozwala na skierowanie działań w konkretny obszar, co skutkuje możliwością szybkiego odnalezienia żywej osoby. – Jak najszybsze złożenie zawiadomienia o zaginięciu. – Ważne żeby osoby, które odwiedzają lasy posiadały łączność (zdarza się znaleźć grzybiarza w leśnym jeziorze– różne występują zachowania).
Maciej Rokus SGP RP	– Bardzo ważne są uprawnienia, kompetencje, doświadczenie i stan zdrowia zespołu wykonującego prace podwodne. – Aktualne badania lekarskie zespołu. – Ważne są również uprawnienia kierownika prac podwodnych, nurków zawodowych wykonujących dane prace podwodne. – Uprawnienia odnośnie obsługi urządzeń hydroakustycznych czy nawigacyjnych wykorzystywanych do działań podwodnych. – Uprawnienia stermotorzysty żeglugi śródlądowej, jako zawodowe kompetencje. – Nurkowie powinni mieć uprawnienia zawodowe (zgodne z ustawą o wykonywaniu prac podwodnych). W przeciwnym

	wypadku uprawnienia instruktorskie– wtedy są bardzo dobrze przygotowani. – Uprawnienia ratownika kwalifikowanej pierwszej pomocy. – Uprawnienia ratownika wodnego. – Posiadanie kompetencji niezbędnych żeby udzielić pomocy uczestniczącym w działaniach.
Marcel Korkuś Fundacja 112	– Znajomość obszaru działań (zebranie informacji o hydrologii i batymetrii) żeby prawidłowo je koordynować. – Zaplanowanie działań i postępowanie zgodnie z planem. – Dobór odpowiedniego wyposażenia i sprzętu. – Zebranie informacji (od ewentualnych świadków, bliskich) odnośnie osoby zaginionej; płeć, wzrost, wiek, wagę i budowę ciała i inne przydatne elementy wiedzy- istotne z perspektywy sonarzysty. – Uzyskanie wiedzy kogo konkretnie szukać czy tylko występują znalezione na plaży ubrania. – Zadysponowanie odpowiednich sił i środków (jednostki z poza rejonu nieznające danego środowiska wodnego prowadzą rozłożone w czasie czynności, nie rokujące na przeżycie osoby). – Dobra współpraca pomiędzy prowadzącymi działania z PSP i Policją.
Robert Koester University of Portsmouth	– Trening, trening i jeszcze raz trening. – Następnie lokalne standardy (które pomagają w ustanowieniu szkolenia), – koordynacja (Dowództwo ds. Incydentu), – odpowiednie zasoby (które mają odpowiednie przeszkolenie), – właściwy sprzęt (w który powinny być wyposażone odpowiednie zasoby z odpowiednim przeszkoleniem. – Szkolenie obejmuje badanie, gdzie szukać, czy szukać i jak ratować, jeśli jest to ratunek lub odnalezienie.

Tabela nr 5. Przygotowanie do działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych

Czy Pana/Pani zdaniem podmioty uczestniczące w działaniach poszukiwawczo–ratowniczych są przygotowane do realizacji zadań?	
Mariusz Zakrzewski KWP PSP Ośrodek Szkolenia w Olsztynie	– PSP tak oraz częściowo OSP. – W zakresie działań podwodnych PSP jest najlepiej przygotowana. Posiadając najlepiej wypracowany system szkolenia nurków (scentralizowany i dodatkowy) z Głównym Ośrodkiem Szkolenia w Bornem Sulinowie. – Wojewódzkie ośrodki szkolą regionalnie w warunkach panujących na danym terenie. – System pozwala na bezpieczne i zaplanowane przygotowanie do podwodnych działań poszukiwawczo-ratowniczych. – PSP jest również dobrze wyposażone, lecz ograniczeniem są stale rosnące koszty. – Dyslokacja SGRW-N jest dobrze opracowana uwzględniając czasy dojazdu. – Pomimo stale zapewnionej gotowości operacyjnej, problemem jest utrzymanie stałej obsady nurków (z powodu zmiany miejsca pełnienia służby, stanowiska lub przejścia na emeryturę). – Na powierzchni wody również jest przygotowany WOPR i MOPR. – Policja (szczególnie Policja Wodna) posiada bardzo dobry poziom wyszkolenia stermotorzystów, problemy dotyczą wyposażenia. – Funkcjonariusze śledczy często nie znają porozumień i oczekują zbyt wiele niż jesteśmy w stanie wykonać.
Franciszek Lasek KWP PSP w Rzeszowie	– Przygotowanie jest niezadowalające. Zaangażowanie jest ogromne, lecz występuje brak wiedzy jak pomóc. – Wyposażenie jest bardzo dobre. – Skuteczność SGRW-N na terenie Bieszczad określają jedynie 3 nie odnalezione osoby przez 40 lat mojej służby. – Pozostałe podmioty poza SGRW-N PSP nie posiadają przygotowania, lecz ogromne chęci. – Policja Wodna w Polańczyku jest przygotowana do działań.

	Posiada z nami stały kontakt i wiedzę jak działać.
Paweł Szopa **GOPR** **Bieszczady**	– Do działań w środowisku wód górskich żaden podmiot nie jest przygotowany. – GOPR w stopniu dostatecznym. W ostatnich latach wiele się zmieniło względem wyposażenia, lecz świadomość i umiejętności nie zmieniają się. – Doświadczenie GOPR jest bardzo duże (ratownicze, poszukiwawcze) Bazując na ogromnej wiedzy publikacji R. Koestera odnośnie osób zaginionych na obszarach otwartych w GOPR nie ma osoby biegłej w każdej z dziedzin ratownictwa górskiego. Niewybaczalne środowisko górskie wymaga wykorzystanie takie potencjału ratowników niepozostawiające miejsca na indywidualności. – Prywatnym podmiotem, o którym wiem że jest skuteczny jest Fundacja 112 Marcel Korkuś. Opracował nowatorską metodę poszukiwania podwodnego i posiada wiele sukcesów.
Jan Koza **GOPR** **Bieszczady**	– Częściowo. – SGRW-N PSP są przygotowane. – Pozostałe nie. – GOPR na zróżnicowanym poziomie jest przygotowany. Posiada wiedzę i umiejętności poparte doświadczeniem działań na wodach. – Do działań na wodach szybkopłynących żaden podmiot nie jest przygotowany do współpracowania z GOPR. – Policja wychodzi z inicjatywą wspólnych szkoleń. – Z PSP nie szkolimy się. Jest chętna do wspólnych szkoleń podobnie jak OSP, które uważa że od działań wodnych jest SGRW-N.
Artur Szymański **WOPR** **Bieszczady**	– Skoro podmioty zajmują się działaniami na obszarach wodnych to muszą być przygotowane. – WOPR stale doskonali swoje umiejętności oraz nowoprzyjęte osoby. Kadra stale się wymienia. – Pozostałe podmioty włącznie z Państwową Strażą Rybacką

	(PSR) uważam, że tak. Udział w wspólnych szkoleniach nawodnych, wodno-nurkowych czy sterowania łodziami motorowodnymi przygotowuje do wspólnych działań. – W zakresie terenów przywodnych GOPR jest wiodącym podmiotem, z powodu że znają miejsca gdzie można zejść i napić się wody, znając zejścia i zachowania osób.
Małgorzata Konopko KWP Olsztyn	– Poziom jest zróżnicowany. – Jeśli działania są zaplanowane (czyli wcześniej wiadomo, że za tydzień lub za dwa się odbędą) zapewniony jest niezbędny sprzęt i zasoby ludzkie współdziałają dobrze. – PSP w zakresie wyposażenia jest bardzo dobrze przygotowana. – Najczęściej są doświadczeni miejscowi przedstawiciele podmiotów, którzy znają dany akwen. Udział osób miejscowych powoduje większe zaangażowanie w działania.
Tomasz Filipowicz KMP Olsztyn	– Uważam, że tak. Policja posiada ustalony wcześniej plan przed rozpoczęciem działań. – Realizacja rozpoczyna się od ustalenia potrzeb i początkowych działań przez przybyłego na miejsce koordynującego funkcjonariusza (alarmy w jednostkach policji, wezwanie wszystkich jednostek do działań czy OPP) – Nadmiar osób zaangażowanych w działania nie jest zalecany, np. podczas czynności związanych z identyfikacją molekuł zapachowych.
Maciej Rokus SGP RP	– Poziom przygotowania podmiotów jest zróżnicowany od słabego do bardzo dobrego, wręcz celującego. – Nie ma przepisu, który by zabraniał ratować życie lub prowadzić poszukiwania, każdy to może robić i to się ceni. – Najważniejsze żeby każdy miał odpowiednie kompetencje, doświadczenie, sprzęt i przygotowanie. Dodatkowo wykazanie się zaangażowaniem i szczególną starannością nawet przy dużych głębokościach okaże się skuteczne. – Niejednokrotnie dany podmiot posiada odpowiedni sprzęt, lecz wykonuje daną czynność bardzo rzadko co przekłada się na brak

	doświadczenia empirycznego i może doprowadzić do pominięcia istotnych informacji, ujawnienia braku wiedzy czy uszkodzenia sprzętu (np. przecięcie kabloliny pędnikiem łodzi).
Marcel Korkuś Fundacja 112	– Poziom podmiotów jest zróżnicowany. – Biorąc pod uwagę wyposażenie, często podmioty te nie są w stanie realizować zadań poszukiwawczo-ratowniczych. Powodem są koszty wyposażenia i ograniczony budżet podmiotów. Zakup taniego wyposażenia (wędkarskiego sonaru) powoduje zakup nie profesjonalnego i nieskutecznego sprzętu. – Problemem jest decyzyjność osób zamawiających, które nie znają potrzeb i specyfiki zamawianego sprzętu (zakup sonarów do głębokości 6 m), gdzie na terenie występują głębokości ok. 20-30 m czy zakup robotów podwodnych z małymi pędnikami i braku możliwości wykorzystania ich na wodach płynących. – Braki wyposażenia i szkoleń z posiadanego sprzętu, np. wykorzystanie GPS służących określeniu spenetrowanego dna i przepłyniętej trasy. – Zauważalny jest również brak wiedzy z zakresy kryminalistyki dotyczącej rodzajów utonięcia. Warto zaznaczyć, że często odnalezienie ciała lub dowodu rzeczowego nie kończy działań, a dopiero je rozpoczyna (ustalenie ułożenia ciała, widoczne obrażenia, przygotowanie do wydobycia i inne). Mające na celu wstępne ustalenie lub wykluczenie udziału osób trzecich, bądź przeciwdziałanie postępującym procesom oksydacyjnym.
Robert Koester University of Portsmouth	– To zależy gdzie się prowadzi działania. W większości przypadków instytucje, które zajmują się ratownictwem wodnym, są teraz dobrze wyszkolone (ponieważ ci, którzy nie byli dobrze przeszkoleni, zginęli).

Tabela nr 6. Realizacja szkoleń poszukiwawczo–ratowniczych dotyczących obszarów wodnych

Czy w Pani/Pana środowisku zawodowym realizowane są szkolenia o tematyce poszukiwawczo–ratowniczej dotyczącej obszarów wodnych?

Mariusz Zakrzewski KWP PSP Ośrodek Szkolenia w Olsztynie	– Tym się konkretnie zajmuję. – Na szkoleniach poruszane są zagadnienia dotyczące współpracy z Policją, Prokuraturą i pozostałymi podmiotami, szczególnie dla kierujących pracami podwodnymi. – W Bornem Sulinowie przedstawiciel Policji wykłada zagadnienia związane z prowadzeniem działań ze strony Policji. W Olsztynie zrezygnowałem z tego rozwiązaniu z powodu braku znajomości przez Policję zasad współpracy z PSP, co powodowało rozbieżności w przekazywanej wiedzy. – Przekazywane na szkoleniach treści dotyczą także czasu pozostawania pod wodą nurka bez względu na decyzję Policji czy Prokuratury odnośnie wydostania ciała na powierzchnię wody (strażak cały czas przebywa pod wodą). – Wykonywanie prac podwodnych wiąże się z dużym obciążeniem fizycznym i psychicznym. Jest to bardzo duży stres i występuje cienka granica żeby to opanować. Szkolenia mają na celu przeciwdziałanie panice. – Poza kursami każdy nurek w ciągu roku musi spędzić pod wodą 35 godzin żeby utrzymać formę i gotowość operacyjną (w tym 10-dniowy obóz kondycyjno-szkoleniowy podzielony na dwie 5-dniowe części). Jest to cykliczne szkolenie centralne KG PSP. – Zapewnienie gotowości operacyjnej wymaga nurkowania 2-3 w miesiącu. – Cały proces doskonalenia ma na celu utrzymanie sprawności członków SGRW-N co wymaga dużego zaangażowania i odpowiedniego finansowania.
Franciszek Lasek KWP PSP w Rzeszowie	– Tak, lecz występują problemy dotyczące ograniczeń przepisami (po ukończonej służbie nurkowie nie mogą pozostać w służbie i wziąć udział w szkoleniach. Utrudniając umożliwienie udziału i zwiększenie częstotliwości szkoleń SGRW-N). – Pozostałe jednostki PSP, np. JRG bardzo rzadko ćwiczą działania związane z obszarami wodnymi, może raz na rok. – SGRW-N z Sanoka organizuje i uczestniczy w takich

	szkoleniach 2 razy (2 dni) w miesiącu, jest to około 16 godzin nurkowych. Zakres dotyczy działań głównie wodno-nurkowych, ratownicze- na wodzie zdarzają się bardzo rzadko (najczęściej wraz z innymi jednostkami). Są to szkolenia centralne, centralnego odwodu KG PSP i występują w formie ćwiczeń. – Z poza działaniami podczas zdarzeń na wodzie inne formy współdziałania z innymi instytucjami obejmują najczęściej pokazy. – Sporadycznie ćwiczenia z Policją.
Paweł Szopa **GOPR** **Bieszczady**	– Raz w roku organizowane jest szkolenie centralne dotyczące ratownictwa na rzekach górskich w ramach cyklu uzyskania stopnia Starszego Ratownika Górskiego. Jest to jedno z 12 specjalistycznych szkoleń, które podzielone są na 5-dniowe cykle odpowiadające każdej z dziedzin ratownictwa górskiego. – Szkolenia centralne przyjmują formę seminariów letniego i zimowego. Powala to na uzyskanie specjalistów przystosowanych do prowadzenia działań na rzekach szybkopłynących. Celem szkoleń jest uświadomienie ratowników o zagrożeniach i nauczenie ich przewidywania tych zagrożeń przed podjęciem działań. – Poza centralnymi szkoleniami w zakresie ratownictwa na rzekach górskich GOPR szkoli się lokalnie oraz odpowiednikami i prywatnymi podmiotami w innych krajach. – Raz w roku każda grupa GOPR organizuje dowolne szkolenie, gdzie występuje watek obszarów wodnych. – Dodatkowe szkolenia mogą także organizować w ramach działań instruktorzy GOPR w dowolnym momencie (najczęściej w formie ćwiczeń).

Jan Koza **GOPR** **Bieszczady**	– Tak, na wodach szybkopłynących na trzech poziomach. – Pierwszy stopień ratownika górskiego składa się z dwóch części- letniej i zimowej. W letniej kandydat nauczany jest hydrologii i stosowania wyposażenia do ratownictwa wodnego z brzegu (ok. 4 godz. Dydaktyczne). Celem jest uświadomienie o niebezpiecznych zjawiskach takich jak; syfon, podmyte brzegi, czytanie koryta rzeki i inne. – Drugi stopień dotyczy osób wybranych na szkolenie Starszego Ratownika Górskiego składa się z 12 pięciodniowych szkoleń, z których jedno dotyczy działań na wodach szybkopłynących. Zakres obejmuje odpowiedni ubiór, zachowanie ratownika w pobliżu i w wodzie. Zakończone jest egzaminem teoretycznym i praktycznym. – Trzeci stopień dotyczy kandydatów na Instruktorów Ratownictwa Górskiego, który prowadząc szkolenia (szczególnie kandydatom na pierwszy czy drugi stopień), które obejmują tematykę ratownictwa na wodach szybkopłynących. – Szkolenia centralne odbywają się z częstotliwością raz na rok. Indywidualnie prowadzi co najmniej 1 szkolenie rocznie. Przyjmują formę teoretyczną i praktyczną i mają charakter szkoleniowo-unifikacyjny.
Artur Szymański **WOPR** **Bieszczady**	– WOPR nie prowadzi bezpośrednich szkoleń w tej tematyce. – Współdziała w szkoleniach poszukiwawczo-ratowniczych i na temat bezpieczeństwa z Policją i PSP. – Pośrednio organizujemy ćwiczenia mające na celu zapoznanie z akwenem przeznaczone innym podmiotów i służbom w formie zadaniowej. – Centralne szkolenia w tej tematyce również w WOPR nie są organizowane.
Małgorzata Konopko **KWP Olsztyn**	– W moim środowisku zawodowym szkolenia o tematyce poszukiwawczo-ratowniczej nie są organizowane. – W szkoleniach, w których biorę udział tematyka obszarów

	wodnych jest poruszana przy okazji. Powodem są rzadkość występowania tych zdarzeń (dużo występuje tylko w sezonie letnim). Najczęściej poszukuję na lądzie. Może to być powodem traktowania po macoszemu tej tematyki ze względu na szkolenia. – Okazyjne występowanie zagadnień poszukiwawczo-ratowniczych na obszarach wodnych podczas szkoleń przekłada się na działania realizowane przypadkowo z widocznym brakiem systematycznego wstępu- rozpoczęcia (podejścia do) działań. – Pomimo, że każda sytuacja jest inna i nie do wszystkiego jest możliwe wypracowanie kompletnych procedur lub schematów możliwe jest wypracowanie pewnych stałych punktów umożliwiających szybkie i skuteczne działanie.
Tomasz Filipowicz KMP Olsztyn	– W Policji prowadzony jest jednorazowy kurs w Szkole Policji w Pile, który realizowany jest na poziomie centralnego doskonalenia przeznaczony osobom zajmującym się poszukiwaniami. Trwa 2 tygodnie (jako wykładowca tego kursu) podczas realizacji programu nie rozgraniczam prowadzenia działań na wodzie czy lądzie- nie wiem czy to dobrze czy też nie. Organizowany jest prze cały rok w grupach ok. 20 osób, tematyka dotyczy rozpoczęcia działań od momentu uzyskania informacji o zaginięciu poprzez dalszą realizację. – Polecam każdemu funkcjonariuszowi takie szkolenie w formie luźnych rozmów, prezentacji multimedialnych na podstawie swoich działań, podczas których stawiane są problemy i podejmowane próby ich rozwiązania oraz zapoznawanie się z normami prawnymi. – Z tytułu, jako że Olsztyn jest specyficznym miastem z niejednokrotnie najwyższym poziomem zaginięć, prowadzimy szkolenia lokalne przeznaczone funkcjonariuszom Policji oraz innym podmiotom (PCK, Straży Leśnej, WOT i innym). Nie odbywają się one cyklicznie, szkoleń jest sporo i ich ilość jest uzależniona od potrzeb.

Maciej Rokus **SGP RP**	– Oczywiście. SGP RP prowadzi takie szkolenia. – Dotyczą 1-2 dziedzin, w których jest bardzo dużo szkoleń (od zimy po okres letni, działania podlodowych i pozostałe nurkowania z wykorzystaniem różnych urządzeń oraz metod (np. zataczania kręgów czy wahadła). – Inne szkolenia, które oferujemy dotyczą nauki obsługi urządzeń hydrograficznych, badania anomalii pola magnetycznego, echosond strukturalnych (parametrycznych), które przekładają się na całość wykonywanych działań i szkoleń do których warto się przygotować i warto brać udział. Udział w takich szkoleniach poszerza wiedzę, horyzonty i wyobraźnię co przekłada się na skuteczność w działaniach. – Podstawowe zagadnienia podczas szkoleń obejmują własne bezpieczeństwo i uświadomienie odnośnie nienarażanie własnego życia. Poradzenia sobie z trudnymi sytuacjami i paniką.
Marcel Korkuś **Fundacja 112**	– Sporadycznie z zapoznanymi jednostkami PSP podczas których współćwiczymy nieformalnie. Wynika to ze znajomości, niż z formalności. Podczas takich ćwiczeń PSP uzyskuje ode mnie wiedzę (z powodu posiadania wyposażenia jednego z najlepszych). – Prywatnie szkolę się z różnymi służbami zagranicznymi od których uzyskuję wiedzę odnośnie najnowszych metod poszukiwania. – Nie występuje ze mną, jako biegłym sadowym współpraca z Policją lub PSP w zakresie organizacji szkoleń poszukiwawczo–ratowniczego. – Wychodząc naprzeciw założyłem fundację, żeby ułatwić uczestnictwo w działaniach otrzymując zlecenia od Prokuratury czy Policji. – Włączenie mnie do KSRG umożliwiłoby mi bezpośrednie uczestnictwa w zgłoszeniach do działań, lecz nie są przewidziane rozwiązania prawne odnośnie zapewnienia wymaganego

	personelu i tym samym gotowości wymaganych przez KSRG. Pomimo składania pisma w tej sprawie do MSWiA nie uzyskałem zgody ze względu na brak spełnienia wymagań. Takie rozwiązanie uniemożliwia uczestnictwo w szkoleniu na nurka MSWiA.
Robert Koester University of Portsmouth	– Powiedziałbym, że tutaj, w Wirginii, szkolenie prowadzone jest w sposób profesjonalny.

Tabela nr 7. Przygotowanie do współdziałania

Czy Pana/Pani zdaniem obecna organizacja szkoleń poszukiwawczo-ratowniczych w sposób prawidłowy przygotowuje zaangażowane instytucje do współdziałania?	
Mariusz Zakrzewski KWP PSP Ośrodek Szkolenia w Olsztynie	– Nie znam procedur i szkolenia Policji i innych podmiotów oraz nie spotkałem się z wspólnymi szkoleniami w tym zakresie. – Nie spotkałem się z organizacją takich szkoleń, ani w postaci debriefingu, konferencji czy pod inną postacią. Każda służba zamyka się najczęściej w swoich ramach i wspólnie spotykamy się wyłącznie w ramach pokazów, co przynosi mały efekt dydaktyczny. – Wskazałbym w związku z tym na konieczność zorganizowania dużej ilości wspólnych szkoleń w zakresie poszukiwawczo–ratowniczych działań na wodzie. – Nie pokazów czyli tzw. „ustawek", co angażuje duże siły i środki, a nie przynosi efektu. Tylko stricte ćwiczenia i przygotowanie do ich realizacji z konkretnym podziałem odpowiedzialności i realizacji zadań na podstawie przepisów (porozumień czy ustaw). – Niegdyś szkoliliśmy się w zakresie wykorzystania sonarów z Specjalistyczną Grupą Płetwonurków RP, ponieważ gdy pojawiły się sonary to oni współdziałali z Marynarką RP i mieli kompetencje. Obecnie w PSP jest przeszkolona dana ilość osób w wyznaczonej do takich szkoleń Szkole Głównej PSP (obecnie Akademii Pożarniczej), a u pozostałych podmiotów w zakresie

	przeszkolenia z obsługi nowego sprzętu. – Brakuje unifikacji sprzętu, żeby był stosowany jeden sprzęt i jedną łączność, ubrania, koloru, suchych skafandrów itp.
Franciszek Lasek **KP PSP** **w Sanoku**	– Najlepiej ćwiczyć scenariusze. Organizować spotkania- nawet teoretyczne, żeby wymieniać wiedzę i spostrzeżenia. Eliminuje to indywidualizm instytucji (WOPR podczas tonięcia osoby nie informował innych, dopiero po utonięciu wzywał pozostałe służby). – Realizacja szkoleń jest zależna od przychylności reprezentantów służb i znajomości potrzeb szkoleń (strach przełożonych przed utonięciem strażaka podczas ćwiczeń). – Braki kadrowe nie pozwalają na wykorzystanie szkoleń ponadprogramowych lokalnych czy centralnych z innymi podmiotami. – Z Policją organizowane są spotkania bazujące na porozumieniu i jest to wyjątek. – Z pozostałymi podmiotami bardzo rzadko ćwiczymy. Najczęściej gdy z inicjatywą wyjdzie PSP. Jest to związane z brakiem motywacji w podmiotach i zakresem zadań odmiennym do działań wodnych i brakiem obowiązku rozwoju.
Paweł Szopa **GOPR** **Bieszczady**	– Organizacja szkoleń przeze mnie organizowanych jest organizowana dla GOPR i mamy możliwość zaproszenia gości z zewnątrz. – Z powodu ograniczeń do zaproszeń na takie szkolenia centralne jako ratownicy zaczęliśmy prowadzić poza strukturami GOPR-Rescue 3. – Brakuje organizacji szkoleń poszukiwawczo-ratowniczych na wodzie w GOPR, tym bardziej z innymi podmiotami.
Jan Koza **GOPR** **Bieszczady**	– Nie przygotowuje instytucji do współdziałania. – Są jednostki, które uważają że to nie potrzebne. Są jednostki, które uważają że wiedzą najlepiej. – Podmioty nie znają się. Indywidualizm służb przewyższa współdziałanie. Wspólnych szkoleń nie ma w ogóle.

	– Szkolenia z innymi służbami odbywają się w ograniczeniu PSP SGRW-N w Sanoku z miejscowym OSP Sanok (jestem także strażakiem OSP). – Można wprowadzić plan dostosowany do współpracy GOPR z Policją itp. Na poziomie regionalnym i podstawowym (wszyscy- biorąc pod uwagę teren na którym pracują).
Artur Szymański **WOPR** **Bieszczady**	– WOPR tego nie organizuje, natomiast w tych, w których bierzemy udział zdecydowanie tak. – Mamy w planach zorganizowanie takich szkoleń z Policją z GOPR i innymi ponieważ dostrzegamy potrzebę w tej tematyce.
Małgorzata Konopko **KWP Olsztyn**	– Nie ma szkoleń w mojej specyfice służby w Policji. – Pojawiają się wątki (występujące przy okazji), które dotyczą działania policji przy służbie na wodzie, bezpieczeństwa na akwenach, zabezpieczenia siebie, oświetlenia przy działaniach nocnych. – Same zagadnienia dotyczące poszukiwań i co ma na to wpływ- ja się nie spotkałam na żadnym szkoleniu, tym bardziej jeśli chodzi o współdziałanie z PSP czy innymi nie pamiętam żebym się spotkała przy jakimś szkoleniu. – Wygląda to najczęściej, że podczas działań się spotykamy i ustalamy kto co robi i tak to najczęściej działa, bo są to fajni ludzie. – Żeby mieć świadomość, żeby wspólnie się szkolić i niektórych rzeczy nie musieć dogadywać, bo to już wiemy- niestety tego nie ma.
Tomasz Filipowicz **KMP Olsztyn**	– Myślę, że tak. Chodzi o to żeby do danego szkolenia były typowane osoby, które są zainteresowane danym szkoleniem oraz zaangażowane w to szkolenie. W przeciwnym wypadku nie ma to najmniejszego sensu. – Na przykładzie wspomnianego kursu w Pile. Zdarzało się że były wysyłane osoby, które nie miały nic wspólnego z działaniami poszukiwawczymi. Uważam, że jest to błąd. Chociaż wiedza na

	takim szkoleniu może im się przydać, jak np. zajęcia z pierwszej pomocy. – Pokrewne szkolenia także się zdarzają w których bierzemy udział podczas jednego z PSP, pomagali nam oni pierwszą pomoc jako fachowcy w dziedzinie ratownictwa. – Osobiście za pośrednictwem internetu. Współpracownik zapraszał do działań przewodników z psami z Niemiec. – Ważne jest żeby poszerzać taką wiedzę, żeby wiedzieć jak współpracować z innymi jeśli zajdzie konieczność, poprzez choćby zabezpieczenie śladu zapachowego (co jest dość trudne). Wracając do rozpoznania o zdarzeniu - jest to ważne dlatego, żeby wiedzieć czy np. nikt nie dotykał tego materiału, dobry materiał wynika z buta zaginionego (należy upewnić się czy dana rodzina nie chodziła w tym samym bucie). Podobnie jest z próbą ustalenia DNA. Na podstawie maszynki do golenia zaginionego– po zabezpieczeniu i późniejszym dopytaniu okazało się, że nie tylko on się golił, a jeszcze 8 osób (na głowie i w pozostałych partiach ciała). Maszynkę zwrócono - nie miała wartości. Podobny przypadek odnosił się do zabezpieczenia szczoteczki do zębów, z której korzystała cała rodzina (myła zęby). – Uważam, że co jakiś czas takie szkolenia powinny mieć miejsce, żeby utrwalać umiejętności i odświeżać wiedzę. – Jestem zdziwiony, że APwSz nie prowadzi kursów o zaginięcia. Uważam, że powinna to robić. – Podsumowując uczestniczymy.
Maciej Rokus **SGP RP**	– Wychodzę z założenia żeby każdy wykonywał swoje działania w obszarze, na którym się zna. W ramach swoich kompetencji. Przykładowo: jeśli jest szkoła, która zajmuje się kwestią szkolenia psów wykorzystując osmologię i o wykorzystanie psa tropiącego do różnych działań poszukiwania zwłok i osób żywych, jeśli się podejmuje takich działań to powinna się na tym doskonale znać. Jak najlepiej żeby po takim szkoleniu miało to przełożenie na przyszłość, żeby wykonywać tą pracę, która by

	dała wyższą skuteczność działań. – Jeśli chodzi o psy do poszukiwań na wodzie: jeśli ktoś prowadzi działania i szkoli kogoś z działań poszukiwawczo-ratowniczych, dobrze, żeby miał odpowiednie uprawnienia; był kierownikiem prac podwodnych, nurkiem zawodowym, znał się na wykonywaniu poszukiwań i prac podwodnych. Potrafił przekazać wiedzę i ją zweryfikować. Przede wszystkim przez ćwiczenia oraz zadania, realizację działań podwodnych. – Jeżeli ktoś chce być uniwersalny i ma zespół osób, który wykonuje różne działania to oczywiście może prowadzić szkolenia i nie musi to być dana grupa ze służb. To mogą być ludzie, specjaliści z różnych grup pozarządowych, ważne żeby mieli odpowiednie uprawnienia i aktualne badania lekarskie, żeby było bezpiecznie. – Jeśli chodzi o nadanie uprawnień zawodowych nurkowe, Urząd Morski w Gdyni nadaje takie uprawnienia. – Jeśli chodzi o prowadzenie szkoleń związanych z poszukiwaniami najlepiej, żeby to byli ludzie doświadczeni, potrafiący przekazać wiedzę, którzy od wielu lat się tym zajmują i bardzo dobrze się na tym znają.
Marcel Korkuś **Fundacja 112**	– Brak szkoleń z innymi podmiotami w Polsce wynika z tytułu, że nie jestem włączony do KSRG. – Posiadam pogląd jak wyglądają szkolenia przez SGRW-N PSP na każdym szczeblu. Sporadycznie mam okazję na podstawie zaproszeń z PSP uczestniczyć w części szkoleń. Szczególnie mogę wtedy wymienić spostrzeżenia jak prowadzić takie działania, jakie metody stosować i jakie wykorzystywać techniki i jest to bardzo ważna wiedza. – Sam zgadzam się z tym co zawarłeś w artykule dot. poszukiwawczo-ratowniczych, gdzie takich szkoleń nie ma i nie występują. – Dobrze by było jakby został utworzony grafik takich szkoleń żeby były usystematyzowane systematycznych odstępach

	czasów. Powinny być angażowane wszystkie podmioty, które powinny zarówno uczestniczyć oraz prowadzić i organizować takie szkolenia. Określić zakres tych szkoleń i podzielić na sonarowe, nurkowe i inne dot. czynności związanych z działaniami poszukiwawczo-ratowniczymi na wodzie. Związanych także z wykorzystaniem psów ratowniczych i dronów. – Współdziałanie mogłoby połączyć grupę sonarową z operatorami dronów ponieważ posiadając sonar ms 1000, który posiada możliwość naprowadzenia na wskazany obiekt drona podwodnego. Eliminuje to czasochłonne sprawdzenie przez płetwonurka.
Robert Koester University of Portsmouth	– Ćwiczenia na dużą skalę, w których uczestniczy wiele agencji, są nadal raczej rzadkie.

Tabela nr 8. Propozycje zwiększenia udziału w wspólnych szkoleniach

Co Pana/Pani zdaniem należy zmienić, bądź usprawnić w instytucji którą Pan/ Pani reprezentuje, aby zwiększyć udział w wspólnych szkoleniach tych podmiotów?	
Mariusz Zakrzewski KWP PSP Ośrodek Szkolenia w Olsztynie	– W PSP nie ma przeszkód ku temu, żeby wspólnie się szkolić. – Istnieje przeciwieństwo w postaci obciążenia strażaków, ponieważ jak się nie szkolą to wykonują inne zadania. – Wymaga to dużego zaangażowania do przygotowania na takie ćwiczenia, jeśli bierze udział pododdział ratowniczo-gaśniczy (JRG) to uczestnictwo jego ogranicza się do końcowej fazy przygotowania szkolenia. Przygotowaniem zajmują się wydziały operacyjne, ośrodki szkolenia, podczas którego trzeba wypracować materiały dydaktyczne, zakres szkolenia i pozostałą dokumentację co zajmuje sporo czasu, którego podczas służby z reguły brakuje. – Fajnie byłoby zorganizować takie szkolenia, ale nie wiem nawet w KWP Olsztyn kto zajmuje się działaniami na obszarach wodnych, a dobrze by było, żeby spotkać się i 1-2 razy w roku

	i przeprowadzić takie ćwiczenia, co pozwolić sprawdzić jaki efekt przyniesie. W naszym województwie brakuje mi spotkań z takimi osobami. – Z Policją mamy kontakt tylko, gdy proszą o takie pokazy i nie wiemy czy my mamy o to dbać czy Policja. – Do tego dochodzi perspektywa ilości obowiązków na moim przykładzie koordynatora wodnego i wykładowcy w Ośrodku Szkolenia, a do tego jeszcze inne zadania do wykonania niezwiązane z wodą. – Ułatwienia organizacyjne i znajomość o potrzebach, które pozwolą na wcześniejsze przygotowanie się służb, żeby ułatwić prace pozostałym służbom i skrócić czas lub wyeliminować przygotowanie się do działań na miejscu zdarzenia. – System prawny umożliwia na takie szkolenia i zasady na podstawie porozumień.
Franciszek Lasek **KWP PSP** **w Rzeszowie**	– W PSP na naszą inicjatywę każdy zaproszony podmiot odpowiada pozytywnie. – Utrudnia czas pracy w stopniu marginalnym. – W niejednym województwie mogą utrudniać przełożeni nieznający potrzeb oddolnych w zakresie działań w środowisku wodnym. – W KWP w Rzeszowie przełożeni sami prowadzili skuteczne działania ratujące życie na rzekach i innych wodach. Znają problematykę SGRW-N. – W zależności od poziomu (wojewódzkiego, powiatowego wydziały operacyjne) oraz zintensyfikować szkolenia centralne kilka razy w roku - epizody obejmują PSP z różnych jednostek. Ćwiczenia oraz spotkania dotyczące wymianę doświadczeń i utworzenie nowych rozwiązań.
	– GOPR jest stowarzyszeniem, które umożliwia wykonanie odpowiednich szkoleń z uwagi na brak zbędnych przepisów ograniczających organizację. – Natomiast powoduje to, że brakuje osób do zabezpieczenia

Paweł Szopa **GOPR** **Bieszczady**	zmiany ratowniczej w danym rejonie. Problem ten przekłada się na zapewnienie odpowiedniej ilości instruktorów (2-3) - kadry do przeprowadzenia szkolenia. Powodem są zmiany tygodniowe, podczas których należy zorganizować takie szkolenie (każdy pracuje na innej zmianie). – Środowisko rzek górskich, jak sam teren górski jest bardzo kontuzjogenny. To jest duży problem, ponieważ ja jako zawodowy ratownik górski nie mam żadnych przywilejów i po zakończonej pracy nic więcej. Problem przekłada się na to, że brak sformalizowania GOPR jako stowarzyszenia powoduje że osoby odchodzą od tej pracy. Z założenia GOPR jest społeczny i powoduje to, żeby się rozwijać trzeba finansować własne szkolenia. – Podobnie było zorganizowane porozumienie z LPR funkcjonujące 11 lat. Problem indywidualizmu instytucji i udowadniania swoich racji spowodował odstąpienie od dobrze funkcjonującego współdziałania do zupełnej regresji w działaniu. – Grupowe szkolenia wewnętrzne i ew. zaproszeni goście. – Nie ma żadnych spotkań formalnych i nie formalnych w kwestii wód górskich.
Jan Koza **GOPR** **Bieszczady**	– GOPR kilkukrotnie wyszedł z inicjatywą i w uzyskanej odpowiedzi instytucje odpowiedziały negatywnie. – Wymaga utworzenia systemu współpracy, którego nie ma. – GOPR nie jest włączony w System Powiadamiania Ratunkowego. W bazach GOPR funkcjonują ratownicy medyczni. Prowadzone są akcje medyczne obok siedziby GOPR, o których nie wiemy. Powoduje to opóźnienia w podjęciu czynności niż podjąłby GOPR. Do działań na wodzie najczęściej informowana jest PSP, a nie GOPR, który posiada wyposażenie i umiejętności na wodzie. Powoduje to, że instytucje nie widzą potrzeby współpracy.
	– WOPR-u nie należy usprawniać, tylko znaleźć środki na takie szkolenia.

Artur Szymański **WOPR** **Bieszczady**	– Bierzemy udział w szkoleniach z innymi, lecz oni mają na to środki, my z zgodnie z zakresem obowiązków nie mamy wypisane takich szkoleń do zobligowania w organizacji. Ograniczamy się do zabezpieczenia kąpielisk w przypadku wód otwartych lub patroli wodnych w sezonie i na nic innego nie jesteśmy dotowani. Ratownicy wodni i ich przełożeni nie widzą potrzeb żeby z własnych kieszeni się szkolić w innej materii. – Zmiany w ustawach mogły by pomóc w zorganizowaniu takich szkoleń, gdzie połączyć materię z PRM i KSRG. Mogłoby to pozwolić na uzasadnienie/ ułatwienie udziału WOPR w takich szkoleniach, gdzie zauważalna jest potrzeba. – Jest ciężko przeszkolić wszystkie WOPR-y w Polsce, każdy nagle chciałby się szkolić i powodowałoby to patologie w kwestii sfinansowania. Każdy zarząd finansowany jest oddzielnie. – Był taki przykład szkoleń zupełnie niepotrzebnych z zakresu operowania deską ortopedyczną. Później MSWiA zażądało zwrotu finansów z powodu braku potrzeby organizacji takiego szkolenia. – Na pewno tematyka dotycząca nawigacji, znajomości cieków i zbiorników wodnych byłaby potrzebna. Specyfika dopasowana rodzaju pracy w postaci modułów (na basenie, morzu, Aquaparku, rzece). Jeśli chodzi o Aquapark należy żeby dobrze przygotować ratowników do utrzymania stałej percepcji w trudnych warunkach (krzyków i wrzasków). – Przykładowe włączenie WOPR do KSRG (wszystko jest przygotowane) spowodowane zmianą w ustawie pozwoliłoby na lepsze finansowanie i możliwość organizowania odpowiednich szkoleń tematycznych i podwyższania kompetencji. – WOPR pomimo, że coś robi to robi sam. Szkolimy wiele służb natomiast nie mamy możliwości sfinansowania swoich szkoleń.
	– Udział w organizacji szkoleń o takiej tematyce, lub bardziej warsztatów, które wymusza przećwiczenie w terenie.

Małgorzata Konopko KWP Olsztyn	– Fajnie jest organizować szkolenia w postaci wykładów czy on-line, ale do póki tego nie przećwiczymy to nic nie wniesie. – Są ludzie, którzy też pracują na dedykowanym sprzęcie i dobrze byłoby zrobić ćwiczenia w terenie, żeby zobaczyć co działa dobrze, a co jeszcze trzeba poprawić. Tylko wystarczy to zorganizować, bo to największy problem.
Tomasz Filipowicz KMP Olsztyn	– Według mnie w Policji powinno być więcej szkoleń. Podczas zaginięć wykorzystuje się wszystkich funkcjonariuszy zarówno prewencyjnych jak i kryminalnych. Uważam, że każdy policjant powinien wziąć udział w szkoleniach o takiej tematyce. Wyróżnienie na prewencję i kryminalnych nie ma większego znaczenia. – Prowadzimy szkolenia przed rozpoczęciem działań, ustalamy jak się poruszać co robić, a czego nie wykonywać. Na co zwracać uwagę. – Koordynujemy działania informując osoby o zagrożeniach i celach działań. Na naszym terenie ustalenia są ponormowane i dane jednostki zwracają się do nas i my koordynujemy działania. Jednostki funkcjonujące w naszym rejonie nie muszą się szczegółowo znać, natomiast dobrze jak wiedzą kiedy się do nas odezwać- my później nie podejmuje za jednostki decyzji, lecz doradzamy. – Jednostki powinny posiadać poziom podstawowy szkoleń. Naszym podstawowym zadaniem jest ratować życie ludzkie, co jest najważniejsze. Nie mając podstaw można zrobić więcej strat niż korzyści. – Wzoruje się na szkoleniu w Pile. Nie wiem czy jest za krótkie czy nie. Uczestnicy za każdym razem twierdzili, że było za krótkie to szkolenie na podstawie ewaluacji. – Przyczyny braku możliwości wdrożenia dłuższych szkoleń są oczywiste - pracy jest dużo, policjantów jest za mało. – Szkolenie co najmniej powinno być dwutygodniowe, żeby oderwać się od obowiązków tym samym od nich odpocząć oraz

	od prowadzonych spraw itp. Powinien skupić się tylko na szkoleniu i angażować w nie. Na spokojnie pomyśleć, analizować i obserwować. – Szkolenie które trwają ok. 1-2 godz. Nie wiem czy spełniają swoje znaczenie. – Zagadnienia mogą być zależne od tematów jakie poruszamy (co jakiś czas odmienne, np. więcej pierwszej pomocy, więcej innych zagadnień). – Pamiętajmy, że na te szkolenia jeżdżą ludzie dorośli, którzy przy zasiedzeniu przy biurku nie są w stanie z marszu podjąć innych czynności. Inaczej też wygląda jak osoby są starsze i mają problem z przyswajaniem wiedzy.
Maciej Rokus **SGP RP**	– Najlepiej błędów się szuka u siebie. – Najlepiej poprawić w moim podmiocie, to na co nigdy nie mamy czasu, czyli szkolenia nas samych (personelu), uzupełnienie sprzętu (doposażenie się), obranie kierunku nowych technologii i rozwój w tej płaszczyźnie, odstąpienie od konwencjonalnych (starych) metod działań. Kierując się dobrem działań. – Współpraca z innymi zespołami, czyli skromność. Liczenie się z innych zdaniem i absolutne odrzucenie egoizmu. Odstąpienie od zdania że każdy jest najlepszy. – Dbanie o harmonię podczas współpracy i działań, eliminując działania chaotyczne i nawet stosować działania partyzanckie, ale nie chaotyczne czyli przemyślane.
Marcel Korkuś **Fundacja 112**	– Na pewno żeby była zgoda z MSWiA na wykonywanie działań w ramach KSRG na specjalnych warunkach. – Jestem chętny na wspólne szkolenia i dzielenie się wiedzą w tym zakresie. – Niestety też spotkałem się wielokrotnie z rywalizacją podmiotów, jaką ująłeś w swoim artykule. Co jest negatywne. Często wynika to z budowania statystyk podmiotów. – Mogą być sytuację, gdzie nie jest możliwe uratowanie osoby, żeby szybko odnaleźć ciało osoby i przekazać rodzinie. Żeby

	działania nie trwały w nieskończoność.
Robert Koester University of Portsmouth	– Przydałoby się finansowanie. – Dedykowany zespół planistyczny do organizacji wspólnych szkoleń. Najlepiej włączyć zarówno część dydaktyczną, jak i terenową.

Tabela nr 9. Rozwiązania usprawniające współdziałanie

Jakie według Pana/Pani rozwiązania należy wdrożyć, aby usprawnić współdziałanie zaangażowanych podmiotów do działań poszukiwawczo-ratowniczych?	
Mariusz Zakrzewski KWP PSP Ośrodek Szkolenia w Olsztynie	– Wspólne szkolenia, konferencje służb mundurowych związane z ratownictwem wodnym i poszukiwaniem osób na akwenach, gdzie każdy przedstawia swoją organizację i stanowisko, podczas których każda instytucja szuka wspólnych mianowników dotyczących jak ma wyglądać współpraca i wspólne szkolenia. Wspólne spotkania i odprawy koordynatorów odpowiedzialnych za działania (ratownictwo) wodne w danej służbie oraz organizujących czy nadzorujących ich pracę. – Szkolenia powinny przyjąć formę: zacząć od teoretycznej i przekładać na praktyczną. Najlepiej założenia scenariusza - epizodu (realnego) i realizacja podczas ćwiczeń włącznie z wypracowaniem dokumentacji (co osiągnięto, co nie, jakie ustalenia uzyskano - analizy dokumentacji co udało się zrealizować). Cykliczne przynajmniej raz na 2 lata. – Nie tylko na szczeblu wojewódzkim, ale także na szczeblu krajowym. Wnioski z takich konferencji powinny być przekazywane do koordynatorów wodnych służb i przekazywane dalej do jednostek terenowych i na podstawie tych wniosków organizować szkolenia na poziomie wojewódzkim i powiatowym. – Zagadnienia z perspektywy PSP zasady organizacji działań ratowniczych wodnych (co możemy zrobić i jak to możemy zrobić.

	– Zapoznanie ze sprzętem wykorzystywanym do działań poszukiwawczych: rodzaje, zastosowanie w danych warunkach (głębokość, wiatr- sonary obraz będzie rozmazany), procedury dysponowania danej SGRW-N i służby, ograniczenia w wykonywaniu działań ratowniczych i poszukiwawczych (wspomagających), przepisy dotyczące organizacji ratownictwa wodnego i działań poszukiwawczych oraz zapoznanie z porozumieniami. Całość wprowadzić na szczeblu najwyższym, później niższym itp. – W innych służbach też, żeby wiedzieć czym każda służba regionalnie dysponuje i gdzie funkcjonuje policja wodna, a gdzie SGRW-N, wziąć pod uwagę restrukturyzację służb, zmiany w przepisach. – Wziąć pod uwagę zmiany w porozumieniach i wymienialność kadry, duża ilość różnych obowiązków.
Franciszek Lasek KWP PSP w Rzeszowie	– Umożliwienie wymiany doświadczeń. – Systematyczne szkolenia i dofinasowanie funkcjonariuszy, żeby w czasie wolnym poszerzali wiedzę. – Sprawna współpraca pomiędzy podmiotami będzie wyglądała z zewnątrz jako profesjonalne działania poza zwiększeniem możliwości uratowania. – Większe wyposażeniem instytucji pracjących nad wodą w sprzęt ratownictwa wodnego pozwoli na szybszą reakcję.
Paweł Szopa GOPR Bieszczady	– Opracować i w prowadzić system, który będzie w odpowiednich strukturach się sprawdzał (Na przykładzie potrzeb GOPR wytyczne Rescue 3 są wystarczające). – Najpierw należy sprawdzić potrzeby i możliwości podmiotów, a następnie wdrożyć odpowiednie rozwiązania. – Na przykładzie Rescue 3, przyjeżdża ZRM, Policja czy PSP i każdy wie co ma robić. W Polsce wygląda na zasadzie jak się uda to ok, jak nie to nie. – Opracowanie systemu szkolenia i udzielania pomocy musi być dostosowany do specyfiki regionu wraz z metodami

	ratowniczymi, rozwiązaniami technicznymi jakie zarażają i dostosowanie do tego odpowiednich technik ratowniczych. – Nie da się przygotować uniwersalnego systemu ratowniczego, ponieważ potrzeba dostosować go do odpowiednich warunków panujących regionalnie. Poszukiwania to inna działka, powódź inna. Powódź na terenach otwartych to co innego, na rzekach górskich występuje najczęściej pod postacią fast flood i potrafi zrywać mosty czy porywać ludzi, auta i inne napotkane obiekty to inna specyfika. – Należy zastosować rozwiązania regionalne; np. poruszanie się amfibią po rzece górskiej jest nie realne i nie potrzebne do nauki w górach, natomiast na nizinach z uwagi na głębokie i szerokie koryta rzeczne ma jak najbardziej odpowiednie zastosowanie. Inne rozwiązania należy stosować na wodach stojących inne na rzekach, czyli dostosowane do zagrożeń hydrologicznych. – System szkolenia ratowniczo-poszukiwawczego powinien odbywać się w zależności do danego rodzaju środowiska. Tym bardziej policja wodna powinna posiadać umiejętności w zakresie ratownictwa wodnego. Przygotowując się do działań w małych zespołach (we własnych możliwościach). – Jako propozycja do MSWiA ujednolicenie podstawowych informacji każdego z podmiotów i ujednolicenia wyposażenia (obowiązkowe posiadanie).
Jan Koza **GOPR** **Bieszczady**	– Należy utworzyć plan współdziałania. Każdy gra do jednej bramki, ale osobno. Problem współpracy powinien być rozwiązany na poziomie ministerialnym, ponieważ współpracy nie ma. Gdyby taki plan istniał mógłby pokazać inne metody poszukiwawcze, obsługę GPS. – Częste działania na tym samym terenie prowadzone są oddzielnie z powodu braku wiedzy instytucji o terenie i specyfice tych działań, braku wiedzy czy wyposażenia. Podmokły teren wymaga odpowiedniego zabezpieczenia- Policja przyjeżdża w mundurach, które są mokre po kilku minutach czy śliskie buty.

	Ratownicy GOPR są zabezpieczeni na 10 godzin pracy w terenie. Ciężkie „Nomexy" (kombinezony) w PSP to dodatkowe 20 kg. Jest to wymagane przepisami wewnętrznymi i jest utrudnieniem podczas działań przyspieszając zmęczenie oraz obniżając detekcję. – Wprowadzić obowiązkowe szkolenia.
Artur Szymański WOPR Bieszczady	– Na podstawie, żeby można było włączyć WOPR do KSRG i pozwoliłoby to na zwiększenie finansowania, co wymaga zmiany przepisów żeby usprawnić sposób włączenia do systemu. – Środki ze sztabu kryzysowego to są środki rzędu procentu sfinansowania potrzeb WOPR. – Powinno to odbyć się co najmniej na poziomie ustawy.
Małgorzata Konopko KWP Olsztyn	– Wspólne ćwiczenia, które zaprocentują w późniejszym czasie w praktyce, ponieważ biorąc udział w działaniach w innym powiecie czy województwie, działanie jest podobne i wspólne ćwiczenia pozwolą na wyrobienie postępowania, że każdy wie co ma robić. Zdecydowanie przyniosą korzyści. – Częstotliwość takich ćwiczeń, nie rzadziej niż raz na kwartał i nie rzadziej niż raz na 3 miesiące. Fajnie by było raz w miesiącu poćwiczyć. W sezonie częściej, bo występują sprzyjające warunki jeżeli chodzi o wody, jest cieplej i nie trzeba aż tak się przygotowywać. – Poza sezonem wiedzieć co jest potrzebne, co się sprawdza. Dodatkowe kurtki i inne istotne rzeczy- na przykładzie działań niska temperatura wpływa na jakość pracy psa i trzeba go dodatkowo termicznie zabezpieczyć. Pomimo, że prędkość płynięcia jest niewielka, natomiast odczucie zimna jest znaczące. – Współdziałanie jest, jakby nie było, bo się współpracuje z ludźmi i to działa, bo musi działać. Moim zdaniem, to jest też kwestia zgrania się, ponieważ bywa, że kolejny raz z tą samą ekipą współpracujemy. – Warsztaty pozwalają poznać ludzi i zacieśniać umiejętności współpracowania, dzięki czemu wiemy na kogo i w jaki sposób

	możemy liczyć (np. zapewnienie herbaty, jeżeli się poszukiwania wydłużają). – Przede wszystkim usprawnić komunikację pomiędzy podmiotami. – Zapewnić odpowiednie ubrania robocze. – Ustalenia kto za co odpowiada- też nie jest to jasne. Albo co się stanie jak znajdziemy osobę lub zwłoki i kto zabezpiecza ciało? Co się stanie jak zepsuje się nam łódka i co wtedy? Inne zdarzenia losowe, które mają miejsce. – Moim zdaniem podczas działań, są tam osoby, które w tym pracują i mają doświadczenie, lecz nie spotkałam się z organizacją spotkań podsumowujących czy odreagujących po poszukiwaniach. Tym bardziej, że są to działania na wodzie i pracują różne służby. Jedynie jako przewodnicy raz tak mieliśmy i mogliśmy wymienić się swoimi spostrzeżeniami. Istotne jest, żeby omówić czy było jakieś zdarzenie podczas działań, czy wystąpiły utrudnienia i żeby wysłuchać kto i jaką perspektywę miał podczas takich działań.
Tomasz Filipowicz KMP Olsztyn	– Muszą być wyznaczone osoby, które się na tym znają. Wiedzą o czym mówią. Ludzie tacy muszą uczestników zaintrygować i zainteresować.
Maciej Rokus SGP RP	– Umiejętność współpracy pomiędzy podmiotami. Umieć współpracować. Szczerość i otwartość to powinny być cechy współpracy pomiędzy podmiotami. – Patrzeć szerokokątnie - podchodzić zarazem subiektywnie i obiektywnie. – Umieć wyciągać wnioski z poszczególnych działań, jeśli nie dały rezultatu. – Nie patrzeć z perspektywy kto rozwiąże daną sprawę np. ja, tylko żeby ją rozwiązać. Żeby nie było chorych ambicji. – Żeby była dobra i rzetelna wymiana informacji (można prawdę powiedzieć na wiele sposobów, można kogoś wystraszyć, powiedzieć półprawdę).

	– Współpraca nie musi mieścić się w sztywnych ramach, musi mieć w tej dziedzinie niewielkie odchylenia natomiast musi korelować z możliwych do przeprowadzenia działań.
Marcel Korkuś Fundacja 112	– Udogodnienia do włączenia do KSRG chętnych podmiotów do współdziałania. – Usprawnienia powinny dotyczyć zwiększonej ilości szkoleń oraz ustalenia zakresu czynności koordynatora. Podczas działań organizowane centrum koordynacji w którym przedstawiciele Policji i PSP powinni wskazać cele i wdrożyć je.
Robert Koester University of Portsmouth	– Do pracy nad rzeczywistymi operacjami najlepiej będą przygotowane zespoły regularnie wspólnie trenujące.

Tabela nr 10. Organizacja wspólnych szkoleń

Jaka Pana/Pani zdaniem powinna być organizacja wspólnych szkoleń poszukiwawczo–ratowniczych aby zapewnić skuteczne współdziałanie instytucji?	
Mariusz Zakrzewski KWP PSP Ośrodek Szkolenia w Olsztynie	– Luźne spotkania bez certyfikatów czy zaświadczeń. – Zawsze solidnie przygotowane i podsumowane ćwiczenia. – Nie powinny się dzielić na różne poziomy. Powinny pozostać na poziomie ogólnym. Kwestia organizatora czy to będzie zasięg wojewódzki czy powiatowy. Preferuję rozpocząć od wojewódzkiego, gdzie zbierają się wszystkie powiaty i na podstawie tych wniosków zorganizować na poziomie powiatowym. – Organizacja jest możliwa w realizacji, któryś z podmiotów występuje z inicjatywą chęcią organizacji bądź potrzebą organizacji i do innej służby na najprostszej formie, czyli porozumienia. – Potwierdzać wiedzę co 2-3 lata, jeśli nie konferencję to odprawy wspólne służb. – Idealnie jakby to wyglądało: Spotykamy się z grupą funkcjonariuszy Policji odpowiedzialnych za realizację takich zadań. PSP przedstawia i Policja przedstawia wspólny wniosek

	do działania, na podstawie którego powstają wytyczne do komend powiatowych.
Franciszek Lasek **KWP PSP** **w Rzeszowie**	– Obligatoryjne szkolenia na poziomie rozporządzenia MSWiA szczegółowo regulujące ćwiczenia pomiędzy komendantami służb w zakresie ilości i tematyki szkoleń w roku lub sezonie, które zobliguje. – W formie ministerialnych ćwiczeń pomiędzy służbami, podstawie opracowania scenariuszy dostosowanych miejscowo do potrzeb jednostek, czyli gdzie jedni mają wyrobiska, a inni rzeki. – Zagadnienia: ratownictwo na wodzie, sposoby i możliwości bezpiecznej współpracy z SGRW-N, odreagowania stresu w związku z działaniami i znalezieniem zwłok pod presją czasu (osoby małoletnie, stare zwłoki). – Przy dobrowolnych szkoleniach problemem będą braki. Najczęściej nie będą mogły przyjąć formę pozasłużbową z powodu braków z kadrowych i finansowych (nadgodziny) w PSP i Policji. – Nauczająca spokoju pomiędzy służbami co przekładać się będzie w odbiorze społecznym jako profesjonalne. – Na kilku poziomach. Od laików nie wchodzących do wody (łańcuch życia, zastosowanie kamizelek ratunkowych podczas przeszukania tyralierą-szybką trójką niewielkiej głębokości np. rzeki) poziomy regionalne OSP z Policją WOPR i PSP do zaawansowanych (poprzez zastosowanie butli ucieczkowych podczas nurkowania na niewielkich głębokościach oraz umiejętności ok/ P1 - strażak, policjant cywil z wyposażeniem i umiejętnościami). W ośrodkach szkolenia PSP dla tych wszystkich podmiotów. – Specjalistyczny SGRW-N, bądź specjaliści cywilni poza służbami posiadający umiejętności, wiedze i wyposażenie których można zaangażować do tych działań. Kilka poligonów nurkowych na poziomie SGRW-N.

	– Uprawnienia poszukiwawczo-ratownicze nie są potrzebne, ale wykazy kto jest uprawniony do działania. Wykazy powinny mieć wszystkie stanowiska kierowania w PSP i komendy co najmniej powiatowe Policji, żeby szybko ich użyć - podłączając pod numer alarmowy 112.
Paweł Szopa GOPR Bieszczady	– Szkolenia z innymi podmiotami powinno się prowadzić od podstaw, ponieważ prowadzący z danego podmiotu nie zna ich umiejętności i wiedzy, żeby przeprowadzić ćwiczenia lub z braku ujednoliconej wiedzy czy procedur. – W interesie poszczególnych podmiotów podkreślić jak należy udzielać pomocy, a nie poszczególne osoby z inicjatywą próbują działać chroniąc się przed odpowiedzialnością. – Wziąć pod uwagę podczas organizacji szkoleń przygotowanie do bezpiecznego udzielania pomocy, tym bardziej jak sami mają siebie zabezpieczyć jeśli są trudne warunki. Żeby odpowiedzialny za działania mógł bezpiecznie z nich korzystać. Muszą też mieć wyposażenie do takich działań. – Na przykładzie SG: GOPR często korzysta z f-szy SG wraz z ich sprzętem podczas działań na terenie otwartym w górach. Środowisko górskie wymaga działania podmiotów w symbiozie, lecz nie może ona być prowadzone na zasadzie ad hoc, ponieważ doprowadzi do skrajnie niebezpiecznych sytuacji. SG na terenach otwartych się sprawdza. – Współpraca na wspólnych patrolach i drużynach się sprawdza. – Szkolenie wspólne nie powinno być ogólnokrajowe z powodu zbyt szerokiego zakresu. – Powinien zrobić to zespół specjalistów, który wskaże potrzeby i rozwiązania. – Szkolenie powinno posiadać poziom podstawowy: ujednolicony do wszystkich oraz specjalistyczny kierowany do konkretnych komórek, które pracują w danym środowisku. – W podstawowym każda służba powinna wiedzieć jak ratować, żeby się nie znaleźć w wodzie górskiej a jak się znajdzie to co

	zrobić żeby uniknąć śmierci. – Opracowanie takiego szkolenia dotyczy odpowiedniego programu nauczania, na przykładzie szkolenia centralnego GOPR. Są wstępne testy: 25 m przepłynięcia, Spróbować przy zasłoniętych oczach wypłynąć na powierzchnię wody po wcześniejszej rotacji pod wodą, wyciągnąć 2-3 krążki pod wodą. Pozwala to na uzyskanie informacji instruktorom na jakim poziomie są uczestnicy. Zakładając, że celem szkolenia jest uświadomienie jak należy funkcjonować w wodach górskich. Na przykładzie pływania defensywnego (kraula - kierunek nurtu) i ofensywnego (ułożenie nóg i rąk i poddanie się nurtowi). – Cykliczność powinna dotyczyć konkretnych grup. W dowolnym momencie można wykonywać np. rzut rzutka mokra i suchą, najczęściej we własnym zakresie. Na powtarzalności powinno się opierać.
Jan Koza **GOPR** **Bieszczady**	– Poprzez wyposażenie, ujednolicenie wiedzy o wyposażeniu (środki ochrony indywidualnej- buty, kombinezony, kaski, kamizelki). – Przygotowanie na poziomie ministerialnym (jak KPP) z unifikacją potwierdzający umiejętności jakie powinien posiadać każdy uczestnik szkolenia. – Niezależnie czy to będą wody płynące i stojące. Do każdego ze stanu wody oddzielne zaświadczenie potwierdzające wiedzę i umiejętności. Szkolenia powinny być wymienne GOPR-na wodach stojących i inne podmioty na szybkopłynących. – Podstawowe dla wszystkich (obsługa GPS, Nawigacja, Hydrologia, wiedza np. z publikacji R. Koester'a, podstawowy sprzęt ratowniczy i środki ochrony indywidualnej- na wszystkich typach wody). Szkolenie jednorazowe. – Szkolenie z innymi podmiotami powinno wyglądać w następujący sposób: plan roczny dla wszystkich pomiotów na wspólne szkolenie raz w roku na poziomie centralnym. – Zajęcia powinny obejmować (jedno spotkanie, zajęcia

	teoretyczne i praktyczne): a) najpierw test weryfikacyjny pozwoli wyłapać osoby z większą chęcią i wiedzą). b) podstawowy zakres, 1 dzień - 8 godz.: (jak pomóc lub zabezpieczyć miejsce: nigdy nie wchodzić do wody górskiej). Działania z brzegu - penetracja terenu ze strony lepszego lub gorszego brzegu. Nawigacja, hydrologia czy niebezpieczeństwa na wodzie(wiedzieć gdzie i czego szukać), wskazać i oznaczyć na GPS miejsca niebezpieczne czy miejsca gdzie może coś być, zasady 6 D, bezpieczeństwo działań, przygotowanie punktów dla drona. Takie rozwiązanie przygotuje ratownika który bezpiecznie spenetruje konkretny odcinek rzeki. c) Specjalistyczny zakres, 7 dni po 8 godzin, w tym 16 godzin zajęć teoretycznych. Wymagana powinna wiedza dotyczyć: – zakresu podstawowego (dużej ilości wiedzy praktycznej), – metod ratunkowych (w zależności od specyfiki służby), – technik linowych (wysokie brzegi rzek górskich), – stopniowania trudności, – treningu w wodzie szybkopłynacej (zakres 2 stopnia ratownika GOPR). – Specjalistyczne szkolenia (co 3-4 lata) dla komórek związanych z zabezpieczeniem obszarów wodnych.
Artur Szymański WOPR Bieszczady	– Organizujemy przykładowo szkolenie na wodach szybkopłynących; mamy 3 podmioty wodne, 4 ZRM i LPR to GOPR lub PSP jest podmiotem wiodącym i oni przygotowują ramy szkolenia. – Tereny górskie, czyli wody po roztopach przeszkody w wodach, na ciekach, strome brzegi i zastosowanie technik linowych to przygotowuje ramy szkolenia GOPR. Pozwala to na poznanie dla wszystkich dróg dostania się do miejsc zdarzeń. – WOPR dużych zbiornikach- holowanie jednostki pływającej,

	jej postawienie, wyciagnięcie jednostki, transport wodny z odległego brzegu do miejsca przekazania ZRM. Na rzekach, zbiornikach i terenach wodno-górskich. – PSP może uzupełniać w ciężki sprzęt, oświetlenie itp. (pomoc techniczna).
Małgorzata Konopko KWP Olsztyn	– Pod kątem zakresu: jeśli chodzi o wody te szkolenia powinny uwzględniać zbiorniki z wodą stojącą jak i z wodą, która jest w ruchu. Rzeki i strumienie oraz pozostałą specyfikę występujących w danym regionie. W województwie Warmińsko-Mazurskim występują głównie jeziora i mniejsze rzeki, natomiast w górach występują głównie strumienie i rzeki szybkopłynące. Uwzględniać obszar działania i specyfikę wód tam występujących. – Będąc negocjatorem często współpracujemy z PSP ponieważ posiada odpowiedni sprzęt np. podnośniki koszykowe i stąd wyniosłam pozytywne doświadczenie (na podstawie szkolenia KWP Olsztyn z KW PSP Olsztyn), gdzie wymienialiśmy się ze sobą informacjami na temat naszej roli i naszych zadań (jak my widzimy sytuację negocjacyjną, a jak widzą to strażacy). Oni są zobligowani do pewnych działań, ale też nie mogą pewnych rzeczy robić. Specyfika sprzętu np. skokochron, jak jest specyfika jego bezpieczeństwa; z jakiej wysokości można na niego skoczyć itp. Wiedza w działaniu na temat jak PSP podchodzi do danego zagadnienia, a jak Policja zapobiega na miejscu pewnym nieporozumieniom poprzez przedstawienie, że np. PSP poodchodzi w należyty sposób do zdarzenia, a Policja w inny. Zarówno dla PSP, jak i dla nas było cenne się dowiedzieć co mogą zrobić, a czego nie. W negocjacjach takie rozwiązanie szkolenia się sprawdziło i tutaj też mogłoby się odnaleźć, żeby wiedzieć więcej, jak działają inne podmioty np. PSP czy WOPR. – Jestem przekonana jeśli chodzi o działania na wodach PSP mają swoje procedury np. kiedy mogą wykorzystać sonar albo kiedy

	schodzą pod wodę. Sama wiedza o tym jest cenna, żeby w tych wspólnych szkoleniach podzielić się w jakich ramach działają PSP, a w jakich Policja. Jaki jest margines odstępstw od PSP albo od Policji. Zapobiega to spięciom i niedomówieniom lub domysłom np. dlaczego PSP nie zeszła pod wodę - bo im się nie chciało, a może być odwrotnie - chcieli, a nie mogli oraz zapobiegnie występowaniu niepotrzebnym emocjom. – My wszyscy działamy dla jednego celu, podczas dążenia do którego powinniśmy się wspólnie wspierać, wspólnie angażować i akceptować, a nie robić sobie wzajemne wyrzuty, które mogą powstawać z takich nieporozumień i braku wiedzy (opartej na przepisach ale przekazanej sobie nawzajem). – Organizacja powinna dotyczyć jak największej ilości ćwiczeń i powtarzania czynności. Przećwiczenie na własnej skórze, bo im więcej potu na treningu, tym mniej łez w działaniach. – Jeśli chodzi o działania na terenach wodnych bardzo ważna jest wiedza osób, które biorą udział w takich poszukiwaniach o świadomości, że możemy się angażować na 150% i możemy się dwoić i troić i robić wszystko co jest w naszej mocy i to nam nie gwarantuje że znajdziemy ta osobę. Może brzmi to asekuracyjnie, ale uważam, że jest to fakt. Posiadanie świadomości, że nie udało się odnaleźć osoby albo się przedłuża to nie znaczy, że robimy z za mało albo coś źle, ale że tak wygląda to środowisko. Trzeba przeanalizować czy nie umknęła nam jakaś informacja lub nie doceniliśmy siły nurtu i trzeba szukać gdzieś dalej albo przeceniliśmy i trzeba szukać bliżej. To są duże obszary najczęściej. To jest dodatkowa trudność w tym środowisku. Nie da się spenetrować całego jeziora sonarem w krótkim czasie. – Uświadamianie osób zaangażowanych jest ważne, żeby nie doprowadzić do wypalenia lub wyczerpania emocjonalnego, żeby dawać też im wsparcie emocjonalne na podstawie wiedzy. Do tego nie muszą być psychologowie i inni specjaliści, może się

	to odbywać na spotkaniach, w trakcie czy przed poszukiwaniami i poruszanie tych kwestii. Pomijając spotkania podsumowujące, jako bilans tego co robimy, jak jest sytuacja i jakie są warunki pracy: czy pomimo, że się staramy że robimy wszystko dokładnie i szybko, żeby zwrócić uwagę jakie panują warunki, jaka jest woda- żeby podejść całościowo do tej sytuacji. Żeby nie zafiksować się na tym efekcie, jeśli go nie realizujemy i nie znajdziemy osoby, że jak nie znajdziemy to już jest jedna wielka klapa. Żeby na to zwracać uwagę. Mieć to z tyłu głowy.
Tomasz Filipowicz **KMP Olsztyn**	– Żeby szkolenie w ogóle mogło się odbyć i przynieść efekty musza brać udział osoby zaangażowane w to szkolenie (z niewolnika nie zrobisz pracownika). Jeśli kogoś na siłę spróbujemy zainteresować efekt będzie odwrotny. Widoczne jest to podczas działań, gdzie bierze udział znaczna ilość osób. Zawsze znajdzie się ktoś komu coś nie odpowiada. Największa ilość osób narzekających jest wśród struktur Policji. Nie mamy wpływu, żeby to zmienić. Jest to ciężki temat i duży problem. – Mamy swoje zasady wypracowane do działań- kiedyś robiliśmy tyraliery obecnie szybkie trójki. Czasami jeszcze je wykorzystujemy (np. nie mamy drona, a na obszarach otwartych w wysokiej trawie można szybko przejść duży obszar), więc wykorzystywałem mieszane zespoły (Policjant, Straż i WOT-owiec), w szybkich trójkach jest to fajne rozwiązanie dlatego, że jeśli zespół nie wykona zadania wraca w rejon działań i wykonuje do skutku. Bardzo ułatwia realizację penetracji terenu. W tyralierach osoby zmieniały swoje położenie i szły w jeden za drugim.
Maciej Rokus **SGP RP**	– Powinniśmy się uczyć od dobrych i najlepszych, nie chodzi o to, żeby każdy był najlepszy, ale żeby się od nich uczyć. Jak jest dobry to już coś. – Po przeprowadzeniu danego szkolenia należy przeprowadzić weryfikację założeń, których człowiek miał się nauczyć. Czy to szkolenie przyniosło oczekiwane rezultaty i czy m przełożenie na

	rzeczywistość. Czy tylko wzięliśmy pieniądze i każdy pojechał do domu, czy faktycznie ludzie szczerość nauczyli i może się to przełożyć na wspólne działania, żeby się kadra oceniała (skromność), czego się nauczyli uczestnicy i rozszerzyli swoje doświadczenie i czy to szkolenie będzie miało odzwierciedlenie w rzeczywistości. Czy sobie poradzą. Jak kadra oceni siebie i jak uczestnicy ocenią kadrę. – Czy wszyscy nadają się, żeby brać udział w takim szkoleniu. Jak z byciem policjantem, czasami są to chore ambicje, czasami tradycje rodzinne- nakazy że musisz być policjantem itp. Nie jest tak do końca, najważniejsze żeby być kompetentnym, podejmować racjonalne decyzje i przede wszystkim nie szkodzić samemu sobie, a także innym. – Szkolenia powinny przekazać teorię związaną z bezpieczeństwem, teorię, która wiąże się z danym obszarem. Praktyka jest najważniejsza, uczy pracy i współpracy w zespole i w zespołach. – Szkolenia powinny mieć stopnie trudności. Przygotowujące do danych terenów działania (inne do stawów z niewielką głębokością inne do jezior, albo głębokich jez. np. jez. Gopło). – Podmioty lokalnie powinny się przygotowywać, działający w górach niech przygotowują się do działań w górach, podmioty nad jeziorami niech przygotowują się do jezior, podmioty w lasach niech przygotowują się do lasów, można w miarę potrzeb powymieniać osoby w rotować zespoły, ale niech każdy szkoli się w swoim rejonie. – W danym terenie są przygotowane jednostki np. są jeziora górskie, Morskie Oko, Czarny Staw, Dolina Pięciu Stawów są to górskie nurkowania– tam są inne reżimy dekompresyjne, komputer nurkowy musi mieć inne ustawienia, które w terenie nizinnym zupełnie się nie sprawdzą- tabele dekompresyjne Buhlmann/Hahn'a czy Comex'u i wszystko można wypracować tylko trzeba mieć kompetencje.

	– Podmioty w górach mają trudniejsze zadanie i szerszą kompetencję mają ekipy, ponieważ muszą wiedzieć jak działać w górach i jak nurkować albo dostarczyć odpowiednią ekipę i ekipa zanurkuje i wykona pracę, natomiast ludzie z GOPR-u czy TOPR-u sami też nurkują i prowadzą różne ćwiczenia. Są uniwersalni.
Marcel Korkuś **Fundacja 112**	– W USA system bezpieczeństwa publicznego jest bardziej rozwinięty i grupy poszukiwawczo-ratownicze raz w tygodniu zbierają się i szkolą się. W warunkach polskich sprzęt jest otrzymywany i nie jest wykorzystywany (leży w remizie). – Każda jednostka, żeby szkoliła się wewnątrz swojej struktury w raz w tygodniu z innymi podmiotami na poziomach powiatowych, wojewódzkich i krajowych raz w miesiącu. – Działania poszukiwawczo-ratownicze generują wezwanie jednostek z ościennych województw, w związku z tym po uzyskaniu takiego wyposażenia przez daną jednostkę należy w ościennymi również prowadzić szkolenia w ramach zastępowania. – Niegdyś do działań podwodnych, gdzie istniała szansa przeżycia i nie funkcjonowały grupy sonarowe i SGRW-N byli wykorzystywani ratownicy WOPR, którzy posiadali uprawnienia nurkowe P-1. Pomimo nieposiadania uprawnień zawodowych MSWiA, lecz na wskutek posiadanych umiejętności oraz uczestniczenia w szkoleniach realnie potrafili uratować osobę. – Jest dokument, gdzie dopuszczone są grupy z psami podczas działań z PSP nie bierze odpowiedzialności za te grupy oni muszą wykazać ubezpieczenie i też koszty ponoszą te grupy lub ustalone na dogodnych dla obu stron warunkach (ryczałty)-porozumienia, umowy. – Elementy to szeroki zakres, (więcej potu na treningu, mniej krwi w boju), w zależności od warunków, co wiąże jakie umiejętności są potrzebne i jaki sprzęt. Cykliczne, całokształt tematów dla zwiększenia wyobrażenia.

	– Regionalne, motorowodne, podwodne, operatorów dronów, pierwszej pomocy, sonarowych, umiejętności pływackich, umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego, organizacja szkoleń w różnych warunkach- szybkopłynące np. na Wietrznicy (GOPR). – Pod względem działań każda grupa powinna być zaznajomiona z terenem działań. Szkolenia powinny dotyczyć ćwiczeń w różnych warunkach. Jeśli na swoim terenie posiadają rzeki czy jeziora powinny być przeprowadzane w miejscach, które występują na ich terenie. Jest to ważne pod kątem urządzeń, którymi się posługują. Na przykładzie sonarów jedne ustawienia nie są uniwersalne. W przypadku stawu, gdzie jest duże zamulenie względem kamieniołomów o nieporównywalnie mniejszym należy je zmienić, ponieważ różnica będzie polegała na twardym dnie o dużej ilości kamieni. – Warto wspomnieć, że każda grupa działająca na danym terenie żeby w swoim zakresie ćwicząc zapoznała się z terenem. Jeśli która grupa nurkuje żeby zapoznała się z zbiornikami jak ukształtowane mają dno, jakie są głębokości, jakie są przeszkody. O różnych porach roku widoczność podwodna może być różna. Przykładem może być sytuacja, że w okresie wiosennym widoczność zostanie pogorszona na wskutek kwitnięcia wody. W wyrobiskach gdzie może być obszar otoczony gliną i opady mogą wpłynąć także na pogorszenie widoczności. – Dlatego szkolenia i zaznajomienie powinny być prowadzone o różnych porach w roku i w różnych warunkach jakie panują w tych zbiornikach. – Zaznajomienie GP-R dostępnymi drogami i wykorzystanie odpowiednich środków ratowniczych. Dlatego wymagane są plany jakie środki będą mogły zadysponować. – Zapoznanie z batymetrią danego zbiornika może także wpłynąć na bezpieczeństwo nurkowania.

	– Zapoznanie z wiedzą czy w danym zbiorniku występują zaczepy, o które może zaplątać się płetwonurek bądź zaczepić kabloliną, czy przypadku rzek. – Należy rozważyć współpracę z innymi podmiotami, jeśli na danym akwenie panować będzie ruch innych jednostek pływających. W takich przypadkach należy współpracować z Urzędem Żeglugi Śródlądowej żeby zastopować ruch na danym obszarze. Co pozwoli na bezpieczne przeprowadzenie działań poszukiwawczo-ratowniczych. – Znajomość występowania prądu na rzece. Nie wszędzie istnieje możliwość wprowadzenia płetwonurka pod powierzchnię wody, który ze względu na silne prądy może zostać porwany i zaczepić się pod wodą. Gdzie wymagane są zastosowania technik linowych. – Przy niesprzyjających warunkach panujących w rzece wskazanie przez sonar domniemanego ciała będzie i tak nieefektywne ze względów bezpieczeństwa. – Zaznajomienie z obszarami powinno określić jak działać, jakie techniki zastosować i jaki sprzęt wykorzystać. – Szkolenia powinny poruszać zagadnienia związane z hydrometeorologią. Początkowo ciało opada na dno, lecz w późniejszych okresach, gdzie zbiorą się gazy gnilne unosi się w wodzie i porusza. Zapoznanie z panującymi warunkami wewnątrz zbiornika zdecydowanie może przekładać się na efektywność prowadzonych działań. Jeśli ciało wypłynie na powierzchnie i zdryfuje (działania podwodne prowadzone są z reguły w dzień) należy wtedy wziąć pod uwagę w kierunku których trzcin się przemieściło.
Robert Koester **University of Portsmouth**	– To zależy od stanu i miejscowości.